

Mabel M. Barber

Manchester University

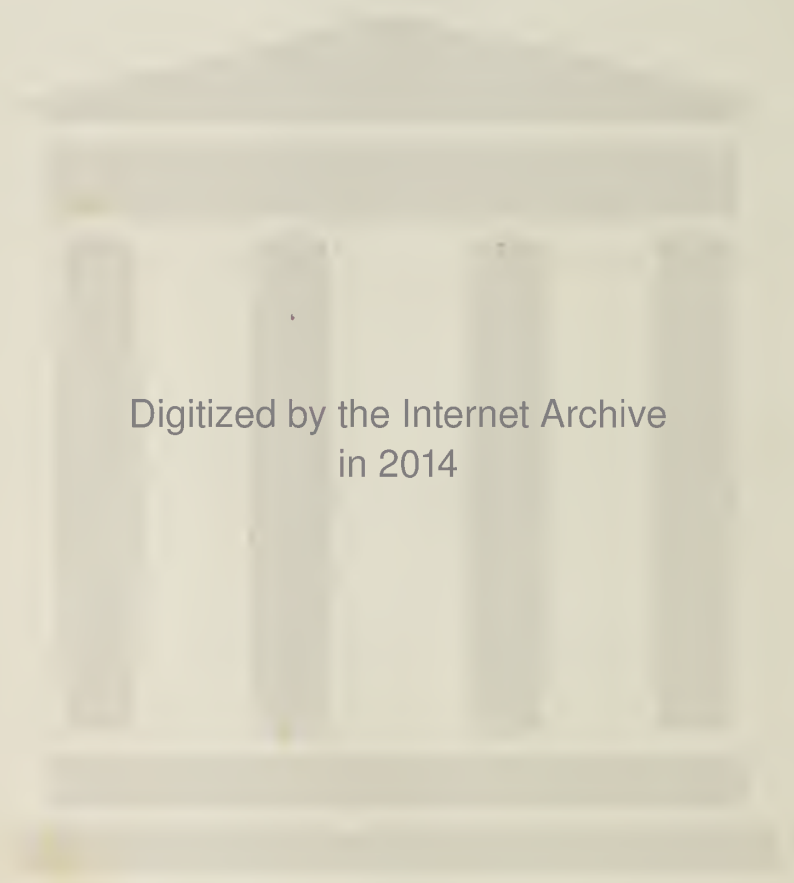
RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI
SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

Digitized by the Internet Archive
in 2014

THE CHRONICLES AND MEMORIALS
OF
GREAT BRITAIN AND IRELAND
DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE
DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

ON the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the Reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an *Editio Princeps*; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

THOMÆ WALSHINGHAM,

QUONDAM MONACHI S. ALBANI,

HISTORIA ANGLICANA.

et causa fiducialiter prout a deo p[ro]p[ri]us merita sibi visum vestrum. et visum
 recepit. In sepulchra sua quida[m] de r[ati]onibus qui iam d[omi]n[u]s d[omi]n[u]s in ecc[lesi]a
 tate. t[ra]nsfecit. p[ro]visu[m] a[m]onitus ad co[m]p[ar]is venit et ea nocte timen[te] sibi
 redditi fore gaudebat. **A**nsu[m] quida[m] que impregniata fuerat. et patre
 nullo modo poterat. populo ei[us] auxilio. eade[m] die delib[er]ata est. de t[ra]n[s]i-
 m[en]silib[us] p[ro]p[ri]is qui omnes baptizati s[un]t. **A**nsu[m] quida[m] quida[m] manu
 alia p[ro]p[ri]a ei[us] morte dimittis s[un]t offensa et d[omi]n[u]s v[er]itatis indicia manu
 p[ro]p[ri]a in eas qui v[er]itatis ei[us] auctores fuisse v[er]itatis in ei[us] uerem volu[n]tate
 co[n]senser[un]t. que in s[an]c[t]is t[ra]n[s]i-
Infanti s[un]t cu[m] co[n]suetudine h[ab]iles miles p[ro]p[ri]is **A**nsu[m] quida[m] quida[m] h[ab]iles h[ab]iles h[ab]iles
 p[ro]p[ri]is et regni thesauros. et p[ro]p[ri]is leg[is] d[omi]n[u]s ex litteris regis. et quida[m]
 fuerat de ordine francie de u[er]a Salicet et u[er]itatis que in d[omi]n[u]m gerebat
 p[ro]p[ri]is de ordine francie quida[m] familiares ei fuisse dicebatur. **D**e
 capti s[un]t eade[m] die quida[m] p[ro]p[ri]is t[ra]n[s]i-
 quida[m] causam s[ed] ad expellend[um] t[ra]n[s]i-
 naq[ue] eis s[an]c[t]is ludis si que apprehendere poterat que eis fidem non
 ferret aut cu[m] eisde[m] pati mente no[n] gradiebatur. Aut d[omi]n[u]s ex ip[s]is que
 quam exposit[is] habuisset. repente tali d[omi]n[u]s capiti cu[m] clamore confecto et
 uox in p[ro]p[ri]is certatim uenire ad d[omi]n[u]m cu[m]. **P**er u[er]itatis uenientia[m] impen-
 debant d[omi]n[u]s leas. s[ed] de ip[s]is causis et in s[an]c[t]is p[ro]p[ri]is t[ra]n[s]i-
 odio s[un]t. **A**nsu[m] quida[m] quida[m] refecti agnom. tresdecim flandrenses
 uoluntate ex[er]cit[us] fuisse. de ecc[lesi]a s[an]c[t]i augustiniani que sita est londinis
 et in s[an]c[t]a p[ro]p[ri]is decollatos. **E**t ad alia p[ro]p[ri]is ecc[lesi]a in eade[m] uide decem
 et septem. qui omnes s[an]c[t]a uenientia s[an]c[t]i dei et t[ra]n[s]i-
 ip[s]a m[en]ta maledicta h[ab]ent no[n] uenireb[un]t co[n]suetudine capiti fuisse
 p[ro]p[ri]is. **C**u[m] itaq[ue] t[ra]n[s]i-
 co[n]silio fuerat p[ro]p[ri]is uenireb[un]t t[ra]n[s]i-
 non p[ro]p[ri]is delib[er]ationem. et magis. quida[m] omnes et s[an]c[t]i co[n]suetudine
 de causis. **C**u[m] ex[er]cit[us] et regni thesauros. qui potissim[us] i[n] regno fuerat.
Et quida[m] t[ra]n[s]i-
 p[ro]p[ri]is conu[n]t quod t[ra]n[s]i-
 ex[er]cit[us] optulit eis p[ro]p[ri]a et condicione. ut cessarent ab uenire domo et
 de causis. **E**t h[ab]iles i[n]spectionib[us] et reducent ad ip[s]a s[an]c[t]i p[ro]p[ri]is ibidem
 p[ro]p[ri]is caris co[n]suetudine p[ro]p[ri]is. **D**u[m] ex[er]cit[us] libenter
 audierat. eo quod iam p[ro]p[ri]is d[omi]n[u]m laboris afficiebant. quodam modo u[er]itatis
 et lib[er]is uenire. **S**tatu[n]t tamen quosda[m] ex ip[s]is. qui cu[m] illis

CHRONICA MONASTERII S. ALBANI.

THOMÆ WALSHINGHAM,

QUONDAM MONACHI S. ALBANI,

HISTORIA ANGLICANA.

EDITED

BY

HENRY THOMAS RILEY, M.A.,

CLARE HALL, CAMBRIDGE;

OF THE INNER TEMPLE, BARRISTER-AT-LAW.

VOL. I.

A.D. 1272—1381.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S
TREASURY UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:

LONGMAN, GREEN, LONGMAN, ROBERTS, AND GREEN.

1863.

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers,
For Her Majesty's Stationery Office.

TABLE OF CONTENTS.

INTRODUCTION	- - - - -	Page. - ix
LIST OF HISTORICAL WORKS, PRINTED OR MANUSCRIPT, TO WHICH REFERENCE IS MADE IN THE PRESENT VOLUME		
	- - - - -	- xxv
PRÆFATIO AD LECTOREM (PREFACE TO ARCHBISHOP PARKER'S EDITION)		
	- - - -	- 1
THOMÆ WALSHINGHAM HISTORIA ANGLICANA :		
DE TEMPORE REGIS EDWARDI, POST CONQUÆSTUM		
PRIMI	- - - - -	- 7
DE EDWARDO POST CONQUÆSTUM SECUNDO		- 119
DE REGE EDWARDO TERTIO	- -	- 191
DE TEMPORE REGIS RICARDI SECUNDI	-	- 329

INTRODUCTION.

INTRODUCTION.

THE present Volume contains the earlier part of the *English History* of Thomas Walsingham, Monk of Saint Alban's, A.D. 1272 to A.D. 1381: the remaining portion of the work will appear in the succeeding Volume.

The *English History* of Walsingham was first ^{Previous} published in the year 1574, under the auspices, if ^{Editions of} not the immediate supervision, of Matthew Parker, ^{Walsingham's His-} Archbishop of Canterbury; and it again appeared, as part of the *Anglica, Normannica, Hibernica, Cambrica, a Veteribus scripta*, of William Camden, published at Frankfort (folio) in 1603. The typography of Parker's text is very inaccurate, and the transcriber of the manuscript from which it is derived, whoever he (or they) may have been, has done the work of extension no better. Camden's version is hardly a less unfavourable specimen of printing, in point of accuracy, than Parker's; perhaps more so. The Archbishop's Volume, however, whether by itself, or in combination with his edition of Asser's *Life of Alfred*, now sells at a high price; as being a book rarity, no doubt: Camden's work, though a much larger volume, is more moderate in price, though considerably in excess of a sum which any but the wealthy or enthusiastic book-collector would willingly afford.

The text of the present Edition is taken from a small ^{Text of the} folio Manuscript, No. VII. in the Arundel Collection, in ^{present} Edition.

¹ Small folio. Printed by Henry Binneman, London, 1574.

the Library of the College of Arms; once in the possession of Lord William Howard of Naworth, a soldier and scholar of the latter part of the sixteenth, and first half of the seventeenth, century, now best remembered perhaps in our Border History, as the "Belted Will" of the North. He seems to have perused the volume with no little diligence; as his handwriting,—easily recognized by its singular regularity and distinctness,—is plentifully interspersed on its pages. The Manuscript is of the earlier half of the fifteenth century; written upon vellum, in a small but easily legible hand; the style of which is very similar throughout, though the comparatively greater frequency of inaccuracies in orthography at certain intervals, satisfactorily proves that more than one (or perhaps two) transcribers were employed by the Compiler in its preparation. These errors have been amended in the text of the present edition, the erroneous readings being annexed in the Notes: though, as to what may be considered mere peculiarities of Latin orthography, they are only noticed occasionally, and principally in the earlier pages.

The Arundel MS.
No. vii.

The earlier part of Walsingham's *History* derived from an older compilation.

The earlier portion of Walsingham's *History*, a fact that has long been known to the learned, is a compilation based upon other Chronicles of prior date. It seems, however, to have escaped notice, that to a great extent the *History* is immediately derived from an older ¹ compilation, once belonging to the Abbey of Saint

¹ In a hand, of probably the latter part of the sixteenth century, this Manuscript is described, on the recto of fol. 177 of the volume, as being "*Tho. Walsingham Cronica, ad finem istius Tomi*;" owing, no doubt, to its general resemblance to the earlier portion of Walsingham's *History*, in the eyes of a casual observer. It was written probably

soon after A.D. 1394, as it seems (p. 372 of this Volume) to allude to Sir Hugh Calverley (Calveley) as being but recently dead, and he died 23rd April 1394. The volume (MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.) also contains several other works, the Chronicle in question commencing at fol. 177, and ending, with the close of the volume, at fol. 326.

Alban's, made probably between the years 1377 and 1392, at which date its history closes; a large folio, now forming part of the Manuscript Collection in the King's Library in the British Museum, and numbered 13 E. ix. in the Catalogue. That this Manuscript was penned in the busy *Scriptorium* of that Abbey, from the internal evidence it affords in the eyes of those acquainted with the Saint Alban's manuscripts, there cannot be a doubt.

The *History* then of Walsingham, being a composition extracted from older materials—at least in its earlier pages,—the peculiar merit of the Arundel Manuscript, though occasionally bearing marks of having been entrusted to careless or ignorant transcribers, is, that its text is no transcript of a copy, but has evidently been derived *immediately* from its original; with the peculiarities of the text of which it tallies (making allowance for clerical errors and omissions, and some few verbal variations) in almost every possible way. It would be useless to occupy the present pages with proofs of the close relationship between the texts of the two Manuscripts; but the reader who feels an interest in the subject, will have no difficulty in detecting them among the foot-notes, those more particularly in the latter part of this Volume.

Archbishop Parker has given us no information in his ¹ Preface as to the MS. or MSS. to which he was indebted for his text. It would seem, however, to have been derived, to a great extent, either directly from the Arundel Manuscript, or from a very close copy of it, in which most of its errors and omissions had been perpetuated; though, from the fact that at times we find these errors corrected, or omissions ² supplied, in his

The Saint
Alban's
Chronicle.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

The Arun-
del Manu-
script de-
rived im-
mediately
from the
Saint
Alban's
Chronicle.

The text
of Arch-
bishop
Parker's
Edition.

¹ See pp. 1-6 of this Volume.

² As in the case of the passage in p. 430 of this Volume, for ex-

ample; referred to in Note 1 of that page.

text, there seems reason for concluding that some other manuscript, possibly the Saint Alban's Volume itself, may have been occasionally—though but rarely—consulted. While, however, some of these errors and omissions are thus rectified in Parker's text, far more of them remain unnoticed; and, to say nothing of the numerous typographical inaccuracies in the way of misspelling and wrong punctuation already alluded to, at least an equal number of fresh errors are introduced, which do not exist in the Arundel Manuscript. Camden's text is little more than a close copy of Parker's; though, from slight variations in a few passages, it seems not unlikely that on this republication a manuscript may have been slightly referred to. In both Editions, proper names, those of localities more particularly, are generally modernized, so far as to suit the prevalent orthography of the latter part of the sixteenth century.

The text of
Camden's
edition.

Plan of
the present
edition.

In the present Edition, the various readings of Camden's text have been given throughout; and, in general, those of Archbishop Parker's Volume as well. Mere inaccuracies in orthography, however, in the printed texts have not been noticed, except in cases where one word has been misspelt by the transcriber for another—such, for example, as "*proinde*," misspelt "*provide*," and "*armorum*," "*armatorum*,"—errors of frequent occurrence. In the case, again, of evident errors and omissions, which are common to the Arundel Manuscript and the printed copies, the text has been amended by ¹reference to the Saint Alban's Manuscript (Bibl. Reg. 13 E. ix.), the immediate source, as already mentioned, of the larger portion of the work. The text of Walsingham, it may be here remarked, making of

The text
of Wal-
singham,

¹ Where it is stated in a Note that the correction has been made "from the printed texts;" it is implied that those texts have themselves been already corrected in accordance with MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

course due allowance for the typographical inaccuracies of the printed texts, is comparatively clear and intelligible down to the beginning of the reign of Richard II.: but after that date, so multiplied are the omissions and errors that have been made in transcription from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., that it is hardly better in many places, especially as seen in Parker and Camden's volumes,—where punctuation too is almost wholly disregarded,—than a mass of hopeless confusion. By the aid of the Saint Alban's Manuscript numerous¹ passages are now restored, the sense of which was previously lost.

The Compiler, however, of the *History* (A.D. 1272–1392), as contained in the Arundel Manuscript, in addition to making some few verbal alterations, has forborne to draw his matter entirely from the Saint Alban's Volume; and in one instance, more particularly, as will be noticed in the sequel, has deviated from it to a considerable extent, by rejecting its text and adopting other matter in its place. Such portions of the Saint Alban's Manuscript as have been thus omitted, will be given in the Appendix.

This Manuscript, also, in its turn, will be found, upon examination, to be a compilation to a great extent from other known historical works of older date; so far at least as the earlier half of the work is concerned. How far such is the fact, the reader, from a perusal of the pages of the present Volume, will have the means of judging for himself; for the results of such an examination, upon which the Editor has bestowed much time and research, will be found set forth in the inner margins of the

to what
extent cor-
rupted,

Passages
now re-
stored from
the Saint
Alban's
Chronicle.

Walsing-
ham's *His-
tory* (A.D.
1272–

1392), not
wholly
derived
from the
Saint
Alban's
Chronicle.

The Saint
Alban's
Chronicle,
to a great
extent, a
compila-
tion from
earlier
works.

Method
adopted in
the present
Edition, for
instructing

¹ For instances of this, pages 334, 351, 358, 361, 364, 367, 397, 398, 400, 417, 421, 422, 433, 466, and 473, may be consulted. In some few instances, the omission is patched up in the printed texts, pp. 417, 433, 466, for example.

the reader
on this
point.

text; the name or names of all older sources that he has been able to discover, from which the text, (as borrowed by the Arundel MS. from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.,) reasonably appears to have been derived, being placed opposite to such borrowed matter, as nearly as possible. Such portions of Walsingham's *History*, on the other hand, as seem to be original, in other words, borrowed neither from the Saint Alban's Manuscript nor any other ascertained source, are printed in larger type.¹

To these sources of Walsingham's *History*, the Editor proposes briefly to invite attention; classifying them under reigns, for the sake of perspicuity, and restricting himself, for the present, to those which are completed in the present Volume.

The reign
of Edward
I. in Wal-
singham's
History,
derived
from the
Saint
Alban's
Chronicle.

Edward I., A.D. 1272-1307 (pp. 7-118):

Sources
from which
that Chro-
nicle has
derived the
history of
this reign.

The whole of this reign, with the exception of one explanatory word in page 52, has been derived from the Saint Alban's Manuscript; several passages of its context being omitted, those more especially which bear reference to the domestic affairs of that house.

Walsing-
ham's
chrono-
logy.

Down to the year 1300 (page 80 of this Volume) the Saint Alban's Compiler, in his turn, has borrowed his matter from the *Continuation of Matthew Paris* by William ² Rishanger, a Monk of Saint Alban's, who lived in the reign of Edward I.; with the exception indeed that the Compiler has placed the chronology, throughout this reign, a year in advance of Rishanger and of absolute correctness; in doing which, Walsingham has followed his example; as also, in commencing the Dominical year at Christmas

¹ See pages 52, 197, 200, 221, 222, 228, 368, of this Volume.

² Or "Rysangre." All, perhaps, that is now known in reference to Rishanger, the "Historiographer," and his works, has been collected

by Mr. Halliwell, in his Introduction (pp. v.-xvi.) to Rishanger's *Chronicle of the Wars of the Barons*, edited by him for the Camden Society in 1840.

of the preceding year. In A.D. 1300 (p. 80) the Saint Alban's Manuscript begins to borrow matter from other writers also, but continues in general to follow Rishanger down to 1306 (p. 109), where the most nearly complete Manuscript of Rishanger's *Continuation* (MS. Cotton. Faustina B. ix.) that seems to be now existing, ends abruptly from mutilation. How much lower in date Rishanger's Chronicle may have come down is uncertain. If, as seems not improbable, it extended to the close of the reign of Edward I., it bore, probably, in its closing pages considerable resemblance to the ¹ *Annales* of his contemporary, Nicholas Trivet; which work (or else such lost portion of Rishanger) has been largely drawn upon by the Compiler of the Saint Alban's Chronicle in A.D. 1306, 7 (pp. 109-116). The earliest instance in which the Chronicle appears to have been indebted to Trivet for matter not in Rishanger is in page 80, *s. a.* 1300.

Under the years 1306, 7, the Compiler of the Saint Alban's Chronicle, in addition to Trivet, borrows from the ² *Flores Historiarum* of Matthew of Westminster, the ³ *Chronica* of Adam Mynmuth, and the ⁴ *Continuation* of Trivet's *Annales*; or else the sources from which those Compilations have respectively been derived. The only portions in fact of the Chronicle, under this reign, that appear not to be traceable to any older work, with the exception of two or three unimportant passages in pages 108, 110, and 111, are to be found in pages 81-83, and 114-118. All passages of this nature, it may be here remarked, will be readily distinguished by the reader, from the fact of their

Sources
from which
the Saint
Alban's
Chronicle
has derived
the history
of the
reign of
Edward I

¹ *Annales Sex Regum Angliæ*; edited by Hall, Oxford, 1719, and by Mr. Hog, for the English Historical Society, in 1845.

London, folio, 1567 and 1570; Frankfort, 1601.

³ Edited by Hall, Oxford, 1722, and by Mr. Hog, for the English Historical Society, in 1846.

² Published by Archbishop Parker,

⁴ Edited by Hall, London, 1722.

having ¹ "MS. Bibl. Reg. 13 E. ix." solely placed against them in the inner margin.

Sources
from which
Walsing-
ham's *His-*
tory, and
the Saint
Alban's
Chronicle,
have
derived
the history
of the
reign of
Edward II.

Edward II., A.D. 1307-1327 (pp. 119-190):

The whole of this reign, without exception, has been borrowed by Walsingham's *History* from the Saint Alban's Chronicle before-mentioned. From the beginning of it down to A.D. 1323 (p. 169) the Compiler of the Chronicle has been largely indebted to the ²*Annales Edwardi Secundi* of John Trokelowe, a Monk of that house, who wrote in the reign of Edward II.: his language, however, is in general considerably altered in the Chronicle, being sometimes expanded, but more frequently abbreviated. The *Continuation of Trivet* has also been followed occasionally, and closely copied, from the beginning of the reign down to A.D. 1319 (p. 157). Murimuth also seems to have been occasionally the Compiler's sole authority, from the earlier years of this reign down to its close (p. 190). Three short passages (in pp. 127, 163, and 183) would seem to have been derived from the ³*Vita et Mors Edwardi*

¹ This side-note will also be found placed against the date of the Dominical year given throughout the reign of Edward I.; from the fact, as already noticed, that the Saint Alban's Chronicle, and, after him, Walsingham, has abandoned Rishanger's numeration, and adopted a numeration of his own.

² Published by Hearne, Oxford, 1729. There can be little doubt that it is solely through inadvertence on part of the Saint Alban's Compiler, that he has attributed this Chronicle (see p. 163, Note 4, and p. 165 of this Volume) to William Rysangre (Rishanger). On this subject, the reader may consult with advantage Mr. Hardy's General Introduction to the *Monumenta Historica Britannica*, p. 30. See

also Mr. Halliwell's Introduction to Rishanger's *Wars of the Barons*, pp. vii., ix.

³ Published by Camden in the *Anglica, Normannica*, 1603. It has been alleged by Bishop Nieolson (*English, Scotch, and Irish Libraries*, p. 56, ed. 1776) that Walsingham's account of the reign of Edward II. is wholly borrowed from this writer. Speaking in reference to the brief Chronicle of De la Moor as it now appears, such is certainly not the fact. For some suggestions as to the changes which De la Moor's Chronicle may have possibly undergone, the reader is referred to Mr. Hardy's General Introduction to the *Monumenta Historica Britannica*, pp. 11, 12.

Secundi of Thomas de la Moor, (written probably in the reign of Edward III.,) or, possibly, from a common source. From A.D. 1323 (p. 170) to 1325 (p. 176), the Compiler of the Saint Alban's Chronicle has been indebted to the short ¹Chronicle of Henry Blankforde, or Blaneforde, a Monk of Saint Alban's, whose work, in one instance (p. 170), he mentions by name. The text of the Anonymous Monk of Malmesbury, whose valuable Chronicle was published by Hearne in 1729 (in the same volume with Trokelowe and Blaneforde), or else the authority to which he was indebted, seems to have been drawn upon for two short passages, in page 189. The portions of the History of this reign, derived from the Saint Alban's Manuscript, the authorities for which the Editor has not succeeded in tracing, are to be found,—the more important of them,—in pages 121–123, 127–130, 133, 135, 138, 139, 143, 150, 151, ²158, 159, 164, 165, 167, 169, 170, 178–182, 186. The concluding characteristics of the years in this reign,—“*Transit annus, etc.*,”—are not to be found in Trokelowe or the other writers before mentioned.

The Compiler of the Saint Alban's Chronicle, confused probably by the number of, and variations in, his authorities, has committed several errors in the chronology of this reign, and some in the grouping of events, those in the history of Piers Gaveston more especially: further attention will be directed to this point, and the early chronology of Walsingham generally, in the Introduction to the succeeding Volume. At the commencement of the reign (p. 119) a passage appears in the printed texts, in reference to the marriage and Coronation of Edward II., which is not found in

¹ Published by Hearne, in the same volume with Trokelowe, in 1729.

² From the words in this page, “*Edwardus, qui modo regnat*,” the

writer borrowed from by the Saint Alban's Compiler, must have been contemporary with the event which he describes.

the Saint Alban's Chronicle, or in the Arundel Manuscript; and at the close of it (p. 190), another passage (derived from Roger of Chester, or ¹ Hemingburgh), is inserted in the printed texts, which does not appear in the Saint Alban's Chronicle, and which, though found in the Arundel Manuscript, is there transferred to the opening pages of the reign of Edward III.²

Sources
from which
Walsing-
ham's *His-*
tory, and
the Saint
Alban's
Chronicle,
have re-
spectively
derived
the history
of the
reign of
Edward
III.

Edward III., A.D. 1327-1377 (pp. 191-328) :

At the beginning of the reign of Edward III., the Saint Alban's Chronicle, the printed texts of Walsingham, and the Arundel Manuscript, part company; not soon to re-unite in an uninterrupted course, so far as the Saint Alban's Volume is concerned; the other texts deviating very considerably from that of the Saint Alban's Manuscript, though differing between themselves to a comparatively short extent. To descend to particulars, as briefly as possible.—

From p. 129 to p. 136 in Camden's text (A.D. 1327-1338) there are variations, in the way both of omission and addition, from the text of the Arundel Manuscript for the corresponding period, as contained in pp. 191-200 of the present Volume. At the words "*Hoc anno, mense Martii, in villa,*" p. 136, edit. Camden and p. 200 of this Volume, the printed texts and that of the Arundel Manuscript begin again to run together, without further interruption. These variations in the printed texts, and the passages there found that do not appear in the Arundel Manuscript, will be set forth in the Appendix to the Second Volume.

But though it is thus early that the printed texts and that of the Arundel Manuscript reunite, it is not until we reach p. 221 of this Volume that the Arundel Manuscript and the printed copies resume the text of

¹ Known as "Hemingford" until the appearance of Mr. Hamilton's edition of his Chronicle.

² Page 192, ll. 10-26 of this Volume.

the Saint Alban's Chronicle, after having wholly abandoned it for the years 1327-1340. With apparently unaccountable carelessness too, although the Arundel and printed texts have at this point (p. 221) reached the year 1340 from other sources, they revert to 1337, and take up the narrative of the Saint Alban's Manuscript at that point. A few lines must of necessity be devoted to the authorities which have led the Compiler of the Arundel Manuscript to abandon the source from which he has thus far so closely and so constantly drawn.—

In MS. No. 655 of the Harleian Collection in the British Museum, we find the ¹*Polychronicon*, or *Polyeratica*, of Roger of Chester, a Chronicle coming down to the year 1338; the manuscript of which appears to be of contemporary writing with the author's date, who is stated by ²Pits to have flourished (*claruit*) in the year 1339. To this work, which seems to have been unknown to the Compiler of the Saint Alban's Chronicle so often mentioned, the Arundel Manuscript has been indebted wholly from p. 191 to p. 200 of this Volume. The Chronicle of Hemingburgh, or Hemingford (edited by Mr. Hamilton for the English Historical Society 1848, 9), there can hardly be a doubt, has been under equal obligations to it. That it is equally probable too, that the Compiler of the Arundel MS. resorted to Roger's text and not to that of Hemingburgh, may be inferred from the ³fact

¹ Wrongly described on its title-page (of the 17th century) as being the "*Polychronicon of Ranulph, Monk of Chester.*"

² *Relat. Histor.* p. 438.

³ As also, this other fact, that (with one slight exception) the text of the Arundel Manuscript no longer tallies with that of Heming-

burgh after the period at which MS Harl. 655 (the Continuation of Roger of Chester) ends. The passage in p. 265 relative to the Fortunate Islands, though resembling Hemingburgh (ii. p. 415), is, not improbably, derived from some common source.

that in pp. 191 and 199 there are passages transcribed from Roger of Chester's text that have not been adopted by Hemingburgh. At page 200 we find a passage, which, though very similar to one derived from the St. Alban's Manuscript in p. 223, can be traced probably to no known source, and must therefore be considered as original matter belonging to Walsingham.

At the conclusion of Roger of Chester's Chronicle in 1338, in MS. Harl. 655, the context is continued in a similar hand, but consisting, to a great extent, of ¹ Letters from King Edward III., the Pope, and other personages. Of this Continuation also, the Compiler of the Arundel Manuscript has equally availed himself, between pages 200 and 221; and Hemingburgh has done the same. We have the same reason too that has been above mentioned, for coming to the conclusion that the Compiler resorted here to the text of MS. Harl. 655 and not of Hemingburgh; as in pp. 215 and 216 we find passages introduced evidently from the Harleian Manuscript, that are not to be found in Hemingburgh's text. Indeed, on minute examination it would seem, that there are fair grounds for believing that MS. Harl. 655 is the identical copy that was employed by the Compiler of the Arundel Manuscript.

¹ For all these Letters, the reader is referred in the Arundel Manuscript to the end of the volume (see pp. 201, 208, 217, 219, 229, 231, 234, 235, 237, 241, 247, 248, 255, 259), where, however, they are not now to be found; either from the fact of the Compiler having neglected to insert them, or of their having been abstracted from the volume at some distant date. Some of them, however, are inserted, on paper, at the end of the volume, in a

hand of the 16th century; but copied with such singular inaccuracy, that in the present Volume the texts of MS. Harl. 655 and Hemingburgh have been adopted throughout; more especially, as it hardly admits of a doubt that Walsingham derived this part of his materials from the former of those authorities. The text of the Saint Alban's Manuscript has been adopted for the Letter inserted in pp. 259, 260.

The borrowed context of MS. Harl. 655, already mentioned, has brought the History down to 1340; but here (p. 221), as previously noticed, the Compiler reverts to the Saint Alban's Manuscript, and takes it up at the year 1337, occasionally (pp. 224, 5) interweaving with its context matter common to MS. Harl. 655 and Hemingburgh. Having brought the narrative borrowed from the Saint Alban's Chronicle down to 1340 (p. 228), he reverts to MS. Harl. 655, and transcribes wholly from that source (with the exception of a single extract from the Saint Alban's Chronicle inserted very needlessly in p. 230, and little else than a repetition of what has been said from MS. Harl. 655 in p. 228) down to 1343 (p. 253); where he again returns to the Saint Alban's Chronicle, going back to 1341, and does not abandon it to the conclusion of the reign; the Letter given in pp. 255-258 being common to that Manuscript and the texts of MS. Harl. 655 and Hemingburgh.

From 1345 (p. 265) down to 1365 (p. 301), the Compiler of the Saint Alban's Chronicle has been indebted at times to a ¹ Manuscript now in the Cottonian Collection, Cleopatra A. xvi.; or the two writers must have borrowed from a common source. At the same point, also, A.D. 1345, the language of the so-called *Continuation of Murimuth* (edited by Mr. Hog for the English Historical Society in 1846) begins to correspond closely with Walsingham's text, as drawn from the Saint Alban's Chronicle; and continues to do so to the conclusion of the reign. That the Compiler of the *Con-*

¹ A diminutive octavo Manuscript of the latter half of the fourteenth century, the contents of which embrace from A.D. 1299 to 1367; the history to 1325 being written by Robert de Reding; 1325-1345 by Adam Murimuth; and 1345-1367

by an anonymous writer, who styles himself (fol. 152b) "*Johannes de R. Monachus Westmonasteriensis, nomine tamen non conversatione.*" That he was a contemporary of the times that he describes, there can be no doubt.

tinuation has been indebted to the Saint Alban's Volume, or its immediate sources, and not the Saint Alban's Compiler to the Continuator, from the internal evidence afforded, there seems to be little room for doubt.

The original portions in the reign of Edward III. that are borrowed by Walsingham from the Saint Alban's Chronicle, or, in other words, those parts of its text for which the original authorities appear to be at present unascertained, will be found, in longer or shorter passages (denoted by the side-notes), between pages 221 and 328. The few original insertions of Walsingham's own, are short passages in pages 197, 200, 221, 222, and 228.

The reign
of Richard
II. in Wal-
singham's
History.

At the reign of Richard II., Walsingham's *History* assumes a new and more important character; the first fifteen years of the reign being still derived from the Saint Alban's Manuscript so often mentioned, the History of which ends at 1392. How far that compilation has been indebted for the history of these years to contemporary sources of information, common to itself and other Chronicles of the same period, will be a subject of enquiry in the Second Volume. For the present, the Editor will only add, that the surmise expressed by Mr. Hardy, the present Deputy Keeper of the Public Records, in p. 30 of the General Introduction to the *Monumenta Historica Britannica*, that Walsingham and the Compiler of the *Historia Vitæ et Regni Ricardi Secundi, Angliæ Regis*, published by Hearne in 1729, borrowed their materials from some common source, will probably be found to receive confirmation, from the ascertained fact that the *Historia Ricardi*, like Walsingham's *History*, is borrowed to a considerable extent from the Saint Alban's Manuscript, Bibl. Reg. 13 E. ix.; the former extracting from it matter that Walsingham has omitted, and omitting much more that Walsingham has transcribed.

Relation
borne by
Walsing-
ham's *His-*
tory to the
Historia
Ricardi II.,
published
by Hearne.

The authorship of the Saint Alban's Chronicle, the biography of the Compiler of this *History*, the limited extent that information has survived to us in reference to him, and the nature and titles of his other literary works, will come under notice in the ensuing Volume; as also, the relation borne by MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. and Walsingham's *History* to MS. Bodley 462 (olim F. 9. 17) and the Fragmentary Histories contained in the Saint Alban's Volume (No. VII. in Nasmith's *Catalogue*) now preserved in the Parker Collection at Corpus Christi College, Cambridge.

H. F. R.

LIST of HISTORICAL WORKS, printed or manuscript, to
which reference is made in the present Volume.

Cited as

The printed texts of
Walsingham.	The <i>English History</i> of Thomas Walsingham, Monk of Saint Alban's, A.D. 1272-1422; published by Archbishop Parker, folio, London, 1574, and by Camden (<i>Anglica, Normannica, etc.</i>), folio, Frankfort, 1603.
The Arundel Manuscript, or 'the
'original.'	Small folio MS. of Walsingham's <i>English History</i> , No. VII. in the Arundel Collection at the College of Arms.
MS. Bibl. Reg. 13 E.
ix.; 'the Saint Alban's Chronicle,' or
'Manuscript.'	Folio MS. of the close of the 14th century, in the King's Library, in the British Museum, numbered 13 E. ix.; A.D. 1272-1392, folios 177-326.
Rishanger	The Chronicle of William Rishanger, or Rysangre, Monk of Saint Alban's, A.D. 1272-1306; quarto MS. Faustina B. ix. (fol. 75-144), Cottonian Collection, in the British Museum; mutilated at the conclusion.
Trivet	<i>Annales Sex Regum Anglie</i> , of Nicholas Trivet, A.D. 1136-1307; edited by Mr. Hog, 8vo., London, 1845.
Matthew of Westminster.	The <i>Flores Historiarum</i> , of Matthew of Westminster, from the Creation to A.D. 1307; edit. Frankfort, folio, 1601.
Continuation of Trivet.	<i>Nicholai Triveti Annalium Continuatio</i> , A.D. 1107-1318; edited by Hall, 8vo., London, 1722.
Murimuth	<i>Chronica sui Temporis</i> , of Adam Murimuth, A.D. 1303-1346; edited by Mr. Hog, 8vo., London, 1846.
Trokelowe	<i>Annales Edwardi Secundi</i> , of John de Trokelowe, Monk of Saint Alban's, A.D. 1307-1323; edited by Hearne, 8vo., Oxford, 1729.

- Cited as
- De la Moor *Vita et Mors Edwardi Secundi*, by Sir Thomas de la Moor, A.D. 1307-1327; edited by Camden (*Anglica, Normannica, etc.*), folio, Frankfort, 1603.
- Blanceforde *Chronica de Treugis inter Scotos et Anglos*, of Henry de Blanceforde (or Blankforde), A.D. 1323-1325; edited by Hearne (with Trokelowe), 8vo., Oxford, 1729.
- Monach. Malmesb. . . *Vita Edwardi II.*, *Monachi cujusdam Malmesburiensis*, A.D. 1307-1327; edited by Hearne, (with Trokelowe and Blanceforde) 8vo., Oxford, 1729.
- Roger of Chester . . The *Polychronicon*, or *Polyeratica*, of Roger (miscalled "Ranulph") of Chester, from the Creation to A.D. 1338; folio MS. of the 14th century, in the Harleian Collection in the British Museum, No. 655 (fol. 1-292).
- Hemingburgh, or Hemmingford. *Chronicon Domini Walteri de Hemingburgh*, A.D. 1066-1346; edited by Mr. Hamilton, London. 2 vols. 8vo., London, 1848, 9.
- MS. Harl. 655 . . . Continuation of the *Polychronicon* of Roger of Chester, in the Harleian MS. No. 655 above mentioned, fol. 293-309.
- MS. Cleop. A. xvi. . A small octavo MS. of the latter half of the 14th century; purporting, from folio 152 to the end (A.D. 1345-1367), to be written by "Frater Johannes de "R. Monachus Westmonasteriensis;" numbered A. xvi. in the Cotton Collection, in the British Museum.
- Continuation of Murimuth. *Adami Murimathensis Continuatio a quodam Anonymo*, A.D. 1337-1377; edited by Mr. Hog, with Murimuth, 8vo., London, 1846.
- MS. Faustina, B. ix. A mutilated Chronicle, A.D. 1360-1399, succeeding that of Rishanger, in MS. Faustina B. ix. (fol. 145) in the Cottonian Collection.
- The 'New Rymer,' or 'New Fœdera.' The Fourth Edition of the *Fœdera, etc.*, of Thomas Rymer; published by the Record Commission. 3 vols. folio. London, 1816-1830.
-

THOMÆ WALSINGHAM,
QUONDAM MONACHI S. ALBANI,
HISTORIA ANGLICANA.

*PRÆFATIO AD LECTOREM.

CUM nos non nobis solum natos esse meminerim, (Lector optime) sed patriæ, parentibus, et amicis, istam Thomæ Walsinghami Historiam non uni mihi private retinendam, sed ad communem omnium utilitatem divulgandam, putavi: idque eo magis, quoniam ille percommodè exordiri mihi videtur ab *Henrico Tertio* Rege, in quo vera illa et fidelis Matthæi Parisii Historia desiit. Lex autem cum hæc sit historiæ, ut rei potius veritatem quam orationis elegantiam desideret, illud me quoquo modo dehortari non poterat, quod ille crasso ac levidensi filo scripserit. Egregia enim et rarissima gesta cum illius historia contineat, non dubito quin multa apud nos præclara ingenia sint, qui cum per ætatem melius possint, hoc illius opus meliori fuce et apparatu splendidiore illustrent. Rationem interin et exemplum Titi Livii Frulovisii Ferrariensis odi: qui cum *Henrici Quinti* res gestas proposito præmio scribendas in se susceperet; ne videretur authorem quendam *ἀνώνυμον* eisdem vestigiis insequi, quoniam pingui Minerva usus esset, cujus Historia sic exorditur, "Lucerna posita sub modio," multa ab eo egregie scripta, et a principe inelyto divinitus facta, omnino prætermisit. Curiosam istam in alios injuriam, seu delicatam philautiam, non approbo, maloque cum bona fide crassissime dicta commemorare, quam, ut

* Preface to Archbishop Parker's Edition, A.D. 1574.

mibi aliquid arrogem, mortuos injuria afficere, posteros rerum anteactarum veritate fraudare. Vitio ego hic mihi datum fore non dubito, quod multas hujus regni historias antiquissimas ediderim, in quibus monastica quædam fragmenta, aut potius aniles fabulæ, reperiuntur. Sed his libenter ignosco, qui zelo bono adducti, rem prima specie fœdam detestantur, cum nullam habeant occasionem altius et profundius considerandi, quanta et quam quotidiana sit istius rei necessitas. Nam si rem mecum penitus introspicerent, Matthæos Parisium et Westmonasteriensem, cum suis fabulis et portentis (quibus hodie nemo credit) potius edendos, quam homines pios et scriptores sinceros reliquis illorum historiis (quæ hodiernæ veritati magnopere suffragantur) privandos putarent. Quibus si ad Papisticæ disciplinæ expugnationem, mutilato, inverso, et conciso eorum opere, uteremur, illi contra justissime reclamarent, aut non esse illorum hominum historias, aut si sint, deletas, corruptas, mutatas, imperfectas, adulteratas esse. Ita eo fugiendo quod non est necesse, in id incidemus quod non est decorum, et cum exemplis superiores simus, fide inferiores erimus: et nos illorum virulentiae et maledictis obnoxios faciemus, cum alioqui suis eos sententiis configere, suis gladiis interficere possimus. Quid enim oratori tam prodest, ut exultantem adversarium frangat, quam aliquod illius stulte dictum aut impure factum commemorare? et suis eundem vocibus sic obtundere, magis ut pudeat quid ipse dixerit, quam recte caveat quid adversarius possit dicere. Sed concedamus paululum nullum in eo Papistis scandalum dari, nec historiæ fidem in dubium vocari posse, si multa corrigantur, multa ne inserantur quidem: quid tandem erit in illis nugis et insomniis periculi? Certe si deliriis et monasticis vanitatibus quisquam ebriosus et tanquam fasciatus fuerit, is eisdem credet, etiamsi in nostris historiis nihil tale reperiatur. Totus siquidem terrarum orbis istis insomniis et miraculis cir-

cumfluit; et qui in sordibus est, sordescet adhuc. Quod cum ita sit, videamus quis sit hodie rerum nostrarum status in Anglia, et utrum nimium an parum eredendo magis periculum impendeat. Sane quidem (tibi grates, O Summe Pater), ita omni ex parte bestiæ magnæ et triepitis caput contritum est, ita concussæ sunt nugæ monasticæ, ita depulsæ tenebræ, ita lux Evangelica propagata, ut nemo jam adeo hebetis et obtusi ingenii Papista sit, quin Legendæ Auræ miracula, et illis consimilia, ad politicam Romanæ Ecclesiæ gubernationem potius excogitata dieat, quam se eisdem credere quoquo modo fateatur. Et ut propius ad nos veniamus, (ut nunc sunt hominum ingenia) nonne id potius metuendum est, ne multi sint qui se nihil credere oportere existimant, quam ut pauci supersint qui nimium eredant? Magis ut miseranda illorum ignorantia, quam ferenda istorum incredulitas et insolentia videatur? Utinam profecto iste sermo quotidie in circulis et conviviiis liberius non exiret, tantum se credere quemque oportere, quantum ratione (ne dicam sensu) consequi poterunt: in utroque extremo vitium est, in illo crassum, in isto periculosum. Illi nimium desipere videbantur: nos nimium sapere videri volumus. Ego equidem quoties in fabulas monasticas et aniles ineptias oculos conjicio, iisdem summa cum voluptate mea fruor. Apertam enim Dei bonitatem, et expressam misericordiam in nostra tempora videre mihi videor. Intueor siquidem eodem momento et inanes illas tenebras, quas patrum nostrorum oculis Deus effudit, et immensam lœnem, quam idem nobis eorum posteris revelavit. Istius sententiæ bonos omnes juxta mecum esse existimo, magisque vereor, si omnia istiusmodi somnia et deliria deleantur, ne tandem aliquando Papistæ negent hujusmodi nugas in Ecclesia Anglicana unquam fuisse ante diruta Cœnobia (quod multi jamdudum factitarunt) quam ut eadem re perspecta, et cognita veritate, quenquam decipiant. Multa

antiquitus prodita sunt mendacia de gentium et viro-
rum origine, multa erant auguria, multa aruspicum
responsa, multæ divinationes; quibus tanta fides est
habita, ut religio ex illis constituta plus quam mille
annis perduraverit: et tamen veniente in mundum
Christi Evangelio, omnia tanquam nebulæ penitus
evanuerunt. Adulterinæ merces lucem ferre non pote-
rant, eadem tamen post aliquod tempus in manus
hominum recepta sunt, non tam ut iis quisquam capi
quam ut delectari posset. Ridebat quisque superiorum
temporum inscitiam, deprehendit errorem, denique
profanos ritus, mores, et ceremonias (ut nos hodie)

Hæc omnia
apud Titum
Livium.

Quis est qui in hoc ævo Romulum in cælum subdito
emigrasse credat? Quis Numam Pompilium cum
dea Egeria congressus tacitos habuisse, et ex illa
leges Romanas didicisse? Quis Titi Latinii insom-
nium? Quis Marci Ceditii de Gallorum adventu
vocem admiretur? Quis putet paulo ante Cæsa-
rem interfectum bovem corde caruisse? aut, si caruerit,
Cæsarianæ mortis portentum fuisse? Quis Tarquinii
jussu Attium Navium cotem novacula præcidisse
opinetur? Quis Alexandrum crediderit amicum Ptole-
mæum a morte ad vitam radícula quadam revocasse,
quam illi draco per quietem ostenderat? Et hæc
tamen omnia ab Historicis et Oratoribus præstantis-
simis scribuntur, et a nobis quotidie sine ullo super-
stitionis discrimine leguntur. Et, ut Historicos paululum
omittamus, veniamus ad Theologos. Scribit Turpinus

Cice. de
Divina-
tione.

In Historia
sua de
Carolo,
cap. 23.
Si lumen
quod in te
est, tenebræ
sunt, ipsæ
tenebræ
quantæ?
Matth. 6.

Remensis Archiepiscopus, et unus de primoribus Galliæ,
eam illi cum Carolo Magno familiaritatem intercessisse,
ut alter alteri religiose promitteret, ut quisquis prius
moriretur, mortis suæ tempus quam fieri potuit diligen-
tissime superstiti significaret. Quod cum inter eos
utrinque pactum conventumque esset, Turpinus die
quadam, dum rem divinam faceret, in extasim raptus,
agmen dæmonum vidit versus Lotharingiam prætereun-

tium; e quibus cum unum rogaret, quo proficisci vellent, respondit se Aquisgranum ad Caroli Magni mortem festinare, ut illius animam ad infernum raperent. Tum ille in nomine Jesu illum adjuravit, ut eadem via reversus, fideliter illi ostenderet, quid de Carolo factum esset. Quod cum sollicitè dæmon faceret, dixit Caroli animam ex illorum manibus abreptam esse: quia cum omnia illius facta, tum bona tum mala, stateris librarentur, tot ligna et lapides in alteram a Divo Jacobo Gallitano decapitato (quibus ille multas ecclesias dicavit) imposita esse, ut illius benefacta malefactis longe superiora essent. Quid hoc miraculo stultius aut inanius? Quis est hodie apud Anglos tam stupidus et insensatus, ut huic credat, etiamsi a Matthæis Westmonasteriensi et Parisio scribatur? Quis hodie putat vel Dunstanum Archiepiscopum Diabolum illius operi insidiantem naso suspensum tenuisse, vel Ulstanum Wigorniensem juxta Divi Edwardi sepulchrum baculum in marmoribus adeo infixisse, ut nec a Lanfranco, nec alio quocunque, nisi solo Ulstano, evelli posset? Ista omnia antiquitatis deliria cognoscere salus est adolescentulis: et plures, credo, ad castissimam nostram religionem crassis istis et impuris exemplis ante oculos positis adducuntur, quam ullis politicis aut humanis præceptis. Difficile est enim id diligere quod aperte sordet; nec unquam postea ille cibis stomacho placere potest, qui semel nauscam ingeneravit. Ita qui populum semel aut sæpe miraculis deceptum viderit, nunquam eisdem in posterum credet. Hunc enim sensum unusquisque nostrum habet, ut si ab homine ista fieri dicantur, nihil possibile, sin a Deo, nihil impossibile, credamus. Ipsa Evangelii lux vanitatis tenebras non patitur, neque in ea gente deliria et præstigia unquam possunt reviviscere, apud quam Christiani verbi puritas semel invaluit; quod si unquam credamus, imbecillitatis nostræ fidei, non alieujus periculi, argumentum est. Nam cum omnes urbes, omnia templa,

Hoc commentum habetur in Hist. Aurea, li. 2. ca. 7. Et Mat. Paris. pa. 290, anno 1206. Et in Flori-egio, anno 814. Et in Sermonibus Discipuli. Et in Polichron. lib. 5. cap. 26.

omnis domus, Scripturis sanctissimis abundant, non potest ista antiquitatis crassities in ullo angulo aut latibulo sine lumine, sine indicio, sine veri perspicientia, delitescere: aut, si quisquam omnium sit qui in tanta luce tenebras etiamnum mordicus retineat, induravit cor ejus Dominus, et de eo magis desperandum est, ne nunquam resipiscat, quam metuendum ne istis miraculis cæcus fiat, qui jamdudum in ipsa luce cæcutire et offendere desiderat. Hæc in eum finem a me scribuntur (suavissime Lector) non ut te a puro Evangelii fonte ad turbulentos miraculorum lacus adigam, sed ut tu (cum in ea incideris) Deo gratias agas, quod eam tibi lucem ostenderit quam patribus tuis denegavit: nec antiquissimas istas patriæ tuæ Historias prorsus rejicias, quoniam in illis falsa miracula produntur; ne in summa rerum nostrarum ignoratione semper verseris, cum nec ulla antiquitatum vestigia nisi in illis scriptoribus reperiri possint, nec quisquam sit qui perfectam rerum nostrarum Historiam hactenus scripserit. Id ego aliquando exactissime futurum non dubitarem, nisi in Deum et homines ingrati essemus; dum nec labores alienos merito approbamus, nec ingenia excellentia (ut solent aliæ nationes) præmio et honore afficimus. Immo vero, quasi nati ad barbariem essemus, doctissimos quosque et viros eloquentissimos cum indignitate rejicimus. Hæc in nobis et alia quæcunque vitia Deus optimus maximus pro sua summa clementia corrigat: et tibi, Lector optime, multorum annorum felicitatem cum salute sempiterna concedat. Vale.

THOMÆ WALSHINGHAM,

QUONDAM MONACHI S. ALBANI,

HISTORIA ANGLICANA.

DE TEMPORE REGIS EDWARDI, POST CONQUÆSTUM
PRIMI.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo tertio, A.D. 1272. qui est annus regni Regis Henrici, a Conquæsto Tertii, quin- Death of
quagesimus septimus et ultimus, cum idem Rex Henricus Henry III
condignam ultionem Northwicensibus dedisset sacrilegiis,
Londonias redire decrevit. Et cum ad Abbathiam Sancti
Edmundi, Regis et Martyris, declinasset, gravi languore cor-
ripitur, qui cum non deseruit usquo ad vitæ finem. Dum
agrotaret enim, venerunt ad eum Comites et Barones terræ,
cum Pontificibus, ut ejus transitui interessent. Confessus est
autem humiliter peccata sua, tundens pectus suum, et malam
remittens omnibus voluntatem, emendationem quoque vitæ
promittens. Ex hinc absolvitur a Prælato: deinde devote sus-
cepit corpus Christi, et, inunctione ¹delibutus extrema, crucem
Domini suppliciter adoravit, jubens debita sua solvi, et resi-
duum indigentibus æquo partiri. Cum hæc rite peregisset,
reddidit spiritum suum Deo. Corpus autem ejus apud West-
monasterium honorificè traditur sepulturæ.

Regnavit quinquaginta sex annis, et amplius, quantum distat
a festo Sanctorum Simonis et Judæ usque ad festum Sancti
Edmundi Pontificis, id est, viginti diebus. Duxerat autem in Children of
uxorem mulierem nobilem, filiam Comitis de Saveye, nomine Henry III.
Alienoram; de qua suscepit filios, Edwardum, qui post ipsum
regnavit, et Edmundum, qui fuit Comes. Leycestriæ et Lan-
castriæ, et duas filias, scilicet, Beatricem, quæ nupsit Comiti
Britanniæ, et Margaretam, quæ fuit Regi Scotiæ conjugata.

¹ *delibatus* in the printed texts.

A.D. 1272. Iste Henricus Rex inchoavit novam fabricam ecclesiæ West- Rishanger.
monasterii, sed non perfecit. MS. Bibl.

Character of Henry III. Singulis namque diebus tres Missas cum nota audire solebat, et, plures audire cupiens, privatim celebrantibus assidue assistebat; ac cum sacerdos corpus Dominicum elevaret, manum sacerdotis tenere, et illam osculari, solebat. Contigit autem aliquando Sanctum Lodovicum, Francorum Regem, cum eo super hoc conferentem, dicere quod non semper Missis, sed frequentius Sermonibus, audiendis esse vacandum. Cui faceta urbanitate respondens, ait, se malle amicum suum sæpius videre, quam de eo loquentem, licet bona dicentem, audire. Erat autem staturæ mediocris, compacti corporis, alterius oculi palpebra demissiore, ita ut partem nigredinis pupillo celaret. Robustus viribus, sed præceps in factis. In quibus tamen quia fortunatos et felices exitus habuit, putant eum multi apud Merlinum fatidicum per lyncem designatum, omnia penetrantem.

Cum igitur corpus magnifici Regis commissum fuisset honorificæ sepulturæ, quia Edwardus, filius ejus primogenitus, in Terra Sancta detentus fuit Crucis negotio, et absens regni administrationem non valebat exequi; die proximo post patris ejus sepulturam, Frater Robertus ¹Kylwardby, Cantuariensis Archiepiscopus, et Gilbertus Comes Gloverniæ, cum aliis prælatis ac regni proceribus, Londoniis apud Novum Templum convenientes, Edwardum absentem dominum suum ligium recognoverunt, paternique successorem honoris ordinarunt: et de assensu Reginae matris statuerunt Custodes regni, ministrosque fideles, qui regio fisco præessent, et proventus regni ad opus Regis novi ex integro reservarent; cujus pacem jam ubique fecerunt per Angliam proclamari.

Prince Edward, though absent, acknowledged King.

Eodem anno Edmundus, filius Regis Henrici, frater Edwardi, rediit in Angliam de Terra Sancta.

Accession of Edward I. Edwardus igitur, Regis Anglorum Henrici Tertii ex Alienora, filia Comitis Provinciae, vel Sabaudiae, primogenitus, ætatis suæ anno tricesimo quarto patri successit in regnum. Fuit autem prudens in gerendis negotiis, ab adolescentia armorum deditus exercitio, quo in diversis regionibus eam famam militiæ adquisierat, qua totius orbis Christiani sui temporis principes singulariter transcendebat. Elegantissimum erat formæ, staturæ procera, qua humero et supra communi populo præminebat. Cæsaries in adolescentia a colore pene argenteo vergens in flavum, in juventute vero a flavo declinans in nigredinem,

His person.

¹ *Kylwardy* in orig. and in Parker's text; *Kylwarby* in Camden's MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Rishanger. ¹ senectute in ²cygneam versa canitiem veniebat. Frons lata, A.D. 1272.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
cæteraque facies pariliter disposita, eo excepto, quod sinistri oculi palpebra demissior paterni aspectus similitudinem exprimebat; lingua blæsa, cui tamen efficax facundia ad persuadendum in rebus non defuit perorandis. Brachiorum ad proportionem corporis flexibilis productio, quibus vivacitate nervica nulla ejusque erant ad usum gladii aptiora. Pectus ventri præminebat, tibiarumque longa divisio equorum nobilium cursu et saltu sessoris firmitatem prohibuit infirmari. Cum vacaret ab armis, venationibus tam avium quam ferarum indulgebat, et maxime cervorum, quos in equis cursoribus solebat insequi, gladioque, vice ³venabuli, confodere apprehensos.

Quem commorari in protectione Dei cœli notum erat. Nempe cum adhuc adolescens esset, et cum quodam milite in camera testudinata ludo scaccarii occuparetur, subito, nulla occasione præstita, inter ludendum surgens discessit, et ecce! lapis immense magnitudinis, qui sedentem conquassasset, cecidit in eundem locum quo sederat; propter quod miraculum, Beatam Mariam apud Walsingham ⁴propensius honorabat. Ei vero attribuebat, quod periculum ⁵istuc evasit.

Inerat ei præterea magnificens animus, injuriarum impatiens, His character. periculorum oblivisci cogens, dum vindicari cuperet; qui tamen facillime, humilitate exhibita, potuit emolliri. Nempe cum quodam tempore juxta quamdam ripam falconum aucupio se exercebat, unum de comitibus suis ex altera parte fluvii, negligentius se habentem circa falconem, quæ autem inter salices corripuerat, arguit, et objurgationi minus, ut videbatur, obediens, minus adjecit: at ille, attendens nec pontem nec vadum consistere in propinquo, facilitate quadam respondit;—"Eja," inquit, "sufficit mihi quod nos ab invicem dividit flumen" ⁶istud. Quo responso exasperatus, filius Regis aquam ignota profunditatis ingressus, equo natante, transivit in crepidinem alvei fluminis decursu cavatam, et cum difficultate ascendens, gladio extracto, insequitur fugientem; qui tandem per fugam desperans evadere, regyrato equo, indatoque capite, humiliter collum prætendit, et Edwardi se obtulit voluntati. Quo facto, ab incepto suo fractus, Regis filius gladium reposuit in vaginam.

¹ senectutem in orig. and in the printed texts.

² agneam in orig., erroneously; cygneam in Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

³ venabuli in orig.

⁴ propensius in orig.

⁵ istud in the printed texts.

⁶ fluvium istud in Parker's text, fluvius iste in Camden's text.

A.D.
1272, 3.

Deinde reversi, pacifice falcouis relictis pariter curam egerunt. Hæc de moribus et adolescentia filii Regis Henrici commemoravimus, ne posteris gesta talia sint ignota.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste frugifer et fructifer inter utrumque; Romanis ¹desideratus, propter intronizationem Papæ; tristis Terræ Sanctæ, propter ²abcessum exercitus Christiani; Anglis lætus, propter electionem Regis novi.

Rudolph of
Hapsburg
elected
Emperor.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, qui est annus Edwardi, a Conquestu Primi, primus, princeps Teutonicæ, cognoscentes veraciter mortuum esse Dominum Ricardum, Regem Alemanniæ, quondam fratrem Regis Anglorum Henrici, convenerunt in unum, et ³Radulphum de Assio Comitem Ruphum elegerunt in Imperatorem Romanorum; qui anno eodem in Regem Alemanniæ solemniter coronatur.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Edward
leaves
Syria; and
arrives
in Italy.

Edwardus jam Rex Angliæ præsignatus, dum moram apud ⁴Accon faceret, et Christianorum ac Tartarorum auxilia frustra diutius expectaret, consilio inito, relictis ad Terræ Sanctæ defensionem stipendiariis, navis repatriaturus ingreditur, cursuque velivolo Siciliam usque pervenit; ubi a Rege Karolo honorifice susceptus est. Cumque per dies aliquot recreandi gratia se et suos ibidem continuisset, rumores primo de morte filii sui Henrici, ac postmodum de morte patris, accepit. Qui dum mortem patris anxius quam filii sui plangeret, a Rege Karolo, vice consolatoris assistente, plurimumque mirante, super hoc requisitus, dicitur respondisse;—"Jactura, Domine Rex, filiorum facilis est, cum cotidie multiplicentur: parentum vero mors irremediabilis est, quia nequeunt restaurari."

Karolus autem Rex discedentem Edwardum conducere fecit per Karolum, filium suum, usque ad ultimos terminos regni sui. Cum autem ad Veterem Urbem, ubi Papa cum sua Curia residebat, advenisset, occurrentibus ei Cardinalibus omnibus, cum honore maximo ad Domini Papæ præsentiam est deductus. Cui super morte consanguinei sui, Henrici de Alemannia, anxiam deposuit querimoniam; quem non modo in offensam juris humani a Gwydone de Monte Forti, dum Missarum solemnibus assisteret, constabat interfectum, sed in contemptum Ecclesiæ et scandalum nominis Christiani. Papa igitur, hiis commotus, Gwidonem excommunicavit, et omnes eundem receptantes; et, quousque Ecclesiæ satisfaceret, terras eorum supposuit Interdicto. Discedens denique Edwardus a Curia, per

The Pope
excommu-
nicates
Guido de
Montfort.

¹ *desiderat* in orig., *desideratus* in the printed texts.

² *discessum* in the printed texts.

³ Meaning, Rudolph of Hapsburg.

⁴ *Acton* in the printed texts.

Rishanger. civitates Italiæ progreditur, ubique receptus a civibus cum A.D. 1273.
MS. Bibl. gaudio maximo et honore. Ingressuro autem Sabaudiam,
Reg. 13 prælati ac proceres Angliæ quamplurimi in descensu montium
E. ix. occurrerunt.

Cumque Edwardus pertransisset Sabaudiam, Comes¹ Kabila- Edward's
nensis cum ad ludum militare, qui vulgo "torneamentum" prowess.
dicitur, invitavit. Optabat enim ipse Comes, cum multis aliis,
militiam Edwardi opere experiri; ejus jam fama repleverat
totum orbem. Quorum votis condescendens, Edwardus se cum
militibus suis, licet longa peregrinatione vexatis, partem velle
tenere contra Comitem et suos proclamari fecit, ac quoscum-
que alios milites adventantes. Die itaque statuto congregiun-
tur partes, gladiisque in alterutrum ingeminantes ictus, vires
suas exercent. Comes vero cuneum Edwardi penetrans, cum
ipso cominus congregitur. Cui tandem, abjecto gladio, appropi-
ans, collum Edwardi brachio circumduxit, et tota fortitudine
astringens, ab equo detrahere conabatur. Sed Edwardus, in-
flexibiliter se tenens erectum, dum Comitem sibi sensit firmius
adhærentem, equum urgendo calcaribus Comitem a sella
abstraxit; quem ad collum suum pendentem fortius exeutiens
a se in terram dejecit. Commoventur exinde Burgundiones in
iram, et ubique exercitium armorum in hostilem insultum,
cœptumque ludi bellicum vertitur in tumultum. Cædunt igitur
cedentes Anglici, et vim vi repellunt, fortiter impetus
frangentes adversariorum. Interim Comes, refocillatus paulu-
lum, Edwardum secundo aggreditur; ejus super se manum
sentiens aggravari, dedit se eidem. Sicque peregrinis concessa
victoria, partes ambæ in urbem pacifice revertantur.

Edwardus facit homagium Regi³ Francorum.

Post hæc, Edwardus venit in Franciam, et a Philippo, Fran- His homage
corum Rege, magnifice susceptus est; fecitque homagium pro to the King
terris suis quas de eo tenebat, sub conditione restitutionis of France.
terrarum patri suo, in venditione Normanniæ, promissarum.
Deinde in Wasconiam proficiscitur, ad compescendum novos
motus, quos in eadem Gasco de Bierna, miles nobilis et
strenuus, sed a fide domini sui Edwardi deficiens, concitaverat.
Cujus terras Edwardus cum exercitu potenter ingressus,
ipsum in fugam coegit, et in quodam castro forti ac munito
obsedit.

¹ Properly *Catalaunensis* "of texts.
"Chalons."

³ *Francia* in the printed texts.

² *cella* in orig., and in the printed

A.D. 1274. Transit annus iste frugifer et fructifer, opulenter; Romanis, Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 Anglis, et Francis, sub quiete transactus; Saracenis etiam, et
 cunctis incredulis, nocivus.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo quinto, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, Reg. 13 E. ix.
 secundus, fuit Rex Edwardus ad Natale in Wascomia, cum uxore
 sua.

Council of Lyons. Hoc anno Gregorius Papa Decimus, Kalendas Maii, apud Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 Lugdunum Generale Consilium celebravit; ad quod Græci et
 Tartari solemnes nuncios transmiserunt. Græci ad unitatem
 Ecclesiæ se redire spondent; in cuius evidens signum, cum
 cantaretur Symbolum, hortante Domino Papa, trina vice nuncii
 eorum "Et in Spiritum, Dominum vivicantem, qui ex Patre
 "Filioque procedit," replicaverunt celebriter et devote.
 Nuncii vero ¹Tartarorum infra tempus Concilii ad propria
 redierunt. Affuit ibi prælatorum numerus, quingenti Episcopi,
 Abbates sexaginta, prælati vero alii circa mille; unde dixit
 quidam;—

"Gregorius Denus congregat omne genus."

Ibi statutum est illud insigne, et a retro sæculis insolitum,
²scilicet, quod omnes rectores curati deiuceps forent sacerdotes.
 Prohibiti sunt et bigami primam tonsuram deferre; et quod
 nulli hominum deinceps liceat decimas suas ad libitum, ut antea,
 ubi vellet, assignare; sed matriæ ecclesiæ omnes decimas per-
 solverent. Ipse quoque Gregorius decimam sexannalem uni-
 versali Ecclesiæ imposuit; pluralitatem beneficiorum curatorum
 damnavit. Aliquos status de Ordinibus Mendicantium appro-
 bavit, utpote Prædicatores et Minores; aliquos toleravit, utpote
 Carmelitas et Augustinenses. Aliquos reprobavit, ut Saccinos,
 qui intitulantur "de Pœnitentia," sive "de Valle Viridi," et
 consimiles.

Death of
 Thomas
 Aquinas.

In via versus istud Consilium doctor venerationis Frater
 Thomas de Aquino, de Ordine Prædicatorum, in quadam Abba-
 thia monachorum Cisterciensium, quæ dicitur "Fossa Nova,"
 diem clausit extremum. Cujus tam acuta, tam publica, sunt
 monumenta, ut "Doctor Communis" a viris scholasticis nun-
 cupetur. Hic natione ³Apineris, filius Comitis de Aquino, invitis
 parentibus, qui eum monachari volebant, Prædicatorum Ordinem
 est ingressus: missus vero ad Studium Parisiense, doc-
 toratus gradum merito est adeptus. Super Libros Senten-
 tiarum quatuor scripta fecit; scripsit et primam partem de

¹ *Tartarorum baptizati et infra* |
 in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *Campanus* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Quæstionibus disputatis de Veritate. Scripsit et secundam A.D. 1274. partem de Quæstionibus disputatis de Potentia Dei, et tertiam partem de Quæstionibus disputatis, quarum initium est "de Virtutibus." Item, contra Gentiles quatuor libros scripsit. Item, Summam Theologiæ, quam in tres partes divisit; et secundam, in duas. Sed morte præventus tertiam non completit. Quatuor Evangelia, continuata expositione de dietis Sanctorum, glossavit. Litteralis etiam expositionis in Job edidit librum unum. Multaque alia scripsit, ad utilitatem legentium, quæ diligens lector invenire poterit intitulata in Chronicis Nicholai Tryveth. Sanctitati vero ipsius a vitæ meritis attestantur miracula, quæ post ejus transitum, et in vita ipsius, plurima contigerunt. Nocte vero ipsa, qua de hoc mundo transiit, apparuit in somnis germano suo, Comiti de Aquino, in habitu Ordinis sui, tradens eidem in manu litteram quamdam elausam. Qui cito post excitatus, cum sentiret se litteram habere in manibus, camerarium suum advocavit, jussitque lumen eeleriter apportare; quo allato, litteram aperiens invenit ibi aureis apicibus, omne humanum artificium sua formositate excedentibus, hoc inscriptum, "Hodie factus sum Doctor in Ierusalem." Conservata itaque littera, per nuncios ad inquirendum de statu suo missos, ipsum eadem nocte qua apparuit sibi, comperit ex hac luce migrasse.

Sub eisdem diebus Gasco de Bierna a Rege Anglorum ob- Gaston de
sessus, eum, omni jam via evadendi sibi præclusa, attenderet Bierna.
rem esse in foribus ut ad deditionem cogeretur, super negotio quod inter Regem Edwardum et ipsum vertebatur, appellationem interponit ad Curiam Regis Francorum. Cui deferens Rex Edwardus, nolens Regem Francorum, quem nuper dominum suum pro terris in Francia recognoverat, contra se partem facere, dissentientibus multis de suis, obsidionem amoveri jussit, ministris suis committens, ut in Curia Regis Franciæ causam prosequerentur contra Gasconem. In qua tandem, injuriosæ rebellionis convictus per Regem Francorum, Regis Angliæ adducitur voluntati. Edwardus Rex, postquam obsidionem dimiserat, ordinatis pro articulo temporis rebus Waseoniæ, in Angliam properavit; ubi a clero et populo est receptus eum gaudio et honore.

Dominica vero infra Octabas Assumptionis Beatæ Virginis, Coronation in ecclesia Westmonasteriensi, una cum Alienora, consorte sua, of Edward.
a Roberto, Cantuariensi Archiepiscopo, inungitur in Regem, et solemniter coronatur. Coronationis solemnitati interfuerunt Regina mater, Alexander Rex Scotorum, Duxque Britannia, ambo Regis sororii; cum Prælatorum, Comitum, et Baronum,

¹ Trivett in the printed texts.

A.D. 1274-1275. aliorumque nobilium, multitudine copiosa: et tunc tricesimi sexti ætatis suæ anni Rex impleverat duos menses; qui in crastino coronationis suæ, recepto a Rege Scotorum homagio, ipsum dimisit ad propria, plurimum honoratum. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Disease among sheep. Eo anno, infausta lues ovium surrepsit in Angliā, ut ubique repente ovilia, peste grassante, vacuarentur; quæ duravit sequentibus viginti octo annis, ita ut nulla totius regni villa hujus miseriæ clade careret. Causam hujus morbi, prius insuetam incolis, attribuebant multi cuidam diviti de Francorum partibus, qui applicuerat in Northumbriam, adducens secum quamdam ovem Hispaniæ morbidam, quæ totum gregem Angliæ morbi traductione contaminavit; quæ erat de 'bimalis boviculi quantitate.

Transit annus iste frugifer et fructifer opulenter; Ecclesiæ memorialis et celebris, propter honorabilis Consilii celebrata Statuta apud Lugdunum; Wasconibus inquietus, propter rebellionem Gasconis; Anglis desiderabilis, propter solemnitatem diu desideratæ regiæ coronationis.

Gaston de Bierne. Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo sexto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tertius, Gasco de Bierna, in Angliam veniens, cum resti circa collum ad Regis præsentiam est adductus; quem ad suam misericordiam Rex recipiens, morte condonata, in castro Wyntoniam per annos aliquot custodiæ mancipavit. Qui tandem per Regis gratiam liber dimissus ad propria, Regi Angliæ semper in posterum gratus extitit et fidelis. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Llewelyn refuses to attend Parliament. Hoc anno coactum est Parliamentum Londoniis; ad quod invitatus est per solemnes nuncios Leulinus, Princeps Walliæ; qui, invitatus, regiæ coronationi ² per prius contempserat interesse. Cumque moneretur per nuncios, ut veniret et homagium debitum Regi faceret, finxit se non audere intrare Angliam, propter insidias quorundam majorum regni sibi insidiantium ea vice. Et ideo, pro sua securitate, filium Regis et Gilbertum Gloverniæ Comitem, ³ Robertum Burnelii, Regis Cancellarium, obsides postulavit. Quod Rex indigne tulit; sed tamen, dissimulato negotio, inceptum Parliamentum consummavit. In quo Statuta edidit contra Manum mortuam; ne de cætero possessiones terrarum seu reddituum, sine speciali Regis licentia, ad manum mortuam devolvantur. Vocantur ergo Statuta in præsentī Parlamento edita, " Statuta Westmonasterii " Prima."

Statute against Mortmain.

¹ biennalis in the printed texts.

² *primo contempserat* in the printed texts.

³ *Robertumque Burnelii*, in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Post Parliamentum vero Rex, ut Leulino Principi Walliæ liberior ad se pateret accessus, Castrum usque, quæ in con- finio Walliæ sita est, progreditur. Missis iterum nunciis, homagium exigit ab eodem. Quo mandatis regiis parere de- trectante, Rex exorcitum convocat, disponens Principem, sibi denogantem homagium, de suo feodo expugnare. A.D. 1275-1276. Edward proceeds to Chester

Eodem anno, in partibus Australibus Angliæ, et Occidentali- bus, terræ motus horribilis contigit, feria quarta infra Octabas Nativitatis Virginis gloriosæ. Pestilentialis etiam agritudo, oves consumens, scabiæ plurimas interfecit.

Hoc anno, solvit populus Regi quintamdecimam bonorum, quæ patri suo dicebatur præconcessa.

Transit annus isto frugifer et fructifer Angliæ regioni; Christianis et incredulis a bellis ubique quietus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno millesimo ducentesimo septuagesimo septimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, quar- tus, Comitissa Leycestriæ, relicta videlicet Simonis de Mon- teforti, quondam Comitiss Leycestriæ, quæ fuerat soror Henrici, Regis Angliæ, et, occiso marito, cum suis in Galliam fugerat, ac in domo Sororum de Ordine Prædicatorum apud Montargys, a sorore viri sui fundata, morabatur, filiam suam transmisit in Walliam, Principi, sicut patre vivo sub certis factis conventum fuerat, maritandam. Ducem vero itineris, ac procuratorem negotii, Aymericum, filium suum germanum, puellæ constituit, assignata eisdem comitiva. Qui suspectum habentes iter per Angliam, emenso multo maris spatio, ad insulas Silvias, quæ terminos Cornubiæ e vicino respiciunt, deveniunt; ubi a quatuor navibus Bristollensibus, ex inspe- rato supervenientibus, comprehensi, ad præsentiam Regis Angliæ deducuntur; qui, retenta puella honorifice in comiti- vam Reginæ, Aymericum, fratrem suum, primo in castro de Corf, et postea in castro de Scherebourne, sub custodia libera detinuit, sed securo.

The daugh- ter of the Earl of Leicester seized.

Eodem tempore Papa Gregorius, apud Arescinm defunctus, Gregory X. ibidem traditur sepulture. Cui successit Innocentius Quintus, Innocent V. natione Burgundus, de Tarentasia, dictus antea "Frater Petrus;" qui in Ordine Prædicatorum studio Scripturarum deditus, ac Doctor Theologiæ Parisius factus, sapientiæ suæ memoria multa scribendo utilia posteris dereliquit. Qui cum esset vir reli- gionis eximiæ, expertæque prudentiæ, primo Prior Provincialis fratrum suorum in Francia, deinde efficitur Archiepiscopus Lugdunensis; demumque a Papa Gregorio ad Cardinalatum

A.D. 1276-1277. assumptus, constitutus est Episcopus Hostiensis. Factus autem Papa sedit mensibus quinque, diebus duobus, moriturque Romæ, et in Lateranensi ecclesia sepelitur.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Adrian V. Cui eodem anno successit Adrianus Quintus, natione Januensis, dictus antea "Octobonus," qui, Tituli Sancti Adriani Diaconus Cardinalis, a Papa Clemente Quarto Legatus in Angliam missus fuit. Hic Papa factus statim Constitutionem, quam Papa Gregorius Decimus fecerat de inclusione Cardinalium pro electione Summi Pontificis, suspendit; proponens eam aliter ordinare. Sed morte præventus, Constitutionem suspensam reliquit; sedit vero mensibus duobus.

John XXI. Papa Adriano defuncto, successit Johannes Vicesimus Primus, dictus "Petrus Hispanus." Hic Episcopus Tusculanus erat prius. In actibus diversis famosus, sed scientiarum florem pontificalemque dignitatem quadam morum stoliditate deformavit; adeo ut naturali pro parte carere videretur industria. In hoc tamen quam plurimum laudabilis fuit, quod se tam pauperibus quam divitibus communem exhibens, studiumque litterarum amplectens, multos in beneficiis ecclesiasticis promovit egentes.

Capture of
Rhudlan
Castle.

Rex Angliæ, de Cestria in Walliam progrediens, cepit castrum quod dicitur "Rodolanum," misitque in Walliam Occidentalem militem nobilem, dictum "Paganum de Canusiis," qui cuncta cæde incendioque vastavit.

Hoc tempore Frater Johannes de Derlyngton, Ordinis Prædicatorum, Confessor quondam Regis Henrici, auctoritate papali in regno Angliæ Collector efficitur decimarum, salva papali reverentia, contra sui Ordinis professionem tali officio deputatus. Hujus tamen studio et industria editæ sunt Concordantiæ Magnæ, quæ "Anglicanæ" vocantur.

Hoc anno, sextodecimo Kalendas Julii, venerabile corpus Beati Ricardi, Cicestrensis Episcopi, est translatum, et in capsâ argentea et deaurata honorifice collocatum.

Transit annus iste frugifer et fructifer Anglicanis; sed propter tot Paparum interitum, tristis lugubrisque Romanis; et non solum orbi Christiano a bello generali, sed Sarracenis incredulisque, quietus.

Death of
Pope John
XXI.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo octavo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, quintus, Joannes Papa Vicesimus Primus, cum sibi vitæ spatium in annos plurimos extendi crederet, et hoc etiam coram multis assereret, subito cum nova camera, quam sibi Viterbii circa palatium construxerat, solus corrui, et, inter lapides et ligna collisus, sexto die post casum, sacramentis omnibus ecclesiasticis pceptis, moritur, et in ecclesia Sancti Laurentii sepelitur.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Rishanger. Cui successit Nicholaus Tertius, prius dictus, "Johannes A.D. 1277.
MS. Bibl. "Gagetanus," de genere Ursinorum. Hic super Regulam Nicholas
Reg. 13 Saneti Franeisci expositionem quamdam edidit, quam inter III.
E. ix. alias Deeretales de Verborum Significationibus inseri ordinavit.

Wallenses Occidentales per id temporis ad pacem Regis Angliæ venientes, Pagano, militiæ Regis in partibus illis capitaneo, Castrum de Stredewey enim adjaecenti patria reddiderunt. Princeps vero Walliæ, videns se Regi Angliæ, cotidie invalescenti, non posse resistere, pacem petiit, et obtinuit sub hæc forma: videlicet, quod omnes captivi, quos ¹haenus ratione Regis Angliæ detinuit in vineulis, simpliciter et sine calumnia liberarentur. Item, pro pace et benevolentia Regis habenda, daret quinquaginta millia librarum sterlingorum; ²quorum tamen solutio in voluntate et gratia Regis foret. Item, quod terra quatuor Cantredorum, sine omni contradictione, Regi et suis hæredibus, cum omnibus terris conquestis per Regem hominesque regios, excepta insula Angleseya, in perpetuum remaneret. Insula enim Angleseya concessa est Principi, ita quod solvat pro ea singulis annis Regi mille marcas, quarum solutio ineipienda erat in festo Sancti Michaelis proximo tunc instantis: pro ingressu vero quinque millia marcarum daret. Et si Princeps sine hærede de corpore suo moriretur, insula illa in Regis Angliæ possessione remaneret. Item, quod Princeps veniret in Natali Domini ad Regem, in Angliam, pro homagio faciendo. Item, quod omnia homagia Walliæ remanerent Regi, præterquam quinque Baronum qui in confinio Snowdoniæ morabantur: quia se "Prineipem" convenienter vocare non posset, nisi sub se aliquos Barones haberet ad vitam suam. Et post mortem ejus, quinque prædictorum Baronum homagium Regi Angliæ fieret, et suis hæredibus, in æternum. Et pro assecuratione istorum, tradidit Princeps decem obsides de melioribus Walliæ, absque inaecceratione, exhæredatione, et termino liberationis. Et de omni Cantredo et de Snowdonia, et de Consilio Princepis, meliores jurabunt, tactis sacrosanctis reliquiis, quod³ quandoeumque Princeps aliquem prædictorum articulorum infregerit, nisi admonitus se correxerit, abalienabunt se ab eo, et eidem, in omnibus quæ poterunt, hostes fient. Item, præter hæc, Princeps fratres suos, quos læsit, placabit. Habuit enim tres fratres, quorum duos, Owenum et Rodericum, posuerat in carcere; tertius vero, David, fuga dilapsus, multis annis eum Rege Angliæ stetit; a quo, contra morem gentis suæ, miles

Transac-
tions in
Wales.

¹ actenus in orig.

| ² quarum in the printed texts.

A.D. 1277-1278. factus, in ista guerra ob probitatem et fidelitatem suam plurimum erat Regi acceptus: unde et eidem castrum de Dymby¹ [contulit] in Wallia, cum terris ad valorem mille librarum anni redditus; insuper et uxorem dedit filiam Comitis Derbyæ, quæ nuper alio viro fuerat viduata. Owenus ergo favore regio liberatur a carcere, quem fregerat paulo ante. Rodericus vero, fratrem fugiens, in Anglia morabatur. Rex autem in Occidentali Wallia apud Lampader Vaur, ad cohibendum irruptiones Wallensium, castrum construxit insigne.

In subsidium hujus werræ, concessa est Regi a populo vice-sima pars bonorum.

Transit annus isto frugifer et fructifer satis abunde; sine tumultu inter Christicolæ et Sarracenos; Romanis notabilis, propter inopinabilem mortem Papæ; Anglis prosper, propter subjectos rebelles Walliæ; sed ipsis Wallensibus infamis et odibilis, propter admissionem dominationis insuetæ.

Arch-bishop Kilwardby made a Cardinal. Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo nono, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, sextus, Robertus, Cantuariensis Archiepiscopus, per Dominum Nicholaum Papam ad Cardinalatum assumptus, factus est Episcopus Portuensis.

Marriage of Llewelyn. Rex Angliæ, circa tempus istud, filiam Comitis Leycestræ, Simonis de Monteforti, apud insulas Silvias, prout superius dictum est, captam a Bristollensibus, et sibi adductam, Principi Walliæ dedit uxorem, nuptiarum solemnitatem agens impensis propriis, suæque ac Regina præsentia illas honorans.

The Jews punished for clipping the coin. Hoc anno Judæi, de tonsura monetæ convicti, in magna multitudine ubique per Angliam suspenduntur: puniti sunt eo tempore et eorum² consuctanei, pro pravis escambiis et pro causa prædicta.

Parliament at Gloucester. Eodem anno tenuit Rex Parliamentum Glovernæ, in Octavis Sancti Johannis Baptistæ; in quo edita sunt Statuta, quæ "de Glovernia" appellantur.

Edward crosses over to France. Circa mensem Augustum Rex Edwardus transfretavit in Franciam, ad habendum colloquium cum Philippo Rege Francorum; unde tunc obtinuit restitutionem aliquarum terrarum, non tamen omnium, quæ in venditione Normanniæ promissæ fuerant patri suo.

Per hoc tempus obiit Regina Castellæ, mater Regina Angliæ; ad quam jure hæreditario, post mortem matris, devolutus est Pontini Comitatus.

¹ Omitted in orig., and supplied from the printed texts, and Rishanger.

² *consentanei* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Isto anno, antequam Rex transiret in Gallias, Rex Scotorum Alexander, in Angliam veniens, Regem consuluit de negotiis arduis terræ suæ. Impetravit autem a Rege litteras testificantes auxilium in guerra Walliæ præstitum, non nomine servitii factum esse. A.D. 1278-1279. Visit of the King of Scotland.

Hoc anno, Robertus Burnel, Episcopus Batoniensis, in Cantuariensem Archiepiscopum est electus; sed Papa, electione cassata, Lectori Curiae, Fratri Johanni de Peccham, de Ordine Minorum, eandem contulit dignitatem. John de Peckham made Arch-bishop of Canterbury.

Transit annus iste frugifer et fructifer Romanis, Anglis, et Francie; Scotis et Wallensibus sub silentio quieteque transactus; Sarraeenis etiam otiosus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo ducesimo octogesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, septimus, Frater Johannes Peccham, Cicesfrensis Diocesis, de Ordine Minorum, venit in Angliam, a Domino Papa in Cantuariensem Archiepiscopum consecratus. Hic Parisius in Theologia, et Oxoniæ, lectiones suas resumpserat. Deinde Minister Provincialis Angliæ, ac tandem Lector Palatii in Romana Curia, factus fuit; qui Ordinis sui zelator præcipuus, earminum dictator egregius, affatusque pompatici, fuerat; mentis tamen benignæ extitit, et animi admodum liberalis.

Hoc anno, moneta Angliæ, per tonsuram nimis deteriorata, ex mandato Regis renovatur. ¹ Obolus quoque, qui prius formam semicirculi habebat, tanquam pars denarii in medio divisi, fit rotundus; juxta vaticinium Merlini dicentis;—"Fiudetur forma commercii, dimidium rotundum erit." Facti sunt etiam eo tempore, primo, et quadrantes. Alteration in the coinage.

Illustris miles, Rogerus de Mortuo Mari, apud Kelyngwurthe ludum militare, quem vocant "Rotundam Tabulam," centum militum ac tot dominarum, constituit; ad quam, pro armorum exercitio, de diversis regnis confluit militia ²[multa] nimis. A Round Table held at Kenilworth.

Frater Robertus, quondam Cantuariensis Archiepiscopus, et post Cardinalis et Episcopus Portuensis, post adventum suum ad Curiam, graviter infirmatur; ex qua infirmitate cito postea mortuus est.

Eo tempore ²[obiit] Walterus Giffard, Archiepiscopus Eboracensis; cui successit Magister Willelmus de Wikewane, in Romana Curia consecratus.

Eodem anno, Frater Johannes Peccham, Cantuariensis Archiepiscopus, convocat Consilium apud Radingiam; ubi suffraganeis suis imposuit, ut Statuta Generalis Consilii facerent artius observari. Council at Reading.

¹ Obolus in orig.

| ² Supplied from the printed texts.

- A.D. 1280-1281. Transit annus iste frugifer et fructifer; Anglis, Francis, Rishanger. Romanis, Sarracenisque, quietus. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Martin IV. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, octavus, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Tomb of Henry III. at Westminster. Nicholaus Papa Tertius moritur; successitque ei Martinus Quartus, prius dictus "Simon ¹Turonensis," Gallicus natione. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Hoc anno, Edwardus Rex Angliæ, de lapidibus pretiosis jaspidum, quos secum attulerat de partibus Gallicanis, paternum sepulcrum apud Westmonasterium fecit plurimum honorari. Eodem anno, Oliverus de Suttona fit Episcopus Lincolnensis; qui prius fuerat ejusdem ecclesiæ Decanus.
- A.D. 1281. Frater Johannes Peccham, Cantuariensis Archiepiscopus, ne nihil fecisse videretur, convocat Concilium apud Lambheythe; in quo Constitutiones Ottonis ²[et] Ottoboni, quondam Legatorum in Anglia, innovans, jussit eas ab omnibus custodiri.
- Transit annus iste frugifer et fructifer; Romanis, Anglis, Gallicis, Sarracenis, incredulisque, quietus.
- Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, nonus, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Transactions at Rome. Martinus Papa Senator efficitur Urbis Romæ; qui in Romanolani exercitum misit contra Gwidonem, Comitem Montis Febri, qui in partibus illis terras Ecclesiæ occupavit. Hic Martinus Papa capas Fratrum Carmelitarum mutavit in album, quæ prius erant stragulatæ et birratæ. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- David, brother of Llewelyn. Eo tempore, David, germanus Principis Walliæ, immemor beneficiorum Regis Angliæ, qui eum promoverat et contra fratrem persequentem protexerat, concitavit pene totam Walliam ad insurgendum contra Regem. Et ut Principem nobilesque Wallensium ad seditionem facilius inclinaret, ipse primus facinus aggreditur, et Rogerum de Clifford, militem nobilem et famosum, quem Rex illuc miserat, tanquam totius Walliæ Justiciarium, nihil tale suspicantem, ³proditiose in castro suo de Hawardyn Dominica in Ramis Palmarum cepit; quosdamque milites ejus, volentes resistere, inermes occidit. Exinde reversus ad Principem, collecto exercitu, una cum eo Rodolanum venit, obsidionemque posuit circa castrum.
- Transactions in Wales. Eo tempore Rex Paschalem solemnitatem in Diœcesi Sarum tenuit, apud ⁴Vasas; ubi super hac commotione auditis rumoribus, jussit quam ⁵totius exercitum congregari. Militiam,

¹ *Turonensis* in orig.

² Supplied from Rishanger; the omission occurs in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *proditorie* in the printed texts.

⁴ *Visas* in the printed texts. *Di-visas* is meant; as in Rishanger and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *quamprimum totum* in the printed texts.

Rishanger. quam tunc in promptu habebat, usque Rodolanum præmisit; A.D. 1281.
 MS. Bibl. ipse vero Rex clam Ambresbiriam adiit, ut matrem suam
 Reg. 13 salutaret, quæ tunc in illo monasterio morabatur. Contigit Aneecdote
 E. ix. adduceretur, qui per tempus aliquod cæcum ¹finxerat, visum- of Edward I.
 que sibi ad Henrici Regis, quondam mariti sui, tumultum,
 dixerat restitutum. Edwardus vero Rex hunc ab antiquo no-
 verat famosum flagitiis, notatumque malitiis ac fraudibus ab
 olim, et mendaciis assuetum; matrique narrationibus plurimum
 applaudenti, ne crederet dissuasit: quæ, in morem fœminarum
 vetularum, subito in iram versa, filium gravissime redarguit,
 cameramque suam evacuare præcepit. Cui jussis matris hu-
 militer parenti, dum egrederetur, occurrit Prior Provincialis
 Fratrum Prædicatorum, dictus "Frater Hugo de Mancestria,"
 vir magnæ discretionis, ac Magister in Theologia, qui et ipsi
 Regi familiariter notus erat; quem Rex ad partem trahens,
 offensam matris, et omnia quæ contigerant, enarrans per ordi-
 nem, finaliter hoc adjecit;—"Ego," inquit, "justitiam patris
 "mei tantam novi, quod potius huic scurræ cruisset oculos
 "integros, quam tantæ iniquitati lumen perditum restau-
 "rasset."

Altera vero die, accepta a matre licentia, cum celeritate ad Edward
 militiam, quam præmiserat, in Walliam properavit. Cujus proceeds
 audito adventu, Princeps Walliæ, obsidione soluta, longius se to Wales.
 subtraxit. Interim captum est castrum de Lampader Vaur per
 Resum filium Maylgonis, et Griffinum filium Mereduci. Capta Trans-
 sunt etiam in illis partibus, per alios nobiles, Wallensium castra actions
 plura. there.

Eodem tempore, procurante Fratre Johanne Peccham, Can- Emerie de
 tuariensi Archiepiscopo, Aymericus de Monteforti, quem Rex Montfort.
 in custodia detinuerat, liberatur; spondente pro eo clero, se
 velle de periculo regni cavere. Qui transfretans in Gallias,
 non multo post Curiam Romanam adiit; ubi post aliquot annos,
 renunciatus clericatui miles efficitur; sed infaustus, nam cito
 postea defunctus est.

Hoc anno translatus est in locum eminentiorem venerabile
 corpus Beati Hugonis, quondam Episcopi Lincolnensis.

Eo tempore, Cantuariensis ² Archiepiscopus, profectus in
 Snowdoniam, Principem Walliæ, et germanum suum, satagit
 ad pacem reducere; sed frustratus, regressus in Angliam
 excommunicationis in ipsos sententiam fulminavit.

Transit annus iste frugifer et fructifer; Romanis infamis;
 Franciis quietus; sed Anglis et Wallicis inquietus.

¹ *se finxerat* in the printed texts. | *Episcopus* in Camden's text.

² *Archiepiscopus* in Parker's text, |

- A.D. 1282. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo terno, qui MS. Bibl.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, decimus, Reg. 13
idem Rex cum exercitu valido de Rodolano per Angleseyam, E. ix.
- Transactions in
Wales. ¹quam per nautas portum capi fecerat, versus Snowdoniam Rishanger
progredivens, ut viam pararet exercitui, ultra maris brachium MS. Bibl.
quod insulam dividit a continente, juxta Bangoriam, constituit Reg. 13
pontem fieri ex navibus invicem colligatis. E. ix.
- Peter of
Aragon
claims
Sicily. Hoc anno Petrus, Rex ²Arragoniæ, vendicans regnum
Siciliæ jure hereditario uxoris suæ, subito cum navigio reg-
num Siciliæ ingressus, Karolum Regem expulit de eodem.
Qui in Franciam fugiens, a Rege, nepote suo, pro recuperando
regno subsidium imploravit. Papa vero Martinus in Petrum
prædictum, vel omnes ei faventes, vel ipsum Regem appel-
lantes, excommunicationis tulit sententiam; regno ³Arragoniæ
eum privans, et conferens illud Karolo, filio Regis Francorum.
Petrus vero de ⁴Arragonia, missis ad Regem Siciliæ nunciis,
petivit ut cum quadraginta tantum militibus ad plana Burde-
galie, secum, tot tantum habente milites, dimicaturus, veniret
ad diem certum; sub certa pœna se ad hoc obligans, dum
tamen Karolus modo se simili obligaret: et cui in hoc con-
flictu cessisset victoria, ille sine contradictione regno Siciliæ
potiretur.
- Is excom-
municated
by the
Pope. Eo tempore Gilbertus, Comes Gloverniæ, magnas prædas
Wallensium cum militia sua faciens juxta Lantilowhyr, facta
copia apertæ pugnæ, cum eisdem duro proelio dimicavit. In
quâ peremptis multis de parte Wallensium, ipsemet Comes
quinque milites perdidit, de quorum numero erat Willelmus
Valentis junior, consanguineus Regis Angliæ. Discedente
autem Comite Gloverniæ, Princeps Walliæ intravit terras de
Cardigan et Stradewy, devastavitque terras Resi filii Mere-
duci, qui cum Rege contra Principem tenuit in hoc bello.
Progressus deinde Princeps versus terram de ⁵Vueld, se cum
paucis ab exercitu reliquo separavit. Cui cum sua militia
supervenientes viri nobiles Johannes Giffard et Edmundus de
Mortuo Mari, nihil tamen suspicientes de Principe, ipsum cum
sociis pugna aggredientes occiderunt, feria sexta ante festum
Beatæ Luciæ. Principis autem caput post mortem, a quodam
qui intererat agnitum, mox abscinditur, Regique defertur.
Quod transmissum Londonias, positum est per tempus aliquod
super Turrim, et hedera coronatum.
- Transactions in
Wales. Llewelyn
is slain.

¹ *cujus* in the printed texts.² *Arrogoniæ* in orig.³ *Arrogoniæ* in orig.⁴ *Arrogonia* in orig.⁵ *Bueld* in Rishanger and Trivet ;
Vueld in Bibl. Reg. 13 E. ix.

Rishanger. De Lewlino prædicto scripserunt duo religiosi metrice, in A.D. 1282.
MS. Bibl. hunc modum.—

Reg. 13
E. ix.

Wallicus sic scripsit:—

“ Hic jacet Anglorum tortor, tutor Venedorum,
“ Princeps ¹ Walliorum, Lewlinus, regula morum,
“ Gemma coævorum, flos regum præditorum,
“ ² Forma futurorum, dux, laus, lex, lux, populorum.”

³Anglicus ita scripsit:—

“ Hic jacet errorum princeps, et prædo virorum,
“ Proditor Anglorum, fax livida, secta reorum,
“ Numen Wallorum, trux dux, homicida piorum,
“ Fax Trojanorum, stirps mendax, causa malorum.”

Circa idem tempus milites quidam de Regis exercitu, a servientibus Wallensibus terri, pontem quem Rex inchoaverat, nondum perfectum, minus prudenter accelerantes transire, dum in multitudine conglobata revertentes fugiunt, submerguntur; inter quos erat miles strenuissimus, Lucas de ⁴Thancy, et duo germani Roberti Burnel, Bathoniensis Episcopi, alii ⁵[que] quamplures.

Hoc anno ⁶Thomas Herefordensis in via versus Curiam, de Death of præsentis sæculo nequam ereptus, ad regna migravit cœlestia, Thomas
cum septem annis gregem sibi commissum sollicita cura rex- (de Canti-
isset. Hic, nobilibus ortus natalibus, a puero Deo vixit lupe)
devotus; studii autem exercitatione litterarum acquirens peri- Bishop of
tiam, primo in artibus liberalibus, deinde in jure rexit canonico; Hereford.
tandem ad theologiam totam transtulit intentionem, in qua
licentiatu ad magisterium, cum sub Fratre Roberto de Kyle-
wardby, Ordinis Prædicatorum, quem, dum Provincialis fuerat,
admodum familiarem habuit, decrevisset incipere, incidit negotii
dilatio ⁷medio tempore, præfato fratre assumpto ad Cantuariensis
Ecclesiæ Præsulatum. Sub quo tamen, post consecrationem
ejus, Oxonias veniente, in ecclesia Fratrum Prædicatorum
incepit, juxta sui desiderii complementum. In cujus com-
mendatione, quæ solet ante principium post disputationem, quæ
“ Vespera ” appellatur, de Bachalariis fieri magistrandum,
asseruit præfatus Archiepiscopus, (quem dictus Thomas ab olim
Confessorem habuerat), nullius ipsum mortalis criminis unquam
sensisse contagium. Quantique meriti fuerit apud Deum, cre-

¹ Wallorum in the printed texts.

² Forma in orig., by inadvertence.

³ Anglicus in orig. by inadvertence.

⁴ Thancy in the printed texts.

⁵ alii quamplures in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; alii in Rishanger; et alii in the printed texts,

⁶ B. Thomas in the printed texts.

⁷ medio in orig., by inadvertence.

A.D. breseentium ad sepulcrum ejus miraculorum gloria indubitata Rishanger.
1282-1283. fide demonstrat. MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Post quem, ad ecclesiam Herefordensem electus et consecratus est ¹Ricardus de Swynefeld, Sacræ Theologiæ Doctör; vir joeundus in verbis, et egregius prædicator.

Hoc anno, cassato electo Wyntoniensi, Magistro Ricardo de Mora, ex dono Curiae Romanæ Magister Joannes de ²Pontissa in ejusdem ecclesiæ Episcopus consecratur.

Transac-
tions in
Wales.

Hoc anno, Rex, de consilio Baronagii, Walliam intravit eum exercitu; ibique per irruptiones Wallensium amisit de suo exercitu vexilla quatuordecim; quo tempore perempti sunt Dominus Willelmus de Audeleya et Dominus Rogerus de Clifford junior, alii quoque multi; coactusque est Rex intrare castellum de Opa. Cito postea, Rex cepit insulam de Angleseya; sed hæc ante mortem Lewlini Principis contigerunt. Non multo post, Rex superior effectus pene totam Walliam subjugavit; villas et terras, quæ erant in meditullio Walliæ, suis proceribus distribuit, sed retinuit maritima castra sibi; ex quo facto magna tranquillitas tempore sequenti provenit.

Transit annus iste frugifer et fructifer copiose; Romanis, Siculis, Apulis, atque Franeis, sollicitus et molestus, propter ejectionem Karoli regis Sieulorum; Wallicis exitialis, propter libertatem cum suo principe perditam; Anglis ³varius, propter diversos easus, qui modo dure, modo prospere, contigerunt.

Transac-
tions in
Wales.

Anno gratiæ millesimo duecentesimo octogesimo quarto, qui MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix. .
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, undecimus, Rex Angliæ, ponte jam perfecto, eum exercitu suo in Snowdoniam transiit, castra ejus omnia sine notabili resistentia capiens et comburens. Comes vero ⁴Penbrochæ castrum de Bere, quod erat quandam Lewlini Princepis, cepit; et cito post, tota Wallia, eum omnibus castris suis, subacta est regiæ voluntati.

Capture of
David.

Ante festum vero Sancti Johannis Baptistæ, captus est David, frater Principis, per regios exploratores, et Rodolanum adductus. Quem Rex ad sui conspectum admittere renuit, licet ipse Dàvid hoc instantius flagitaret. Rex igitur transmisit eum Salopiam, careeri mancipandum. Eodem tempore, per quemdam secretarium Principis allata est Regi erux dicta "Neoti," magnam de ligno Dominicæ Cruéis continens portionem. Quæ ideo "Neoti" dieitur, quod per quemdam sacer-

¹ Magister Ricardus in the printed texts. | have also Pontissa.

² An error for Pontisserra, or | ³ variis in orig., corrected from
"Sawbridge." The printed texts | the printed texts.

⁴ Penbrochiæ in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. dotem, sic vocatum, antiquitus de Terra Sancta fuit in Walliam A.D. 1283. deportata.

Post festum Santi Michaelis, habitum est Parliamentum David put Salopiæ; in quo per deputatos ad hoc Justiciarios David judicio death. eialiter condemnatus, tractus et suspensus est, visceribusque combustis, corpus capite truncatum, et in quatuor partes est divisum. Quibus in civitatibus Angliæ nobilioribus suspensis, caput Londoniis super palum fixum est, ad terrorem consimilium proditorum.

Resus autem Vazhan, Wallensium nobilissimus, audita captionem David, Comiti Hertfordiæ se dedit, Regique redditus, ad Turrin Londoniarum missus carceri mancipatur.

Translata est hoc tempore Abbathia de ^{Castle built at Aber}Abertoun per Regem fuerat forte castrum, ad irruptiones Wallensium compescendas. Conway. Et Rex in Comitatu Cestriæ etiam Abbathiam monachorum fecit Cisterciensium; quam, multis ditatam prædiis, "Vallem "Regalem" voluit appellari.

Hoc anno Regi conceditur a populo in subsidium werræ suæ tricesima, et a clero vicesima, pars bonorum.

Eo tempore Papa Martinus Gwydonem de Monteforti a Guido de carcere liberans, in quo per Gregorium Papam positus fuerat, Montfort propter homicidium in ecclesia commissum in Henricum liberated by the Pope. Regis Alemanniæ filium, cognatum Regis Angliæ, misit in Romaniolam, quam eo anno ²totam obtinuit, excepta civitate Urbinate, quam Gwido incepit obsidere in manu potenti. Sed cito post, de licentia Papæ omissa obsidione dictæ urbis, in Tusciam rediit, ut hereditatem uxoris suæ, patre ejus, Comite Rufo, mortuo, occuparet.

Karolus Rex Siciliæ prima die Junii venit ad plana Burde- A.D. 1282. galie, comitante cum Rege Francorum cum militia magna valde. De ejus adventu Petrus, quondam Rex ³Arragoniæ, præmunitus, diem prævenit coram Senescallo Wasconie, protestans se paratum tenere pactum, sed non posse, Rege Francorum veniente cum tanta multitudine militum, contra formam. Reverso post hæc Karolo Rege Siciliæ in Apuliam, Siculi contra Neapolim cum viginti septem ⁴galeys venerunt armatis. Victory gained by Peter of Aragon. Adversus quos Karolus, filius Regis Karoli, tunc Princeps Achaie, egressus est cum magna galearum multitudine ad pugnandum: obtinentibus victoriam hostibus, captus est cum multis aliis, et ad civitatem Messanam deductus captivus.

¹ Meaning, Aber Conway.

² etiam in the printed texts.

³ Arroganiæ in orig.

⁴ galeis in the printed texts.

- A.D. 1283-1285. Eodem anno Rex Angliæ apud Actone Burnel tenuit Parliamentum, post festum Sancti Michaelis; in quo editum est Statutum, quod a loco cognominatum est. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Ipso anno, ossa Beati Willelmi, Eboracensis Archiepiscopi, ad altiore locum cum solemnitate maxima transferuntur.
- Transit annus iste frugifer et fructifer, satis frugaliter; Romanis sollicitus; Apulis, Calabris, atque Siculis, invisus et odibilis, propter werras ¹motas ibidem effectuum ²variorum; Francis quietus; sed Anglis et Wallicis inquietus.
- A.D. 1284. Hoe anno natus est filius Regi Angliæ, apud Karnavan in Birth of Wallia, die Sancti Marci, et vocatus "Edwardus."
- Edward II. Eodem anno Rex Edwardus fecit leges Anglicanas per Walliam observari, Vicecomites ponens in ea.
- Transactions in Wales. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo quinto, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, duodecimus, Rex de Snowdonia per Walliam Occidentalem progrediens, intravit Glomorgantiam, quæ ad ditionem Comititis Gloverniæ noseitur pertinere; receptusque a Comite cum honore maximo, ab eodem propriis impensis usque ad terrarum terminos est deductus. Rex vero Bristolliam veniens, ibidem festum Dominicæ Nativitatis tenuit eo anno.
- Philippus, filius Philippi Regis Francorum, duxit uxorem Johannam, filiam Regis Navariæ primogenitam, accipiens eum eadem regnum Navarrorum et Campaniæ Comitatum.
- A.D. 1285. Hoe anno mortuus est Karolus Rex Siciliæ; cujus regni æ filiorum tutorem Papa Martinus Robertum, Comitem Attribatensem, constituit, largitus eidem pro hac re pecuniæ magnam summam.
- A.D. 1285. Eodem anno obiit apud Wyndeleshore Alfonsus, filius Regis, juvenis optimæ indolis, etiam admodum Deo devotus; cujus corpus apud Westmonasterium, cor vero apud Fratres Prædicatores Londoniis, ordiuante sic Regiua matre, traditur sepulturæ.
- A.D. 1284. Hoe quoque anno obiit Robertus de Wikhamptona, Salesburiensis Episcopus; cui successit Walterus Seammel, ecclesiæ ejusdem Decanus.
- Eo tempore, Maria, filia Regis Angliæ, Ambresbiriæ sanctimonialis efficitur, parentibus, licet eum difficultate, assentientibus, ad instantiam matris Regis.
- Trausit annus iste frugifer et fructifer satis ubertim; Romanis tristis, propter desolationem regni ³Siciliæ; Francis

¹ *metas* in orig.² *variarum* in orig.³ *Siliciæ* in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

sollicitus, propter eandem causam; Anglis vero mediocriter A.D. 1285. pacificus et quietus.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo sexto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, tertius Edwardi detinuit, Rex Angliæ do Bristollia profectus Cantuariam, visits his disposuit in Gallias transfretare. Sed audito rumore de mother at matris infirmitate, revertitur Ambresburiam, missis nunciis Ambresbury. qui se apud Regem Francorum, ad cujus colloquium speciale invitatus fuerat, excusarent.

Eo tempore Papa Martinus moritur; cui successit Honorius Honorius Quartus, natione Romanus, prius dictus " Jacobus de Sabella;" IV. cui pedum ac manuum fere ossa abstulerat artetica ægritudo; unde sedendo in sella, ad hoc artificiose facta, missarum solemniam celebravit.

Iloc anno, Philippus, Rex Francorum, profectus in ¹Arragoniam, ut regnum illud, juxta donationem Papæ Martini, filio suo Karolo adquireret, civitatem Girundam obsedit. Petrus vero, Rex quondam ²Arragoniæ, sed privatus per Papam, iniit bellum eum quibusdam militibus Gallicis; inter quos principales erant Radulphus de Nigella, Constabularius Franciæ, et Johannes de Haricuria, Normannus, miles strenuissimus et probatus. Cumque durus ex utraque parte conflictus invalesceret, Petrus, ³Arragoniæ Rex, letaliter vulneratur; qui mox se cum suis subtraxit a prælio, et mortuus est in brevi. Philippus, Francorum Rex, capta Girunda, hominibusque suis Death of Peter of Aragon. And of Philip III. of France. munita, incipiens infirmari discessit usque Perpiniatum; ubi invalescente ægritudine, de præsentī luce migravit: cujus carnes et viscera in ecclesia Narbonensi, ossa vero apud Sanctum Dionysium, cor in choro Fratrum Predicatorum Parisius, sunt humata.

Huic successit filius ejus Philippus; qui " Pulcher " agnominatus est, ob corporis speciem excellentem. Philip the Fair succeeds him.

Medio tempore ⁴Arragonenses naves Gallicorum, in portu Rosarum captas, abducunt; urbem etiam Gyrundum obsidentes, ipsam et Gallicos, ad ejus defensionem derelictos, ad dedicationem brevi tempore coegerunt.

Eo tempore, Alfonsus, filius Petri, quondam Regis Arragoniæ, patre defuncto, ut præmittitur, regnum illud gubernandum suscepit; inter quem et filiam Regis Angliæ, Alienorā, sponsalia ⁵contracta fuerunt, patre adhuc vivente. Alfonso, King of Aragon. Peter, King of Sicily.

¹ *Arrogoniam* in orig.

² *Arrogoniæ* in orig.

³ *Arrogoniæ* in orig.

⁴ *Arrogonenses* in orig.

⁵ *facta* in the printed texts.

A.D. 1285-1287. Jacobus autem, filius Petri junior, cum matre ¹Constantia transiens in Siciliam, se fecit coronari. Rishanger.
MS. Bibl.

Parliament at London. Eodem anno tenuit Rex Parliamentum Londoniis; in quo edita sunt Statuta, quæ "Westmonasterii Secunda" dicuntur. Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste frugifer et fructifer plebi communi; Romanis, Siculis, Apulis, Calabris, Francis, Hispanis, et Arragoniis, inquietus, propter bella mota mortesque regum; Anglicis tamen ²transcursus sub silentio et quiete.

Hoc anno tanta fuit siccitas et æstus, ut homines mori-
rentur.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo septimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, quartus decimus, Papa Honorius Quartus moritur; cui suc-
cedit Nicholaus Quartus, natione Romanus, prius dictus MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Nicholas

IV.

A.D. 1288.

"Frater Ierouimus," de Ordine Fratrum Minorum. Hic, ³idolum, ut dicitur, Fratrum ejusdem Ordinis, multa pri-
vatim statuit, quæ faciunt non solum superbire Minores, sed etiam insanire. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Edward I.

visits

France.

Hoc anno, Rex Angliæ, in Gallias transiens, Ambianis cum honorifica turba peruevit; cui occurrit ibidem honoris gratia Rex Francorum. Rex autem Angliæ fecit homagium Regi Franciæ, pro terris quas de eo in regno Franciæ tenere debebat, Parisius, et interfuit Parlamento quod Rex Francorum tunc Parisius tenuit; in quo multa, quæ pro libertate terrarum suarum pertinent, obtinuit; licet ipsa concessio Regis Francorum et parium diu in suo robore non maneret. Expectavit autem Rex Edwardus Parisius ad festum Pentecostes; circa quod tempus, Fratres Prædicatores ibidem suum Capitulum Generale tenuerunt; quod uterque Rex, Francorum et Anglorum, et utraque Regina, diebus diversis sua præsentia honorarunt. Post Pentecosten vero Rex Angliæ de Parisio Wasconiam est profectus.

Chapter of
the Friars
Preachers
held at
Paris.

Eo tempore, Alienuora Regina Angliæ, mater Regis Edwardi, spreta pompa sæculi, apud Ambresburiam induit habitum monacharum.

Transit annus iste frugifer et fructifer huic regno; et eo magis fructifer, quod fructum fecit centesimum, faciens de Regina sanctimonialem.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo octavo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, quintus decimus, cum adhuc Rex Angliæ in Wasconia MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Constantina in Camden's text.

² transcursus in orig.

³ idolum in orig.

Rishanger. moraretur, miles ¹quidam Anglicus quemdam Judæum, A.D. 1287-1288.
 MS. Bibl. super detentione indebita cujusdam manerii sibi impignorati, Dealings
 Reg. 13 coram iudicibus convenire decrevit. Sed Judæus versipellis of the
 E. ix. regis excepto, in iudicium trahi posset. Miles, super hoc anxius, Christians
 with the
 Jews.
 Wasconiam adiit, ut super hoc a Rege remedium aliquod impetraret. Quem cum Rex audisset,—“Non decet,” [inquit] “irritare facta parentum, quibus lege divina jubentur revertentiam exhibere. Propter quod, factum patris mei revocare non decevi; sed tibi cæterisque regni mei æqua lege (ne potior videatur Judæus quam Christianus) indulgeo, ne pro quacunque injuria illi Judæo illata, quamdiu charta sua gaudere voluerit, coram iudice aliquo, me excepto, conveniri possitis.” Revertente cum hoc privilegio milite, attendens Judæus sibi imminere damnum et periculum, spontanea renunciat suæ chartæ, optans ²ut evacuata conditione privilegii, pars utraque legi communi valeat subjacere.

Eo tempore, die quadam cum Rex et Regina, in camera quadam convenientes, super lectum quemdam confabularentur, Escape
 from light-
 ictus fulminis per fenestram, quæ cis erat a dorso, ingressus ning of
 est, et inter eos transiens, ipsis penitus illæsis, duos domi- the King
 cellos, qui in eorum stabant præsentia, interfecit. Stupefacti and Queen.
 admodum cæteri omnes qui aderant, ex evidenti, quod contigerat, perpendebant miraculo, divini ³protectioni numinis salutis ⁴regiæ non decesse.

Sub eodem tempore Rex Cypri apud Aceon in Regem Ierusalem coronatur: quod Comes Attrabatensis in præjudicium The King
 of Cyprus
 Regis Siciliæ, qui regnum illud vendicabat, factum existimans, crowned
 King of
 bona Templariorum et Hospitalariorum, quia facto huic consenserant, ubique per Apuliam confiscavit. Jerusalem.

Per idem tempus Alfonsus, Rex Arragoniæ, missis ad Curiam Romanam nunciis, ⁵reconciliari petivit Ecclesiæ, de hiis quæ per patrem suam facta fuerant se excusans.

Transit annus iste frugifer et fructifer omni plebi; Judæis per Angliam tristis, et malorum inchoativus; Francis, Anglicisque quictus.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo nono, qui est annus regni Regis Edwardi, à Conquæstu Primi, sextus

¹ *quidem* in orig.

² *et* corrected to *ut* in a later hand; *et* in the printed texts.

³ An error for *protectionem*, as in

the printed texts.

⁴ *regis* in the printed texts.

⁵ *reconsiliari* in orig.

A.D. 1288, decimus, Karolus, filius Karoli Regis quondam ¹Siciliæ, Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Charles of sub hac forma; videlicet, quod data Regi Arragoniæ certa
Achaia is summa pecuniæ, pse Karolus a Domino Papa pacem Arrago-
liberated. nensibus impetraret; quam si infra terminum limitatum im-
petrare non posset, rediret ad carcerem. Quibus conditionibus

juramento firmatis, tradere debebat Karolus tres filios suos
obsides, et alios milites nobiles quadraginta; pro quibus, quo-
usque venirent, Rex Angliæ, liberationem Karoli ²accele-
rans, nobiles viros qui secum erant, obsides tradidit, et pecu-
niam, usque ad triginta millia librarum, persolvit. Postquam

Edward I. assumes the Cross. milites suis libe-
ratis, in Wasconiam revertitur, et apud Blankforde Crucis sus-
cepit ³characterem; moxque Judæos omnes, tanquam Crucis

Expels the hostes, expulit de Wasconia et aliis terris suis omnibus quas
Jews from in regno Franciæ possidebat.
Gascoigne.

Interim, Resus filius Mereduci Walliam conturbavit; ⁴im-
pugnare cœpit aliqua Regis castra.

Tripolis captured. Eo tempore, Tripolis, civitas transmarina, a Soldano capitur,
qui et in ea multa Christianorum millia trucidavit: ex cujus
captione territi Christiani, qui erant in Accon, a Soldano indu-
cias impetrant biennales.

Transac- Per idem tempus, Edmundus Comes Cornubiæ, cui Rex
tions in Angliæ in sua absentia regni commiserat custodiam, magnum
Wales. ducit exercitum in Walliam contra Resum. Cum autem cas-
trum de Drussclan, quod erat Resi, obsideret, et muros ejus
suffodi faceret, casu illorum subito, vir nobilis Willelmus de
Monte Canisii, alique milites plurimi et scutiferi, oppri-
muntur.

Incendia- Hoc anno, armiger quidam, dictus "Robertus Camerarius,"
rism at cum suis complicitibus vere dæmoniacis, tentoria mercatorum
Boston. apud Sanctum Botulphum, et mercimonia, incendens diffuso
igne, magnam partem villæ et ecclesiam Fratrum Predicatorum
combussit. In diversis nempe villæ locis ignem apposuerunt,
ut ipsi liberius possent residua spoliare. Dumque mercatores
pro mercibus suis salvandis et extinguendo igne discurrentes,
per dictum armigerum et suos trucidantur. Dicebatur revera,
quod tota pecunia Angliæ vix restauraret damna ibidem facta.
Currebant namque rivuli, argentei et aurei, et metallorum
fusilium, usque in mare.

Fuit autem hoc anno, in Anglia, tanta frugum abundantia,

¹ *Ciciliæ* in orig.

² Inserted in a later hand.

³ *caracterem* in orig.

⁴ *impugnareque* in the printed texts.

- Rishanger. ut quarterium frumenti alicubi pro viginti, alicubi pro sex- A.D.
MS. Bibl. decem, alicubi pro duodecim, denariis venderetur. 1288-1289.
Reg. 13
E. ix.
- Transit annus iste frugifer et fructifer mirabiliter; Judæis lugubris; Terræ Sanctæ atque Christicolis lamentabilis; Angliæ damnosus; sed Franciæ otiosus.
- MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo, qui est
Reg. 13 annus Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, septimus decimus, Charles of
E. ix. Karolus Princeps Achaia, Romam veniens, per Papam Nicholaum a juramento Regi Arragoniæ præstito absolvitur, et in Achaia released from his oath.
Rishanger. Regem Sicilia coronatur. Eodem tempore, inter Jacobum, occupatorem Sicilia, et Comitem Attrabatensem firmantur induciæ biennales.
- Circa tempus istud, Rex Angliæ, de Wasconia reversus, Londoniis solemni ter recipitur a clero totaque plebe. Qui Judæos omnes eodem anno expellens de Anglia, datis expensis in Gallias, bona eorum reliqua confiscavit.
- Eodem tempore Rex, auditis querimoniis eorum Anglicorum, qui de regiis ministris volebant conqueri, omnibus exhibens justitiam, Justiciarios fere omnes, de ¹falsitate deprehensos, a suo officio deposuit; ipsos juxta demerita puniens gravi multa. The Justiciars deposed and punished.
- Tempore Quadragesimali hujus anni, cum Alexander, Rex Scotorum, uxorem suam, filiam Comitis Flandriæ, quam post Margaretam, filiam Regis Angliæ, duxerat, nocte quadam admodum obscura visitare voluisset, cespitante equo, lapsus et collisus graviter, expiravit. Hic de secunda uxore nullam, de prima vero prolem geminam, filium, scilicet Alexandrum, et filiam, genuit, nomine Margaretam. Alexander absque prole patrem immatura morte prævenit. ²Filia Margareta, Regi Northwagiæ desponsata, filiam unicam peperit, nonine Margaretam, quæ matri mortuæ supervixit. Hanc, consulto Rege Angliæ, magnates Scotiæ recognoverunt hæredem; quæ ³accerpsita per nuncios Regis Angliæ, cum per navigium tenderet in Scotiam, infirmata in mari, apud Orkadas insulas est defuncta. Death of Margaret, Queen of Scotland. A.D. 1290.
- Hoc anno, nocte Sanctæ Margaretæ, descendit tempestas imbrum, tonitruum, et fulguris, a retro sæculis vix audita; concutiens sata et submergens, ita ut Londoniis modius tritici, qui prius ad tres denarios vendebatur, ex tunc paulatim usque ad duas solidos excrevit. Sicque per quadraginta ferme annos, usque ad obitum Regis Edwardi, post Conquæstum Secundi, dicti “de Karnervain,” extitit karistia bladorum, et præcipue frumentorum; ita ut aliquotiens Londoniis modius frumenti ad decem solidos venderetur.

¹ falsitate in orig.² Filia vero Margareta in the

printed texts.

³ accerpita in orig.

A.D. Circa præsens tempus, jubente Papa Nicholao, taxatæ sunt Rishanger.
 1289-1291. ecclesiæ Anglicanæ secundum verum valorem; et ex tunc ees- MS. Bibl.
 Taxation savit taxatio Norwieensis, per Innocentium Quartum prius Reg. 13
 of Pope Nicholau faeta. E. ix.

IV. Transit annus iste primo frugibus opulentus; sed, tempore frugum atque fructuum veniente, utroque commodo destitutus; Judæis per Angliam, et Justiciariis, exitialis; Scotis dubius et sollicitus, propter destructionem regni, per mortem hæredum; Gallicis plene quietus.

Question as to the succession to the Scottish throne. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo primo, qui MS. Bibl.
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, octavus Reg. 13
 decimus, mortua Margareta, filia Regis Northwagiæ ex E. ix.
 Margareta, filia Regis Scotiæ Alexandri, ad quam jure hæreditario, defunctis avo, patruo, et matre, regnum Scotiæ devolvi Rishanger.
 debebat, quis foret justus hæres Scotiæ apud omnes in MS. Bibl.
 dubium vertebatur. Propter quod Rex, celebratis Londoniis Reg. 13
 nuptiis inter Johannem, filium et hæredem Ducis Brabantiae, E. ix.
 et Margaretam, filiam suam secundam, ac inter Gilbertum, Comitem Gloverniæ, et Johannam, filiam suam tertiam, versus Scotiam, dimicaturus de justo hærede, tanquam superior dominus, dirigit iter suum.

A.D. 1291. Sed dum finibus Scotiæ appropinquaret, Regina consors, gravi
 Death of Queen Alienor. infirmitate corrépta, quarto Idus Decembris ex hac vita migravit, in villa de Herdeby juxta Lineolniam. Propterea Rex, cœpto intermisso itinere, Londonias funus deducendo revertitur cum mœrore. Qui cunctis diebus vitæ suæ eam plangebatur, et Jesum benignum jugis precibus pro ea interpellebat; elemosynarum largitiones et missarum celebrationes pro ea in diversis regni locis ¹ordinare in perpetuum, et procurans. Fuerat nempe mulier pia, modesta, misericors, Anglicorum amatrix omnium, et velut columna regni totius. Cujus temporibus alienigenæ Angliam non gravabant, ineolæ nullatenus per regales opprimebantur, si ad aures ejus vel minima querela oppressionis aliququaliter pervenisset. Tristes ubique, prout dignitas sua ²permittebat, consolabatur, et discordes ad concordiam, quantum potuit, reducebat.

Honours paid to her memory. Hujus corpori, cum ad Sanctum Albanum appropinquasset, totus Conventus, solemniter ³revestitus in capis, ⁴perrexit in obviam, usque ad finem villæ, quæ est ad ecclesiam Sancti Michaelis ibidem; deducendoque corpus ante majus altare in

¹ Apparently an error for *ordinans*, as in the printed texts.

² *promittebat* in the printed texts.

³ *revesatus* in orig., corrected from

the printed texts.

⁴ *perrexit obviam* in the printed texts.

Rishanger. monasterio collocarunt, ubi nocte illa a toto Conventu officiis A.D. 1291.
 MS. Bibl. divinis et sacris vigiliis assidua devotione honoratur. Ab eo
 Reg. 13 loco corpus defertur Londonias; ubi Rex cum tota regni nobi-
 E. ix. litate, regnique pontificibus et prælatis, occurrit. Conditum est
 ergo corpus aromatibus in ecclesia Westmonasterii, cum summa
 omnium reverentia et honore. Cor vero in choro Fratrum Præ-
 dicatorum Londoniis est humatum.

In omni loco et villa, quibus corpus pausaverat, jussit Rex
 crucem miro tabulatu erigi ad Reginae memoriam, ut a
 transeuntibus pro ejus anima deprecetur; in qua cruce fecit
¹ imaginem Reginae depingi.

Transit annus iste carnis, sed non famelicus; Scotis turbu-
 lentus; Anglicis vicissim lætus et tristis.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo secundo, Transac-
 Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi Primi nonus decimus, tions in
 E. ix. Soldanus Babiloniæ, lapsis jam treugis cum Christianis per Syria.

Rishanger. in ipso itinere moritur; ejus filius, Soldanus factus, prose-
 MS. Bibl. quitur cœpta patris, et civitatem Aceon obsidens a quarto die
 Reg. 13 mensis Maii, per decem dies continuos fortissime oppugnavit.
 E. ix. Cives vero viriliter urbem defendentes, interim thesanros suos
 ac merces, sacrosanctasque reliquias, senes etiam atque de-
 biles, mulieres et parvulos, fecerunt in Cyprum navigio
 deportari. Multi etiam, tam pedites quam equites, discedentes,
 ad defensionem civitatis reliquerunt tantum duodecim millia
 armatorum. Quintadecima vero die mensis, tam grave deder-
 unt Sarraeeni insultum, quod, cedente fere Regis Cypri eus-
 todia, civitatem intrassent, nisi obscuritas noctis alienumque
 subsidium obstitisset. Denique, Rex Cypri, commissa custodia
 sua ministro Militiæ Domus Teutonicorum, promittens se mane
 rediturnum, ² aufugit in Cyprum. Sarraeeni autem videntes in
 erastino eustodiam Regis Cypri destitutam ex parte illa, im-
 plecto fossato, ingressi sunt urbem, prælioque ancepiti cum
 Christianis duobus diebus, nunc hiis, nunc illis, prævalentibus,
 dimicant. Tertia tandem die, irrupente per portam Sancti
 Antonii Sarraeenorum multitudine, interfectisque Templariis et
 Hospitalariis, urbem capiunt, muros ejus cum turribus, eccle-
 siasque cum domibus aliis, funditus evertebant. Patriarcha
 vero, qui de Ordine Prædicatorum fuerat, et Minister Hos-
 pitalis, letaliter vulnerati, tracti a suis in dromundum in mari,
 cum multis aliis, perierunt.

¹ imaginem in orig.

| ² aufugit in orig.

A.D. 1291. Per hoc tempus, Karolus, frater Regis Franciæ, reuuncians Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
juri suo in reguum Arragouiæ, uxorem duxit filiam Karoli,
Regis Sieliæ, qui cum ea prædicta renunciatione Andegaviæ
et Cenomanniæ contulit Comitatus.

Parlia- Eodem anno, post Pascha Rex Angliæ, Scotiæ appropinquans,
ment at Parliamentum tenuit apud ¹Northam; ubi consultis prælatis æ
Northam. utriusque juris peritis, reuolutisque priorum temporum anna-
libus, vocari fecit prælatos ac majores regni Scotiæ, et coram
eis in ecclesia parochiali de ²Northham jus suum in superius
dominium regni Scotiæ fideliter declaravit; petivitque ut hæc
recognoscere, protestando se jus coronæ suæ, usque ad effu-
sionem sanguinis defensurum.

Enquiry as Ob quam causam, Rex isto anno omnia monasteria Angliæ,
to Edward's Scotiæ, et Walliæ, perserutari fecerat, ad dinoscendum qualo
right as su- jus posset sibi competere in hæc parte. Et repertum est in
perior lord Chronicis Mariani Seoti, Willelmi de Malmesburia, Rogeri de
of Scot- Houden, Henrici de Huntyngdon, Radulphi de Luzeto, quod
land. anno Domini nongentesimo deeimo Rex Edwardus Senior sub-
egit sibi reges Scotorum et Cumbrorum. Item, ibidem, quod
anno Domini nongentesimo vieesimo primo, prædictæ gentes
elegerunt sibi Edwardum prædictum in dominum et patronum.
Item, ibidem, anno Domini nongentesimo vieesimo sexto, Rex
Angliæ Adelstanus devieit Regem Scotiæ Coustantium, et
iterum sub se permisit regnare. Item, Edredus, frater Adel-
stani, Rex Angliæ, devieit Scotos et Northumbranos; qui se
submiserunt ei et fidelitatem juraverunt. Item ibidem, Ed-
garus Rex Angliæ snperavit ³Rinadum filium Alpini, Regem
Scotorum; et ex tune factus est Rex quatuor regnorum, scilicet,
Angliæ, Scotiæ, Daciæ, et Norwagiæ. Item ibidem, Sanetus
Edwardus regnum Scotiæ dedit Malcolino, filio Regis Cum-
brorum, de se tenendum. Item, Willelmus Bastard, anno
regni sui sexto, vieit Malcolinum Regem Seotiæ, et aaccepit ab
eo sacramentum fidelitatis. Item, Willelmus Rufus simile fecit
quod pater suus fecerat, erga Malcolinum Regem Seotiæ, et
contra duos filios Maleolini successive regnantes. Item, Alex-
ander suceessit fratri suo Edgardo in regnum Scotiæ, de con-
sensu Regis Henrici Primi. Item, David, Rex Seotiæ, fecit
homagium Regi Stephano. Item, Willelmus, Rex Scotiæ, fecit
homagium Henrico Tertio, filio Regis Henrici Secundi, in
coronatione sua; et iterum, Henrico patri, anno regui sui
vieesimo; sicut patet in quadam conventionione inter cos inde

¹ Northumb. in the printed texts ;
' Norham ' is meant.

² Northumb. in the printed texts.

³ Correctly, *Kinadum*.

Rishanger, facta. Item, dicit Rogerus de Houdene, quod Willelmus Rex A.D. 1291. MS. Bibl. Scotiæ venit ad dominum suum Regem Henricum in Norman- Reg. 13 niam; et similiter fecit Regi Ricardo, et etiam Johanni Regi, E. ix. apud Lincolniam. Item, in Chronica Sancti Albani reperitur, quod Alexander, Rex Scotiæ, apud Eboracum sponsavit Margaretam filiam Regis Henrici, anno regni sui tricesimo quinto, et fecit ei homagium. Item, reperitur in Chartis Regum Scotiæ. Item, repertum est in Bullis Papalibus Scotiæ directis, reges Scotorum excommunicatos fuisse, quia noluerant obedire dominis suis, Anglorum regibus.

Convenientibus igitur apud ¹Northam, in finibus Anglorum Transactions at Northam in refer-
versus Scotiam, Rege Anglorum cum suis peritis, ac Scotorum valentioribus cum suis prudentioribus, petivit Rex Angliæ in reference to the
primis, ut Scoti pacifice assentirent suæ ordinationi super Rege Scotiæ; præsertim, cum sibi competere ratione sui domini Scottish
capitalis. Scoti vero responderunt, se ignorare quod talis su- Crown.
perioritas Regi Angliæ competere; nec posse sine capite, Rege, ad talia respondere, cui incumbere talem denuncia-
tionem audire; nec aliud responsum ad præsens debere reddere testabantur, propter juramentum, excommunicatione vallatum, quod post mortem Regis Alexandri sibi invicem fecerunt. Unde, deliberatione librata, fecit Rex Edwardus Scotis litteras suas patentes, quibus recognovit adventum Scotorum in Angliam citra aquam Twede non debere alias illis ²urgeri in præ-
judicium iterum veniendi in Angliam. Post hæc, majores Scotiæ et Angliæ, qui vendicabant jus successionis in regnum Scotiæ, per litteras suas patentes recognoverunt, se velle sponte recipere justitiam coram dicto Rege Edwardo, tanquam coram capitali domino, et firmum tenere quicquid ipse decreverit in præmissis.

³Litterarum Dominorum utriusque regni, qui jus successio-
nis in Scotorum dominium vendicabant:—

New Letter of
Rymer, I. the claim-
p. 755. (in ants, signi-
French.) fying that
“ Comes Holondiae, Robertus le Brus Dominus Vallis Anandiae, Johannes de Balliolo Dominus Galwidiae, Johannes de Hastings Dominus ⁴Abergaveræ, Johannes Comyn Do-
minus de ⁵Badenaw, Patricius de Dunbar Comes Marchiar, abide by
“ Johannes de Vesci, vico patris sui, Nicolaus de Sules, Edward's
award.

¹ Northumb. in the printed texts.

² urgere in orig., urgeri in the printed texts.

³ The words, “ *Erat autem iste tenor*,” as given in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., are omitted

in orig., and in the printed texts.

⁴ An error for *Abergavennæ*, as in the printed texts.

⁵ An error for *Badenaw* (Bade-
noch), as in the printed texts.

A.D. 1291. "Willelmus de Ros, salutem in Domino. Cum nos in regno Rishanger.
 "Scotiæ jus habere credamus, et jus illud coram illo qui MS. Bibl.
 "potiorem habet potestatem, jurisdictionem, et rationem ex- Reg. 13
 "aminandi jus nostrum habet, declarare, vendicare, et probare, E. ix.
 "intendamus; nobilisque Princeps, Dominus Edwardus, Dei New
 "gratia Rex Angliæ, per bonas sufficientesque rationes nos Rymer.
 "informaverit, quod ad eum spectat, et habere debet, superius
 "dominium regni Scotiæ, et cognitionem in audiendo, ex-
 "aminando, et diffiniendo, jus nostrum: nos, de propria nostra
 "voluntate, sine omni violentia et coactione, volumus, annui-
 "mus, et concedimus, ut recipiamus jus coram eo, tanquam
 "superiori domino terræ. Volumus insuper et promittimus,
 "quod habebimus et tenebimus firmum et stabile factum
 "suum, et quod ille habebit regnum, cui coram eo jus potius
 "illud dabit. In testimonium istorum, nos litteris istis ap-
 "posuimus sigilla nostra. ¹Data apud ²Northam, feria tertia
 "post Ascensionem, etc."

The castles
 of Scotland
 resigned
 into Ed-
 ward's
 hand.

Letter in
 reference
 thereto.

Facta itaque recognitione superioris ³dominii, et submis-
 sione recipiendi quod coram Rege Angliæ jure fuerit diffinitum,
 petivit Rex castra et terram totam sibi reddi, ut per seysinam
 pacificam jus superioris domini, quod jam per suas litteras
 recognoverant, clareret universis. Annuerunt statim regiæ
 petitioni; confectis super hoc litteris, et ab eisdem signatis,
 continentibus in Gallico, sicut priores litteræ, hunc tenorem: ⁴—

"Omnibus præsentibus litteras visuris vel audituris, Floren-
 "tius Comes Holondiae, Robertus le Brus Dominus Vallis New
 "Anandiae, Johannes de Balliolo Dominus Galwidiae, Johan- Rymer, I.
 "nes de Hastings Dominus Abergavenniae, Johannes Comyn p. 755. (in
 "Dominus de Badenaw, Patricius de Dunbar Comes Marchiae, French.)
 "Johannes de Vesci, vice patris sui, Nicholaus de Sules,
 "Willelmus de Ros, salutem in Domino. Quia de bona vo-
 "luntate nostra et communi assensu, sine omni coactione,
 "annuimus et concessimus nobili Principi Domino Edwardo,
 "Dei gratia Regi Angliæ, quod ipse, tanquam superior domi-
 "nus terræ Scotiæ, possit audire, examinare, et diffinire,
 "vendicationes nostras, et ⁵petitiones quas intendimus os-
 "tendere et probare, pro jure nostro recipiendo coram eo,
 "tanquam superiori domino terræ, promittentes insuper quod
 "factum suum habebimus firmum et stabile, et quod ille ob-
 "tinebit regnum Scotiæ, ejus jus potius declaratur coram eo.

¹ "*Fet et done a Norham, le Mardy
 "prochein apres le Assension, l'an
 "de grace, mcccxi.*" New Rymer, I.
 p. 755.

² Northumb. in the printed texts.

³ domini in the printed texts.

⁴ A rubric is here inserted as part
 of the text: "*Littera saisinae datæ
 "Regi Angliæ de toto regno Scotiæ.*"

⁵ Omitted in the printed texts.

Rishanger. " Cum autem non possit præfatus Rex Angliæ isto modo A.D. 1291.
 MS. Bibl. " cognitionem facere, nec complere, sine iudicio; nec iudicium
 Reg. 13 " debeat esse sine executione; nec executionem possit debito
 E. ix. " modo facere sine possessione et seysina ejusdem terræ et
 New " castrorum ejus; volumus, annuimus, et concedimus, quod
 Rymer. " ipse, tanquam dominus superior, ad perficiendum prædicta
 " habeat seysinam totius terræ Scotiæ et castrorum ejus,
 " quousque jus in regnum petentibus fuerit satisfactum. Ita
 " tamen, quod antequam habeat seysinam, bonam et suffici-
 " entem securitatem faciat petitoribus, et custodibus, ¹ et
 " ² communitati regni Scotiæ, restituendi ³ idem regnum cum
 " tota regalitate, dignitate, dominio, libertatibus, consuetudini-
 " bus, ⁴ justiciariis, legibus, usibus, possessionibus, et quibus-
 " cumque pertinentiis, in eodem statu in quo erant ante
 " seysinam sibi traditam; ⁵ et liberabit illi, cui jure debetur
 " secundum iudicium regalitatis, salvo Regi Angliæ homagio
 " illius qui Rex erit. Et debet hæc restitutio fieri infra duos
 " menses a die quo fuerit hoc jus discussum atque firmatum.
 " Exitus dictæ terræ medio tempore recipiantur, et in salvo
 " deposito reponantur, et bene custodiantur, per manum Came-
 " rarii Scotiæ, qui nunc est, et illius quem assignabit ad hoc
 " Rex Angliæ; et hoc, sub sigillis eorum, salva rationabili
 " sustentatione terræ et castrorum, ministrorumque regni.
 " In testimonium istorum omnium prædictorum, apposimus
 " ad has litteras sigilla nostra. ⁶ Data apud ⁷ Northam, die
 " Mercurii proxima post Ascensionem Domini, anno, etc."

Rishanger. Has duas litteras misit Rex Angliæ, sub sigillo suo privato,
 MS. Bibl. ad diversa monasteria regni sui, ut ad perpetuam rei gestæ
 Reg. 13 memoriam in Chronicis ponerentur.
 E. ix.

Rex assecurat reddere regnum Scotiæ cui debetur.

Ideireo facta Scotis securitate ⁸ pro parte Regis Angliæ, de Surety
 restituendo, prout præfertur, regno Scotiæ infra duos menses ^{given by}
 illi cui de jure hoc competeret, sub pœna centum millium ^{Edward}
 librarum sterlingorum, Romæ in subsidium Terræ Sanctæ ^{that he will}
 solvendorum, ac etiam sub pœna excommunicationis et inter- ^{restore the}
 sanctæ.

¹ Omitted in the printed texts.

² *communicati* in the printed texts.

³ *et idem* in the printed texts.

⁴ *justitiis* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ "*Fet et donec a Northam, le Meker-*

" dy apres la Assencion, l'an de grace
" MCC., nonante primerein." New
 Rymer, I. 755.

⁷ *Northumb.* in the printed texts.

⁸ *ex parte* in the printed texts.

A.D. 1291-1292. dicti, in Regis personam et regnum Angliæ, si non restitueret, fulminandum; Scoti per chartas suas tradiderunt Regi Edwardo regnum Scotiæ, cum castellis, juribus, et consuetudinibus; posueruntque custodes, qui medio tempore exitus et ¹approviamenta terræ, ad opus illorum quorum intererat, custodirent, quosque videlicet, debita ²discussione habita, de legitimo constaret hærede.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Award in
favour of
John de
Baliol.

Quo facto, Rex Angliæ, post longas diseptationes vendicantium illud regnum, discussis juribus, prætulit Johannem de Bayllo; qui recognovit Regem Angliæ fore Scotiæ capitalem dominum, fecitque ei homagium, et fidelitatem juravit; ut in gestis anni sequentis plenius declaratur.

Death and
burial of
Alianor,
the queen-
mother.

Eodem anno, circa festum Beati Johannis Baptistæ, Alienora, mater Regis Angliæ, Ambresburiæ est defuncta; propter quod Rex de Scotia in Angliam rediit, ut funus maternum sepulturæ traderet debito cum honore. Sepultum est itaque corpus ejus in Monasterio Ambresburiæ, cor vero Londoniis in ecclesia Fratrum Minorum; qui, sicut et euncti Fratres reliquorum Ordinum, aliquid de corporibus quorumcunque potentium morientium sibimet vendicabant, more eorum cadaveribus assistentium, ubi quisque suam particulam avidè consumendam expectat.

Rees ap
Meredith
condem-
ed.
Edward
sets out for
Scotland.

Post festum Sancti Michaelis, Rex iterum tendens in Scotiam, cum Eboracum venisset, moramque ³aliqualem fecisset ibidem, Resus filius Mereduci captus, illucque deductus, judicialiter condemnatur. Deinde Rex profectus in Scotiam, omnibus in regnum Scotiæ jus vendicantibus imposuit, ut in festo Sancti Johannis Baptistæ proximo futuro coram se comparerent, et quo jure regnum illud vendicabant, plenius declararent.

Transit annus iste frugifer, sed ⁴quæ incolis vix sufficeret: Terræ Sanctæ flebilis, propter nobilem civitatem Aceon, quæ "Acres" vel "⁵Tholomayda" dicitur, ereptam Christianis; Anglis et Scotis sub magna expectatione transactus, dum unusquisque seire cupit, quis in regno gentium dominabitur.

Nicholas
IV.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo tertio, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, viecimus, Nicholaus Papa Quartus viam universæ carnis ingressus est; qui paulo ante, Regem Angliæ ad recuperandum Terram

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *approviamenta* in the printed texts.

² *discusione*, or *discusione*, in orig.; *discusione* in the printed texts.

³ *aliquam* in the printed texts.

⁴ Correctly *qui*, as in the printed texts.

⁵ For *Ptolemais*, one of its classical names.

Rishanger. Sanctam invitans, ducem et capitaneum omnium constituit A.D.
MS. Bibl. Christianorum. 1291-1292.

Reg. 13. Hoc anno suborta est discordia inter Anglicos et Francos, Quarrel
E. ix. hujusemodi occasione. Dno nantæ, quorum unus erat Angli- between
cus, alter Gallicus de Normannia, convenerunt apud Gazconiam England
ad quemdam fontem, ut haurirent aquam; ubi dissensio facta and
est, dum quisque nititur prins haurire. Cnmque diutius con- France.

tendissent, et mutua convitia invicem intulissent, paravit Galli-
cus Anglicum percutere pugio. Sed Angliens, vitato peri-
culo, Gallici pugnum tenuit, quo gladium tenebat strictum,
eum eripere volens sibi. Interea, cecidit Normannus super
inueronem suam, confossusque morti subiacuit suo casu. Cum
vero casus iste Normannis fuisset cognitus, persecuti sunt
Anglicum, ut in eum necem socii¹ vindicarent; sed nantæ, con-
socii Anglici, resistunt Normannis, et fit conflictus gravissimus
inter eos. Tandem Anglici sine magno dispendio evaserunt.
Tunc accesserunt ad Philippum Regem Franciæ, quibus grata
fuit regni turbatio; et ejus bilem contra Anglicos commoverunt,
dicentes turpe fore sibi gentique suæ, ut a caudatis taliter
tractarentur. Rex vero jussit nautis suis, ut ubicunque obvi-
arent Angliens, de neco consocii caperent ultionem. Fervebat
igitur furor Gallicorum, et dum sitiunt Anglicorum sanguinem,
multotiens damna gravia intulerunt.

Vice quadam igitur, dum maris observant semitas, conspiciunt
naves Anglicas a remotis, quibus cursu appropinquantes velo-
cissimo, subito prælium inchoarunt. Inter congregiendum,
quamdam navem Anglicam inter consocias suas uncis attraxerunt
Gallici, et quemdam Anglicum trahentes de navi sua, mox
in summitato mali navis Normannici suspenderunt. Quo facto,
quia potentiores et plures pro tunc erant Gallici, sine magna
læsione recesserunt. Ex hiis causis crevit timor et invidia
populis utriusque regni.

Death of
Rudolph
and election
of Adolph,

Eo tempore moritur Rex Romanorum Radulphus. In ejus
successione electus est Adulphus, Comes de Naasso; et sine
contradictione in Regem Alemanniæ solemniter coronatur. A.D. 1291.
A.D. 1292.

Alfonsus etiam, Arragoniæ Rex, mortuus est hoc anno. A.D. 1291,

Rex Angliæ, post festum Sancti Johannis Baptistæ, in A.D. 1292.
Scotiam veniens, receptis eorum qui regnum Scotiæ ven- Transactions
dicabant allegationibus pro jure suo, eligi fecit quadraginta in
personas, ²videlicet de Anglia viginti, et viginti de Scotia, Scotland.
qui istas allegationes deliberata diligentia discuterent; sen-

¹ vindicarentur in orig.; corrected
from the printed texts.

² The words "*videlicet de Anglia*"
are added in a later hand.

A.D. 1292. tentiam finalem usque in festum Sancti Michaelis, ¹ proximo Rishanger.
venturum, differens proferendam. MS. Bibl.

Eo tempore, ² Ericus, Rex Norwagiæ, venit coram Consilio Reg. 13
Domini Regis Angliæ per attornatos suos, et protulit quoddam E. ix.
scriptum in hæc verba:—

Claim of
Eric, King
of Norway,
to the
crown of
Scotland.

“ Omnibus præsentis litteras inspecturis vel auditoris
“ pateat evidenter, quod nos, Ericus, Dei gratia Rex Nor-
“ wagiæ, tenore præsentium fecimus, constituimus, et ordi-
“ navimus, prout de jure et facto melius facere potuimus,
“ nostros veros et legitimos attornatos, et procuratores et
“ nuncios speciales, nobilem virum Aduenum de Hagr, et
“ Magistrum H. Plebanum plebis, de Castillione Arretino
“ Domini Papæ Capellanum, et Magistrum ³ P. Algorum, ad
“ ⁴ compariendum pro nobis, et vice nostra, coram excellenti
“ Principe, Domino, Dei gratia, Edwardo, Rege Angliæ illustri,
“ et superiori domino regni Scotiæ; et ad petendum nomine
“ nostro, tanquam per superiorem dominum regni Scotiæ,
“ nobis adjudicari regnum Scotiæ supradictum, cum omnibus
“ juribus et pertinentiis suis; eum ipsum regnum per mortem
“ Domine Margaretæ, filie nostræ, olim Domine et Reginæ
“ regni Scotiæ, sit ad nos jure hæreditario devolutum legitime.
“ Item, ad petendum nomine nostro adjudicari nobis, et
“ præfatis attornatis et procuratoribus nostris assignari, pro
“ nobis, fructus et redditus regni Scotiæ quatuor annorum,
“ qui fluxerunt a tempore mortis Domini Alexandri, bonæ
“ memorie, quondam Regis Scotiæ, usque ad diem mortis
“ Domine Margaretæ, filie nostræ, olim Domine et Reginæ
“ Scotorum, qui percepti sunt vel percipi potuerunt de dicto
“ regno, eum ad nos dieti fructus seu redditus pleno jure
“ pertineant; tum, quia fuimus legitimus administrator
“ bonorum Reginæ præfate, eum viveret; tum etiam, quia
“ gravia expensarum et sumptuum onera sustinuimus propter
“ eam, dum in regno Norwagiæ moram traxit, et postmodum
“ mittendo eam ad regnum suum Scotiæ supradictum. Item,
“ ad petendum nomine nostro econdemnari universitatem regni
“ Scotiæ, et ipsum regnum, ad solvendum nobis seu dictis
“ attornatis et procuratoribus nostris, recipientibus vice nostra,
“ pœnam centum millium librarum sterlingorum, in quam
“ ineiderunt universitas præfata et regnum prædictum, non

¹ *primo* in the printed texts.

² This name is inserted in a later
hand.

³ *Petrum* in the printed texts.

⁴ *compericundum* in the printed
texts.

Rishanger. "recipiendo libere præfatam Dominam Margaretam, filiam A.D. 1292.
MS. Bibl. "nostram, in Dominam et Reginam regni Scotiæ, nec ei
Reg. 13 "obediendo in aliquo. Et ad petendum supplementum sep-
E. ix. "tingentarum marcarum, quas habere debemus a regno
"Scotiæ, occasione dotis Domine Margarietæ, olim filie nostræ
"et uxoris Regis Scotiæ prædicti; cum fructus et redditus
"terrarum nobis ¹assignati pro septingentis marcis annuis, ad
"quingentarum marcarum summam non ascendant. Item, ad
"agendum et defendendum, lucrandum et perdendum, coram
"præfato Principe, Domino Edwardo, Rege Angliæ, superiore
"domino regni Scotiæ, debita quomodocunque et qualitercunque,
"et ex quacunque causa vel causis, nobis debeantur, et a
"quibuscunque personis, loco, vel universitate, et quocunque
"nomine illa jura ceuseantur; et ad omnia alia et singula
"facienda, quæ veri et legitimi attornati seu procuratores, et
"nuncii, facere possent in præmissis, et quilibet præmissorum,
"si mandatum etiam exegerint speciale, et quæ nosmet facere
"possemus, si præsentibus essemus; promittentes sub ²hypotheca
"et obligatione omnium bonorum nostrorum, pactum firum
"et gratum habere et tenere perpetuo, et non contravenire
"aliquo ingenio vel modo, quicquid per prædictos attornatos
"seu procuratores nostros, vel duos saltem ex eis, actum
"vel procuratum fuerit in præmissis, vel quolibet præ-
"missorum. Data Tonsborgiæ, anno Domini, etc., anno regni
"nostri tertiodecimo. In cujus rei testimonium, has litteras
"fieri fecimus, et nostri sigilli munimine roborari."

Quod dies datus est Regi Norwagiæ.

Requisitum fuit de eisdem attornatis, quid voluit addere, A day
minnere, vel mutare, et quod in petitione sua danda declararent? given to
Qui dicunt, quod nolunt declarare, antequam habuerint collo- the envoys
quium cum dicto Domino Rege Angliæ, superiori domino of the King
regni Scotiæ; nec aliquid aliud proponere vel dicere ea vice. of Norway.
Et hæc requisitio fuit facta, quia alias in petitione sua, quæ
coram ipsis fuit ibidem lecta, reservavit sibi beneficium ad-
dendi, minuendi, et mutandi; prout plenius ex tenore ipsius
petitionis apparet. Et datus est eis dies usque ad diem Mer-
curii proximum sequentem, ad audiendum voluntatem Domini
Regis.

Postea, die Mercurii proximo post festum Beati Martini,
venerunt prædicti attornati Regis Norwagiæ coram Consilio

¹ assignari in orig., assignati in
the printed texts.

² ypoteca in orig.

A.D. 1292. prædicti Domini Regis Angliæ, et superioris domini Scotiæ; Rishanger, et dictum fuit eis per Consilium dicti Domini Regis, quod MS. Bibl. declararent manifeste actionem Domini Regis Norwagiæ, per Reg. 13 E. ix. quam intendunt recuperare regnum Scotiæ tanquam jus domini sui. Qui quidem attornati responderunt et dixerunt, quod voluerunt prius habere colloquium cum prædicto domino suo, Rege Norwagiæ, et ipsum super actione et petitione prædictis consulere, antequam ulterius prosequerentur. Et multotiens requisiti, quod petitionem præfati domini sui manifestius declararent, tandem dixerunt præcise, quod ¹petitionem supradicti domini sui noluerunt declarare, nec ulterius super hoc aliud dicere, antequam eundem dominum suum consulti fuerint in præmissis. Ideo datus est eis dies de die in diem coram prædicto Domino Rege Angliæ, superiore domino dicti regni Scotiæ, ad audiendum iudicium suum de eo, quod noluerunt ulterius prosequi petitionem domini sui prædicti.

Final
award in
favour of
John de
Balliol.

Igitur, post diligentem hujus negotii discussionem inter cæteros, de assensu communi, Johanni de Ballioli, qui de filia David, Regis Scotorum, descenderat seniore, adjudicavit Rex ex integro regnum ipsum. Robertus nempe de Brus, inter quem et ipsum Johannem de Balliolo, exclusis cæteris, quæstio vertebatur, licet uno gradu esset propinquior, tamen descendit a filia Regis David secunda.

His coro-
nation.

Johannes de Balliolo, in festo Sancti Andreæ sequenti, collocatus super lapidem regalem, quem Jacob ²supposuerat capiti suo, dum iret de Bersabce et pergeret ³Aran, in ecclesia Canonicorum Regularium de Seone, solemniter coronatur. Post coronationem vero accedens ad Regem Angliæ, qui festum Nativitatis Dominicæ apud Novum Castrum tenuit super Tynam, eidem fecit homagium sub hiis verbis:—

Homage to
the King of
England.

“Domine Edwarde, Rex Angliæ, superior Domine Scotiæ. Ego Johannes de Balliolo, Rex Scotiæ, ⁴recognosco me hominem vestrum de toto regno Scotiæ et omnibus pertinentiis, et hiis quæ ad hoc spectant; quod regnum meum tenco, et de jure debeo et clamito tenere, hæreditarie de vobis et hæredibus vestris, regibus Angliæ, et de vita et membris, et terreno honore, contra omnes homines qui ⁵possunt vivere et mori.”

Et Rex Angliæ recepit homagiū in forma prædicta, suo et alterius jure ⁵salvo. Recepto autem Regis Johannis homagio, Rex Angliæ eidem regnum Scotiæ integraliter, cum omnibus pertinentiis, restituit indilate.

¹ *petitioni* in orig.; corrected from the printed texts.

² *Genesis* xxviii. 11.

³ *Aram* in Camden's text.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *putant* in the printed texts.

⁶ Added in a later hand.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Transit annus isto multum frugifer, nec famelicus; Anglicis et Francis discordiæ inchoativus; Romanis et Arragoniis lugubris, propter mortem Papæ, Regumque Alemanniæ et Arragoniæ; Scotis nec tristis nec hilaris, de ¹adeptione novi regis. A.D. 1293.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, vicesimus primus, fuit idem Rex ad Natale apud Novum Castrum super Tynam; ubi suscepit homagium Regis Scotorum.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eo tempore, Henricus de Hispannia in carcere Regis Siciliæ diu detentus, evadens Hispannias, ad nepotem suum Sanctim Regem venit. Escape of Henry of Spain.

Per idem tempus, mercatores Angliæ, variis in mari laccessiti periculis, super mercium suarum amissione Regi Angliæ conqueruntur. Qui Comitem Lincolnæ, Henricum de Laey, ad Regem Franciæ transmisit; suppliciter petens, ut de assensu ipsius, per Reges et eorum Consilia, contra hujusmodi maritima dispendia provideretur cum celeritate de remedio competenti. Interim vero, dum Comes responsum expectat, classis ducentarum navium Normannicarum, et amplius, quæ coadunata ut Anglos virtuosius invaderet, et ²invadente fortins propulsaret, in Wasconiam profecta fuerat, quicquid de parte adversa obvium habuit prædæ ac morti facile destinando. Dum onusta vino reverteretur gloribunda, quasi sibi soli maris cessisset libertas, a sexaginta navibus Anglicanis capitur in portu Sancti Matthæi in Minori Britannia, et in Angliam adducitur, feria sexta ante Vigiliam Pentecostes, submersis aut cæsis hominibus omnibus qui erant in navibus, solis illis ³exceptis qui in scaphis vix sibi saluti fuerant fugiendo. ⁴Perdiderunt nempe Gallici quindecim millia hominum in hoc conflictu. Transactions between England and France.

Rumor facti, diffusus per Galliam, Regem Consilium suumque, non tam admiratione quam indignatione vehementi commovit. Ordinantur igitur ambassiatores, qui ex parte Regis Francorum a Rege Angliæ peterent, ut absque mora naves cum mercibus, per homines suos raptas, et in regno suo receptas, restitueret, si vellet sua negotia pro terra Wasconia in Curia Regis Franciæ favorabiliter expediri.

Super mandato Rex deliberans, habito Consilio, Ricardum, Londoniensem Episcopum, adjunctis eidem aliis viris prudentibus, ad Regem Francorum et suum Consilium cum hujusmodi transmisit responso; videlicet, cum Rex Angliæ Curiam suam habeat nulli subjectam, si qui se læsos senserint per

¹ *adoptione* in the printed texts.

² Correctly *invadentes*.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *Prediderunt* in orig.

A.D. 1293. homines regni sui, veniant ad Curiam suam; et, declaratis sibi illatis injuriis, Rex eis celerem fieri justitiam ordinabit. Quod ut securius possint facere, quibuscunque conqueri volentibus Rex de euodo et redeundo per terram ¹[suam] saluum dabit conductum. Quod si hoc Regi Francorum non placeat, eligantur hinc inde arbitri, qui, pensatis damnis utriusque partis, provideant quomodo querebantibus satisfiat; et Rex Anglorum dicto eorum, et laudo, sub certa obligatione se submittet; dum tamen Rex Francorum se submittat et obliget pari modo. Si vero aliquid occurrat, tam arduum quod per arbitros discindi nequeat, diffinendum Regibus reservetur. Et Rex Angliæ, habito conducto, ad Regem Franciæ, accedentem ad aliquam villam maritimam, veniet; et de assensu mutuo finis negotio imponatur. Quod si nec istud Rex Francorum acceptaverit, in Summum Pontificem, cujus est inter reges et regna pacem fovere, transferatur de assensu mutuo negotium; vel, quia tunc sedes Sancti Petri vacabat, ad Cardinales omnes vel aliquos: ut ²litis et discordiæ submota materia, pax inter eos et eorum populos refloreat, ut solebat.

Sprevit hæc omnia Consilium Franciæ, nec nunciis, instanter flagitantibus, dignatum est aliquid respondere. Misit denique Rex Francorum ad civitatem Agennum, quæ ad Ducatum Aquitaniæ spectare dinoscitur, ibique nominatim citari fecit Regem Angliæ, ut die certa Parisius compareret, de injuriis et rebellioibus in terra factis Wasconiæ responsurus. Quem ad diem præfixum non comparentem, Rex Francorum, in propria persona pro tribunali sedens, sententiam protulit, judicans in defectu. Moxque præcepit Constabulario Franciæ, ut in manu armata proficiscens Ducatum Aquitaniæ Regis Francorum nomine occuparet, caperetque vel expelleret quoscunque per Regem Angliæ illius custodiæ deputatos. Siquidem paulo ante miserat illuc Rex Angliæ Johannem de Sancto Johanne, militem discretum, in armis strenuum, et in rebus bellicis exercitatum; qui civitates et castra per totum Ducatum munivit armis et victualibus, et viris strenuis ad bellandum.

Rex Anglorum adhuc satagens Regis Francorum animum emollire, mandavit germano suo Edmundo, qui tunc in Galliis morabatur, ut Consilium Franciæ adiens, de aliqua forma pacis provideret, quæ Regi Francorum foret placita, et sibi non nimium inhonesta. Qui post tractatus multos, frustra habitos, iter versus Angliam arripuit, de pace et concordia penitus desperatus.

¹ Supplied from the printed texts. | ² *litis* in orig.

Rishanger. Eodem anno, circa festum Sancti Michaelis, Alienora, filia A.D.
MS. Bibl. Regis Angliæ, apud ¹Bristolium Henrico Comiti Barrensi tra- 1293-1294.
Reg. 13 ditur in uxorem; de qua filium genuit Edwardum, et filiam Marriage
E. ix. quam Johannes de ²Warema, Surreyæ et Southexiæ Comes, of Princess
duxit. Alienor to
Henry,

Transit annus iste nec uber frugum nec fertilis fructuum; Comiti de
Normannis flebilis, quia quod earius dilexerunt, per Anglicos Bar.
amiserunt; Franciis et Anglicis discordiæ inchoativus, et dam-
norum irrecoverabilium causativus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo quinto, qui Negotia-
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, vicesi- tions for
E. ix. mus secundus, Edmundus, frater Regis Angliæ, versus mare peace be-
Rishanger. profectus, per Reginas Franciæ, Johannam, Regis consortem, tween Eng-
MS. Bibl. et Mariam, ejusdem noveream, ut eum eisdem pacis land and
Reg. 13 tractatum resumat, celeriter revocatur. Denique mediantibus France.
E. ix.

Reginis, post plurima interloquia, in forma subscripta extitit concordatum. — Ut propter honorem Regis Francorum, cui per ministros eustodiæ Wasconie deputatos, ut videbatur nonnullis, in pluribus fuerat derogatum, sex castra, videlicet, Sanctonas, ³Galemund, ⁴Tournan, Pomerel, Pennic, et Mountflaukenc, voluntati Regis Franciæ dederentur. In omnibus vero civitatibus et castris totius Dueatus, exceptis Burdegalia, Baiona, et Regula, unus serviens nomine Regis Franciæ poneretur. De ministris quoque per Regem Angliæ in Wasconia positos, aliisque per totam terram, pro libitu Regis Francorum obsides traderentur. Quibus peractis, Rex ⁵Franciæ citationem, in Aula Parisiensi publicatam, faceret revocari. Castra vero omnia, amotis servientibus in civitatibus positos et castris, obsidesque, ad petitionem duarum Regina- rum, vel unius earum, restitueret sine mora. Rexque Angliæ, concessio sibi salvo conductu, Ambianis veniret, ut ibi habito mutuo Regum colloquio, pax et amicitia in posterum firmaretur. Super hiis confectis scriptis, unum, per Reginas signatum, Edmundo traditur; aliud, signatum ab Edmundo, commendatur Reginis. Quæ, data fide in manu Edmundi, promiserunt pacta in scriptis inita nullatenus violanda.

Certificatus super hiis Rex Angliæ, per germanum suum litteram unam patentem, directam omnibus ministris suis in Wasconia, continentem mandatum ut in omnibus Regis Francorum obtemperent voluntati, transmisit germano suo; per eum,

¹ *Bristolliam* in the printed texts.

² *Warremia* in the printed texts.

³ *Talemund* in the printed texts.

⁴ *Tourn* in the printed texts.

⁵ Added in a later hand.

A.D. 1294. cum sibi videretur, ulterius in Wasconiam transmittendam. Recepta littera, Edmundus veritus eam transmittere antequam sibi constaret an Rex ipse acceptaret quæ facta fuerant per Reginas, petivit ab eis, ut per dictum Regis proprium super præmissis certior redderetur. Denique præsentibus Edmundo, germano Regis Angliæ, et uxore sua Blanka, Regina Navariæ, matre Reginæ Franciæ, necnon Duce Burgundiæ et Hugono de Veer, filio Comitis Oxoniæ, ac clerico quodam, Johanne de Lacy, Rex ipse promissa Reginarum, ac pacta per eas concordata, in fidelitate regia se adimplendum spondit. Moxque miles quidam, nomine "Galfridus de Langeleya," de familia Edmundi, fratris Regis Angliæ, cum litteris Regis Francorum, revocantibus Constabularium Regis Franciæ, qui cum exercitu profectus fuerat ut Wasconiam expugnaret, missus est ad eum.

Rex autem Angliæ, Cantuariæ solemnitate Paschalem tenuit; ibidem, ut Ambianis proficisceretur, expectabat de conductu. Johannes etiam de Lacy, clericus prædictus, in Wasconiam transmissus est cum littera ministris Regis Angliæ directa, secundum formam prædictam. Johannes vero de Sancto Johanne, quem Rex Angliæ Wasconiæ præfecerat, auditis pactis initis, omnia quæ ad munitiones castrorum et urbium providerat, vendidit; discedensque, per Parisius versus Angliam iter suum ¹ [direxit].

The proposed terms refused by the King of France.

Et ecce! procurante pacis æmulo, immutatum est cor Regis Franciæ; conductusque Regi Angliæ denegatur, et littera Constabularii revocatoria per posteriorem litteram irritatur. Et quia per Constabularium Wasconiam in manu potenti intrantem, custodibus et ministris, juxta tenorem litteræ sibi apportatæ, se subdentibus, in manu Regis Francorum accipitur terra tota; ministri omnes Regis Angliæ, terræque custodes, obsides et captivi Parisius deducuntur. Post dies ² tantum aliquot, Edmundus Reginas rogavit, ut, juxta promissa sua et pactiones initas, Regem Franciæ interpellarent super conductu Regi Angliæ concedendo, citatione revocanda, terra restituenda, et obsidibus liberandis. Rex vero Francorum per quosdam milites, ad Edmundum missos, inficiatur se quicquam de talibus pactis scire. Denique perpendens Edmundus, se fratremque suum, Regem Angliæ, delusos, reversus in Angliam, Regem et Consilium suum ad plenum informat et certificat de re gesta.

Igitur, Rex Angliæ, convocato Londoniis Parlamento, cui Johannes Rex Scotorum interfuit, de consilio prælatorum et

¹ Inadvertently omitted, and supplied from Rishanger and Bibl. | Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

² More correctly *tamen*.

Rishanger. procerum, censentium terram sub dolo ablatam recuperandam A.D. 1294.
 MS. Bibl. gladio, Rex Angliæ ad Regem Francorum misit nuncios, Hu-
 Reg. 13 gonem de Mancestria de Ordine Prædicatorum, et Willelmum
 E. ix. de Ginesburn de Ordine Minorum, Doctores Theologiæ, viros
 providos ac discretos; mandans ei per eosdem, quod cum pacta
 inter progenitores eorum habita, et ipsos, necnon et secretos
 tractatus, quos, mediante germano suo, cum eo habuit, vio-
 lasset; non videbatur sibi, quod ipsum Regem Angliæ, Ducem-
 que Aquitanniæ, hominem suum reputabat, nec ipse homagio
 suo astringi ulterius intendebat.

Envoys
sent to the
King of
France, re-
nouncing
homage on
part of the
King of
England.

Eodem tempore Rex Angliæ, misso in Teutonium Antonio,
 Dunelmensi Episcopo, conföderavit sibi ²Radulphum, Regem
 Romanorum. Exercitum etiam, in Wasconiam transmittendum,
 adunari iubens apud ³Portemutham, Johannem de Britannia,
 nepotem suum, Comitem Richemundia, eidem præfecit; dans ei
 consiliarios Johannem de Sancto Johanne et Robertum Typetot,
 milites prudentes et in bellicis rebus expertos. Navigium
 etiam ad custodiendum mare, in tres classes distinxit, tres
 præponens ei Admirales; videlicet, Gernemutensibus et cæteris
 illius partis navibus, Johannem de Boteturte; ⁴Porthemuthensi-
 bus, Willelmum de Leyborue; Occidentalibus vero navibus et
 Hibernicis, militem quemdam ⁵probum, de Hibernia oriundum.

Alliance
with the
King of the
Romans,
and prepa-
rations for
war with
France.

Hoc anno concessa est Regi, in subsidium verræ suæ, Subsidy
 medietas a clero, sexta a civibus, et a reliquo populo decima granted to
 pars, bonorum. the King.

Fuit autem hoc anno in Anglia maxima annonæ karistia, ita Dearth in
 ut pauperes passim afflictii lenteria morerentur. England.

Eodem anno, post vacationem diutinam, electus est in Sum- Election
 mum Pontificem Petrus de Murrone, qui, monachus de Ordine of Pope
 Sancti Benedicti existens, heremiticam duxit vitam. Hic, Cælestinus
 sublimatus in Papam, dictus est "Cælestinus Quintus;" qui V.
 unam ordinationem in mense Septembri faciens, creavit duo-
 decim Cardinales.

Exercitus Regis Angliæ de Portesmutha circa festum Edward
 Sancti Michaelis progrediens, vi ventorum repulsus, applicuit arrives in
 Dortemutham. In crastino vero Sancti Dionysii, captata aura, Bretagne.
 cursu velivolo ad Sanctum Mattheum in Britannia die secundo
⁶pervenit. Discedentes a Britannia, in crastino Sanctorum
 Crispini et Crispiniani intraverunt ostia Girundæ fluvii, a Transac-
 Burdegalia ⁷descendentes; per quem ascendentes, captis duabus tions in
 France.

¹ *Equitanniæ* in orig.

² Properly, *Adulphum*.

³ *Portesmutham* in the printed texts.

⁴ *Portesmuthensibus* in the printed

texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *perveniant* in the printed texts.

⁷ *discedentes* in the printed texts.

A.D. 1294-1295. villis bonis ac muratis, Burgo super Mare ac Blavio, cursu prospero transeuntes, eorum Burdegalia, Risuncium perveniunt; ubi, reddita eis villa, equos suos de navibus eduxerunt. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Insurrections in various parts of Wales. Eodem tempore, Wallenses, insurgentes contra Regem, in diversis partibus diversos sibi principes præfeerunt. Aquilonares enim, qui circa partes Snowdoniæ habitant, capitaneum habentes et duem quemdam de genere Lewlini, Principis ultimi, "Madocum" nomine, villam et castrum de Karnarvan eomusserunt, magna Anglieorum multitudine, qui nihil tale suspicantes ad nundinas ¹ venerant, interfecta. Occidentales vero Wallenses, præposito sibi quodam, nomine "Mailgone," juvene, in partibus Penbrochiæ et Kermerdyn mala plurima perpetrarunt. Quidam etiam, ² "Marganns" dietus, Wallenses Australes coneitans, Comitem Gloverniæ Gilbertum, qui progenitores suos ³ exhæredaverat, de terra sua quæ "Glamorgan" dicitur, expulit et fugavit.

Edward takes measures to quell them. Rex Angliæ, auditis hiis rumoribus, Walliam ingressus, Edmundum germanum suum, et Henricum Comitem Lincolnæ, qui jam se parabant ad transfretandum in Wasconiam, cum exercitu ad se in Walliam revocavit. Quibus in die Sancti Martini appropinquantibus castello Comitis Lincolnæ de Dimeby, Wallenses in magna virtute occurrerunt, et conserto gravi prælio repulerunt.

A.D. 1294. Robertus de Wynehelsee, Doctor Saeræ Theologiæ, a Papa Cœlestino confirmatus, et in Archiepiscopum Cantuariensem in Curia consecratus, Angliam veniens, Johanni de Monemutha, Doctori Theologiæ, Episcopatum ⁴ Landavensem auctoritate papali contulit; qui jam ⁵ vacaverat multis annis.

A.D. 1294. Cœlestinus Papa, se minus sufficientem ad regendum Ecclesiæ sentiens, de consilio Benedicti ⁶ Caietan, cessit Papatui, edita prius Constitutione super cessione Pontificum Romanorum.

Bonifacius VIII. elected Pope. In Vigilia Natalis Domini, apud Neapolim, in Papam eligitur Benedictus ⁷ Caietanus, natione Campanus, de ⁸ Anagnina civitate. Hic, "Bonifacius Octavus" vocatus, statim post suam creationem Episcopum Ostiensem super quibusdam in præsentia Cardinalium arguens durissime, pallii usu privavit; et nihilominus ab eodem, ante restitutionem pallii, coronatur. Hic quinto pontificatus sui anno, qui Jubilæus erat, ⁹ uberes

¹ *venerunt* in the printed texts.

² *Morganus* in the printed texts.

³ *exhæreditaverat* in the printed texts.

⁴ *Londinensem* in the printed texts.

⁵ *vacuerat* in the printed texts.

⁶ *Caietani* in the printed texts.

⁷ *Caietanus* in the printed texts.

⁸ *Anagnina* in the printed texts.

⁹ *urbes* in orig.; an error for *uberes*, as in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

Rishanger. indulgentias limina Apostolorum visitantibus concessit. Sextum A.D.
MS. Bibl. Librum Decretalium edidit, in quo multa dubia decedit. Non- 1294-1295.
Reg. 13 nullas extravagantes Constitutiones Honorii, Adriani, Innocentii,
E. ix. Clementis, et aliorum, incorporavit; reprobanda resecauit. De

quo prædecessor suus, Cælestinus, vir vitæ anachoriticæ, eo quod eum ad cedendum Papatui subdole induxisset, prophetavit in hunc modum, prout fertur; "Ascendisti ut vulpes, "regnabis ut leo, morieris ut canis." Et ita sane contigit; nam ipsum Papam ut Papatui cederet, et ut Papa quilibet cedere posset, Constitutionem edere fecit; quam quidem postmodum ipsemet, Papa effectus, revocavit. Deinde rigide regens, generosos quosdam de Columnna Cardinales deposuit. Regi Francorum in multis non solum obstitit, sed eum totis viribus deponere insudavit. Igitur Senescallus Franciæ, Wilhelmus de Longareto, vir quidem in ¹agilibus admodum circumspectus, et fratres de Columnna prædicti, fœderatis viribus, Bonifacium Papam comprehenderunt, et in equum effrenem, versa facie ad caudam, sine freno posuerunt; quem sic discurrere usque ad novissimum ²alitum coegerunt, ac tandem fame necaverunt. Sed hæc in sequentibus, cum tempus occurrerit rei gestæ.

Transit annus iste frugibus et fructibus destitutus, ita ut pauperes fame peribant; Anglis subdolis, propter ³falsitatem, quæ de Francorum Rege et ⁴Reginis surrepsit; et sollicitus propter bella parata versus Wasconiam sive Walliam; Romanis variis, propter Papæ Cælestini cessionem; Paganis, Sarraценis, et incredulis in Terra Sancta, quietus, propter Christianorum dissensionem.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, qui Edward is
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, vice-joined in
E. ix. sinus tertius, fuit idem Rex ad Natale in Wallia apud Wales by
Rishanger. ⁵Abertone; ubi Archiepiscopum Cantuariensem ad se venientem, the Arch-
MS. Bibl. misso ei obviam, ad securum conductum faciendum, quodam bishop of
Reg. 13 clerico Johanne de Berewico, cum manu armata gratiose Canter-
E. ix. recepit; et ejus fidelitatem, quam ex more tenetur Regi facere, bury.
admissam eum favore remisit.

In die Circumcisionis Domini, reddita est Johanni de Sancto Trans-
Johanne civitas Baionensis, quam die præcedenti ceperant actions in
nautæ fortiter expugnata; multosque de civibus, quos Regi France.
Anglorum adversari compertum est, præfatus Johannes captos

¹ *agilibus* in the printed texts.

² *alitum* in orig.

³ *fullacitatem* in the printed texts.

⁴ *regnis* in the printed texts.

⁵ *Abercoun* in Trivet; meaning
Aber Conway.

A.D. 1295. in Angliam per mare transmisit. Obsidionem vero posuit circa castrum, quod post dies octo cepit, ¹Dominumque Asperi Montis, qui ²illud detinuerat, cum aliis custodiæ mancipavit. Duas etiam galias pulcherrimas, quas ad munimen urbis Rex Francorum fecerat, in usum suum accepit. Non multum vero post, reddita est Anglicis villa Sancti Johannis de Sordes; multasque alias villas et munitiones ceperunt, quibusdam se sponte deditibus, quibusdam violenter subactis. Auctus est in brevi Anglicorum ³exercitus, multis, fraude cognita Gallicorum, ad fidelitatem Regis Angliæ reversis, ⁴*id est*, quatuor millibus peditum, equitibusque ducentis.

Trans-
actions in
Wales.

Rex Angliæ eo tempore, transito flumine de Conewey, ut ulterius progrediretur in Walliam, cum nondum totus comitaretur exercitus, captis bigis et curribus victualibus onustis a Wallensibus, per aliquod tempus penuria coartatur; ita ut, quousque veniret ad eum reliqua pars exercitus, aquam melle mixtam biberet, paneque eum salsis carnibus vesceretur. Comes Warwici, audito quod Wallenses in maxima multitudine in quadam planitie inter duo nemora se adunassent, assumpta secum electa militia, cum balistariis et sagittariis de nocte superveniens, eos undique circumcinxit. Qui, fixis in terra lanceis, cuspides in oppositum irruentium dirigunt, ut sic se ab impetu equitum tuerentur. Sed Comes, inter duos equites posito uno balistario, ac jaculis balistarum ⁵magna parte eorum qui lanceas tenebant prostratis, cum turma equitum in reliquos irruens, tantam stragem intulit, quanta eis una vice illata non creditur temporibus retroactis.

Beaumaris
Castle
built.

Interim, Rex Angliæ, ad compescendas Wallencium insolentias, castrum in insula, quæ "Anglesey" dicitur, construxit; quod "Bellum Mariscum" voluit appellari. Tandem Wallenses reliqui, fame consumpti et inedia, ad pacem Regis in brevi venire coguntur. In hoc tempore succisa sunt nemora in Wallia, quæ belli tempore indigenis præstabant latibula; firmataque sunt castra maritima circa loca. Cito post hoc, captus est Madocus, prædictus capitaneus Wallicorum, et Londonias adductus; a quo tempore werræ in Wallia quieverunt, et Wallenses more Anglicorum pene vivere inceperunt; thesauros congregantes, et rerum damna de cætero formidantes.

Madoc
taken
prisoner.

¹ Apparently written *demumque* in orig.

² in *quatuor* in the printed texts.

³ *exercitus* in orig.

⁴ in *quatuor* in the printed texts.

⁵ *magne* in orig.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, Karolus, germanus Regis Franciæ, Was- A.D. 1295.
coniam ingressus cum exercitu, Risuncium obsedit, et, fugiente
ejus capitaneo, Johanno de Britannia, cum Roberto Tynetot Trans-
paucis relictis ad tuitionem villæ militibus, feria quinta in actions in
hebdomada Paschæ cepit; militesquo ibi repertos, scilicet France.
¹Radulphum de Gorges, Rogerum de Leybourne, et Johannem
de Cretingge, cum aliis militibus tresdecim et sentiferis tri-
ginta tribus, Parisius captivos transmisit. Occisus est ibi
Adam de Cretingge, miles admodum probus, proditione
eiusdam militis, nomino "Walteri," cognomento "Giffardi";
qui, factus transfuga, moratus est in Galliis annis multis.

Eodem die reddita est Anglicis villa Sancti Severi; ejus
capitaneus Hugo de Veer constituitur. Karolus autem,
eversis villa et castro Risuncii, Sanctum Severum, antequam
sufficenter muniatur, properat obsidere. Quam, in magnum
Gallicorum dispendium, qui ibidem famo moriebantur,
et peste, tenuit præfatus Hugo tresdecim septimanis. De-
ficientibus tandem hiis, qui intus erant, per mediationem
Comitum de ²Anudoys et ³Fuetensis, qui erat cum Karolo,
obtentis est treuga dierum quindecim, infra quos liceret ob-
sessis pro subsidio mittere in ⁴Baionam; quo deficiente ad
terminum prætaxatum, reddita est villa Gallicis; ita quod
salvata sint recedentibus arma, cum supellectili sua tota,
dato conductu usque ad duas dietas ab exercitu. Remanen-
tibus vero nulla est illata molestia, sed potius, obsides
prius abducti Tolosam, per Scuteseallum Regis Franciæ in
villa repositi sunt; restitutis eis omnibus rebus suis. Karolus,
positis in villa eustodibus, cum exercitu suo revertitur in
Franciam; post ejus discessum, infra paucos dies capta est
villa ab Anglicis iterato.

Eodem anno duo Cardinales, Albanensis et Prænестinus, Two Car-
primo ad Regem Franciæ, postea ad Regem Angliæ, venci- dinals sent,
runt; missi a Papa Bonifacio pro pace inter reges et eon- to treat of
cordia reformanda. Qui circa festum Pentecostes venientes peace
Londonias, ibidem ex mandato Regis, adhuc in Wallia ex- between
istentis, ejus præstolabantur adventum; qui fuit citra festum England
Sancti Petri ad Vincula. Cardinales igitur coram Rege muni- and France.
cium suum prosequentes, et pacem suadentes, ⁵treugamque duo-
rum annorum pctentes, respondenteque Rege quod in pacem vel

¹ Two names, as given by Rish-
anger, are omitted here.

² *Amidois* in Trivet.

³ *Succensis* in Rishanger and

Trivet.

⁴ *Boionam* in orig.

⁵ *treugam* in the printed texts.

A.D. 1295. treugam absque Regis Romanorum consensu assentire, propter Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 fœdus inter eos initum juramento firmatum, non potuit; rogaverunt Regem, ut Regis Romanorum consensum ¹ [petendo], inducias impetraret. Rege autem, ob reverentiam Curia Romanæ, petitioni eorum annuente, circa Nativitatem Virginis gloriosæ in Gallias revertuntur.

Dover
 ravaged by
 the French. Circa præsens tempus, ² classis Gallicana, Doveriam veniens, emisit prædones, qui, spoliato Prioratu et uno monacho sene occiso, partem magnam oppidi incenderunt; quorum aliqui ante reditum ad naves interfecti sunt, sed plurimi evaserunt. Cito vero post, galea quædam Gallicorum, casu quodam ad portum de Hyda appulsa, capta est per Johannem de Columbariis, militem nobilem, nautis, qui eam conabantur abducere, interfectis.

Cherbourg
 burnt. Nautæ etiam Gernemuthenses Cæsaris Burgum in Normannia incendio vastaverunt, ³ Cherburgh, spoliataque Abbatia Canonicorum Regularium quemdam senem in Angliam adduxerunt. Portesmouthenses quindecim naves Hispanicas, onustas mercibus, tendentes in Dammonem, portum Flandriæ, captas deduxerunt Sandwicum.

Spanish
 ships taken
 by the people of Ports-
 mouth. Johannes, Rex Scotia, homagii et fidelitatis suæ immemor, destinatis ad Regem Francorum nunciis, Willelmo Sancti Andreæ, et Willelmo Dunkelaensi, Episcopis, Johanne de Soules, et Ingelrame de Umfrevile, militibus, clam contra Regem Angliæ fœdus iniit; petens, in affirmationem negotii, matrimonium contrahi inter filium suum, Edwardum, ac nobilem puellam Johannam, filiam Karoli, germani Regis Francorum; spondens se velle ⁴ Regem Angliæ totis viribus impugnare, et a werra cum Rege Franciæ impedire; sicut in scriptis inter utrosque reges confectis plenius continetur.

Baliol
 enters into
 an alliance
 with
 France. Scoti vero per idem tempus elegerunt sibi duodecim pares; quatuor videlicet Episcopos, quatuor Comites, et quatuor Barones; quorum consilio Rex regnum suum gubernare debebat, Per quos etiam, ut in hanc consentiret proditionem, fuit inductus. Nempe horum consilio, et præcipue Abbatis de Meuros, cum ad Parliamentum venisset Regis Angliæ, illicensatus clam discessit tanquam fugitivus, ad magnum dedecus personæ suæ. Ob quam causam Rex Angliæ jussit omnia bona sua, mobilia et immobilia, quæ habebat in Anglia, confiscari; qui eo tempore multas villas et prædia pingua in Anglia possidebat.

His property in
 England
 confiscated.

¹ Supplied from the printed texts. | words of Rishanger and Bibl. Reg.

² Inserted in a later hand. | 13 E. ix.

³ Apparently a gloss upon the | ⁴ *regnum* in the printed texts.

Rishanger. Per idem tempus, miles quidam, dictus "Thomas ¹Turbre- A.D. 1295.
MS. Bibl. "vyle," in Wasconia captus est, et Parisius inter alios captivos Treason of
Reg. 13 detentus. Qui, procurante civitatis ejusdem præposito, liber Sir Thomas
E. ix. dimittitur, sponsione jramento firmata, quod contra Regem Turber-
Angliæ Walliam commoveret. Qui cum venisset in Angliam, ville.
proditionis convictus, tractus ac suspensus, dignas luit secleris
sui pœnas.

Eo tempore, Henricus de Hispannia, mortuo nepote suo Trans-
Sanetio, custos regni Castellæ et filiorum Regis tutor efficitur. actions in
Jacobus, frater Alfonsi, quondam Regis Arragoniæ, tradita Spain and
fratri suo juniore, nomine ²"Frederico," Sicilia, regnum Arra- Sicily.
goniæ post mortem fratris acceperat, et uxorem ducens filiam
Karoli, Regis Siciliæ, reconciliatur Ecclesiæ; obsidibus, quos
frater suus tenuerat, liberatis.

Rex Angliæ, per idem tempus a Rege Scotorum, ignorans Prepara-
corum prodicionem, cum auxilium pro terra sua instanter petis- tions made
set, et sibi semper responderetur in dubiis, suspectum habens by Edward
negotium, rogavit ut ob securitatem, usque ad finem terræ suæ, to punish
castra tria, videlicet Berwyce, Edinburgiæ, et Rokesburgiæ, the treach-
traderentur in manu sua; quæ post terram restitueret, si ery of
eos sibi comperisset fideles. Quod cum Scoti facere renuis- Baliol.
sent, Rex de prodicione eorum certior, cum exercitu versus
Scotiam progressus, ³disposuit eam vi subdicere, nisi ab hiis
quæ referebantur, et quæ jam in opere ostendebantur, se
possent legitime excusare.

Per idem tempus, cum majores Flandriæ, qui "Scabini" The Count
dicuntur in villis, renuissent stare judicio Comitis in hiis propter of Flanders
quæ discordia suborta erat inter eos et communem populum, detained by
ad Curiam Regis Franciæ appellarunt. Vocatus autem Comes the French
a Rege, cum Parisius ⁴venisset, detentus est ibidem, quousque King.
filiam suam, cum qua filius Regis Angliæ matrimonium fuerat,
ut dicebatur, contracturus, pro se Regi Francorum obsidem
reddidisset.

Circa præsens tempus, fecit Rex Angliæ omnia regni monas- The money
teria perscrutari, et pecuniam inventam Londonias apportari; of the
fecitque lauas et coria arrestari; et subsecuta est magna ka- monasteries
ristia bladi et vini. carried to
London.

Transit annus iste molestus divitibus, importabilis pauperi-
bus, propter frugum inopiam magnamque karistiam; Anglicis,

¹ *Turberville* in the printed texts.

² *Frederici* in the printed texts.

³ *deposuit* in orig.; corrected from

the printed texts.

⁴ Supplied in a later hand.

Gallicis, Aquitannis, Flandrensibus, atque Scotis, turbulentus; Wallicis exitialis, et finis libertatis eorum; Sarracenis et incredulis a Christianorum bello ¹quietus.

A.D. 1296. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo septimo, MS. Bibl. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, Reg. 13 vicessimus quartus, Petrus et Jacobus de Columpna a Car- E. ix. dinalatu per Papam Bonifacium deponuntur.

Transac-
tions at
Rome.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transac-
tions in
France.

Circa Conversionem Sancti Pauli, Edmundus, germanus Regis Angliæ, associato sibi Henrico Comite Lincolnæ, cum exercitu valido in Wasconiam transfretavit; cui redditum est feria quinta Sancta ²Cœna Domini castrum de Spera, et postea alia castra plura. Cum autem appropinquavit Burdegalæ ad reficiendum se cum exercitu, et posuisset in villula quadam nomine "Rekele," feria quarta in hebdomada Paschæ, Gallicorum exercitus, de Burdegala egressus, disposuit ³ex improviso Anglicos, tantum per duas leucas ab urbe distantes, celeriter occupare. Præmuniti aliquialiter Anglici de adventu hostium, ad bellum se parant, et armati prout articulus temporis permisit, parti occurrerunt adversæ; consertoque gravi proelio, non sine strage multa Gallos cogunt ad urbem reverti; quos dum fugientes insequuntur, ingressi sunt duo milites Anglici, fratres Domini Petri de Malo Lacu, et tertius Wasco, cum duobus vexilliferis, Johanne de Britannia et ⁴Alain la Souche; quos ceperunt Gallici, portis clausis. Devastata vero magna parte suburbii, Edmundus, propter quasdam causas arduas, revertitur in ⁵Baionam; ubi, non multo post in ægritudinem decidens, terminum vitæ clausit. Cujus corpus, emenso dimidio anno, per mare ⁶adventum patriæ, apud Westmonasterium sepelitur. Post mortem Edmundi, Anglicanus exercitus obsedit urbem Aquensem, sed penuria victualium coactus discedere, obsidionem amisit.

Death of
Edmund,
brother of
Edward I.

Eo tempore, Comes Attrabatensis, per Regem Francorum missus in Wasconiam, munitiones quasdam de manibus Anglicorum extorsit. Qui vero Burgum super Marè tenebant, obsidente cos Domino de Sulliac, inducias impetrantes, usque Blavum pro succursu nuncios transmiserunt. Ubi cum navem victualibus onustam cæteri deducere recusarent, Simon de

¹ *pacificus et quietus* in the printed texts. | printed texts.

² *S. Canæ* in the printed texts.

¹ *Alano* in the printed texts.

⁵ *Boionam* in orig.

³ *et* in orig.; corrected from the

⁶ *advectum* in the printed texts.

Rishanger. Monte Acuto, miles strenuus et cordatus, per medias galeas A.D. 1296.
 MS. Bibl. Gallicorum, quæ ad prohibendum transitum navium fluvium
 Reg. 13 observabant, aspirante flatu prospero, usque Burgum deduxit;
 E. ix. quo cognito, soluta obsidione, Dominus de Sulliaco revertitur in
 Gallias, intento frustratus.

Per id tempus, Rex Angliæ, immenso coadunato exercitu, Proceed-
 venit ad Novum Castrum super Tynam; ad quem locum ings of
 Johannem, Regem Scotorum, citari fecerat edicto publico; ut King
 de hiis quæ sibi debeant objici responderet. Quo ad diem Edward
 præfixum nec per se comparante nec per nuncium se excusante, against
 Rex, de consilio suorum, decrevit ulterius procedendum. Baliol.
 Interim, miles quidam, Robertus de Roos, dominus Castri de
 Werk, non obstante fidelitate quam Regi Angliæ juraverat, ad
 Scotos transfugit. Super quo germanus ejusdem, Willelmus
 de Roos, Regem præmunienti, petivit sibi mitti subsidium, quo
 posset castrum defendere contra Scotos. Misit Rex illuc viros
 mille; qui recepti in villa quadam dicta "Prestfen," omnes
 eadem nocte a Scotis, quorum capitaneus erat præfatus trans-
 fuga, Robertus de Roos, interfecti sunt, exceptis paucis qui
 dilapsi sunt fuga. Quo audito, mox Rex cum exercitu ad
 castrum illud properat, gavisus in hoc, ut fertur, quod Scoti
 prima cœperunt hostilia exercere. Rex itaque apud prædictum
 castrum Paschalem solemnitatem peregit. Quo tempore, septem
 Comites Scotiæ, videlicet de Bowan, de Menteth, de Straderhorne, Carlisle
 de Lewenes, de Roos, de Athel, de Mar, ac Johannes filius Johannis besieged
 Comyn de Bademau, collecto exercitu valido in Valle Anandiae, by the
 feria secunda Paschæ Angliam ingressi, vastabant omnia eade Scots.
 et incendio, non parcentes ætati vel sexui; venientes Karleolum
 urbem, ipsam obsidione cinxerunt. Combusto autem suburbio,
 cum ad portam civitatis cremabilia congererent, nobilis quidam
 de Galwidia, dum portæ civitatis appropinquaret, ignoto ferro
 ab hiis qui super portam erant, attrahitur; confossusque lanceis
 enecatur. In carcere vero civitatis quidam explorator detentus,
 cum adventum suorum audisset, carcerem incendit; ejus igne
 flatu venti in domos alios delato, urbis pars magna crematur.
 Viri tamen et mulieres, ad muros conerrentes, lapidibus et
 telis Scotos a muris propulsant, urbem viriliter defendentes.
 Scoti, videntes nil se proficere, feria quarta, omissa obsidione
 in Scotiam redierunt.

Eadem die, scilicet feria quarta in hebdomada Paschæ, Rex Edward
 eum exercitu progrediens, transito flumine quod "Tweeda" enters
 dicitur, Scotiam est ingressus, et burgenses Bervici ad pacem Scotland.
 invitans, per unum diem integrum expectavit. Quibus ad pacem
 venire nolentibus, cœpit in dio Veneris villæ appropinquare,

A.D. 1296. fixis tentoriis in domo monialium de Caldestreme; a qua distabat villa Berwiei per dimidiam tantum leueam. Advenerunt autem et viginti quatuor naves Angliæ; quarum nautæ, inealeseente sole, exereitum regni in quadam planitie præparatum conspicientes, ubi Rex novos milites fecerat, æstimantes Regem velle dare insultum, portum ingressi et ad terram applicantes, confietum ineunt eum villanis; ubi quatuor navibus perditis, cæteræ cum refluxu salvæ et integræ retrahuntur. Divulgato autem in exereitu facto nautarum, Rex apertæ terræ transgressus sine difficultate fossatum quod Seoti fecerant, villam oocupavit, unico tantum de suis militibus interfecto. Mereatores Flan- denses, qui in villa eadem domum ad modum turris habebant fortissimam, jacula mittentes in Anglieos, et pila, Ricardum de Cornubia, fratrem Comitis de Cornubia, militem strenuum, easualiter spieulo trajecerunt; ad quos eum non de faeili pateret aecessus, allato igne incendio suffocantur. Eadem nocte dormivit Rex in castro; quod redditum est eidem, salvis vita et membris hiis qui in eo erant, et præstito juramento, quod contra Regem Angliæ arma de cætero non portent. Omnesque quo volebant, abire permittuntur, exeepto eorum capitaneo Willelmo; quem secum retinuit usque ad finem verræ. Et confestim jussit Rex fodi profundam fossam inter Seotos et Berwieum, quæ esset terrori hostibus, et eosdem artaret ab ineursibus repentinis. Cumque Rex villam Berwiei novo fossato muniret, ¹ circa ingressum mensis Aprilis, venerunt ad eum Gardianus et Lector Fratrum Minorum de Rokesburgh, deferentes litteras Johannis, Regis Seotiae, tenorem hujussec- modi continentes:—

The Castle
of Berwick
taken by
the
English.

Baliol

renounces
his homage
and fealty
to Edward.

“Magnifico Principi, Domino Edwardo, Dei gratia Regi New Angliæ, Johannes eadem gratia Seotiae Rex. Cum vos ac ^{Rymer I. p. 836.} illi de regno vestro, non ignorantibus vobis, vel ignorare ¹ non debentibus, per violentam potentiam nobis ac regni nostri ineolis graves, immo intolerabiles, injurias, contemp- tus, et gravamina, neenon et damna enormia, contra nostras et regni nostri libertates, ac contra ² dominium et justitiam, ³ notorie et frequenter intuleritis; ⁴ nostra extra regnum ad levem quameunque suggestionem pro libitu vestræ volun- tatis citando, et indebite vexando; castra nostra, et terras

¹ “Anno Domini MCCXCVI. indic-
tione nona, quinta die intrante mense
“Aprilis.” New Rymer, I. p. 836.

² Deum in Rymer.

³ ac in Camden’s text.

⁴ nos in Rymer.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ et possessiones ¹ nostras infra regnum ² nostrum, sine nostris A.D. 1296.
 “ demeritis, occupando; bona nostra ³ et subditorum nostro-
 “ rum, tam per terram quam per mare, ⁴ rapiendo, et infra
 “ regnum vestrum ⁵ receptando; mercatores, et alios regni
 “ nostri incolas, occidendo; hominesque nostros de regno
 “ nostro ⁶ violenter abducendo, ipsosque ibidem detinendo et
 “ incarcerationando; super quibus reformandis nuneios nostros sæpe
 “ transmisimus: quæ non adhuc solum remanent incorreeta,
 “ verum etiam de die in diem per vos et vestros prioribus
 “ deteriora cumulantur: vos namque jam, cum innumerabili
 “ multitudinè armatorum, vestro exercitu ⁶ publice convocato,
 “ ad exheredandum nos et regni nostri incolas, fines regni
 “ nostri hostiliter accessistis; et ultra progredientes, in regno
 “ nostro strages et incendia, necnon insultus et invasiones
 “ violentas, tam per terram quam per mare, commisistis in-
 “ humane. — Nos dictas injurias, contemptus, ⁷ et gravamina
 “ et damna, necnon et hostiles impugnationes, ulterius susti-
 “ nere non valentes; nec in fidelitate et homagio vestro, licet
 “ per violentam ⁸ impressionem impressam extortis, manendo;
 “ contra ⁹ nos etiam ad defensionem nostram et regni nostri,
 “ ejus defensionem et tuitionem vinculo juramenti sumus astricti,
 “ nos volentes erigere, fidelitatem et homagium, ¹⁰ tam a nobis
 “ quam ab aliis quibuscunque regni nostri incolis, fidelibus
 “ nostris, ratione terrarum quas ¹¹ in vestro regno tenebant, et
 “ etiam ratione menagii seu retentionis vestræ, nomine nostro
 “ ac nomine eorundem omnium et singulorum, vobis reddi-
 “ mus per præsentem.”

Rex Angliæ, audita præsentem littera, ¹² resignationem homagii
 sui admisit, et Cancellario præcepit hanc litteram registrari ad
 perpetuam memoriam.

Interim Comites Scotiæ, nominati superius, ¹³ cum eorum co- England
 mitiva apud castrum de Rodeworthe coadunati, profecti sunt ravaged by
 in Angliam, et vastantes omnia eade et incendio, usque ad Prio- the Scots.

¹ nostras et nostrorum infra, Ry-
 mer.

² vestrum in Rymer.

³ ac in the printed texts.

⁴ capiendo in Rymer.

⁵ violenter in regnum vestrum abdu-
 cendo, Rymer.

⁶ publice in orig.

⁷ et omitted in the printed texts,
 and in Rymer.

⁸ oppressionem vestram extortis,
 Rymer.

⁹ vos in Rymer.

¹⁰ vobis facta tam in Rymer.

¹¹ in regno nostro de nobis tenebant,
 Rymer.

¹² resignatione in Camden's text;
 erroneously.

¹³ ad in orig., and in the printed
 texts; corrected from Rishanger.

A.D. 1296. ratum Haugustaldensem, ¹ et in eodem, fugientibus Canonicis, Rishanger. se quarto Idus Aprilis receperunt. Mane vero facto, Priora- MS. Bibl. tum cum tota villa incendio destruxerunt. Progressi inde ad Reg. 13 domum monialium de Ramelay, domibusque quibusdam, salva E. ix. ecclesia, incensis, cum ingenti præda in Scotiam revertuntur.

Transac-
tions in
Scotland.

Eodem tempore, Patricius Comes de Dunbar, ad Regem Angliæ veniens, se eidem cum tota sua potestate subdidit. Castrum de Dunbar in festo Sancti Martini, obsessum a Scotis, fraude quorundam in eo existentium, redditum est eisdem. Pro quo recuperando, misit Rex Johannem Sourreyæ et Southsexie, et Willelmum Warwici, Comites, cum militia magna valde. Quibus superveniens Scotorum exercitus, ut obsessis ferret auxilium, excipitur pugna dura. Effugientibus

The Scots
defeated.

² tandem Scotis, insequuntur Anglici per octo milliaria, fere usque ad forestam de Selebarke, stragem uimiam inferentes; ita ut occisorum numerus ad decem millia hominum fuerat æstimatus. Sabbato sequente, videlicet decimo octavo Kalendas Maii, Regi advenienti redditum est castrum; in quo capti sunt Comites tres, de Menetez, et de Ascales, et de Roos; Barones vero sex, Johannes Comyn junior, Willelmus de Sancto Claro, Ricardus ³ Siwardi senior, Johannes de Hincmaritimo, Alexander de Muramia, Edmundus Comyn de Killebrid, cum aliis militibus viginti novem, clericis duobus, et scutiferis octoginta tribus; quos ad diversa castra Angliæ Rex transmisit, in custodia detinendos. Post captionem castri de Dunbar paucis

The castles
of Rox-
burgh and
Edinburgh
taken.

diebus interpositis, accessit Rex castrum Rokesburgiæ; quod statim redditum est ei a Senescallo Scotiæ, salvis vita et membris sibi, et suis qui secum erant in castro. Deinde progreditur ad Castrum Puellarum, quod octo diebus obsidione expugnatum est, custodibus ejus vita et membris concessis: veneruntque ibi Wallenses ad Regem pedites in magna multitudine, et remisit Rex fere in eodem numero Anglicos pedites fatigatos. Accedens deinde ad castrum de Stryvelyn, vacuum illud invenit, custodibus dilapsis in fugam. Illuc cum militia sua de Hibernia venit Comes Ultoniæ, in subsidium Regis nostri. Rex autem mare Scoticanum transgressus, venit ad villam Sancti Johannis de Port, in festo Sancti Johannis Baptistæ, ubi, solemnitate peracta, per aliquos dies mansit.

Balioi sues
for peace.

Dum hæc agerentur, videns Johannes Scotorum Rex quia non haberet potestatem resistendi, missis ad Regem Angliæ nunciis, pacem et misericordiam imploravit. Cui Rex benigne

¹ This word is superfluous, and not found in Rishanger.

² tantum in Camden's text.

³ Siwardus in the printed texts.

Rishanger. annuens, remandavit, ut ad castrum de Brithin cum magnati- A.D. 1296.
 MS. Bibl. bus terræ suæ veniret, cum hiis quos Rex illuc mitteret nun-
 Reg. 13 cios, infra dies quindecim tractaturus. Misitque illuc Rex
 E. ix. Antonium, Dunelmensem Episcopum, cum plena potestate regia.
 Ad quem venerunt infra præscriptum tempus Rex Scotorum
 magnatesque sui. Qui post multos variosque tractatus, nude
 et pure subjecerunt se et regnum Scotiæ regiæ voluntati.
 Pro qua submissione observanda, Johannes, Rex Scotiæ, filium
 suum obsidem tradidit, litterasque confecit, continentes in
 Gallico hunc tenorem:—

Rishanger. “Johannes, Dei gratia Rex Scotiæ, omnibus præsentibus lit- Form of
 MS. Bibl. “teris visuris vel audituris, salutem. Quia nos, per malum his sub-
 Reg. 13 “consilium, falsumque, simplicitatemque nostram, graviter mission.
 E. ix. “offendimus et provocavimus dominum nostrum Edwardum,
 New “Dei gratia Regem Angliæ, Dominum Hiberniæ, Ducem
 Rymer, J. “Aquitanniæ, videlicet in eo quod existentes et naves in
 p. 842. “fido sua et suo homagio, alligavimus nos Regi Franciæ, qui
 “tunc hostis ejus erat, et adhuc est, matrimonium procu-
 “rantes fieri cum filia Domini Karoli, fratris ejus; et ut
 “dominum nostrum gravaremus, Regemque Franciæ juvare-
 “mus cum omni potestate nostra, per verram, modisquo
 “aliis. Deinde per nostrum perversum consilium antedic-
 “tum, diffidavimus dominum nostrum Regem Angliæ, et
 “posuimus nos extra fidem et homagium suum; et misimus
 “gentes nostras in terram suam Angliæ, ad incendia facienda
 “et prædas abducendas, homicidia et alia damna plurima per-
 “petranda; et terram Scotiæ, quæ est de feodo suo, contra
 “eum muniendo, ponentes et stabiliendo gentes armatas in
 “villis, castris, et alibi, ad defendendum terram ¹contra eum
 “do feodo suo; pro quibus transgressionibus dominus noster,
 “Rex Angliæ antedictus, ingressus terram Scotiæ in fortitu-
 “dine sua, eam conquisivit et cepit, non obstante omni eo
 “quod facere potuimus contra eum, sicut potest de jure fa-
 “cere, tanquam dominus de feodo suo; quia nos ei homagium
 “nostrum reddidimus, et ²fecimus rebellionem antedictam.
 “Nos igitur existentes adhuc in plena potestate nostra, et libera
 “voluntate, ³reddimus ei terram Scotiæ, et gentem totam,
 “cum homagiis. In cujus rei testimonium fecimus fieri has

¹ “contra eum, et ad bladum suum minus,” etc.; New Rymer.
² “deforcandum. Propter ea, et pro fecimus alia antedicta, Rymer.
³ “transgressionibus supradictis, do- reddidimus, Rymer.

A.D. 1296. "litteras patentes. Data apud ¹Brithin ²decimo die Julii, ³factoque sigillo communi regni Scotiæ, ⁴regni nostri anno quarto."

Edward proceeds to the North of Scotland. Consignata littera, processit Rex ut videret montana Seotiae, præcedente eum semper per unam dictam Episcopo Dunelmensi. Cumque transisset Moraviam, et pervenisset usque Eilgin, omnia videns esse pacata, converso itinere revertitur Berwicum. In redeundo autem, transivit per Abbathiam de Scone; ubi sublato lapide quo Reges Scotorum, tempore coronationis, solebant uti pro throno, usque Westmonasterium transtulit illum, jubens inde fieri celebrantium cathedram sacerdotum.

The Coronation Stone is removed to Westminster.

Eo tempore Rex, apud Berwicum convocato Parlamento, omnium magnatum Seotiae fidelitates recepit, et homagia: qui ad rei gestae memoriam perpetuam confecerunt super hoc litteras patentes, eorum sigillis munitas, continentes in Gallico hunc tenorem:—

Form of submission by the nobles of Scotland.

"⁴Omnibus præsentibus litteras visuris vel audituris, Johannes Comyn de Badenauz, etc., quia ad fidem et voluntatem illustrissimi principis, ac carissimi domini nostri, Edwardi, Dei gratia Angliæ, Domini Hiberniæ, ac Dueis Aquitanniæ, venimus, promittimus pro nobis et hæredibus nostris, sub pœna corporum nostrorum et castellorum, ac omnium quæ habere possumus, quod nos serviemus ei bene et fideliter contra omnes gentes quæ vivere et mori possunt, omnibus vieibus quibus requiremur vel præmunimur per antedictum dominum nostrum, Regem Angliæ, vel hæredes suos. Et quod nos non sciemus damnum eorum, quin illud impediemus omnibus viribus nostris, et eos præmunimus. Et ad ista tenenda et servanda obligamus nos et hæredes nostros, et omnia bona nostra. Insuper et juramus, tæctis Sacrosanctis Evangelii; et postea, nos omnes, et quilibet nostrum, per se, fecit homagium dicto nostro domino Regi Angliæ in hæc verba:—'Ego vester homo ligus efficior de vita et membris, ac terreno honore, contra

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ or perhaps *Brichin*, meaning Brechin.

² This date and locality correspond with the French text of this document given by Hemingburgh (or Hemingford): but in Rymer (I. p. 842) it varies.—"*Datum apud Kyncardyn, secundo die Julii, regni nostri anno quarto.*"

³ Properly *fracto*, as in Rishanger and Hemingburgh.

⁴ The substance of this document is given by Hemingburgh, in French, and concluding—" *Donec a Werk le vintime quint jour de Marce, le ane du regne nostre seigneur le rei d'Engleterre vintime quart.*"

Rishanger. “ ‘ omnes homines qui possunt vivere et mori.’ Et idem do- A.D. 1296.
 MS. Bibl. minus noster, Rex, recepit hoc homagium sub hiis verbis :—
 Reg. 13 “ ‘ Nos illud recipimus pro terris quibus estis ¹nunc seysiti,
 E. ix. “ ‘ salvo jure nostro aut alterius, et exceptis terris quas Jo-
 “ ‘ hannes de Balliolo, quondam Rex Seotiae, nobis contulit,
 “ ‘ postquam nos ei regnum Seotiae liberavimus, si forte ali-
 “ ‘ quas terras dedit.’ Insuper, nos omnes, et singuli nostrum,
 “ ‘ per se fecimus fidelitatem domino nostro regi praedicto, in
 “ ‘ hiis verbis :—‘ Ero fidelis et legalis, fidemque et legalita-
 “ ‘ tem servabo, Edwardo, Regi Angliae, et haeredibus suis,
 “ ‘ de vita et membris et terreno honore, contra omnes qui
 “ ‘ possunt vivere et mori; et nunquam pro aliquo portabo
 “ ‘ arma, nec ero in consilio vel auxilio contra eum vel haeredes
 “ ‘ suos, in aliquo casu qui possit contingere; sed fideliter
 “ ‘ recognoscere, et fideliter faciam, servitia quae pertinent ad
 “ ‘ tenementum quod de eo tenere clamito. Sic me Deus
 “ ‘ adjuvet, et omnes Sancti ejus.’ In harum rerum testimo-
 “ ‘ nium factae sunt istae litterae patentes, et sigillis nostris
 “ ‘ signatae. Data apud Berwicum, anno regni Regis Angliae
 “ ‘ Edwardi, domini nostri, vicesimo quinto.”

Hiis itaque gestis, ordinavit Rex Custodem Seotiae, Johannem Warden,
 de Warena, Surreyae et Southsexiae Comitem, Thesaurarium, Treasurer,
 Hugonem de Cressyngham, Justiciarium Willelmum de Ormesby: and Justi-
 cui mandavit Rex, ut omnes tenentes de Rege terras aliquas cial of
 vocaret, et eorum homagia fidelitatesque reciperet. Johan- Scotland,
 nem vero, Seotiae quondam regem, misit Londonias ad Turrin, appointed
 assignata sibi decente familia; liberumque concessit exitum ad by Edward.
 viginti milliaria circa urbem. Johannem vero Comyn de ² Ba- Baliol con-
 denau, et alium de Lowan, caeterosque terrae illius magnates, fined in the
 transtulit in Angliam ultra Trentam, sub poena capitis redditum Tower of
 in Seotiam interdicens, quousque terra sua cum Rege Franciae London.
 finiretur.

Post haec, Rex Angliae, profectus in Angliam, apud Sanctum A Parlia-
 Edmundum Parliamentum tenuit, in crastino Animarum; in ment held
 quo a civitatibus et burgis concessa est Regi octava, a populo at Bury St.
 vero reliquo duodecima, pars bonorum. Edmunds.

Clerus ob Constitutionem Bonifacii Papae, hoc anno editam, The Clergy
 quae prohibet, sub poena excommunicationis, ne talliae vel ex- of Eng-
 actiones a clero per saeculares principes quoeunque modo land refuse
 exigantur, vel eis solvantur de rebus Ecclesiae, Regi pro terra a subsidy
 sna petenti subsidium denegavit. Rex autem, ut de meliori to the
 King.

¹ Omitted in the printed texts.

² *Kadenhau* in orig., by inad-

vertence; *Badenhau* in the printed texts.

A.D. 1296. responso deliberarent, negotium in aliud Parliamentum, tenendum Londoniis in crastino Sancti Hillarii, distulit. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Death of Peter de Murrone. Hoc anno, Frater Petrus de Murrone, quondam Papa Coelestinus, per Bonefacium Papam captus, et in arcta detentus custodia, soluto præsentis vitæ ergastulo, ad cœlestia regna migravit.

Transactions in Spain. Eo tempore, duo filii Blanchæ, uxoris quondam Ferrandi, hæredis regni Castellæ, videlicet Alfonsus et Ferrandus, audita morte patris sui Sanctii, Hispanias pctunt; et, confœderato sibi Jacobo, Rege Arragoniæ, regnum Legionense adquirunt; quod Alfonsus primogenitus patruo suo Johanni, qui in ejus auxilium venerat, contulit, ut illud de se teneret in fœdum.

The Count of Flanders renounces homage to the King of France. Guido, Comes Flandrensis, multis a Rege Francorum injuriis lacessitus, confœderans se Regi Anglorum, homagio Regis Francorum renunciavit, per nuncios ad hoc missos.

Urbs Apamia hoc anno proprium recepit Episcopum, a Tholosano episcopatu per Papam Bonifacium separata: sed cito post, Lodowicus, filius Regis Siciliæ, Episcopus factus, episcopatum tenuit reunitum.

The King of the Romans refuses his assent to peace. Circa istud tempus, Cardinalis Albanensis, reversus in Angliam, Regem apud Berewicum adiit, ²responsum requirens de treuga, quæ concessa non fuerat, propter confœderationem cum Rege Romanorum; a quo Regi Angliæ responsum fuit, et per Regem Cardinali, quod ipse in treugam noluit assentire: reversusque est Cardinalis in Gallias, intentione sua in hac parte frustratus.

Disturbances between the scholars and burgesses at Oxford. Hoc anno, suborta est discordia grandis Oxoniæ inter clericos et laicos, propter duos garriones diversarum patriarum, qui pro levi causa ad pugnandum sunt accensi. Nam cum quidam, ratione patriæ, unum juvare ³laborent, quidam alium nituntur manutenere et favere, translata est pugna ad fautores partium diversarum. In tantumque crevit seditio, ut tam clerici quam laici, evacuatis domibus, ad pugnam accurrerent glomeratim. Dum autem clerici de suis ¹hospitiis egressi fuissent, cognoscentes vispilonos laici nullos, vel saltem paucos, remansisse domi apud hospitia clericorum, ⁴eorum intrant habitacula et bona diversimoda asportant, damnum clericis irrecurabile ingerentes. In hac pugna peremptus est Dominus Fulco de Neyrmith, rector ecclesiæ de Pychelestown; et plures alii de utraque secta. Audita hujus facti querela, Dominus Rex jussit Justiciariis villam adire, pacem reformare, homicidas judicialiter condemnare. Qui venientes Oxonias,

¹ hæredes in the printed texts.

² responsurum in orig.; corrected from the printed texts.

³ laborarent in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

Rishanger. burgenses compulerunt solvere pro damnis factis clericis
MS. Bibl. ducentas libras.
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste asper incolis frugum parcite; Scotis
¹perniciosus pro nimia falsitate, ob quam causam eorum rex
privatur regia maiestate; Anglis sollicitus et damnosus, pro
expensarum nimia gravitate.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo octavo, A.D. 1297.
Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, Marriage
E. ix. vicesimus quintus, fuit idem Rex ad Natale Londoniis; ubi of the Son
of the

Rishanger. post festum Epiphaniæ, Elizabeth, filia Regis Angliæ, connubio Count of
MS. Bibl. jungitur Johanni, filio Comitis Holondia, et hæredi. Quem Holland to
Reg. 13 pro hæreditate patris, nuper occisi, assequenda, una cum uxore, the Prin-
E. ix. conducente eos Humfrido de Boun, Herefordiæ et Estsexiæ cess
Comite, remisit Rex Angliæ cum honore. Elizabeth.

Parliamentum coactum est Londoniis, post festum Sancti Parliament
Hillarii, in quo, clero in denegatione persistente subsidii, Rex at London.

ipsum a sua protectione exclusit. Pro qua tamen redimenda, Measures
multi per se, multi vero per mediatores, Regi bonorum suorum of the
dederunt postea quintam partem. Rex Archiepiscopum rigidi- King
orem comperiens, terras ejus omnes seysivit, et de bonis ejus- against the
dem debita in rotulis Scaccarii inventa præcepit eum celeritate clergy and
levari. Nam idem Archiepiscopus, de consensu cleri, proenra- the Arch-
verat a Papa inhibitionem, ne quis clericorum Regem respi- bishop of
ceret de bonis Ecclesiæ. Canterbury.

Feria quinta ante Purificationem, Comes Lincolnensis, et Transac-
Johannes de Sancto Johanne, de Baiona versus ²Bellagardam, tions in
quæ obsessa a Comite Attrabatensi penuria victualium laborabat, France.
progredientes, ut ejusdem de victualibus providerent, cum
appropinquarent sylvæ quæ per tria milliaria ³a loco præfato
distabat, in duas se acies diviserunt; quarum primam ducebat
Johannes de Sancto Johanne, secundæ vero præerat ipse Comes.
Johannes itaque de Sancto Johanne, suaque acies, transita
sylva, cum egrederetur in campi planitiem, obviam habuit
Comitem Attrabatensem, qui eum præstolabatur cum magno
exercitu; ubi statim commisso prælio, subtrahente se Comite
Lincolniensi, pauci vincuntur a pluribus. Capti sunt ibi Johannes
de Sancto Johanne, Willelmus de Mortuo Mari, Willelmus de
Bermengham, cum aliis militibus octo sentiferisque nonnullis.
Quos omnes transmisit Comes Attrabatensis Parisius in pompam
triumphi: Comes vero Lincolniensis cum suis Baionam
revertitur.

Hoc anno auxit Rex tributum de lanis, accipiens de quolibet

¹ perniciosus in orig.

² Bellagarda in Parker's text.

³ Omitted in the printed texts.

A.D. 1297. sacco quadraginta solidos, cum prius ultra marcam dimidiam non daretur. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Dissen- In festo Sancti ¹Matthæi, Rex, convocatis quibusdam terræ
sions majoribus apud Sarum, rogavit eos, ut eorum aliqui in Was-
between coniam transfretarent. Quibus renuentibus, cœpit inter Regem
Edward et suos discordia ²pullulare. Rex ³proinde citari fecit omnes,
and the qui sibi servitium debebant, cæterosque omnes qui viginti
English libratas terræ, et amplius, tenebant, ut parati essent Londoniis
nobility. in festo Sancti Petri ad Vincula, cum equis et armis, trans-
fretaturi cum eo, et Regis stipendiis militaturi.

The Pope's Interim Cardinales, qui a Domino Papa missi fuerant pro
attempt to pace reformanda inter Reges, indicentes duorum annorum
restore treugam inter eos, auctoritate papali, nihil proficere potuerunt.
peace again Johannes per id ⁴tempus, cui Alfonsus regnum Legionense
frustrated. contulerat, ab hostibus capitur; pro cujus redemptione Alfonsus

Transac- reddidit jam in Hispania conquisita. Johannes itaque, libe-
tions in ratus a carcere, regnum Legionense reddidit adversariis, et
Spain. tanquam spreto redemptore suo, hostibus se conjunxit. Al-
fonsus igitur, omnium destitutus subsidio, fratrem suum ⁵Fer-
randum pro auxilio petendo, primo in Franciam, deinde ad
Romanam transmisit Curiam. Sed ex neutra parte aliquid
reportavit.

Transac- Per hoc tempus, Cardinales de Columna, per Papam
tions in Bonifacium depositi, ad urbem se conferunt Nepesinam. Contra
Italy. quos, damnatos tanquam schismaticos et excommunicatos,
Papa viros bellatores in Italia cruce signavit.

Transac- Eodem tempore Philippus, Rex Francorum, Flandriam in
tions in manu potenti ingressus, villam Insularum obsedit, suburbium
Flanders. destruens et totam devastans per circuitum regionem, Comes
vero Attrabatensis, de Wasconia reversus et ingressus Fland-
riam, commisso bello juxta Furnas, cepit; et cito post Regi
Francorum villa redditur Insularum.

The Scots Eodem anno, mense Maio, cœperunt Scoti, instigante cos
rebel Willelmo Waleys, qui, ut fertur, latro publicus fuerat, rebellare.
against Justiciarius Scotiæ, Willelmus de Ormesby, præceptum Regis
Edward. exequens, multos qui Regi Angliæ homagium et fidelitatem fa-
cere recusabant, exilio condemnavit. Qui præfatum Willelmum

William Waleys sibi in principem eligentes, associato sibi Willelmo
Waleys Douglas, qui in reddendo castrum Berwici se Regi dederat,
elected in magnam turmam creverunt. Comite autem Sourreyæ et
their chief. Thesaurario in Anglia consistentibus, ⁶Willelmum de Ormesby,
Justiciarium, apud Scone opprimere cogitabant. Sed ille, licet

¹ *Matthiæ* in Rishanger.

² *popularis* in the printed texts.

³ *provide* in the printed texts.

⁴ *temporis* in the printed texts.

⁵ *Ferdinandum* in Camden's text.

⁶ *Willelmus* in orig.

Rishanger. ¹tarde præmunitus, suis omnibus pene relictis ad spolia A.D. 1297.
 MS. Bibl. hostium, eorum vix evasit insidias. Willelmus igitur Waleys,
 Reg 13 cum suis palam debacchando in Anglicos, quoscumque
 E. ix. invenire potuit, trucidavit. De quibus viros religiosos, ligatis
 ad dorsum manibus, coegit saltare in fluvium; eorum sub-
 mersionem in ludibrium convertendo. Rex, commotione audita, The Bishop
 pro veritate inquirenda misit Episcopum Dunelmensem; qui, of Durham
 veritate comperta, rediens Regem de omnibus informavit. reports to
 the King.

Medio tempore, Rex audiens afflictionem ²Flandrensium,
 doluit vehementer, habens maxime cordi iter in Flandriam, ad
 juvandum amicum suum Comitem.

Militiam totam ultra fluvium, qui "Trenta" dicitur, assig- Edward
 navit Comiti de Warrenna; præcipiens ut Scotorum audaciam takes mea-
 celerius reprimeret, et auctores mali debita justitia castigaret. sures to
 Scripsit etiam Johanni Comyn de Badenau et Comiti de punish the
 Bowan, ut memores fidelitatis suæ reverterentur in Scotiam, Scots.
 et populi sui suscitatum jam tumultum sedarent. Qui, juxta
 mandatum acceptum, in Scotiam revertentes, quæ pacis erant
 segniter exequentur.

Comes de Warennæ, in provincia Eboraci coadunans exer-
 citum, nepotem suum, Henricum de Percy, cum militia com-
 munitatis Karleoli, præmisit in Scotiam. Qui usque ad villam
 de Arc profectus, Galwidienses ad pacem Regis admittere dis-
 ponebat. Audito autem quod Scotorum exercitus erat juxta
 Irvine, quod inde ad quatuor milliaria distabat, illuc pro-
 fectus, vidit ultra quendam lacum Scotorum exercitum con-
 sidentem; in quo capitanei erant Episcopus Glascuensis, Andreas
 de Morima Senescallus Seotiæ, et Willelmus Waleys. Miles
 autem quidam strenuus, nomine "Ricardus de ³Lividi," qui
 Regi Angliæ nunquam homagium fecerat, relictis Seotis, factus
 transfuga se statim Anglicis sociavit. Reliqui, pacem petentes, The Scots
 dediderunt se, salvis eis vita et membris, catallis et terris; ita negotiate
 ut omnia usque in hanc diem essent simpliciter condonata. for sub-
 Quam pacem, promissis obsidibus et scripto confecto, admisit mission.
 Henricus; si tamen hoc Regi placeret. Qui super hoc con-
 sultus, ne accepto impediretur itinere, annuit ⁴postulata. Ad-
 veniente Comite Warrennæ, cum Scoti, tergiversando, de die in
 diem transferrent obsides reddere, et Willelmus Waleys in-
 terim populum adunaret, arbitantes se Anglici proditos, dum
 Scotos invadere disponunt, Episcopus Glascuensis, et Willel-

¹ Omitted in the printed texts.

² *Flandrencium* in orig.

³ *Lundy* in Rishanger, and in

Trivet.

⁴ *postulatis* in the printed texts.

A.D. 1297. mus Douglas, ne proditiōis notam incurrerent, se in sui Hostages excusationem protinus dederunt; de quibus Episcopus in surrendered. castro de Rokesburgia, Willelmus vero in castro Berwici, custodiæ mancipantur.

Parliament at London. The Archbishop of Canterbury pardoned. Parliamentum factum est hoc anno Londoniis, in festo Sancti Petri ad Vincula; ubi in primis Rex recepit Archiepiscopum in gratiam suam; omnibus, quæ ejus erant, restitutis eidem. Deinde præcepit magnatibus qui tunc aderant, ut fidelitatem filio suo facerent, ipsumque regni hærcdem, et suum, futurum recognoscerent dominum. Rex vero de exactionibus in regno factis per necessitates ¹ guerrarum diversarum, se erga populum excusavit.

The Earl Marshal and Earl of Hereford decline to attend. Comes vero Marescalli et Herefordensis, se subtrahentes, cum vocarentur, ut sua officia, transeundo in Flandriam, ² excercerent, se super hoc per nuncios excusabant.

Burial of Edmund of Lancaster. Ralph de Moynhermer liberated and restored to his wife. Denique Rex ipse, funere fratris sui, anno præterito in Wasconia defuncti, apud Westmonasterium ³ sepultis honorifice, usque ad Sanctum Albanum proficiscitur; ubi de discretorum consilio Radulphum de Moynhermer militem, quem filia sua Johanna, Comitissa Gloverniæ, clam maritum acceperat, in gravem patris offensam, de Castro Bristolliæ fecit educi, et uxori suæ reddi; restituens eis omnes terras ad Comitatum Gloverniæ spectantes, servitium quinquaginta militum in Flandria imponens eisdem. Liberavit etiam de carcere Comites de Asceles et Menteth, ac Johannem Comyn, cum quibusdam aliis militibus de Scotia, qui in castro de Dunbar capti fuerant; ut secum in Flandria militarent.

Edward collects an army, to pass over into Flanders. Collecto denique exercitu qualem habere potuit, Thoma de Berkeleye Constabulario, et Galfrido de ⁴ Joinivilba Marescallo, factis, versus mare, in Flandriam profecturus, iter suum dirigit; atque juxta Wynchelseyam, ubi portum elegerat, con-sedit, milites virosque bellatores de diversis partibus ad se confluentes, per dies aliquot expectando.

Narrow escape of Edward at Winchelsea. Dum Rex ⁵ moraretur ibidem, quadam die ad portum ire disposuit, consideraturus navigium, quod adunatum fuerat pro exercitu suo in Flandriam transvehendo. Villa autem de Wynchilseya, ubi portus erat, super montem sita est præruptæ altitudinis, ex eo latere quo vel mare respicit, vel imminet navium stationi; unde via, quæ apertæ villæ deducit ad portum, non in directum, ne nimia declivitate descendentes in

¹ *guerrarum* in Camden's text.

² *excercerent* in orig.

³ An error for *sepulto*.

⁴ *Monibilza* in the printed texts :
Joinivilla in Rishanger.

⁵ *moreretur* in orig.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. ¹præcipitium, vel ascendentes, reperere potius manibus, quam A.D. 1297. ambulare, cogat, tenditur; sed obliquata in latus, nunc ad unam partem, nunc ad aliam, sinuosis flexibus sæpius recurvatur. Cingitur nihilominus villa non muro lapideo, sed aggere terra facto; ac super latus hoc præruptum in modum nemorum ad humanæ staturæ altitudinem erecto; inter cujus propugnacula patet ad naves aspectus. Ingressus itaque Rex villam, cum juxta hæc obequitaret aggeris propugnacula, contuendo classem in imo ²statutam, contigit ut molendino cui-dam, quod vento agebatur, quorum in villa illa sunt plurima, appropinquaret. Equus vero Regis, strepitu velorum, citatius circumactorum a vento, territus, dum progredi refugit, et a Rege, ut progredere-ret, nunc flagelli, quod manu gestabat, ictibus, nunc subditis calcaribus, urgeretur, a latere aggeris propugnacula transiliit; super quo, tam equitum quam peditum multitudo, quæ vel Regem sequebatur, vel ipsum visuræ convenerat, nemine aliud æstimaro valente, nisi quod Rex, non comparens præcipitio, in hoc saltu perisset, stabat ad modum stupefacta. Sed divina disponente virtute, equus a tanta altitudine in via, quam descripsimus, pedibus recipitur; in qua, ex recenti pluvia aliquantulum resoluta in lutum, licet lubricando, laberetur ad spatium duodecim pedum, non tamen cecidit; sed per habenam alteram a Rege paululum regyratus, directe ascendit ad portam; per quam Rege ingresso incolumi, populus qui astabat, admiratione et gaudio multo repletur, super se solum divinum in Regis salute miraculum contemplando.

Rege moram adhuc faciente apud Wynchelseyam, venerunt ad eum nuncii ex parte Comitum sui regni, petitiones in scriptis hujusmodi proponentes:—

“³ Hæc sunt nocumenta, quæ Archiepiscopi, Episcopi, Ab-bates, et Priores, Comites, et Barones, et tota terræ communitas, monstrant domino nostro Regi, et humiliter rogant eum, ut ea ad honorem suum, et salvationem populi sui, velit corrigere et emendare. In primis, videtur toti communitati terræ, quod præmunio facta eis per breve domini nostri Regis non erat satis sufficiens; quia non exprimebatur certus locus quo debebant esse; quia, secundum locum, oportebat facere providentiam et pecuniam habere. Et sive deberent servitium facere, sive non; quia dictum est communiter, quod dominus noster vult transfretare in Flandriam, videtur toti communitati quod ibi non debent aliquod servi-

Grievances presented by the nobles of England to the King.

¹ *præcipitium* in orig., by inadvertence, but corrected in a later hand.

² *statute* in orig.

³ These Articles are given in French by Hemingburgh, or Hemingford, (II. pp. 124–126, ed. Hamilton).

A.D. 1297. " tium facere ; quia nec ipsi, nec prædecessores sui, seu pro-Rishanger.
 " genitores, unquam fecerunt servitium in terra illa. Et quam- MS. Bibl.
 " vis ita esset, quod deberent ibi servitium facere, ut alibi ; Reg. 13
 " tamen non habent facultatem faciendi ; quia nimis afflicti E. ix.
 " sunt per diversa talliagia, auxilia, prisas, videlicet de fru-
 " mentis, avenis, braseo, lanis, coriis, bobus, vaccis, carnibus
 " salsis, sine solutione alicujus denarii de quibus se debuerant
 " sustentasse. Propter hoc dicunt, quod auxilium non possunt
 " facere ¹[propter] paupertatem in qua sunt, propter tallagia
 " et prisas antedictas ; quia vix habent unde se sustentent, et
 " multi sunt qui nullam sustentationem habent, nec terras
 " suas colere possunt. Propter hæc tota terræ communitas
 " sentit se valde gravatam, quia non tractantur secundum leges
 " et consuetudines terræ, secundum quas tractari antecessores
 " sui solebant habere, sed voluntarie excluduntur. Sentiant
 " etiam se multi gravatos super hoc, quod solebant tractari
 " secundum articulos contentos in Magna Charta, cujus articuli
 " omnes sunt omissi, in majus damnum populo universo.
 " Propter quod rogant dominum nostrum Regem, quod velit
 " ista corrigere ad honorem suum et populi sui salvationem.
 " Propter hæc communitas terræ sentit se nimis gravatam
 " de Assisa Forestæ, quæ non est custodita sicut consuevit ;
 " nec Charta Forestæ observatur ; sed fiunt attachiamenta pro
 " libitu extra assisam, aliter quam fieri consuevit. Præterea,
 " tota communitas sentit se gravatam de vectigali lanarum,
 " quod nimis est onerosum, videlicet de quolibet sacco quad-
 " raginta solidos, et de lana fracta de quolibet sacco septem
 " marcas ; lana enim Angliæ ascendit fere ad valorem medi-
 " etatis totius terræ, et vectigal quod inde solvitur, ascendit
 " ad quintam partem valoris totius terræ. Quia vero commu-
 " nitas optat honorem et salutem domino nostro Regi, sicut
 " tenetur velle, non videtur eis, quod sit ad bonum Regis,
 " quod transeat in Flandriam, nisi plus esset assecuratus de
 " Flandrensibus, pro se et pro gente sua ; et simul cum hoc,
 " propter terram Scotiæ, quæ rebellare incipit, ipso existente
 " in terra ; et æstimant, quod pejus facient, cum certificati
 " fuerint, quod Rex mare transierit. Nec solum pro terra
 " Scotiæ, sed etiam pro terris aliis, quæ non sunt adhuc
 " modo debito stabilitatæ."

Answer of
Edward
thereto.

Has petitiones cum Rex apud Odemer, juxta Wynchelseyam, recepisset, respondit se talibus non posse sine suo Consilio respondere ; cujus pars aliqua jam transit in Flandriam, pars

¹ Omitted in orig. ; it appears in the printed texts.

Rishanger. vero aliqua Londoniis est relicta. Rogavit autem per eosdem A.D. 1297.
MS. Bibl. nuncios, præfatos Comites, quod si secum transire nollent,
Reg. 13 saltem regno suo in sua absentia non nocerent; sperabat enim,
E. ix. Deo favente, reverti, et regnum suum debito modo obtinere.

Hæc æstate Comes Lineolnienſis, et qui cum eo erant in Transactions in
Waseonia, amoverunt obsidionem quæ posita fuerat circa vil- France.
lam Sanctæ ¹Kiterni, fugatis, qui eam obsiderant, Tholosanis;
in quorum terris incendia et deprædationes multas fecerunt.

Duodecimo Kalendas Septembris Rex Angliæ naves ingressus, Edward
indissoluta classe, suleato mari, sexto die sequenti applicuit sails for
in Flandria, receptus in quadam villa juxta portum quæ vocat- Flanders,
tur "Exclusa." Quo tempore, nautæ Portesmuthenses et and lands
Gernemuthenses, mutuo flagitante odio, evacuatis navibus ab at Sluys.
hiis rebus quæ erant militum, commiserunt ad invicem gra-
vem pugnam; sed succumbentibus Gernemuthensibus, de navi-
bus eorum viginti quinque incendio consumuntur.

Rex vero Angliæ, ad Burgiam veniens, assensum villanorum Occur-
in conditiones inter ipsum et Comitem initas, petivit ex parte rences at
sua et Comitis; medietatem expensarum offerens ad munien- Bruges and
dam eingendamque villam fossato. Quæ cum villani renuerunt, Ghent.
comperit eos a suo alienatos ²dominio, et ad reddendam
villam Gallicis inelinos; reputausque periculosum moram
facere inter proditores, armato discedens exereitu, versus villam
Gandavensem dirigit iter suum; ubi dum moraretur Rex,
suborta est apud villam Samonem discordia inter villanos et
Anglicos: qui armati villani, multis interfectis, deprædati
sunt, in magnam displicentiam regis nostri. Rex Francorum,
audito adventu Regis Anglorum, vehementer consternatus ad
unius dietæ spatium se subtrahit.

Interim Papa Bonifacius scripsit principibus Alemanniæ, ut Pope Boni-
Regem Romanorum, Adulphum, ejus oecursum in Flandria face takes
Rex Anglorum speraverat, ut simul cum Comite Flandriæ measures
oppressores invasoresque suos Gallicos propulsaret, commoto to thwart
bello inquietarent, et ab invasione Gallicorum modis omnibus the King of
impedirent. the Romans.

Per idem tempus Comites Herefordiæ et Maresealli, eum Opposition
suis compliceibus, Thesaurario et Baronibus de Scaecario, inhi- to the mea-
buerunt ne levati facerent octavum denarium a populo, qui sures of
Regi concessus fuerat apud Sanctum Edmundum. Induxerunt Edward by
etiam eives Londoniarum, ut pro recuperandis suis libertatibus the Earl
secum starent. Marshal
and the
Earl of
Hereford.

¹ Catharinæ in the printed texts ; | Katerini, in Trivet.
Kiterni in Rishanger ; Kiterini, or | ² domino in the printed texts.

A.D. 1297. Hoc anno, Beatus Lodowicus, Francorum Rex, a Papa Bonifacio Sanctorum ¹Catalogo est ascriptus. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Transac-
tions in
Italy. Eo tempore, civitate Nepesina expugnata per milites Papæ Bonifacii, Cardinales de Columpna se receperunt in oppidum de Columpna.

Constitu-
tions of
Pope Boni-
face. Hoc anno insuper, Papa Bonifacius Constitutiones prædecessorum suorum quasdam extravagantes, adjectis quibusdam novis, in unum volumen fecit redigi, et tertio die Maii in ²Consistorio lectum et approbatum, constituit "Sextum Decretalium" appellari. Eodem tempore, idem Papa Fratri Wilhelmo de Hothum, Priori Provinciali Fratrum Prædicatorum Angliæ, Archiepiscopatum contulit Dublinensem; indulgens eidem, ut a quocunque Episcopo Catholico, et ubicunque decreverit, valeat consecrari. Qui cum Rege profectus in Flandriam, ibidem a Domino Dunelmensi munus consecrationis accepit. Per cujus mediationem ex parte Anglicorum, et Ducis Britanniae ex parte Gallicorum, inter Reges acceptæ sunt induciæ, et ultra datos terminos sæpius prorogatæ. Interim vero diversi hinc inde habiti sunt de pace inter Reges tractatus reformanda, quorum apud omnes finis sperabatur optatus, si de mutuo assensu Reges fuissent ad invicem collo-
cuti.

Prince
Edward
represents
his father,
during his
absence in
Flanders. Itaque Rege Angliæ in Flandria commorante, locum ejus in Anglia tenuit filius suus Edwardus; cui, quia minoris ætatis erat, pater rectores consiliariosque deputaverat, Ricardum Episcopum Londoniensem, et Willelmum Comitem Warwicensem; neonon et milites, Reginaldum de Gray, Johannem Giffardi, Alanum Plokenet, viros emeritæ militiæ, providos et discretos.

Transac-
tions in
Scotland. Exeunte mense Augusto, cum Comes Warennæ promissionem factam a Scotis de obsidibus decidere videret in nihilum, Willelmum Waleys commoventem populum, et magnates sub dissimulatione ista permittentes, de Berewico progreditur usque ad ³Strivelon, exercitu adunato; ubi venerunt ad eundem Comitem Warennæ Senescallus Scotiæ et Comes de Lewenes, rogantes ut quiesceret, dum ipsi populum Scotorum ad pacem Regis reducere attentarent. Concessit Comes quæ petierant; sed ipsi, cum nil proficerent, redierunt quarto Idus Septembris, promittentes se cum quadraginta equis in crastino ad Comitum adiutorium redituros. Quo die missi sunt nuncii ad Willelmum Waleys et Scotos qui cum eo erant, invitantes eos ad pacem

¹ *Cathologo* in orig.

² *Consisterio* in orig.

³ *Strivelyn* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Regis, et pro retroactis impunitatem spondentes. Qui respon- A.D. 1297.
derunt se ad pugnam, non ad pacem, venisse. Erat juxta Strivelyn pons artus, qui ducebat ultra aquam profundissimam, quem Anglici certatim transire nitebantur; sed ¹dissuasit hoc Ricardus de Lundy, asserens quod non possent simul in multitudine aliqua progredi, sed tantum bini, vel terni ad plus; et si tali modo transiret exercitus, dicebat grande periculum imminere hiis qui primo transierunt, cum Scoti possent semper paucos pariter transeuntes ad vota perimere. Comes tamen Warennæ, suadentibus aliis minus sapientibus, elegit ut per pontem ²transirent. ³[Et ecce! antequam pertransisset] me- The Eng-
dieta exercitus, supervenit multitudo Scotorum, et cum hiis English de-
qui jam transierant congressa, pene omnes qui transierant feated by
trucidavit. Inter paucos qui evaserunt, fuit Marmeducus de the Scots.
Twenge, qui in magna virtute obtinuit pontem, ut salvus rediret. Comes Warennæ, Custos Scotiæ, usque Berewicum fugiens, commisit custodiam castri de Strivelyn Marmeduco. Senescallus vero Scotiæ et Comes de Lewenes, videntes Anglicos corruisse, transfugerunt ad Scotos. Cecidit autem in hoc prælio Hugo de Cressingham, Thesaurarius Scotiæ; quem Scoti ob odium speciale excooriantes, pellem ejus in particulas diviserunt. Comes Warennæ, Custos Scotiæ, de Berewico fugit in Angliam, ad filium Regis, Edwardum; fugeruntque post eum et cæteri Anglici, qui in Berewico erant, villam Scotis vacuam relinquentes. Custodes tamen castri, illud tenentes, viriliter defenderunt.

Dum hæc agerentur a Scotis, suavis est filio Regis a Con- Conditions
silio suo, ut Comites Herefordiæ et Marescalli vocaret, et, si of reconcili-
quo modo posset, ad pacem alliceret. Qui cum vocati venirent, liation pro-
in formam pacis subscriptam voluerunt, et nullam aliam, con- posed by
sentire:— the Earl of
Hereford
and Earl
Marshal.

Primo, quod Dominus Rex Chartam Magnam, cum cæteris Articulis adjectis, et Chartam de Foresta, annuat et confirmat; et quod nullum auxilium vel vexationem exigat a clero vel populo, absque consilio et assensu; et quod omnem offensam Comitibus, et eorum confederatis, dimittat.

⁴ Articuli adjecti ad Magnam Chartam sunt isti:—

“ Nullum talliagium vel auxilium per nos vel hæredes nostros Articles to
“ de cætero in regno nostro imponatur seu levetur, sine be added
to Magna
Charta.

¹ *dissuavit* in orig.

² *transierent* in orig.

³ These words, as given in the printed texts, are omitted in the

Arundel MS. They are found in Rishanger.

⁴ Also given by Hemingburgh (II. pp. 151, 152, ed. Hamilton).

A.D. 1297. "voluntate et assensu communi Archiepiscoporum, Episcopo-
 "rum, Abbatum, et aliorum Prælatorum, Comitum, Baronum, Rishanger.
 "Militum, burgensium, et aliorum liberorum hominum. MS. Bibl.
 "Nullus minister noster, vel hæredum nostrorum, in regno Reg. 13
 E. ix.

"Nullus minister noster, vel hæredum nostrorum, in regno
 nostro capiat blada, lanas, coria, aut aliqua alia bona cujus-
 cunque, sine voluntate et assensu illius cujus fuerint.

"Nihil capiatur de cætero nomine vectigalis de sacco lanæ.

"Volumus etiam et concedimus, pro nobis et hæredibus
 nostris, quod omnes clerici et laici de regno nostro habeant
 omnes leges, libertates, et omnes consuetudines, ita libere
 et integre, sicut eas aliquo tempore consueverunt melius
 pleniusque habere.

"Et si contra illas, vel quemcunque Articulum in præsentī
 Charta contentum, Statuta fuerint edita per nos vel ante-
 cessoros nostros, vel consuetudines introductæ, volumus et
 concedimus, quod hujusmodi Statuta vacua sint, et nulla in
 perpetuum.

"Remisimus etiam Humfrido de Boun Comiti Herefordiæ et
 Estsexiæ, Constabulario Angliæ, Rogero Bigot Comiti North-
 folchiæ, Marescallo Angliæ, et aliis Comitibus, Baronibus,
 Militibus, armigeris, Johanni de Ferrariis, ac omnibus aliis
 de eorum societate, confœderatione, et concordia existen-
 tibus, necnon omnibus viginti libratas terrarum tenentibus in
 regno nostro, sive de nobis, sive de alio quocunque in capite,
 qui ad transfretandum nobiscum in Flandriam certo die
 notato vocati fuerint, et non venerunt, rancorem nostrum et
 malam voluntatem, quam ex causis prædictis erga cos habui-
 mus, et transgressionem, si quas nobis vel nostris fecerint,
 usque ad præsentis Chartæ confectionem. Et ad majorem
 securitatem hujus rei, volumus et concedimus pro nobis et
 hæredibus nostris, quod omnes Archiepiscopi et Episcopi
 Angliæ in perpetuum in suis Cathedralibus ecclesiis, habita-
 præsentī Charta et lecta, excommunicent publice, et in sin-
 gulis parochialibus ecclesiis suarum Diœcesium excommuni-
 cari faciant, seu excommunicatos denunciare, bis in anno,
 omnes qui contra tenorem præsentis Chartæ, vim, et effec-
 tum, in quocunque articulo scienter fecerint, aut fieri pro-
 curaverint, quovismodo."

Edward
 confirms
 the Arti-
 cles.

Missis igitur in Flandria nunciis ad ipsum Regem, con-
 firmationem omnium istorum sub sigillo suo (tanquam ab eo,
 qui in arto positus erat, ¹ et cedendum malitiæ temporis censuit)
 obtinuerunt. Pro confirmatione ² harum rerum omnium dedit

¹ Omitted in the printed texts. | ² et harum in Parker's text.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. populus Anglicanus Regi denarium nonum honorum suorum, A.D. 1297-1298. clerus vero Cantuariensis decimum, et clerus Eboracensis quintum, quia propior damno fuit.

Mandavit autem Rex Angliæ eo tempore Comitibus et magnatibus terræ suæ, ut assisterent Comiti de Warenna, Custodi Scotiæ, ad comprimendum rebelliones Scotorum; præfigens eis terminum Octabas Sancti Hillarii, in quo parati forent Eboraci, contra hostes ulterius progressuri; ad quem diem et locum mandavit majoribus Scotiæ, ut venirent; alioquin hostes publici haberentur.

Ante Natale Domini, Robertus Clifford, miles illustris, cum centum armatis, qui erant in præsidio civitatis Karleoli, Scotiam ingressus, cædes et incendia exercuit, et, abducta præda magna, Karleolum est reversus.

The nobles of England summoned to aid against the Scots.

Robert Clifford ravages Scotland.

Transit annus iste pro penuria frugum illaudabilis; clero Angliæ inportabilis, quia de protectione regia est exclusus, et per Regem nihilominus deprædatus; Anglis in Wasconia, sive Seotia, infortunatus, quia in utraque regione populus Angliæ est prostratus; Regibus Angliæ et Franciæ sollicitus et laboriosus; Flandrensibus satis lætus; sed infidelibus inquietus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono, qui est annus regni regis Edwardi, a Conquæsta Primi, vicesimus sextus, fuit idem Rex ad Natale in Flandria, apud Gandavum; ad quem venerunt, in festo Sanctorum Innocentium, Magister Ordinis Prædicatorum et Minister Generalis Fratrum Minorum; sub eadem forma qua ante Regem Franciæ, ex parte Domini Papæ rogaverunt supplicantes, quatenus nuncios solennes ad Curiam Romanam, concessa eis plena potestate tractandi, ordinandi, et perficiendi omnia, quæ pacis reformationem tangerent, destinarent; et ipse Apostolicus, non tanquam iudex, sed ut bonus pacis mediator, in nullius præjudicium satageret ad pacem et tranquillitatem regnorum, Regum amicitiam in statum pristinum reformare. Et quia hoc absque treugis fieri non posse judicavit Dominus Papa, ideo per hos nuncios biennuales inducias, quas per Cardinales imploraverat, indixit de novo, sub pœna excommunicationis et interdicti terrarum suarum.

Fresh proposals for peace made by the Pope.

Rex Angliæ, perpendens se in Flandria periculose commorantem, illucque per informationem Comitis Flandriæ minus prudenter attractum; regnumque proprium intestina seditione turbatum, fiduciamque suam de Rege Romanorum per Papam sibi minus benevolum, regnum Teutoniæ turbantem, frustratam, consensit in treugas indictas. Convenitque inter eos, ut captivi interim, taxata eorum redemptione, liberarentur hinc inde; ea conditione, ut si pax non fieret, redirent ad suas

The King of England consents to a truce.

A.D. 1298. *eustodias, vel redemptionem solverent jam taxatam.* Trans- Rishanger.
mittunt igitur Reges utrique solemnnes nuncios, cum plena MS. Bibl.
potestate, ad Curiam Romanam, ut per mediationem Apos- Reg. 13
toliei, non tanquam iudeis, sed amiceabilis compositoris, dis- E. ix.
eussis negotiis, pax inter Reges et concordia reformetur.

Sedition at Ghent against the English. Post hæc, apud Gandavum suscitata est seditio per filios Comitis Flandriæ et villanos contra Anglicos; quorum villa per Wallenses inuenta fuisset, nisi Rex, accurrente ad eum Comite, impetum impedisset.

Transac- Eo tempore, Comes Warennæ, Custos Scotiæ, ac Comites tions in alii, juxta mandatum regum Eboracum convenientes in Octa- Scotland. bis Sancti Hillarii, publicata confirmatione Chartarum ¹Articulorum adjectorum, versus Scotiam processerunt. Majores Scotorum, Eboracum non venientes, secundum vocationem regiam, se infra terræ suæ terminos tenuerunt. Willelmus Waleys Castrum de Rokesburgia jam multis diebus obsederat; sed audito adventu Anglicorum in multitudo magna, diffugit. Comites vero regni Angliæ pervenientes Rokesburgiam, munito castro ac consolatis obsessis, digressi sunt ²absque Kelsou, et inde reversi sunt usque Berwicum, quam jam Scotis vacuam invenerunt. Dumque ibi morarentur, mandavit eis Rex de treugis acceptis inter ipsum et Regem Franciæ, et reditu suo celeri, jubens ne ante adventum suum, excepta occupatione Berewiei, aliquid quo paterent discrimini, attentarent. Comites igitur, remissa majori parte exercitus, et retentis qui ad defensionem villæ possent sufficere, adventum regum expectabant, contra principium Quadragesimæ tunc instantis. Interea, Robertus de Clifford, cum hiis qui erant in præsidio Karleoli, ingressus Scotiam, villam combussit Anandiæ, et rediit cum præda magna.

The Scots desert the King of England in Flanders. Cum Rex Angliæ, ad propria reversurus, venisset ad villam quæ "Ardeburgia" dicitur, Scoti fere omnes quos secum in Flandriam duxerat in expeditionem, ab ipso Rege discedentes Parisius abierunt.

The King of France demands the liberation of Baliol; which is refused. Rex Edwardus, in Angliam veniens, ad Regem Francorum misit pro liberatione captivorum juxta formam condietam. Rex vero Francorum exegit a nunciis liberationem Johannis, quondam regis Scotiæ, qui de suis fuisse asseruit alligatis. Super quo Rex Angliæ requisitus, eum recusaret eum reddere, dicens ³conventionem tantum de illis captivis factam qui in

¹ Correctly *articulorumque*, as in printed texts, and in Rishanger.

³ *contentionem* in Camden's text.

² An error for *usque*, as in the

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

werre Wasconia capti fuerant, hinc inde dilata est in annum A.D. 1298. sequentem liberatio captivorum.

Interim Rex Angliæ, Scotorum rebelliones disponens reprimere, et eos ad debitam coercere subjectionem, Parliamentum tenuit Eboraci; vocatisque Scotorum majoribus, cum non venirent, suis indixit, ut cum equis et armis parati essent An English army assembled at Roxburgh. Rokesburgiæ in festo Sancti Johannis Baptistæ. Rex, interim visitato Sancto Johanne de Beverlaco, rediens Rokesburgiam, invenit ad præfixum terminum exercitum congregatum.

Sub eisdem diebus, Comites Herefordiæ et Marescalli, quia Reconfirmatio Chartarum fuit facta in terra aliena, petiverunt, ad majorem securitatem, eas iterum confirmari; spoponderunt autem pro Rege Episcopus Dunelmensis, ac Comites, Johannes Surreyæ, Willelmus Warwici, Radulphus Gloverniæ, quod, Hereford and Earl Marshal. obtenta victoria, Rex eas post suum redditum confirmaret.

Proficiscitur deinde Rex cum exercitu ad villam quamdam de Temple Histone, remisitque inde Episcopum Dunelmensem, ad capiendum castrum de Driltone, cum duobus aliis castris, quorum custodes præter alia mala ¹invaserant extrema castrorum confinia. Quorum primum cepit Episcopus, custodibus liberis dimissis: reliqua duo capta sunt per novos milites ibi creatos, et incensa. Dum Rex apud Temple Histon moraretur cum exercitu juxta flumen, expectando adventum navium quæ apud Berewicum oueratæ victualibus fuerant, contigit ut, ipsis adverso vento impeditis per mensem, exercitus affligi inciperet inedia atque fame; quo cognito, Scoti maximum coadjuvant exercitum, sperantes Anglicos jam fame deficientes opprimere sine mora. Et ecce! triduo antequam venirent Scoti, naves applicant cum victualibus; quibus distributis, reficiuntur singuli juxta vota. Rex deinde, audito quod advenirent Scoti, obviam progreditur, et, nocte superveniente, in quadam campi planitie cum exercitu armato resedit. In aurora vero, terribilis quidam clamor insonuit; quo excitati omnes, Scotosque in vicino æstimantes, celerius se parant ad pugnam. Dextrarius vero Regis, tumultuoso actus clamore, Accident Regem jam ascendentem recalcitrando dejecit, laterique ejus to Edward. calces posteriores allidens, duas ei costas confregit. Qui nihilo-minus ascendens eum ²alterum, progredientem ad prælium comitari exercitum non omisit. Itaque juxta locum, qui Battle of "Fowkyrke" dicitur, in die Beatae Mariæ Magdalena, Falkirk. Willelmus Waleys construxit sepem inter Scotorum exercitum

¹ *invaserat*, erroneously, in the printed texts. | *equum alterum*, correctly, in Rishanger.

² *alium* in the printed texts:

A.D. 1298. et Anglorum, longos palos in ¹terram figens, et cum funibus Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. nectens et cordis, ut ingressum Anglicorum ad suos impediret. Deinde pedestrem Scotorum populum in prima acie collocavit, dicens eis patria lingua ²ita;—³“*Y have brouȝth ȝou to the ryng, hoppe ȝef ȝe kunne.*”

Rex vero, videns dispositionem Scotorum, jussit Wallensibus ut eos aggredirentur. Sed ipsi, propter inveteratum odium quod gerebant ad Regem, negotium distulerunt; credentes quod Scoti, qui multo plures fuerunt quam Anglici, victoriam reportassent, et per consequens ipsi votorum suorum effecti compotes, in Anglicos cum Scotis ⁴communiter irruissent, et mala irrogata jamdudum genti suæ viriliter ⁵vindicassent. Cumque eos cunctantes quidam miles cerneret, satirice dixit Regi:—

“Rex Edwarde, fidem si des Wallensibus, erras;

“Ut dederas ⁶prædam, sed eorum diripe terras.”

Rex vero, dato signo prælii primæ cohorti, ⁷irruit in Scotos audacter, sepemque dirumpit. Congrediuntur igitur ambo exercitus; sed fugientibus statim Scotorum equitibus, Anglici insequuntur cædentes et stragem magnam ingerentes: ut eorum qui ceciderant de Scotis in hoc prælio numerus æstimeretur sexaginta millia excessisse. In principio autem prælii, Præceptor Militiæ Templi in Anglia, et socius ejus, qui erat Præceptor Scotiæ, Scotorum agmini se immiscentes, ante alios oppressi, oppressorum multitudine sunt perempti. Willelmus Waleys et majores Scotiæ ab hoc prælio ad nemora confugerunt. Post hæc, vastata est villa Sancti Andreæ, nemine resistente. Exinde per forestam de Felkirke venerunt Anglici ad castrum de Are, quod Robertus de Brus fugiens incendit, vacuumque relinquit, transeuntes per villam Anandiæ, ceperunt castrum de Lowmaban. Cum autem venisset Rex Karleolum, Comites Herefordiæ et Marescalli, licentia accepta, ad propria redierunt. Rex vero primo Dunelmiam, deinde Tynemutham, et inde usque ⁸Codingham, juxta Beverlacum, progressus, ibidem ut festum Natalis Domini perageret, expectavit.

The Scots
are
defeated.

Adolph of
Nassau
slain.

Hoc anno Albertus Dux Austriæ contra Adolphum, Regem

¹ terras in Camden's text.

² omitted in the printed texts.

³ Thus given in Parker's text:—

“*I have brought you to the Rîng,
hop gif ye kun.*”

In Camden's text—“*to the Kyng.*”

In Rishanger (Faust., B. ix. f. 131 a) “*I have brouȝhte ȝowe to the
ryng, hoppe ȝef ȝe kunne.*”

In MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. :—

“*Y have brouȝth ȝou to the ryng,
hoppe ȝef ȝe kunne.*”

⁴ comiler in the printed texts.

⁵ derogassent in the printed texts:
vindicassent in Rishanger.

⁶ prædem in orig., and in Rishanger.

⁷ iruit in orig.

⁸ Now Cottingham.

Rishanger. Romanorum, dimicans, ipsum interfecit in campo; et cito post, A.D.
MS. Bibl. in Regem Romanorum loco Adulphi electus, solemniter coro- 1298-1299.
Reg. 13 natur.
E. ix.

Petrus et Jacobus de Columpna, quondam Cardinales, de- Transac-
structo castro de Columpna per papales, fugiunt Præneste; tions at
ubi ab exercitu Papæ obsessi, tandem se humiliant, et, Idi- Rome.
bus Octobris ad Papam venientes, veniam postulant de com-
missis.

Hoc etiam anno, in crastino Sancti Bartholomæi, Beatus
Lodowicus, quondam Rex Francorum, de loco sepulcri in
capsam pretiosam, ad hoc paratam, transfertur.

Transit annus iste frugibus nec abundans nec omnino inops
fructuum; Alemannis propter bella gravis; Scotis exitialis;
sed pacificus Anglis et Francis.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo, qui est annus regni
Reg. 13 Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus septimus,
E. ix. fuit idem Rex ad Natale ad Coddington juxta Beverlacum.
Post quod, versus partes regni Australes iter suum direxit.

Rishanger. Eodem tempore, Papa Bonifacius, submissionibus Regum Peace
MS. Bibl. receptis, pacem et concordiam inter Reges ordinavit; ita ut established
Reg. 13 Rex Angliæ sororem, et filius ejus filiam, Regis Francorum by Pope
E. ix. ducerent, certis pro utrisque dotibus diffinitis; et quod Ducatus Boniface.
Aquitanniæ in manus Domini Papæ traderetur, quousque dis-
cussa utriusque regis justitia, justo domino redderetur: et
quod Rex Angliæ naves superstites, cum mercibus, de illis
quæ raptæ fuerant, restitueret. Sed super hiis duobus Articulis
intercidit magna dilatio, Rege Francorum partem quam in
Wasconia occupaverat, tradere renuente.

Hoc anno, filii Karoli ²[Regis] Siciliæ, Philippus et Robertus, Transac-
ingressi Siciliam, dum Siculos satagunt expugnare, Philippus, tions in
cum gente sua tota, a Siculis capitur. Sicily.

Eodem anno, Rex Tartarorum ab urbe Ierosolomitana expulit Transac-
Sarracenos. Frater hujus regis Tartarorum ex filia Regis tions in
Armeniæ genuit filium hispidum et pilosum; quem cum pater Syria.
cremari juberet, mater sibi dari infantem petiit; quem fecit
illico a presbyteris baptizari. Quo baptizato, cecidit statim A miracle.
tota villositas, et puer apparuit lenis et pulcher. Quod mira-
culum cum pater vidisset, credidit ipse, et domus ejus tota.

Eodem tempore, Karolus Comes Valesii, missus in Flan- Charles of
driam contra Comitem, receptus est pacifice apud Bruges. Valois re-
ceived at

Sub eisdem diebus, Petrus et Jacobus de Columpna, timentes Bruges.
sibi, iterum fugiunt, et toto tempore Bonifacii in loco latent Transac-
ignoto. tions at
Rome.

¹ tantum in Camden's text.

| ² Supplied from the printed texts.

- A.D. 1299. In principio Quadragesimæ, Rex Angliæ Parliamentum tenuit Londoniis; ubi rogatus a Comitibus sæpedictis, ut Parliament at London. Chartarum confirmationem ¹ renovaret, secundum quod in Scotia promiserat, post aliquas dilationes instantiæ eorum adquevit, hac additione, “salvo jure coronæ nostræ,” in fine adjecta. Quam Re-confir- cum audissent Comites, cum displicentia ad propria discesserunt. mation of the Sed revocatis ipsis ad quindenam Paschæ, ad votum eorum Charters. absolute omnia sunt concessa.
- Perambulation of the Forest. Perambulatio autem Forestæ commissa est per Angliam tribus Episcopis, totidem Comitibus, Baronibusque in eodem numero; ut ipsi, Deum habentes præ oculis, executionem facerent; et si qua emergerent dubia, illa secundum Deum et justitiam declararent.
- The Pope demands the libera- tion of Baliol. In Translatione Beati Thomæ Martyris, venerunt nuncii Papæ ad Regem Cantuariam, rogantes ut Johannem, quondam Regem Scotiæ, suæ liberaret custodiæ; spondentes quod Regem et regnum ab omni, quod per hanc liberationem posset contingere, periculo præservarent. Quorum petitioni Rex condescendens, respondit se ipsum Johannem, tanquam seductorem falsum et perjurum, ad Papam missurum. Ad quem nuncii responderunt:—“Et nos eum pro tali suscipimus, Summo “Pontifici præsentandum.” Cumque dictus Johannes, cum præfatis nunciis, venisset Doveriam, et cistæ suæ in navem inferrentur, quidam regales qui eos ad mare deduxerant, dixerunt quod voluerunt videre quæ continebantur in clitellis dicti Johannis. Quibus apertis, inventa est una corona regia regni Scotorum aurea, et multa vasa aurea et argentea, et pecuniæ non parva summa; quæ universa Regi Angliæ sunt allata. Rex illico coronam auream offerri jussit Beato Thomæ Martyri; et sigillum commune Scotiæ, quod repertum est ibidem inter cætera, jussit sibimet reservari; pecuniam vero totam remisit dicto Johanni, ad expensas itineris inchoati. Nuncii vero, plurimum commendantes Regis sapientiam et regalem munificentiam, transtulerunt eundem Johannem in terram Ballioli, quam habuit in regno Franciæ; et ibidem reliquerunt eum sub certorum custodia prælatorum. Post hæc, et alii captivi, a Regibus detenti, hinc inde, secundum conditiones in treugarum concessione positas, liberantur.
- Baliol deprived of the regalia of Scotland. Rex Angliæ sperans se, per matrimonium inter ipsum et sororem Regis Franciæ contrahendum, pace diuturna gratulari, acsi foret jam omnia jura sua ultramarina cum nova nupta, Baliol taken to Bailleul in France. sorore Regis Francorum dimidia, consecuturus, interno gaudio Edward's expectations from his marriage with the half-sister of the King of France.

¹ *revocaret* in orig.; an error for *renovaret*, as in the printed texts.

Rishanger. æstuabat, decessitque in Caneiam cum optimatibus suis, ad- A.D. 1299.
 MS. Bibl. ventum ibidem dominæ præstolaturus. In nullo tamen, ut Frustra-
 Reg. 13 probavit expositi rei exitus, per hoc matrimonium promovit tion
 E. ix. regnum suum. thereof.

Post paucos dies redierunt legati Regis Angliæ, adducentes sororem Regis Franciæ, nomine "Margaretam;" quam conduxit Dux Burgundiæ, cum non modica multitudine Gallicorum. Comes quoque Britanniæ, cum proceribus sibi subditis, ad has nuptias properavit. Cunctique fere principes nominati, qui citra Hispaniam morabantur, tantæ desponsationi interesse gaudebant: quia nimirum Regis Edwardi magnificentia per orbem totum dilatata, cunctos attraxerat in venerationem personæ regiæ, et amorem. Igitur, die quarto post Nativitatem Virginis gloriosæ, agente Cantuariensi Pontifice, in Ecclesia Metropolitana Angliæ inter Regem et Margaretam prædictam solemnitas matrimonii celebratur. Quæ fuerit ibidem, non solum regni nobilitas, sed diversarum regionum virorum congregata sublimitas, quis convivii apparatus, quæ profusio expensarum, scribere supersedeo, ne ¹panegyricon videar conscripsisse. Duravit istud tripudium per dies quatuor; post quos extranei, accepta repatriandi licentia, sunt dimissi, maximis et variis muneribus honorati.

In festo Sancti Martini Parlamento habito apud Eboracum, Parliament Rex Berewicum progreditur, intendens ulterius procedendo at York. ammoveo obsidionem Scotorum, qui castrum de Strivelyn obsidebant, et vehementer artabant obsessos. Sed, cansantibus Edward proceribus loca palustria, propter brumalem intemperiem, esse abandons inmedibilia, Rex, præmunitis caute obsessis, ut salvis sibi vita his inten- et membris castrum redderent, ulterius non processit. tion to relieve

Deinde Rex direxit epistolam Archiepiscopo Cantuariensi, in Stirling hæc verba:— Castle.

"Quia magnificavit Dominus misericordiam suam facere His letter
 "nobiscum, dignum est, O pater, ut innumeris beneficiis suis to the
 "dignis respondeamus operibus. Neque enim in gladio nostro Arch-
 "possidemus terram, et brachium nostrum non salvavit nos, bishop of
 "sed dextera ejus, et brachium sanctum ejus; quin compla- Canter-
 "cuit illi in nobis, ut hucusque conservavit nos, et inimicos bury.
 "nostros compescevit. Justum proinde est, ut qui omnia
 "subjecit sub pedibus nostris, subjiciamus illi et ²nos animas
 "nostras; et ut hii, quos nobis subdidit, ejus subdantur legi-
 "bus. Non enim segniter elaborare debemus punire sacri-
 "legos, rebelles comprimere, eripere pauperem de manu for-

¹ *pannagericon* in orig.

| ² Omitted in Camden's text.

A.D. 1299-1300. "tiorum ejus. Sed et meæ sollicitudinis est, pacem firmam in regno nostro consolidare, et inimicos nostros expugnare. Quapropter orate pro me et regno nostro, populo quoque nostro, ut iter atque actus nostros dirigat Altissimus, ut sit ad laudem nominis sui, et regni nostri promotionem."

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Divulgata hac epistola per ecclesias, omnis populus sponte et cum gaudio pro Rege fecit orationes.

Chains and manacles stored in the Tower of London. Eodem tempore jussit Rex apportari in Turrim Londoniæ omnes manicas ferreas et catenas, quæ inveniri poterant in omni loco Angliæ, ad inestimabilem multitudinem; sed causa penitus nesciebatur.

Transit annus iste nec plene frugifer nec penuriosus, sicut bellicosus; Saracenis formidolosus; Tartaris martius; Scotis perfidia notabilis; Anglis et Francis sub quiete decursus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus octavus, fuit idem Rex ad Natale apud Berewicum; Regina vero apud Wyndeleshores.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Alien monies prohibited. Infra præsentis Natalis solemnia, prohibita est moneta alienigenarum surreptitia et illegitima, quam "Pollardos" et "Kokodones," atque "Rosarios," appellabant; qui paulatim et latenter loco irrepserant sterlingorum. Hanc monetam primo Rex Edwardus jusserat valere obolum, deinde omnino exterminavit. Gallici nempe hanc monetam fabricaverunt; quæ non erat argentea, sed superficialiter deargentata, et currebat in locis plurimis loco sterlingorum, multique decepti fuerant per candem.

Death of Edward Earl of Cornwall, and reversion of the County to the crown. Post festum Natalis Domini, Rex reversus est in Angliam de partibus Northumbranis.

Hoc anno obiit, sine prole, Edmundus Comes Cornubiæ, filius Ricardi, quondam Comitatus Cornubiæ et Regis Almanniæ. Quæ de causa, rediit Comitatus ille ad coronam. Corpus ejusdem Comitatus apud Assherugge, locum quem fundaverat, est humatum.

Indulgence granted by Pope Boniface to such as should visit Rome. Isto anno, Papa Bonifacius Octavus, indultum faciens omnibus vere poenitentibus et confessis, qui per anni præsentis spatium, ac per quemlibet annum centesimum futurum, Romam ac bonorum Apostolorum Petri et Pauli Basilicas, voto peregrinationis, humiliter accesserint et devote, cunctorum suorum concessit indulgentiam peccatorum.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Trivet
(ed. Hog),
pp. 377, 8.

Parliament at London. Parliamentum Londoniis convocatur in Quadragesima, in quo Rex confirmationes Chartarum renovavit, et Statuta quæ-

¹ hæc in orig.

² Assherugge in orig., and in the

| printed texts.

³ beatorum in the printed texts.

dam edidit de finibus et liberationibus carcerum, quæ sunt A.D. 1300. utilia valde regno.

MS. Bibl. Eodem anno, apud Brothortone natus est Regi filius ex Birth of
Reg. 13 Margaretâ Regina; quæ, cum parturiret, afflicta doloribus Thomas de
E. ix. Beatum Thomam, Cantuariensem Archiepiscopum atque Mart-
tyrem, pro alleviatione tanetæ pœnæ suppliciter invocavit.
Moxque morti proxima pro partus difficultate, videbatur sibi
quod vires resumpsit; et peperit filium, qui in honorem Beati
Thomæ "Thomas" est appellatus; qui mox, ut cœpit ¹papil-
las sugere mulicris Franeigenæ, horrente stomacho, lac
evomuit; donec adducta ²fuisset mulier Anglica, de qua delect-
tabiliter ³[refocillabatur], tanquam qui naturaliter discerneret
lac alienigenæ sibi fore minime naturale.

Hoc anno Rex Angliæ profectus est in Seotiam eum exercitu Transac-
eopioso, et cepit Castrum de Lowmaban. Deinde ingressus est tions in
Galwideam, ubi majores Scotorum petierunt a Rege, ut per- Scotland.
mitteret Johannem de Balliolo pacifice regnare super eos, et
ut sineret magnates ⁴de Scotia redimere terras suas, datas
diversis personis Angliæ, de illis quibus datæ sunt per Regem;
asserentes quod alioquin se defenderent, quamdiu possent.
Sed Rex in nullo illorum petitionibus condescendit. In erastino
vero Rex profectus est usque Swynam, ubi moram traxit per
octo dies. Ad quem locum convenerunt Seoti innumerabiles,
eum suis dueibus, ut Regem et ejus exercitum infestarent.
Rex autem, eum filio suo suisque proceribus, Seotis obviam
est profectus; qui mox meticulosi et timidi, velut lepores, ad
colles et nemora confugerunt. Fuissetque dies iste Seotis
exitialis, si Anglicis Walliæ non defuissent; quibus innatum
est, ut inermes loca paludosa pertranscant, et colles agiliter
occupent et ascendant. Nempe Angliæ, tunc eorum carentes
auxilio, cum ipsi nimis ponderose fuissent armati, Scotos
insequi non valebant.

Per idem tempus, Seoti cognoscentes ⁵"Romæ omnia ve- Pope
"nalia," donis Dominum Papam uberrimis ditaverunt, petentes Boniface
ab eo consilium pariter et auxilium contra dominum suum, intereedes
Regem Angliæ. Quibus Papa promisit in brevi remedium, on behalf
contemplatione donariorum, jubens ut eeleriter sine tumultu of the
repatriarent. Igitur Papa, promissionis suæ non immemor, Scots.
illieo direxit quendam Lombardum ad Archiepiscopum Can-
tuariæ, jubens ut suæ legationis vices ageret in hac parte, et

¹ mamillas in the printed texts.

² est in the printed texts.

³ Supplied from MS. Bibl. Reg.

13 E. ix.

⁴ Scotia in the printed texts.

⁵ A proverb of classical times.

A.D. 1300. Regem adiret cum litteris inbullatis, eique mandata papalia demonstraret. Archiepiscopus vero, post ¹triduum hebdomadarum spatium, pervenit ad Regem cum prædicto Lumbardo; quem invenit contra Scotos dimicantem. Ostendit ei igitur papale mandatum, cujus tenor fuit, ut Rex desisteret Scotos inquietaro de cætero, quorum regio et personæ exemptæ specialiter suæ capellæ, ut asseruit, pertinebant. Neque, prout dicebat, esse poterat quin civitas Ierusalem suos cives protegeret, et confidentes in Domino, sicut mons Syon, confoderet. Rex autem, intellectis hiis apicibus, mox ²allata voce ³respondit:—"Per sanguinem"—inquit—"Dei, propter Syon
 Edward's answer to the Pope's Envoy. "non tacebo, et propter Ierusalem non quiescam, dum spiritus
 "fuerit in naribus meis, quin jus meum, toti mundo cognitum,
 "toto posse defendam." Post aliquot dies, Scoti, freti Papali favore, superciliose mandaverunt Regi Angliæ, ut permitteret eos tranquille vivere, donec pares suos et Regem Franciæ consulissent; comminantes, nisi faceret, quod Papa pro illis interponeret suas partes. Ad hæc Rex indignando subrisit,

His answer to the Scots. "dicens:—"Ex quo vos omnes et singuli mihi, tanquam præcipuo domino regni Scotiæ, fecistis homagia, putatis me
 "terrendum per ampullosa mendacia, ut, tanquam carens viribus, jus quod in vos habeo prætermittam? Cavete, ne de
 "cætero coram me cum tali mandato compareatis; quod si
 "feceritis, Dominum testor, a mari usque ad mare totam
 "Scotiam devastabo." E contra, Scoti satis audacter asserunt, se in hac causa sanguinem suum fusuros pro defensione justitiæ et patriæ libertate.

Victory of the King of the Tartars over the Soldan of Babylon. Eodem anno ⁴Cassanus, Rex Tartarorum, in plano Damasci pugnavit contra Soldanum Babiloniæ; et victoria cessit ei, occisis centum millibus Sarracenorum. Veritus vero, Soldanus fugit in Babilonem, quæ civitas est Ægypti. Cassanus vero, sciens divina virtute datam sibi victoriam, Christianus illico est effectus. Et mox persecutus est Soldanum usque ad portas Babiloniæ, et die octavo mensis Augusti, iterum pugnam iniit cum Soldano ante portas Babiloniæ, et iterum victor effectus misit ad inferos animas ducentorum millium Sarracenorum; peremptusque est eodem die prædictus Soldanus in bello. Tertio vero die post prædictum prælium, ⁵civitas Babiloniæ capta fuit et reddita Regi Cassano; qui liberavit a carcere cunctos Christianos, qui in dicta civitate fuere detenti in custodia nimis dura.

¹ *trium* in the printed texts; | texts.
 correctly.

² *alta* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *sic respondit* in the printed

⁴ See page 113, *post*.

⁵ *civitatis* in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Hoc anno, Edwardus, Rex Angliæ, ¹ fecit Dominum Edwardum, A.D. 1300. filium suum et hæredem, Principem Walliæ et Comitem Cestrie. Quod cum Wallenses audissent, valde gavisī sunt, reputantes eum legitimum dominum, quia in illis partibus natus fuit. Et mirum in modum, eum exposit sibi Scotia rebellaret, Wales and et tota Anglia ab eo deservisset, Wallenses hunc coluerunt, Earl of dilexerunt, et eidem, quantum poterant, adhæserunt, vires ejus Chester. tam in vita quam morte dolentes, et cantilenas pro eo lugubres lingua patria componentes, quas usque ²præsens ab eorum Affection of the memoria nec metus adversantium nec diuturnitas temporum Welch for his abolevit. memory.

Per idem tempus, cum Edmundus Comes Cornubiæ naturæ debita persolvisset, ut prædictum est, procurantibus in Parlamento, nuper facto Londoniis, quibusdam magnatibus, Comitissa, quondam uxor dieti Comitis, dotata est quingentarum Dowry granted to the Countess of Cornwall. librarum portione, Domino Rege huic ordinationi libentissime annuente.

Circa præsens tempus divulgatum fuit Romanæ Curia, quod Injunctions of Pope Boniface as to the discipline of the English nuns, sanctimoniales Angliæ vagabundæ inutiliter discurrerant per patrias; quæ vagatio, etsi omnibus religiosis esset contraria, nimirum mulieribus esset tollenda, præsertim cum omne quod in mundo est, aut est concupiscentia oculorum aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Cupiens ergo Summus Pontifex sanctæ providere conversationi, talibus inordinatis discursibus finem imposuit, quamvis decreta Pontificum velut fundamenta montium inconvulsis ligaminibus fixa sint, et dietas sanctimoniales hætenus necessitatis causa extra cellas suas exire permiserint, eum plerumque tempestatibus et turbinibus sæcularium rerum religio Sanctæ Dei Ecclesiæ maculis reproborum dissipatur. Idcirco profuturum succedentibus posteris esso decrevit, ut ea quæ salubri consilio ordinantur et communi assensu fratrum diffiniuntur, firmentur suarum robore litterarum. Quapropter, Summus Pontifex, Bonifacius Octavus, scripsit Archiepiscopo Cantuariensi Roberto, et aliis coepiscopis et suffraganeis, districto ³præcipiens in virtute sanctæ obedientiæ, et injungens, ut omnes sanctimoniales ⁴suis Diocesisibus habitantes includi facerent, ut non de cætero liceat eis do cellis suis progredi; quia non expedit animabus eorum. Dedit etiam

¹ This fact is mentioned also by Matthew of Westminster; as also, the joy felt by the Welsh thereat; but in totally different language.

² in *præsens* in the printed texts.

³ *recipiens* in the printed texts.

⁴ in *suis* in the printed texts.

A.D. 1300-1301. idem Apostolicus Archiepiscopo et suis suffraganeis, unicuique in sua Diœcesi, potestatem visitandi, terminos limitandi, ordinandi, et exponendi, in cellis dictarum sanctimonialium, quos terminos et limitationes præterire non licebit, quavis causa necessitatis; ut Decretalis inde confecta testatur. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Edward sends Envoys to the Pope, to oppose the Scots. Rex Angliæ direxit nuncios ad Papam, Comitem videlicet Lincolnæ et Dominum Hugonem de Spencer, qui declararent injurias sibi irrogatas per Scotos, et eorum falsitatem manifestarent. Insuper et Dominum Papam deprecarentur, ne mendacii fabricatoribus, Scotis videlicet veritatem odientibus, proditoribus, et homicidis, sinum aperiret de cætero protectionis; quorum fraudulenta falsaque persuasio Papalem sollicitudinem circumvenerat fraudulenter. Papa vero, cujus stomachus a corruptione Scotorum nondum ¹gestus fuerat, etsi noscet justam petitionem regiam, tamen preces armat et Regi mandat, ut sui contemplatione Scotis treugas ²[indulgeat] a die Omnium Sanctorum usque ad Pentecosten; quod et factum est. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A truce is granted.

The Count of Flanders surrenders to the French.

Saracens slain in Apulia.

Eo tempore, Comes Flandriæ, nimis artatus, cum suis reddidit se Karolo, Comiti Valesii, ductusque Parisius cum duobus filiis; et apud Compendium in custodia est detentus.

Eo tempore, Radulphus, filius Alberti Regis Romanorum, Blancam, sororem Regis Franciæ, Parisius desponsavit.

Eodem anno, ³Luceriæ, urbis Apuliæ, Sarraceni, sub tributo Regis Siciliæ venientes, capti necantur.

Transit annus iste Christianis omnibus lætus et votivus, propter Jubilæi gratiam ipsis indultam, et propter victoriam de cælo concessam Regi Tartarorum in Terra Sancta, ubi de Soldano et Sarracenis gloriosissime triumphavit; Anglis mœstus propter amici captivitatem, Comitis videlicet Flandriæ, et sollicitus propter rebellionem Scotiæ; Francis jocundus, propter magnificas nuptias et Comitis Flandriæ captionem.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicessimus nonus, tenuit idem Rex Natale cum Regina apud Northampton. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Birth of Prince Edmund.

Philip the Fair offends Pope Boniface.

Quo anno natus est ei filius ex Margareta Regina secundus; quem vocavit "Edmundum." Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Hoc tempore, Appamensis Episcopus, de conspiratione contra Regem Franciæ accusatus, et ad Regis vocatus Curiam, in custodia detinetur. Mense vero Februario, ad mandatum

¹ *digestus* in Rishanger and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. | the printed texts, in Rishanger, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Omitted in orig. It appears in | ² *Lucetiæ* in the printed texts.

Rishanger. Domini Papæ liberatus, jubetur una cum nuncio Domini A.D. 1301.
 MS. Bibl. Papæ regnum evacuare infra certum terminum a Rege
 Reg. 13 præfixum. Papa, talibus novis exasperatus, omnes gratias, a
 E. ix. se vel suis prædecessoribus concessas Francorum Regibus,
 revocavit, et in eundem regem cito post excommunicationis And is ex-
 sententiam fulminavit. Quam tamen Regi nemo ausus est communi-
 nunciare, vel in regno Franciæ publicare. Fecit etiam citari cated.
 prælatos omnes de regno Franciæ, necnon et omnes Magis-
 tros in Theologia et in Jure, tam Canonico quam Civili, ut
 coram eo Romæ in Kalendis Novembris comparerent. Rex
 vero Franciæ publico prohibuit edicto, ne quis aurum vel Philip
 argentum, seu merces quascunque, asportaret de regno suo; retaliates.
 sub forisfactione omnium bonorum, adjecta nihilominus pœna
 gravi: fecit etiam omnes exitus et introitus ubique diligentissime
 custodiri.

Eo tempore, Papa legitimavit filios Sanctii, Regis Cas- The sons of
 tellæ; cujus primogenitus, ¹Ferrandus, obtinuit regnum Sancho of
 patris. Castille legiti-
 mized.

Rex Angliæ sub hiis diebus Parliamentum tenuit Stan- Parliament
 fordiam, ad quod convenerunt Comites et Barones, cum equis at Stam-
 et armis; eo, prout dicebatur, proposito, ut executionem ford.
 Chartæ de Foresta, hactenus dilatam, extorquerent ad plenum. Edward
 Rex autem, eorum instantiam et importunitatem attendens, conciliates
 eorum voluntati in omnibus condescendit. the nobles.

Eodem anno, Papa Bonifacius direxit litteras Regi Angliæ Pope Boni-
 secundarias, in quibus asseruit regnum Scotiæ ad jus Romanæ face claims
 Ecclesiæ pertinere, Regem Angliæ subjectioni ejus contra Scotland
 Deum et justitiam, et in præjudicium Sedis Apostolicæ, ven- in behalf
 dicare; rationes allegans subscriptas. Primo, quia cum Rex of the
 Henricus, pater istius, auxilium obtinuisset in terra sua contra Romish
 Symonem de Monte Forti a Rege Scotorum Alexandro, ne Church.
 hoc auxilium jure subjectionis cujuslibet, aut debiti, petitem Grounds
 aut præstitum putaretur, idem Henricus per litteras suas thereof.
 patentes recognovit, non ex debito recepisse, sed ex gratia
 speciali. Item, ad coronationem hujus Regis vocatus per
 litteras, ut ei præsentiam amicabilem in tantis solenniis
 amicus exhiberet, non venit ex debito, sed ex gratia speciali.
 Item, pro terris de Tyndale et Penreth, in regno Angliæ

¹ By a singular inadvertence, this word appears in the original as *fer fit randus*: it is *Ferrandus*

in the printed texts, in Rishanger, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Omitted in Camden's text.

A.D. 1301. ¹positis, cum Rex Scotiæ ad præsentiam Regis Angliæ se personaliter contulisset, eidem fidelitatem impensurus pro eisdem terris tantum, in Angliā sitis, non ut Rex Scotiæ nec pro regno Scotiæ fidelitatem eandem exhibuit; quia palam coram populo protestatum est, quod pro regno Scotiæ fidelitatem aliquam Regi Angliæ facere non debebat. Item, quod prædictus Rex Alexander reliquit puellam hæredem, nomine "Margaretam," neptem Regis Angliæ, tunc minoris ætatis, cujus custodia non ad Regem Angliæ, velut ad dominum supremum, pervenit, sed ad cæteros ejusdem regni Scotiæ proceres, ad hoc electos. Redarguebat etiam Papa Regem, eo quod post mortem dicti Alexandri Regis, Scotos tanquam acephalos, et ducis suffragium non habentes, ipsos per vim sibi subjugavit; et metum in præjudicium et gravamen non modicum Romanæ Ecclesiæ adjiciens, quod cum Dominus Papa officium legationis alicui committit exequendum in regno Angliæ, causa solutionis decimæ, vel etiam pro quavis alia causa rationabili, et hujusmodi legatio litteris et privilegio speciali dictæ Sedis Apostolicæ, ad dictum regnum Scotiæ se non extendat, resistendum est et obstandum hujusmodi legationi, prout tempore felicis recordationis contigit evidenter. Nam Legatus ipse ad præfatum regnum Scotiæ aliquatenus admissus non extitit, donec per litteras Apostolicas speciales sibi legationis officium fuit in eodem commissum. Item addidit, quod idem regnum Scotiæ per Beati Petri Apostoli venerandas reliquias, non sine superni dono muneris, conversum extitit ad fidei Catholicæ unitatem. Et qualiter etiam antiquis temporibus Eboracensis Archiepiscopus qui tunc erat, mota per eum super jure metropolitano adversus prælatos Scotiæ quæstione, pro se nequivit sententiam obtinere.

Demands
made of
Edward by
the Pope.

Hiis propositis, monuit Papa Regem per litteras suas, quod Episcopos, Abbates, clectos, et omnes alios regni Scotiæ quos detinebat captivos in carcere, libere abire permetteret; et quod officiales suos de regno Scotiæ memorato revocaret, quos in præjudicium, et injuriam, et grave scandalum, fidelium populorum, et oppressionem justorum, in dicto regno statuerat et ordinaverat; ita quod acceptior et gratior fieret Deo, et favorem Apostolicæ Sedis in hoc sibi acquireret plenius. Et si in eodem regno Scotiæ, vel aliqua ejus parte, jus aliquod habere scasseret, per procuratores et nuncios suos, ad hoc specialiter constitutos, cum omnibus juribus et munimentis hujus-

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

¹ *positus* in orig.

modi negotium tangentibus, ad Sedem Apostolicam destinaret, A.D. 1301. super præmissis plenæ complementum justitiæ recepturus.

Littera Regis missa Papæ, declaratoria juris sui quod habet in dominium Scotiæ.

Rex Angliæ, litteris Apostolicis ex deliberato apud Lincolniam convocato Consilio, pro jure suo declarando, litteram hujus tenoris scripsit:—

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
New
Rymer, I.
pp. 932,
933.

“Sanctissimo in Christo patri, Domino Bonifacio, divina providentia Sanctæ Romanæ et Universalis Ecclesiæ Summo Pontifici, Edwardus, Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Aquitaniæ, salutem et devota pedum oscula bonorum. Infra scripta, non in forma nec in figura judicii, sed omnino extra judicium ¹proferenda, sanctæ paternitatis vestræ conscientiæ vobis transmisimus exhibenda. Altissimus, inspector cordium, vestræ scrinio memoriæ indelebili stilo novit inscribi, quod antecessores et progenitores nostri, Reges Angliæ, juris superioris et directi dominii, ab antiquissimis retro temporibus regno Scotiæ, et omnibus ipsius Regibus, in temporalibus et annexis eisdem præfuerunt; et ab eisdem pro regno Scotiæ, et ejusdem proceribus a quibus habere volebant, legalia homagia receperunt, et fidelitatis debita juramenta. Nos juris et dominii possessionem continuantes pro tempore nostro, eadem tam a Rege Scotiæ recepimus quam a proceribus ipsius regni. Quinimmo tanta juris et dominii prærogativa super regnum Scotiæ et ejusdem Regem gaudebant, ²quod regnum ipsum suis fidelibus conferebant. Reges etiam ex justis causis amovebant, et constituebant sub se, loco ipsorum, alios regnatorios. Quæ proculdubio ³notoria fuisse et esse creduntur apud omnes, licet aliud forsan paternis vestris auribus per pacis æmulos et rebellionis filios fuerit falsa insinuatione suggestum; a quorum machinosis et imaginariis figmentis, ut vestræ Sanctitatis oculus avertatur, suppliciter quæsumus, et paternam elementiam et excellentiam devotis affectibus exoramus. Sub temporibus Hely et Samuelis Prophetæ, vir quidam strenuus et insignis, ‘Brutus’ nomine, de genere Trojanorum, post excidium urbis Trojæ, cum multis nobilibus Trojanorum applicuit in quandam insulam, tunc ‘Albion’ vocatam, et a

Letter sent by King Edward to the Pope, declaratory of his right to the kingdom of Scotland.

¹ pro scribenda s. p. v. conscientia, | in the printed texts; quod in Rishanger.

² ad regnum in orig.; ut et regnum | ³ notorio in orig.

A.D. 1301. "gigantibus inhabitatam; quibus devictis sua potentia, et
 "occisis, eam de nomine suo 'Britanniam,' sociosque suos
 " 'Britones,' appellavit. Postea regnum suum tribus ¹ filiis
 "divisit. Lokrino, primogenito suo, dedit illam partem, quæ
 "quondam 'Loegria,' nunc vero 'Anglia,' nominatur. Alba-
 "nacto, secundo filio, dedit Albaniam, quæ nunc 'Scotia'
 "vocitatur. Cambro vero, tertio filio, dedit Cambriam, quæ
 "nunc 'Wallia' appellatur; reservata Locrino, seniori, regia
 "dignitate. Biennio post mortem Bruti, applicuit in Albania
 "Rex Hunorum, Humber nomine, qui Albanactum, fratrem
 "Locrini, peremit. Quem mox Locrinus persecutus est.
 "Humber vero fugiens, submersus est in flumine quod de
 "suo nomine vocatur 'Humber.' Et sic Albania devolvitur
 "ad Locrinum. ²Ex post, Dunwallus, Rex Britonum, State-
 "rium Regem Scotiæ, sibi rebellem, occidit, et terram in
 "deditionem accepit. Item, duo filii Dunwallonis, scilicet Be-
 "linus et Brennius, inter se regnum patris sui diviserunt; ita
 "quod Belinus, senior, diadema insulæ, cum Britannia, Wallia,
 "et Cornubia, possedit. Brennius vero, sub eo regnaturus,
 "Scotiam accepit. Petebat enim Trojana consuetudo, ut dig-
 "nitas hæreditatis primogenito perveniret. Item, Arthurus,
 "Rex Britonum famosissimus, Scotiam sibi rebellem subjecit,
 "et fere totam gentem delevit; et postea quemdam, nomine
 " 'Anguselum,' in regem Scotiæ præfecit. Et postea, cum
 "idem Rex Arthurus apud civitatem Legionum festum face-
 "ret celeberrimum, interfuerunt ibidem omnes Reges sibi
 "subjecti; inter quos Anguselus, Rex Scotiæ, servitium
 "pro regno suo exhibens debitum, gladium Regis Arthuri
 "detulit ante ipsum, et successive omnes Reges Scotiæ omni-
 "bus Regibus Britonum fuerunt subjecti. Succedentibus autem
 "Regibus Angliæ, in eadem insula ipsius monarchiam et
 "dominium obtinent consequenter. Edwardus, dictus 'Senior,'
 "filius Alfredi Regis Angliæ, Scotorum, Cumbrorum, et Streg-
 "wallorum Reges, tanquam superiori domino, subjectos habuit
 "et submissos. Adelstanus, Rex Angliæ, Constantinum Regem
 "Scotorum, sub se regnaturum constituit, dicens, 'gloriosius
 " 'esse regem facere quam regem esse.' Et est dignum
 "memoria, quod idem Adelstanus, intercedente Sancto Jo-
 "hannæ de Beverlaco, quondam Archiepiscopo Eboracensi,
 "Scotos rebellantes ei ³devicit. Qui gratias Deo devote agens
 "exoravit, petens ut, interveniente Beato Johanne, ei aliquod
 "signum evidens ostenderetur, quo tam succedentes quam

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
New
Rymcr.

¹ *filiis suis* in the printed texts.

² *Postea* in the printed texts.

³ *devicit* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. New Rymer. “ praesentes cognoscere possent Scotos Anglorum regno jure A.D. 1301. “ subjugari. Et vidit quosdam scopulos juxta quendam locum “ prope Dunbar, in Scotia, prominere, extractoque gladio de “ vagina percussit in silicem. Qui lapsi ad ictum gladii, “ Dei virtute agente, ita cavatur ut mensura ulnae in longi- “ tudine possit coaptari. Et ¹hujus rei hactenus evidens signum “ apparet, et in Beverlaecensi ecclesia, in Legenda Beati Johan- “ nis, quasi singulis hebdomadis, ad laudem et honorem Sancti “ Johannis pro miraculo recitatur. Et de hoc extat celebris “ memoria, tam in Anglia quam in Scotia, usque in praesentem “ diem. Item, Constantinus, Rex Scotorum, et Eugenius, Rex “ Cumborum, ad praedictum Regem Angliae Adelstanum, post “ aliquam ²dissensionem inter eos habitam venientes, se cum suis “ regnis eidem Adelstano dedidere. Cujus facti gratia, filium “ Constantini ipse Adelstans de sacro fonte suscepit. Item, “ Edredo, Regi Angliae, Scoti sine bello se subdiderunt, et “ eidem Regi Edredo, tanquam domino, fidelitatem juraverunt; “ quodam Irico Rege super eos constituto. Item cum ³Eggarus, “ Rex Angliae, Regem Scotorum Kynadium, et Cumborum “ Maleolinum, Regem Insularum, Malakerinum, et alios quinque “ ⁴subregulos, videlicet Doneualdum, Syfolh, Hunewaldum, “ Jacob, et Ruchill, subjugasset, et remigando per fluvium de “ Dee juxta Cestriam, in quadam navi prope proram sedisset, et “ navim ipsemet gubernasset, fertur ipse dixisse successores “ suos posse gloriari se Reges Anglorum esse, cum tanta “ honoris praerogativa fruerentur, quod subiectam haberent tot “ regum potentiam. Post dictum Edgarum, successive reg- “ naverunt Reges Angliae, Sanctus Edwardus Martyr, Ethel- “ redus, frater ejus, Edmundus dictus ⁵‘Yrensida,’ filius “ Ethelredi, et Cnutus, qui eorum temporibus regnum Scotiae “ in sua subiectione pacifice tenuerunt. Hoc duntaxat excepto, “ quod quintodecimo anno Cnuti praedicti, idem Cnutus Sco- “ tiam rebellantem, expeditione illuc ducta, et Regem Scotiae “ Maleolinum, parvo subiecit negotio, subditisque est eidem “ praedictus Maleolinus. Quibus Haraldus, filius Cnuti, et Harde- “ cnutus frater ejus, unus post alium Reges Angliae, succe- “ serunt. Quibus sic regnantibus, subiectionem pacificam regni “ Scotiae habuerunt. Item, Sanctus Edwardus, Rex Angliae, “ regnum Scotiae Maleolino, filio Regis Cumborum, dedit de “ se tenendum. Item, Willelmus Bastardus, Rex Angliae, a

¹ Supplied in a later hand.

² *dissencionem* in orig.

³ Sic in orig.; for *Edgarus*.

⁴ *subregulos* in orig.

⁵ *Ironsyle* in the printed texts; *Yrensida* in Rishanger, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1301. " Malcolino Rege Scotiæ, tanquam a suo homine sibi subdito, Rishanger.
 " recepit homagium. Item, Willelmo Rufo, Regi Angliæ, MS. Bibl.
 " Malcolinus, Rex Scotorum, juramento fidelitatis subjectus Reg. 13
 " fuit. Item, prædictus Willelmus Duniwaldum de regno E. ix.
 " Scotiæ ex justis causis amovit, et Duncanum, filium Mal- New
 " colini, regno Scotiæ præfecit; et recepit ab eo fidelitatem et Rymer.
 " juramentum. Dictoque Duncanum dolose perempto, dictus Rex
 " præfatum ¹Doneualdum, qui iterum regnum Scotiæ in-
 " vaserat, amovit ab eodem, et Edgarum, filium dicti Malcolini,
 " Regem Scotiæ constituit, et eidem regnum illud donavit.
 " Cui successit ²Alexander, frater Edgari, consensu Regis
 " Angliæ Henrici Primi, fratris dicti Regis Willelmi Rufi.
 " Item, Matildi Imperatrici, filiæ et hæredi Regis prædicti
 " Henrici, David, Rex Scotiæ, fecit homagium et fidelitatem.
 " Item, Regi Angliæ, Stephano, Henricus, filius dicti Regis
 " David, homagium fecit. Item, Rex Scotorum Willelmus,
 " pro regno Scotiæ, et David frater ejus, et Comites et
 " Barones regni Scotiæ, devenerunt homines Regis Henrici,
 " filii Regis Angliæ Henrici Secundi, in crastino coronationis
 " prædicti Henrici, filii Henrici Secundi, patre vivente; et
 " fidelitatem ei juraverunt contra omnes homines, salva fide-
 " litate debita patri viventi. Anno vero vicesimo regni
 " Regis Henrici prædicti Secundi, prædictus Willelmus,
 " Rex Scotiæ, rebellare incipiens, venit in Northumbriam
 " cum exercitu magno, et exercuit in populo stragem mag-
 " nam. Cui occurrentes milites Comitatus Eboracensis apud
 " Alnewik, ipsum ceperunt, et dicto Henrico, Regi Angliæ,
 " reddiderunt. Anno sequenti, quintodecimo Kalendas Maii,
 " idem Rex Willelmus permissus est libere abire. Postea
 " vero apud Eboracum, anno eodem, septimodecimo Kalendas
 " Septembris, idem Willelmus, Rex Scotorum, de consensu
 " Prælatorum, Comitum, et Baronum, et procerum, et aliorum
 " magnatum regni Scotiæ, domino suo Regi Angliæ, Henrico
 " filio Matildis Imperatricis, suis litteris patentibus, cavis-
 " se noscitur, quod ipse, et hæredes et successores sui, Reges
 " Scotiæ, Episcopi, Abbates, Priores, Comites, et Barones, et
 " alii homines regni Scotiæ, de quibus Dominus Rex Henricus
 " habere voluerit, facient Domino Regi Angliæ homagium,
 " fidelitatem, et ligamentum, et ut ligio domino suo contra
 " omnem hominem obedient. Et in signum subjectionis, capel-
 " lum suum, et ³sellam, atque lanceam, super altare Beati Petri

¹ *de* inserted by inadvertence.

² *Alexander* in orig.

³ *cellam* in orig., and in the printed texts.

Rishanger. " obtulit; quæ in eadem ecclesia usque in hodiernum diem A.D. 1301.
 MS. Bibl. " remanent et servantur. Item, Episcopi, Comites, et Barones,
 Reg. 13 " dicti regni Scotiæ conventionaverunt, ut verbis utamur
 E. ix, " hujusmodi conventionis, Domino Regi Angliæ, et Henrico
 New " filio ejus, prædictis, quod si Rex Scotiæ aliquo casu a fide-
 Rymer. " litate Regis Angliæ et conventionem prædicta recederet, ipsi
 " cum Rego Angliæ tenebunt, sicut cum ligio domino suo,
 " contra Regem Scotiæ, quousque ad fidelitatem Regis Angliæ
 " redeat. Quam quidem Compositionem felicitis recordationis
 " Gregorius Papa Quintus in diversis rescriptis, Regibus
 " Angliæ et Scotiæ directis, mandavit firmiter observari, con-
 " tinentibus etiam quod Willelmus et ¹Alexander, Reges
 " Scotiæ, Regibus Angliæ Henrico et Henrico, ligium, homa-
 " gium, et fidelitatem facerent, quæ tenentur successoribus
 " eorum, Comitibus et Baronibus regni ipsius, et successoribus
 " suis, exhibere. Et item, quod cum idem Rex Scotiæ homo
 " ligius sit ipsius Henrici Regis Angliæ, et eidem præstiterit
 " fidelitatis juramentum, ad quod so principaliter astringit, in
 " ipsius Regis et regni Angliæ detrimentum, nihil debeat
 " penitus attentare. Et Papa Clemens, scribens Regi Angliæ
 " pro Johanne Episcopo Sancti Andrea, expulso ab episcopatu
 " suo per Regem Scotiæ, inter cætera rogabat quod Willel-
 " mum, Regem Scotiæ, moveret et induceret, et si necesse foret,
 " ²distractione regali qua ei præeminebat, et do concessa suæ
 " regiæ ³celsitudini potestate compelleret, ut dicto Episcopo
 " omnem rancorem remitteret, et episcopatum suum in pace
 " habere permitteret. Et præter Conventionem prædictam in
 " ecclesia Beati Petri Eboracæ coram prædictis Regibus Angliæ
 " et Scotiæ, David fratre suo, et universo populo, Comitibus,
 " et Baronibus, milites de terra Regis Scotiæ juraverunt Regi
 " Angliæ, Henrico, et Henrico filio suo, et hæredibus eorum,
 " fidelitatem contra omnem hominem, sicut ligiis dominis suis.
 " Et idem Willelmus, Rex Scotiæ, ad mandatum Regis præ-
 " dicti, venit Norhamptoniam ad Parlamentum domini sui,
 " adducens secum omnes Episcopos, Abbates, et Priores,
 " totius regni sui. Venit etiam, ad ejusdem Regis mandatum,
 " in Normanniam. Et idem Willelmus Rex, post decessum
 " Regis Henrici, veniens Cantuariam, Regi Angliæ Ricardo,
 " filio et heredi dicti Henrici, fecit homagium. Quo Ricardo
 " viam universæ carnis ingresso, sæpeditus Willelmus
 " Johanni, Regi Angliæ, fratri et heredi dicti Ricardi, extra

¹ *Alexander* in orig.² *distractione* in orig.³ *celsitudine* in orig.

A.D. 1301. " civitatem Lineolnīæ, super quendam montem in conspectu Rishanger.
 " omnis populi, fecit homagium et juramentum fidelitatis super MS. Bibl.
 " cruce[m] Cantuariæ Archiepiscopi Huberti; et eidem domino Reg. 13
 " suo per chartam suam concessit, quod ¹ Alexandrum, filium E. ix.
 " suum, sicut hominem ligium suum, maritaret; promittendo New
 " firmiter in echarta eadem, quod idem Willelmus, Rex Scotiæ, Rymer.
 " et ² Alexander, filius suus, Henrico filio Johannis, Regis
 " Angliæ, tanquam ligio domino suo, contra omnes mortales
 " fidem et fidelitatem tenerent. A quo quidem Willelmo,
 " Rege Scotiæ, postmodum pro eo quod desponderat filiam
 " suam Comiti Boloniæ, præter Regis Johannis, domini sui,
 " assensum, pro transgressionem et temeraria præsumptione
 " hujus debitam satisfactionem suscepit. Item, ² Alexander
 " Rex Scotiæ, sororius noster, Regi Angliæ Henrico, patri
 " nostro, pro regno Scotiæ, et postea nobis, fecit homagium.
 " Vacante deinde regno Scotiæ per mortem Alexandri, Regis
 " illius, et subsequenter per mortem Margaretæ, ejusdem
 " Scotiæ Reginæ et Dominæ, proneptis nostræ, Episcopi,
 " Abbates, Priores, Comites, et Barones, et cæteri nobiles ac
 " communitates totius regni Scotiæ, ad nos tanquam ad
 " defensionem ducem, aurigam, capitaneum, et dominum
 " capitalem, ejusdem regni sic vacantis, gratis et spontanea
 " voluntate accedentes, prout tenebantur de jure, jus nostrum,
 " progenitorum ³ nostrorum, ac possessionem superioris et
 " directi domini in regno eodem, et ipsius regni subjectionem,
 " ex certa scientia pure, et simpliciter, et absolute, recogno-
 " verunt; et præstitis ab eis nobis, tanquam superiori et
 " directo domino Scotiæ, debitis et consuetis fidelitatis jura-
 " mentis, ac civitatibus, burgis, villis, castris, et cæteris
 " mansionibus ejusdem regni, in manu nostra traditis, ad
 " eustodiam ejusdem regni certos de jure nostro regio
 " officiales et ministros deputavimus, quibus ipsi tempore
 " vacationis hujus concorditer fuerant obedientes, et inten-
 " dentes regiis nostris præceptis et mandatis. Postmodum
 " autem, diversæ personæ super successione in dictum
 " regnum Scotiæ jure hæreditario inter se contententes,
 " ad nos, tanquam ad superiorem dominum regni Scotiæ,
 " accesserunt; petentes super successione regni prædicti sibi
 " per nos exhiberi justitiæ complementum, volentes, et ex-
 " presse consentientes coram nobis, tanquam coram superiori
 " et directo domino, in omnibus ordinandis stare et obtemperare.

¹ *Alexandrum* in orig.

² *Alexander* in orig.

³ *et antecessorum nostrorum* in the
 printed texts, and in Rishanger.

Rishanger. " Ac demum sententialiter propositis et sufficienter auditis, A.D. 1301.
 MS. Bibl. " rimatis, examinatis, et diligenter intellectis, partium juribus,
 Reg. 13 " finaliter in præsentia omnium prælatorum et nobilium, quasi
 E. ix. " totius regni Scotiæ, et de voluntate et assensu expresse
 New " eorundem, procedentes, Johannem de Balliolo debite præfe-
 Rymer. " eorundem, Regem Scotorum; quem tunc in successione
 " ejusdem regni hæredis jura invenimus haberi potiora. Qui
 " quidem Prælati, Comites, et Barones, ac cæteri regni ipsius
 " incolæ, sententiam nostram acceperunt, approbaverunt,
 " et ipsum Johannem de mandato nostro virtute hujus judicii
 " in Regem suum admiserunt. Ac idem Johannes, Rex Scotiæ,
 " pro regno suo prædicto nobis homagium debitum et con-
 " suetum fecit, et fidelitatis juramentum præstitit, et ex tunc
 " ¹[tam] in Parliamentis quam Consilii nostris tanquam sub-
 " ditus noster, sicut alii de regno nostro, interfuit, et nostris,
 " tanquam domini sui superioris, beneplacitis et mandatis in
 " omnibus obediens et intendens exitit, ²quousque idem Johan-
 " nes Rex Scotiæ, et Prælati, Comites, et Barones, nobiles,
 " communitates, et cæteri incolæ majores ejusdem regni, ³ex
 " præconcepta malitia, et prælocuta ac præordinata proditi-
 " onis consilio, cum tunc inimicis nostris capitalibus,
 " et notoriis, amicitias copularunt, ac pactiones, conspirationes,
 " et conjurationes, in exheredationem nostram et hæredum
 " nostrorum, ac regni nostri, contra debitum homagium, in
 " crimen læsæ majestatis nequiter incidendo, fidelitatis jura-
 " mentum inierunt cum eisdem. Verum cum præmissa relatio
 " et fama publica ad aures nostras advenissent, volentes
 " futuris periculis præcavere, quæ ex hiis et aliis possent
 " nobis, regno nostro, et regni nostri incolis, verisimiliter
 " provenire, pro assecuratione regni nostri accessimus ad con-
 " finium regni nostri utriusque, pluries mandantes eidem
 " Johanni, tunc Regi Scotiæ, ut ad certa loca in confinio
 " prædicto ad nos accederet, super præmissis, et aliis, assecu-
 " rationis statum, tranquillitatem, et pacem regni utriusque
 " contingentibus, tractaturus. Qui, spretis mandatis nostris,
 " in sua persistens perfidia, ad bellicos apparatus, cum Epi-
 " scopis, Prælatibus, Comitibus, et Baronibus regni Scotiæ, ac
 " etiam aliis exteris conductitiis contra nos, regnum nostrum,
 " et regni nostri incolas, hostiliter se convertens accinxit, et
 " ad hostiles aggressus et ⁴incursus procedens regnum nostrum

¹ Omitted in orig.; supplied
 from the printed texts.

² donec in the printed texts.

³ et in orig.; corrected from the
 printed texts.

⁴ ingressus in the printed texts.

A.D. 1301. "invasit, et quasdam villas regni nostri Angliæ per se et suos deprædatus est, easque vastavit incendio, homines nostros interfecit, et nonnullis nautis nostris per eos peremptis, naves hominum nostrorum regni Angliæ comburi fecit, et e vestigio aggredi. ¹Denegatisque nobis homagio et fidelitate, tam pro se quam pro aliis quibuscunque regni sui incolis, per litteras ejusdem Regis verba offensionum exprimentes, et inter alia verba diffidationis continentes, Comitatus nostros Northumbriæ, Cumbriæ, et Westmerlandiæ, regni nostri Angliæ, congregato exercitu ingenti, hostiliter per se et suos invasit, stragem innumeram hominum nostrorum, incendia monasteriorum, ecclesiarum, et villarum, inhumane perpetrando, et patriam undique depopulando. Infantes ²incunabilis, mulieres in ³puerperio decubantes, gladio trucidarunt, et, quod auditu horrendum est, a nonnullis mulieribus mamillas atrociter absciderunt, parvos clericulos, primam tonsuram habentes et grammaticam ad discendos, ad numerum circiter ducentorum, in scholis existentes, obstructis ostiis scholarum, igne supposito cremaverunt. Nos quoque cernentes tot damna, opprobria, facinora, et injurias, in exhæredationem nostram, et destructionem populi nostri, prodicionaliter irrogari, nec valentes ratione juramenti, quo ad conservationem jurium coronæ regni sumus astricti, præmissa facinora ulterius concealere, ⁴nec nostra relinquere ⁵indefensata, ⁶[cum] ⁷per leges ipsum Johannem tunc Regem Scotiæ, gentemque suam nobis subditam, justificare non possemus, nec ipsum regnum Scotiæ, quod a longissimis temporibus, sicut superius exprimitur, nobis et progenitoribus nostris feudale extitit, ⁸nec in causis præ-

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
New
Rymer.

¹ *Redditusque* in orig.; by inadvertence.

² Apparently written *incunabil* in orig.

³ *purperio* in orig.

⁴ *nec jura nostra* in the printed texts, and in Rymer.

⁵ *indefensatum* in orig.

⁶ Supplied from Rishanger.

⁷ The reading in the original, in Rishanger, and Bibl. Reg. 13 E. ix. here varies from that given in the printed texts and in Rymer, as follows:—"indefensata, cum idem Johannes Rex, et gens Scotorum, et nostri subditi per leges se justi-

ficari minime permisissent, ipso regno Scotia, quod a longissimis retro temporibus, sicut superius exprimitur, nobis et progenitoribus nostris feudale extitit, ex causis præmissis nobis commisso deinde bello, juxta leges et consuetudines regni nostri contra eos, de consilio procerum et magnatum nostrorum, indicto, contra Dominum Johannem et gentem Scotorum vires potentie nostre extendimus." The reading in the text corresponds, with one slight variation, with that given by Hemmingburgh.

⁸ Inserted by inadvertence.

Rishanger. “ missis contra dictum Johannem et gentem Scotorum vires A.D. 1301.
 MS. Bibl. “ potentiæ nostræ extendimus, prout de jure ¹nostro licuit, et
 Reg. 13 “ processimus contra ipsos tanquam hostes nostros et pro-
 E. ix. “ ditores. Subjecto itaque regno Scotiae, et jure proprietatis
 New “ nostræ ditioni subacto, præfatus Johannes, quondam Rex
 Rymer. “ Scotiae, ipsum regnum Scotiae, quatenus de facto tenuit,
 “ sponte, pure, et absolute reddidit in manum nostram,
 “ proditones et scelera memorata coram nobis et proceribus
 “ nostris, publice recognoscens. Quo peracto, præfati Comites
 “ et Barones, nobiles et communitates regni Scotiae, quos ad
 “ pacem nostram regiam suscepimus, consequenter homagia
 “ et fidelitates nobis, tanquam immediato domino ac proprio
 “ ejusdem regni Scotiae, nobis fecerunt et præstiterunt, ac
 “ etiam redditis nobis ejusdem regni civitatibus, villis, castris,
 “ munitionibus, ac cæteris locis omnibus ad dictum regnum
 “ spectantibus, officiales nostros et ministros ad regimen ejus-
 “ dem regni Scotiae præfecimus jure nostro. Cumque jure
 “ pleni domini in possessione ejusdem regni existero dinos-
 “ camur, non possumus, nec debemus, quin insolentiam sub-
 “ ditorum nostrorum rebellium, si quos invenerimus, præmi-
 “ nentia regia, prout expedire viderimus, reprimamus. Quia
 “ vero ex præmissis et aliis constat evidenter, et notorium
 “ existit, quod prælibatum regnum Scotiae, tam ratione pos-
 “ sessionis quam proprietatis, ad nos pertinet pleno jure,
 “ nec quicquam fecerimus vel caverimus, scripto vel facto,
 “ sicuti nec possemus, per quæ juri ac possessioni prædictis
 “ debeat aliququaliter derogari, Sanctitati vestræ humiliter sup-
 “ plicamus, quatenus præmissa provida meditatione pensantes,
 “ ex illis vestrum motum animi dignemini informare, sugges-
 “ tionibus contrariis æmulorum in hac parte nequaquam fidem
 “ adhibendo, quinimmo statum nostrum et jura nostra regia
 “ supradicta habero velitis, si placet, promptis affectionibus
 “ commendata.”

Quantum vero ad hoc quod Papa petivit, quod si Rex Angliæ
 jus haberet in regno Scotiae, vel in aliqua ejus parte, procura-
 tores et instructos mitteret, et fieret eis justitiæ complementum,
 Rex per se noluit respondere; sed hoc commisit Comitibus
 aliisque terræ proceribus; qui super hoc Domino Papæ hujus
 tenoris litteras rescripserunt:—

¹ *nostræ* in orig.; *nobis* in the printed texts, in Rishanger, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *Littera Communitatis Angliæ Domino Papæ.*

A.D. 1301. Letter addressed to the Pope in behalf of the people of England; in reference to the King's claim to the crown of Scotland.

“ Sancta Romana ²jure Ecclesia, per cujus ministerium fides
 “ Catholica in suis actibus, cum ea, ut firmiter credimus
 “ et tenemus, maturitate procedit, quod nulli præjudicare, sed
 “ singulorum jura conservari velit illæsa. Sane convocato
 “ nuper per serenissimum dominum nostrum, Edwardum, Dei
 “ gratia Regem Angliæ illustrem, Parlamento apud Lin-
 “ colniam generali, idem dominus noster quasdam litteras
 “ Apostolicas, quas super certis negotiis conditionem et statum
 “ regni ex vestra parte receperat, in medio exhiberi ac seriose
 “ nobis fecit exponi. Quibus auditis et diligentius intellectis,
 “ tam sensibus admiranda, quam hactenus inaudita, in eis audi-
 “ mus contineri. Scimus enim, Pater sanctissime, et notorium
 “ est in partibus nostris, ac nonnullis aliis non ignotum, quod a
 “ prima institutione regni Angliæ Reges ejusdem regni, tam
 “ temporibus Britonum quam Anglorum, superius et directum
 “ dominum regni Scotiæ habuerunt in possessione, vel capitanei
 “ superioritatis et recti domini ipsius Scotiæ successivis tem-
 “ poribus extiterunt; nec ullis temporibus ipsum regnum in
 “ temporalibus pertinuit, vel pertinet, quovis jure ad Ecclesiam
 “ supradictam. Quinimmo idem regnum Scotiæ progenitoribus
 “ dicti Regis, nostris Regibus Angliæ, atque sibi feudale, ex-
 “ titit ab antiquo. Nec etiam Reges Scotorum et regnum
 “ aliis quam Regibus Angliæ subfuerunt, vel subjeci consue-
 “ verunt, neque Reges Angliæ super juribus suis in regno
 “ prædicto, aut aliis suis temporalibus coram aliquo judice
 “ ecclesiastico vel sæculari, ex præeminentia status sui regiæ
 “ dignitatis et consuetudinis cunctis temporibus irrefragabiliter
 “ observatæ, responderunt, aut respondere debebant. Unde
 “ habito tractatu et deliberatione diligenti super contentis in
 “ ³litteris vestris memoratis, communis, concors, et unanims
 “ omnium nostrum et singulorum consensus fuit, et erit in-
 “ concusse, Deo propitio, in futurum; quod præfatus domi-
 “ nus noster Rex super juribus regni Scotiæ, aut aliis suis
 “ temporalibus, nullatenus respondeat judicialiter coram vobis,
 “ nec judicium subeat quoquo modo, aut jura sua prædicta in

Rishanger
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Also given in Hemmingburgh (or Hemmingford), II. pp. 209–213, (ed. Hamilton,) and Matthew of Westminster, p. 443 (ed. 1601).

² An error for *mater*, as in

Hemmingburgh; *jure* in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and in the printed texts.

³ Inserted in a later hand, the word *his* being elided.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. “dubium quæstionis deducat, nec ad vestram præsentiam
A.D. 1300, 1302. “procuratores aut nuncios ad hoc mittat; præcipue cum præ-
“missa cederent manifeste in exhæredationem juris coronæ
regni Angliæ et regiæ dignitatis, ac subversionem status
ejusdem regni notoriam, necnon in præjudicium libertatis,
“consuetudinum, et legum paternarum, ad quarum observa-
tionem et defensionem ex debito præstiti juramenti astringi-
mur, et quæ manutenebimus toto posse, et totis viribus
“cum Dei auxilio defendemus. Nec etiam permittimus, aut
“aliqua litemus, sicut non possumus nec debemus,
“præmissa tam insolita, indebita, præjudicialia, et alias in-
audita, prælibatum dominum nostrum Regem, etiam si vellet,
“facere seu modo quolibet attentare. Quocirca, Sanctitati ves-
træ reverenter et humiliter supplicamus quatenus eundem
“dominum nostrum Regem, qui inter alios principes orbis
“terræ Catholicum se exhibet, et Romanæ Ecclesiæ devotum,
“jura sua, libertates, et consuetudines, et leges prædictas,
“absque diminutione et inquietudine pacifice possidere, ac
“illibata persistere, benignius permittatis.”¹

In festo Pentecostes, finitis treugis quæ cum Scotis initæ Edward
fuerant, Rex contra festum Sancti Johannis Baptistæ in Scotiam proceeds to
proficiscitur exercitu adunato. Dumque in Scotia hyemaret, Scotland,
sui multos equos magnos perdidit, ob defectum foragii there,
tempore frigoris hyemalis.

Transiit annus iste frugum nec opulentus nec omnino inops;
Papæ Ciriæque Romanæ, propter discordiam motam inter
Papam et Regem Franciæ, malorum inchoativus, inquietudinis
concitativus, scandali generativus; Anglis, nec omnino martius,
nec omnino quietus; Scotis, suspiciosus, turbidus, et inquietus;
inimicis Crucis Christi, Sarracenis videlicet, lugubris et
molestus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tertio, qui est annus
regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus, fuit idem
Rex ad Natale in Scotia, in loco qui dicitur “Linsinco,” cum
exercitus manu potenti; sed ad instantiam Regis Francorum,
cujus nuper sororem duxerat, Scotis treugas usque ad festum
Omniū Sanctorum concessit: ordinatisque rebus Scotiæ,
reversus est in Angliam, et circa median Quadragesimam
Parliamentum Londoniis convocavit.

Eodem tempore Papa Bonifacius per litteras suas Regem Pope
Bouiface

¹ The date and place are given in Hemingburgh,—“*Date apud Lincolniam xii. die Februarii, anno Domini mccc.*” In Matthew of Westminster, the time is merely mentioned as “*anno Domini 1301.*”

A.D. 1302. Anglorum interpellavit, ut Regi Francorum guerram com- Rishanger.
attempts to moveret; ad quod faciendum, ingens subsidium pollicetur; MS. Bibl.
establish sed Rex Angliæ alias Domini Papæ erga se affectum ¹exper- Reg. 13
peace, but tus infidum, rem distulit, si possibile foret recuperare per E. ix.
in vain. viam aliam sua malens.

Defeat of Sub hiis diebus, in Flandria, burgenses Gallicorum exac-
the French tionibus injustis nimis oppressi, Jacobum Sancti Pauli, qui
by the apud eos locum regis tenebat, expulerunt de villa; plurimis
Flemings, in hoc tumultu Gallicis interfectis. Vocaverunt proinde in
at Court- dominum et defensorem suum Guidonem Comitem Namurcii,
rai, filium Comitis Flandrensis, in custodia adhuc detenti. Guido
vero, cum numerosa multitudine bellatorum adveniens, auxit
Flandrensi-um animos plurimum contra Gallos. Interea, Ro-
bertus, Comes Attrabatensis, cum exercitu maximo missus in
Flandriam, inter ²Tortunacum et Brugas tentoria sua fixit.
Contra quem Flandrenses egressi, omnes fere pedites, prælium
gravissimum conseruerunt cum Gallicis. Succumbentibus ergo
Gallicis, Comites Attrabatensis, Augi, et Albemarle, viri no-
biles, Godefridus Ducis Brabantiae germanus, cum filio suo,
filius Comitis Hanoniæ, Radulphus de Nigella, Constabularius
Franciæ, cum fratre suo Guidone, Marescallo, Reginaldus de
³Tria miles ⁴emeritus, Camerarius de Tancrevilla, Petrus
Flote Regis Francorum consiliarius præcipuus, ⁵exactionum
prædictarum ⁶[auctor] maximus, Jacobus Sancti Pauli, in hoc
prælio ceciderunt occisi. Aliorum vero militum minoris gra-
dus, sentiferorumque et peditum, interfecta est maxima mul-
titude. Comites vero Sancti Pauli et Bononiæ, Lodewicus
Comitis Claremontensis filius, cum aliis pluribus fugientes,
reliquerunt Flandrensisibus spolia infinita.

Trans- Per id temporis, prælati Franciæ, missis ad Papam tribus
actions be- Episcopis, de non veniendo ad diem citationis præfixum se
tween the per eosdem excusarunt. Papa vero, prælatis Franciæ non
French comparentibus, misit in Franciam Johannem ⁷Monachi Pres-
prelates byterum Cardinalem; qui convocatis prælatis Parisius, secre-
and the tum consilium habuit cum eisdem.
Pope.

The King Eodem anno, Philippus Rex Franciæ, maximo coadunato
of France returns
from

¹ *expertum* in the printed texts.

² *Cortunacum* in Rishanger.

Tournay is meant.

³ *Tria* in orig.

⁴ Such is the reading in the text, and in Rishanger and Bibl. Reg. 13 E. ix.; but probably that in Trivet, "*miles, Emericus Came-*

rarius de, etc.," is the correct one.

⁵ *et exactionum* in the printed texts.

⁶ Supplied from Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. It is not found in the original, or in the printed texts.

⁷ *Monachum* in the printed texts.

Rishanger. exercitu, eum juxta civitatem Attrabatensem toto mense Sep- A.D. 1302, 1303.
 MS. Bibl. tembri mansisset, licet hostes de propinquo diutius eum ex- Artois to
 Reg. 13 pectassent, nihil agendo, Parisius reversus est inglorius. Paris.
 E. ix.

Post festum Omnium Sanctorum, clapsis treugis cum Scotis, Edward
 Rex Angliæ Johannem de Segrave, militem nobilem, eum sends an
 exercitu misit in Scotiam, committens ei ejusdem terræ cus- army into
 todiam. Scotland.

Hiis diebus, cives Burdegalenses, dominium Gallicorum The
 non ferentes, illos de civitate sua contra Natale Domini ex- French ex-
 pulerunt. pelled from
 Bordeaux.

Transit annus isto mediocriter frugifer et fructifer; conse-
 quenter Gallicis infamis et notabilis, propter infortunia et
 res bellicas male gestas; Anglis honorabilis et confortabilis;
 Scotis odibilis, detestabilis, et invisus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quarto, qui est annus
 Reg. 13 regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, tricesimus primus,
 E. ix. tenuit Rex Natale, apud Westmonasterium, Londoniis.

Rishanger. Quo anno, Scoti cœperunt rebellare contra Regem Angliæ, Rebelliou
 MS. Bibl. duce et capitaneo constituto Willelmo Waleys, qui eos ad of the
 Reg. 13 seditionem commoverat. Propter quod, Rex coadunato ingres- Scots,
 E. ix. sus exercitu, prætermisso castro de Strivelyne, quod contra William
 eum munitum fuerat, totam terram pervagatur, nemine apertæ Wallace.
 pugnae sibi copiam faciente.

Eodem tempore Rex Francorum, ob detentionem Wasconiae Gascoigne
 injustam, timens sibi a Rege Angliæ, per Dominum Papam restored to
 ad hoc instigato, guerram parari, ut ejus amicitiam sibi com- the King of
 pararet, quicquid Wasconiae in manu sua tenebat, eidem sponte England.
 gratisque restituit, prout videbatur ignorantibus veritatem.
 Tunc etiam et Burdegalia Regi Angliæ sponte se subjecit.

Philippus, filius Comitis Flandriæ, coadunatis multis Teu- Truce be-
 toniæ stipendiariis, ingressus Franciam, castrum Sancti Au- tween the
 domari obsedit; sed eum nihil proficeret, discedens urbem Flemings
 Morinorum incendit. Philippus, Francorum Rex, versus Flan- and the
 driam progressus eum exercitu, acceptis treugis, inglorius est King of
 reversus. France.

Guido, Comes Flandriæ, et filius ejus Robertus, a custodia Further
 per Regem Franciæ soluti, ut Flandrenses ad pacem reducerent. trans-
 in Flandriam transmittuntur. Sed eum nihil proficerent, fide- actions in
 litate servata debita, ad loca suæ pristinae custodiæ rever- Flanders.
 tuntur. Eo tempore, Willelmus filius Comitæ Hanoniæ.
 Johannis, et Guydo Trajectensis Episcopus, ejusdem Willelmi
 patruus, contra Flandrenses qui maximam partem ¹ Flandriæ

¹ *Selandiæ* in Trivet.

- A.D. 1303. occupaverant, præliantes succumbunt, capto Episcopo, sed
 Wilhelmo per fugam elapso. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Trans- Hoc anno, circa principium Quadragesimæ, Scoti latentes
 actions in in insidiis Johannem de Segrave, cum paucis armatis trans-
 Scotland. euntem, juxta castrum quod dicitur "Puellarum" subito in-
 vaserunt; peremptisque hinc inde nonnullis, Scoti, prævalentes
 multitudinem, ceperunt aliquos milites Anglicos, inter quos et
 ipsum Johannem, ¹aliorum capitaneum, graviter vulneratum;
 sed supervenientes milites alii de exercitu Anglicorum, ipsum
 Johannem, a suis ereptum custodibus, abduxerunt. Dum fieret
 Prowess of iste conflictus, miles quidam nobilis, Robertus de Nevyle,
 Robert de Missarum audiens solemnia—erat nempe Dominica prima
 Nevyle. Quadragesimæ,—quæ gesta fuerant penitus ignorabat. Post
 ²Missa vero egressus, cum audisset a redeuntibus Scotos in
 Anglicos prævalere, illuc cum suis armatis properans multos
 peremit multosque fugavit, et captivos aliquos reduxit. Nec
 de hiis qui Missæ cum eo intererant, quisquam captus fuit
 aut graviter vulneratus; sed nec corruit unus solus.
- Submission Rex Angliæ, ³[audita] rebellione Scotorum, apud Rokesbur-
 of the Scots giam in Scotia ex edicto publico in festo ⁴Pentecosten
 to the King exercitum adunavit; progrediensque parvis dietis totam terram
 of Eng- usque Catenesiam, quæ est in ultimis Scotiæ finibus, per-
 land. lustravit, nemine aperti prælii copiam faciente. Videntes
 itaque Scoti se non posse resistere, missis nunciis petiverunt
 humiliter a Rege ad pacem suam recipi; et ut permetteret
 eis, dato pretio, ab hiis quibus per eum collatæ erant, redi-
 merent terras suas. Adquievit Rex eorum precibus, et rediens
 castrum de Stryvelyn, quod Scoti occupaverant et contra
 Regem defendebant, ejus expugnatio in progrediendo gratis
 erat ommissa, per suos obsedit. Ipse vero non longe a loco
 eodem, apud Dunfermelyn, hyemavit.
- Appeal of Hoc anno, circa festum Sancti Johannis Baptistæ, milites
 the King of quidam in præsentia cleri et populi Parisius congregati,
 France Papæ Bonifacio multa imposuerunt enormia, puta hæresim,
 against simoniam, et homicidia; propter quæ, per Regem Franciæ
 Pope Boni- appellatum est contra eum, ad illum cujus interest, donec
 face VIII. convocato Consilio se a criminibus purgaret objectis.
- Insurrec- Circa festum Nativitatis Beatæ Virginis, videlicet in
 tion against

¹ *Anglorum capitaneum* in the printed texts; *aliorum capitaneum* in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *missam*, in the printed texts, in

Rishanger, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Omitted in orig., and in the printed texts.

⁴ *Pentecostes* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Vigilia Nativitatis ejusdem, venit summo mane magnus exercitus hominum armatorum, missus ex parte Regis Franciæ et Cardinalium Columpniensium damnatorum, repente ad portum civitatis ¹Anagninæ, in quam Papa confugerat pro tutela, quia ibidem natus fuerat. Invenientes igitur portas apertas, ingressi sunt civitatem et mox dederunt insultum palatii Domini Papæ, et Marchionis nepotis Papæ, et trium Cardinalium. Communitas vero villæ, comperto quod Scaira, frater ²Columpniensium Cardinalium, et Willelmus de ³Lougareto, Senescallus Regis Franciæ, advenissent ea conspiratione, ut Papam deponerent vel necarent, statim pulsata communi campana, et tractatu habito, in communi elegerunt sibi capitaneum quendam Adnolphum, unum ex majoribus dominis de Campana, per quem instanti negotio regerentur. Qui quidem Adnolphus, illis ignorantibus, Domini Papæ extitit capitalis inimicus. Interim Domini Papæ adversarii ejus palatio, et Marchionis nepotis sni, triumque Cardinalium, accerrimos dederunt insultus. Sed familiaribus Domini Papæ et Marchionis viriliter se defendentibus, illorum palatia invadere nequiverunt. Trium tamen Cardinalium palatia, qui reputabantur specialiter amici Papæ, per vim et potentiam sunt ingressi; et omnia bona ibidem reperta diripuerunt et asportaverunt. Ipsi vero Cardinales a tergo per latrinam vix evaserunt. Interea supervenit Dominus Adnolphus, villæ capitaneus, adducens secum Dominum Reginaldum de Supine, qui habuit in Campania magnum dominium, et erat Papæ capitalis adversarius; cum quo etiam venerunt filii Domini Johannis de Chitan, quorum patrem Papa tunc in carcere detinebat. Cunque dictus capitaneus, cum suis sociis supradictis, venisset ad Schairam de Columpna, et ejus exercitum, statim cum omni populo quem ducebat, conjunxit se eidem; et communibus votis irruerunt tantum in Papam et nepotem suum, quod diu, ut putabatur, eis resistere non valerent. Ob quam causam Dominus Papa, timens sibi, treugas petiit a Schaira, ⁴[quas] sibi concessit, et nepoti suo, usque ad horam nonam dicti diei; quæ videlicet trengæ captæ fuerant hora prima. Durante trenga, Papa misit secrete ad populum Anagninæ, supplicans ut salvarent vitam suam, promittens quod si hoc facerent, quod ipsos in tantum locupletaret, quod omnes suo perpetuo merito gaudere deberent. Populus vero se execu-

A.D. 1303.
Pope Boniface by the
Cardinals
Colonna
and others.

¹ *Anagum* in the printed texts.

² *Columpniencium* in orig.

³ *Negareto* in Rishanger, but
Lougareto in MS. Bibl. Reg. 13 E.

ix. *Nogaret* is the name meant.

⁴ Omitted in orig.; supplied from
the printed texts, Rishanger, and
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1303. savit, dicens se nil posse juvare in hac parte, præsertim cum Rishanger. tota potestas villæ capitaneum sequeretur. Tunc Papa suppli- MS. Bibl. cavit Scairæ, ut significaret articulos, in quibus fuerat in- Reg. 13 juriatum sibi et suis fratribus; et ipse paratus esset, secun- E. ix. dum consilium Cardinalium, facere ¹emendas sibi. Schaira vero respondit, quod non permetteret Papam vivere, nisi duos Cardinales, fratres suos, plene restitueret, scilicet Petrum et Jacobum de Cumpna, quos prius damnaverat, ad temporalia et spiritualia; et non solum illos restitueret, sed et omnes de eorum sanguine vel parentela. Et quod idem Papa, post hujusmodi restitutionem, renunciaret Papatui; et quod postmodum corpus ejus esset ad voluntatem ipsius Schairæ. Hiis auditis, ingemuit Papa, et ait: "Heu me! durus est hic sermo;" eumque concordare non possent, et advenisset hora diei nona, iterum Schaira cum exercitu dedit insultum Papæ et nepoti suo; at ipsi se viriliter defendebant. Tandem videntes adversarii quod principalis ecclesia ²Anagnæ, quæ erat de Sancta Maria, esset eis impedimento quominus poterant ³attingere pro votis ⁴ad palatium Papæ, apposuerunt ignem ad ostium ecclesiæ supradictæ. Itaque valvis ecclesiæ combustis totaliter, ingressi sunt ecclesiam homines Schairæ; et despoliaverunt omnes clericos, et laicos mercenarios, habentes cultellos ibidem et alia mercimonia ad vendendum; ita quod non dimiserunt valorem quadrantis ex omnibus quæ apprehendere potuerunt. Tandem Marchio, nepos Papæ, perpendens quod se ulterius non ⁵posset defendere, reddidit se dicto Scairæ et capitaneo memorato; ea conditione, ut vitam ipsius et filii sui salvarent, servientiumque suorum. Quibus auditis, Papa flevit amare. Post hæc, ruptis ostiis et fenestris palatii Papæ ⁶et plura loca, ac igne imposito, per vim ad Papam exercitus est ingressus. ⁷Qui tunc per multos verbis contumeliosis ⁸est aggressus; minæ etiam ei a pluribus sunt illatæ. Sed Papa nulli respondit. Enimvero, cum ad rationem positus esset, an vellet renunciare Papatui, constanter respondit, "non," immo, citius vellet perdere caput suum, dicens in suo vulgari; "*Et le col, et le cape;*" quod est dicere, "Ecce collum,

¹ *restitutionem* in the printed texts; *emendas* in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Anagum* in the printed texts.

³ *accingere* in the printed texts; *attingere* in Rishanger.

⁴ *ad* omitted in the printed texts.

⁵ *posse* in orig.; corrected from

the printed texts.

⁶ *per plura loca, ac igne imposito* in Rishanger; *et pluribus locis igne imposito* in the printed texts.

⁷ *Quem tunc permulti* in the printed texts.

⁸ *sunt agressi* in the printed texts.

Rishanger. " ecce caput." Et statim protestatus est ¹ coram omnibus, A.D. 1303.
 MS. Bibl. quod Papatui nunquam renunciaret, quamdiu posset habere
 Reg. 13 vitam. Schaira vero voluit libenter interfecisse Papam, sed
 E. ix. per quosdam fuit prohibitus; ita quod Papa malum in
 corpore non recepit. Attamen ostiariis Papæ fugatis, et qui-

busdam interfectis, ejectisque tam majoribus quam minoribus de sua familia, deputati sunt eustodes Papæ, per Schairam et capitaneum, Dominus Reginaldus de Suppinc, et multi alii cum eodem. Acta sunt hæc in Vigilia Nativitatis Sanctæ Mariæ, septima hora diei.

Exercitus vero, postquam irrupit palatium, mox despoliavit Papam, et ejus cameram atquo thesauriam suam; et asportavit vestimenta cum ornamentis, et aurum atque argentum, cum omnibus aliis rebus inventis ibidem. Et revera creditur, quod omnes reges mundi non possent tantum de thesauro reddere infra unum annum, quantum fuit de papali palatio asportatum, et de palatiis trium Cardinalium et Marchionis. Remansit autem Papa et nepotes sui sub custodia militum et eustodum Schairæ, usque in diem tertiam. Medio tempore, Schaira tractavit cum suis, quomodo Papam morti traderet, vel mitteret ad Regem Franciæ corpus ejus. Sed populus ² Anagninæ hoc comperiens, facta convocatione secreta, ignorantibus capitaneo et Schaira, quasi ad decem millia hominum, concurrunt ad palatium ubi Papa servabatur in custodia, et expulsis atque percemptis custodibus, ingressi sunt, et deliberaverunt Papam et nepotes ejus, habituri eorum custodiam penes se.

Sed ante hæc omnia sciendum, quod cum primo Schaira et Maltreat-
 capitaneus, cum Senescallo Regis Franciæ, comprehendissent Papam, in equum posuerunt effrenem, ad caudam versa facie, ment of
 et sic discurrero fere usque ad novissimum ³ halitum coege- Pope Boni-
 runt, et tandem peno fame necaverunt; donec cum populus face.

⁴ Anagninæ, ut præmittitur, liberasset. Schaira vero, propter id offensæ villæ communibus, cum exercitu de villa recessit. Tunc populus fecit Papam deportari in magnam plateam, ubi Papa laerinando populo prædicavit; inter omnia gratias agens Deo et populo ⁴ Anagninæ de vita sua. Tandem in fine sermonis dixit, " Boni homines et mulieres, constat vobis qualiter ini-
 " mici mei venerunt et abstulerunt omnia bona mea, et non
 " tantum mea, sed et omnia bona Ecclesiæ; et me ita paupe-
 " rem sicut Job fuerat, dimiserunt. Propter quod dico vobis

¹ Supplied in a later hand for
 quorum, originally written by in-
 advertence.

² Anagum in the printed texts.

³ alitum in orig.

⁴ Anagum in the printed texts.

A.D. 1303. "veraciter, quod nihil habeo ad comedendum vel bibendum, Rishanger.
 "et jejunus remansi usque ad præsens. Et si sit aliqua MS. Bibl.
 "bona mulier quæ me velit de sua juvare elemosyna in pane Reg. 13
 "vel vino, et si vinum non habuerit, de aqua permodica, dabo E. ix.
 "ei beuedictionem Dei et meam; et omnes qui quicquam
 "portaverint, quantulumcumque modicum, in meam subven-
 "tionem, absolvo ab omnibus peccatis suis." Tunc omnes
 hæc audientes ex ore Papæ, clamabant, "Vivas, Pater Sancte."
 Et mox cerneret mulieres currere certatim ad palatium ad
 offerendum sibi panem, vinum, vel aquam, iu tantum quod
 statim camera Papæ victualibus repleta fuit. Et cum non
 invenirentur vasa ad capicndum allata, fundebant vinum et
 aquam in area camerae Papæ in maxima quantitate. Et tunc
 potuit quisque ingredi, et cum Papa loqui, sicut cum alio
 paupere, qui volebat. Tuuc Papa exiens, absolvit omnes exis-
 tentes in civitate ab omnibus peccatis eorum generaliter, præter
 despoliatores Ecclesiæ Romanæ. Spoliatores etiam Cardinalium
 et aliorum de Curia non absolvebat, nisi bona huiusmodi infra
 triduum reportarent. Veruntamen Papa remisit expresse om-
 nibus qui bona sua asportaverant, dum tamen illa bona de
 thesauro Ecclesiæ non fuerunt; et statim protestatus est coram
 omnibus, quod voluit habere pacem cum Columpnien-sibus
 Cardinalibus et suis aliis inimicis, et paratus erat ipsos resti-
 tuere ad temporalia et spiritualia Cardinales; et hoc fecit pro-
 clamari per villam. Interea reportata fuerunt bona illius
 quædam, sed non omnia, prius ablata.

Death
of Pope
Boniface.

Hiis itaque gestis, Papa subito et inopinate recessit de villa
¹ Anagniæ, progredieus versus Romam cum maxima multitudine
 armatorum. Et cum pervenisset ad Sanctum Petrum, ex timore
 quem conceperat quando captus fuit, et mœrore rerum iuæsti-
 mabilium perditarum, et fame quam contraxerat sub custodia
 adversariorum suorum, cito defecit; et sic completa est in eo
 prophetia prædecessoris sui, qui dixit, "Ascendisti ut vulpes,
 "regnabis ut leo, morieris ut canis."

Succession
of Bene-
dict XI.

Successit ei, a Cardinalibus mox electus, Beuedictus Unde-
 cimus, Lombardus natione, quem Papa Bonifacius de Ordine
 Fratrum Prædicatorum, cujus Magister erat, assumptum fecerat
 Episcopum Ostiensem. De isto Beuedicto quidam sic ait:—

"A re nomen habe, benedic, benefac, Benedicte,
 "Aut rem perverte, maledic, malefac, Maledicte."

The Car-
dinals

Columpnien-ses, mortuo Papa Bonifacio, de suis egressi lati-

¹ *Anagum* in the printed texts.

Rishanger. bulis, ad Papam Benedictum venerunt, misericordiam implorantes. Quos ille benigne suscipiens absolvit, ac bonorum suorum tribuit facultatem. Sed eos ad gradum Cardinalatus tam subito restituere non decrevit.

A.D.
1303, 1304.
Colonna
pardoned.

Papa Benedictus, per hoc tempus, Fratrem Nicholaum de Prato, Episcopum Spoletanum, ad Cardinalatum assumens, fecit Episcopum Ostiensem; Fratrem etiam Willelmum de Makelesfeld, Doctorem Sacræ Theologiæ, Ordinis Prædicatorum, natione Anglicum, Diocesis Coventrensis, Tituli Sanctæ Sabinæ fecit Presbyterum Cardinalem. Qui, antequam ad eum rumor perveniret, in fata concessit. Cujus morte cognita, Papa Fratrem Walterum Wynterbourn, similiter Ordinis Prædicatorum, Regis Angliæ Confessorem, Saresburiensis Diocesis, ad eundem titulum Cardinalatus promovit.

Promotions
by Pope
Benedict.

Transit annis iste durus divitibus, pauperibus penuriosus; Papæ Curiaque Romanæ probrosus, propter malam captionem Papæ, incarcerationem, et mortem consequenter. Sed tamen in hoc etiam consolari potuit, quia nullus eorum qui ejus captioni interfuit, vel facinori tanto consenserit, judicium ultionis evasit. Nam quidam insanabili acti sunt furia, quidam, et præcipue qui manus injecerunt Christi Vicario, manus proprias comederunt. Regis etiam Franciæ consanguinitas et cognatio tacta est usque in ¹ genu septimum igne sacro.

The
kindred of
the King
of France
afflicted
with
erysipelas.

Annus iste commoditate famosus fuit Flandrensibus, et Francis infamis; Scotis durus; Anglicis inquietus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus secundus, tenuit eidem Rex Natale apud Dunfermelyn in Scotia; cui interfuit ² exercitus Anglicanus. Transacta hyeme, Rex ad obsidionem castri de Strivelyn accedens personaliter, diversis præparatis machinis, illud fortius impugnavit. Qui vero custodiebant castrum, illud fortiter defendentes, cum machinis suis plurimos occiderunt. Die quadam, cum Rex castrum considerando obequitaret, ac quodam loco infra jactum balistarum obequitando appropinquaret, jaculum quoddam, de castro emissum superiori, ejus armaturæ affixum est sine ulla corporis læsione. In quod extractum Rex expuens, conversa ad castrum facie, alta voce ei qui illud emiserat, jaculum ostendendo, suspendium minabatur. Castellani videntes obsidionem super se gravari, obtulerunt castrum Regi, salvis vita et membris,

Trans-
actions in
Scotland.

Siege of
Stirling
Castle.

¹ In the printed texts, this word is given as *generationem*; and has the appearance of having been

altered in the original.

² Omitted in the printed texts; probably by inadvertence.

A.D. 1304. ac postea simpliciter se in ejus gratia posuerunt. Sed neutro modo voluit Rex eos admittere; sed tantum in ea forma, ut pure et simpliciter se dederent regiæ voluntati. Quod licet eis primo difficile videretur, tamen cum fossata conspicerent terra impleri et lapidibus, scalasque ad transcensionem murorum, qui assiduis ictibus petrarum conquassabantur, parari, tandem in die Beatae Margaretæ Virginis castrum reddentes, se Regis placito subdiderunt. Quorum capitaneum, Willelmum Olifardi, militem admodum strenuum et cordatum, ad Turrin Londoniarum, reliquos vero ad alia castra diversa, transmisit, carceribus mancipandos.

And sur-
render.

The Jus-
ticiars
return to
London
from York.

John de
Warene
marries the
King's
grand-
daughter.

Trayl-
baston
established.

The King of
France ab-
solved from
sentence of
excommuni-
cation.

The
Cistercians
molested
by the
King of
France.

Successes
of the King
of France
against the
Flemings.

Edwardus Rex, subacta ad votum Scotia, commissaque ejus custodia Johanni de Segrave, in Angliam est reversus. Cumque venisset Eboracum, jussit sessionem Justiciariorum, qui dicuntur "de Banco," et Seaccarium, quæ jam septennio manserant Eboraci, Londonias, ad antiquum locum, transferri.

Eo anno obiit Johannes de Warena, Comes Surreyæ et Southsexia; cui successit nepos ejus, ex filio, "Johannes" nomine, uxorem accipiens neptem Regis, ²ex filia Alienora, quam duxit Comes Barrensis.

Hoc anno ordinati sunt Justiciarii qui de malefactoribus diligenter inquirerent, quantum ad ³certos articulos; et juxta demerita punirent inventos. Hii Justiciarii vocati sunt hominibus popularibus ⁴"Traybaston," quod sonat "Trahe baculum."

Papa Benedictus, per idem tempus considerans pium esse etiam ovem errantem, licet invitum, perducere ad ovile, Regem Francorum, non petentem, a sententia excommunicationis, per prædecessorem suum lata in eum, absolvit.

Per idem tempus, Rex Franciæ, offensus Abbati Cisterciensi, quia in appellationem contra Papam Bonifacium non consenserat, omnia monasteria ejusdem Ordinis, in regno Franciæ constituta, plurimum molestavit; propter quod, Abbas ultro regimini Ordinis sui cessit.

Rex Franciæ, Philippus, hoc anno in manu valida copias fudit Flandrensi; inter quas cecidit Willelmus de Julariis, qui ⁵eorum capitaneus fuerat constitutus. Et non multo post, reddiderunt se Regi Francorum duæ villæ nobiles Insulaci ⁶[et] Duacum.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *manserat* in the printed texts.

² *et* in orig., and the printed texts; corrected from Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and Trivet.

³ *cateros* in the printed texts.

⁴ *Traylebaston* in Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and Trivet.

⁵ *eorum* in the printed texts.

⁶ Omitted in orig.; supplied from the printed texts.

Rishanger. Hoc anno, die Nonarum Julii, moritur Papa Benedictus A.D. 1304.
 MS. Bibl. Perusii. Post ejus obitum, cum Cardinales in electione
 Reg. 13 Summi Pontificis dissiderent, a civibus, secundum Constitutionem
 E. ix. Gregorii Decimi, includuntur. Death of Pope Benedict XI.

Transit annus iste, frugum vel fructuum fertilitate nec inops nec abundus; Romanis lugubris propter ¹dissensionem Cardinalium in electione Papæ; Francis et Anglicis propter subactos adversarios gloriosus; Scotis et Flandrensibus nimis odibilis propter Regibus datam victoriam de eisdem.

Captio et mors Willelmi Waleys.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexto, qui est annus A.D. 1305.
 Reg. 13 regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus tertius,
 E. ix. fuit idem Rex ad Natale Londoniis, cum Regina multisque proceribus regni sui.

Rishanger. Hoc anno, Willelmus Waleys, qui Scotiam frequenter com- Capture
and exe-
cution of
William
Wallace.
 MS. Bibl. moverat, per milites Regis in Scotia captus est, et Londonias
 Reg. 13 usque ²ductus; ubi judicialiter condemnatus, trahitur, sus-
 E. ix. penditur, et ultimo decollatur. Cujus caput Londoniis in loco
 eminenti figitur super palum, corpus vero in Scotiam trans-
 missum est in quartas, quæ, ad aliorum terrorem, in diversis
 urbibus suspenduntur. Hic ex infima gento procreatus, pro-
 cessu temporis factus est vir sagittarius, illius artis peritia
 quæritans victum suum. Cumque semel et secundo suam
 fortitudinem pariter et audaciam expertus fuisset, altiora
 appetens, petivit a Scotis licentiam ut posset Anglicos infestare,
 promittens se totam Angliam conquisturum, et Scotos
 victores usque Londonias producturum. Scotis vero cito sibi
 consentientibus, et ipsum eorum ducem constituentibus, militiæ
 donatus est cingulo a quodam Comite regionis illius. Inde
 cepit pervagari provincias usque Northumbriam, maximum
 tumultum concitando, villas et agros depopulando, prædas
 agendo, et magnam partem patriæ incendio devastando.
 Videntes ergo Scoti viam suam prosperari, confluebant ad eum
 in multitudine vix ³innumerabili; non solum juvenes, sed etiam
 ipsi senes, ita ut in brevi tantum conflarit exercitum quanto
 nullus princeps, juxta Scotorum opinionem, resistere prævaleret.
 Igitur de tanta multitudine gloriabundus, concepit audaciam

¹ dissensionem in orig.

² dictus in orig.; corrected from
 the printed texts.

³ numerabili in the printed texts;
 innumerabili in Rishanger.

- A.D. 1305, 1306. præsumptibilem dominum suum, Regem Angliæ, inquietandi; MS. Bibl. sed quæ merces pro demeritis sibi provenerit, superius satis Reg. 13 claret. E. ix.
- Clement V. Circa dies istos, Bertrandus Burdegalensis Archiepiscopus, Rishanger. elected natione Vasco, in Papam est electus. ¹“Clemens Quintus” MS. Bibl. Pope. dictus est. Qui mense Octobri Lugduno, convenientibus illuc Cardinalibus, Regeque Francorum, Philippo, suam præsentiam exhibente, Papali diademate coronatur. Qui dum coronatus ad ecclesiam Beati Martini equitando duccretur, murus quidam a latere, in quem multi, spectaturi quæ gerebantur, ascenderant, corruens multos oppressit: inter quos erat Dux Britanniae, vir senex et discretionis insignis. Reg. 13 E. ix.
- Accident at his coronation. Idem Papa, ante Natale unam ordinationem faciens, creavit An English Cardinal. duodecim Cardinales; inter quos, de Ordine Fratrum Prædicatorum Frater Thomas de ²Jozy, Doctor Sacræ Theologiæ, natione Anglicus, Tituli Sanctæ Sabinæ factus est Presbyter Cardinalis.
- The Flemings expelled from England by Edward. Hoc anno, misit Rex Franciæ ad Regem Angliæ, rogans cum ut Flandrenses ab Anglia expelleret, sicut ipse, ad suam instantiam, Scotos a Francia ejecerat paulo ante; cujus Rex precibus adquiescens, Flandrenses omnes de Anglia exbaumavit. Transit annus iste, fructum faciens, frugesque producens; Francis et Anglicis otiosus; Flandrensibus odibilis, atque Scotis.
- Hoc anno, Antonius, Dunelmensis Episcopus, donante Papa Clemente, fit Patriarcha Ierosolimitanus.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo septimo, qui est annus MS. Bibl. regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, tricesimus quartus, Reg. 13 E. ix. Robert Bruce tenuit Rex Natale Londoniis. Circa quod tempus, videlicet quarto Rishanger. slays John MS. Bibl. Comyn. Kalendas Februarii, Robertus de Brus, aspirans ad regnum Reg. 13 E. ix. Scotiæ, nobilem virum Johannem Comyn, quia suæ proditosæ factioni assentire noluit, apud villam de Dunfres, in cujus castro Justiciarii Regis Angliæ tunc sedebant, in ecclesia Fratrum Minorum sacrilegus interfecit. In festo vero Annunciationis Beatæ Virginis, in Abbathia Canonicorum Regularium de Scone se fecit in Regem sollemniter coronari. Uxor Comitis de Bowan a marito suo tunc furtive discessit, omnes equos ejus magnos secum adducens, et properans usque Scone, ut diadema imponeret ³capiti novi Regis; quia frater ejus, Comes de Fyf, ad quem jure hæreditario spectat hoc officium, tunc absens in
- Bruce crowned King of Scotland.

¹ et *Clemens* in the printed texts. | Reg. 13 E. ix.; *Jorz* in Trivet.

² *Jozi* in the printed texts; *Jort* | ³ *capiti* in orig.; corrected from the printed texts.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anglia morabatur. Hanc autem Comitissam, eodem anno cap- A.D. 1306,
tam ab Anglicis, cum quidam perimere voluissent, non per- The
misit Rex: sed in domuncula quadam lignea super murum Countess of
castri Berewyci posita est, ut possent eam conspicerere trans- Buchan
euntes. kept in a
wooden
cage.

In festo Pentecostes, Edwardus, filius Regis Angliæ, cum Edward,
numerosa societate juvenum nobilium Londoniis a patre mili- Prince of
taribus armis cinctus est. Qui exinde, cum tironum multi- Wales, is
tutine, Scotiam continuatis dietis contendit, ad reprinendum knighted,
conatus Roberti de Brus, invasoris regiæ dignitatis; præces- and pro-
serant vero cum Aymericus de Valentiis, Comes Penbrochiæ, ceeds to
Robertus de Clifford, et Henriens de Percy, missi a Rege Scotland.
cum manu armata, ad novis motibus resistendum. Ipse vero Trans-
Rex, lento gradu secutus, convocaverat exercitum, quem apud actions
Karliolum jussit esse paratum in quindena Sancti Johannis there.
Baptistæ, in occursum filii sui, cum eodem ulterius progres-
surum. Interim, Robertus de Brus, circumiens terram et
homagia multorum recipiens, coadunato exercitu copioso,
appropinquavit villæ Sancti Johannis, in cujus præsidium
nuper advenerat Aymericus de Valentiis supradictus. Equites
autem Scotorum omnes lincis super arma sua, ne discer-
nerentur, induti erant; ex jussu principis sui novi. Misit
ergo Robertus de Brus, invitans Aymericum ad congressum.
Qui respondit, quod cum eo non die illo, sed in crastino
dimicaret. ¹ Igitur, subtrahente se Roberto, cum suis, ad
spatium unius milliarii, et reficere se volente, appropinquante
hora vespertina, Aymericus cum suis armatis egreditur,
et subito superveniens Scotos, multos interemit inermes.
Cui cum aliquantulum Robertus, ceterique qui se cum
celeritate armaverant, restitissent, tandem, prævalentibus An-
glicis, fugere sunt coacti. Quos insecutus Aymericus cum
suis usque in insulam de Kentyr, castrum illius loci, putans
Robertum se recepisse in eo, obsedit. Expugnato tamen castro,
non cum invenit, quia fugerat ad extremas insulas regionis;
sed uxorem ac fratrem suum, Nigellum, ibi cepit, cum qui-
busdam aliis; quos omnes usque Berewicum fecit deduci.
Non multo post, captus est Comes de Athel, qui de castro
fugerat antedicto. Circa festum Sancti Michaelis reversus est
Robertus de Brus usque Keyntyr, et Henrico de Percy in
propinquo existenti superveniens, quosdam de familia ejus

Trivet,
p. 410.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ At this word the Cottonian MS. of Rishanger's Chronicle, Faustina B. ix., ends abruptly, fol. 144.

A.D. 1306. occidit, equosque dextrarios et alia spolia multa cepit: ipsum-
 que Henricum in castro loci ejusdem obsedit, quousque robore Trivet,
 exercitus a Rege misso obsidionem dimittere cogeretur. Interea, MS. Bibl.
 Rex apud Lanercoste, juxta Karleolum, commorans, misit Reg. 13
 Berewicum Justiciarios; quorum judicio Nigellus de Brus, et E. ix.
 qui cum eo capti fuerunt, tracti sunt et suspensi, et ultimo
 decollati: uxorem vero Roberti de Brus Rex transmisit
 in Angliam, jubens eam juxta statum suum decenter tractari.
 Comitem vero de Athel, jam secundo contra fidelitatem suam
 Regi rebellantem, misit Londonias, ubi ad tempus tentus sub
 custodia, tandem prodicionis suæ meritis pœnas luit. Post
 hæc captum est castrum de Lochdor, in quo inventus est
 Christoforus de ¹Scotun, sororius Roberti de Brus; quem,
 cum non Scotus esset, sed Anglicus, jussit Rex deduci usque
 Dunfres, ubi quemdam militem de parte Regis occiderat;
 ibique judicium subire coactus, tractus et suspensus est, et
 ultimo decollatus: uxorem vero Christofori, et filiam Roberti
 de Brus, in diversis monialium monasteriis collocavit. ²Epi-
 scopos vero Glascuensem et Sancti Andreae, Abbatemque de
 Scone, cum eodem anno capti essent, misit in Angliam ad
 diversa castra, sub custodia detinendos.

Pope
 Clement
 removes
 his Court
 from Lyons
 to Bor-
 deaux. The
 Primacy of
 Guienne re-
 moved from
 Bourges to
 Bordeaux.
 Accusation
 and suspen-
 sion of
 the Arch-
 bishop of
 Canter-
 bury.

Hoc anno, Clemens Papa Curiam transtulit de Lugduno in Trivet,
 Burdegalam; ubi Episcopum Pictavensem, qui sibi, dum Archi- p. 407.
 episcopus fuerat, adversabatur, a pontificali deposuit dignitate. MS. Bibl.
 Primatum etiam Aquitaniæ de Bituricensi transtulit ad eccle- Reg. 13
 siam Burdegalensem. E. ix.
 Per idem tempus, Rex Angliæ Robertum Cantuariensem apud Matthew
 Dominum Papam accusavit, super eo quod pacem regni sui of West-
 perturbavit, sibi que rebellantes defendit et fovit. Propter quæ minster,
 vocatus est ³ Archiepiscopus ad Curiam, et ab executione officii p. 454
 (ed. 1601).
 suspensus, quousque de sibi impositis legitime se purgaret; MS. Bibl.
 obtinuitque Rex a Domino Papa absolutionem a juramento, quod Reg. 13
 invitus ⁴ præstaverat super observantia libertatum alias a Comi- E. ix.
 tibus et Baronibus exactarum; usus consuetudine et cautela MS. Bibl.
 paterna, qui quotiens instabat necessitas, de facili jurare voluit Reg. 13
 se satisfacturum votis suorum; et eadem facilitate voluit E. ix.
 resilire, quotiens sibi tempus commodior arrideret, prætendens
 semper Papalem absolutionem a præstito juramento.

¹ *Setone* in Trivet and Bibl. Reg.
 13 E. ix.

² *Episcopus* in orig.; by in-
 advertence.

³ Inserted in a later hand. It

occurs in the printed texts; but not
 in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Altered in a later hand to *præ-*
stiterat, as in the printed texts.

Edward
 absolved
 from his
 oath to the
 nobles.

Trivet,
p. 411.
Matthew
of West-
minster,
p. 457.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Rex Franciæ per hoc tempus petiit per suos nuncios a Domino Papa ossa prædecessoris sui Bonifacii, ad comburendum, tanquam heretici, instantia importuna. Petiit etiam Sanctorum

² Catalogo ascribi Fratrem Petrum de Murrone, qui quondam fuerit Papa dictus "Cœlestinus Quintus."

Hoc anno, Rex Angliæ Petrum de Gaverstone, apud se diversis accusatum, regnum Angliæ ⁵ abjurare coegit.

⁶ Ad Annunciationem Dominicam aderat Rex Edwardus cum magnatibus apud Westmonasterium, ⁷ acturus Deo gratias et Beato Edwardo, pro triumpho de Scotis potito: compassusque super injusta ⁸ carceratione monachorum Westmonasteriensium, jussit mox fieri liberationem ipsorum; sed superabundante perversorum judicium malitia, prolongantium iniquitatem suam, ultra præceptum Regis retinuerunt per octo dies monachos in prisiona. Quo audito, præcepit Rex Justiciariis, ut, omissis cæteris curis, incarcerationi monachi eorum Abbati continuo redderentur.

Eodem anno, quidam hæreticus apostata surrexit in Venetia, nomine ⁹ "Doneinus," qui plurima contra fidem prædicavit, et, inter cætera, finem mundi infra triennium nunc instare fallaciter, ut veraciter, prædicavit; qui multos sibi congregavit. Asseruit etiam hominem quemvis cum quavis muliere commiscero non esse peccatum, et mulierem renuentem ejusque hominis amplexum, dignam ignibus coneremari; qui ¹⁰ non diu post, die Cœnæ captus, ignibus est combustus.

Transit annus iste, similis multis annis præcedentibus in frugum fructuumque procreatione; qui non solum nescie-

A.D. 1306.
The King of
France pro-
poses to
burn the
bones of
Pope Boni-
face.

Piers
Gaveston
banished.

Liberation
of the
imprisoned
monks of
West-
minster.

The heresy
of Don-
cinus, the
Venetian.

He is burnt.

Matthew
of West-
minster,
p. 457.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Here occur in the original some words, which in reality are a rubric of the manuscript from which the extract is taken—" *Petitio Regis Franciæ, a (et) prima utlegatio Petri de Gaverston.*" This rubric is found in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Catalogo* in orig.

³ *fuit* in the printed texts.

⁴ *a diversis* in the printed texts.

⁵ *abjurare* in orig.

⁶ Taken from the pages of Rishanger previous to that in which his History abruptly ends.

⁷ A blank space is left in Rishanger (Faustina B. ix. f. 143 a.)

where these six words occur in Walsingham; they are found also in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ Who had been imprisoned on a charge of robbing the royal treasury. This circumstance has been previously noticed by Rishanger and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; but Walsingham has omitted it.

⁹ *Dolcinus*, or *Dunsinus*, in Matthew of Westminster.

¹⁰ *non ita multo post captus et ignibus est combustus*, in the printed texts. The reading in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. agrees with that in the original.

A.D. 1307. bant abundare, sed nec ad ¹satietaem omnium fructum ferre : fuit etiam quietus Gallicis, sed inquietus Anglicis atque Scotis.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo octavo, qui est annus MS. Bibl. regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus quintus Reg. 13 et ultimus, fuit idem Rex ad Natale apud Karleolum, cum E. ix. magna multitudine populi Anglicani. In Octabis Sancti Hillarii Trivet, Rex Parliamentum habuit Karleoli, in quo per majores graves p. 411. depositæ sunt querimoniæ de oppressionibus ecclesiarum et MS. Bibl. monasteriorum multiplicibus, et extortionibus pecuniarum per Reg. 13 Clericum Domini Papæ, Magistrum Willelmum Testa, noviter E. ix. in regno ²inductum. Præceptumque est eidem clerico, de assensu Comitum et Baronum, ne de cætero talia exequatur. Ordinum fuit etiam, quod ³præ remedio super hiis obtinendo, ad Dominum Papam nuncii mitterentur. In eodem Parlamento edita sunt Statuta quædam, religiosos tangentia, qui domos suas principales in alio regno habebant.

Measures taken against the rapacity of the Pope's Clerk.

Proposition for the marriage of Prince Edward with a daughter of the King of France. Ad istud Parliamentum venit transmissus per Dominum Trivet, Papam Cardinalis quidam, "Petrus Hispanus" dictus, pro p. 412. matrimonio inter filium Regis Angliæ et filiam Regis Franciæ, MS. Bibl. secundum quod a Papa Bonifacio, tanquam mediatore pacis, Reg. 13 ordinatum fuerat, consummando. Cui per Regem responsum E. ix. est, paratum se fore implere quæ ordinata sunt, dummodo Rex Francorum velit ex parte sua quæ ad ipsum pertinent adimplere. Dederat enim Rex Franciæ, dum Wasconiam tenuerat, castrum quod "Malileonis" dicitur, cuidam militi, qui illud adhuc detinebat, nec ad mandatum Regis Franciæ illud curabat restituere; ob quam causam fertur illud matrimonium haecenus fuisse dilatum. Rediit itaque Cardinalis Londonias, ubi super hiis certitudinem expectaret.

Capture and execution of two brothers of Robert Bruce. Interim, Robertus de Brus, terram circumiens, multos sibi rebelles peremit, misitque cum parte exercitus duos fratres suos, Thomam militem, et Alexandrum clericum, ad aliam partem terræ, ut homines terræ ad se allicerent blanditiis atque minis. ⁴Quibus Anglicis supervenientibus, capti sunt, et ducti ad Justiciarios; ac condemnati, primo tracti, ac postea sunt suspensi.

Exactions practised on the Friars Minors by the Pope. Tempore hujus Regis, Fratres qui dicuntur "Minores," seu, Matthew Westm. quod latius publicatur, et nequius comprobatur, "totius p. 433. "Ecclesiæ exploratores," ad illicita legis suæ aspirantes, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *societatem* in orig.; corrected from the printed texts.

² *inductus* in orig.

³ *pro* in the printed texts, and in Trivet; *præ* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Matthew of Westmin-
ster, p. 433.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Matthew of obtulerunt Summo Pontifici ¹quadraginta millia de florenis A.D. 1307. aureis, et pecuniam multam nimis, pro terris, prædiis, redditibusque, licite obtinendis. Quibus Papa, "Ubi est," inquit, "illa vestra pecunia?" At illi dixerunt, "in manibus mercatorum," Et datis Fratribus induciis trium dierum responsionis habendæ, absolutis mercatoribus a depositi custodia, præcepit Papa, sub interminatione anathematis, pecuniam ipsam ejus necessitatibus custodiri. Responditque Fratribus, regulam Sancti Francisci ²canonizatam se nolle sensu aliquo violare, nec Fratres ab ea aliquando declinare, sed secundum eam degere semper debere. Sicque factum est, ut quod injustius adquisierant, æquissime amiserunt.

³Eodem anno, ventus vehemens et damnosus prostravit arbores, ædificia, et campanilia multa, in regno Angliæ per diversa loca.

Matthew of West-
minster,
pp. 432-3.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

⁴Ejus quoque tempore, Rex Tartarorum, et Rex Armeniæ, Transactions in Syria.
et Rex Georgianorum, congregato exercitu, qui fuerunt decies centena millia, et quadraginta millia in equis, invocato contra Sarraenos Christi adjutorio, dimicarunt. Et cæsa sunt ex Saracenis apud Halapiam, Alachemala, ⁵Gararam, et Damascus, plusquam ducenta et quadraginta millia, in ultionem sanguinis Christianorum ⁶effusi apud Aceon, Tripolim, et cætera loca sancta. Horum Tartarorum conversionis, ut fertur, extitit ista causa:—Frater magni Regis Tartarorum ⁷Cassiani, eum A miracle.
esset Paganus, adamavit filiam Regis Armeniæ Christianam; quam a patre petiit in conjugem sibi dari. Rex autem Armeniæ noluit adquiescere, nisi fieret Christianus. At ille, prævalens viribus et potentia, sibi intulit minas belli. Tandem Rex, accepto consilio, quod meliores sunt nuptiæ quam pugnae, annuit postulatis. Deinde suscitata prole masculini sexus inter eos, inventus est hispidus et pilosus velut ursus. Quo patri oblato, dixit non esse suum, quemque jussit statim igne cremari; mater vero contradicens petiit sibi dari infantem, quo accepto, jussit cum baptizari; et statim post trinam immersionem in sacro fonte, cecidit omnis villositas de infante, et apparuit lenis et pulcherrimus puerorum. Hoc viso, credidit pater et domus tota.

Trivet,
pp. 412, 3.

Post Pascha, Robertus de Brus, aucto jam suo exercitu, Transactions in Scotland.

¹ *quadringenta* in Matt. Westm.,
and in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *canonizatum* in orig.

³ A.D. 1299, according to Matthew of Westminster.

⁴ S. A. 1299, as given in the

Flores Hist. of Matthew of Westminster.

⁵ *et Gararam* in the printed texts.

⁶ *effusi* in orig.

⁷ *Cassian* in the printed texts.

A.D. 1307. congressus cum Aymero de Valentiis, ipsum compulit in Matthew of fugam; paucis de hiis qui erant cum eo peremptis. Infra Westmin-
triduum etiam sequens, fugavit Comitem Gloverniæ; multis- ster, p. 458.
que hinc inde occisis, ipsum obsedit in castro de Are; Reg. 13 MS. Bibl.
¹ quousque per exercitum, a Rege missum, fuit obsidio dis- E. ix.
soluta. Extunc autem, insequentibus eum Anglicis, fugit ad
loca palustria et nemorosa, in quibus latibula quærantem
comprehendere minime potuerunt.

Transla-
tion of
King Se-
bert at
Westmin-
ster.

Hoc anno, cum placcret Fratribus de Westmonasterio MS. Bibl.
transferre Sebertum Regem de veteri ecclesia in suam novam Reg. 13
basilicam, (qui primo de Regibus Anglorum ibidem, in E. ix.
honore Sancti Petri, Apostolorum Principis, fundavit eccle-
siam), et cum devotionis ardore ejus aperuissent ² sarcophagum,
invenerunt manum ejus dexteram integram in carne, cute,
unguibus, et ossibus compactis, usque ad medium brachii;
qui jacuerat ibi per annos circiter septingentos.

Summons
to meet at
Carlisle.

Tunc Rex Edwardus, missis per Angliam nunciis, præce- Trivet, p. 413
pit sub gravi pœna, ut omnes qui ei debebant servitium, Matthew of
parati essent apud Karleolum ³ in tres septimanas post festum Westmin-
Sancti Johannis Baptistæ. MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Final sick-
ness of
King Ed-
ward; and
advice
given by
him to his
son.

Interea Rex grandævus vexari cœpit ⁴ dysenteria; et quia MS. Bibl.
jam desperabat de vita diuturna, misit ad filium, ut maturaret Reg. 13
audire patris extrema colloquia. Quem, inter cætera, misori- E. ix.
cordem fore monebat, et justum et affabilem universis, con-
stantem in dictis et factis, familiarem bonis, et præcipue miseris
misericordiam impertiri. Deinde præcepit, ne post mortem suam
festinaret ad coronam Angliæ suscipiendam, donec paternas
injurias in Scotos honorifice vindicasset; sed moraretur in
partibus, et assumeret secum ossa paterna in aliquo vase
reclusa; quæ secum faceret deportari, donec totam Scotiam
pervagasset, et omnes superasset adversarios, vel cepisset,
“Quoniam,” inquit, “nullus te poterit superare, dum ossa mea
“tecum feceris deportari.” Præcepit etiam ut fratres suos,
Thomam et Edmundum, diligeret et foveret; quorum uni,
Thomæ videlicet, dederat ⁵ Comitatum Cornubiæ, Edmundo vero
Comitatum Marescalli. Præterea, monuit ut matrem suam,
Margaretam Reginam, tanquam bonus filius coleret et amaret.

¹ quosque (by inadvertence, prob-
ably) in Parker's text.

² sepulchrum in the printed texts.

³ infra in the printed texts, and
in Trivet; in in Matt. Westm.

⁴ dissenteria in orig.

⁵ This assertion is incorrect; as

will be seen stated in the succeeding
reign, Thomas de Brotherton, and
not Edmund, was made Earl Mar-
shal; and that, not till after the
death of Edward I.; whose young-
est son, Edmund, was created Earl
of Kent in 1321.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Jussit etiam, sub interminatione maledictionis suæ, ne Petrum A.D. 1307. de Gaverstone, communi decreto exiliatum, sino communi favore præsumeret revocare. Intimavit ei quoque, quod crucem suscepisset pro negotio Terræ Sanctæ, quam proposuit personaliter readvisse; sed turbatus per molitiones Roberti de Brus novas et varias, impeditus fuit a proposito, ex bellum in Scotiam transferro coactus est, omisso negotio memorato: "Triginta"—inquit "—et duo millia librarum argenti præparavi ad exhibendum " ¹septies viginti milites honorifice in Terra Sancta, cum " sua familia, quia mihi non datur votum perficere in persona " propria, qui cor meum illuc deferent et reponent. Quod " cum secum deportaverint, spero in Deo meo, omnia illis " ²prosperè successura. Præcipio," ait, "igitur districtè, sub " pœna maledictionis paternæ, ne dicta pecunia in alios usus " expendatur."

Sed filius Regis, patre defuncto, nihil horum complere voluit; sed terras Scotiæ mox deseruit, et regnare festinavit. Petrum de Gaverstone, contra suorum voluntatem procerum, revocavit; quem militem mox creavit, et totam pecuniam quam pater ordinaverat ad succursum Terræ Sanctæ prodigaliter sibi donavit. Qui proinde in tantam superbiam est evectus, ut despiceret terræ magnates, publicè vocando Thomam Lancastriæ Comitem, "histrionem," Eymerum de Valentia Penbrochiæ Comitem, "Joseph Judæum," eo quod pallidus esset et longus. Comitem Warwichiæ Gwidonem, eo quod fuscus esset, appellavit " ³do Arderina Nigrum " Cauem;" sieque læcessivit insolentiis regni nobiles, donec privatus capite, docuit suo miserabili fine nobiles milites non læcessendos. Sed hæc in sequentibus videbit lector plenius suo loco.

Ultimate disregard of that advice.

⁴Ulliones variæ quæ contigerunt Edwardo, pro contemptu monitionum paternarum.

Edwardus vero, quia patris neglexit monita, infeliciter Misfortunes that befel Edward in regnavit; postea ⁵jugiter ipsum et Barones suscitata discordia, continua perseverante karistia, et præcipue tribus

¹ *species vigintes*, in orig., by inadvertence: *septies viginti* in the printed texts.

² *prospera* in the printed texts.

³ *D. de*, in the printed texts: meaning probably *Dominum*:—"his " Lordship the Black Dog," etc.

⁴ This title has been inserted in Walsingham as part of the text, through an error committed in copying from his original, probably MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *jugi inter* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1307. annis, quibus incolæ moriebantur pro panis inopia, et jumenta pestilentia perierunt. Et quod plus, nescio utrum verceundum aut formidandum est, quondam Scoti subditi toto suo tempore in bellis mortalibus, in cunctis pene conflictibus ex Anglicis ubique victoriam reportarunt, tantumque metum incusserunt eis, ut viginti non auderent congressum expectare trium Scotorum. Ipse autem Rex turpiter a Scotis victus est circa septimum annum regni sui; nobilesque multi perempti sunt ab eisdem. Ad ¹consilium etiam miscrilarum, semper ducebatur malo consilio, donec, offeratus in tyrannidem, Thomam Lankastriæ Comitem, et plures ex suis naturalibus, peremisset. Tandem post infelicem regni, non dicimus "gubernationem," sed potius "devastationem," turpiter regno dejectus, a suis inhumaniter est peremptus. Hæc omnia, cunctorum opinione, sibi ²contingentibus, quia jussa patris sprevit et maledictionem vetuli parvipendit; quæ cuncta in sequentibus plenius enarrantur. Sed nunc ad materiam revertamur.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Prince Edward is sent by his father to marry the daughter of the King of France.

Death of King Edward I. 7 July, 1307.

His wives and issue.

Cum Rex Edwardus præmissis monitis, ut præfertur, filium instruxisset, et de sua postrema voluntate plenius docuisset, misit eum in Angliam, ut secundum ea quæ a Rege audiret Franciæ, proficisceretur ad connubium cum ejusdem filia contrahendum. Pro qua causa parum ante in Angliam missus fuerat quidam Cardinalis, dictus "Petrus Hispanus," ut pacta nuptialia confirmaret.

Trivet, p. 413. Matthew of Westminster, p. 458. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Post decessum filii cœpit Rex, prout ante, vexari dysenteria; movit nihilominus de Karleolo, quinto Nonas Junii, parvis dietis versus Scotiam proficiscens. Pridie vero Nonas ³Julii venit ad Burgum super Sandes; ubi, invalescente morbo, die crastina, scilicet feria sexta, præsentī vitæ valefaciens, dies suos in bono, et annos suos in ⁴Angliam, consummavit.

Regnavit autem annis triginta quatuor, mensibus septem, diebus viginti uno; complevitque ætatis suæ annos sexaginta octo et dies viginti. Duxit autem Rex iste nobilis duos uxores nobiles; primo, videlicet, Alienoram sororem Regis Hispaniæ, vivente patre suo Henrico, illustri Rege Angliæ; de qua ⁵quatuor filios generavit, Johannem primogenitum, Henricum, Alfonsum, et Edwardum, qui sibi successit in regno; et quinque

Continuation of Trivet, p. 1 (ed. Hall). MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ An error for *cumulum*; as in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Sic in orig.

³ *Junii* in the printed texts.

⁴ *gloria* in Matthew of Westmin-

ster and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ The printed Continuation of Trivet says only three, and omits the name of Henry.

filias; Alienoram scilicet, quam Dominus Willelmus, Comes de A.D. 1307.

Bares, cepit in uxorem; Johannamque de Acres, quæ data est Gilberto de Clare, Comiti Gloucestræ, in uxorem; quæ post decessum Comitis quendam bachalarium, nomine "Dominum " Radulphum de Monhermer," accepit in maritum, inconsulto patre; Margaretam, quæ ¹desponsata fuit Domino Johanni, Duci Brabantæ; Mariamque, quæ habitum Sanctimoniale accepit apud Ambresbire; et Elizabet, quam Comes Holandiæ duxit ²uxorem; quo mortuo, Dominus Humfridus de Boun, Comes Herefordiæ, duxit eandem. Secundo duxit Rex præfatus in conjugem Margaretam, sororem Philippi, Regis Franciæ; de qua genuit duos filios, Thomam dictum "de Brothertone," et Edmundum, et unam filiam nomine "Margaretam."

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont. Tri-
vet, p. 1.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
Murimuth,
pp. 8, 9 (ed.
Hog), Mat-
thew of
Westmin-
ster, p. 458.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Hæc ideo dignum duxi scribere, ne posteris lateat gene-
ratio tanti regis. Fuerat autem in armis strenuus, bellicosus
etiam, et victoriosus. Totam Angliam de manu Symonis de
Monteforti, et eidem adhærentium Comitum et Baronum,
adquisivit. Walliam de manu Lewelini in suos usus accepit.
Aquitanniam quoque de manu Regis Franciæ sapienter ex-
torsit. Scotiam sæpius subjugavit; sed ea capta per Robertum
le Brus, ipse, in lecto mortis jacens, ex magnanimitate cordis
jussit corpus suum ibi remanere insepultum, et deferri in
exercitum, donec tota Scotia esset finaliter subjugata. De quo
quidam sic scripsit:—

Character
of Edward
I.

"Dum viguit Rex, et valuit sua magna potestas,
Fraus latuit, pax magna fuit, regnavit honestas."

Post Principis ³prædicandi decessum, venerabilis pater, His funeral
Dominus Petrus Hispanus, Cardinalis, et clerus Angliæ, obsequies.
cunctique regni nobiles, qui interesse poterant, obviam corpori
undique occurrerunt, solennes proceSSIONES, ad quas venerat,
per ecclesias faciendo. Requievit autem corpus venerabile
inhumatum in ecclesia Canonicorum de Waltham usque in
⁴die sepulturæ suæ, scilicet per sexdecim septimanas; per
quod tempus, ex mandato executorum Regis, illuc destinati
sunt de singulis magnis monasteriis vicinis in circuitu heb-
domadatim sex monachi seu canonici, vel alii religiosi, qui
circa corpus vigiliis facerent, et exequias solemniter contin-
arent, non sine gravibus laboribus et expensis. Nec cuiquam
licebat recedere, donec arbitrio executorum licentiatum fuisset.

¹ desponsavit in the printed texts. | prædicandi in MS. Bibl. Reg. 13

² in uxorem in the printed texts. | E. ix.

³ prædicti in the printed texts; | ⁴ diem in the printed texts.

A.D. 1307. Cardinalis autem indulget veniam unius anni omnibus dicenti- MS. Bibl.
 bus Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica, pro Reg. 13
 anima dicti Regis. E. ix.

Edward I. Cumque a festo Translationis Sancti Thomæ Martyris usque
 buried at ad festum Apostolorum Symonis et Judæ jaciisset ¹inhuma-
 West- tum corpus regium, tandem ipso die Apostolorum apud
 minster. Westmonasterium est sepultum; patre venerabili Antonio,
 Patriarcha Ierosolomitano et Dunelmensi Episcopo, missam
 celebrante et extremas exequias faciente.

¹ *inhumanum* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

DE EDUARDO POST CONQUÆSTUM SECUNDO.

MS. Bibl. Post mortem, ¹toto mundo deflendam, Edwardi Regis A.D. 1307.
Reg. 13 invicti, successit ei filius suus Edwardus, cognomento de Edward II.
E. ix. “²Kernervan,” non tam jure hæreditario quam unanimi succeeds to
assensu procerum et magnatum. Non tamen coronatus est the crown.
usque ad duodecimas Kalendas Martii; quando una cum nova
conjugo sua, filia Regis Franciæ, Isabella, regale diadema
suscepit. ³Nihilominus, defuncto patre, fidelitates et homagia
a prælatis proceribusque suscepit.

Trokelowe, Sed medio tempore, ⁴priusquam corpus paternum sepulturæ He im-
pp. 3, 4 (ed. traderetur, posuit maculam in gloria sua, erectus in tyranni- prisons the
Hearne). dem, unde mox contraxit infamiam, perseveraturam temporibus Bishop of
MS. Bibl. diuturnis. Nam Cestrensem Episcopum, Dominum Walterum de Chester
Reg. 13 Langtona, regni Thesaurarium, et patris executorem præcipuum, (Lichfield
E. ix. executione testamenti penitus impedita, capi fecit et includi, and Co-
Langtona, regni Thesaurarium, et patris executorem præcipuum, ventry),
executione testamenti penitus impedita, capi fecit et includi, and other-
ac Dei timore et Sanctæ Matris Ecclesiæ honore postpositis, wise per-
inhumane tractari fecit eundem. Causa inimiciæ fuit, quia secutes
dictus Episcopus, patre suo vivente, de suis corripuit inso- him.
lentiis, et superfluis compesuit ab expensis. Ex causis præ-
missis infensus Episcopo, ⁵effrenis juvenis eum squalore carceris
coartavit, et omnibus bonis suis, ac etiam sibi debitis, spo-
liavit; nec erat in regno qui pro eo verbum facere ausus
fuit, tanta fuit bilis juvenis contra eum. Fecit insuper Jus-
ticiarios inquirere de persona sua, ut si quicquam inordina-
tum reperissent, Rex proculdubio ab eo ultra pœnas meritas
exegisset. Rationem etiam ⁶expetiit ab eodem de officio ⁷The-
saurariæ, et tempore suæ ministrationis. Sed ⁸Pontifice semper
congruis datis ad objecta responsis, nullo sensu potuit culpa-
bilis inveniri. Tandem aspirante divina gratia, et auctoritate
Papali mediante, ad semi-gratiam Regis recipitur, rebus suis
omnibus ⁹restitutus.

Eodem tempore Rex juvenis revocavit ab exilio Petrum de Gaveston
Gaverstone, qui dudum tempore patris sui, certis de causis, is recalled
assensu communi procerum et magnatum, exilio perpetuo from exile.

¹ *toti* in the printed texts.

² *Caernervan* in the printed texts.

³ A long passage in reference to the marriage and coronation of Edward II., which appears in the printed texts, is here omitted in the Arundel MS. See the “Variations,” in the Appendix.

⁴ The language of Trokelowe is varied occasionally.

⁵ *effrenus* in orig.; erroneously.

⁶ *rex petiit* in the printed texts; *expetiit* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *thesaurarii* in the printed texts.

⁸ *Pontifici* in the printed texts.

⁹ *restitutis* in the printed texts.

A.D. 1307. fuerat condemnatus. Iste Petrus filius fuerat cujusdam generosi, sed alienigenæ de Wasconia; qui in obsequio militaverat laudabiliter Regis patris; ejus obsequii gratia Rex hunc Petrum, puerulum, in suam suscepit ¹Curiam, adjungens eum ²filiis sui Curia, cum quo a pueritia adolevit. Invenit autem tantam gratiam coram Regis filio, ut ipse, spretis vel parvipensis magnatum regni filiis, huic solummodo adhæreret, ejus tantummodo servitium acceptaret. In tantumque lapsu temporis crevit amor, ut ab eo usque ad mortem saltem animo non posset ³separari. Ille vero, etsi eum facie tenuis reamaret, ejus, ni fallor, munera plus amavit; dum thesaurum et regni jocalia, quæ filii Regis esse debuerant, pence se collegit, et transmarinis mercatoribus ad usus suos proprios tradidit conservanda. Igitur cum, ut diximus, dictum Petrum ab exilio revocasset, inconsultis cunctis regni proceribus, illi contulit Comitatum Cornubiæ, et insulam Man, ⁴quæ specialiter spectat ad coronam.

Parliament at Northampton. Eodem anno, tertio Idus Octobris, tenebatur Parliamentum Northamptoniæ, in quo fuit ordinatum, ut moneta Regis Edwardi, patris istius regis, quæ apud incolas viluerat, post decessum ejus curreret more solito, sub pœna vitæ et membrorum; et quintadecima clericorum, civium, et burgencium totius terræ, et laicorum vicesima, regi novo concederetur.

The Templars imprisoned throughout England. Sub eodem tempore capti fuerunt omnes Templarii per totam Angliam præcepto regio uno die, propter plurima inhonesta et enormia, fidei Catholicæ inimica, super eisdem prius per universum orbem captis reperta et probata; et in diversis regni castellis incarcerationantur.

Transit annus iste frugum ⁵ferax et fructuum, qui communitati sufficerent, ⁶non nimium abundaret; Francis otiosus; Anglicis et Scotis inquietus: et super hæc, ⁷Anglicis præcipue flebilis, pro amissione tanti regis, cui non par in mundo eo tempore habebatur.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ⁸octavo, qui est annus

¹ curam in MS. Bibl. Reg. 13E. ix.

² filio suo curia in the printed texts.

³ seperari in orig.

⁴ qui in orig.; as also, in Trokelowe, in reference to the "Comitatus Cornubiæ;" the Isle of Man not being named by him.

⁵ ferax in orig.

⁶ si non nimium recondarent in

the printed texts: *si non nimium abundarent*, as in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., is the correct reading.

⁷ Anglis in Camden's text.

⁸ This is the original reading in the Arundel MS., but it has been altered to *nono* by a somewhat later hand. The latter is the reading of the printed texts.

- MS. Bibl. regni Regis Edwardi, nondum coronati, a Conquæstu Secundi, A.D. 1308.
 Reg. 13 secundus, tenuit idem rex Natale apud Wy, manerium Ab-
 E. ix. batis de Bello, cum familia multa nimis. Paucis post Natale Edward II.
 Trokelowe, diebus transactis, transfretavit in Franciam, ut Regis Franco-
 p. 5. marries
 MS. Bibl. rum filiam in uxorem duceret, nomine Isabellam, quæ paulo
 Reg. 13 plus annis duodecim habuit in ætate. Commisit autem regni Isabella at
 E. ix. custodiam Petro præfato; ob quam causam murmur immodicus Boulogne
 Cont. Trivet, inter procures regni succrevit. Nuptiis in Francia apud Bolo- sur Mer, 23
 pp. 3, 4. niam ¹supra Marc, quibus quatuor Reges interfuerunt, videlicet January.
 MS. Bibl. Rex Franciæ, filius Regis Franciæ, Rex Alemanniæ, et Rex
 Reg. 13 E. ix. Siciliæ, celebratis solemniter, ad regnum Angliæ revertitur cum
 Trokelowe, uxore. Igitur procures occurrunt regi suo conjungique novæ;
 p. 5. et a cunctis elaboratur, quis propensiozem honorem impendere
 MS. Bibl. possit illis. Occurrit inter cæteros ipse Petrus, quem mox Rex Shows un-
 Reg. 13 in amplexus specialius admittebat, et familiaris respiciebat. due favour
 E. ix. Invidebant ergo procures, sed vindictam in tempus aliud diffe- to Gaveston.
 rebant.²
- Cont. Trivet, Eodem anno, sexto Kalendas Martii, die videlicet Sancti Coronation
 p. 4. Matthiæ Apostoli, Rex et Regina cum solemnitate maxima of Edward
 MS. Bibl. apud Westmonasterium ab Episcopo Wyntoniensi, commissione II., 24
 Reg. 13 E. ix. Archiepiscopi Cantuariensis exulantis, magnifice coronatur. February.
 MS. Bibl. In die quo Rex debebat coronari, coram Karolo et Lodewico
 Reg. 13 Comitibus, patruis Reginæ, Johanne Duce Brabantiæ, et Mar-
 E. ix. garetæ Dueissa, Comite Sabaudia, et multis aliis nobilibus, Counsels of
 tractaverunt Comites et Barones regni Angliæ de statu regni, the nobles
 petieruntque a Rege amotionem Petri de Gaverstone a regno; against
 sed Rex noluit consentire. Idecirco proposuerunt Comites Gaveston.
 nationem regiam impedire. Quod Rex intelligens, promisit
 bona fide se facturum illis in Parlamento proximo quie-
 quid peterent, tantum ne coronatio differatur. Interim, Rex Undue pre-
 misit post Regale Sancti Edwardi in ecclesia monachorum ferencee
 ibidem, in quo post Missam est in palatium ³reversurus, et shown to
 ad prandium est sessurus. Cancellarius regni et Thesaurarius Gaveston
 de jure portare debent ealicem Sancti Edwardi cum patena, si at the
 presbyteri fuerint, ante Regem: tradidit autem Rex non qui- Corona-
 bus debebat, sed voluntarie portiuneulas Regalis Sancti Edwardi, tion.
 puta crucem, sceptrum, virgam, ealearia, et gladios; sed
 coronam Sancti Edwardi tradidit Petro ad portandum manibus
 inquinatis, ex quo non immerito indignati sunt populus atque
 clerus. Fuit autem ibi tanta compressio populi, ut quidam

¹ *juxta* in Camden's text.² The above closely corresponds with Trokelowe, but is given in a

somewhat more amplified form.

³ *reversus* in the printed texts.

A.D. 1308, 1309. miles, Johannes de Blakewelle, qui ab antiquo hostis illius ecclesie fuerat, sine viatico ¹expiraret. Sed nec Regi coronando, nec Episcopis, ipsum coronaturis, pepercit violentia populi. Et ideo, cum festinatione nimia, et quasi sine reverentia, fuit ista solemnizatio consummata. Illo die, Missa in ecclesia diu post nonam, et prandium in palatio de nocte, sunt finita.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Death of
John de
Blake-
welle.

Petrus de Gaverstone facit Torneamenta Walyngfordia.

Gaveston holds a Tournament at Wallingford; and offends the nobles there.

Petrus de Gaverstone, se intra se continere nesciens, torneamentum fecit juxta castrum ²suum de Walyngfordia proclamari, et ³tantam sibi militiam ex diversis partibus aggregavit, quod pene cunctos Anglorum nobiles, contra se venientes, vilissime conculcavit; inter quos extitere præcipui, Thomas Comes Lancastriæ, Humfridus Herefordiæ, Eymerus Penbrochiæ, et Johannes Warenniæ, quasi totius regni primores. Hii nempe dure ferentes et Petri supercilium et acceptum opprobrium, de die in diem quomodo Petrum perderent cogitabant.⁴

Trokelowe,
p. 6.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste fruges et fructus afferens; quietus a bello Francis, Anglicis, atque Scotis.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Magnates indignantur de Petri superbia.

Hostile feelings of the nobles towards Gaveston.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ⁵nono, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, tertius, perpendicularis regni magnates et proceres, alique terræ fideles, Regem in Petrum deperire præfatum, in tantum ut nullius consilium, nullius consortium, nulliusve solatium, curare videbatur, nisi Petri solius, et quod tota regni dispositio fiebat illius arbitrio, nec in regali Curia cujusquam negotia vel promoveri poterant vel expediri sine Petri conniventia, indignati sunt pro eo maxime, quod idem Petrus plus dilexit pecuniam quam æquitatem, plus respexit munera quam causarum qualitates, et

¹ expiraret in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

² Apparently *reñū* in orig. and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. The reading here is *castrum apud Wal-*

lingfordiam in the printed texts: *castrum suum* in Trokelowe.

³ *tantum* in orig.

⁴ The narrative of Trokelowe is somewhat expanded here.

⁵ *decimo* in the printed texts.

MS. Bibl. ipsam pecuniam quam nequiter adquisivit, commisit custodien- A.D. 1309.
 Reg. 13 dam, vel ad usus suos ampliandam, transmarinis mercatoribus,
 E. ix. sicut prius. Et super hæc omnia, justa satis illis accevit ira,
 quod viderent se ¹contemni, et ²alienigena, quem nec virtus
 nec sapientia commendabant, super se supra merita sublimari,
 et eis in locis omnibus anteferri. Dicebant ³ergo ad invicem,—
 “Vidētis, quia nihil proficimus, expedit ut iste tollatur e medio;
 “ne per potentiam inducat extraneos, qui non solum nostras
 “leges, nostras ⁴annullant consuetudines, sed nostrum for-
 “sitan tollat locum.” Crevit ⁵hæc voluntas indies, et cotidie
 hoc propositum firmabatur.

Tandem, licet sero, prout moris est Anglicis, cum ad extremam
 necessitatem ⁶pervenerint, parant erumpere, et Regem super
 hiis et aliis convenire. Ad Regem igitur sine strepitu accedentes,
 rogant humiliter, ut baronum suorum consiliis tractare negotia
 regni velit, quibus a periculis sibi et ⁷regni imminētibz,
 non solum cautior, sed tutior, esse possit. Amittit Rex votis
 eorum, et ad Parlamentum omnes qui interesse debebant de
 consuetudine, convocavit; ubi tractatu diligenti habito, pos-
 tulatum est a Rege cum instantia, ut liberam Baronibus
 disponendi quosdam Articulos, sibi regnoque suo, necnon
 Ecclesiæ Anglicanæ, utiles, concederet facultatem. Suspiciatus
 mox Rex, quo eorum intendebat intentio, quod videlicet vel
 tenorem Magnæ Chartæ, vel Chartæ de Foresta, peterent
 confirmari, vel certe, quod plus timebat, Petrum de Gaverston
 ordinarent in exilium destinari, diu remittit annuere postulatis.

Trokelowe, Tandem, ad importunam cunctorum instantiam, consensum
 p. 7. præbuit, et iuravit se ratum tenere quicquid proceres ⁸ordi-
 MS. Bibl. narent. Consensu Regis habito, Barones sibi sex Episcopos
 Reg. 13 adseverunt, et plures de clero prudentes, cum multis ⁹com-
 E. ix. munitibus, discretis viris, qui prædictos Articulos ordinarent.
 MS. Bibl. Petrus vero de Gaverstone, in hoc Parlamento elatus in super-
 Reg. 13 biam, Barones despexit, et convitia nonnullis intulit, eorumque
 E. ix. personas verbis prociacibus debonestavit. Toleraverunt tamen
 nobiles regni hæc omnia, quia sperabant in proximo vindictam
 sumero de eodem; sed hoc fieri posse minimo credidit dictus
 Petrus.

Measures
 taken by
 the nobles,
 to counter-
 act the in-
 fluence of
 Gaveston.

¹ *contemptui* in the printed texts.

² *alienigenam* in the printed texts,
 a preferable reading; though it is
alienigena in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *igitur* in the printed texts.

⁴ *adnullent* in the printed texts.

⁵ *hoc* in orig..

⁶ *pervenerunt* in the printed texts.

⁷ Sic in orig., and in the printed
 texts.

⁸ *ordinaverint* in the printed texts.

⁹ *de communibus* in the printed
 texts.

A.D. 1309, 1310. The Arch- bishop of Canter- bury re- called from exile.	Hoc anno, Robertus, Archiepiscopus Cantuariensis, ab exilio revocatur, jussu præsentis regis; qui jam per biennium exulaverat, propter offensam patris sui. Transit annus iste perexiliter fruges reddens sive fructificans; Anglieis sollicitus et suspiciosus; Scotis et Gallicis otiosus. Anno gratiæ millesimo trecentesimo ¹ decimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quartus, tenuit idem Rex Natale apud Wyndeshores, cum solemnitate ² festiva.	Murimuth, p. 11. Cont. Trivet, p. 6. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
Edward ratifies the Ordi- nances.	Post Natale Dominicum, convenit universa multitudo regni nobilium ad Parliamentum Londoniis, ubi communi decreto Articuli, per Barones dudum provisi, Regi proponebantur, instantibus ⁴ opportune Baronibus, ut Rex ipsas provisiones confirmaret, et sui sigilli signaculo roboraret; præstaret insuper juramentum de eisdem provisionibus conservandis. Rex vero pro tunc nihil esse ratus denegandum magnatibus, corporale præstitit juramentum in hac parte, proceribus adquiescens. Quo facto, Dominus Cantuariensis Archiepiscopus, Magister Robertus de Wynchelese, mox cum cæteris suffraganeis, excommunicationis sententiam in omnes contra dictos Articulos venientes solemniter promulgavit. Hiis expeditis, Articuli in ecclesia Sancti Pauli Londoniis, in præsentia prælatorum, magnatum, et communium totius regni, Rege præsentem, publice legebantur; inter quos, tenor Magnæ Chartæ, cum aliis provisionibus Ecclesiæ et regno necessariis, petebatur; et prout Dominus Rex, pater suus, jusserat, alienigenas a sua Curia regnoque suo pelleret, et malos a se consiliarios amoveret; et ut omnia regni negotia cum cleri magnatumque consilio tractaret de cætero, nullamque guerram inciperet, vel quocunque extra regnum diverteret, sine consensu communi. Rex autem, etsi hæc omnia dura sibi et importabilia videbantur, magnatum tamen præbuit provisioni consensum, et dictum Petrum in Hiberniam exilio relegavit; sed Articulos cæteros nondum effectui mancipavit. Gaudebant nihilominus terræ proceres, quod id perduxerant ad effectum, ut Petrus, cunctis odibilis, exularet.	Trokelowe, p. 7. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Trokelowe, pp. 7, 8. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
Gaveston banished (A.D. 1308 and 1310).	Soluta Parlamento præfato, cunctis cum gaudio ad sua discedentibus, Rex ⁵ remansit tristis, moleste ferens exilium dicti Petri, et disperquirens omni studio, qualiter ipsum posset	Trokelowe, p. 8. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ undecimo in the printed texts.² magna in the printed texts.³ "Anno Domini mcccx tenuit Rex
"Parliamentum suum Londoniis
"quindena Pascha." — Heming-

burgh (or Hemingford), II. 276.

⁴ importune in the printed texts;
opportune in MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.⁵ mansit in the printed texts.

- ab exilio revocare; communicatoque super hoc eum suis pri- A.D. 1310.
vatis consilio, suggestum est, quod si sororem Comitis
Gloverniæ, qui tunc erat juvenis, ¹toti regno dilectus, et sub
tutela Regis, præfato Petro daret in conjugem, posset ipsum
Petrum ab exilio revocare intrepide. Rati sunt etiam propter
anorem Comitis, pariter et honorem, ejus esset sororius,
magnates cæteros eum posse magis æquanimiter tolerare.
Igitur eum festinatione maxima missum est in Hiberniam, et
Petrus in Angliam est reductus. Nee mora, Rex inter Petrum
et dietam sororem Comitis ²facit nuptias celebrari, licet
multum Comiti displicerent. Exinde Petrus crexit cornua,
et plus solito regni nobiles vilipendit. Nee hiis quidem quievit,
sed Regem adeo enervavit, ne dicam, infatuavit, ut eor ejus
averteret, et voluntatem, a pacto quod pepigerat, ne videlicet
traetaret regni negotia sine communi consilio dominorum.
Cœpit etiam, sicut prius, indies thesaurum Regis colligere, et
negotiatoribus ultramarinis commendare, non quidem ad regiones,
sed ad usus suos; et in tantum expilavit Regem, ut non
haberet unde solveret expensa consueta vel necessaria domus
sue. Nee solum Rex rei familiaris penuria, Petri stultitia,
laboravit, vel magis avaritia; sed Regina tantum rebus neces-
sariis artabatur, ut Regi Franciæ, patri suo, lacrymabiliter
quereretur ⁴se honore debito destitutam. Ob quam causam,
Rex Franciæ eunetos Anglieos, sibi notos, pro talium abusionum
tolerantia durius inerepavit.
- Inter hæc, Petrus, spiritu exagitatus superbiæ, regni deri- Insolence
debat proceres, subsannabat mediocres, jactitando se, sicut of Gaves-
prius, ipsis invitis, ⁵cumeta facturum; nec esset qui sue volun- ton.
tatis propositum quomodolibet impediret. Igitur Barones, con-
siderantes quod eorum patientia Petro malignandi præstabat
audaciam, concepto spiritu fortitudinis, Domino Regi assensu
communis denunciabant, ut vel dictum Petrum a sua propel-
leret comitiva, Articulosque provisos effectui manciparet, vel
ipsi certe in eum, tanquam perjurum, insurgerent pari voto.
Durus videbatur hic sermo Regi, quia Petro carere nesci-
vit; sed magis videbatur imminere periculum, si non suis
obtemperaret Baronibus in hæc parte. Consideravit nempe
suam notabilem paupertatem, et suorum abundas divitias,
suam impotentiam, et eorum vires; et ideirco ad tempus eun-

Gaveston
marries the
daughter of
the late
Earl of
Gloucester
(A.D.
1307).

Avarice of
Gaveston.

The Queen
complains
thereof.

¹ *toto* in the printed texts.

² *fecit* in the printed texts.

³ The language of Trokelowe here
is considerably varied.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *omnia* in the printed texts.

⁶ The language of Trokelowe is
amplified.

- A.D. 1310, 1311. suit illorum condescendere voluntati. Idcirco, plus timore Trokelowe, quam amore, plus necessitate quam voluntate, coactus, Petrum p. 9. regnum abjurare permisit; addita a Baronibus conditione, MS. Bibl. Reg. 13. quod si ulterius in Anglia, vel quacunque terra Regis Angliæ E. ix. ditioni subjecta, potuisset inveniri, illico caperetur, et velut hostis terræ publicus damnaretur. Igitur, sub promissa conditione, dato sibi conducto, Angliæ regnum lugens deseruit. Cujus adventu cognito, Rex Francorum mandavit regni sui ministris, ut dictum Petrum, ubicunque posset inveniri, caperent, et commendarent diligenti custodiæ; ne videlicet iterato rediret in Angliam, et filiam suam, Reginam, regnique proceres conturbaret. Sed mandatum Regis Franciæ Petrum non latuit; quamobrem regnum Francorum mox deseruit, et intravit Flandriam, tutas ibidem latebras quæsiturus. Cumque nec illic satis tutus sibi videretur, vagabundus per alia diversa loca ferebatur, ubique quærens requiem, quam non invenit. Tandem in se reversus, iterum cogitavit regnum Angliæ revisere, concepta ¹ fiducia de Regis amicitia, et Comitis Glovernæ, ejus sororem duxerat in uxorem. Et assumptis secum alienigenis, remeavit in Angliam, et ² parum ante Natale Dominicum se Regis obtutibus præsentavit. Rex, præ MS. Bibl. Reg. 13. gaudio adventus sui, juramenta, pacta, promissa negligens, E. ix. eum suscepit hilariter, tanquam celeste munus, et secum detinuit cum familia sua tota.
- Mischief caused by lightning. Hoc anno, quarto ³ Nonas Septembris, parum ante horam Cont. Tri- vet, p. 7. nonam ignitegii, visum est fulgur horribile; quod duravit per MS. Bibl. Reg. 13. totam noctem sequentem, cum magno tonitru et crebris ictibus E. ix. circa mediam noctem sequentibus; ita quod sepes et arbores, in multis locis, ⁴ suam viriditatem penitus amiserunt. Eadem hora, ecclesia de Midiltone, in Comitatu Dorsetiæ, Sarum Diocesis, cum campanili et campanis, ornamentis, libris, et munimentis monachorum dicti loci, eodem fulgure, Conventu ad Matutinas existente, combusta et consumpta est.
- Violent wind. Pridic Nonas ejusdem mensis, ortus est ventus validissimus, quo arbores innumerabiles, cum suis fructibus, prosternuntur; et campanilia de Modford et Geveltone ad terram similiter ceciderunt.
- The Bishop of Coventry excommunicated. Hoc anno, Archiepiscopus Robertus excommunicavit Wal- Murimuth, terum, Coventrensem Episcopum, quia noluit in Provinciali pp. 17, 18. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix.

¹ This appears to be a deduction from the words which Gaveston is represented by Trokelowe to have uttered, on coming to this resolution.

² circa in Trokelowe.

³ Nanas in orig.

⁴ sua in orig.

Murimuth, Consilio respondere, super eo quod ipse fuit juratus Ordina- A.D.
 pp. 17, 18. tiones servare Baronum, sed post, et contra eas, adhæsit 1310-1312.
 MS. Bibl. consilio Regis, et fecit Petrum de Gaverstone ¹reconciliari, et He appeals
 Reg. 13 Ordinationes infringi; unde dictus Episcopus ad Sedem Apo- to the
 E. ix. stolicam appellavit, et personaliter ipsam adivit; et Adam Roman
 Mirimouth contra eum per Archiepiscopum destinatus.² See.

Cont. Tri- Eodem anno, Nonas Junii, combusti sunt in civitate Pari- Templars
 vet, pp. 8, 9. siensi, judicio Domini Philippi, Regis Franciæ, quinquaginta burnt at
 MS. Bibl. quatuor Templarii. Paris.
 Reg. 13
 E. ix.

Hoc anno, Kalendas Octobris, sub Papa Clemento Quinto, Council of
 celebratum fuit Consilium apud Viennam, in quo Templari- Vienne
 orum Ordo damnatus est. Et ante illud Consilium, per uni- (A.D.
 versum orbem generaliter fuit divulgatum, quod omnes et 1311, 1312).
 singuli religiosi exempti ad jus transirent commune; unde
 solus Ordo Cisterciensis Papam adiit, anto dicti Consilii cele-
 brationem, pro exemptione sua pristina pacifice obtinenda.
 Quod et obtinuit, donis datis. In isto Consilio petita fuit
 et concessa decima sexennialis in subsidium Terræ Sanctæ,
 et annis successivis soluta.

MS. Bibl. ³Philippus, Rex Franciæ, cogitavit unum de filiis suis Designs of
 Reg. 13 E. ix. regem Ierosolomitano facere, et impetrare sibi omnes red- the King
 De la Moor, ditus et proventus Templariorum; et hæc occasione, prius of France
 p. 593 (ed. against the
 Camden). Templars.
 MS. Bibl. multos Templarios in regno suo, et præcipue Magistrum
 Reg. 13 E. ix. Magnum Ordinis, et alios multos, procuravit comburi, et
 totum Ordinem procuravit, et fecit, in Consilio prædicto
 damnari. Sed tamen propositum suum de eorum redditibus
 non est consecutus, quia Papa Hospitalariis hæc assigna-
 vit; non sine magnæ pecuniæ interventu.

MS. Bibl. Depositum nempe fuit contra Templarios, et compertum, Alleged
 Reg. 13 enormities
 E. ix. quod quando receperunt quemquam ad Ordinem, amotis om- committed
 nibus, exceptis fratribus ejusdem Ordinis, adduxerunt illum by the
 ad locum privatum, et totaliter denudaverunt; et tunc unus Templars.
 accederet ad eundem, et cum oscularetur in posteriori parte;
 deinde ⁴inducetur et ingeretur corrigiæ de ⁵sambuco. ⁶Ex
 post, erux portaretur, et ibi diceretur sibi, quod crucifixus

¹ *reconsiliari* in orig.

² The word *fuit* is omitted here ; but it is also omitted in Murimuth's own narrative of this transaction, in which he acted a part.

³ A somewhat similar account of Philip's conduct and designs, in reference to the Templars, is also given by Murimuth ; but the pre-

sent narrative can hardly be concluded to have been derived from it, and it more closely resembles that of De la Moor, p. 593.

⁴ *inducetur* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *sambuco* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *Et* in the printed texts.

A.D. 1311, 1312. non est Christus, sed quidam falsus propheta, deputatus per MS. Bibl. Judæos ad mortem propter delicta sua; et fecerunt eum ter Reg. 13 spuere super illam, et postea projecerunt crucem ad terram, E. ix. et eam pedibus conculcari fecerunt. Deinde ostenderunt sibi caput ejusdam idoli, ¹quem cotidie adorabant. Et præter hæc, depositum est contra eos, quod vitio fœdabantur sodomitico, statuentes quod nullus utatur mulieribus, sed quilibet alterutro, cum voluerit.

Proceed-
ings
against the
Templars
in Eng-
land.

Unde postea, cum factum fuisset Consilium Provinciale in Murimuth, Anglia, Londoniis, contra Templarios super hiis Articulis; quod pp. 13, 14. quidem Consilium duravit a mense Maii usque ad mensem MS. Bibl. Junii, in quo Templarii capti et accusati, fatebantur famam, Reg. 13 E. ix. sed non factum, nisi unus vel duo ribaldi in omni statu; omnes tamen fatebantur finaliter, non posse de sibi impositis se purgare, et ideo adjudicati fuerunt per Consilium perpetuæ poenitentiae: ita quod singuli in singulis monasteriis possessionatis detruderentur pro perpetua poenitentia peragenda; qui postea in hujusmodi monasteriis bene per omnia se gerebant.

Reference
as to the
Templars
from the
Council of
Vienne to
Pope
Clement V.

Cum in Consilio Viennensi tractaretur, an propter vocationem MS. Bibl. singularum personarum Ordinis Templariorum, vel propter acta Reg. 13 contra eodem, posset totus Ordo damnari, propter singularem E. ix. delinquentium vocationes; cum constaret quod dictus Ordo non fuerat vocatus, diffinitum fuit per dictum Consilium, quod non de jure. Ideo Papa Clemens in Bulla sua, condemnatoria Ordinis, adjecit hanc clausulam:—"Quamquam de jure non possumus, tamen ad plenitudinem potestatis, dictum Ordinem reprobamus."

Transit annus iste mediocriter fruges ferens, fructus quoque proferens; Anglicis nunc quietus, modo sollicitus; Francis pacificus; Scotiæ otiosus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²undecimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quintus, tenuit Rex ³Natale Domini Eboraci; cui interfuit Petrus de Gaverstone, quondam Comes Cornubiæ, cum suis alienigenis; Rege gaudente quia receperat Petrum sanum, tota Curia, cum Regina, mœrente, eo quod Regem cerneret male sanum.

Post Natale, rumore ventilato per provinciam de Petri rever- sione, tota patria merito commovebatur, majoribus et minoribus

¹ *quod* in the printed texts.

² *duodecimo* in the printed texts.

³ The fact of the King and Gaves- tone celebrating Christmas at York, is also mentioned by the Monk of

Malmesbury in his *Life of Edward II.* (published by Hearne, with Trokelowe); but there is no resemblance in his language to that of the text.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. perpendentibus, nondum quicquam suum ingenium, sensum, A.D. 1312. consilium, vel provisionem, prævaluisse, ut dictum Petrum arcerent a regia comitiva. Indignati sunt igitur regni potentes, et disperquirunt, qualiter meliori modo possint eum communi consilio finem imponere futuræurbationi. Bellum nempe in patria suscitare timebant, Regemque inquietare publice verebantur. Tamen, librato utrobique periculo, inveniunt quod, vivente Petro, esse non poterit pax in regno, nec Rex abundare thesauro, vel Regina gaudere Regis amore debito. Cumque diutius præterita, præsentia, vel futura pericula ponderassent, tandem reperto consilio, statunt omnia extrema citius experiri, quam, ut hætenus, per alienigenam vilipendi. Eligunt ergo ducem pro futuro negotio Dominum Thomam de Lancastria, thesauro divitem, stirpe nobilem, armis strenuum, moribus et justitia præpollentem; cujus originem hic retexere dignum duxi.—

Counsels of the nobles, on Gaveston's return.

Thomas Earl of Lancaster elected their chief. Account of him.

Trokelowe, pp. 10-13. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Henricus Rex Angliæ, Tertius a Conquista, ex uxore legitima duos suscepit filios, Edwardum primogenitum, et Edmundum. Edwardo, sibi successuro, contulit Cestriæ Comitatum; Edmundo, juniore filio, Consulatam Lancastriæ assignavit. ¹ Ex post, cum Comes Leycestriæ, Symon de Monte Forti, et Comes de Ferrariis, occubissent in bello contra Regem moto apud Evesham, et eorum Comitatus ad manum Regis fuissent per eskeatam devoluti, Rex prædicto Edmundo utrumque contulit Consulatam, sibi et hæredibus suis jure perpetuo possidendam; qui, licet tres Comitatus, videlicet Lancastriæ, Leycestriæ, et de Ferrariis, obtineret, nomen tamen Lancastriæ retinuit sibi semper. Duxit autem in uxorem mulierem nobilem, quondam Regis Navariæ conjugem, nuper viri solatio destitutam. Cujus filia, hæres electa Navariæ, filio et hæredi Regis Franciæ maritatur; quamobrem ex tunc regnum Navariæ regno Franciæ est unitum. Genuit autem ex dicta domina Thomam de Lancastria, de quo fit sermo; et duos alios filios nobiles, Henricum scilicet, et Johannem. Qui omnes, ex parte matris eorum, fratres erant Reginæ Francorum.² Igitur cum Edmundus in senectute bona hominem exuisset, Thomas, jure hæreditario Comes Lancastriæ, Leycestriæ, et de Ferrariis, est electus. Processu temporis, dictus Thomas filiam unicam Comitis Lincolnæ desponsavit, videlicet, Henrici de Laci; inde, de magno major effectus, post decessum dicti Comitis Lincolnensis, qui etiam et Sarisburiæ Comes fuit, quinque Comitatum dominus

¹ Et in the printed texts.

² The language of Trokelowe's narrative is somewhat varied here ;

though the account given is virtually the same.

A.D. 1312. existebat. Comes vero Lincolniae memoratus, eum propinquasse Trokelowe, cerneret terminum vitae suae, vocato Thoma genero suo, monuit ut cogitaret, quomodo Deus eum prae cunctis in regno ditaverit, honoraverit, et gloria fecerit abundare. “Qua-
 “propter,” ait, “et Deum diligere et honorare prae ceteris obligaris. Cernis sanctam Ecclesiam Anglicanam, honorabilem
 “quondam et liberam, per Romanorum oppressiones, et regum
 “hujus regni injustas exactiones, ¹proh dolor! ancillatam;
 “vides et plebem regni ²tributis, ³videbitis et tallagiis, appo-
 “riatam, et de conditione libero in servitutem actam. ⁴Cernis
 “regni nobilitatem, quandoquo toti Christianitati venerabilem,
 “jam ab alienigenis in terra propria vilipensam. Adjuro te
 “igitur per nomen Christi, ut virum induas, exurgas, et
 “erigas te ad honorem Dei et Ecclesiae, et patriae libera-
 “tionem, ⁵adhibesque tibi virum strenuum, nobilem, et pru-
 “dentem, Guidonem, Warwyce Comitem, cum necesse fuerit
 “de regni tractare negotiis; qui et consilio praeminet et
 “matritate pollet. Non verearis insurgentes adversitates
 “tibi dimicaturus pro veritate. Si hiis meis monitis adque-
 “veris, in aeternum honorem et gloriam consequeris.”
 Cum Comes vetulus fecisset finem hujuscemodi monitis, saeculo valedfecit; ejus corpus in ecclesia Sancti Pauli Londoniis est humatum.

Adherents of the Earl of Lancaster. Igitur Thomae, Lancastriae Comiti, pro relevanda Sanctae Matris Ecclesiae oppressione, et recuperanda regni debita libertate, adhæserunt viri nobiles, Humfridus de Boun Comes Herefordiae, Aymerus de Walentiis Comes Penbrochiae, Guydo de Bello Campo Comes Warwyce, Comesque Arundeliae, cum multis aliis Baronibus, quorum nomina scribere longum foret.
 Thomas de Brotherton, ultimately created Earl Marshal. ⁶Comes vero Marescallus, qui vivacissimus fuit exactor libertatum, jamdudum mortuo Comite de ⁷Herefordia seniore, cernens se solum non posse proficere in praemissis, eum haerede careret legitimo, timore ductus, ut superius dictum est, Regem Edwardum, patrem istius, constituit haeredit suum. Sed ipso, post modici temporis intervallum, sublato de

¹ *yth* in orig.

² *tributus* in orig. : erroneously.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ There seems no warrant for this passage in Trokelowe's narrative; indeed, throughout this recital of the dying Earl's words, his language is considerably expanded.

⁵ *adhibeasque* in the printed texts.

⁶ There is considerable resemblance between this passage and Trokelowe, pp. 14, 15; it seems, however, not improbable that they are drawn from different sources.

⁷ *Herefordia* in orig.

MS. Bibl. medio, Rex dictum Comitatum intravit, et Domino Thoma de A.D. 1312.
Reg. 13 'Brothertone, filio suo ex secunda Regina genito, fratri Regis
E. ix. hujus dimidio, Comitatum Marescalli donavit, juro perpetuo
possidendum.

Trokelow, Gilbertus Comes Gloverniæ, ætate juvenis, quia nepos Regis Conduct of
pp. 15, 16. erat, natus ex sorore sua, nec Regem volebat offendere, nec the Earls of
MS. Bibl. paribus deesse in petendis libertatibus, mediatorem se exhibuit Gloucester
Reg. 13 pro bono pacis. Comes Warenna, qui diu fluctuaverat, et and
E. ix. faverat parti Regis, per Cantuariensem Archiepiscopum intro- Warenne.
ductus, suis paribus jam consensit.²

³ Thomas igitur de Lancastria, dux electus regni nobilium, Proceed-
communis decreti sententia, honorabiles misit Domino Regi ings of the
nuncios, qui moram traxit tunc temporis Elboraci; deprecans nobles
per eosdem ex parte communi, ut vel dictum Petrum eis against
traderet, vel, ut ordinatum fuerat, regnum evacuare Gaveston.
præciperet. Rex vero, sinistro ductus consilio, et tales sup-
plicationis parvipendit et ab Elboraco recessit; et, donec
pervenit ad Novum Castrum super Tynam non quievit;
ubi usque ad festum Ascensionis Dominicæ perhædnavit,
Regina apud Tyne-mutham interim commorante. Itaque, non
tam ⁴despectus quam ⁴delusus, de consensu ⁵communi collegit
exercitum, et versus Novum Castrum cum proceribus memo-
ratis cum omni celeritate direxit iter; non quidem ut domino
suo Regi quicquam injuriæ vel molestiæ irrogarent, sed ut
ipsum Petrum captum secundum leges communiter editas
judicarent. Cumque Rex audisset Barones cum armis et exer-
citu adventuros, quasi proscriptus aut exil fuisset, fugit cum
dicto Petro, celeriter Thine-mutham; adventantibus atque cum
suis Baronibus ad Novum Castrum, et de facili ingressum
obtinentibus, illico Rex quamdam navem petiit. Et quamvis
Regina, tunc prægnans, plena lacrymis supplicaret ut secum
moram faceret, nihil omnino compassus eidem, assumpto Petro,
Scardeburiæ navigavit; in quo quidem loco castrum Regis
habebatur fortissimum, sed nec armis nec victualibus com-
munitum. Rex autem præcepit suis qui erant in castro, ut
custodiam Petri susciperent, et castellum victualibus in-
staurarent, dum ipse ad partes ⁶Werwychiæ se transferret.

¹ *Brotherdon* in Camden's text.

² The narrative, though exactly corresponding in meaning with that of Trokelowe, varies here somewhat in language.

³ *Comes igitur* in Camden's text.

⁴ *despectum* and *delusum* in the

printed texts.

⁵ *communi* in the printed texts.

⁶ *Elboraci*, according to Trokelowe; *Iwerwichie* (York) in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; *Warwichie*, incorrectly, in the printed texts.

A.D. 1312. Barones itaque, cognoscentes fugam Petri, equos et arma, Trokelowe, et bona cætera, quæ Petrus reliquerat in Novo Castro, apprehendi fecerunt, et loco tuto servari; dehinc post Petrum lora MS. Bibl. dirigunt sine mora. Cum autem ad castrum de Scardeburgh Reg. 13. pervenissent, tentoria fixerunt ibidem; sed cum advertissent nullum adesse impedimentum in patria, quominus eastrum expugnare valerent, Thomas, cum suis exercitibus, recessit a loco, ¹ne forte multitudo victualibus artaretur, dimissis ibidem ad expugnationem castrum Comitibus Penbrochiæ et de Warrenna; qui facientes insultum, custodes in brevi adeo fatigarunt, ut resistere vel defendere se nequirent. Tunc Petrus, cernens se non posse fugere, eisdem se reddidit, sub conditione quod simpliciter, omni exceptione seclusa, staret ordinationi Baronum; nihilque postulavit aliud, nisi ut domini sui Regis saltem semel frui colloquio copiam sibi darent.

Gaveston
surrenders
at Scar-
borough.

Treatment
of Gave-
ston by the
nobles.

Rex vero audiens Petrum captum, rogavit ut colloquio ejus potiretur: preceatus est insuper, ut ejus vita salvaretur, pollicens eo pacto se magnatum votis in omnibus satisfacturum. Quam quidem pollicitationem amplectens Comes Penbrochiæ, suasit Baronibus ut hanc petitionem Regi concederent, promittens se, sub pœna amissionis terrarum suarum omnium, salvo servaturo dictum Petrum, donec habuisset cum Rege colloquium, et exposit Baronum arbitrio commissurum. Concesserunt ergo dicto Comiti Petri custodiam, eisdem die et loco præfixis sine fraude restituendum. Comes autem Petrum ad partes Walyngfordiæ proposuit perduxisse; sed cum declinasset ad villam de Dadyngtone prope Warwienm, Comes commisit suis Petri custodiam, ipso ²cum conjuge sua, Comitissa, in vicino pernoctaturo. Quod comperiens Comes Warwici, cum magno strepitu et armatorum multitudine supervenit, et eadem nocte de manibus famulorum Comitis Penbrochiæ Petrum rapuit, et ad castrum suum duxit. Cum igitur foret ibi quædam ambiguitas, quid esset faciendum de Petro, ntrum foret utilius mox eum neci tradere an regiæ voluntati reddere, quidam vir astutus et profundi consilii sic respondit: ³—“Prædam,” inquit, MS. Bibl. “quandiu insecuti sumus, et non sine labore jam cepimus. Reg. 13. “Supervacuum foret iterum foras quærere, si eam penes nos E. ix.

¹ This reason for the withdrawal of the Earl of Lancaster is not given by Trokelowe; whose narrative is closely followed, though the language is varied to a greater or less degree.

² Omitted in the printed texts.

³ Down to this point the narrative of Trokelowe seems to be followed; though the language is considerably varied. The words, however, that here follow, differ from those given by Trokelowe, to a still greater degree.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ possemus quomodolibet detinere: pensare debemus viri
“ scelera, et per eum patriæ illata damna, quæ semper seque-
“ bantur verba ridicula, superba responsa. Recolere quoque
“ fas est labores publicos et privatos, expensas innumeras,
“ vexationes varias, vix unquam terminabiles, quæ sustinimus
“ ante prædam captam; et ideo decerno, ut nunc solus
“ prius moriatur hic homo quam per guerras amplior turbatio
“ crescat in regno.”

A.D. 1312.

Assentiunt universi viri consilio, et Petrum ejiciunt de Gaveston
ergastulo, capite plectendum communi judicio. Ducitur ergo
Petrus ad locum, “Blakelowe” vocatum; et, tanquam legum
subversor, et publicus regni proditor, capite truncatus est.
Et qui quondam vocaverat Guidonem, Warwici Comitem,
“Nigrum Canem de Arderina,” jam, juxta Comitis vaticinium,
morsus amarissimos sensit ejusdem.

put to
death by
the Earl of
Warwick.

¹ Cadaver Petri per Fratres Prædicatores Oxoniam est delatum, He is finally
et inter eosdam plus biennio conservatum; donec Rex illud ad
manerium suum de Langley transferri fecisset, et in ecclesia
Fratrum Prædicatorum, quos ibidem constituit, de regio fisco
victuros, et pro anima Petri et regionum progenitorum cele-
braturos, honorifice condidisset.

He is finally
buried at
Langley.

Ut Procures petunt confirmari quosdam Articulos.

Trokelow,
pp. 18, 19.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Magnates regni, modo præfato de Petro consecuto proposito,
miserunt ad Regem, proterve postulantes provisiones suas
per eum confirmari et effectui demandari, comminantes, nisi
maturius ista faceret, ad ipsum venirent, et præmissa complere
cogerent manu forti. Nec segnius implevere legationem, sed
continuo, viribus adunatis, totam patriam circa Dunstapliam
occuparunt, Rege Londoniis existente. Cernentes autem regni
prælati, una cum Gilberto Comite Gloverniæ, talem dissensionem
Ecclesiæ ²regnoque periculosam, totis viribus insistebant, ut
pax reformaretur, et pars utraque quietior esse posset.

Further
demands
made by
the nobles
on the
King.

Mediation
of the Earl
of Gloucester
and the
Prelates.

³ Eo tempore venerunt, cum regni pontificibus et dicto Gilberto
Comite, nuntii Papæ duo, ad Sanctum Albanum, ut, ibidem

Papal En-
voys treat
for peace.

¹ This account of the burial of Gaveston, first at Oxford, then at Langley, has the appearance of being a combination of the narrative of Trokelowe with that of Murimuth. There appears, however, to be an omission in the account as given by

Trokelow. See p. 143, *post*.

² *regnicque* in orig.; and in the printed texts.

³ The narrative of Trokelowe is closely followed here; though the language is at times considerably varied.

A.D. 1312. hospitati, facilius possent ferre et referre partis utriusque Trokelowe, responsa. Unus illorum Cardinalis extitit Tituli Sancti Priscæ, p. 19.
 qui quondam Abbas fuerat Montis Frigidi in Wasconia, de MS. Bibl.
 Ordine Cisterciensi, et Vice-Cancellarius modo Papæ; alter Reg. 13
 vero fuit Episcopus Pictavensis, et postea Cardinalis. Hii E. ix
 quosdam clericos præmiserunt de Sancto Albano ad villam de
 Wathamstede, ubi tunc erant Barones cum suis exercitibus,
 cum litteris Summi Pontificis eis pro pace roganda directis.
 Magnates audientes extraneos eis litteras apportasse, ipsos
 quidem pacifice receperunt; sed litteras recipere noluerunt,
 dicentes se non esse litteratos, sed armis et militia exercitatos,
 et ideo videre litteras non curarunt. Tunc qui missi fuerant,
 requisierunt si placeret eis habere colloquium cum dominis
 suis, Domini Papæ nunciis, qui pro pace reformanda personaliter
 accedere cupiebant. Ad hæc procere responderunt, se in regno
 multos habere probos et litteratos Episcopos, quorum consiliis
 uti volebant, et non extraneorum, quibus non esset cognita MS. Bibl.
 causa commotionis suæ; præcisque dixerunt, se nullo modo Reg. 13
 permissuros, ut aliquis alienigena vel forensis intromitteret E. ix.
 de factis suis aut quibuscunque negotiis eos tangentibus infra Trokelowe,
 regnum. Nuncii Domini Papæ tali ¹ mandato perterriti, in cras- pp. 19, 20.
 tino summo mane iter versus Londouias maturarunt; qui apud MS. Bibl.
 Sanctum Albanum, loci commoditate illecti, moram traxisse per Reg. 13
 mensem vel amplius cogitaverant. ²Episcopis vero regni, cum E. ix.
 Gilberto Comite, sic intercurrentibus, sic satagentibus, sic
 demum mediantibus, res est temperata, quod Barones thesau-
 rum, et equos, et cuncta jocalia, quæ dicti Petri fuerant, et
 apud Novum Castrum ceperant, Domino Regi, vel ejus attorney
 apud Sanctum Albanum ³viventi, restituerunt; et tunc Dominus
 Rex eorum petitiones perduceret ad effectum. Venientibus
 igitur ad Sanctum Albanum Johanne de Sandale, regni The-
 saurario, et Ingelardo de Warle, Custode Garderobæ regie,
 juxta condictum sunt omnia restituta.

Hoc anno Isabella Regina peperit Regi Angliæ filium suum
 primogenitum, die Sancti Bricii, apud Wyndeleshore, villam
 Regis: et licet ibidem tunc præsens esset Lodewycus filius
 Regis Franciæ, dictæ Reginæ frater, et multi magnates Franciæ
 sexus utriusque, voluissentque imposuisse pusiolo nomen Regis
 Franciæ, magnates Angliæ hoc permittere noluerunt; sed cum,
 nomine patris sui, vocaverunt "Edwardum;" in ejus ortu
 tota Anglia ingenti plausu lætata est, et pater ejus tam

But are re-
 pulsed by
 the nobles.

Gaveston's
 property
 given to
 the King.

Birth of
 Prince
 Edward.

The nobles
 forbid him
 to be named
 "Louis."

¹ modo in the printed texts.² Episcopus in orig.³ Properly *venienti*, as in MS.
 Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trokelowe, hilaris est effectus, ut dolorem quem de morte Petri con- A.D.
p. 21. ceperat, temperaret. Ab illo die, Deo disponente, crevit amor 1312, 1313.
MS. Bibl. filii, et evanuit in ejus corde Petri memoria; et Rex voluntati
Reg. 13 suorum procerum facilis solito condescendit.
E. ix.

Cont. Tri- Eodem anno, die Jovis in crastino Sanctæ Lucie Virginis, An eclipse
vet, p. 9. eclipsis lunæ incepit in noctis crepusculo, et per trium horarum of the moon-
MS. Bibl. spatium perduravit.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl. Transit annus iste fruges producens, et fructus faciens; sed
Reg. 13 tam raris exitit utroque; Gallicis, Scotisque tolerabilis;
E. ix. Anglis varius, sollicitus, et formidolosus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²duodecimo, qui est
annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, sextus, tenuit
Rex Natalo apud Wyndeshores; cum multi nobiles ex Galliis Dissensions
interfuerunt, susurrone inuisi, et detractores Deo odibiles, caused by
Per hoc tempus regni Barones criminari penes Regem toto French
comamine insistebant, et ipsius Regis animum in odium convertere nobles.
eorundem. Effecerunt igitur, ut Rex eorum consilia parvi-
penderet, et ab eis affectum averteret, et cultum debitum et
consuetum. Factum est igitur, ut rancor inveteratus inter
Regem et proceres fomentum reciperet redivivum, et quicquid
uni parti placuit, alteri displicebat.

Anno sub eodem, citati sunt ad Parliamentum Londoniis Parliament
faciendum cuncti magnates, et qui de consuetudine citari de- at London.
buerant, vel de jure. Cunctis igitur clericis congregatis, et

Trokelowe, laicis, Dominus Rex gravem deposuit querimoniam de con-
p. 21. temptu suo, et damnis sibi illatis per Barones dudum apud Discussions
MS. Bibl. Novum Castrum super Tynan, et, quod plus doluit, de captione there be-
Reg. 13 Petri, et impia trucidatione, perpetratis per eosdem Barones. tween the
E. ix. Barones vero ad has querelas unanimiter responderunt, se in King and
premissis nullatenus deliquisse, immo potius Regis gratiam et the nobles.
amorem promernisse; cum non in contemptum regnum contraxe-
runt pro tunc exercitum, sed ut regni inimicum publicum,
multotiens per communitatem Angliæ, ex duorum regum
assensu, extra banntum, destruerent; per quem læsa fuit in
immensum fama regia; per quem expilabatur non solum
Regis sed regni substantia, per quem suscitata fuerat inter
Regem et suos dissensio periculosa. Et addiderunt, se velle
videre finem negotiorum circa quæ plura expenderant, graviter
laboraverant, et se et suos ³uimis vexaverant; nec profecerant
ad hoc tempus. Dicebant insuper, nolle vanas promissiones,
et infructuosas, cujusque de cætero præstolari. Eoque per-

¹ utrinque in the printed texts: | ² decimo tertio in the printed texts.
utrorumque in Bibl. Reg. 13 E. ix. | ³ minis in the printed texts.

- A.D. 1313. ducta est Baronum animositas ista vice, ut citius mori præ-
 eligerent, quam, ut hactenus, ridiculose differri. ¹Quod videns
 Regina, eum prælatis regni et Comite Gilberto Gloverniæ, sol-
 licite intereurrebant, partium animos diligenter sedare stude-
 bant, et pacem facere totis viribus satagebant. Et factum est
 per laudabilem mediationem eorundem, ut tali pacto raneor
 regius conquiesceret, si videlicet ipsi Barones, eum suis as-
 sentatoribus, in Aula Westmonasterii, et pleno Parlamento,
 venirent, et se humiliarent domino suo Regi, et de hiis in
 quibus ipsum offenderant, veniam precarentur. Et Dominus
 Rex eosdem ad gratiam et firmam pacem sine fitione recipe-
 ret, et ut ligios et fideles in amore suo traetaret de cætero et
 foveret, Articulosque petitos ad finalem effectum perduceret;
 nec pro morte Petri quemquam impeteret, sed chartam cui-
 libet exigenti de indemnitate concederet.
- Hiis itaque utrobique peractis, magnates, Regis considerantes
 indigentiam, sponte ²sibi quintum-decimum denarium bonorum
 temporalium concesserunt; et sic a dicto Parlamento eum
 pæce et gaudio reecesserunt.
- Eodem anno, Magister Robertus de Wynehelsea, Cantuariæ
 Archiepiscopus, qui toto suo tempore nobiliter rexerat Angli-
 eanam Eeelsiam, et in temporibus ³duorum regum firmiter
 steterat cum magnatibus pro repetendis regni libertatibus,
 hominem exuens, ingravit ad Christum. Quo sepulto, monachi
 primæ Metropolis Cantuariæ Magistrum Thomam de Cobham,
 virum supereminentis litteraturæ, multisque virtutibus redimi-
 tum, in pastorem Regi præcipuum concorditer elegerunt;
 quamvis Papa, priusquam dietus Robertus accessit in fata, illius
 honoris collationem sibimet reservasset. Dietus vero Thomas,
 electioni de se factæ consentiens, Annivionam, ubi tunc erat
 Curia, properavit, petiturus confirmationem electionis suæ. Et
 licet non potuisset inveniri in electi persona vitium, Summus
 tamen Pontifex electionem suam, post reservationem sibi
 factam, omnino nullam esse pronunciavit. Et quia con-
 stabat Papæ Eeelsiam Anglicanam multis laborare tribula-
 tionibus, cogitabat sollicite providere Eeelsiæ viduatæ de
 viro, per quem vexationes melius sedari possent. Habito
 super hiis tractatu provide, tandem in Dominum Walterum
 Reynald, Wygorniensem Episcopum, Domini Regis Cancellā-
- Final agreement that the Barons shall ask pardon of the King.
- Grant made to the King.
- Death of Archbishop Winchelsea.
- The monks of Canterbury elect Thomas de Cobham; whose election is annulled by the Pope.
- Walter Reynolds appointed
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Trokelowe, pp. 22, 23. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ Though the narrative of Trokelowe is closely followed, the language is considerably varied and amplified.

² *illi* in the printed texts.

³ Trokelowe says — “*magnates terræ, in suis libertatibus petendis, intrepide contra Regem fovisset.*”

Trokelow, rium, oculos dirigebat, considerans nimirum quantam gratiam A.D.
 p. 23. coram Domino Rege præ cæteris regni prælatis inveniebat, 1313-1314.
 MS. Bibl. quam ¹ mature se in suo officio ² Cancellariæ, et quam sapienter, Arch-
 Reg. 13 habebat, quanta discretione motus et rancorem inter Regem bishop of
 E. ix. et proceres temperabat; sperans talem virum Ecclesiæ et Canterbury.
 regno plurimum profuturum. Huic igitur honorem Cantuariensis ecclesiæ gratis, cum pallio, conferebat. Dicto vero Magistro Thomæ spem ³ promissionis honorificæ habere iussit. Prædictus vero Walterus, honorem sibi collatum reverenter suscipiens, accessit ad ecclesiam Cantuariensem Dominica Quinquagesimæ, quæ tunc erat tertio-decimo Kalendas Martii; ubi eodem die, post consecrationis suæ solennia, ⁴ festum splendidissimum Domino Regi et Reginae, multisque magnatibus, causa ipsius illuc accedentibus, præparavit.

Murimuth, Hoc ⁵ anno obiit Dominus Guido de Bello Campo, Comes Death of
 p. 24. Warwici, qui in Parlamento ultimo Consilio regio fuerat depu- Guy de
 MS. Bibl. tatus; sed privati Regis, invidentes ei, ut dicitur, cum Beauchamp,
 Reg. 13 impotionaverunt. Earl of
 E. ix. Warwick.
 Cont. Tri- Eodem anno Rex et Regina miserunt se in mare versus (A.D. 1315.)
 vet, p. 10. Parisius, cum multis terræ nobilibus, et interfecerunt Parisius The King
 MS. Bibl. coronationi Domini Philippi, filii Regis Franciæ, in Regem and Queen
 Reg. 13 Navariæ ibidem creati, die Pentecostes. visit Paris.
 E. ix.
 MS. Bibl. Transit annus iste nec satis frugifer, nec abundans fructibus;
 Reg. 13 Angliæ multipliciter varius; nunc nubilus nunc serenus, nunc
 E. ix. turbidus nunc amœnus, nunc pacificus nunc inquietus; suspi-
 ciosus Regi et suis assentatoribus; sollicitus plebi terræ
 regni quoque proceribus; Franciæ pacificus; ⁶ Scotiis otiosus;
 inimicis Crucis Christi in Terra Sancta a Christianorum
 bellis, prohi dolor! expeditus.

Novus annus, et Scotorum debacchatio.

Anno Domini millesimo trecentesimo ⁷ decimo tertio, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, septimus, tenuit Rex Natale Londoniis.

Hoc anno Scoti, intrantes Northumbriam, prædabantur The Scots
 patriam, trucidabant incolas, et villas plurimas incendebant. ravage
 Northum-
 berland.

¹ nature in orig.

² Cancellario in orig. and in the printed texts; corrected from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ promotionis in the printed texts, and in Trokelowe.

¹ convivium in the printed texts.

⁵ An error: he did not die until 12 August, 1315; under which year, his death is given by Murimuth.

⁶ Scotis in the printed texts.

⁷ Properly decimo quarto; but decimo tertio is the reading in the printed texts.

- A.D. 1314. Eodem anno, Papa Clemens diem clausit extremum, qui MS. Bibl.
 Death of prins fuerat Archiepiscopus Burdegalensis; et vacavit Sedes per Reg. 13
 Pope Cle- biennium. Succedit autem ei Jacobus Episcopus Anivoniae, et E. ix.
 ment V. vocatus est "Johannes."
- The King ¹In Vigilia ²Palmarum venit Dominus Rex ad Sanctum Trokelowe,
 visits Saint Albanum, et obtulit Beato Martyri quamdam crucem auream, p. 24.
 Albans. diversorum Sanctorum reliquiis insertam, et lapidibus pre- MS. Bibl.
 tiosis, commendans se et suos necessarios ejusdem Sancti Reg. 13
 tutelae, et precibus monachorum. Cumque suggestum fuisset E. ix.
 ei, quod pater suus chorum Sancti Albani renovasso pro-
 posuerat, desiderium patris explere gestiens, contulit mox
 centum marcas argenti, et meremium apud Dynesleyam,
 quaerendum ad opus illud, jubens ut pecuniae nullo modo
 parecerent, quin opus illud ad honorem Dei et Beati Albani,
 Anglorum ³Protomartyris, irreprehensibiliter consummarent.
- The King In crastino Dici Palmarum, Rex iter versus insulam Elien-
 visits Ely. sem arripuit; ubi solemnitatem Paschalem tenuit nobiliter et
 festive. Quo tempore, Elienses mentientes se corpus habere MS. Bibl.
 Sancti Albani, Anglorum ³Protomartyris, manifestissimo con- Reg. 13
 fuitavit coram regni nobilibus et monachis dicti loci. Jam cum E. ix.
 ad alleviandum moram suam in Monasterio oculis diversa sub-
 jiceret, ⁴fanaque videre vellet ibidem, tandem incidit menti
 ejus, ut videret quid esset contentum in feretro quod "Beati
 "Albani" vocant, in ecclesia memorata. Dixitquo Episcopo,
 qui tunc aderat, Elyensi; "Seis"—inquit—"quod fratres mei
 "apud Sanctum Albanum corpus ejusdem Martyris putant
 "veraciter se habere, et in hoc loco dicunt monachi se dicti
 "Sancti corpus tenere; per animam"—inquit,—"Dei, volo
 "videre in quo loco reliquias sancti corporis debeo potissimum
 "venerari." Cumque Praesul verba Regis Priori et fratribus
 retulisset, illi, velut exsanguis effecti, quid responderent, quid
 facerent, nesciebant; ex una parte timentes amittere tantum
 thesaurum, si verum esset quod apud cos foret; ex altera,
 convinci de mendacio metuentes, quia hoc praedicaverant se
 habere. Nesciebant enim pro tunc quid in dicto feretro con-
 tinebatur. Episcopus, videns snorum consternationem, anima-
 vit eos, monens ut considerent quia non ad auferendum
 tantum thesaurum, sed venerandum, Rex aspectum reliquiarum
 requisivit. Ventum est igitur in ecclesiam; et feretrum solu-
 tum et apertum est per quendam monachum, "Alanum de
 "Walsyngham," dictum, qui postea, proficientibus meritis,

¹ *Rex venit in* in the printed texts.² *Palmarum ad* in the printed texts.³ *Prothomartiris* in orig.⁴ *fanaque* in orig.; *phanaque* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Prior factus est illius ecclesiæ; qui et ipse peritus erat in A.D. 1314. opere aurifabrili, et ideo ad solvendum feretrum tunc vocatus. Rex vero, cum vidisset eunctos clavos extractos, et feretrum patefaciendum, accessit et levavit operculum manu sua. Et ecce! vident locellum illum, a summo usque deorsum, quodam panno villosa ita occupatum, ut nihil posset aliud continere. In superiori vero parte vestimenti, conspiciunt cruoris coagula dense respersa, ita nova, ita ¹recentia, quasi pridie fuissent effusa. Constat hanc vestem fuisse caracallam quam Sanctus Albanus, in conversione, acceperat a Sancto Amphibalo, magistro suo, in signum religionis; in quo idem Martyr sententiam subiit capitalem. Et fas est credere quod ad honorem Sancti, divino miraculo sanguis ejus sic in hac veste servatus, sicut in pulvere sui sepulcri per multa secula legitur con-
servatus. Unjus pulveris massam, in qua rubebat adhuc sanguis Martyris, Sanctus Germanus, Altissiodorensis Episcopus, secum abstulit, et detulit ad Natalo secum Altissiodoro, capellam construens in honorem Martyris memorati. Relic of the martyrdom of Saint Alban, carried to Auxerre.

Rex igitur et omnes assistentes, de tanto miraculo stupefacti, proni corruerunt in terram; et facta est non parva hæsitatio quis accederet ad deponendum operculum et feretrum contingendum. Tandem, Rex ipse, cæteris animosior, operculum detraxit ad locum suum; et tunc primo cognoverunt Elyenses quid de Sancto Albano haberent, quid non haberent, cum oculata fide cernerent in dicto feretro, præter caracallam, nihil omnino contineri. Rex vero, hilarior effectus de rei comperta veritate, dedit illic dona varia, residuum temporis quo mansit ibidem duceus in summa lætitia, frequenter confereus de merito Martyris Albani, et gloria, et judicans non sine divina factum providentia ut in duobus locis tam celebribus specialis veneratio Martyris haberetur. Et ait Eliensibus;—"Gaudeto de Dei munere, gaudeto de tanti Martyris meritis et sanctitate; quia, si prout dicitis, hic Deus per illum plura facit miracula ratione vestis, credatis quod apud Sanctum Albanum ampliora facit miracula, ratione corporis illic sanctissimi quiescentis."

The body of the Saint pronounced to be at Saint Albans.

Trokelowe,
p. 24.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Rex de Insula ²Elyensi transivit Lincolniam, deinde ad Eboracum et Novum Castrum super Tynam. Berwicum perveniens, expectavit ibidem omnes qui sibi debebant servitium militare; cunctisque illuc ³venientibus qui sibi hujusmodi debebant servitium, præter Thomam Comitem Lancastriæ, et

The King proceeds to Scotland.

¹ recensia in orig.

² Elyensy in orig.

³ pervenientibus in the printed texts.

A.D. 1314. Comites Warennæ, Warwichiæ, et Arundeliæ, qui venire nobiles, co quod Artieulos, petitos totiens, et concessos, ad effectum detractavit perducere, disposuit militiæ suæ turmas, et ad obsidionem castri de Strivelyn dissolvendam cum grandi exercitu maturavit. Cumque fixisset prope locum tentoria, quidam de Regis Anglorum exercitu, equitationes eorum cuneis Scotorum facientes, ipsos atrociter provocabant; quibus illi viriliter occurrentes, multos Anglorum nobiles, die Dominico in Sancti Johannis Baptistæ Vigilia, peremerunt. Quo easu Angliei exacerbati, in erastino vindicari firmiter proponebant; eumque dies illuxisset erastinus, ad pugnam se uterque exercitus præparabat. Circa vero horam diei tertiam appropinquantibus sibi utriusque partis acies, juxta rei militaris regulam, turmas ad præliandum disponunt. Duces Anglorum pedites, cum arcubus atque lanceis, in primâ component acie; equites diversis alis retro constituunt. Ex parte vero Scotorum, omnes erant pedites, eo quod in bello commisso quondam juxta Feukyrke, non prospere cessisset equitibus eorum, qui, deserta pugna, fugerunt, pedites in prælio deserentes. Robertus de Brus, qui se "Regem Scotorum" nominavit, pedes Scotorum præcessit exercitum, dans suis exemplum, ut nemo de fuga cogitaret. Cumque jam ventum fuisset ad manus, ut confligerent collidentibus eatervis ad invicem, plures attoniti, multi saevii, multique mortui, currerunt. Ibi lancearum confractarum fragor horribilis, ¹ensium in cassides vibratorum tinnitus terribilis, securum ²Scoticarum vis intolerabilis, sagittarum et spiculorum, in utramque partem missorum, nubes formidabilis, etiam bene eordatos poterant terruisse. Congeminatio ferientium, vox cohortantium, strepitus conclamantium, gemitus morientium, ³poterant ultra quam diei fas est procul audiri, variante fortuna vires dum certatum est; nec poterat per longum discerni tempus, quæ pars potior videretur. Tandem, sæviente Bellona, discrimini patuit pars Anglorum. Quod cernens Gilbertus Comes Gloverniæ, velut aper infrenduit, et, feritate concepta, cum suis commilitonibus in Scotos irruit; quorum quosdam muerone mutilat, truncat, et trucidat, et gladium suum cruore Scotico multipliciter madefacit; quemcumque gladio feriebat, vel caput illi vel membrorum aliquod amputabat. Cernentes Scoti tam sævum adversarium suis tam

Troklowe,
pp. 24-26.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Troklowe,
p. 26.

¹ In the grandiose verbosity of the compiler, the succeeding portion of Trokelowe's narrative can hardly be traced; though no fact is added

to his account of the battle.

² *Scoticorum* in orig.

³ *peterant* in orig.; by inadvertence.

The English are defeated at Bannockburn.

Trokelow, crudeliter insistentem, conglobati concurrunt suorum succursui, A.D. 1314. pp. 26, 27. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. The Earl of Gloucester slain.

circumvallantes Gilbertum ex omni latere, convertuntque in cum pondus prælii, lateribus ejus applicantes cuspides lancearum et ensium, hinc inde impingentes cum tot viribus, tanta feritate, donec ad terram caderet suis viribus destitutus. Tunc rabidi et inhumani Scoti caput ejus securibus bissacutis et gladiis tundunt, pungunt, et feriunt, donec inter pedes sonipedum spiritum exhalaret. Quod videntes sui famuli, fugere festinarunt.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Other losses in the battle.

Nobilis etiam Baro, Robertus de Clifford, cum multis aliis viris nobilibus, in hoc funesto conflictu peremptus est: ceciderunt nempe die illo Dominus ¹Paganus Typetot, Dominus Willelmus Marecallus, Dominus Ægidius de Argente, Dominus Edmundus de Maule, cum multis aliis quorum nomina præsentibus inserere longum foret, ad numerum videlicet, ²[militum] et scutiferorum, septingentorum. Comites de Hereford et de Penbrok, videntes suorum plagam, terga verterunt, sibi fugæ præsidio consulturi. Sed Comes Herefordiæ in fugiendo captus est juxta castellum de Bosevilla; capti sunt autem, et in custodia detenti, Barones et Baronetti viginti duo, milites sexaginta octo, clerici et scutiferi numero excessivo; de quibus Dominus Rogerus de Northburgh, custos targiæ Domini Regis, quæ ab eodem ibidem per Scotos est ablata, in captivitate ductus. Summa vero totalis, tam Comitum, Baronum, et Baronetorum, quam militum, interfectorum et captorum ibidem, centum quinquaginta quatuor.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Trivet, p. 16. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Ralph de Monthermer liberated by Bruce.

Interea, Dominus Radulphus de Monthermer, qui de sponsaverat Dominam Johannam de Aeres, Comitissam Glouerniæ et regis præsentis sororem, captus fuerat apud Strivelyn; invenit gratiam in oculis Scotorum, ratione ejusdem familiaritatis cum Rege eorundem, quondam in Curia Regis Angliæ habitæ casu fortuito, ita quod redemptio sua fuit sibi perdonata. Qui in Angliam rediens, targiam Domini Regis, modo quo ³præmittitur, a custode ejusdem ablatam per Scotos, secum reportavit, usu ipsius ratione prævia ex toto nihilominus interdicto.

⁴ Rex vero, etsi ardentem cuperet vindicari, et instaret ad finendum Scotorum sanguinem, a suis tamen de loco discriminis

¹ Not improbably, these names were taken from the Continuation of Trivet, where a very full list is given of the English, slain or taken prisoners.

² Inserted from MS. Bibl. Reg.

13 E. ix.

³ *permittitur* in the printed texts.

⁴ The narrative of Trokelowe is apparently followed here, but with a considerable alteration of the language.

- A.D. 1314. invitus educitur, et ad fugiendum compellitur, pro tanto infortunio gemebundus. Commissum est autem istud eruentum praelium juxta castrum de Strivelyn, in loco qui "Banneke-mora" vulgariter appellatur, Scotorum tripudio, luctui Anglicorum; quia ab hoc die crevit Scotis animus et audacia, Anglis timor et vecordia; ut in sequentibus plenius apparebit.
- Division of the Earl of Gloucester's domains. Cum autem Gilbertus, Comes Gloverniæ, tam infausto conflictu tam lamentabiliter corruisset, et nullum superstitem masculini sexus reliquisset heredem, expectatum est per duos annos si Comitissa, conjux sua, fortassis impregnata fuisset: sed cum frustra præstolatum fuisset biennale tempus super hujusmodi eventum, divisa est hæreditas inter tres sorores Comitis supradicti; quarum primam duxit in uxorem Dominus Hugo de Spencer; secundam vero Dominus Hugo de Audeley, quam prius habuerat Dominus Petrus de Gaverstone, quondam Comes Cornubiæ; tertiam vero duxit Dominus Rogerus de Tamari, quam prius desponsaverat Dominus Johannes de Burgo, filius et hæres Comitis Ultoniæ de Hibernia; et sic divisus est Comitatus nobilissimus in tres Baronias, qui quondam dicebatur, et erat, altera regni columna.
- Courtesy of Robert Bruce. Igitur post bellum de Strivelyn, Robertus ¹le Brus interfectorum spolia fecit colligi, quæ suis stipendiariis et hiis qui pro suæ partis defensione dimicaverant, distribuit larga manu; captivosque quos ceperat, tam civiliter tractari fecit, tam honorifice custodiri, quod corda multorum in amorem sui indicibiliter commutavit. Corpora Comitis Gloverniæ et Baronis de Clifford Regi Angliæ, apud Berewienum moram trahenti, transmisit sine pretio, sepelienda regia voluntate. Et cum Comes Herefordiæ, Dominus ²Humfridus de Boun, ut præmittitur, captus fuisset, deliberatus est; facta commutatione pro dicti Roberti de Brus conjuge, quæ jamdiu in custodia Regis Angliæ fuerat detenta captiva. Cæteri vero captivi per redemptionem seu commutationem sunt similiter liberati. Sed Rex tamen, amaro factus animo, ennetis diebus suorum deploravit infortunium, constituens in futurum vel certe perimi, vel in adversarios vindicari; recedensque de Bérwiei partibus pervenit Eboracum, ubi magnum cum clero tenuit Consilium, et regni magnatibus universis. Soluto Consilio, Rex se transtulit ad partes Australes.
- The Earl of Hereford given in exchange for the wife of Bruce. Eo tempore, plures ex Anglicis, facti transfugæ, se Scotis confœderaverunt, et a Regis Angliæ fidelitate desciverunt; reversique cum Scotis Northumbraam plagam deprædati sunt,
- Certain English league with the Scots,

Trokelowe,
p. 27.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Trokelowe,
pp. 27, 28.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Trokelowe,
p. 29.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *de* in the printed texts.

| ² *Humfridus* in orig.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. vastantes villas et casalia, captivos secum trahentes incolas, abigentes animalia et jumenta, agros depopulantes, incendia caedesque facientes ubique, nemine resistente. Nempe tunc Anglis in tantum consuetæ adempta fuit audacia, ut a facie duorum vel trium Scotorum fugerent Angli centum. A.D. 1314, 1315. and ravage Northumberland.

Hoc anno ¹obiit Papa Clemens, qui nunquam suo tempore Romanam Ecclesiam visitavit. Ipse, pontificatus sui anno tertio, multas et magnas dedit indulgentias proficiscentibus vel conferentibus ad subsidium Terræ Sanctæ; ut qui pro eodem terræ passagio die Parasceves viginti quatuor quadrantes conferrent, viginti quatuor annorum indulgentiam consequerentur; cæteris vero anni diebus Veneris duodecim denariorum valorem conferentibus, duodecim annos indulsit; reliquis vero diebus omnibus per hebdomadam sex denariorum valorem conferentibus, contulit indulgentiam sex annorum. Death of Pope Clement V.

Marimuth, pp. 21, 22. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Ipso anno obiit Rex Franciæ Philippus le Bows, et successit sibi Lodewicus filius suus, qui prius fuit Rex Navarra: ejus uxor, Regina Navarra et filia Comitis Burgundia, propter adulterium sibi impositum, cum Domino ²Johanne Danne, fuit suffocata. Qui quidem Lodewicus eodem anno duxit uxorem filiam Regis Hungariæ, "Clementiam" appellatam. Death of King Philip the Fair.

Hoc anno latens erat odium inter Regem et proceres, et præcipue inter Comitem de Lancastria, et Comitem de Warwico, et adherentes ³eisdem. Hatred between King Edward and the nobles.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Transit annus iste nec satis frugifer, nec bene fructifer; Anglis lugubris, probrosus, et damnosus, propter infamem Scotorum victoriam; Scotis commodus, latus, hilaris, propter accrescens initium libertatis; cæteris mundi partibus multiplici varietato transactus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁴quarto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, octavus, tenuit Rex Natale apud Wyndeshore cum multis regni prælatis.

Trokelow, pp. 29, 30. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem tempore, in die Octavarum Sancti Johannis Evangelistæ, Rex, convocatis Cantuariensi Archiepiscopo et aliis quatuor Pontificibus, cum Abbatibus pluribus et multis viris ecclesiasticis, corpus Petri de Gaverstone, de loco translatum ubi jam diu quieverat, inter Fratres Prædicatores Oxoniis, fecit apud manerium suum de Langley honorifice tumulari; huic tamen solemnitati pauci de regni nobilibus interesse curabant. Burial of Gaveston at Langley

¹ This has been already stated.

See p. 138, *ante*.

² *Philippus* in Marimuth.

³ *ejusdem* in the printed texts.

⁴ *quinto* in the printed texts.

A.D. 1315. ¹Hoc anno, in crastino Purificationis, convenerunt ad Parliamentum Londoniis universi pene regni prælati, cum proceribus et communibus, ad tractandum de statu regni et alleviatione pretii rerum venalium, quæ modo tam caræ factæ fuerant ut vix posset vivere plebs communis. Ordinatum est igitur, ut melior bos unus venalis crassus, de grano non pastus, vendatur de cætero pro sexdecim solidis; et si de grano pastus fuerit, et sit crassus, pro viginti quatuor solidis ad plus vendatur. Vacca melior, viva et crassa, vendatur pro duodecim solidis. Quilibet porens duorum annorum, crassus, vendatur pro ²quadraginta denariis; multo tonsus, crassus, pro ³quatuordecim, multo lanatus crassus pro viginti, vendatur denariis. Aunca crassa pro duobus denariis et obolo; capo bonus pro duobus denariis; gallina bona pro uno denario; columbellæ quatuor pro uno denario vendantur de cætero; et ⁴[si] vendentes aliter fecerint, res venales Regi remaneant forisfactæ.

Parliament summoned; but the nobles neglected to attend. In quindena Paschæ Rex per breviam citari fecit ad Parliamentum Londoniis prælatos et proceres, regniq; communes. Sed quia multi de magnatibus impedimentorum causas prætulerunt, per quas merito excusari poterat eorum absentia, dictum Parliamentum tunc temporis nullum sortiebatur effectum. Sed unusquisque tunc Londoniis congregatorum quo sibi placuit divertebat, et qui terram defendere tenebantur, vacabant otio sive jocis.

Northumberland ravaged by the Scots. Scoti per hoc tempus, crudeles et inhumani, flamma, rapinis, et cæde, partes Occidentales Northumbria, de Karleolo donec venirent Eboracum, sine resistentia devastarunt; nec erat locus in illis partibus ubi tute latere potuerunt Anglici, nisi in Karleolo, et Novo Castro super Tynam, et Prioratu de Tynemutha, et paucis castellis aliis, quæ cura diligenti custodiebantur. Factaque est patria longo tempore Scotis tributaria, donec miseri patriotæ nihil haberent inde tributa penderent, sicut prius villa de Berwico vix ab Anglicis est retenta. Dunelmenses post multa gravamina ad tempus sibi pacem pro pecunia comparabant. Eo tempore Robertus ⁵le Brus transmisit exercitum in Hiberniam; cui ducem constituit Edwardum fratrem suum interim, ut terras Regis Angliæ in illis partibus occuparet, et Anglicos ibidem existentes pro viribus infestaret.

Eodem anno, velut Deo displicerent Statuta præcedentis

¹ The text here appears to be considerably abbreviated from that of Trokelowe.

² *tribus solidis quatuor denariis* in the printed texts.

³ *quatuordecim denariis* in the printed texts.

⁴ Supplied from Trokelowe, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *de* in the printed texts.

Trokelowe, Parliamenti, omnia venalia solito cariora facta sunt. Carnes A.D.
 p. 33. animalium reperiri non poterant, capones et ¹aneæ minime com- 1315, 1316.
 MS. Bibl. parebant, ²qua rarissime videbantur; oves pestilentia moriebantur; porci nutrirī nequibant; quarterium frumenti, fabarum, et Increased
 Reg. 13 tur; pisarum, pro viginti solidis vendebatur; brasii vero pro marca. dearth.
 E. ix. Salis autem quarterium pro triginta quinque solidis vendebatur; Ordinance
 tantaque penuria populus terræ communiter premebatur, ut as to sale
 of victuals.
³[cum] Rex apud Sanctum ⁴ in Vigilia Sancti Laurentii
 declinasset, vix inveniri poterat panis pro suæ specialis familiæ
 sustentatione.

MS. Bibl. Hoc anno ⁵Lewliuns Bren, Capitalis Wallensium, qui villas Capture of
 Reg. 13 multas combusserat et Anglos interfecerat, per milites for- Llewelyn
 E. ix. tiores de Regis camera, missos contra eum, captus est, cum Bren.
 duobus filiis suis, et Regi Londonias destinatus.

Murimuth, Eodem anno obiit Lodowicus Rex Franciæ; cui successit Death of
 p. 23. Philippus Comes Pictaviæ, frater suus. Louis X.;
 MS. Bibl. Transit annus iste sævus Anglieis et crudelis, duplici con- succession
 Reg. 13 tritione conterens Anglicos, fame videlicet, et peste quam ex of Philip V.
 E. ix. fame contraxerant; fruges sive fructus fraudulenter ⁶faciens; (A.D.)
 MS. Bibl. patriotas per ganeones Scotos immisericorditer opprimens; 1316.)
 Reg. 13 toti regno tum luctuosus quam suspiciosus, propter procerum dis-
 E. ix. simulationes, qui Regis honorem, regni commodum, non curabant;
 Franciæ, Flandriæ, cæterisque vicinis regionibus, otiosus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁷quinto, qui
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, nonus,
 tenuit Rex Natale apud Clipstone in Schirwode, ubi multa
 tribuit ⁸donatura.

Trokelowe, Circa festum vero Purificationis, apud Lincolniam habito The ordi-
 p. 34. magno Consilio, ex consensu Baronum suorum provisiones de nances as
 MS. Bibl. venditione victualium revocavit, præcipiens ut unusquisque to sale of
 Reg. 13 sua venalia meliori foro quo posset, venderet in futurum. repealed.
 E. ix. Karistia nempe quæ transacto anno inceperat mense Maio, Continu-
 duravit usque ad festum Nativitatis Beatæ Mariæ in eodem ance of the
 anno. Pluviæ siquidem ⁹autumnales tam abundanter descen- dearth.
 derunt, quod fruges maturescere nequiverunt. Vix enim ad

¹ *anserēs* in the printed texts.

² *quia* in the printed texts.

³ Supplied from the printed texts.

⁴ An omission in the original, and in the printed texts.—*Albanum* in Trokelowe and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ This notice of Llewelyn Bren, may possibly have been derived from the same source as the narrative of

the anonymous Monk of Malmesbury; who relates his story at considerable length, pp. 163–166, (ed. Hearne).

⁶ There is apparently some omission here.

⁷ *sexto* in the printed texts.

⁸ *dona* in the printed texts; *donativa* is the correct reading.

⁹ *æstivales* in Trokelowe.

A.D. 1316. diem Nativitatis Sanctæ Mariæ colligi poterant, pro nimia Trokelowe, madafectione. Et tunc quidem oportebat pistorum triticum in p. 34. cibanos ad desiccandum mittere, priusquam moleretur; tan- MS. Bibl. tum ebiberat de humore. Circa festum Sancti Michaelis Reg. 13 ejusdem anni, in parte fuerat karistia temperata, sed ad E. ix. sequens festum Natalis Dominici iterato redierat aggravata.

¹ Panis ² autem ³ qui fiebat, non habebat virtutem nutritivam nec substantiale robur, quia grana a calore solis æstivi non habuerant nutrimentum; unde contigit ut comedentes ex ⁴ eo, licet magnam quantitatem sumerent, elapso brevi intervallo famelicis redierunt. Nec est ambigendum quin pauperes fame tabescebant et inedia, quando divites continuo esurierunt post refectiones opulentas.

Murders
and rapine
in conse-
quence of
the famine.

Factum est igitur ut, prævalente fame, tam magnates quam religiosi familias suas ⁵ minuerent, eleemosynas consuetas subtraherent, et amputarent fercula superflua et delicata. Contigit ergo ut qui expulsi fuerunt a curiis, quondam soliti vitam ducere in deliciis, cum nec ⁶ valerent fodere et erubescerent mendicare, compulsi penuria, manus extenderent ad aliena bona, insistentes cædibus et rapinis; effectique sunt tot vespiliones, ut vix fuerit aliquis de communi vulgo qui non fuerit spoliatus.

Hugh
Gerold de-
graded and
put to
death.

Eodem anno Hugo Gerold, qui fuit Referendarius Papæ Murimuth, Clementis et Episcopus ⁷ Caturcensis, cui fuit impositum quod p. 26. in mortem Johannis Papæ fuerat machinatus, perpetuo carceri MS. Bibl. mancipatur. Sed ⁸ postmodum, fuit degradatus et tonsus Reg. 13 capite; veste stragulata indutus traditur euriæ seculari, vide E. ix. licet Marcescallo Papæ, qui ipsum trahens de palatio Papæ ad pedes equorum per totam civitatem, postremo fecit in campo igne cremari.

Parliament
at London.

Hoc anno, circa festum Paschæ, convenerunt Londonias ad Trokelowe, Parliamentum regni proceres et magnates, super statu regni p. 35. tractaturi; durante vero adhuc Parlamento, crevit fames in MS. Bibl. regno Angliæ vehementer, ita ut quarterium salis et fru- Reg. 13 menti ante festum Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ pro E. ix. triginta ⁹ solidis venderetur, et ab illo die usque ad festum

Increase of
the famine.

Assumptionis Beatæ Virginis ad quadraginta solidos accrescebat. Famem igitur totam terram generaliter invadentem

¹ *Panis* in orig.: by inadvertence.

² Written *annis* in orig.; by inadvertence; omitted in the printed texts.

³ *quæ* in orig.; *qui* in the printed texts.

⁴ *hoc* in the printed texts.

⁵ *minuierent* in orig.

⁶ In allusion to *Luke* xvi. 3.

⁷ *Cantuariensis* in orig.; but corrected in a later hand.

⁸ *postquam* in the printed texts.

⁹ *solidis* in orig.

Trokelowe, mortalitas hominum est secuta, et præcipue egenorum, in A.D. 1316. p. 35. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. tantum ut vix possent vivi mortuos sepelire. Nempe ¹dy-
sentieria, ex cibis corruptis generata, pene cunctos infecit; by a pesti-
lence.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Trokelowe, pp. 36, 37. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. quam comitabatur febris acuta, quæ multos ad extrema perduxit. Et non solum homines ex ciborum corruptione lædebantur, sed pecora ex herbarum putrefactione corrupta cadebant; unde contigit ut esus carnum cunctis esset suspectus. Nec fuit illo tempore quisquam tam annosus, qui meminit se tantam famem, pestem, aut karistiam, prævidisse. Nec valuit contra pestem prædictam prudentia physicorum; quia medicinales herbæ, quæ levamen languidis conferre solebant, per aeris intemperiem et elementorum inæqualitatem, contra naturam effectæ degeneres, virus pro virtute reddebant.

In festo Assumptionis Beatæ Virginis natus est Regi filius apud Eltham, qui vocatus est "Johannes."

Birth of John of Eltham. Increase of the famine and pestilence.

Eo tempore ita fames invaluit, ut quatuor denariatus de grosso pane in die mi non sufficerent comedenti: carnes animalium quæ infectæ non fuerant erant raræ, carnes equorum pauperibus pretiosæ; multi canes pingues furabantur, et eorum carnes edebant. Quidam, ut dicebatur, filiorum suorum et filiarum suarum in locis abditis, compulsi penuria, comedebant; quidam parvulos alienos furabantur, ²quos mactabant et furtim comedebant. Fures, et qui in carceribus tenebantur, ad eos noviter venientes discerpebant, et semivivos illico devorabant. Per dictum tempus lagena cervisiæ ³tenuis pro duobus denariis, melioris pro tribus, optimæ vero ⁴[pro] quatuor, denariis vendebatur. Londonienses per idem tempus, quia frumentum inbrasiatum maxime consumebatur, statuerunt ne in civitate id de cætero fieret; et ideo constituerunt ut lagena melioris ⁵cervisiæ pro tribus ⁶obolis venderetur, debilioris vero pro denario, et non ultra.

Rex autem, clamori plebis compatiens, juxta Statutum Londoniarum misit brevia Vicecomitibus universis per totum regnum, jubens ut tam infra libertates quam extra, in ⁷civitatibus, burgis, villis mercatoribus et campestribus, lagena cervisiæ pro denario venderetur; et ne frumentum ulterius in cervisiam converteretur inhibuit sub gravi forisfactura; qui nisi celerius hoc mandatum promulgari fecisset, maxima pars populi fame et inedia deperisset.

Provisions as to the sale of victuals.

¹ *dysenteria* in orig.

² *et eos furtim mactabant, et eorum carnes edebant*, in the printed texts.

³ *melioris* in Trokelowe; but clearly a mistake for *tenuis*.

⁴ Omitted in orig.; supplied from the printed texts.

⁵ *servisiæ* in orig.

⁶ *obulis* in orig.

⁷ *comitatibus* in the printed texts.

Cont. Tri- vindicandum, cum omni celeritate fugerunt, domina pene sola A.D. 1317.
vet, pp. 21, relicta; sed rei tandem veritate comperta, reversi sunt cum
22. minis et pompa. Cum quibus, quidam miseræ stature, claudus

MS. Bibl. et gibbosus, suisque perpetuo intendens malitiis, "Ricardus"
Reg. 13 dictus "de Sancto Martino," dominam, prohi dolor! supradic-
E. ix. tam delusam miserabiliter, magno suffultus adjutorio, in

suam exegit uxorem, firmiter protestatus quod ipsam fide
media cognovit carnaliter antequam fuerat desponsata Comiti
supradicto; quod etiam plane prædicta domina palam ubique
recognovit, ac etiam verum esse fatebatur, ¹ nullo ducta
timore; ac sic quæ toto tempore vitæ suæ nobilissima fuerat
reputata domina, subito vergente rota fortunæ, quod dictu
turpe est, per totum orbem spurcissima meretrix aclamatur.
Igitur dictus Ricardus, se supra se extollens, nomine uxoris
suæ præsumit in Curia regia vendicare Comitatus Lincolnia: et
Sarum; sed incassum, prout rei gestæ sequentia plenius ex-
planabunt. Fama facti hujus ad Summi Pontificis aures allata,
misit idem Pontifex duos Cardinales, ut pacem facerent inter
Regem et Barones, et præcipue Thomam Comitem, ut patebit
inferius loco suo.

The Pope
attempts to
make peace
between the
King and
the Earl of
Lancaster.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Trokelow, Rex hoc anno celebravit festum Pentecostes apud Westmo-
pp. 39, 40. nasterium in Aula Magna, ubi cum regaliter resideret in
MS. Bibl. mensa, præsentibus regni sui principibus, intravit quædam
Reg. 13 mulier ornata histrionali habitu, equum bonum insidens, his-
E. ix. trionaliter phaleratum; quæ mensas more histrionum circuevit,
et tandem ad Regis mensam per gradus ascendit, et quamdam
litteram coram Rege posuit, et retracto freno, salutatis ubique
discumbentibus, prout venerat ita recessit. Rex vero fecit
litteram aperiri, ut cognosceret ejus tenorem; qui talis erat in
sensu; ² Dominus Rex minus curialiter respexit suos milites,
qui patris sui tempore, et sui ipsius, periculis diversis se
exposuerant, et suas substantias pro illorum honore vel perdi-
derant vel diminnerant; et alios, qui pondus negotii nondum
portaverant, nimis abunde ditavit. Illis auditis, discumbentes
se invicem continentes, mirabantur de tanto ansu femineo, et
janitores vel hostiarios quod permiserant eam ingredi durius
increpabant; qui, se excusantes, responderunt, non esse moris
domus regiae histriones ab ingressu quomodolibet prohibere,
et præcipue in tantis solemnitatibus vel diebus festis. Mit-
titur ideo ad quarendum mulierem; quæ de facili invenitur,
capitur, et carceri mancipatur, et cur ita fecerit dicere cogi-

Device for
reminding
the King of
his duty to
his nobles.

¹ nulla dicta in orig.; corrected
from the printed texts.

² The language of Trokelowe, in

reference to the contents of this
letter, is somewhat varied by the
compiler.

A.D. 1317. tur; veritatemque respondit, se ad hoc faciendum conductum Trokelowe, a quodam milite mercede condigna. Tunc miles quæritur, p. 40.
invenitur, capitur, ac ducitur coram Rege, et super præmissis MS. Bibl.
convenitur; qui nihil omnino metuens, quod ipse sit auctor Reg. 13
litteræ fatetur audacter, et pro honore regio id fecisse. Pro- E. ix.
meruit ergo dictus miles sua constantia favorem regum cum
donis uberrimis; et mulierculam a carcere liberavit.

The Earl of Lancæster pronounced the King's enemy. Hoc anno tenuit Rex tractatum Londoniis super jacturis et Cont. Tri-
damnis sibi et suis per Scotos illatis, Comite Lancæstriæ nec vet, p. 20.
ad hunc tractatum, nec ad illum habitum Clarendoniæ, volente MS. Bibl.
venire; unde Regis inimicus, et regni, palam et notorie in Reg. 13
Regis hospitio appellatur. E. ix.

Certain of the North-umbrians themselves ravage the country. Sub eodem anno videntes quidam de Northumbria Scotorum MS. Bibl.
crebras irruptiones, deprædationes, depopulationes, et incendia, Reg. 13
quasi totius patriæ, et nemine volente succurrere tantis malis, E. ix.
velut in defectu Regis et procerum, sumunt arma et resistere
Scotis parant. Sed cum aliquandiu id probe fecissent, tandem
deficientibus tam victualibus quam pecunia, de tironibus facti
sunt tyranni, de defensoribus destructores, de propugnatoribus
proditores. Convenientibus autem ad eos plurimis, pari voto
despoliabant domi ruricolæ, in campis accolæ, eorum boves
de plaustris vel earucis solventes et ad cibum suum mactantes.
In villis vero nihil reliquerunt, quod ad esum videbatur aptum,
sed panes, frumentum, vaccas, oves, porcos, cæterasque carnes,
capones et gallinæ, cascose et avenas, diripuere sibi; et non
solum perpetraverunt mala talia, sed plebanos despoliaverunt
usque ad femoralia, aurum, argentum, vestes, et vasa rapientes;
factusque est itaque tam grandis eorum numerus, ut neminem
pene timerent, continuaveruntque dictam rabiem quatuor fere
annis.

Arrival of Egoys of the Pope, for the purpose of establishing peace. Interea applicuerunt in Angliæ Cardinales, rogatu Regis, Trokelowe,
Dominus ¹Gaucelinus, Domini Papæ Vice-Cancellarius, et p. 40.
Dominus Lucas de Flisco, nuncii Domini Papæ Johannis MS. Bibl.
Vicesimi Secundi, ut pacem inter regna Angliæ reformarent et Reg. 13
Scotiæ, et ut Comitem Lancæstriæ pacificarent Regi; attulerunt E. ix.
etiam Bullas Papales, quibus Papa Scotos excommunicavit, co MS. Bibl.
²quod descivissent a domino suo, Rege Angliæ, nisi redirent Reg. 13
ad pacem ejus. ³Qui, prompt moris est Romanorum in externas E. ix.

¹ *Gaucelinus* in Bibl. Reg. 13
E. ix., Trokelowe, Continuation of
Trivet, and Murimuth.

² De la Moor says (p. 594) that
the Cardinals excommunicated the
Scots because Robert Bruce would

not allow them to enter Scotland.

³ The sequel of this narrative is
told with more circumstantiality
than in the text of Trokelowe.
See also Murimuth, p. 27, and Con-
tinuation of Trivet, p. 23.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

terras venientium, semetipsos ostentare volentes, contulerunt A.D. 1317. so sub omni festinatione in partes Boreales, infausta hora, ut Dominum Lodowicum de Bellomonte, cui Dominus Papa ad Regis instantiam Episcopatum contulerat Dunelmensem, electo ejusdem loci cassatō, cum pompa Romana intronizarent; quamvis præmoniti fuissent, ut in Comitatu Eboraci se contine- rent, et ultra progredi non præsumerent, nisi regia manu fulti.

Cumque venissent prope villam de Derlyngton, subito de valle quadam erumpentes dicti grassatores, ducibus Gilberto de Mideltone et Waltero de Selbi, inopinato irruerunt in familiam Cardinalium et futuri Episcopi Dunelmensis; injectisque mani- bus sacrilegis, de thesauro et equis suis, nulla habita ad tantas personas reverentia, spoliarunt. Lodewicum vero, Episcopum Dunelmensem, duxerunt ad villam de Morpath, ad redemptionem gravissimam compellentes. Captus est insuper a dictis popu- latoribus Henricus de Bellomonte, cum equis et thesauris plurimis, et ¹ductus est ad castrum de Midford, ubi detentus est donec magnam summam pecunie persolvisset. Cardinales vero restitutionem quarundam rerum habuerunt, puta de equis, vestimentis, et hujusmodi; sed restitutione plenaria caruerunt.

The Cardi- nals are plundered by Gilbert de Mid- dleton and Walter de Selby; and the Bishop of Dur- ham impri- soned, and forced to pay ran- som.

Trokelow, p. 41.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

²Sine læsione tamen corporum, cum suis familiis Dunelmiam pervenerunt, ubi per dies aliquot perhendinantes, et Scotorum arbitrium præstolantes, infecto negotio pro quo venerant, reversi sunt sub conductu regio Eboracum. Quo cum per- venissent, et viderent se positos in statione secura, tulerunt horribilem sententiam in malefactores Northanhymbrie, et omnes eis quomodolibet adhaerentes. Quam sententiam per totam Angliam publicari fecerunt, et mox Londonias redierunt, octo denarios de marca, pro damnis et expensis, a clero sibi dari cum instantia postulantes; non habentes respectum ad quatuor denarios sibi de marca prius concessos pro mora quam facturi fuerant in hac terra. Clerus vero, tractatu habito, respondit, quod contemptus et damna illis illata sibi nec imputare deberent; cum locum a clero limitatum sibi, civitatem videlicet Eboraci, avaritiæ agitati stimulo transgredi præsumperint. Quamobrem octo denarios de marca dare clerus Anglicanus noluit, ³quatuor vero denarios quos prius concesserat, dare bene consensit.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *dictus* in orig.; by inadvertence.

² The latter portion of this narra- tive corresponds closely with that of Trokelowe. The preceding part however is much fuller than Troke- lowe.

³ Instead of this passage, we find in Trokelowe the following words—

“*sed quatuor denarios a marca, pro secundo anno moræ suæ, vix opti- nere valebant.*”

Pax fit per Cardinales, sed cito post, comperta fraude, infirmatur.

A.D. 1317. Cardinales per idem tempus fecerunt pacem sub certis conditionibus inter Regem et Thomam Comitem; quas conditiones Rex cito post fregit injuste. Inde aucta est dissensio quæ prius extineta putabatur. Interim adductus est quidam miles Comiti Lancastriæ, tendens per Pountfret versus partes Boreales, eum quo alba eharta regio sigillo magno, ¹aliquæ litteræ Regis sigillo privato signatæ, eredentiam innuentes, inventæ sunt, ut eum Rege Seotorum pro morte dieti Comitis pacisceretur. Quem Comes de veritate confessum, tractum, deinde suspensum, retentis penes se in argumentum fidei ehartis suis et litteris, mortis fecit subire supplicium, fixo capite suo super eastrum Pontis Fraeti. Et hic, ut dicebatur, paulo antea de familia Comitis fuerat specialis. Contigit ergo, quod hæc de causa populus Anglicanus, qui prius Comitem fere spreverat, cognita veritate, contemptis Anglicis, adhæsit Comiti, vitam ipsius et salutem jugiter in spiritu postulans humilitatis.

Cont. Tri-
vet, p. 24.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Captio, tractio, et suspensio, Gilberti de Middelton.

Capture and punishment of Gilbert de Middleton. Per idem tempus, cum multa damna ²Prioratui de Tynemutha Trokelowe, Gilbertus de Middelton antedictus, cum suis complicitibus, p. 41. intulisset, et multos de conviciis suis captivasset, et ad graves MS. Bibl. redemptiones compulisset, multos autem statim non valentes Reg. 13 E. ix. solvere in custodia detinuisse; quidam de regione illa nobiles, eorum detentionem injustam dure ferentes, ad ipsum accesserunt sub conductu salvo, quasi pro vicinorum deliberatione mediante pecunia tractaturi, habito; quosdam tunc a custodia liberatos secum abduxerunt, quosdam vero pro securitate solvendæ pecuniæ secum obsides dimiserunt. Finalis vero solutionis veniente die, et satellitibus dieti Gilberti ad prædandum egressis, venerunt, qui pacti fuerant solutionem facere dieto Gilberto, dicentes se pecuniam attulisse, quam in villa ³secretius occultaverant, propter metum prædonum; pro qua quærenda liberum exitum et introitum in castellum sibi concedi petebant. Cumque ad castrum portas velut exituri venissent, trucidatis mox janitoribus, multitudinem armorum foras latentium

¹ Properly *aliaque*, as in MS. from the printed texts.
Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *secrecius* in orig.

² *Prioratu* in orig.; corrected

introduxerunt. Qui subito irruentes in eum, nil tale cogitantem, A.D. 1317, 1318, inflictiis plagis ceperunt, et vinculis ferreis acriter constrinxerunt; ¹ deinde, quam cito potuerunt, cum cum fratre suo, qui

MS. Bibl. erunt; tamen captus fuerat, Londonias transmiserunt; ubi judicialiter condemnatus, in oculis Cardinalium quos spoliaverat tractus et

Trokelow, suspensus est. Illi vero qui sibi famulatum præbuerant, audientes p. 41. eum captum, ad Walterum de Selby, suæ consortem malitiæ, MS. Bibl. se contulerunt, qui in refortiumcula sua de Horton latens, vicinis Reg. 13 E. ix. similem injuriam inferebat.

Cont. Tri- Hoc anno Dominus Papa Septimum Librum Decretalium, The a prædecessore suo compositum, et quasi ab ipso deletum, Seventh MS. Bibl. promulgavit, instituit, et confirmavit. Instituit etiam festum Book of the Reg. 13 Decretals; E. ix. and institution of the solemnitatis Corporis Christi, quod ab Urbano Papa ² Quarto Festival of Corpus Christi.

MS. Bibl. Transit annus iste sterilis in multis partibus regni hujus, sed MS. Bibl. miseria copiosus, dum provincia Northumbrana, nunc Scotis Reg. 13 attrita, nunc prædonibus illius patriæ pauperata, quasi inter E. ix. incudem et malleum versabatur; ³ Rege regnique magnatibus interim putibunde stertentibus et ⁴ dissimulantibus damna suorum.

Cont. Trivet, Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁵ septimo, qui est p. 25. annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, undecimus, MS. Bibl. tenuit Rex Natale apud Westmonasterium; cui pauci de mag- Reg. 13 E. ix. natibus interfuerunt, propter discordiam motam inter Regem et proceres, eo quod totiens Articulos petitos et promissos Trokelowe, noluit observari. Sed quia regnum per Scotorum irruptiones Renewed p. 43. in grandi fuit periculo constitutum, nempe Scoti usque ad negotia- MS. Bibl. Eboracum ex una parte, et usque ad Lancastriam ex alia parte, tions for Reg. 13 peace be- E. ix. comburendo, vastando, prædando, nullo resistente, pervenerant; tween the Prælati regni, accitis sibi Cardinalibus, Regem adeunt, precaturi King and quatenus Articulos, totiens expetitos totiensque promissos, pro the nobles. statu regni et Ecclesiæ bona fide confirmaret, et usu vel actu stabiles esse permetteret, ne sibi regnoque suo ⁶ grave periculum eveniret. Rex inclinatus humilibus precibus Prælatorum, simul et Cardinalium, diem statuit Sancti Johannis Baptistæ, quando congregatis Leycestriæ tam clero quam proceribus,

¹ The latter part of this narrative varies from that of Trokelowe; which is much fuller, though it does not state that the Cardinals were present at Middleton's execution.

² *Quartus* in orig.; by inadvertence.

³ *Regi* in orig., MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

⁴ *simulantibus* in the printed texts.

⁵ *octavo* in the printed texts.

⁶ *gravis* in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1318. satisfaceret petitionibus tam diu concupitis. Quo die veniente, Trokelowe, et populo cum magnatibus loco præfixo assistente, Rex more solito promissos Articulos concessit observari. ¹ Sed cito postea concessio ² Regis apparuit non solum frivola, sed penitus fraudulenta. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The Cardinals leave England. Parliament at London. ³ Hiis expletis, Cardinales, quasi grande quid patrassent in regno, accepta licentia, ad Curiam redierunt, quæ tunc fuerat Ambianis. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Eodem anno tenuit Rex Parliamentum Londoniæ circa festum Sancti Michaelis; in quo fuit ordinatum quod haberet in auxilium contra Scotos electos homines de ⁴ qualibet civitate vel villa regni quæ homines exhibere posset. De civitate Londoniarum Trokelowe, pp. 43, 44. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

An army levied against the Scots. ⁵ dati sunt ducenti viri, armati ad unguem, de Cantuaria quadraginta, de villa Sancti Albani decem; et sic consequenter de civitatibus et villis regni, juxta villarum vel urbium æstimationem. Qui congregati magnum conflaverunt exercitum, et hostibus melius formidandum. Sed cum pervenissent ad Eboracum, suborto tumultu, pariter et similtate cum aliis impedimentis, infecto negotio licentiati ad propria redierunt.

Which dis- perses. In crastino Sancti Bricii terræ-motus fuit magnus et horribilis, deterrens corda mortalium plurimorum.

An earth- quake. Per idem tempus Edwardus le Brus, frater Regis Scotorum, qui jam per triennium Hiberniam infestaverat, et se ibidem in regem coronaverat, nullo jure, a fidelibus Regis Angliæ captus est, et propter suam præsumptionem et superbiam decollatus in Dondalk; ⁶ [expectavit in campo de Dondalk] Cont. Tri- vet, p. 29. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Defeat and death of Edward Bruce. Anglos Regis fideles, donec caperetur; occisis baronettis de Scotia viginti novem in eodem campo, et quinque millibus et octingentis aliis, præter milites et nobiles supradictos, Primate de Armach pro Rege Anglorum capitaneo existente: sicque quodammodo mors Comitis Gloucestrici, nuper perempti apud Stryvelyn, multorumque Angliæ nobilium virorum occisio ibidem facta, in signum ruinæ majoris ⁷ vitæ, ultionis divinæ pariter et humanæ, recepit Robertus de Brus.

¹ The language of Trokelowe here is considerably altered, and somewhat amplified.

² Omitted in the printed texts.

³ Instead of this passage, Trokelowe merely says, "*Cardinales licentiati ab Anglia recesserunt.*"

⁴ *quolibet* in orig.; by inadvertence.

⁵ *data* in orig.; erroneously.

⁶ Omitted in orig.; supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. In the printed texts, the whole passage, *expectavit caperetur* is omitted. The omission has arisen from the second recurrence of the word "*Dondalk.*"

⁷ *vicem ultionis divinæ*, in the Continuation of Trivet.

Cont. Tri-
vet, p. 29.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Interea, Rex Scotorum, cum communicantibus, auctoritate A.D. 1319.
Curiae Romanae solemniter et publice in regno Angliæ et Robert
Scotiae, omnibusque terris adjacentibus, extitit excommuni- Bruce is
catus, eo quod venit contra fidelitatem Regi Anglorum ab excommu-
antiquo debitam; regnumque Scotiae generali supponitur nicated.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste qui frugibus et fructibus nec sufficeret incolis nec alienis; Anglicis et Scotis instabilis et inquietus; Hibernicis lætus et hilaris, eo quod excussum est jugum dominationis alienae de cervicibus eorumdem.

Trokelow, pp. 44, 45.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno gratiae millesimo trecentesimo ¹octavo decimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, duodecimus, ²tenit Rex Natale apud Beverlacum, cum proceribus plurimis et praelatis; quo tempore providit sibi de exercitu copioso, ut Scotorum, si quo modo posset, humiliaret superbiam, et ab illorum irruptionibus Angliam liberaret.

A fresh army raised against the Scots.

Accidit eo tempore, ad malorum cumulum, quod quidam perfidus, dictus "Petrus de Spaldyng," cui custodia villae de Berewico commissae fuerat, Scotis venderet dictam villam, et intrare permetteret; quod factum Regem graviter contristavit. Cogitavit igitur obsidionem ponere circa villam; cumque collegisset exercitum et plantasset obsidionem, fuissetque sollicitus qualiter villam caperet, Scoti ³collecti, exercitu quasi viginti millium, per partes obliquas intraverunt Angliam, eo proposito ut Reginam caperent, perhendiuntem prope Eboracum in quadam villa minus caute; quam vendiderant illis quidam ex Anglia proditores. Sed cooperante Dei gratia, et Regina praevenita, fugit ad loca tutiora; et Scoti cognoverunt se fore deceptos. Qui dolentes et de inaniter fusa pecunia et de praeda perditâ, in iram conversi et rabiem, ad omnem malitiam laxaverunt habenas, discurrentes per patriam, et obvia quaque flamma ferroque vastantes. Igitur, dum quilibet pro parte sua obsidionem Berwici fideliter satis ageret et servaret, Rex fatuitate solita prorupit in haec verba;—"Dominum Hugonem le Spenser faciam custodem castrî hujus, et Dominum Rogerum Tamari capitaneum hujus villae; cum eam ceperimus." Quod verbum dure ferens Thomas Comes Lancastriae, mox cum multis aliis

Treachery of Peter de Spaldyng.

Attempt by the Scots to capture the Queen.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Siege of Berwick.

The King disgusts the Earl of Lancaster,

¹ *decimo nono* in the printed texts.

² This is probably an expansion of the words of Trokelowe.—"*Eodem anno, qui fuit annus Regis duodecimus, rex tenuit Curiam suam apud Beverlacum, et in autumno sequente de exercitu copioso sibi providebat.*"

In the sequel also, of this account of the treachery of Spalding and the Queen's escape from the Scots, the language of Trokelowe is altered and amplified.

³ *collecto* in the printed texts; *collecti* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1319, se subtraxit; quamobrem a toto exercitu proditor est clamatus; MS. Bibl.
 who with- nempe, prout dicebatur, si se non subtraxisset, villa cum castro Reg. 13
 draws from in manus Regis data fuisset. E. ix.
 the siege.

Scoti vincunt Anglos apud Mytone.

Defeat of
the Eng-
lish at
Mitton on
Swale.

The King
pursues the
Scots; who
escape.

A truce
concluded,
for two
years.

Murray in
England;
and, as re-
ported, in
France.

¹Eboracenses considerantes scelera quæ Scoti perpetrabant, Trokelowe,
 ubique animositate concepta, collectis Anglorum decem millibus, pp. 45, 46.
 sunt egressi, ut civium et patriotarum sanguinem vindicarent. MS. Bibl.
 Scoti tunc prope villam de Mitone, sitam juxta fluvium de Reg. 13
 Swale, solitis facinoribus intendebant. Nostrates vero videntes E. ix.
 Scotorum cuneos, incunctanter se ad prælium ingerebant. Sed
²quia jam pene totus ³[eorum] exercitus in armis fuerat, mox
 contra nostros inexercitados et inexpertos, et sin duce vel or-
 dine venientes, ordinatissime occurrerunt, et levi negotio nostros
 fuderunt, et ad tria millia hominum in ore gladii peremerunt;
 et magna pars eorum qui fugerunt in fluvio de Swala periit,
 rapaci gurgite suffocata. Commissa fuit hæc infortunata con-
 gressio in Vigilia Sancti Matthæi Apostoli et Evangelistæ; cui,
 prout dicebatur, multi presbyteri sæculares, multique religiosi,
 interfuerant, mala hora. Cunque rumor hujus facti pervenisset
 ad aures regias, dimissa obsidione Berwici, festinavit cum suis
 omnibus obviare Scotis, priusquam attingerent terram suam,
 et cum eis per partes Orientales juxta Novum Monasterium
 obviare disponeret. Scoti præmuniti, cum pomposa victoria,
 hominum et armentorum præda, per aliam viam reversi sunt
 in regionem suam, favillas et cineres, et vapores fumi, ac
 peremptorum cadavera, in omni villa per quam transierant,
 post se in suæ crudelitatis memoriam relinquentes. Igitur
 Rex, sentiens cotidie sua damna cumulari, de communi con-
 silio in treugas jurat biennales; Scotis libenter has acceptanti-
 bus, non tamen quia jam fuerant bellis fatigati, sed quia
 fuerunt Anglica præda ditati.

Eodem anno inaudita pestis animalium, dubium unde nata,
 sucerevit in Anglia; quæ circa tempus Paschale incepit in
 Estsexia, et diffusa est in brevi per totam insulam, durans
 per totum annum et inficiens pene cuncta pecora regionis.
 Et quod est auditu insolitum, et fortassis erit futuris incre-
 dibile, canes de cadaveribus pecorum morientium comedentes,
 et corvi, illico intumuerunt, quasi toxicati veneno, et mortui
 corruerunt. Quamobrem nullus erat hominum qui fuit ausus

¹ Though this account is based upon the text of Trokelowe, his language is considerably expanded.

² *quorum* in orig.; corrected from the printed texts.

³ Supplied from the printed texts.

carne bovina edere, quia in bobus maxime valuit pestis illa. A.D. 1319, 1320.
Diebatur etiam, quod tota Gallia per idem tempus eadem peste fuit infecta.

Murimuth, p. 32. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno multi pastores pcedum, et quidam alii, ac mulieres de Anglia et aliis mundi partibus, collegerunt se, volentes adquirere Terram Sanctam et inimicos Christi interficere, nt dicebant. Et quia non potuerunt Mare Magnum pertransire, multos Judeos in partibus Tholosanis et Aquitanniæ peremerunt, asserentes eos inimicos fidei. Ob quam causam multi eorum capitalem sententiam subierunt, et alii, frustrati suo proposito, redierunt; et sic

Enormities committed by fanatical persons against the Jews.

“Vertitur in nihilum, quod fuit ante nihil.”

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Transit annus iste pauper frugum, inops fructuum, probrosus, damnosus, Anglicis; gratus et accommodus Scotorum latrocinii; Gallicis pestifer, sed quietus.

Cont. Trivet, p. 27. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. ¹ Regina peperit filiam suam primogenitam, nomine Alienor, at Woodstock.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²nono decimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, tertius decimus, tenuit Rex Natale Wyntonie, cum magna multitudine militum, armigerorum, et regaliū famulorum.

Trokelowe, p. 47. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno, Johannes de ³Kendale, Wytoniensis Episcopus, obiit in viam patrum; ejus morte comperta, Summus Pontifex sibi met collationem dieti beneficii, quia pingue fuerat, reservavit; sed monachi, reservationem prædictam nihil pendentes, obtenta a Rege licentia, ad electionem processerunt, et virum eminentis litteraturæ, quemdam monachum de suo monasterio, consensu unanimi elegerunt in Episcopum et pastorem. Rumore igitur ad aures Papæ delato, Papa dictam electionem ⁴nullam esse pronuncians, cassavit electionem memoratam, et Domino Rigaudo, clerico suo speciali, Wytoniensem contulit Præsulatum; qui cum, post multas tergiversationes, Regis benevolentiam adeptus fuisset, in Monasterio Sancti Albani, ad Romanam Ecclesiam nullo ⁵medio pertinente, munus consecrationis accepit per manus Londoniensis Episcopi, in præsentia Elyensis et Roffensis Episcoporum, obtenta prius licentia ab ejusdem loci Abbate et Conventu. Et ne ipsius consecratio futuris temporibus privilegiis Monas-

Birth of Princess Alianor, at Woodstock.

Reginald (de Asser) appointed Bishop of Winchester; and consecrated at Saint Albans.

¹ This passage is omitted in the printed texts.

² *vicesimo* in the printed texts.

³ Properly *Sendale*, or *Sandale*. The mistake has probably arisen from Trokelowe giving the name as

“*Cenedele*.” See p. 148, *ante*.

⁴ *nullum* in orig.

⁵ *modo* in the printed texts; but *medio* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. The words *nullo medio*, or *modo*, are omitted in the text of Trokelowe.

A.D. 1320, 1321. terii supradicti præjudicialis existeret, litteras super indem- Trokelowe, nitate privilegiorum fecit fieri, quas Conventui tradidit sigillo p. 47. suo signatas. Consecratus est autem in die Sancti Edmundi MS. Bibl. Archiepiscopi Cantuariensis ad majus altare, cum magna Reg. 13 præsulum devotione. E. ix.

A pre- tender to the crown appears at Oxford. ¹Sub hoc anno venit Oxonias quidam pauper juvenis, et MS. Bibl. prædicavit ibidem se fore Regis Edwardi, nuper regis, hæredem; Reg. 13 et quod Edwardus, qui modo regnat, non erat Regis filius, E. ix. sed cujusdam carectarii, dolose subintroductus ad Reginam. Quod audientes cives Oxonienses, ceperunt dictum juvenem, et miserunt ad Regem, tunc Northamptoniæ existentem: qui a ministris Regis, in ultionem mendacii, tractus et suspensus est, extra villam in loco vocato "le Coppedethorn," inter Northamptoniam et Killyngworthe, ad terrorem et exemplum talium nebulonum.

Ravages committed by the Scots. Per idem tempus, Rege existente Eboraci, Scoti intraverunt Angliam et illuc usque pervenerunt, et suburbana civitatis Eboracensis cremaverunt, et captivos ceperunt Dominum Johannem de Bretayne, Comitem Richemundie, et plures alios, qui gravissima redemptione sunt postea liberati.

Charge against the lepers throughout Christendom; and the Jews. Hoc anno leprosi quasi per totam Christianitatem fuere Murimuth, diffamati, quod inissent fœdus cum Saracenis ad intoxicandum p. 32. Christianos ubique terrarum; quod in multis fecerant partibus, MS. Bibl. ponendo venenum in fontibus, puteis, doliis, et locis aliis; Reg. 13 super quo multi de Provincia et Francia convicti combusti E. ix. sunt, et Judæi detenti et incarcerati, propter auxilium eis præstitum et consensum.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²vicesimo, qui est annus MS. Bibl. regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quartus decimus, Reg. 13 tenuit Rex Natale Londonias, apud Westmonasterium, cum E. ix. magna gloria et honore.

Dissension between the Earl of Hereford and the Mortimers, and the De Speneers. Hoc anno miles quidam, ³prædives a parentela, sed dissipator substantiæ sibi relictæ, dictus "Willelmus de Brewes," Trokelowe, qui Baroniæ dignitatem possedit, a parentibus in Marchia p. 48. Walliæ quamdam portionem terræ ipsum hæreditario jure MS. Bibl. contingentem, diversis dominis obtulit ad vendendum. Terra Reg. 13 vero quam vendere voluit, "Terræ de Goweres" antiquitus E. ix. vocabatur. Comes autem Herfordiæ, quia dicta terra contigua fuit terris suis, pro quadam summa pecuniæ cum dicto

¹ This story is also related, (but in totally different terms) in the Continuation of Trivet, p. 26, and in Higden's *Polychronicon*.

² *vicesimo primo* in the printed texts.

³ *perdives* in the printed texts.

Trokelow, Willmo convenit, et eo promisit uberius solvere, quo novit A.D. 1321. pp. 48, 49. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. terram utiliore[m] prae ceteris sibi fore; unde obtenta a Rege licentia, dictam terram ingredi disponebat, tanquam propriam possessionem. Duo etiam milites prae-potentes, quorum quilibet vocatur "Rogerus de Mortuo Mari," videlicet avunculus atque nepos, quia terra illa sibi videbatur accommodata, propter vicinitatem terrarum suarum, nescientes de facto praeloquio, accesserunt ad dictum Willelmum de Brewes, et eum eo convenerunt sub pacto quodam de terra praedicta sibi et suis habenda et tenenda; et quasi securitatem de dicto Willelmo reportarunt. Dominus Johannes de Monbray, qui filiam dicti Willelmi duxerat in uxorem, quae haeres unica fuit illi, de tota terra praefata, tanquam uxori suae haereditario jure debita, securior existeret. Novissime, ad omnium malorum emulorum, Hugo Dispensator junior, concupiscens terram saepius memoratam, quia terris suis undique vicina fuit, quia Domini Regis erat Camerarius, ampliorem a Rege gratiam de terra comparanda obtinuit, et specialem a domino dictae terrae adeptus est favorem, in emptione terrae ¹praefatae, ita quod finaliter terram illam, exclusis omnibus aliis, comparavit. Igitur praefati proceres, videntes se circumventos et delusos ab Hugone, et a suo proposito defraudatos, commoti sunt valde et ad iracundiam concitati. Comes vero Herefordiae, Humfridus de Bonn, conquestus est super injuria sibi facta Thomae Comiti Lancastriae; qui allicientes ceteros pene cunctos Comites et Barones in partem suam, conjurationem fecerunt maximam, ad vivendum et moriendum pro justitia, et regni proditores pro viribus destruendum, et praecipue utrumque Hugonem de Spencer, patrem scilicet atque filium, quos odio inexorabili perstringebant; eo maxime, quia Regem ducebant pro suae voluntatis arbitrio, in tantum quod nec Comes, nec Baro, nec Episcopus, quicquam valuit expedire in Curia sine horum consilio vel favore. Omnium ergo livore persequantur, qui omnibus pene dominabantur, et quo plus crevit eorum gloria, et eo amplius contra illos crevit invidia, quae semper accrescit abundantia aliorum.

Igitur Barones, duce Thoma de Lancastria, apud Schir- The Barons
borne in ²Clivedone convenerunt, foederati, prout dicitur, et meet, to
juramentis astricti, ad prosequendum propositum usque ad take mea-
corporis et animae divisionem. Sed tamen peno emeti, praeter sures
Thomam de Lancastria et Humfridum Comitem de Herefordia, against
the De
Spencers.

¹ *praefata* in the printed texts.

Elmedone in MS. Bibl. Reg. 13

² *Elmedon* in the printed texts; | E. ix.

A.D. 1321. et paucos alios, ante finem egotii retrorsum abierunt, et, præ timore mortis, se Regi dediderunt: sed hæc inferius plenius videbuntur. Cumque Barones, ut præfertur, apud Schirburnam convenissent, quosdam articulos in ¹proscriptionem dictorum Hugonis et Hugonis composuerunt; sed tamen vias juris et æquitatis in hac parte penitus omiserunt, suorum pro tempore

And wreak their vengeance upon the friends of the De Spencers. exequentes impetus animorum. Nam illorum bona qui illis vel amicitia vel affinitate juncti fuerant, furibunde invadebant, capientes castra per violentiam, vastantes prædia per malitiam, et perimentes famulos repertos in custodiis eorundem; dolentes ob hoc tantummodo, quod eorum personas capere, quos ode-

runt, minime potuerunt. Prædicta furia de die in diem vires sumente, Barones vexillis explicatis ad Sanctum Albanum veniunt, per viam diripientes ubique victualia, et pauperes terræ gravantes. In hac comitiva fuerunt quidam, qui propter inveteratum odium Monasterium Sancti Albani, dietique loci monachos, se gravaturos devoverant. Sed tamen, disponente Deo, qui neminem tentari permittit supra vires, horum magister, et auctor tantæ malitiæ, in villa de Aleysbury, priusquam ad Sanctum Albanum attingeret, morbo percussus irremediabili, propriis seipsum discerpit manibus, et post duos dies miserabiliter expiravit. Cæteri, tam formidabili tremefacti vindicta, casum pro miraculo reputantes, ab executione voti illiciti, timore magis quam amore, destiterunt.²

The safety of the Monastery of Saint Albans miraculously ensured.

The Barons make certain demands upon the King.

Magnates vero, apud Sanctum Albanum cum suis armatis exercitibus per triduum perhendinantes, miserunt solemnes ad Regem nuncios, Londoniis commorantem, Londoniensem, Saresburiensem, Helyensem, Herefordensem, et Cicestrensem, Præsules, qui tunc apud Sanctum Albanum convenerant pro pace reformanda; mandantes, ut Dominus Rex non solum suam vacuaret Curiam, sed regnum suum, de regni proditoribus, Hugone et Hugone le Spencer, per communitatem terræ in multis condemnatis articulis, exiliumque meritum subire permetteret, si diligeret regni pacem. Petierunt Barones insuper, ut Rex ipsis, et omnibus qui in eorum comitiva arma moverant, litteras patentes indemnitas concederet, et ne pro transgressionibus transactis vel præsentibus a Rege, seu quovis alio futuris temporibus, punirentur. Ad hæc Dominus Rex respondit, quod Hugo de Spencer pater in suo negotio mare transierat, et Hugo junior in mari erat ad custodiendum Quinque Portus, prout ex officio tenebatur; qui

His answer thereto.

Trokelow, pp. 49, 50. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *proscriptionem* in the printed texts.

² At this point, a long passage in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted.

MS. Bibl. de jure vel consuetudine exulare non debent ante responsa A.D. 1321.
Reg. 13 E. ix. data per eodem. Adjecit præterea, quod eorum petitio juris

Trokelowe, et rationis fundamento carebat, eo maxime quod dicti Hugo
p. 51.

MS. Bibl. senior et Hugo junior parati semper fuerant omnibus de se
Reg. 13 conuenerentibus in forma juris respondere, et si ¹probari
E. ix. posset eos in aliquo statuta terræ læsisse, parati semper

MS. Bibl. fuerant legibus regni parere. Postremo, cum juramento
Reg. 13 E. ix. addidit, quod noluit sacramentum violare, ad quod astrictus

Trokelowe, fuerat in sua coronatione, concedendo litteras pacis et indul-
p. 51. gentiæ tam notorie delinquentibus, in suæ personæ contemp-
MS. Bibl. tum, et totius regni perturbationem, et majestatis regiae
Reg. 13 læsionem.
E. ix.

Hiis auditis, proceres acti in furiam confestim ad arma The
prosiunt; et milites ²quidem super armaturam cotueas indur- Barons
erunt, vocatas "*quarteloy*s;" armigeri vero indumenta bendas appear in
habnerunt: quibus indumentis expositi induti, tracti sunt et arms, and
suspensi plurimi de procerum comitiva. Cum fastu igitur et extort cer-
et pompam nimiam Barones Londonias adierunt, hospitatique in tain con-
in suburbio civitatis, manebant pacifice donec licentiam ingredi cessions
civitatem obtinuissent: obtento a Rege civitatis ingressi, from the
magnates, sicut prius, in petitione sua fortiter perstiterunt. King.

Tandem interveniente Regina, et præfatis Episcopis lauda-
biliter mediantibus, Rex inductus est, propter terræ pericu-
lum evitandum, ad condescendendum votis et petitionibus
procerum prædictorum. Edictoquo super hiis per Comitem
Hercfordiæ in Aula Westmonasterii publicato, Hugo senior
in exilium actus est. Sed Hugo junior in diversis locis
latitans, in Anglia et in mari permansit. Hiis itaque peractis,
Barones, obtentis a Rege litteris ³[de] impunitate et pace
Regis, ad propria redierunt, nec hilares de dicta pace con-
cessa, prout præmittitur, nec securi, quia de Regis bene-
volentia desperabant; et ideo armati semper incedebant, et
loca tuta querebant.

Interea casus accidit eisdem magnatibus, plenus infortunio The Queen
et generativus molestiæ subsequenti. Isabella nempe Regina, is refused
quæ nutrix pacis et concordiae semper fuerat inter Regem et admission
Barones, peregrinatura versus Cantuariam, in castro de Ledes to Leeds
hospitari et pernoctare disposuit. Quod castrum Dominus Castle, in
Bartholomaeus de Batlesmere, ³[qui] diu Senescallus Regis Kent.
fuerat, a Rege in excambium pro quibusdam terris aliis, sibi et
suis hæredibus, impetraverat; in quo suam conjugem, cum par-

¹ *probare possent* in the printed texts; | *quidem* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *quidam* in the printed texts; | ³ Inserted from the printed texts
and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1321. vulis et magni thesauri copia, dimiserat pro tutela, dum, fidem Trokelowe, Domini sui Regis deserendo, adhæsit Baronibus in turbatione p. 52.
 præfata. Igitur præveniens Dominam suam, Reginae Mares- MS. Bibl.
 callus petiit ingressum castri, ut illuc necessaria comportaret, Reg. 13
 et pararet pro familia domoque Reginae. Sed ¹qui in castro E. ix.
 fuerant, procaciter responderunt, se nec Reginae nec cuiquam
 alteri ingressum castri permittere, sine jussione vel litteris
 domini dicti castri. Responsum mox ad aures Reginae pervenit,
 quæ illuc in propria persona perveniens petiit ingressum castri;
 sed nullam spem intrandi potuit a respondentibus obtinere,
 et ideo alias pro nocte illa quæsivit hospitia, illo expresse MS. Bibl.
 sibi ²et penitus denegato. Cumque redisset ad Regem, de Reg. 13 E. ix.
 injuria conqueritur sibi facta; ex cujus relatione Rex pro- Trokelowe,
 vocatus ad iram, collectis pluribus armatorum millibus, cum p. 53.
 multis Londoniensibus, ad dictum castrum accessit personaliter, MS. Bibl.
 inclusis præcipiens ut redderent sibi castrum. Renuentibus Reg. 13
 castellanis parere jussis regiis, Rex artat inclusos obsidione, E. ix.
³et tamdiu perseverat ibidem, donec ⁴virtus inclusis et MS. Bibl.
 victualia defecissent. Tandem redditum est castrum in manus Reg. 13
 Regis, cum omnibus quæ intus erant. Thomas Colpeper, E. ix.
 custos castri, captus est inprimis, qui tenuerat castrum contra
 Regem, et pro rebellione tractus et suspensus est. Mulieres Trokelowe,
 ibi repertæ Londonias missæ sunt, in Turri Londoniarum p. 53.
 sub arta custodia conservandæ; servientes, diversis multati MS. Bibl.
 pœnis, in locis variis sunt precepti. Thesauri reperti, cum Reg. 13
 armis et equis, regiis sunt usibus deputati.⁵ E. ix.

The Castle
is taken by
the King's
forces; and
the Warden
hanged.

The
younger
De Spencer
joins the
King; who
levies an
army
against the
Barons.

Quibus itaque peractis, Rex suis militibus custodiam castri
 commisit, et victoriose progrediens versus Cirecestriam, obiter
 cepit multa castra sibi rebellantium manu forti procerum.
 Circa festum Omnium Sanctorum proximo subsecutum, MS. Bibl.
 Hugo Dispensator junior, filius videlicet senioris, ascendit e Reg. 13
 mari et pervenit ad Regem; cujus consilio et quorundam E. ix.
 aliorum, Rex mandavit brevia sua ad omnes Vicecomites
 totius Angliæ, ad congregandum exercitum contra Barones;
 quia cupiebat vindicari de despectu et rebellione nuper Lon-
 doniis sibi factis. Barones vero, præmuniti de tanta molitione,
 se muniverunt pro viribus, et ipsi multitudinem exercitus

¹ This is not exactly what is
 stated by Trokelowe, — "*respondit*
 "*dominu castri, vel alius pro ea.*"

² These two words are omitted in
 the printed texts; they are found
 in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *ut* in orig.; corrected from the

printed texts.

⁴ *victus* in the printed texts.

⁵ It seems not improbable, that
 in this account of the siege of Leeds
 Castle, the narrative of Murimuth
 (pp. 34–36) has been also consulted.

MS. Bibl. colligentes, ut vim vi repellerent, et viriliter defenderent A.D.
Reg. 13 causam suam; illud poeticeum concorditer retinentes:— 1321, 1322
E. ix. “Felix qui quod amat defendere fortiter audet.” The
Barons do
the same.

Transit annus iste, sicut cæteri illaudabilis, proventu frugum
vel fructuum damnosus, proceribus et mediocribus suspectus,
molestus, et turbulentus; Regi sollicitus et invisus; Scotiæ,
propter magnatum Anglorum regni discordiam, jocundus et
hilaris; Franciæ, Flandriæque, pacificus; et, quod dolendum
fuerat, Sarraценis et incredulis fertilis et quietus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ¹primo, qui
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quintus-
decimus, tenuit Rex solemnitatem Natalis Dominici apud
Trokelowe, Cirecestriam, cum magna militum, scutiferorum, et ²architenen-
tium numerositate. Illuc ergo grandem convocavit exercitum The King
summons
his forces.
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. contra Barones, proponens proculdubio vel mori viriliter, vel
Reg. 13 E. ix. velut rex super suos subditos imperialiter dominari. Audientes
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. multi de Baronibus Regis propositum, diffidentes et animo
Many of
the Barons
submit.
concedentes, neglecto juramento quod in commune præstiterant,
ad Regem meticulosi venerunt, se suæ gratiæ in omnibus
submittentes. Inter quos duo Rogeri de Mortuo Mari primi,
Trokelowe, p. 53. vel inter primos, accesserunt, se voluntati regiæ supponentes;
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. qui partem Baronum in magna parte debilitaverunt, eo quod
essent strenui et bellicosi, potentes rebus sæculi et famosi, et
Trokelowe, p. 53. præ cæteris causæ communis incentores; sed tamen secus
De la Moor, p. 595 (ed. Camden). accidit eis quam sperabant. Nam cum so Regi reddidissent, The Mor-
timers sub-
mit; but
are sent to
the Tower.
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. quid de eis facere debuisset; qui quem finem sortiti sunt,
sequentia declarabunt.

³Comprehendit Rex Dominum Hugonem de Audelee seniore, Other
nobles are
captured.
De la Moor, p. 595. et Dominum Mauricium de Berkele, et misit illos ad castrum
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Walyngfordiæ conservandos. Alios vero multos, blandis
delusos promissionibus, simili sorto cepit, et variis custodiis
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. commendavit.

⁴Cumque Comes Herefordiæ, cæterique Barones adhaerentes Rebellion
of the
Earls of
Lancaster
and Here-
ford.
Trokelowe, sibi, hæc veraciter cognovissent, ad partes Gloverniæ so con-
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. tulerunt; deinde, una cum Thoma Lancastriæ Comite, exercitu
grandi collecto, versus Burtone super Trentam voxilla verte-

¹ secundo in the printed texts.

² architenensium in orig.

³ De la Moor however speaks of them as “*ad ejus gratiam confu-
gientes.*”

⁴ The following account is partly

taken from the official Record against the Earl of Lancaster, a copy of which is preserved in the text of Trokelowe; apparently cited as the “Chronicle of William Rysangre” in p. 165.

- A.D. 1322. runt, rapinis indulgentes ubique ad magnum patriæ nocumen-
tum. Quos e vestigio Rex insequens, reperit collectos et paratos
ad resistantiam faciendum. Impediveruntque Regem per tres
dies continuos, quominus pontem dictæ villæ de Burtone
transire posset, occisis quibusdam de Regis exercitu qui
pontem transire animosius institerunt; unde Rex coactus est
transitum aliunde querere ultra Trentam. Pertransito Trentæ
fluvio, Rex hostiliter equitavit versus Comites supradictos.
Thomas vero Comes, videns jam res agi pro capitibus, cum
suis commanipularibus exiit villam de Burtone, et exercitum
in campo statuit contra Regem, expectans Regis adventum in
eodem campo. Sed cum vidisset Regis exercitum, tam numero
quam potentia multo suis præstantiorem, confusus fugit in
dedecus sempiternum. In fugiendo vero, diversas fecit depræ-
dationes Baronum exercitus, dum vi non tantum victualia
per viam rapiunt, sed etiam substantias diripiunt incolarum.
Nec segnior Rex ipsos fugientes persequitur, dietas continuans
prout possibilitas suppetebat. Thomas vero de Lancastria,
cum Baronibus ex exercitu fœderato, pervenit ad Bourghbrigge,
ubi repperunt magnam resistantiam ¹ de Borealibus partibus
congregatam. Nempe ad dictum locum convenerant Custos MS. Bibl.
Eboraci, Dominus Symon Warde, et Custos Karleoli, Dominus Reg. 13
Andreas Herkele, cum sufficienti manu ad pugnandum parati; E. ix.
ubi cum Dominus Humfridus de Boun, Comes Herefordiæ,
pontem transire voluisset, a quodam sub ponte latente lancca
transfixus est, et peremptus ibidem. Thomas vero de Lancas-
tria, non valens sustinere pondus prælii in eum versi, nec de
loco fugere, captus est ab Andrea de Herkele, Custode Karleoli,
milite mediocris fortunæ. Capti sunt etiam ab eodem Dominus
Rogerus de Clifford, Dominus Johannes de Mounbray, Dominus
Warinus de Insula, cum multis aliis, et adducti ad Regis præ-
sentiam ad Pontem Fractum; ubi Rex, cum duobus Dispensa-
toribus, Hugone seniore et Hugone juniore, morabatur.
- The King proceeds against them. Thomas vero Comes introductus fuisset in villam, a
The Earl of Lancaster takes to flight. tota gente derisus est, et acclamatus "Rex Arthurus,"
et undique subsannatus. Quod tantummodo juste dicebatur
accidisse sibi, eo quod ipse Regem pari forma dehonestava-
rat, cum Rex parum ante a partibus Borealibus di-
vertisset, et venisset ad Pontem Fractum. Nam Thomas, irre-
verenter egrediens cum suis hominibus, exiit castrum ad
- The Earl is maltreated. His former conduct towards the King.

¹ Down to this point, the narrative corresponds with the language of the Record. It now enters into particulars which are not to be found there, nor in the very similar account given by De la Moor.

MS. Bibl. despieiendum Regem, et acclamans in ipsum Regem vilissime A.D. 1322.
 Reg. 13 et contemptibiliter cum magno tumultu, in maximum con-
 E. ix. temptum ipsius, ac si non fuisset ejus dominus, nec rex
 ejus. Idcirco venerunt super eum mala præsencia, prout
 creditur, ut per hæc purgatus facilius post hanc caducam
 mereatur consequi vitam beatam. ¹Tertio nempe die a cap- He is sen-
 tione sua, sederunt principes, et in eum sententiam dicta- tenced to
 verunt, Dominus Rex in primis, assidentibus Edmundo Comite death,
 Cantiae, Hugone Comite Wyntoniae, Aymero Comite Pen-
 brochiae, Johanne de Warennia Comite Southreyae, David Co-
 mite de Athesel, Roberto Comite de Angos; ubi adjudicatus
 est tractioni, suspensioni, et decollationi. Tamen, quia idem
 Comes de parentela fuit excellenti et nobilissima procreatus,
 Rex, ob reverentiam parentelæ suæ, remisit de sua speciali
 gratia dicto Thomæ Comiti executionem duarum pœnarum,
 quod idem Thomas Comes non traheretur nec suspenderetur,
 sed quod executio fieret tantummodo super ipsum, quod de- And exe-
 capitaretur; sicque decapitatus est extra villam de Ponte cuted.
 Fracto, a capione sua die ²tertio, ut præfertur.

Warrinus de Insula, Willelmus Toket, Thomas Mandut, Execution
 Henricus de Bradebourne, Willelmus filius Willelmi, et Wil- of other
 lelmus Cheyne, qui capti sunt cum Thoma Comite, propter nobles
 roberias et felonias, et resistentiam quam fecerunt contra throughout
 Regem ad villam de Burtone, occidentes Regis familiares, et England.
 Regis transitum prohibentes, ac partem villæ prædictæ in
 recessu suo comburentes, cæteraque perpetrantes, quæ dicto
 Thomæ Comiti impouuntur, adjudicati sunt, de prædictorum
 Comitum et Baronum consilio, tractioni et suspensioni apud
 Elboracum. Dominus Rogerus Clifford, Dominus Johannes de
 Mounbray, eodem judicio condemnati sunt et suspensi. ³Gosse-
 linus de Inuylla simili sorte vitam finivit; ex post parumper
 Dominus Henricus Tyes captus Londoniis tractus et suspensus
 est. Deinde Dominus Bartholomæus Batlesmere captus ⁴[est],
 et Cantuariæ decollatus. Solus Dominus Rogerus Tamori
 morte obiit naturali. Cætera qui voluerit videre plenius, in
 Chronicis Willelmi ⁵Rysangre, apud Sanctum Albanum, ⁶plenius
 poterit reperire; ubi Recordatum Regis habetur de omnibus
 memoratis.

¹ This portion of the narrative is evidently derived from the words of the Record.

² "*sexto post die suspensio con-*
demnatus est."—De la Moor.

³ This account is somewhat simi-

lar to that given by Trokelowe, but fuller.

⁴ Supplied from the printed texts.

⁵ *Risanger* in the printed texts.

⁶ *latius* in the printed texts.

A.D. 1322. Rex igitur elatus de tanta victoria, (qui potius gemuisse Trokelowe, debuerat de tanta nobilium turba male perempta, quia tunc pp. 63, 64. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. fuit vere vietus, quando tot vieit prudentes milites,) eollegit exercitum fortem nimis et magnum contra Scotos, quantus a longo tempore non est visus. Qui absque vietualibus in gravi pomposaque multitudine in Borealibus adunatus partibus, pervenit ad Regem ad villam de Novo Castro super Tynam. Inde Rex hostiliter profectus est in ¹Scotia, lento gressu permetiens quasdam partes illius provinciæ; ejus adventu præcognito, Scoti bona sua cum necessariis ad loca tutiora comportaverunt, fugientes ad ²montes, nemora, vel paludes: sieque contigit, ut eum Rex suis nullam resistantiam inveniret, nullaque vietualia reperiret, sed omnia deserta, vacuata, ³vastata perpendit, consumptis igitur vietualibus, tam per terram quam per mare pro exercitu comportatis, magna pars exereitus, fame et inedia tabefacta, ⁴protinus est extincta. Quia, prout dicit Vegetius *De Re Militari*, "Sæpius penuria quam pugna consumit exereitum, et ferro severior fames est." Cernens autem Rex plebem suam perire tam misc-

Unfortunate results thereof.

rabiliter, dolens domum regreditur, infecto quocunque negotio fructuoso. Cumque multi de Regis exereitu ⁵pervenissent ad propria, et gustassent cibos avidius, mox vel diruptis visceribus moriebantur, aut, consumpta natura, semper imbecilles et debiles permanserunt, vires præhabitas recupcrare non valentes.

King Edward flies from the Scots.

Contigit eo tempore, cum Rex in partibus moram traheret Borealibus, in loco qui dicitur "Regalis Vallis," minus caute, Scoti, per exploratores perfidos quos habebant Anglicos, edocti de Regis male cauta perhendinatione, ingressi sunt regnum subito, ⁶sperantes Regem incautum capere vel eerte perimcre, si fortuna favisset: sed, Deo volente, Rex, præmunitus de Scotorum molitionibus, recessit a loco; quem velut fugientem Scoti perseeuti sunt usque ad Abbathiam de Byland; sed nec ibi tutus locus Regi fuerat, propter Scotorum violentiam. Quamobrem Rex, vix arreptis armis, fugit Eboracum celeriter, thesauro suo, vietualibus, et utensilibus, direptioni ⁷relictis. Scoti vero, videntes vias suas prosperari, patriam pervagantur, omnia ferro flammaque vastantes, et captivos multos secum trahentes; inter quos

¹ *Scotiam* in the printed texts.

² Apparently expanded from the "ad loca tuta confugientibus" of Trokelowe.

³ *et vastata* in the printed texts.

⁴ *penitus* in Trokelowe; *protinus*

in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *pervenisset* in orig.; by inadvertence.

⁶ The language of Trokelowe is amplified here.

⁷ *relictis* in orig.; by inadvertence.

- Trokelowe, p. 64. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix. virum nominatissimum, Dominum Johannem de Bretayne, ceperunt, Comitem scilicet Richemundiæ, et multis spoliis domum prospere sunt regressi. A.D. 1322, 1323.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem anno Dominus Hugo de Spencer pater factus est Comes Wyntoniam; cui Rex dedit castrum et honorem de Donyntone, quod fuit de Lincolniam Comitatu. The elder De Spencer created Earl of Winchester.
- Murimuth, p. 38. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Ipso anno obiit Rex Franciam Philippus, filius Philippi; cui successit in regno Karolus frater ejus, qui prius fuerat Comes Marchiam Vasconiam. Death of Philip V.; succession of Charles IV.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Transit annus iste parum frugifer, alias satis fructifer; Angliam damnosus, probrosus, luctuosus, propter intestinam discordiam et nobilium terrarum jugulationem; Regi vero infanis notabiliter, propter tyrannidem in suos naturales; invisus propter infelicem protectionem ad partes Boreales et in Scotiam, ubi pene perdidit ¹mediam gentem suam, putibunde maxime, propter fugam suam ante Scotorum faciem in proprio regno suo, et thesaurorum suorum perditionem.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ²secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, sextus-decimus, tenuit Rex Natale Dominicum Eboraci, dissimulans damna probrosa, quæ perceperat dudum per Scotos, et gestans vultu letitiam, quamvis immaniter in animo torqueretur.
- Eodem tempore, quidam de medioeri familia Thomæ, quondam Comitis Lancastriæ, captus est, qui pro rebellionem quam fecerat, insurgendo contra Regem in terra Baronum, et notabilibus depredationibus et incendiis, judicio publico condemnatus est. Sed quia, quandoque steterat in Regis Curia, et placuerat quibusdam de majoribus Regi assistantibus, multi Regem adierunt, deprecaturi pro vita ejus. Quos cum Rex audisset instantius pro ejus salvatione precari, commotus est vehementissime, eum verbis imperii ita respondens:—
 “Vae vobis, susurrone infandissimi, detractores malevoli,
 “nequam consilarii; pro vita deprecamini nebulonis notissimi,
 “simi, qui pro vita mei consanguinei, militis illustrissimi
 “Thomæ Comitis, nullas preces facere voluistis. Et quidem
 “si ipse vixisset, mihi totique regno necessarius extitisset.
 “Hic vero, quanto diutius in hac vita perstiterit, erit tanto
 “scelestior; quippe qui hactenus replevit scelertis facinoribus
 “totum regnum meum, per animum,” inquit, “Dei, morte
 “debita morietur.” Et mox jussit executionem fieri do
 judicio dato super eum; motus maxime contra suos, qui noli-
- The King rebukes his adherents, and laments the death of the Earl of Lancaster.

¹ per is here inserted in the original (from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.); but in both instances erroneously.
² tertio in the printed texts.

A.D. 1323. erunt preces fundere pro Thoma Comite, quem Rex intime diligebat. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The King is summoned to do homage for the Duchy of Aquitaine. ¹Eo tempore venerunt ad Regem Angliæ nuncii novi Regis Franciæ Karoli, videlicet Dominus de ²Beomble, et Dominus Andreas de Florentia, ad citandum et monendum eum, quod veniret infra certum tempus ad faciendum homagium suum ipsi Karolo, novo regi, pro Ducatu Aquitaniæ. Et licet Hugo de Spencer filius, et Robertus de Baldok, Cancellarius, procurassent ipsos nuncios, quod non notificarent Regi adventus sui causam, ipsi tamen in suo recessu monuerunt eum quod veniret infra certum tempus, quasi consulendo, ad homagium faciendum. Super qua monitione, sive citatione, subdola, dictus Andreas de Florentia, qui fuit notarius, fecit publicum instrumentum; virtute cujus, Rex Franciæ fecit processum contra Regem, et terras multas Wasconia seiscere fecit, in pœnam contumaciæ Regis Angliæ; qui fuit informatus per malos consiliarios, quod ipsum præfata citatio vel monitio non artabat.

The King of France seizes certain of his lands in default. Eodem anno Episcopus Glascuensis et Thomas Rondolf, Comes Moraviæ, missi sunt per Robertum Brus et totum regnum Scotiæ ad Curiam Romanam, pro habenda relaxatione excommunicationum et interdicti sententiarum, in regnum et regnicolas Scotiæ per Cardinales, auctoritate Papæ, latorum. Contra quos Rex Angliæ misit quemdam ³simplicem clericum, qui obtulit se coram Papa ex parte Regis Angliæ ad probandam Scotorum manifestam et notoriam offensam, non solum contra Regem et regnum Angliæ, sed etiam contra Sedem Apostolicam, fore contractam; ita quod ante satisfactionem non possent dictæ censuræ laxari de jure. Contigitque clerici dicti diligentia, quod Scoti infecto negotio redierunt.

Envoys sent by Robert Bruce to the Roman Court; but through the agency of the King of England their object is frustrated. Per idem tempus, Andreas Hercle, de probro factus improbus, levavit calcancum contra Regem, qui illum de pusillo magnum ⁴creaverat, et fecerat ei nomen juxta nomen magnorum qui sunt in terra. Siquidem cum dictus Andreas ad Pontem Burgi Barones a facie Regis fugientes viriliter excepiisset, et Humfridum de Boun per suos, ut præfertur, peremisset, et Thomam, Comitem Lancastriæ, tanquam captivum cepisset, reliquos vero fugasset vel occidisset pro libito, et cum magna pompa a Rege acceptus fuisset, et pro tanta victoria cogitavit Rex qualiter talem virum posset uberius honorare; tandem deliberato consilio, propriis manibus cum cinxit gladio

The treason of Sir Andrew Harcla. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Trokelowe, p. 65. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ For this account, De la Moor, (p. 596) may also possibly have been consulted.

² Beoville in Murimuth.

³ This clerk appears to have been Murimuth himself. See p. 41 of his Chronicle.

⁴ creavit in the printed texts.

Trokelowe, militari, donans ei Comitatum de Karleolo, cujus per ante A.D. 1323.
 p. 65. civitatis et castri diu fuerat Constabularius, sive Custos. Qui His hatred
 MS. Bibl. mox honore tanti nominis elevatus, Hugonem Dispensatorem of Hugh
 Reg. 13 coepit persequi, propter rancorem quem per longum tempus de Speneer,
 E. ix. conceperat contra eum. Sed cum videret dictum Hugonem de
 die in diem proficere et exaltari, insuper et per Regem manu-
 teneri, contra eum indignatus quam maxime, quod juxta
 malitiam cordis sui vindicari non poterat, contra fidelitatem And alli-
 quam domino suo Regi juraverat, junxit se Scotis, inimicis anee with
 Regis publicis, et eorum consiliis se immersit; qui mox ab the Scots.
 illis hilaritate tanta susceptus est, ac si cœleste munus; quia
 nullus unquam fuerat illis infestior aut acrior expugnator.
 MS. Bibl. Nempe in regnorum confinio semper habitans, ¹damna innum-
 Reg. 13 merabilia illis intulerat, modo prædas agens, modo faciens
 E. ix. equitationes, modo captivos secum trahens, modo flammis
 villas prædiaque devastans. Cumque per dies aliquot moram
 fecisset inter eos, et ipsi jam securi facti fuissent de ejus
 nefanda perfidia contra Regem Angliæ, cogitaverunt eum,
 quantum poterant, honorare, in tantum ut sororem Regis Scotiæ
 vellent sibi conjugio copulare. Rex interim Angliæ, cog-
 noscens per relatores quid Andreas fecerat, doluit quod tanta
 beneficia contulerat tam ingrato. Erat tunc in partibus Bo-
 realibus miles famosus et strenuus, vocatus "Antonius,"
 cognomento "do Lucy," qui et Regis favorem cupiebat ad-
 quirere, et patriam de tam nefando proditore protinus
 vacuare. Hic per exploratores edoctus, quod Andreas apud
 Karlcolum satis secure, nihil mali suspicatus, morabatur, He is cap-
 repente cum manu valida irrumpit super eum. Quem illico tured by
 captum misit ad Regem Londoniis catenatum, ubi quadrifario Antony de
 judicio condemnatus est. Nempe primo degradatus est, am- Lucy,
 putatus securi ad talos suos calcaribus, et sic vicissim dis-
 cinctus est balteo militari, ablatis calceis et ²chirothecis.
 Deinde tractus, suspensus, et in quartas divisus est; et partes And exe-
 quatuor principalibus civitatibus Angliæ sunt transmissæ; cuted.
 caput ejus super pontem Londoniarum fixum est, versus
 partes respiciens Scoticanas.

Eodem anno Robertus de Brus, per litteras missas per A truce for
 solemnes nuncios, requisivit Regem Angliæ de treugis per thirteen
 annos tresdecim duraturis. Rex vero Angliæ, fatigatus per years, con-
 eluded with
 the Scots.

¹ The remaining portion of this account of Harela's treason and punishment bears marks of having been derived from a more detailed

narrative than that of Trokelowe.

² Altered from *cirothecis* in a somewhat later hand.

A.D. 1323, werras Scotiæ multipliciter, concessit in treugas voluntarie, quæ sub tresdecim Articulis clauderantur; quos qui videre desiderat, respiciat Chronicas Fratris ¹Henrici Blankforde, monachi Sancti Albani, quæ habentur in Monasterio memorato. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Conspiracy of the adherents of the Barons. Sub eodem anno facta est grandis conjuratio multorum, qui cum Baronibus steterant in werra sua, ut omnes qui in carceribus detenti fuerant ratione dictæ werræ, per totum regnum una eademque nocte eriperent, et a vinculis liberarent. Venerunt igitur quidam de conjuratis ad castrum Walyngfordiæ, in quo tenebantur viri nominatissimi, Mauricius de Berkelee et Hugo de Audelee, et latenter ingressi sunt per posticium

Capture of the Castle of Wallingford; and recapture thereof. versus aquam Tamisiæ, ut complerent opera præconcepta; sed eorum furtivus introitus villanos non latuit; unde mox clamor et tumultus factus est nimis per totam villam, ex quo tota patria est commota. Advenit igitur ex illis partibus indiscreta multitudo, ut obsiderent eos qui castrum sic ingressi fuerant; et eos obsederunt donec venirent ad continuandum obsidionem Comites Cantiae et ²Wyntoniae, cum vi maxima armatorum. Videntes autem, qui castrum sic ingressi fuerant, se non posse resistere tantæ violentiæ, ad capellam dicti castri pro refugio ecclesiastico confugerunt. Qui tamen, invititis decano et presbyteris dicti collegii, qui eos nitebantur defendere, de capella sunt violenter abstracti, et vel diversis pœnis ad mortem traditi, vel carceribus mancipati, donec Rex crudelius de eorum suppliciis statuisset. Factum est igitur, ut hac occasione cuncti per Angliam incarcerati artius solito stringerentur.

Inquisition made by the King as to public offenders. ³Circa festum Sancti Michaelis Archangeli, Rex circumvit Comitatus Eboraci et Lancastriæ, et Marchiam Walliæ, ingreditur civitates et villas, et inquisitiones faciens de pacis perturbatoribus, de vulgi communis oppressoribus, de provinciarum prolocutoribus et ductoribus, qui per nundinas sive fora soliti fuerant concitare seditiones, fovere partes contra partes, manuteneri malefactores; et notatos, captos et convictos, punivit juxta suæ demerita pravitatis, antiquisque profligatis erroribus, leges terræ præcepit in locis omnibus observari. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ This short Chronicle, (as that of Henry de Blaneforde) has been published by Hearne, at the end of Trokelowe (1729). In it are to be found the thirteen Articles of this truce.

² *Lincolniæ* in the printed exts: *Wyntonie* in Blaneforde and MS.

Bibl. Reg. 13 E. ix., the latter reading being correct.

³ There is a passage somewhat similar to this in Blaneforde, but MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. has been evidently indebted here to some other source.

- Murimuth, p. 42. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem anno Papa citavit Ducem Bavariæ, in Imperatorem A.D. 1323, 1324. The Pope excommunicates the Emperor Louis of Bavaria.
- Murimuth, p. 39. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno vacuit Ecclesia Wyntoniensis per mortem Domini J. de Stretforde made Bishop of Winchester.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Transit annus iste medioeriter lætus frugibus, sed fœcundus fructibus; formidolosus regni malefactoribus; Angliæ, Scotiæque votivus, propter treugas captas.
- Blanforde, p. 77. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ²tertio, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, septimus-decimus, tenuit Rex Natale apud castrum do Kenelesworthe, in magnificentia et gloria, et magna frequentia sexus utriusque.
- Blanforde, pp. 77, 78. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem anno, in sequenti Quadragesima, convocari fecit Rex ad Parliamentum Londoniis celebrandum regui proceres et prælatos, ad tractandum de variis regui negotiis, et præcipue consulendum, quid foret respondendum Regi Franciæ, qui Regem Angliæ pluries jam vocaverat ad faciendum homagium sibi pro Wasconia, et cæteris terris quas tenebat in regno Franciæ et dominio Regis Francorum: super quo, ex consensu procerum et omnium assistentium, decretum fuit, quod in propria persona non transiret, sed prius mitteret solemnes nuncios, si forte vel hac vice de non comparendo posset obtinere dilationem vel omnimodam excusationem.
- Præterea, Rex petiit in præfato Parlamento, tam de clero A subsidy quam de populo laicali, subsidium ³pecuniare, pro redemptione demanded for the ransom of the nobilis viri Johannis de Britannia, Comitis Richemundiae, nuper Earl of capti per Scotos apud Abbathiam do Byland. Sed hæc petitio Richmond, monstrabatur per multas rationes injusta fore, et tandem voce And refused. publica penitus est negata, sub ista ⁴replicatione, quod tantum pro Rege, Regina, et filiorum Regis primogenito, si in captivitate tenerentur, foret contributio facienda: et sic quievit tributum, cessavit exactor.
- In eodem Parlamento arestatus fuit Adam Episcopus Herefordensis, in magnum eleri dedecus et præjudicium totius The Bishop of Hereford arrested, and examined as to treason.

¹ Omitted by inadvertence. It appears in the printed texts, in Murimuth, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² quarto in the printed texts.

³ pecuniarum in the printed texts.

⁴ replicatione in orig.

A.D. 1324. Ecclesiæ Anglicanæ; et examinatus de proditiōe et crimine laesæ majestatis coram Rege et proceribus universis. Impositum nempe fuit sibi, quod quosdam inimicos ¹regios suscepisset et fovisset, in magna copia armatorum, et quod eis impendit auxilium, consilium, et favorem. Ille vero, prout erat vir maturus et litteris abundanter imbutus, patienter hæc tulit, ad convitia et opprobria nihil omnino respondens. Tandem pulsatus diversimode, sic ora resolvit:—"Domine Rex,

Blanforde,
pp. 78-80.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

The
Bishop's
objection
thereto.

"vestra regię majestatis reverentia semper salva, ego Sanctæ Ecclesiæ Dei minister humilis, membrum ejus, et Episcopus consecratus, licet indignus, ad tam ardua nequeo respondere, nec debeo, absque Domini Cantuariensis Archiepiscopi, post Summum Pontificem, mei directi judicis, cujus etiam sum suffraganeus, auctoritate, et aliorum parium meorum Episcoporum conniventia vel consensu." Quo responso prolato, mox Archiepiscopi et Episcopi, omnes et singuli, qui affuerunt, surgentes, Regis clementiam pro collega et coepiscopo implorabant. Sed Rege tunc supplicationibus non placato, aut ab ira concepta nullatenus pacificato, totus clerus dictum Episcopum ²et membrum Ecclesiæ vendicavit, Deliberatus est igitur custodiæ Cantuariensis Archiepiscopi, donec Rex discerneret quando ad objecta vel objicienda alias responderet.

He is delivered into the custody of the Archbishop of Canterbury.

The prelates take him into their own charge.

Paucis exactis diebus, Rex, ut prius, Episcopum prædictum convenit. Quo rumore ad aures perlato Pontificum, Cantuariensis, Eboracensis, et Dublinensis, Archiepiscopi, cum aliis decem Episcopis, erectis crucibus ad locum judicii cum omni celeritate venerunt, et confratrem eorum et coepiscopum, solum stantem et nimium desolatum, in suam custodiam susceperunt, et eum, absque responso dato, cum illis protinus abduxerunt; injungentes firmiter, ex parte Dei, et sub pœna anathematis, universis qui aderant, ne quis in eum manus præsumeret injicere violentas. Quo sic abducto, Rex de tanta cleri commotus audacia, quasi ex officio judicis objectis præcepit fieri inquisitionem. Ac jurati de patria convocati, plus regis terreni metuentes offensam, quam Sempiterni Judicis ultionem, absentem Episcopum reum fuisse de omnibus objectis articulis præsentarunt. Quod Rex ducens pro maximo, confiscari fecit omnes redditus et terras suas, et, quod erat intolerabilius, omnibus suis victualibus et utensilibus in ³platea projectis et dispersis, eum permisit inhumaniter spoliari. Episcopus vero

On inquisition made, he is found guilty.

His property is confiscated.

¹ The word *nuntios* is inserted here in the printed texts.

² Properly *ut*, as in MS. Bibl. Reg.

13 E. ix. : *tanquam* is the reading in Blanforde.

³ *plateis* in the printed texts.

Blanforde, remansit sub tutela Cantuariensis Archiepiscopi, gratiam Regis A.D. 1324. pp. 80-83. expectans.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix,

Eo tempore, Episcopus Lincolnensis, ejus temporalia per biennium in manu ¹Regis detenta fuerant, adepta Regis benevolentia, suis est possessionibus restitutus. De quibus omnibus quidam Satyricus illius temporis ita dictavit:—

The Bishop of Lincoln restored to his possessions.

“Nostri cornuti sunt consilio quasi muti,

“Et quia non tuti, nequeunt sermonibus uti.

“Sunt quasi confusi, decreto legis abusi.

“Sic perit Ecclesia, juris et ipsa via.”

In eodem Parlamento, terræ, possessiones, et dominia, quondam Templariorum, assensu communi totius cleri et populi, Hospitalariis conceduntur, jure perpetuo per omnes regni provincias ²possidenda.

The possessions of the Templars granted to the Hospitaliers.

In eodem Parlamento electi sunt viri nobiles, Comes videlicet Cantiae, germanus Regis, et Archiepiscopus Dublinensis, ad excusandum penes Regem Franciæ Regem nostrum, quia citatus non comparuit coram Rege Franciæ, ut superius memoravi. Qui cum transfretassent, a Rege Franciæ honorifice sunt suscepti. Non tamen effectum negotii potuerunt consequi, donec de quadam transgressionem, nuper facta in Aquitania in dedecus Regis Franciæ, sibi foret plenius satisfactum. Aceperat nempe Rex Franciæ quamdam terræ partem ibidem per ex-cambium, in qua municipium construxerat, propter amœnitatem loci, et villam in circuitu cum ædificiis sumptuosius; ejus habitatores, erecti in superbiam, freti dominio Regis Franciæ, non solum leges et decreta populi Aquitanici, sed etiam Senescallum Regis Angliæ, dictum “Radulphum Basset,” spreverunt, et contemptibiliter vilipenderunt. Et cum legibus debuissent paruisse illius terræ communibus, idem Radulphus, collecto exercitu, venit ad locum, et omnes aut ³vertit, aut gladio interfecit, et universa ædificia complanavit. Quamobrem dictus Radulphus, vocatus ad Curiam Regis Franciæ, venire contempsit; sed pro omnibus allegatis respondit audacter, se nihil aliud in hac parte fecisse, quam quod sui officii debitum exigebat. Super quo responso commoti Franci, Senescallum præfatum Regis Angliæ, cum suis vocatum complicitibus iterato et non comparentem, proseripserunt. Præfatus vero Radulphus, cognito Francorum decreto, ad castrum de Monpesade, bene munitum, se contulit, ubi potuit a Francorum incursibus tutus esse. Hunc ergo a prædictis nunciis petiit Rex Franciæ sibi

Envoys sent to the King of France.

¹ Omitted in the printed texts.

² *possidende* in orig.

³ *in fugam convertit*—Blanforde.

- A.D. 1324. reddi, cum suis complicitibus, una cum castro ad quod confugerant Blaneforde, memorato, juxta Francorum consuetudinem puniendum. Comes p. 83.
Cantiæ, pro bono pacis, cum suis laicis Regis voluntati con- MS. Bibl.
sentire decrevit; sed Archiepiscopus, irregularitatis notam Reg. 13
timens incurrere, distulit consentire, donec a Rege Angliæ E. ix.
habuisset aliud in mandatis. Quocirca mox mittuntur ad Regem
nostrum nuncii, qui quærent quid agendum foret. Rex
vero sine mora impetuosum Comitis consensum penitus revo- MS. Bibl.
cavit, nolens pro bono facto militiæ tantum militem quomodo- Reg 13
libet per adversarios molestari; sicque reversi sunt nuncii E. ix.
sine itineris sui fructu.
- The demands of the King of France, as to Ralph Basset, not conceded.
- Charles of Valois invades Aquitaine.
- Rex Franciæ per idem tempus misit Dominum Karolum de Murimuth,
Waleys, patrum suum, in Wasconiam cum magno exercitu, ad p. 42.
juvandum possessionem totius Ducatus Aquitanniæ; pro eo MS. Bibl.
quod Rex Angliæ non venit ad faciendum homagium suum pro Reg. 13
Ducatu et Comitatu Pontini, quem seisivit; ad quod faciendum E. ix.
fuit vocatus, sicut superius est expressum. Venit ergo in
obviam Domino Karolo Comes Cantia, Edmundus de Wode-
stoke, frater Regis Angliæ, cum multis nobilibus de regno
Angliæ, qui illuc destinati fuerant, ad resistendum Karolo
supradicto. Nullo tamen resistentiam faciente, Karolus totam
Agennam equitavit, et illas partes seisivit usque ad villam de
Regula, in qua fuit dictus Edmundus, Comes Cantia, tenens
villam. Finaliter vero, fuit treuga inita inter eos usque ad
certum tempus, quo possent de pace tractare, et, reddita Karolo
villa illa, utraque pars ad propria remeavit.
- A truce made between Charles and Edmund, Earl of Kent.
- Eodem anno, in festo Sancti Petri ad Vincula, Rogerus de Blaneforde,
Mortuo Mari, Dominus de Wygemore, qui cum Rogero avun- p. 84.
culo suo post werram Baronum Regis gratiæ se submiserat, MS. Bibl.
et in eminentiori nihilominus et ²acriori loco Turris inclusus Reg. 13
fuerat, data suis custodibus soporifera potione, evasit per omnes E. ix.
Turris custodias, quas "wardas" vocamus, et pervenit ad
flumen; ubi quamdam cymbam reperiens, a quodam coadjutore
sibi preparatam, illam intravit, et cum conscio sui secreti per-
venit ad mare. Quo cum summa felicitate transmeato, se
contulit ad Regem Franciæ sine mora; ubi quorundam de sua
consanguinitate præsidio vitam duxit diutinam, gratiam recon-
ciliationis expectans. Rogerus, avunculus hujus Rogeri, fere
per quinquennium squalore carcerali detentus ibidem satis
inciviliter, tandem diem clausit extremum; cujus corpus de-
latum Bristoliam sepelitur.
- Escape of the younger Mortimer from the Tower.
- Death of the elder Mortimer, in prison.

¹ Properly *invadendum*, as in Murimuth and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. | ² *acriori* in Blaneforde and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Blanforde, Missi sunt eo tempore et ¹alii ²nuncii pro pace impetranda; A.D. 1324, 1325.
 p. 89. quorum unus erat natione Francus, dictus " Dominus ³Johannes
 MS. Bibl. " de Suliaco," alter Anglicus, " Magister Johannes de Schor- Other en-
 Reg. 13 " dich" appellatus. Sed Johannes de Suliaco, ibi de quadam voyes sent to
 E. ix. transgressionem notatus et accusatus, vix, interventu Reginae France; one
 of whom
 narrowly
 escapes
 death.

Interea mercatores utriusque regni ⁴dissensionem regalem Evils and
 deplorabant, quia neque Francis in Anglia, neque Anglis in hardships
 Francia, negotiari licebat. Familiares quoque Reginae, quot- arising
 quot erant oriundi de Francia, terram sine spo reversionis from the
 exiit cogebantur, in Francorum odium et contemptum. Terrae dissensions
 quoque, scilicet prædia et castella Reginae, in manus Regis between
 seisisa fuere, datis dictæ Reginae stipendiis ⁵dictum de bursa the Kings
 Regis. Religiosi autem et beneficeati in hac terra, de gente of England
 Francorum, in maxima miseria degere cogebantur; cum eorum and France.
 redditus, possessiones, et beneficia universa et singula, con-
 fiscabantur, exilissimo victu eisdem de rebus propriis deputato.

MS. Bibl. Transit annus iste illaudabiliter fructus et fruges pro-
 Reg. 13 ducens; Anglis et Francis invisus propter guerram motam
 E. ix. in Wasconia, et præcipue propter negotiatorum varia im-
 pedimenta; quæ dissensionem ⁶generavit; Ecclesiæ Anglicanæ
 molestus; Scotis quietus.

Blanforde, Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ⁷quarto, qui
 p. 90. est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, octavus-
 MS. Bibl. decimus, cum treugæ apud Eboracum fuissent firmatæ inter
 Reg. 13 Anglicos et Scotos per utriusque regni prudentiores viros,
 E. ix. tenuit Rex apud Notyngnam Natale Dominicum, nobile et
 solemne.

Per idem tempus, Dominus Papa, paci regnorum Angliæ et The Pope
 Franciæ pio prospiciens, Archiepiscopum Viennensem et Epi- sends envoys
 scopum Auriacensem ad utriusque regni principes destinavit; to establish
 qui pacis monita darent ⁸utriusque. Qui cum nihil profecissent, peace; who
 facto in clero tallagio, videlicet de singulis marcis accipientes levy a tal-
 quadrantem pro suis expensis, infecto negotio sunt reversi. lage for their
 expenses, and
 return home

¹ The word "*alii*" is used here in reference to a preceding passage in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; which the transcriber has omitted.

² Blanforde speaks here of but one envoy; though he mentions a second one ("a clerk") below, without giving his name.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *dissensiones regales* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *generaverunt* in the printed texts.

⁷ *quinto* in the printed texts.

⁸ *utrisque* in the printed texts.

A.D. 1325. In Octabis Sancti Hillarii, factum est Parliamentum Londoniæ, apud Westmonasterium; in quo tractabatur de salvatione Ducatus Aquitanniæ, quæ jamdudum per Gallos fuit multiplicitè lacerata. Missi sunt ergo solemnes nuncii ad Regem Franciæ, Wyntoniensis et Nortwicensis Episcopi, et vir illustris Johaunes de Britannia, Comes de Richemund. Qui post multas disceptationes, allegationes, et excusationes factas, tandem quandam pacis formam a Rege Franciæ receperunt. ¹ Remissus est ergo in Angliam Wyntonicensis Episcopus, collegis in Gallia remanentibus, qui nunciaret Regi nostro quæ facta sunt. Tandem, post longum tractatum familiares Regis laudaverunt Reginam transmittendam ad Regem Franciæ, fratrem suum, pro pacis negotio confirmando, cum familia moderata; quæ satis humiliter suscipiens legationis officium, cum uno solo Barone, scilicet Domino Johanne de Cromwell, quatuorque militibus, transfretavit.

Mediatrice igitur Regina Angliæ Isabella, tali pacto fuit finaliter concordatum, ut Rex Angliæ daret Edwardo, filio suo primogenito, Ducatum Aquitanniæ et Comitatum Pontini, ut Rex Franciæ reciperet homagium ab eodem Regis filio, et redderet sibi statim Comitatum Pontini et terras in Aquitannia, de quibus placita mota fuerunt; et de aliis equitatis per Karolum avunculum suum faceret sibi justitiæ complementum. Super quibus omnibus misit Rex Franciæ suas patentes litteras in Angliam, et alias litteras de conductu salvo, tam pro filio quam pro Rege Angliæ, si ipse mallet in persona propria venire. Super qua optione fuerunt multi et magni tractatus apud Langedon et apud Dovoriam, multis consulentibus quod Rex in persona propria transiret. Sed uterque Dispensator, pater et filius, qui nec audebant mare transire, nec, Rege transeunte, in Angliam remanere, propter odium regni nobilium, qui perfecto odio oderant illos, dederunt consilium, et prævaluerunt, ut filius Regis transiret; cujus transitus in caput ipsorum, sicut patebit ex sequentibus, redundavit. Unde Dominus Rex Angliæ fecit chartam filio suo prædicto de dictis Ducatu et Comitatu, habendum et tenendum sibi et hæredibus, ² Regibus Angliæ; et si contingeret ipsum mori in vita patris sui, terræ redirent ad ipsum patrem. Ita etiam, quod Rex Franciæ non posset dictum filium Regis maritare, nec tutorem aut curatorem sibi dare. Quæ ordinatio fuit facta Doveriæ per chartam Regis, ex consensu prælatorum et aliorum nobilium regni præsentium

Blaneforde, pp. 90, 91. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Murimuth, pp. 44, 45. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ At this point Blaneforde's Chronicle abruptly ends.

² *Regis* in the printed texts.

Murimuth, tunc ibidem, in crastino Nativitatis Beatæ Mariæ. Et in die A.D. 1325.
 p. 45. Jovis sequente, idem Edwardus filius Regis mare transivit; et Prince Ed-
 MS. Bibl. cum eo Willelmus, Episcopus ¹Exoniæ, et alii in numero com- ward does
 Reg. 13 petenti. Et circa festum Sancti Matthæi fecit homagium homage to
 E. ix. avnenlo suo, Regi Franciæ, sub quibusdam protestationibus. the King
 of France.
 Fuit etiam e contrario protestatum. Acta sunt hæc in Francia,
 in manerio Regis Franciæ appellatum ²“Boydevincens,”
 coram multis proceribus regni Francorum. Dona vero quæ
 Franci Regi Anglorum præparaverant, et exennia, filio Regis
 manu largiflua tribuebant; quorum favorem juvenis Regis
 filius indicibiliter consecutus est.

Eodem anno, Guelfi, venientes de Florentia ad Lucam, sump- The Guelphs
 tibus et de mandato Papæ, per Gibellinos capti fuerant, et defeated by
 multi interfecti, ac cæteri in fugam acti. the Gibel-
 lines.

MS. Bibl. Hoc anno in æstate, et etiam anno sequenti, tauta fuit siccitas A great
 Reg. 13 quod vere dici posset illud Theodoli de hac terra:— drought.
 E. ix.

“Anglorum terras jam fervida torruit æstas,
 “In Canero solis dum volvitur aureus axis.”

Quia fluviis etiam majoribus desiccatis, et fontibus rivorum,
 aquæ pene in locis omnibus disparuere. Quamobrem multa
 animalia, tam domestica quam sylvestria, præ potus penuria
 defecere.

Murimuth, Eodem anno, statim post festum Sancti Michaelis, voluit The Queen
 p. 46. Rex Angliæ, quod Domina Regina, conjux sua, et filius suus and Prince
 MS. Bibl. Edwardus, facto homagio, ut præmittitur, cito et sine mora refuse to
 Reg. 13 redissent. Sed Regina et filius suus, remissa magna familia return.
 E. ix. utriusque in Angliam, per totum illum annum remanserunt
 ibidem, ut dicebatur, inviti. Alii vero assercbant quod volun-
 tarie, propter nimiam familiaritatem tunc contractam inter
 dictam Reginam et Dominum Rogerum de Mortuo Mari; sine
 quo et aliis nobilibus de Anglia ³profugatis, noluit dicta
 Regina redire; et maxime in odium illorum Dispensatorum,
 et ⁴Hugonis, qui anno præcedenti procnraverant familiam
 Reginae ab ipsa removeri. Quod propositum Reginae ⁵postea
 rei exitus comprobavit. Quod pereipiens Walterns, Episcopus
 Exoniensis, de comitiva dictæ Reginae clam recessit.

Reasons
 for the
 Queen's
 refusal.

¹ *Oxonix* in orig. and the printed texts; corrected from Murimuth. In MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. the writing of this word somewhat resembles *Oxonix*; whence probably the transcriber's mistake.

² i.e. Bois de Vincennes.

³ *profugatis* in Parker's text.

⁴ The word *Hugonis* is omitted here in Murimuth.

⁵ According to one MS. of Murimuth, the words “*dispicuit, ut*” are omitted here.

A.D. 1325. Per idem tempus, jussit Rex Angliæ Isabellam, Reginam MS. Bibl.
 The Queen Angliæ, et Edwardum, filium suum primogenitum, contra Reg. 13
 and Prince voluntatem suam in ultramarinis commorantes, Londoniis tan- E. ix.
 are de- quam regni inimicos notorios, et regionum inimicorum recep-
 clared tatores et fautores, publice proclamari; et bannivit eos, cum
 public omnibus qui illis adhæserant de regno suo.
 enemies.

Robert de Sub eodem tempore evaserat de castello de Corf vir versutus
 Walkefare et subdolos, sed manu tamen fortis, Robertus de Walkefare,
 escapes miles qui captus fuerat in werra Baronum mota contra Regem,
 from Corf co quod magnus dissidii suscitator et promotor ¹fuerat, et, non
 Castle, dico "ductor," sed "seductor," illius viri nobilis et magnifici
 Comitum de Hereford, Humfridi de Boun, et satis juste carceri
 mancipatus. Nempe Comitibus et Baronibus, et aliis regni
 nobilibus, studentibus in illa werra pro pace patriæ, pro re-
 publica, pro honore Dei et Ecclesiæ, ipse semper cor apposuit
 ad rapinas, cædes, et depopulationes. Hic, inquam, continuans
 sua scelera, Constabularium castri de Corf crudeliter inter-
 fecit, et ad Reginam, tunc exilem, se contulit ultra mare.
 And, with Auctus est ergo numerus fugitivorum multipliciter, ita ut Rex
 others, joins the ipse timeret illorum reditum in hanc terram. Quamobrem
 Queen. jussit omnes portus maris diligentissime custodiri, ne repente
 fieret per exiles revertentes, aut per Gallicos illis faventes,
 ullus motus in regno.

The pro- Eodem tempore, Dominus Oliverus Ingham, miles juvenis
 vince of sed cordatus, factus fuerat Custos Aquitaniæ per juvenem
 Agen re- Ducem Edwardum, assensu Regis patris sui; qui, grandi col-
 stored to lecto exercitu de stipendiariis militibus Hispanicis, Arrago-
 English nicis, et Wasconensibus, provinciam Agennensium, occupatam
 rule by per Regem Franciæ contra pactum, invasit, eamque ²dominio
 Sir Oliver Regis Angliæ restituit integraliter et subiecit.
 Ingham.

Capture of Sub eisdem diebus, tres Admiralii trium plagarum Angliæ,
 Norman videlicet, Dominus Johannes Oturuin, Dominus Nicholas
 ships by Kyriel, et Dominus Johannes de Felton, custodiam maris
 the Eng- habentes, et facultatem plenam, per Regis commissionem,
 lish fleets. invadendi, infestandi, et diripiendi, quosunque de Francia
 mereatores, cum Gernemuthensium, et Portesmuthensium, et
 Occidentalium, classe, Oceanum sunt ingressi. Et non segniter
 commissionis suæ negotium exequentes, infra breve tempus
 centum viginti naves Normannicas ceperunt, et in Angliam
 attraxerunt. Suscitatum est igitur odium inexorabile inter
 Reges, et damna ubique pro viribus inferuntur. Quod cernens
 Dominus Papa, et vehementer condolens, misit in Angliam

¹ fuerit in the printed texts.| ² domino in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

nuncios duos Episcopos, qui primo pacem studerent facere inter Regem et Reginam, et secundarie inter Reges. Qui reverenter admissi, nihil præter reverentiam receperunt; unde dolentes reversi sunt, de pace penitus desperantes.

A.D. 1326.
Nuncios sent by the Pope; but in vain.

Eodem anno coronata fuit Parisius Regina Franciæ; cui solemnitati interfuere Reges multi, Duces plurimi, Comites et Barones numero pene incredibili, cum suis militibus plusquam quingentis. Inter quos Edwardus, filius Regis Angliæ et Dux jam Aquitanniæ, cum sexaginta et decem militibus, celebrius festum fecit.

Coronation of the Queen of France; Prince Edward present thereat.

Interea, crescente odio inter Regem Angliæ et Reginam, Regem Franciæ et Regem Angliæ, et utrumque regnum, multa mala fiebant. Inter quæ, Rex Angliæ, prout dicitur, procuravit mortem uxoris suæ et filii sui Edwardi. Cujus sceleris executionem fecisset Dominus Johannes de Britannia, Comes Richemundiæ, qui cum Regina familiaris fuit; sed Deo prohibente, illa machinatio fuit penitus impedita.

Rumoured designs against the life of Queen Isabella.

In fine vero anni præsentis, cum Regina cerneret magnates Franciæ fore corruptos magnis muneribus Anglicorum, et nusquam tutam fidem, festinavit egredi calorem domus Reeb, et Francos suos familiares et consanguineos, usa sapienti consilio, latenter fugit, et ad Comitem Hanoniæ se contulit, cum sua familia et filio suo Edwardo, petitura auxilium et favorem; a quo, cum filio et suis omnibus, magnifice est suscepta, et honorabiliter, prout tantam reginam decevit, exhibita pro tempore moræ suæ.

Queen Isabella leaves France, and takes refuge in Hainault.

Transit annus iste medioeriter hilaris, frugum fœcunditate vel fructuum; Francis varius, propter res perditas enim classe sua; Anglicis suspectus propter pericula verisimiliter imminentia toti regno per Francorum odium, per iram exulum, et reditum eorumdem.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ¹ quinto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, nonisdecimus, tenuit Rex Natale apud Sanctum Edmundum, timens vehementer Reginæ reditum, et exulum qui cum ea fuerunt.

Sponsalia contracta inter filiam Comitis Hanoniæ et filium Regis Angliæ; et reditus Reginæ.

Hoc anno, Isabella, Regina Angliæ, contractis sponsalibus inter filium et Comitis Hanoniæ filiam, "Philippam" nomine, Prince Edward betrothed

¹ sexto in the printed texts.

A.D. 1326. in Angliam ire disposuit, adjutorio Comitis dieti fulta. ¹ As-MS. Bibl.
 to Philippa sumptis igitur filio suo, Duce Aquitanniæ, fere quatuordecim Reg. 13
 of Hain- annos ætatis habente, Domino Edmundo de Wodestoke Comite E. ix.
 ault. Cantia, germano Regis Angliæ, Domino Rogero de Mortuo
 Mari, Domino de Wygomor, et aliis multis viris illustribus de
 regno Angliæ profligatis, Duce Domino Johanne, viro strenuo
 fratreque Comitis Hanoniæ, quem sequebantur milites stipen-
 diarii de Alemannia et Hanonia plures valde, ita quod numerus
 eorundem fuit duo millia septingenti quinquaginta septem
 hominum armatorum, parata classe per Comitem Hanoniæ,
 The Queen pervenit ad mare, et satis audaciter committens se pelago,
 and Prince felieiter navigavit, pervenitque ad Orwelle cum familia integra,
 land at et in portu de Herewyeh Angliam est ingressa, in terra
 Harwich Comitis Maresealli; cui mox Comes Mareseallus et Comes Murimuth,
 with a Comitis Leyeestria, aliique barones et milites illarum partium, adhæ- p. 47.
 great foree. serunt, eum Prælati fere omnibus, et præcipue Lineolnensi, MS. Bibl.
 Herefordensi, Dublinensi, et Eliensi, Episcopis, qui juncti Reg. 13
 Regina magnum exercitum conflaverunt. Alii vero, et præ- E. ix.
 cipue Walterus, Cantuariensis Archiepiscopus, sibi pecuniam
 ministravit.

Recreate exercitu apud Sanetum Edmundum, progressa est MS. Bibl.
 ad quærendum suos regnique adversarios, qui, se semper sub Reg. 13
 alis protectionis regiæ adhærentes, ejus præsentia occultabant. E. ix.
 In progressu, cotidie Regiæ augebatur exercitus, et minueba-
 tur regius numerus, ita ut per totam Angliam non inveniretur
 aliquis, qui volebat contra Reginam Regis stipendiis militare.
 Nee lædebat Regiæ exercitus quosque in corporibus aut
 catallis, nisi solum adversarios quos quærebant, quorum pro-
 posito bona ubique locorum inventa suis usibus applicabant,
 et prædia destruebant.

Erat autem Rex Londoniis, quando Regina dicto modo appli-
 cavit. Et primo quidem istis rumoribus renuit dare fidem; sed
 eum certissime cognovisset rerum fidem, multum consternatus
 petiit Londonienses, ut sibi præberent auxilium militare. Qui,
 post deliberationem habitam, responderunt, quod Dominum
 Regem, Reginam, et filium eorundem, hæredem regni legiti-
 mum, honorarent osequo debito; sed extraneis et regni
 proditoribus januas elauderent, et ²resisterent toto nisu; exire
 vero civitatem suam se nolle fatebantur ad pugnam, nisi pos-
 sent, juxta libertatem eis concessam, ipso eodem die reverti

¹ The narrative here resembles that of Murimuth, but has been derived from a fuller source. | ² resistere in orig. and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

ante solis occasum. Quo responso Rex accepto, sed nullatenus A.D. 1326. acceptato, Turrin Londoniarum communivit armis et victuali- Edward
bus; in quo reliquit filium suum juniorem, Johannem de fortifies the
Eltham, et uxorem Domini Hugonis Despencer junioris, nep- Tower,
tem suam: ipse vero loca regni Occidua adiit, quæsiturus
tutamina, ubi collocaret exercitum contra Reginam. Ante
recessum suum de Londoniis, proclamari fecit, ut unusquisque, And issues
sub forisfactura rerum et corporum, resisteret applicatis, et a procla-
eos invaderet et occideret, si quo modo posset, exceptis solum- mation
modo Regina et Edwardo filio suo, et Comite Cantiae germano against his
suo; qui, si commode possent, vivi caperentur illasi. Procla- enemies.
matum est insuper, ut nullus communicaret cum eis, vel
victualia venderet, vel quovis modo ministraret, aut quicquam
boni eis faceret, aut de eis prædicaret, sub pœna prætaxata.
Item, quicumque caput vel corpus, mortuum sive vivum,
Domini Rogeri de Mortuo Mari Regi deferret, mille libras de
fisco regio reciperet pro mercede.

Et contra, de Regina, ubi illa fuit, proclamatum erat ut omnes The Queen
de pace bona sperarent, exceptis inimicis regni publicis, Dis- issues a
pensatoribus, patre et filio, et Roberto de Baldok, Regis Cancel- proclama-
lario, eorumque fautoribus, per quos præsens regni perturbatio tion
contingebat. Proclamatum etiam, ut nullus caperet, invito against the
possessore, valorem trium denariorum, sub pœna mutilationis King's par-
digiti, nec valorem sex denariorum, sub pœna manus amputandæ, tisans.
nec valorem duodecim sterlingorum, sub pœna capitis ampu-
tandi. Et quicumque caput Hugonis Dispensatoris junioris
amputatum Reginae deferret, reciperet duo millia librarum de
thesanro Reginae. Ab hoc ergo tempore pars de parte cavebat;
Rego cum suis, licet cum paucis, fugiente, et Regina cum
magna multitudine eum sollicite insequente.

Murimuth,
p. 48.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transtulit autem se Rex, cum duobus Dispensatoribus, ad par- King Ed-
tes Glovernæ, et postmodum ad Strogil; et dimisit Dominum ward flies
Hugonem Despencer, patrem, ad custodiam villæ et castri de to the
Bristollia. Rex autem ingressus est aquam cum Domino Hugone West of
Despencer juniore, Roberto de Baldok, et aliis valde paucis, England.
nt inferius continetur.

Regina vero, cum filio suo et exercitu, insequabatur Regem The Queen
per Oxoniam; ubi Episcopus Herefordiæ prædicavit, præsentem arrives at
Regina et filio suo, de causa adventus illorum; quod videlicet Oxford,
fuerit ad auferendum malum regimen de regno isto. Deinde
venit Regina cum suis ad Gloverniam, ubi multum crevit ejus And Glou-
exercitus per adventum Dominorum de Percy et de Wake, et cester.
aliorum de partibus Borealibus et de Marchia.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Dum hæc aguntur ex parte Reginae, Londonienses, quibus The citi-
nunquam deest furia cum adest insolescendi licentia, congre- zens of
London

A.D. 1326, gatis de cunctis artificiis infimis personis, ad arma prosiliunt, MS. Bibl.
 adopt the et Majorem civitatis, qui partem fovebat regiam, violenti Reg. 13
 Queen's capiunt, et consentire compellunt, interminata capitali pœna, ut E. ix.
 cause. consentiat illorum ordinationibus per præstitum fidei sacramentum; qui, licet invitus, timens sibi vim inferri, ad standum eorum ordinationibus publicum præstitit juramentum. Fece-

Murder of
John le
Marchal.

runt igitur conjurationem, ut Reginae adversarios, ubicunque possent inveniri, cujuscunque conditionis aut status existerent, vel qui damnum aliquod libertatibus civitatis procurassent, captos plecterent sententia capitali. Cujus juramenti prætextu discurrentes, quemdam de suis civibus, dictum "Johannem le "Marchal," comprehenderunt. Qui quia familiaris fuerat Domino Hugoni Despencer juniori, putabatur cives accusasse; quamobrem illico caput ejus immisericorditer amputarunt, et bona ejus omnia rapuerunt.

Murder of
Walter de
Stapleton,
Bishop of
Exeter.

Eodem die, continuantes suam rabiem, incurrerunt ad hospitium Exoniensis Episcopi, Magistri Walteri de Stapultone; et supposito igne in januis, concito sunt ingressi. Non inveni-
 entes autem Episcopum, ad quem perdendum venerant, jocalia sua, cum vasis argenteis et utensilibus, rapuerunt. Accidit autem, hora infortunata, Episcopum de campo reverti; qui quamvis præmunitus fuisset de hiis molitionibus, eos tamen nullatenus metuebat; et cum satis audacter equo sedens venisset ad ostium Boreale Sancti Pauli, mox a furenti populo comprehensus est, percussus, laniatus, dejectus, et tandem ad supplicii locum tractus. Cumque traxissent eum ad vicum de Chepe, ubi acclamaverunt eum publicum proditorem, Regis seductorem, et eorum civitatis libertatum destructorem; indutus autem fuit Episcopus quadam armatura, quam "*aketone*" vulgariter appellamus; qua spoliatus, et etiam aliis omnibus indumentis, decapitatus est; aliis duobus de sua familia, scutifero scilicet et valceto, simili sorte peremptis. Perpetrato sacrilegio, velut pro triumpho, caput fixerunt Episcopi in longo palo, ut esset aspicientibus diuturna memoria sceleris attentati. Cadaver vero Pontificis in quodam veteri cœmeterio, quod fuerat quondam Fratrum quos "*Freres Pyes*" veteres appella-
 bant, sed tamen penitus derelicto, absque ullis exequiis, velut excommunicatum, in quadam ibidem fovea projecerunt. Causa inimicitarum fuerat, quia cum esset regni Thesaurarius, apud Regis Consilium procuravit, ut Justiciarii Itinerantes sederent in civitate Londoniarum. Qua occasione, quia in multis cives deliquerant, in amissione libertatum et emunctione pecuniæ, ac castigatione corporum multipliciter, prout meruerant, sunt puniti. Dicebatur etiam, quod maximam pugnatorum collegerat multitudinem contra Reginam et filium suum Ducem Aqu-

MS. Bibl. tannæ; et ideo Londonienses studuerunt, ut dicebant, suas A.D. 1326.
Reg. 13 molitiones tempestivius prævenire.

E. ix. In crastino decollationis præfati Episcopi, Londonienses casu The pri-
soners are
liberated
throughout
England.

Murimuth, p. 49. omnes incarceratos liberaverunt. Et ita fuerunt omnes incar-
cerati, quasi per totam Angliam, liberati; et omnes banniti et
Reg. 13 fugitivi reversi sunt. Londonienses vero omnes ministros Regis New offi-
cers of the
Tower are
appointed.
E. ix. in Turri Londoniarum amoverunt, et novos constituerunt sub
nomine Domini Johannis de Eltham, filii Regis, quem Cus-
todem civitatis et terræ nominaverunt. Ipsi tamen multas
rapinas et alias insolentias facere non cessarunt.

Regina vero per illud tempus de Gloucestria transivit per The Queen
Berkeleyam, ubi restituit castrum, prius a Domino Hugono De-
spencer juniore detentum, Domino Thomæ de Berkeleye, qui
restores
Berkeley
Castle to
Thomas
Lord Ber-
keley.
fuit hæres Domini Mauricii de Berkeley, defuncti parum ante
apud Walyngforde in carcere, cum omnibus pertinentiis et rebus
mobilibus ad honorem de Berkeleye pertinentibus quibuscunque.
Expost, Regina pergens cum exercitu obsedit villam et castrum
Bristol is
do Bristollia; quod fuit cito Reginæ redditum, et filio suo surren-
dered, and
the Elder
Despencer
executed.
Duci, una cum villa. Et in crastino adventus ipsius, ad cla-
morem vulgi, fuit Hugo Despencer pater tractus et suspensus
ibidem in armis propriis, extra villam, super communi furca
latronum.

MS. Bibl. Rex interea vagabundus, nunc hic nunc ibi, pro varietate Thomas de
Reg. 13 locorum in spem erectus, in magna sollicitudine versabatur, Blount, the
E. ix. nusquam expectare præsumens. Quod videns Dominus Thomas King's
Steward,
de Blount, miles emeritus, Domini Regis Senescallus, se cum joins the
Queen.
tota sua familia, assumptis victualibus, armaturis, et dextrariis,
multis valde, contulit ad Reginam. Quem illa cum filio suo
benigne suscepit, et quosdam de suis secum retinuit, quosdam,
datis litteris protectoriis, in pace dimisit.

Rex vero, cum Hugono juniore Despencer et Roberto Baldok, The King
conceals
himself at
Neath.
ingressus aquam, primo ad insulam de Lounday inexpugna-
bilem, vel certe in Hiberniam, disposuit confugisse; sed inter
maris discrimina positus, miserabiliter per unam hebdomadam
vacillavit. Tandem applicuit in Glomorgan, et transtulit se
ad Abbathiam et castrum de Neth; et ibi, confisus ²promis-
sione Wallencium, latitavit. Ingolimus, filius filii Hugonis

De la
Moor,
p. 599.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ These three words are not in
Murimuth's text.

² *promissioni* in the printed texts.

A.D. 1326. Dispensatoris, castrum de Kerfilli detinuit satis strenue per MS. Bibl.
 The son of the Younger Despeneer surrenders to the Queen. idem tempus contra milites Reginæ et filii sui Dueis Aquitanniæ, usque ad Pascha. Tandem, accepta securitate de vita Reg. 13 E. ix.
 et membris, et rebus omnibus concernentibus obsessos in eodem caastro, castrum reddidit in manus militum Reginæ et filii sui Edwardi.

The King is summoned to return and resume the Government. Prince Edward is made Guardian of the realm. Rege interea fugiente et extra regnum vagante, fiebant proclamationes publicæ in exercitu Reginæ cotidie, in quibus Rex communi vocabatur edicto ad redeundum et regnum suum reacipiendum, si suis se veilet ligiis conformare. Quo non comparente, magnates regni Herfordiæ consilium inierunt; in quo filius Regis, Edwardus Dux Aquitanniæ, factus est Custos Angliæ communi decreto. Cui cuncti, tanquam regni Custodi, fidelitatem fecerunt per fidei sacramentum. Deinde Episcopum Northwiensem fecerunt Cancellarium; Episcopum vero Wintoniensem regni Thesaurarium statuerunt.

The Queen's party obtains possession of the King's person, and his principal adherents. The King is taken to Kenilworth. Morabatur autem Regina Herefordiæ fere per mensem; quæ medio tempore misit in Walliam Dominum Henricum Comitem Lancastriæ, et Dominum Willelmum la Souche, et Magistrum Uphowel, qui fuit prius de carcere Londoniis liberatus, Murimuth, p. 50. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 quia in illis partibus erant noti quia ipsi tres habuerant terras et dominia in Wallia, prope locum ubi Rex latitabat; unde ipsi, Wallensium adjutorio, de quibus confidebant, ipsum Dominum Regem, et Dominum Hugonem Despeneer filium, et Robertum de Baldok, ac Simonem de Redyng, ceperunt, non sine magnæ pecuniæ interventu, de aliis Regis familiaribus non euras; et Regem quidem Comitis Lancastriæ Henrici, consanguinei sui, eustodiæ liberavit. Captus est autem Rex sexto-decimo Kalendas Decembris, in die Sancti Edmundi Archiepiscopi, juxta castrum de Laturssan. Comes vero Lancastriæ duxit Regem per Monumutham et Ledebury, et alia loca, usque ad castrum suum de Kenewurthe, ubi per hyemem totam mansit. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 Dominum vero Hugonem Despeneer filium, Robertum de Baldok, et Symonem de Redinge, ad Reginam, quæ fuit Herefordiæ, conduxerunt; sed ante eorum adventum fuerunt decolati Comes de Arundel, Johannes Daniel, et Thomas de Michildevere, per prourationem Domini Rogeri de Mortuo Mari, qui illos oderat; qui etiam consiliarius familiarissimus Reginæ fuit, et sine quo nihil pene Regina attentare voluit in hiis agendis. Illi vero qui adduxerunt ad Reginam Dominum Hugonem Despeneer supradictum, pro merecede duo millia librarum, prout promissum fuerat, acceperunt.

Certain of the King's adherents are executed. Murimuth, pp. 50, 51. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Murim., p. 51. Post hæc, Dominus Hugo prædictus apud Herefordiam fuit A.D. 1326.
 MS. Bibl. morti adjudicatus sine responsione; ubi tractus et suspensus The
 Reg. 13 E. ix. est in furca habente quinquaginta pedes in altitudine; et Younger
 MS. Bibl. postea decapitatus est et quarterizatus, et partes ad quatuor Despencer
 Reg. 13 E. ix. plagas regni missæ. Caput vero super pontem Londoniarum is exe-
 Murim., p. 51. fixum fuit. Tractus autem fuit in collobio armis ¹intexto cuted.
 MS. Bibl. propriis, in quo legibiliter fuit scriptus bonis litteris Psalmus,
 Reg. 13 E. ix. ²“ Quid gloriaris in malitia?” usque ad versum, ³“ Ego
 “ autem sicut oliva :” de quo quidam sic scribit ;—

“ Funis cum lignis, a te, miser, ensis et ignis,
 “ Hugo, securis, equus, abstulit omne decus,”

“ Funis,” quia tractus fuit; “ ligna,” quia suspensus; “ ensis,” quia decollatus; “ ignis,” quia exentratus, et viscera concremata; “ securis,” quia in quartas divisus; “ equus” quidem cum traxit.

Eodem die Symon de Redinge tractus fuit et suspensus in Simon de
 eadem furca qua Hugo suspendebatur, sed inferius per decem Reading is
 pedes. Hic de familia Regis fuerat, et plura convitia irro- executed.
 gaverat sæpe Reginæ; unde jam suo docuit exemplo, quam periculosum est regem vel reginam blasphemare. Acta sunt autem hæc diebus Lunæ in ultionem necis Domini Thomæ Lancasteriæ, qui passus fuerat die Lunæ. Robertus de Baldok, Robert de
 post multas contumelias, fuit carceri Episcopi Herefordiæ Baldock is
 liberatus, ubi mansit usque ad Festum Purificationis Beatæ imprisoned
 Mariæ; et tunc Episcopus Herefordensis fecit eum duci Lon- and dies
 donias ad ⁴eundem . Londonienses vero conglomerati ipsum miserably.
 de custodia Episcopi, (ut putabatur, consentientis), rapuerunt et apud Newgate incarcerationaverunt, et inhumaniter tractaverunt; adeo quod postmodum circa festum Ascensionis Domini obiit in tormentis.

Regina vero, expeditis præmissis, se transtulit cum filio suo The Queen
 MS. Bibl. Duce Domino Rogero de Mortuo Mari et aliis, ⁵ad castrum de goes to
 Reg. 13 Walyngford, ubi Natale Domini celebravit. Walling-
 E. ix. ford.

Transit annus iste frugifer et fructifer, plus quam anni præcedentes diu; Francis ⁶inmemorabilis, quia nihil relatu dignum actum fuit ibidem; Anglis notabilis, propter Regis fugam et captionem; et lugubris quibusdam, propter nobilium

¹ inserto in the printed texts.

² Psalm lii. v. 1.

³ v. 8.

⁴ ejusdem ædes, in the printed texts; in place of this word and the hiatus. In Murimuth, the

reading is *ad eum*; but *ad eundem* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ versus partes Londonienses, in Murimuth.

⁶ *inmemorabilis* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1327. infamem necem; quibusdam hilaris, propter patriam a proditoribus liberatam; Scotis totus otiosus propter treugas captas, et ademptam bellorum formidinem ea vice. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

*Novus annus et Natale Dominicum magnificum tentum
Walyngfordiæ per Reginam.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo septimo, et regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, vicesimo et ultimo, tenuit Regina Natale cum filio, Cantuariensi et Eboracensi Archiepiscopis, Wyntoniensi regni Thesaurario, et Norwicensi Caneclario, Lyncolniensi, Elyensi, Coventrensi, et Herefordensi, Episcopis, aliisque prælatis, regni proceribus, et nobilibus, Walyngfordiæ, cum summo gaudio et honore, Rege detento in caastro de Kenelworth, ut supra dictum est.

A Parli-
ament held
at London.

The King
is publicly
deposed,
and Prince
Edward
chosen
King.

Prince Ed-
ward re-
fuses the
crown
without his
father's
sanction.
A deputa-
tion is sent
to Kenil-
worth, to

Post Natale, Regina, cum filio suo, ante festum Epiphania venit Londonias, ubi eum magno gaudio et muneribus est suscepta. Convenit etiam illuc tota regni nobilitas, citata per prius ad Parliamentum tenendum ibidem in crastino dieti festi; ubi cuncti censuerunt Regem indignum diademate et propter plures articulos deponendum, et Edwardum, filium ejus primogenitum, in Regem unanimiter eligendum. Quod etiam consequenter factum fuit, et electio in Aula Magna Westmonasterii publice divulgata per quemdam ex magnatibus sapientem; cui electioni consensit populus universus. Archiepiscopus vero Cantuariensis præsentem consensit electioni, ut omnes prælati; et Archiepiscopus quidem, assumpto themate, "Vox populi, vox Dei," sermonem fecit populo, exhortans omnes ut apud Regem Regum intercederent pro electo. Faeto sermone, discessum est. Ut autem innotuit Reginæ filii sui electio, et viri dejectio, plena dolore,—ut foris apparuit,—fere mente alienata fuit. Edwardus quoque, filius suus, materno dolori compassus, juravit quod invito patre nunquam susciperet coronam regni. Idecirco, communi decreto, ex parte totius regni, tres Episcopi, duo Comites, et duo Abbates, quatuor Barones, et de quolibet ¹ Comitatu regni ² tres milites, ac etiam de Londoniis et aliis civitatibus et magnis villis, et præcipue de ³ Portubus, de qualibet certus numerus personarum, missi sunt ad Regem apud Kenelworth, qui, nunciarent electionem

Murimuth,
p. 52.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ This word, which had been omitted, is inserted in a somewhat later hand.

² duo in Murimuth; tres in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Quinque Portubus in Murimuth.

Murimuth, filii sui, et requirerent diligenter quod renunciaret dignitati regiae et coronae, et permitterent eundem filium suum regnare pro eo; alioquin ipsi redderent sibi homagia, et procederent in prætaetis. A.D. 1327. obtain Edward's sanction.

Rex autem, ut hæc audit, cum fletu et ejulatu respondit, quod multum doluit de eo quod sic demeruit erga populum sui regni, et ab omnibus qui aderant veniam precabatur. Sed ex quo aliter esse non potuit, gratias egit quod filium suum primogenitum elegissent. Nuncii vero, ad Parlamentum Londonias redeuntes cum Regis responso et insigniis, plebem lætam fecerunt. Mox tota regni communitas Edwardum juvenem, quatuordecim annos ¹ætatis habentem, in Regem promptissime ²admiserunt, et ³vicesimum septimum diem Januarii diem primum regni sui esse decreverunt; et in omnibus Comitatibus pacem ejus proclamari fecerunt, sub hac forma:— Edward gives a reluctant assent.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Murim. p. 52.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

“Edwardus, Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, et Dux Aquitanniæ, Vicecomiti de N. salutem. Quia Dominus Edwardus, nuper Rex Angliæ, pater noster, de communi consilio et assensu Prælatorum, et Comitum, et Baronum, et aliorum magnatum, necnon communitatum, totius regni prædicti, spontanea voluntate se amovit a regimine dicti regni, volens et concedens quod nos, tanquam ipsius primogenitus et hæres ipsius, regni gubernationem et regimen assumamus; nosque ipsius patris nostri beneplacito in hac parte, de consilio et avisiamento Prælatorum, Comitum, et Baronum prædictorum, annuentis, gubernacula suscepimus dicti regni, et ⁵fidelitates et homagia ipsorum prælatorum et magnatum recepimus, ut est moris.—Desiderantes igitur pacem nostram pro quiete et tranquillitate populi nostri inviolabiliter observari, tibi præcipimus, quod statim visis præsentibus, per totam ballivam tuam pacem nostram facias publice proclamari, universis et singulis ex parte nostra inhibendo, sub pœna et periculo exheredationis et amissionis vitæ et membrorum, ne quis dictam pacem nostram infringere seu violare præsumat, sed quilibet actiones et querelas absque violentia quacunque prosequatur, secundum leges et consuetudines regni nostri. Nos enim The first day is named of the new reign.

New
Rymer II.
p. 683.

“Edwardus, Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, et Dux Aquitanniæ, Vicecomiti de N. salutem. Quia Dominus Edwardus, nuper Rex Angliæ, pater noster, de communi consilio et assensu Prælatorum, et Comitum, et Baronum, et aliorum magnatum, necnon communitatum, totius regni prædicti, spontanea voluntate se amovit a regimine dicti regni, volens et concedens quod nos, tanquam ipsius primogenitus et hæres ipsius, regni gubernationem et regimen assumamus; nosque ipsius patris nostri beneplacito in hac parte, de consilio et avisiamento Prælatorum, Comitum, et Baronum prædictorum, annuentis, gubernacula suscepimus dicti regni, et ⁵fidelitates et homagia ipsorum prælatorum et magnatum recepimus, ut est moris.—Desiderantes igitur pacem nostram pro quiete et tranquillitate populi nostri inviolabiliter observari, tibi præcipimus, quod statim visis præsentibus, per totam ballivam tuam pacem nostram facias publice proclamari, universis et singulis ex parte nostra inhibendo, sub pœna et periculo exheredationis et amissionis vitæ et membrorum, ne quis dictam pacem nostram infringere seu violare præsumat, sed quilibet actiones et querelas absque violentia quacunque prosequatur, secundum leges et consuetudines regni nostri. Nos enim Proclamation made by the new King.

¹ Omitted in the printed texts. This passage does not appear in Murimuth.

² Omitted by inadvertence, but supplied in a somewhat later hand.

³ The printed texts have *vicesimum* only: MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. *vicesimum septimum*. Murimuth

says that Edward III. was crowned on the 1st of February, and Avesbury on the 25th of January, 1327. See Sir H. Nicolas, *Chron. Hist.* (p. 317, new ed.)

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *fidelitatis* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1327. "parati sumus, et semper crimus, omnibus et singulis con-
 "querentibus, tam divitibus quam pauperibus, in curiis nostris
 "plenam justitiam exhibere. Teste meipso, etc."

Kalendis ¹Februarii, dic Dominica in Vigilia Purificationis, MS. Bibl.

The young
King is
knighted,

Edwardus juvenis suscepit arma militaria, cum multis aliis
 juvenibus generosis, per Dominum Comitem Lancastriæ, præ-
 sente Domino Johanne fratre Comitis Hanoniæ, qui in Anglia

Reg. 13
E. ix.

and crowned
at West-
minster.

tunc agebat, et multis aliis tam indigenis quam externis; et
²codem dic coronatus est apud Westmonasterium per Cantua-
 riensem Archiepiscopum Walterum, Regina, prout prætendebat

An exorbi-
tant grant
made to the
Queen.

vultu, in doloribus existente. Eodem tempore assignata fuit dos
 Reginæ talis et tanta, quod Regi filio regni pars tertia vix
 remansit.

Murimuth,
p. 53.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Attack
upon the
Abbey of
Bury Saint
Edmund's
by the
burgesses.

Per idem tempus, burgenses de Sancto Edmundo de Bury,
 se clam unanimiter adunantes, hora meridiana, fractis januis,
 Abbathiam intraverunt, et resistere volentes, tam monachos quam
 sæculares, ³inhumane tractaverunt, et ⁴chartas et munimenta
 loci, diversaque jocalia et indumenta cœclesiastica, necnon et
 holoserica pretiosa, Dei timore postposito, asportaverunt,
 detinentes omnia donec Abbas et Conventus suam sibi concessis-
 sent erroneam voluntatem.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

The cus-
tody of the
late King
is trans-
ferred to
new
keepers.

Eo tempore, quia videbatur quibusdam quod Dominus
 Edwardus, pater Regis, apud Kenelwurthe fuit nimis delicate
 tractatus, ordinabatur quod Dominus Thomas de Berkeley et
 Dominus Johannes de Mautrevers haberent ipsius custodiam;
 unde circa Ramos Palmarum fuit usque ad castrum de Berkeley
 ductus secrete. Et quia timuerunt aliquorum adventum ad
 liberandum ipsum, de loco prædicto fuit deductus nocte ad loca
 diversa, videlicet ad Corf et alia secreta loca; sed finaliter
 ductores reducerunt cum ad castellum de Berkeley, ita quod
 vix sciri potuit ubi fuit. Sed semper Dominus Thomas de
 Berkeley habuit ejus custodiam uno mense, qui eum satis
 tractavit humaniter; et Dominus Johannes Mautrevers alio
 mense, qui erga eum aliter se habebat. Regina vero misit sibi
 indumenta delicata et litteras blandientes; sed tamen ipsum
 videre nolebat, fingens quod communitas regni non permisit.
 Expensas autem habuit, videlicet centum marcas per mensem.

Murimuth,
pp. 53, 54.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Treatment
of him by
his respec-
tive
keepers.

Eodem anno, juvenis Rex Angliæ, cum matre sua et stipen-
 diariis suis alienigenis, congregans magnum exercitum, versus
 Scotiam se transtulit; cum quo iverunt plures voluntarie
 quam inviti, quia optime præsumebant de auspiciis juvenis.

The young
King pro-
ceeds to-
wards
Scotland.

¹ *Februarii* in orig.

² See Note 3 in page 187.

³ *inhumaniter* in the printed texts.

⁴ *carta* in orig., and in MS.
Bibl. Reg. 13 E. ix.

Monach.
Malmesh.
p. 245 (ed.
Hearne).

MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.

Murim. p. 54.

MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.

Nempe terra tunc recepit ubertatem, ¹acer lætam temperiem, A.D. 1327.

Ecclesia libertatem. Sed tamen, cum venissent Eboracum, orta

discordia inter Anglos et Hanonenses, conflictus gravissimus

factus fuit; Angli tamen pejorem calculum reportabant. Facta

tamen pæce per bonos mediatores, se versus Scotiam con-

corditer transtulerunt, et venerunt ad ²Stanneparke, ubi

exercitus Scotorum fuit. Et licet exercitus Regis Angliæ

³fuisse in triplo major et fortior, Scoti tamen, per prodicionem

quorundam magnorum Angliæ, sine læsione fugerunt; unde

Rex juvenis est cum dolore et sine honore reversus, et, cito

postea, remisit Hanonenses et stipendiarios ad partes suas.

MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.

Eodem anno, circa festum Sancti Matthæi Apostoli et Evan-

gelistæ, cum multi conspirarent ex amicis Edwardi nuper

Regis, sed depositi, ad ejus liberationem, cum verni ferro et

ignito inter celanda confossus, nefarie est peremptus in

castro de Berkley, ubi fuerat carceri mancipatus; et licet

multi Abbates et Priores, milites et burgenses, de Bristollia

et de Gloucestria, ad videndum corpus suum integrum vocati

fuissent, et tale superficialiter conspexissent, dictum tamen

fuit vulgariter, quod per ordinationem Dominorum Johannis

de Mautrevers et Thomæ Corney fuit per cautelam occisus,

ipso prostrato et sub ostio ponderoso detento ne surgeret, dum

tortores imponerent cornu in ano suo, (quod dictu verecundum

est,) et per foramen immitterent ignitum veru in viscera sua,

ne videlicet vestigia adustionis in cute sua aliquammodo appa-

rent; de cujus meritis, an inter Sanctos commemorandus

sit, frequens est in vulgo disceptatio; sicut de Thoma Comite

Lancastriæ quondam fuit.

Monach.

Malmesh.

p. 245.

MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.

Murimuth,

p. 55.

MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.

Dominus Johannes Mautravers et Thomas Corneye, timentes

pœnas solvere pro morte Regis, repente fugerunt. Sed dictus

Thomas fuit post tres annos notus, et captus apud Marcelliam,

et remissus versus Angliam, pœnam pro demeritis recepturus;

qui tamen illic non pervenit, sed in mari decapitatus fuit,

et sub quodam colore, ne forte magnas personas et magnos

pælatos Angliæ de ⁴consensu necis regiæ, et conviventia,

accusaret. Johannes Mautravers se transtulit in Alemanniam,

et ibi mansit per plures annos, ⁵ut infra plenius apparebit.

MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.

Murimuth,

p. 55.

MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.

Hoc anno obiit Dominus Karolus de Valeys, pater Regis

Franciæ; qui, ut prædictum est, in Wasconia contra fratrem

Regis Angliæ equitavit. Qui Karolus in vita sua Anglos

habuit exosos.

Dissen-
sions
among his
troops.

The Scots
escape, and
the King
returns.

The late
King is bar-
barously
put to
death.

Punish-
ment of
one of his
murderers.

A.D. 1325.
Death of
Charles de
Valois.

¹ *acer* in orig. ; by inadvertence.

² *I.e.* Stanhope Park.

³ *fuit* in the printed texts.

⁴ *consensu* in orig.

⁵ This fact is not again alluded to.

- A.D. 1329. Eodem anno obiit Robertus le Brus, relicto filio suo David, Murimuth, pp. 55-58.
 Death of Robert septem vel octo annorum; quem Scoti receperunt pro Regē MS. Bibl.
 Bruce. suo. Reg. 13 E. ix.
- A.D. 1328. Eodem anno obiit Rex Franciæ Karolus, tertius frater qui
 Death of post mortem Philippi patris sui regnavit; cui successit in regno
 Charles IV. Philippus, Domini Karoli de Valeys filius; qui Anglicos nun-
 King of France. quam dilexit.
- A.D. 1328. Item, hoc anno Edwardus, juvenis Rex Angliæ, duxit filiam
 Marriage of Comitissæ Hanoniæ in uxorem; quæ etiam fuit filia sororis
 King Ed- Domini juvenis Regis Franciæ; licet illa affinitas, nec aliqua
 ward to Philippa of alia cum Francigenis unquam contracta, Angliæ profecisset.
 Hainault.
- A.D. 1328. Eodem anno tenuit juvenis Rex Angliæ Parliamentum
 A Parlia- Northamptoniæ, ubi facta fuit turpis pax inter Anglos et Scotos;
 ment held at ita quod David, filius Roberti ¹le Brus, duxit sororem Regis
 Northamp- Angliæ in uxorem; et Rex Angliæ, cum matre, sed infra
 ton; and ætatem existens, fecit chartas Scotis, quarum tenor penitus ab
 peace con- Anglicis ignoratur: et hoc totum factum est per ordinationem
 cluded with the Scots. Reginæ et Rogeri de Mortuo Mari, et Jacobi Doglas, ²Scoti.
- Marriage Rex autem Angliæ, post dictum Parliamentum, se transtulit
 of the versus Herefordiam, ubi fuerunt solemnes ³nuptiæ inter filias
 daughters Rogeri de Mortuo Mari et quosdam nobiles, videlicet filium
 of Roger de Comitissæ Marescalli et hæredem Domini Johannis de Hastynge.
- A.D. 1327. Mense Novembris obiit Walterus, Cantuariensis Archiepi-
 Death of scopus; cui successit per electionem Magister Symon de
 Walter, Mephām, Magister in Theologia et Canonicus Cicestriæ, de
 Arch- Cantia oriundus.
- Transit annus iste felix et fertilis frugum productione et MS. Bibl.
 bury. fructuum; Angliæ lætus; jocundus Hanoniæ; hilaris Galliæ; Reg. 13
 votivus Scotiæ, et quietus. E. ix.

¹ *de* in the printed texts.

² *Scotum* in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Incorrectly written "*nunciū*" in orig.

⁴ A passage of about twenty lines,

found in the texts of Roger of Chester and Hemingburgh, and which appears in the printed texts, is omitted here. It is not in Murimuth, or in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

[DE REGE EDWARDO TERTIO.]

Roger of
Chester,
Poly-
chronicon
(MS. Harl.
655, f. 290
a).

¹In festo Sancti Hillarii factum est Parliamentum apud Westmonasterium, ubi Archiepiscopus Cantuariensis ²Johannes coram populo plures articulos contra Regem proposuit, univ-
erso populo quod filius pro patre regnaret acclamante; Westmin-
ster.
missi sunt igitur Episcopi, Abbates, Priores, Comites, Barones, Edward II.
³sibi coronationi filii sui assentire placeret. Qui coronam renounces
Angliæ filio suo, in arto positus, saltem ore renunciavit. the crown.
Nunciis vero apud Kenelworth ⁴moram neentibus, proclama-
tum est in Foro Londoniarum, quod omnes qui servitium Procla-
Regi debebant, die Dominica in Vigilia Purificationis Beatæ mation of
Mariæ apud Westmonasterium in Coronatione forent novi Regis. the Coro-
nation.
Edwardus igitur, post Conquæstum Tertius, annos quatuor- Edward
decim in festo Sancti Bricii ante Coronationem suam jam III is
habens, in Vigilia Purificationis Beatæ Mariæ apud West- crowned.
monasterium solemniter coronatur.

Roger of
Chester,
II ming-
burgh (or
Heming-
ford) II.
pp. 297, 8.
ed. Hamil-
ton.

Hoc anno, in festo Sancti Bricii, Rex Edwardus Tertius A Parlia-
tenuit Parliamentum; in quo civibus Londoniarum omnes ment held;
libertates prius perditas, et de novo alias, ac etiam quod liberties and
omnes pro latrocinio infra libertatem Londoniarum capti coram privileges
Majori in domo communi adjudicarentur, libere concessit. granted to
the Lon-
doners.

Post hæc, Edwardus de Kinelworthe ad castrum de Berkeley Murder of
est translatus; ubi in mense Septembri, die Sancti Matthæi the late
Apostoli, immisso per posteriora cornu, impositoque veru ferro King.
candente usque ad intestina, ut ferebatur, fuit interfectus.

Circa Pentecosten, Rex Edwardus enim magno exercitu The King
Anglorum et Hinaldorum Scotiam oppugnare proponebat; sed marches
Scoti Angliam ingressi, quorum capitanei fuerunt Thomas against the
Randolfo [et] Jacobus Duglas, parvum de Stanhope in Werdalle Scots.
intranses, tribus diebus a Rego Angliæ sunt obsessi. Sed The Scots
quia Hualdis Anglici invidebant, vel, ut putabatur, quorund escape.
dam Anglorum prodicione, sino lædente Scoti libere manus
illorum evaserunt. Jacobus autem Duglas, miles strenuus,

¹ This has been already stated, in other language. See p. 186, *ante*. For the variations that occur here between the Arundel MS. and the printed texts of Walsingham, the reader is referred to the Appendix.

² An error: Walter Reginald (or Reynolds) was his name.

³ *si* in Roger of Chester.

⁴ The original word here is *nomen*; the alteration being made in a more recent hand.

A.D. 1327. exercitum Anglorum latenter nocte quadam cum paucis ad- Roger of
Narrow modum intravit; et usque ad Regis pavilionem, ut Regem Chester.
escape of surriperet vel etiam interficeret, appropriavit. Sed capellano Hemingb.,
the young suo, viro audaci et armato, cum quibusdam aliis, interfecto, pp. 298-
King. vix ad suos illæsus evasit. 302.

A.D. 1328. Hoc anno, in ¹ Vigilia Conversionis Sancti Pauli, Edwardus
Marriage of Tertius duxit in uxorem Philippam Comitis Hanoniæ filiam.

Marriage Hoc anno, duodecimo die mensis Julii, David Rex Scotiæ,
of the King filius Roberti Brus, Johannam de Turri, sororem Edwardi
of Scotland Tertii, apud Berewicum duxit in uxorem. Occasione autem
to the istius matrimonii ² excitatus et inductus fuit Rex Angliæ, per
Princess matrem suam præcipue et Rogerum de Mortuo Mari, ad resig-
Johanna. nandum omne jus et vendicationem superioritatis quod ipse

Power and habuerint. Illis enim diebus Rogerus de Mortuo Mari thesau-
influence regni congregavit, potestatem regiam usurpavit, Regem,
of Roger ut videbatur, suppeditavit; ita quod Comes Lancastriæ Hen-
de Morti- ricus, in Coronatione Regis, per procerum consensum Regis
mer. custos deputatus, Regi appropriare, consulere, nec custodire
valens, consilio Archiepiscopi Cantuariensis, Episcoporum, ac
aliquorum procerum ductus, circa festum Sancti Hillarii cum
magno exercitu, ut defectus reformaret, errataque pro posse
Submis- corrigeret, contra dictum Rogerum circa Leycestre et Bed-
sion of the forde moram traxit; medianteque Archiepiscopo ac multis aliis,
Earl of Comes Henricus se Regi humiliavit, et quod in Parlamento
Lancaster. responderet errori inter cos satisfaciendo repromisit.

Rex Edwardus cum paucis ⁴ admodum in Franciam transfre-
tavit, et in die Pentecostes rediit.

A.D. 1329. Robertus Brus, Rex Scotiæ, lepra percussus, obiit ⁵ quinto
Death of Ro- Idus Junii.

A.D. 1330. Hoc anno, Dominica Quadragesimæ, Philippa Regina Angliæ
Coronation apud Westmonasterium coronatur.

A Parlia- In prima septimana Quadragesimæ, factum est Parliamentum
ment at apud Wyntoniam; ubi, in crastino Sancti Gregorii, Edmundus
Winchester. Comes Cantia, avunculus Regis, fuit arcstatus, et in Vigilia
Execution of the Sancti Cuthberti morti adjudicatus. Ab hora vero prima usque
of Kent. ad vespervas extra portas castri, nullo in cum manum mittente,

¹ Roger of Chester and the printed text of Hemingburgh say, "*festum* *Conversionis*;" but the Eve of the Conversion, as in the text (24 Jan. 1328) is the correct date.

² *excitatus* in orig.

³ *quicunque* in orig.

⁴ *ad Regem Franciæ*, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁵ Correctly *septimo*, as in Roger of Chester and Hemingburgh; 7th of June, 1329.

Roger of stetit condemnatus, donec miser quidam de Marescallia cum A.D. 1330.
Chester. ¹missus est decollare.

Hemingh. Die Veneris ante festum Sancti Botulphi natus est Regi Birth of
II., pp. 302 filius suus, Edwardus Quartus. Edward, the
-4. Prince.

In festo Sancti Clementis, coronati sunt et inuncti David Prince.
Rex Scotiæ et uxor sua, Johanna, soror Regis Edwardi. A.D. 1329.

Factum est Parliamentum apud Notyngham, ²in crastino Coronation
Sancti Lucae Evangelistæ, et Rex arrestari fecit Rogerum de of David,
King of
Scots.

Mortuo Mari, Galfridum filium suum, Simonem de ³Bedford, A.D. 1330.

et ad Turrim Londoniarum transmisit. In Vigilia Sancti An- Arrest and
dreae, dictus Rogerus, Comes Marchiæ, Londoniis tractus est execution
of Roger de
Mortimer.

et suspensus; ac post duos dies Fratribus Minoribus corpus
ejus conceditur et honorifice sepelitur. ⁴Dictus vero Symon
de Bedford Londoniis tractus fuit et suspensus.

In hoc Parlamento Londoniis Rex de communi consensu The grants
procerum recepit in manu sua omnes terras prius matri suæ made to the
concessas; et, quod singulis annis mille libras perciperet, Queen
Mother
resumed.

Die Jovis in septimana Paschæ, Rex Edwardus cum paucis A.D. 1331.
mare transivit; Regi Franciæ Philippo pro terra Wasconiæ Edward does
homagium fecit, et rediit; et infra quindecim dies apud homage to
the King of
France.

⁵Dorteford torneamentum tenuit. Jousting in
London.

Hoc anno, Edwardus de Baliolo, jus in regnum Scotiæ ven- A.D. 1332.
dicans, in principio Augusti habens in suo exercitu Henricum Edward de
de Bello Monto Comitem de Boghan, Gilbertum de Umfrevile Baliol
Comitem de Angus, et David Comitem de Athles, cum duobus invades
millibus et quingentis armatis et peditibus, Scotiam apud Scotland.

Kin-
corne intravit; ubi Comes de Fif et Robertus de Brus, filius
Regis Roberti nothus, cum decem millibus Scotorum, Anglicos
in ripa maris ad pugnam provocantes, per paucos arcitenentes
et alios pedites, antequam armati terram tangere possent, re-
pelluntur. Reliquis in fugam lapsis, ⁷nongenti, una cum Alex-
andro de Setone filio Alexandri, interficiuntur; et confestim

¹ *jussus* in Roger of Chester and Hemingburgh.

² *ubi in crastino . . . Rex . . . fecit*, Roger of Chester and Hemingburgh.

³ *Berford* (correctly), Roger of Chester; *Bedefordia* in Hemingburgh.

⁴ This passage is not given by Hemingburgh.

⁵ *Dertford*, in Roger of Chester and Hemingburgh.

⁶ This word is superfluous; it is not in Hemingburgh.

⁷ *milites nongenti* in Hemingburgh.

A.D. 1332. versus Abbathiam de Dunfermlin, victualibus refertam, proces- Roger of
serunt. Quadraginta quoque millia Scotorum, in loco qui Chester.
"Gaskmor" vocatur, parati ad pugnam venerant; sed An- Hemingb.
glici, per diem illum, videntibus Scotis, in ripa ejusdam 5. II, pp. 304,
aquæ morantes, in nocte, Alexandro de Mounbray præcedente,
aquam transeuntes, montem ubi Scoti erant, ascenderunt. Mane
autem facto, ¹exercitibus dimissis, exceptis quadraginta et
quatuor Alamannis retro in equis existentibus, congregiuntur.
Scoti virtute divina revera, non humana, devincuntur; Comites
de Mar, de Menteth, de Athels, de Morref, ²Robertus Brus
Nothus, Comes de Karrike, vitæ finem dederunt. Nigellus
Brus, ³duodecim Barones, octingenti milites, duo millia arma-
torum, tredecim millia et tercenti peditum, interficiuntur. Ex
parte vero Anglicorum ceciderunt ⁴milites, tres et triginta
scutiferi; et in transitu aquæ nocte præcedenti, Rogerus de
⁵Swinardiston miles fuit submersus. Duravit hoc bellum ab ortu
solis usque ad horam diei tertiam. Cadavera enim Scotorum
altitudine unius lanceæ, ut ferebatur, fuerant elevata; et multo
plures corporibus oppressi quam in ore gladii interfecti, fuerant
suffocati. In crastino vero Anglici villam Sancti Johannis,
victualibus repletam, susceperunt; fossis largis et profundis
circumducunt.

Defeat of
King
David's
adherents
at Dupplin
Moor.

Defeat of
the Scots
at Perth.

Post hæc ⁶vero, Patricius Comes de Dunbar, Archebaudus
Duglas, cum ⁷duodecim millibus, villam obsederunt: Johanni
Crabbe, nautæ cuidam experto, ⁸genere Flandrensi, apud Ber-
wicum moram trahenti, ad ⁹submergendum et comburendum
naves Anglicorum in aqua Tey cum navigio suo festinare
miserunt. Qui cum decem navibus superveniens bargam Henrici
de Bello Monte subito cepit; sed Anglici, viriliter resistentes,
omnes naves Scotorum, una cum barga prædicta, incendunt.
Homines fere omnes, Johanne Crabbe prædicto usque ¹⁰ad
Berwicum vix per terram fuga dilapso, aut submersi aut ore

¹ "*exercitus, dimissis equis, exceptis
quadraginta Alamannis in equis a
tergo existentibus, congregiuntur,*"
Hemingburgh and Roger of Chester.

² This and the three following
words are omitted by Hemingburgh.

³ *Alexander Brus* is added here
by Roger of Chester and Heming-
burgh.

⁴ *duo milites* in Roger of Chester
and Hemingburgh: the number is
omitted in the text. Their names
are given by Knyghton, p. 2561.

⁵ *Swynerton* in Hemingburgh.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ *quadraginta* in Roger of Ches-
ter and Hemingburgh.

⁸ This fact is omitted by Heming-
burgh.

⁹ The existing MSS. of Heming-
burgh read *subjugandum*; *submer-
gendum* is the reading in Roger of
Chester.

¹⁰ *per* in orig.; corrected from
Hemingburgh and the printed texts.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II., pp. 305
-7.

gladii sunt interfecti, die Sancti Bartholomæi Apostoli. Cog- A.D 1332.
nito autem hujus rei eventu, dimissa obsidione, Scoti ad sua
redierunt.

Hoc anno, quinto Kalendas Octobris, Edwardus de Baliolo Edward de
apud monasterium de Scone in Scotia in Regem solemniter Baliol is
coronatur; et inde rediens apud Rokesburgh cum Scotis con- crowned at
gressum habuit; ubi et Andreas de Moravia captus fuit, apud Scone.
quo Dunelmum ducitur, et in custodia detinetur. Post hæc,
Patricius Comes de Dunbar et Archobaudus ¹ Douglas ab Edwardo
de Baliolo usque ad Purificationem Beatæ Mariæ treugas peti-
runt et obtinuerunt; ut tunc, habito Parlamento, pars utraque
pro pacis reformatione plenius tractaret. Rex vero Edwardus,
dolum nesciens, gentem suam ad propria remisit. Die enim He is
assignato, Scoti armati accedentes quotquot subito invenerunt, obliged to
Edwardo sibi vix ² sua consulente, peremerunt. fly.

Hoc anno, septimo Idus Martii, Edwardus Rex Scotiæ et A.D. 1333.
multi nobiles Angliæ Scotiam intrarunt, interficientes et com- He returns,
burentes; fortalitium, in quo capti sunt Robertus de Colville, and lays
decem armati, et pedites ³ multi, ceperunt et destruxerunt; waste Scot-
captivos usque Berewicum secum duxerunt, quam potenter per land.
terram et per mare obsederunt. Besieges
Berwick.

Post hæc vero, ⁴ ante Annunciationem Dominicam, Arche- The Scots
baudus Douglas Angliæ Marchiam cum tribus millibus intravit, ravage the
⁵ villas de ⁶ Gillesond, per sedecim leucas in longum et sex English
in latum, combussit; cum magna præda et captivis in Scotiam Marches.
egressus est.

Hoc tempore Antonius de Lasey miles, et Willelmus de Lacu They are
Mabonis, cum octingentis hominibus, nocte quadam per ⁷ duo defeated,
milliaria Scotiam intrarunt; in regressu vero eorum, and Doug-
serunt, occiderunt, ⁸ [et] maximam animalium prædam ceperunt. las is
Quibus Willelmus Douglas cum magna multitudine occurrit. taken pri-
Sed devictus est et captus, una cum Willelmo Barde et centum soner.
⁹ aliis. Humfridus de Bosco, Humfridus de Gardino, milites,
Willelmus de Karlcolo, centum et sexaginta valentibus, gladio
perierunt.

Rex Angliæ cum militia magna nono Kalendas Maii ad obsidi- King

¹ Written *Anglus* in orig.; cor-
rected from Hemingburgh.

² *fuga consulente* in Roger of
Chester and Hemingburgh.

³ *quam plurimi, quos etiam captivos*
in the printed texts.

⁴ *Die Dominica proxima ante* in
Roger of Chester and Hemingburgh.

⁵ *pagum de* in Hemingburgh.

⁶ *Gillesond* in Roger of Chester
and Hemingburgh; now "Gilsland."

⁷ *xx. milliaria*, Roger of Chester
and Hemingburgh.

⁸ Supplied from the printed texts
and Hemingburgh.

⁹ The word *et* has been inserted
here in orig., by inadvertence.

- A.D. 1333. oncm Berewici venit, et tam per mare quam per terram Roger of
Edward quintodecimo Kalendas Junii villa fortiter expugnatur. ¹ Din Chester.
invests ante insultu supervenit horrible incendium infra villam; Hemingb.
Berwick. compulsique cives gratiam Regum, misericordiam, et treugas, II., pp. 307
usque in crastinum, factis certis promissionibus de villa et -310.
castro reddendis, postea tamen non observatis, obtinuerunt.
- The Scots Post hæc vero, quinto Idus Julii, omnes proceres ² fere Scotiæ,
ravage cum exercitu magno congregati, obsessorum pro succursu,
Northum- usque Twedemouthe accesserunt; quibus ne quoquo modo
berland. obsessis succurrere possent per Anglos impeditis, partes North-
umbriæ per sex dies comburendo, et multa mala inferendo.
ac incolas devastando, redierunt. Septimo vero die per suos
de castro et villa Berwici, et præcipue per Willelmum de Keth
militem rogati et ³ reformati, quod si redirent et ad pugnam
cum duobus Regibus se disponderent, indubitanter prævalerent;
They are defeated at redierunt igitur, ⁴ et decimo quarto Kalendas Augusti dictos
Halidon Reges invaserunt; virtuteque divina devicti sunt, et cuncti
Hill. fere proceres Scotiæ, cum multitudine maxima popularium,
corruerunt, uno tantum milite et peditibus Anglicis decem
interfectis.
- Baliol does Rex Edwardus Scotiæ, decimo quarto Kalendas Julii,
homage and apud Novum Castrum in domo Fratrum Prædicatorum, fecit
fealty to et juravit homagium et fidelitatem Regi Angliæ, Edwardo
King Ed- Tertio, pro toto regno Scotiæ et insulis Scotiæ adjacentibus.
ward.
- A.D. 1334. Occasione hujus homagii, communitas Scotiæ contra utrumque
He is regem insurrexit, et plures eis adhærentes cepit, et aliquos
driven into occidit. Interim vero, Rex Scotiæ ad Angliam se transferens,
England. apud ⁵ Ravensholm per tempus moram traxit. Cui, post
principium mensis Novembris, Rex Angliæ apud Novum Cas-
trum in adiutorium venit. In fine vero mensis Decembris,
Lays waste the Scot- Rex Scotiæ cum exercitu sibi per Regem Angliæ assignato,
tish Bor- per Vallem Anandiae usque Glasgow, Carrik, et Coningham,
ders. se transferens cuncta devastavit. Rex Angliæ vero Loudoneam
et partes adjacentes invasit, quosdam malefactores cepit,
A.D. 1335. et eorum capitaneos interfecit. Redeuntibus vero Regibus
versus Berwicum, Comes Patricius ab eis recedendo
homagium suum per suas litteras eis remisit. Circa finem
Edward enters mensis Julii, Rex Angliæ, cum exercitu Scotiam ingressus,
Scotland.

¹ *Durante autem*, correctly, in Roger of Chester and Hemingburgh.

² An interpolation.

³ *informati*, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁴ The names of the Scottish Com-

manders at the battle of Halidon Hill, as given by Hemingburgh, are omitted here.

⁵ *Ranesholm* in the printed Hemingburgh (ed. Hamilton); *Ravensholm* in Roger of Chester.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II., pp. 310
-312.

plura loca devastat. Hoc idem Rex Scotiæ, cum Comite A.D. 1335.
Warennæ, faciebat. Tandem apud villam Sancti Johannis He is
ambo Reges convenerunt; ubi Comes de Athels, et Alexander joined by
Mounbray, et alii qui, propter homagium a Rege Scotiæ Baliol.
Angliæ Regi exhibitum, ab illis discesserant, sub certis con-
ditionibus utriusque Regis gratiæ so submiserunt. Comes The Earl of
vero de Athels, regimen ultra mare Scoticum suscipiens, in Athol slain.
brevi a Scotis atrociter est occisus. Comes Moraviæ, per The Earl of
Willelmum de Prestfen captus, Londonias est transmissus. Moray taken
prisoner.

Circa finem mensis Maii, Rex Angliæ misit Henricum, A.D. 1336.
filium Comitis Lancastriæ, cum exercitu magno ad Regem
Scotiæ; qui villam Sancti Johannis ingressi, partes adjacentes
undiquo destruxerunt. Post modicum vero tempus, Rex Angliæ, The King
cum paucis admodum ad eos accedens, ultra montes Scotiæ of England
cum exercitu undique vastando procedebat; et usque Elgin again en-
in Moravia, et ¹Invirnes, et per multa milliaria ultra quam ters Scot-
unquam fuit avus suus, depopulando. Interim vero apud land.
Aberdein interfectus fuit quidam miles strenuus, per navigium
adveniens, "Thomas Roscelin" nominatus; unde offensus Rex, Aberdeen
per Eberden veniens, villam comburi fecit, et partes adjacentes is burnt.
secundum rebellantium demerita devastavit. Castra de Stri-
velyn et Botheville reparavit et munivit; dimissaque cum
Rege ²Scotiæ militia, Angliam rediit.

In fine mensis Octobris, Johannes de Eltham, germanus Death of
Regis Angliæ, Comes Cornubiæ, obiit in villa Sancti Johannis, John of El-
et Londoniis sepultus est. Obit et ibidem Hugo de Frenes, King
Comes Lincolnæ, ³mense Decembri, profluvio ventris, ⁴sive, Edward's
ut ferebatur, frigore per posteriora contracto. brother.
And of Hugh
de Frenes.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II. p. 312.

Hoc anno, mense Martii, Rex Angliæ tenuit Parliamentum A.D. 1337.
apud Londonias, ubi filium suum primogenitum, Edwardum A Parlia-
Quartum, tunc Comitem Cestriæ, Ducem fecit Cornubiæ, ⁵et sic ment at
ab omnibus præcepit nominari. Fecit etiam idem Rex in eodem London.
Parlamento sex Comites, videlicet, Henricum de ⁶Lancastria Prince Ed-
junioem Comitem Derbeyæ, Willelmum de Monte Acuto ward created
Comitem Sarum, Hugonem de Andeleye Comitem Gloverniæ, Duke of
Willelmum de Clinton Comitem Huntyngdoniæ, Willelmum Cornwall
with other
creations.

¹ in *Dernesce* in orig.; *Invirnes* in some of the MSS. of Hemingburgh; but in *Dirnes* in Roger of Chester.

² *Scotia* in orig.; by inadvertence.

³ The addition of the date is given in Roger of Chester, (not in Hemingburgh); the cause of his

death being superadded from some other source.

⁴ *suæ* in the printed texts.

⁵ This passage is given by Roger of Chester, and not in Hemingburgh.

⁶ *Lancastrie* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1337. Bonn Comitem Northamptoniæ, Robertum de ¹Ufforde Comitem Southfolchiæ; in quorum solemnitate fecit Rex apud Westmonasterium solemnè convivium Dominica Tertia Quadragesimæ. Roger of Chester. Hemingb. II., pp.313, 4.

The Scots besiege Stirling Castle. Interea, dum hæc agerentur, Comes Patricius, et Andreas de Moravia, et Willelmus Douglas, plura fortalitia, videlicet Sancti Andreae et Botheville, ²invadentes ceperunt, et castrum de Strivelin obsederunt. Quo audito, Rex Angliæ ad partes Scotiæ iter dirigit. Scoti quoque castrum fortius aggrediuntur, et in conflictu Willelmus de Keth, qui de obsidentibus principalis fuit, interfectus est; et sic, dimissa obsidione, ante Regis adventum recesserunt. Rex vero castrum victualibus et novis stipendiariis muniens, vulneratos, debiles, et infirmos, in Angliam secum duxit.

Council at Stamford. Post festum Corporis Christi, Rex Angliæ apud Stamford magnum Consilium tenuit, nunciosque solennes ad Regem Franciæ pro pace inter eos reformanda, videlicet, Episcopum Lincolnensem, Comites Sarum et Huntynghoniae, et alios An embassy sent to the King of France. ³plures nobiles, transmisit. Qui, naves intrantes, apud Bologniam in principio mensis Junii applicuerunt. Intelligentes voluntatem Regis mutatam, transitumque suum fore periculosum, versus Comitatum Hanoniæ, quam citius poterant, properabant; cum Lodewico Duce Baviariæ, regnum Allemanniæ, et contra voluntatem Papæ, tunc occupante, et cum Comite de ⁴Gelirs, ac aliis proceribus multis, fœdus in Regis Angliæ subsidium inierunt. Redcuntes vero duas naves de Flandria

Treaty with Louis of Bavaria. versus Scotiam navigantes, multitudine Scotorum oneratas, Capture of two ships belonging to the Scots. scilicet ducentorum et quinquaginta, capiunt. Reperti enim sunt ibi Episcopus Glasgenensis, Johannes de Steward, et alii filii nobilium de Scotia, scilicet David de la Hay, Hugo Gifford, Johannes de la Mor, Willelmus Baly, Alexander Frisel, cum duobus clericis, Magistro Thoma Figas, Magistro Willelmo Muffet, et uno monacho de Dunfermllyn, cum mulieribus quibusdam nobilibus; quibus fere omnibus interfectis, Episcopus obiit, letaliter in capite vulneratus.

The March of Scotland entrusted to the Earl of Warwick and others. Rex Angliæ custodiam Marchiæ Scotiæ Comiti Warwici et aliis proceribus commisit; qui ⁵diversis vicibus Scotiam intrantes

¹ *Rifforde* in orig.; corrected from Hemingburgh and Roger of Chester.

² *et alia*, *invadentes*, Roger of Chester.

³ *quosdam nobiles* in Heming-

burgh.

⁴ *Selirs*, by inadvertence, in orig.; *Gerls* in Roger of Chester, *Gelrs* in Hemingburgh; meaning the Count of Gueldres.

⁵ *a diversis* in the printed texts.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II., p. 314.
Roger of
Chester.

modicum profecerunt; sed Scoti, ter Angliam intrantes, plura A.D. 1337.
loca combusserunt, et castrum de Edimburgh obsederunt. The Scots
¹ Rege tamen Scotiae superveniente, obsidionem dimittere sunt again enter
coacti. England.

² Hoc anno, in ecclesia de Edcligh, Wyntoniae Diocesi et A marvel
Decanatu de Aultone, in die Palmarum, post praedicationem in the
cujusdam sacerdotis ³ litterati, "Johannes de Vecca" nomine, Diocese of
mulier quaedam Johanna, coram populo, a juventute sua Winches-
ter.
corpus suum libidini et obscœnitati fuisse expositum, ac alia
facinora laerymabiliter confessa est inaudita; obnixè fla-
gitans pœnitentiam a sacerdote praedicto sibi imponi salutarem.
Sacerdos quoque, de divina misericordia confidens, post sacrae
Scripturae ⁴ nominata ne desperaret, sed in Domino, peccatores
ad pœnitentiam misericorditer expectante, spem poneret, sex
dierum in pane et aqua in suorum remissionem dixit de-
lictorum. Illa quoque, pœnitentiam talem suorum respectu
facinorum parum fore seu nihil asserente, pœnitentiam qua-
lemcunque agere posset sibi injungi simpliciter exoravit.
Ille vero, ⁵ dierum postea trium in petitione muliere per-
severante, in expiationem omnium peccaminum suorum,
⁶ induxit jejuniū. Prostrata vero illa coram imaginibus ec-
clesiae, flens et ejulans, ac preces ad Deum devote fundens,
pronaque in terra se prosternens, in Corporis Christi ele-
vatione exanimis et albissima est reperta.

In foresta de ⁷ Walmer capta est himula, duo habens capita A fawn
aequalis magnitudinis, cum duobus collis; cetera membra with two
erant simplicia; untrita autem aliquanto tempore, et custodita, heads.
in curia Edwardi de Sancto Johanne, militis, dictae forestae
magistri.

Hoc anno, nocte Pentecostes, in Parochia de Kyngeslay, A woman
Wyntoniae Diocesi, et Decanatu de Aultone, mulier quaedam, deluded by
"Johanna" nomine, in somniis amasium suum ⁸ Willelmum a a spirit.
quodam visitare monita, in crastino a spiritu incubo, dilecti sui
⁹ specie sibi apparento, in foresta de Wolmer est cognita. Re-
deunte autem ad domum suam, mulier gravissima infirmitate
est detenta. Quod vero per spiritum malignum fuerat seducta,
veritas per dilectum suum propalatur. Muliere autem ejulante

¹ This passage is not given in Hemingburgh.

² This seems to be only another version of the story repeated below.

³ *litterae* in orig.

⁴ *monita* in Roger of Chester.

⁵ *diebus postea tribus in petitione* in the printed texts; *quatuor die-*

rum, postea trium, in petitione, Roger of Chester. The letter *e* is placed before *dierum* in orig.

⁶ *indixit* in the printed texts.

⁷ *Wolmere* in Roger of Chester.

⁸ *Willelmum forestarium*, Roger of Chester.

⁹ *spem* in the printed texts.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II., pp. 314,
5.

A.D. 1337. et devote ¹delicta confitente, intolerabili quasi fœtore domus Roger of
Her hor- repletur; post triduum toto corpore inflato, una cum ventre Chester.
rible death. et labiis, ²in nigredine, obiit; ab octo viris ad tumulum ³est Hemingb.
vix delata. II., p. 315.

A.D. 1338. Hoc anno, Comes Sarum et multi nobiles Angliæ quinto
Siege of Kalendas Februarii castrum de Dunbar obsident, septimanis-
the Castle que novemdecim ⁴durat obsidio; acceptisque tandem treugis,
of Dunbar. sub certis pactis, Angliam redierunt. Quæ quidem obsidionis
dimissio, et treuga, majoribus Angliæ et multis ibidem congre-
gatis ⁵plurimum displicuit. Fuerat enim, ut ferebatur, ipsa
dispendiosa, nec honorifica nec secura, sed Scotis utilis atque
grata.

A calf with ⁶Hoc anno, mense Martii, in villa de Leghtone juxta Hun-
two heads. tyngdone, ad sex milliaria, natus est vitulus duo habens capita
et octo pedes.

Ports- Quædam naves et galeæ, ut ferebatur Normannicæ, in
mouth ⁷Vigilia Annunciationis Beatæ Mariæ apud Portismudam appli-
burnt. cuerunt; villam quasi totaliter, præter ecclesiam parochialem
et hospitalem combusserunt, et illæsi cum spoliis ad naves
regressi sunt.

Severity of Hoc anno, ⁸hyems asperrima extitit in Anglia, et
the winter duravit gelu maximum a quinto Kalendas Decembris
in Eng- usque ad quartum Idus Februarii, et nives nullæ; unde
land. et triticum carum, sed cætera blada abundanter terra

Remark- produxit. In multis locis Angliæ, salices in Januario
able pro- flores protulerunt, rosis in quantitate et colore persi-
ductions of miles. Sambuci vero arbores fructus, ⁹cerasis sine
nature. lapidibus tum simillimos produxerunt. ¹⁰Interpretetur,
qui poterit, signi prodigium.

King Ed- Hoc anno, Rex Angliæ, cum Regina et Comitibus de Derby MS. Harl.
ward sails et Northamptonæ, ac Sarum, ac militia copiosa, Idibus Julii 655.
from apud Orewell in mare se posuit contra Regem Franciæ. Hie, Hemingb.
Orwell for II., pp. 315,
Antwerp. ¹¹transitoque prospere mari, apud Andewerp moram traxit; 6.

¹ *dilecto* in orig., and in the printed texts.

² *in nigredinem versis*, Roger of Chester and Hemingburgh.

³ *propter ejus molem vix*, Hemingburgh.

⁴ *duravit* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ For the variations between the Arundel MS. and the printed texts,

from the beginning of the reign of Edward III. down to this point, see the Appendix.

⁷ *Antevigilia*, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁸ *hiemps* in orig.

⁹ *serosis* in orig.

¹⁰ See this account repeated in page 223, *post*.

¹¹ *transito* in the printed texts.

MS. Harl.
655.
Hemingb.
II., p. 316.

MS. Harl.
655.

MS. Harl.
655.
Hemingb.
II., p. 316.
New Ry-
mer, II.,
p. 1086.

habitoque juxta Coloniam cum Lodowico de Bavaria consilio, de toto Imperio citra Coloniam ejus Vicarius factus est, et de omnibus Imperium tangentibus vicem ejus gerens.

Misit quoque Rex Angliæ Summo Pontifici litteras jussu suo in regno ¹ Francorum declarantes, in hunc modum:—

“ Amabilem Deo Patrum, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ
“ Cardinalium, Collegio venerando, Edwardus, Dei gratia Rex
“ Angliæ, Dominus Hiberniæ, et Dux Aquitaniæ, salutem et
“ sinceræ dilectionis affectum. Sanctissimo Patri, Domino
“ Summo Pontifici, post debita reverentiæ munera, scripsimus
“ in hæc verba:—‘ Jus naturæ prævium, pariter animalia
“ cuncta docens, contra violentas injurias licentiam defen-
“ sionis indulsit, statuens universaliter jure factum, quod
“ quisque, vim injuriarumque propulsans, suam fecerit ad
“ cautelam. Sane, cum dudum animosa guerrarum pericula,
“ injuriosa damnum discrimina, nobis mota fuerunt et
“ illata, quæ, toti mundo notoria, ² et nostra etiam intimatione
“ frequentî Apostolicæ Sedi facta, satis pro constanti sup-
“ ponitur beatitudini vestræ nota; nos, eos habentes paci-
“ ficum, novit Deus, pro vitandis illis et pacificis subdu-
“ cendis, obtulimus nos voluntarie persequenti, reverenter et
“ humiliter forte nimis, amabiles vias pacis, non sine nos-
“ trorum magno jurium interesse, ut, neglecta ³ prosecutione
“ alia enjuslibet juris nostri, tempore illo justî doloris, quo
“ propter accensam furoris Soldani Babiloniæ rabiem, et
“ Crucis hostium aliorum, ex causa jurati contra eos passagii,
“ et solemniter publicati in partibus transmarinis, peribant,
“ et pereunt Christiani, et creseunt immaniter injuriæ cruci-
“ fixi, possemus, sicut ⁴ debemus et propensius anhelamus,
“ intendere causæ Christi, quæ negligitur, immo verius im-
“ ponitur in magnam enjuslibet Christicolæ regis, maxime
“ demerentis, infamiam et ignominiam magnæ notam. Sed
“ nescimus veniat quo peccato, quod de pacificis oblati-
“ humiliter, ex quibus surgero debuit pacis amor, in eo qui
“ nos sola voluntate persequitur, majoris iracundiæ majoris-
“ que duritiæ erevit tumor. Contra nos tamen illum non pro-
“ vocat, ⁵ Deo et conscientia nostra teste nobis, aliquid factum

A.D. 1338.
Louis of
Bavaria
appoints
him his
Vicar.

A.D. 1339.
Letters of
King Ed-
ward to the
Pope and
Cardinals,
setting
forth his
title to the
throne of
France.

¹ *Franciæ* in the printed texts.

² Reference is here made in the Arundel MS. to the end of the volume; where the Letter is inserted, but in a hand of the 16th century. Like the text, however, of this letter in the printed versions of Walsingham, it is transcribed with such

singular inaccuracy, that the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655 (a Continuation of Roger of Chester) has been adopted.

³ *ex nostra*, Harl. 655.

⁴ *persecutione*, Harl. 655.

⁵ *deberemus*, Harl. 655.

⁶ *Deus*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ ‘ nostrum, vel attentatum per nos ¹ aliud contra eum; immo MS. Harl.
 “ ‘ vident oculi mundi, publici testes nostri, præfatus perse- 655.
 “ ‘ cutor noster, ‘ Franciæ Regem’ se nominans, damnosis Hemingb.
 “ ‘ injuriis quot et quantis nos et nostra jura vulnerat et New
 “ ‘ defalcet. Ipsius quidem regni Franciæ, quod ad nos omni Rymer.
 “ ‘ successorio jure legitimo pertinere cognoscitur, est in-
 “ ‘ vasor et illicitus occupator; regnum ipsum, quod debuit
 “ ‘ nobis vocatis vel defensis legitime debito juris ordine
 “ ‘ petere, non veritus occupare, cum vir essemus et quod
 “ ‘ persona essemus cujus principaliter interesset, notorie
 “ ‘ certum esset, et in regno ² ipsum jus nostrum foret
 “ ‘ tam notorium quam communi jure fundatum; supposito,
 “ ‘ sicut evidentia facti notorii præsupponit, quod celebris
 “ ‘ recordationis Philippus olim Rex Franciæ, pater claræ
 “ ‘ memoriæ Karoli Regis Franciæ immediate defuncti, et
 “ ‘ serenissimæ Domine Isabellæ, Reginæ Angliæ, matris
 “ ‘ nostræ, fuerit avus noster, cum eidem Karolo, tempore
 “ ‘ mortis suæ, ex descendantibus secum ab eodem Philippo
 “ ‘ masculus superstes proximior fuerit nullus nobis, et per-
 “ ‘ sona fœminea dicti regni, per jus in eodem regno servatum
 “ ‘ antiquitus, sit non capax, quod nos jus regni præfati fa-
 “ ‘ vorem in viam causæ finalis attendens, ne regnum ipsum
 “ ‘ sub fœminea fragili gubernatione labatur; et propter hoc
 “ ‘ personam mulieris excludens, non excludit personam mas-
 “ ‘ culi per sic exclusam fœminam descendantis; ne fiat, juribus
 “ ‘ semper odibilis, prorogatio odiorum, personæ videlicet ad
 “ ‘ personam, sexus ad sexum, causæ ad causam, odii ad
 “ ‘ favorem, neve, contra legum traditiones communes, fœmi-
 “ ‘ neum genus, ubi maxime de odio agitur, concipiat mascu-
 “ ‘ lum. Ad ³ hæc etiam, per jus memoratum a regno fragilitas
 “ ‘ muliebris excluditur, ut regno salubrius consulatur, et
 “ ‘ proximior masculus admittendus, alias admittatur potissime
 “ ‘ ad jus illud, quod primordialiter a matre sic exclusa non
 “ ‘ oritur, sed in nepotem propagatum ab avo originaliter
 “ ‘ derivatur. Alioquin sequeretur et alia iniquitatis absurditas
 “ ‘ per prorogationem odibilem supradictam, quod excluderetur
 “ ‘ collateralis conjunctior, ut remotior vocaretur, cum tamen,
 “ ‘ ipso jure gentium naturali, fratres et sorores eorumque
 “ ‘ filii, in successione mutua, collateralibus aliis alterius
 “ ‘ lineæ præferantur. Et unde dictum jus pro regni favore, ac
 “ ‘ ⁴ odiis fœmineæ inhabilitatis ad ⁵ regendum, exoritur tam

¹ *aliquid*, Harl. 655.

² *ipso*, Harl. 655.

³ *hoc*, Harl. 655.

⁴ *odii*, Harl. 655.

⁵ *regnum*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ ‘ juris quam descendantium, [ne] per fœmineam maseulorum A.D. 1339
 “ ‘ injuriam occasio nasceretur. Nec est putanda memorati juris
 “ ‘ intentio sic iniqua, ut matrem et filium ¹ratione contra-
 “ ‘ ria similiter damnet. Immo ²e contra, juris ejusdem judicio
 “ ‘ quo mater a successione expellitur, filio gradum matris
 “ ‘ ingresso successio tunc differtur, similitudine filii, qui gradum
 “ ‘ parentis deficiente ingreditur, ut ad ³patriam successionem
 “ ‘ eum patruis etiam admittatur, ut sic merito tristis mater,
 “ ‘ præfato rigore regia hæreditate nudata, substitutione taliter
 “ ‘ sibi ⁴facta, de filio gaudeat consolata, nec afflictioni afflic-
 “ ‘ tionem accumulet, quod sancta consideratio legis ⁵abhorret;
 “ ‘ sicut videmus etiam ubi onus afflictionis præamabilo non
 “ ‘ intulit lex, sed casus in lege, scilicet quod consuetudinariam
 “ ‘ legem damnat, bona concedentem alii naufragorum; qua
 “ ‘ ratione quod in expresso legali pro vitanda afflictionis
 “ ‘ adjunctione corrigitur, multo fortius in tacito prohibetur.
 “ ‘ Legi orgo regni ⁶Franciæ sufficiat plus quam plene, matri,
 “ ‘ non suo vitio, sed naturæ facto, quæ fœminam fecit, illam
 “ ‘ radices regias succidis, quodque mater expresse per
 “ ‘ legem ipsam exhaerdationis propriæ, quasi quoddam nau-
 “ ‘ fragium patiat, absque eo quod, ex legis præfatæ conse-
 “ ‘ quenti tacito, omni jure contrario, eum filio exhaerdato
 “ ‘ iterum naufragetur, et sino culpa poena inveniatur angere;
 “ ‘ cum, ubi etiam culpa est, debeat emolli. Aliter etiamsi
 “ ‘ pro eo quod mater ex jure non ⁷admittetur ad regnum,
 “ ‘ repelli juro filius intelligeretur a regno, Judæorum reg-
 “ ‘ num contra fidei fundamentum non pervenisset legitime ad
 “ ‘ Jesum, qui tamen natus Dei misterio, non virili consortio,
 “ ‘ ex ⁸fœminea regali prolo Davitica, Maria Virgine, ad reg-
 “ ‘ num hujusmodi non admissa, nec etiam admittenda, per
 “ ‘ certam fidei veritatem, Rex verus et legitimus extitit
 “ ‘ Judæorum. Absit etiam, quod ⁹Jesus filius David regalis
 “ ‘ successio legalis observantiæ, sivo nodi, fuerit fractura
 “ ‘ sivo solutio, cum ¹⁰dieit legem non venerit solvere, sed ¹¹ad-
 “ ‘ implere. Hoc autem excellentissimum legitimæ successionis
 “ ‘ exemplum rationabiliter imponit silentium loquacitati con-
 “ ‘ trarii juri nostro in regno Franciæ memorato, ne quoad
 “ ‘ legitimum gradum et ordinem succedendi ¹²superemur in

¹ natione, Harl. 655.² contrario, Harl. 655.³ patru, Harl. 655.⁴ Omitted in Harl. 655.⁵ horret, Harl. 655.⁶ Omitted Harl. 655.⁷ admitteretur, Harl. 655.⁸ fœmina, Harl. 655.⁹ An error for *Jesu filii David*; the same occurring in the printed texts of Walsingham.¹⁰ Omitted in Harl. 655.¹¹ implere, Harl. 655.¹² superemur, Harl. 655.

A.D. 1339. “ constitutione vel interpretatione juris, quos quoad hoc pari- MS. Harl.
 “ ficat indentitas rationis. Nedum autem debita nostri vocatio, 655.
 “ nostraque defensio, ubi de tanto nostro agebatur præjudicio, Hemingb.
 “ est omissa, sed etiam nostri procuratores, qui in Franciam New
 “ ierant, ut pro nobis et nostro jure legitime comparerent, Rymer.
 “ non solum fuerunt in judicio non admissi, sed mortis hor-
 “ ribilis comminatione repulsi. Et sic nostrum memo-
 “ ratum titulum, factum duodecim parium Franciæ non
 “ excusat, qui quoad nos, quibus ætatis tenellæ minoritas
 “ tunc favebat, relictis partibus judicum, ex hoc functi
 “ partibus sunt prædonum. Quorum processum, factum
 “ in nostrum præjudicium, ipso jure nostra fecit invali-
 “ dum minor ætas; qui quoad majorem efficax non fuis-
 “ set, taliter defensione sublata, quæ competit homini
 “ ex jure naturæ, quod tolli nequit a principe nec a jure.
 “ Notum etiam communiter est ubique, qualiter in Aquit-
 “ annia nostro Ducatu semper invaserit et colliserit jura
 “ nostra, terras nostras invadens et dissipans, quas capere
 “ potuit, aliis nostris terris quas occupavit adjungens, et, jus
 “ sibi dicens ad libitum, Dei timore postposito, sibi tenens.
 “ Scoti etiam, quos nostræ coronæ subjecerant jura temporum
 “ antiquorum, sed iniqua rebellionis ¹dementia, contra natu-
 “ ralem dominum calcitrantes, ²continuati in nostros præde-
 “ ccessores et nos, læsæ majestatis criminis rei erant, ut contra
 “ nos nihil injuriæ omitteret, ad nostras injurias fœdere ad-
 “ junxit, in tanto crimine nostræ injuriæ fovens eos, qui jure
 “ sanguinis et naturæ debuit potius nos juvare. Cumque præ-
 “ missa omnia non implerent de nostris injuriis votum suum,
 “ collectis undique viribus, quicquid potuit, ut nos iræ suæ
 “ torrens absorbeat, aggregavit, tollere nos de mundo sol-
 “ licitus, ad illud non ³intentos, forsitan ex intento facto suo
 “ contra nos, nostrum contra se metitus intentum, quod col-
 “ ligere vel metiri nequivit per alicujus actus nostri judi-
 “ cium nondum actum. Donum insuper nobis impensum
 “ divini muneris ægre ferens, extimare visus est suam
 “ injuriam in Angliæ regno nostro nos vivere super terram,
 “ etsi quantum dabat Dominus prospere, saltem per omnia
 “ pacifice quoad cum, quodque serviens nobis populus, vel
 “ verius, cui servimus, nostris temporibus, Dei dono, fuerit
 “ gloriosus. Hæc autem, non statim audita vel cognita,
 “ nos moverunt, sed illa sub dissimulatione transivimus,

¹ *dementia*, Harl. 655.² *contumaciter*, correctly, in the

| copy preserved in Avesbury.

³ *intentus*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ ‘nulli parentes oneri vel honori, ut contra nos persecutio A.D. 1339.
 “ ‘sua injuriaque quiesceret, nostrumque cum eo pacificum
 “ ‘tempus esset; donec propinquum nobis vidimus gladium.
 “ ‘nostræ ac nostrorum neci et exterminio præparatum. Sed
 “ ‘nunquid aliquis est, qui credat quod animus nobis cognitus
 “ ‘principis tantæ potentæ, ¹et sic, ut præmittitur, oc-
 “ ‘cupatæ nobis, fuerit negligendus, qui suæ viribus volun-
 “ ‘tatis armatus, potentia undique vocata vallatus, solum ut
 “ ‘possit liberius pro sua voluntate nos persequi, juratam
 “ ‘describit causam Christi? Quid ergo pro suo jure suaque
 “ ‘securitate non licuit regi, sui status sui que populi peri-
 “ ‘culum jam videnti, dicat qui noverit? Quid non liceat
 “ ‘homini de vitandis injuriis damnisque ²certanti, in illis
 “ ‘præsertim quæ ad vitæ statusque radices securim ponere
 “ ‘probabant? Levis ne timor dici poterit aut vanus, qui
 “ ‘pro nobis ³si potuit ⁴conjunctorum nobis illustrium for-
 “ ‘tiumque constantia corda conentere, multo fortius debuit
 “ ‘etiam nos terrere, quos solos periculorum concepta moli-
 “ ‘mina concernebant? Propter hoc igitur, jure naturæ
 “ ‘dictante, facti tam nostri quam nostrorum jurium,
 “ ‘non voluntarii sed necessarii defensores, ac opportunis
 “ ‘cautionibus attendentes, juxta rei militaris documenta
 “ ‘probata illustrium antiquorum, quod potentæ magnæ
 “ ‘pericula conspirata periculosius expectantur, in laribus
 “ ‘illis nuper currentibus ad nostræ lucis et salutis occa-
 “ ‘sum consultius venimus in occursum; ne contra nos forte
 “ ‘discriminose procederent, sed sui ortus præfocarentur
 “ ‘⁵loca, eorum freti consilio et auxilio nobis oblato, quos
 “ ‘nobis consanguinitas et affinitas conjungebat, et ad quos
 “ ‘simul spectabant nobiscum periculis nostræ destructionis
 “ ‘occurrere, illaque consiliis et auxiliis præcavere; ponentes
 “ ‘in manu Dei, quam in manibus Apostolicæ Sedis vestræ,
 “ ‘vel aliorum bonorum virorum communium, ponere quon-
 “ ‘dam volumus, justificatam, quantum potuimus, causam
 “ ‘nostram, ut Ipse, rectum ex alto prospiciens, sententiam
 “ ‘justam ferat, et in sui gladii viribus exequatur. Nec,
 “ ‘credimus, alme pater, quod arbiter quivis rectus, vel etiam
 “ ‘judex justus, sic interpretetur aut torqueat nostrum factum,
 “ ‘ut quod pro nostrorum tuitione et assecutione jurium, in
 “ ‘tanto discrimine nostram fecimus ad defensam, alterius,

¹ *etsi ut*, Harl. 655.² *certatim*, Harl. 655.³ *se*, Harl. 655.⁴ *commentorum*, Harl. 655.⁵ *loco*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ ‘quam non intendimus, non agimus nec agemus, putet MS. Harl.
 “ ‘injuriam vel offensam. Immo credimus, et certi sumus, 655.
 “ ‘quod facti nostri intentio attendetur, et quid, ubi, ac Hemingb.
 “ ‘propter quid fiat, debita consideratione librabitur, et justi New
 “ ‘statera iudicis appendetur, et, sicut sanctio legis docet, Rymer.
 “ ‘non factum ex dicto, sed dictum pensetur ex facto. Non
 “ ‘esset equidem juris præsumptio nobilis, quod supponit
 “ ‘factum ab homine fieri suo jure, non benigna interpretatio
 “ ‘vel civilis, qualem semper fieri dictat censura legalis, si
 “ ‘nostri juris usum notorium, nostræque defensionis com-
 “ ‘pendium, dispendium offensionis illicite quis diceret alienæ.
 “ ‘Cesset igitur, quæsumus, omnis conjectura in actibus
 “ ‘nostris certisque, locum duntaxat ¹sibi vindicat in non
 “ ‘certis. Denique, dicet forsitan accusator, calumniosus
 “ ‘nostræ actionis interpret, quia suscepimus hominem, contra
 “ ‘quem processisse fertur Ecclesia, vel non parentem
 “ ‘Ecclesiæ Vicario; non dicet quod fratris et affinis vicibus
 “ ‘fungimur, non ad juris habendum titulum necessarium
 “ ‘nobis potentiæ solum usum ²asciscimus, ut necessario fulti
 “ ‘præsidio, ubi nunc sumus, nos a congestis in nostram
 “ ‘ruinam periculis defendamus, et pro nostrorum justa
 “ ‘jurium assecutione certemus. Non dicet, quod intendimus
 “ ‘nos defendere, pro nostro jure certare, non Ecclesiam im-
 “ ‘pugnare, vel ejus impugnationi favere, pro cujus utique
 “ ‘certaremus honore, ³nullius habita respectione periculi,
 “ ‘sicut catholicam excellentiam regum decet, cum tamen ut
 “ ‘omnis juris censet intentio, ac cujuslibet actionis finalis
 “ ‘causa vel ratio principaliter attendenda, et ex notitia
 “ ‘voluntatis atque propositi, surgat distincta certaue cog-
 “ ‘nitio operis accusati, solumque de gestis hominum realis
 “ ‘actio, non verbalis conceptio, ponderetur. Non dicet quod
 “ ‘facimus de materia ista scutum contra eum, qui nostro
 “ ‘prominebat capiti mortis ictum; quodque fecerimus
 “ ‘medici sapientis exemplo, qui materiam morte plenam, cur-
 “ ‘rentem ad partes corporis ubi vita se recipit, divertere
 “ ‘facit ad membra, in quibus materia nequit fore suspecta,
 “ ‘quæ ad proximum fuerat interitum præparata. Sic loqui-
 “ ‘tur, Sancte Pater, sic loquitur propter vehementiam,
 “ ‘qui in suis insidiis nos invenire quærebat incautos et
 “ ‘penitus imparatos. Sed proculdubio cautius fuit nobis,

¹ igitur vindicat, Harl. 655.

² Omitted in Hemingburgh and Harl. 655, and in the Arundel MS.

of Walsingham; supplied from the printed texts.

³ ullius, Harl. 654.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ juxta militarem theoricam edocentem, quod motæ guerræ A.D. 1339.
 “ periculum plus evitat, qui cam a terræ suæ limit pro-
 “ sequestrat, contra notorium hostem nostrum pro juro nostro
 “ nos congregi, et terris potentum potentibus sociatos, quam
 “ in propria persona nostra solos. Non igitur apud vestræ
 “ viscera misericordiæ et sanctitatis locum inveniat detrahen-
 “ tium informatio æmula vel sinistra facta, de filio, qui
 “ suorum hæreditario juro majorum, in vestrorum prædeces-
 “ sorum, vestra, et Apostolicæ Sedis, gratia et obedientia
 “ semper inconcusse persistit et persistet. Immo, si quævis
 “ de filio taliter facta suggestio pulsaverit vestræ beatitudinis
 “ forsitan aures, non prius a vestra dignatione sancta ere-
 “ dulitas illi detur, quam auditus sit filius qui tangetur, qui
 “ confidit, et indesinenter intendit, ante Sanctitatis vestræ
 “ judicium, omni præsidens creaturæ, (quod negaro hæresim
 “ est probare), justam dicere, vel justam facere quamlibet
 “ causam suam. Illud demum dicimus, ad nostræ intentionis
 “ majorisque devotionis evidentiam subjungentes, quod si
 “ sit aliquis do nobis fœdero naturæ conjunctus, nobisque
 “ ad nostram defensionem adjunctus, qui per viam obedientiæ
 “ Apostolicæ Sedis vestræ non ambulet sicut debet, dare
 “ intendimus, quam non parum utiliter dare posse confidimus,
 “ operam ¹ indefessam, ut, omni dimisso devio, ad viam
 “ obedientiæ redeat, omnemque faciat semitam suam rectam.
 “ Unum rursus, quod a multis audivimus, petita venia cum
 “ reverentia, non tacemus, quod alias inauditum, quanto
 “ consideratur attentius, pungit acutius mentem nostram;
 “ videlicet quod adversarii nostri manus notorie nunc, ut
 “ prius, ² ad nostri tantum laborantis exitium, cum guerram
 “ faceret nemo sibi nec ipse alii nisi nobis, de Christi patri-
 “ monio sit armatus. Quod certe Reges Angliæ, nostros
 “ prædecessores, illustres Christi pugiles, fidei athletas,
 “ Sanctæ Romanæ Matris Ecclesiæ amantissimos zelatores,
 “ ejusque mandatorum devotissimos servatores, vel nos etiam,
 “ nec scimus nec credimus meruisse. Et licet propter hoc
 “ dicatur a pluribus, non a nobis, quod contra nos facta
 “ subventio, quoad nos, actus patris vel matris non extiterit,
 “ sed novercæ; nihilominus tamen constanter asserimus
 “ quod sumus, et perseveranter crimus, vestræ Sanctitatis,

¹ *indefessam*, in Hemingburgh (ed. Hamilton), but evidently an error; corrected from Harl. 655 and the printed texts.

² The reading here in the MSS.

of Hemingburgh is “ *ut nostri*
 “ *ad tantum laborantis exercitium.*”
 That of Harl. 655 and Walsingham,
 as given, is preferable.

A.D. 1339. “*vestræque Sedis, devotus et humilis filius, non privignus. MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer.*
 “*Ex quo non sine ratione speramus, quod nostra humilitas,*
 “*facta major et firmior per illud quod non meruit nocumen-*
 “*tum, vestræ paternæ caritatis et gratiæ invenire debeat*
 “*exuberantius incrementum, ut quod nobis insontibus intulit,*
 “*¹quæ præcessit asperitas punitionis, sequens debeat et*
 “*compenset vestræ lenitas unctionis. Hunc autem nostræ*
 “*justitiæ, et contra nos injuriæ sic multiplicatæ, processum*
 “*præeminentiæ vestræ sancti culminis intimamus, ut vestra*
 “*summa sanctaque mensura boni et æqui, cujus a Deo sibi*
 “*competit dare claves, aperire et claudere in terra positis*
 “*portas cœli, prout exigit plenitudo suæ potestatis, et*
 “*præcellentia sui fori, quantum fuerit rationis, favere debeat*
 “*nostro juri, parati semper, nedum a vestro sancto cunctis*
 “*præsidente judicio, immo et a quolibet alio de veritate con-*
 “*trarii, si quis eam noverit, humiliter informari. Et qui*
 “*sponte rationi subijcitur, aliam datam nobis intelligi verita-*
 “*tem cum plena et humili gratitudine complectemur.’* Quia
 “*vero vos, Patres Conscripti, estis in partem sollicitudinis*
 “*et consilii dicti Domini Summi Pontificis condignis meritis*
 “*evocati, sibi que lateraliter ad dandam plebi Christi salutis*
 “*scientiam assidetis, ista vestræ patere cupimus notitiæ, ut,*
 “*cognita causæ nostræ justitia, veritati possitis impendere,*
 “*quod debetis. Ad quod circumspectionem vestram providam,*
 “*quæ solet sine personarum acceptione jura singulorum æquo*
 “*libramine ponderare, votivis precibus excitamus. Et si*
 “*forsan in facto nostro quicquam appareat, cautelam expos-*
 “*cens consilii sanioris, a vobis super hoc cupimus salubriter*
 “*informari, parati in agendis nostris singulis cedere rationi.*
 “*Datum apud ²Antwerpe, decimo sexto die Julii, annò*
 “*Domini millesimo trecentesimo triccsimo nono.”*

Letter of
Pope Bene-
dict, in
answer,
modum :—

“*Benedictus Episcopus, servus servorum Dei, carissimo in New
 Christo filio ⁵Edwardo, Regi Angliæ, salutem et Apostoli- Rymer, II.,
 p. 1096.*

¹ The reading here in Harl. 655, Hemingburgh, and the printed texts of Walsingham is “*quæ non præces-*
sit.” The reading from Avesbury has been adopted in preference.

² *Antwerp*, Harl. 655.

³ *Rescripsit ei Summus Pontifex in hunc modum*, in the printed texts and in Harl. 655.

⁴ This letter is also inserted, in a later hand, at the end of the Arundel MS. As in the preceding instance, the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655, for similar reasons, has in general been adopted.

⁵ From this word down to “*bene dictionem*,” is omitted in the text of Hemingburgh.

MS. Harl. 655. Hemingh. New Rymer. “ eam benedictionem. Dudum te, fili carissime, clara imitari A.D. 1339.
 “ vestigia progenitorum tuorum, Regum Angliæ, qui erga
 “ Deum et Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, velut peculia-
 “ res ejus alumni et devoti filii, plenitudine devotionis et fidei
 “ claruerunt, tuæque splendorem prosapiæ a quavis obfusca-
 “ tione ¹nebulosi contagii ²præservari, eaque in te præluere
 “ clarius cupientes clarius, ³et ex paternæ caritatis et dilec-
 “ tionis affectu, quo te statumque tuum prosequimur, nos-
 “ tras tuæ celsitudini litteras ⁴detexisse meminimus, inter
 “ cætera recensentes qualiter excessus per nobilem virum,
 “ Ludovicum de Bavaria, olim, ut asserebatur, discorditer in
 “ Regem Romanorum electum, adversus Deum et eandem
 “ Romanam Ecclesiam, ac felicis recordationis Johannem Papam
 “ Vicesimum Secundum, prædecessorem nostrum, per coacer-
 “ vationem multiplicium et atrocium offensarum, nequiter per-
 “ petrati, tuum præterire nequibant auditum; quos velut toti
 “ mundo notorios, non omnes, cum longa et proluxa nimis
 “ eorum narratio extitisset, sed ex eis aliquos in eisdem litteris
 “ providimus, ut sequitur, recitandos. Idem namque Ludovi-
 “ cus, contra processum prædecessoris ejusdem, et inhibitiones
 “ ipsius, de consilio fratrum suorum, ejusdem Romanæ Ecclesiæ
 “ Cardinalium, factos et habitos, diversas spirituales et tem-
 “ porales pœnas et sententias continentes, intravit Italiam, et
 “ nonnullos hæreticos, de hæresi publicæ et notorie condem-
 “ natos, in consortium publicæ participationis admisit, et asse-
 “ rens hæreses manifestas, ac favendo eorumque tenendo
 “ hæreticos, publicæ dogmatizantes prædictarum hæresium
 “ detestabiles et horrendos errores, hæretica quoque dogmata
 “ scienter, immo potius dementer, approbans, et in evidentiam
 “ approbationis hujusmodi, ea per diversas litteras, sigillo
 “ suo noto munitas, deduxit in aliorum publicam notionem.
 “ Sibi etiam nomen imperiale postmodum usurpare, et admi-
 “ nistrare jura imperii in eadem Italia et Alamannia, contra
 “ processum et ⁵inhibitiones prædictos, detestabili temeritate
 “ præsumpsit, ex hiis, præter pœnas alias, excommunicationis
 “ et anathematis sententias incurrendo; et tandem ausus ausi-
 “ bus, et excessus accumulando excessibus, se conferre non
 “ expavit ad urbem, ubi in illam nequitiae prorupit insaniam,
 “ ut meditatus urbi et orbi ⁶universali schismatis suscitare

¹ *nebuli*, Harl. 655.² *presentari*, Harl. 655.³ *et paternæ*, Harl. 655.⁴ *direxisse*, in Harl. 655 and the

printed texts of Walsingham; a preferable reading.

⁵ *prohibitiones*, Harl. 655.⁶ *universalis*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ dispendium, quendam hypoeritam, diabolicæ præsumptionis MS. Harl. 655.
 “ virum, nomine ‘ Petrum de Corbaria,’ velut abominationis Hemingb.
 “ horrendæ simulaerum, in Apostolica Sede pro Romano Pon- New
 “ tificæ statuere moliretur. Idque, quantum in eo fuit, Rymer.
 “ duxit in actum; fuit veneratus ¹in Papam, consecrationem-
 “ que, immo potius execrationem, ac diadema imperiale de
 “ facto recepit ibidem, ut de multis insanis aliis processibus,
 “ quinimmo detestandis excessibus, per eosdem Ludovicum
 “ et Petrum, præsumptione perpetratis hæretica, taceretur.
 “ Propter quæ, dictus prædecessor præfatum Ludovicum fore a
 “ Domino denunciavit omni honore et dignitate privatum, et
 “ in eum, tantarum hæresium et schismatum maculis irretitum,
 “ exercens gladium Apostolicæ potestatis, ²eum omnibus qui
 “ adhererent eidem, vel præstarent auxilium, consilium, vel
 “ favorem, seu pro Romano Rege aut Imperatore scienter
 “ haberent, tenerent, vel nominarent eundem, non solum ex-
 “ communicationis et anathematis, sed etiam alias pœnas et
 “ sententias, tanquam in fautores, hæreticos et schismaticos
 “ promulgavit, et a jure declaravit prolatas, sicut in diversis
 “ processibus, per præfatum prædecessorem habitis, serius
 “ continetur. Super quibus quidem pœnis, quantumeunque
 “ per ipsum Ludovicum promeritis, et in eum justo Ecclesiæ
 “ judicio promulgatis, si vere poenitens se ³humiliasset ad
 “ gratiam, benignam reperisset eandem Ecclesiam, quæ ipsum,
 “ tanquam filium prodigum de longinquo redeuntem, ad suum
 “ gremium apertis brachiis recepisset, immolatura pro eo, in
 “ ubertate divinæ laudis, vitulum saginatum. Rursus adje-
 “ cimus in litteris supradictis, quod quanquam tam prædicto-
 “ rum excessuum quam eorundem processuum, per dictum præ-
 “ decessorem contra dictum Ludovicum, exigente justitia, post-
 “ modum habitorum notitiam habuissemus et etiam habemus;
 “ ut tamen ipsum, a peccatorum nexibus liberatum, de fauci-
 “ bus sempiternæ mortis possemus eripere, postquam finimus
 “ ad Apostolatus Summi apicem assumpti, diversos nuncios
 “ ejus, diversis vicibus et temporibus ad nos missos, recepe-
 “ ramus benigne, ac pro reconciliatione ipsius per fructum
 “ veræ poenitentiae promerenda, prolocutiones varias habue-
 “ ramus eum eis, et tunc pendebat etiam ad proloquendum
 “ ulterius, terminis assignatis, in quo proculdubio per nos non
 “ stetit, quominus ulterius fuerit super negotio reconciliationis
 “ ejusdem processum. Quare, fili dilectissime, serenitatem

¹ ut, Harl. 655.² eum cum, Harl. 655.³ habilitasset, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ tuam requirendam tunc duximus per easdem litteras, et A.D. 1239.
 “ rogandam, ut prudenter advertens, et in serinium internæ
 “ considerationis adducens, gravitatem pœnarum in quas inci-
 “ derent, et sententiarum quas incurrerent, quantisque peri-
 “ culis et discriminibus ¹implicarentur, qui præfato Ludovico,
 “ sic notorie et publice de ²pravitate hæresis et sic
 “ odiosi toti Christianitati schismatis condemnato, antequam
 “ reconciliationis gratiam ejusdem Ecclesiæ meruisset, parti-
 “ cipare præsumerent, sibi impenderent auxilium, consilium,
 “ et favorem, vel sibi, tanquam Imperatori vel Regi Romano-
 “ rum, reverentiæ cultum, seu titulum regalis vel imperialis
 “ nominis assignarent scienter, ac cujuslibet participationis
 “ fœdere contrahendo cum ipso, et exhibitione reverentiæ et
 “ honoris sibi, tanquam Regi vel Imperatori, quousque dictus
 “ Ludovicus reconciliationis ejusdem Ecclesiæ meruisset gra-
 “ tiam obtinere, penitus se retrahere et totaliter abstinere
 “ curares, ut tibi famæ integritas et illibata tui generis
 “ claritas servarentur. Cum autem rumor implacitus et
 “ admodum infestus ad nos perduxerit hiis diebus, quod
 “ tu, fili, requisitionibus et rogationibus nostris hujusmodi,
 “ utique salutaribus et de fonte prodeuntibus caritatis, non
 “ sine detrimento tuæ salutis et famæ, quod dolentes referi-
 “ mus, obauditis, non solum cum prædicto Ludovico, nondum
 “ eidem reconciliato Ecclesiæ, nec a pœnis et sententiis,
 “ quibus, propter præmissa et alia multa gravia commissa, per
 “ ipsum prædecessorem nostrum implicatus esse noscitur,
 “ liberato; nec etiam ³processibus sapefati prædecessoris, per
 “ quos, ut præmittitur, adversus omnes et singulos ejuscu-
 “ que præeminentiæ, dignitatis, conditionis, vel status, etiamsi
 “ pontificali, regali, vel quacunque alia ecclesiastica seu
 “ mundana dignitate fulgerent, præfato Ludovico adhaerentes
 “ seu præstantes directe vel indirecte, publice vel occulte,
 “ consilium, auxilium, vel favorem, vel sibi, tanquam Impera-
 “ tori aut Regi Romanorum, reverentiam exhibentes, seu
 “ titulum regalis vel imperialis nominis assignantes seu aseri-
 “ bentes, graves spirituales ac temporales pœnæ ac sententiæ
 “ infliguntur, nequaquam relaxatis, immo sui roboris effi-
 “ cacia perdurantibus, participationes, confœderationes inire
 “ sibi adhærere, ac præstare favorem, auxilium, et consi-
 “ lium, præsumpsisti; immo, quod perniciosius, pro dolor! et
 “ damniabilius noscitur existere, si veritas relatibus suffrage-

¹ *implicarent*, Harl. 655.² *pravitatibus*, Harl. 655.³ *processus*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ tur, Vicariatus officium per totam Alamanniam et Germaniam, MS. Harl.
 “ ac universas et singulas earum provincias, sive partes, ab ^{655.}
 “ eodem Ludovico, sub imperialis nominis titulo, ut asseritur, Hemingb.
 “ suscepisti de facto; cum ipse Ludovicus nec Rex nec Impe- New
 “ rator sit, ut præfertur. Cujus prætextu, nonnullis prælatis Rymer.
 “ ecclesiarum et personis ecclesiasticis in terris Imperii
 “ constitutis, ac in nostra et Ecclesiæ memoratæ devotione ac
 “ fidelitate debitis persistentibus, sub pœnis gravibus, per
 “ tuas eis litteras comminatis, mandasse diceris, et districtius
 “ injunxisse, ut ad te, tanquam ejusdem Ludovici in Alaman-
 “ nia et Germania, et partibus supradictis, Vicarium, et
 “ audituri sententiarum et judiciorum ipsius Ludovici, tuorum-
 “ que mandatorum, rectitudinem, ac præstituri eidem Ludovico,
 “ vel tibi ¹ejus nomine, recognitiones, homagia de terris,
 “ bonis, et juribus, quæ tenent ab Imperio, convenirent. De
 “ te igitur, fili, ubi sit tua tuorumque consiliorum prudentia,
 “ ex ²eo præsertim non sufficimus admirari, quod cum tu,
 “ sicut audivimus, pro illorum repetitione jurium quæ ad
 “ te asseris pertinere, non sine grandium personarum peri-
 “ culis, ac expensarum et sumptuum profluviiis, peregrinari ad
 “ partes Alamanniæ curaveris, et multos super hoc feceris
 “ apparatus, nunc spretis ejusdem prædecessoris processibus,
 “ et deductis damnabiliter in contemptum pœnis et sententiis
 “ supradictis, quibus te manifeste, si quæ nobis referuntur
 “ vera sint, non absque horrenda nota, quæ non parum obfus-
 “ cat tui claritatem generis, proculdubio ³implicasti. Et
 “ nihilominus, quamvis nos te nunquam offenderimus, nec
 “ contra te aliquid fecerimus; quanquam et intelleximus falso
 “ et mendaciter suggestum tibi per eos qui te, salutem, et
 “ honorem tuum minime diligunt, fuerit, quod nos carissimo
 “ in Christo, filio nostro Philippo, Regi Franciæ illustri, in
 “ auxilium guerræ suæ, ingentem pecuniæ quantitatem de
 “ nostra camera ⁴dederimus, quodque institutionem per-
 “ sonarum ecclesiasticarum concesseramus eidem in omnibus
 “ ecclesiis regni sui, quæ omnimoda carere veritate noscuntur;
 “ talia namque nunquam postulata fuerunt a nobis, nec ea
 “ concessissemus quomodolibet cum quantacunque instantia
 “ petita fuissent; nec decimas contra te Regi ⁵Franciæ con-
 “ cessimus, sed adversus Teutonicos Ludovico adhærentes
 “ prædicto, ipsiusque Ecclesiæ Romanæ inimicos, qui ad in-

¹ *hujusmodi*, Harl. 655.

² *ea*, Harl. 655.

³ *multiplicasti*, Harl. 655.

⁴ *dederamus*, Harl. 655.

⁵ *Francorum*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer.

“ vasionem regni Franciæ se, ut habebat rumor publicus et A.D. 1339.
 “ notorius, disponebant, sicut in concessione decimarum ipsa-
 “ rum continetur expresse. Non fuit nempe nostræ intentionis
 “ adversus te fomentum ministrare discordiæ, vel ¹eam alien-
 “ jus subsidii administratione fulcire; quinimmo statum
 “ regni tui, et etiam regni Franciæ, pacis et concordiæ pros-
 “ peritate et unanimitate potiri summis desideriis affectantes,
 “ ad hoc, serenitati tuæ et dicto Regi Franciæ per nos sape
 “ directis litteris, et etiam nunciis, videlicet Sanctæ Romanæ
 “ Ecclesiæ Cardinalibus, ad partes illas de latere nostro missis,
 “ votis ardentibus laboramus, et laborare non cessamus, nec
 “ cessabimus, ut inter te et Regem eundem, et utriusque regna,
 “ pacis et unitatis serenitas illucescat. Tu tamen, fili carissime,
 “ fide, ut videtur, adhibita prædictis falsis suggestionibus et
 “ mendosis, te nostrum et ejusdem Romanæ Ecclesiæ per-
 “ secutorem et hostem, invadere ac occupare honores et jura
 “ nostra, et ejusdem Ecclesiæ, ad quos regimen et adminis-
 “ tratio Imperii Romanorum, eo vacante, sicut nunc vacare
 “ noscitur, pertinent pleno jure, moliris, molestando prælatos
 “ et personas ecclesiasticas in nostra et ipsius Ecclesiæ de-
 “ votione ac fidelitate debitis, ut præmittitur, ²persistentes,
 “ ipsosque ad obedientiam dicti Ludovici, de diversis, ut
 “ præmittitur, hæresibus et schismatibus, aliisque criminibus,
 “ sententialiter condemnati, ac jure regio et imperii, si quod
 “ forsan ad eum competierat, vel etiam competebat, justo Dei et
 “ Ecclesiæ judicio privati, ac præstationem hujus recognitionis
 “ et homagii sibi, vel tibi ejus nomine, faciendam, attrahere
 “ et inducere, coactivis impulsione et commonitionibus sata-
 “ gendo. Utinam, fili, antequam de hiis tam periculosis et
 “ detestandis ³te involvas amplius, attente consideres, et
 “ matura deliberatione prævia constituas ante oculos mentis
 “ ⁴tuæ cirenitus periculosos et nodosos laqueos, quibus te,
 “ subtilibus ingeniis et fraudibus exquisitis, aliqui, de suis
 “ potius quam de tuis solliciti negotiis et commodis, præ-
 “ missis involvere, tibi quo onus, quod a se quodammodo
 “ rejicere cupiunt, non minus leve, ⁵sed diligenter circum-
 “ stantias attendens, imponere moliti sunt, et non sine peri-
 “ culo tui præcipitii moluntur. Nec te latere volumus,
 “ quod præfatus prædecessor olim per quandam constitutionem,
 “ ab ipso de dictorum fratrum suorum editam consilio, in

¹ eas, Harl. 655.

in Harl. 655.

² This word is peculiar to the texts of Walsingham. From præmittitur down to hæresibus is omitted³ Omitted in Harl. 655.⁴ ne circuitus, Harl. 655.⁵ si, Harl. 655.

A.D. 1339. " omnes et singulos, ejuscunq̃ue status, dignitatis, vel MS. Harl. 655.
 " conditionis existerent, etiamsi patriarchali vel quavis alia
 " superiori, aut pontificali vel regali, dignitate fulgerent, et Hemingb.
 " qui absque Sedis Apostolicæ licentiâ speciali, Viarii seu New
 " ejuscunq̃ue alterius officii nomen in prædicti terris Rymer.
 " perii, eo vacante, sicut tunc vacabat, et nunc etiam vacat,
 " ut præmissum est, assumere, vel assumptum ultra ter-
 " minum duorum mensium præsumerent retinere, seu dimis-
 " sum reassumere quoquomodo, ac iu obedientes, parentes,
 " et intendentes eisdem, excommunicationes ac alias graves
 " sententias promulgavit. Nos itaque, qui erga te, fili, elau-
 " dere viscera paternæ dilectionis nequivimus, et cordis
 " dolore tangimur intrinsicus, cum talia percipimus ad tuum
 " tuique honoris, status, salutis, et famæ dispendium machi-
 " nari, tuam rogamus magnificentiam, requirimus, et in
 " Domino attentius exhortamur, sano paternoque tibi nihilomi-
 " nus consilio suadentes, quatenus ea quæ ¹præmisimus, et alia
 " quæ circa illa tibi possunt occurrere, deduceas in rectæ deli-
 " berationis et diseussionis examen, ac insuper tenens certius
 " et attendens, quod dictus Ludovicus, ut præmisimus, nee
 " Rex nec Imperator est, nec aliqua quæ ipse fecerit vel faciet,
 " quamdiu ²fuerit et erit dictis processibus ac pœnis et sen-
 " tentiis irretitus, quiequam valuerunt vel valet, nee sunt
 " aut fuerunt alicujus auctoritatis, roboris, vel momenti;
 " quodque tibi periculosum est, ³et multipliciter formidan-
 " dum, te bellorum subicere discriminibus, maxime si esses
 " supradictis processibus, pœnis, et sententiis, a quibus
 " liberari non posses, nisi duntaxat per Sedem Apostolicam,
 " quæ absolutionem earum sibi expresse retinuit, involutus,
 " ac Dei et ejusdem Romanæ Ecclesiæ persecutor et hostis
 " effectus, a quibus te misericordiarum Dominus protegat
 " et defendat. Consideransque præterea diligenter, quod licet
 " humanum sit peccare, in peccatis tamen perseverantia dia-
 " bolica est eenseuda; te a præmissis singulis sic horrendis
 " deviis, si ad illa forsau declinaveris serpentina deceptione
 " seductus, antequam iuvescant perniciosius, seu iu conspectu
 " Dei et hominum fœteant deterius et putrescant, resili-
 " penitus, pedesque tuos ad viam rectam, Deo placitam, ac tuis
 " statui, salutis, et honori congruam, dirigere quantocius non
 " postponas; eorundem Cardinalium, qui te statumque tuum
 " sineere diligunt, super reformatione pacis inter te dictumque

¹ This and the three following
 words are omitted in Harl. 655.

² *fuit*, Harl. 655.

³ *aut multipliciter*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. " Regem mutuo placabili Deo et amabili hominibus adquies- A.D. 1339.
 " cens. Videtur equidem, ¹quod si etiam prædicti Vicariatus
 " valeret officium assignari, adhuc tamen tuum, qui tam mag-
 " nus tantusque Rex et Princeps existis, tantoque nomine ac
 " titulo regio existere nosceris insignitus in orbe, non deceret
 " honorem quod nominareris Vicarius alicujus domini tempo-
 " ralis; quanto minus ergo tuam decuit vel decet excellen-
 " tiam illius Vicarium appellari, qui auctoritate nulla, sicut
 " sæpèdictum est superius, præminet, sed, proh dolor! tan-
 " torum existit respersus labo criminum, tantisque gravibus
 " pœnis et sententiis, cum omnibus sibi adherentibus impli-
 " catus. Sciturus, fili amantissime, quod si monitis nostris
 " hujusmodi salutaribus adquieveris cum effectu, tibi, sic
 " impulso ut caderes, manum benignam porrigemus, quantum
 " cum Deo poterimus, sublevantem; alias autem non poterimus
 " desistere, cum id a vobis exigit officium Apostolicæ servi-
 " tutis, quominus super prædictis providero de ²opportunis
 " remediis, procedendo contra te, quod molestum et grave
 " nobis erit admodum, si necesse, quod absit, fuerit, pront,
 " exigente justitia, debebit et poterit fieri, procuremus. Datum
 " apud Avinionem, Idibus Novembris, Pontificatus nostri
 " anno quarto."

MS. Harl. 655. Rex Angliæ Brabantiam, ut præmittitur, intrans, fidelitate Edward as-
 sibi jurata, relicto domino naturali, in amicitiam suam Flan- ssumes the
 drensens attraxit; mutatoque sigillo et armis ³propriis utrius- title and
 MS. Harl. 655. quo regni, Francorum ⁴et Anglorum, arma integra, more arms of
 Heming- ⁵tamen quadripartito, sibi appropriavit; " Regem Angliæ et France.
 burgh, II. p. 336. " Franciæ " ⁶cum litteris se vocavit; misit quoque litteras A.D. 1340.
 MS. Harl. 655. suas patentes, sigillo suo ⁷signatas, locis Flandriæ conterminis, Issues a
 inter cætera continentes, ⁸quod Rege Francorum, Domino manifesto,
 Karolo, viam universæ carnis ingresso, ipsi tanquam vero ac asserting
 propinquiori hæredi, germanæ sororis dicti Karoli, sine liberis such title.

¹ *quod etiamsi*, Harl. 655.

² *optimis*, Harl. 655.

³ *suis*, Hemingburgh.

⁴ *scilicet et* in the printed texts.

⁵ *tum* in the printed texts.

⁶ *in litteris suis se scribi jussit*, Hemingb.; *in litteris suis se vocavit*, MS. Harl. 655.

⁷ *novo signatas*, Hemingb.

⁸ This letter is given in full in the text of Hemingburgh, II. pp. 337-

340, dated at Gaunt (Ghent) the 8th of February, in the 14th year of this reign. There is a copy of it, in the original French, in MS. Cott. Calig. D. III. 23 (the date varied to 18th February); which Mr. Hamilton has inserted in his edition of Hemingburgh, II. 336-338. The Latin text is also copied in the *New Fadera*, II. p. 1109.

A.D. 1340. decedentis, filio, regnum Franciæ hæreditarie fuerat devolu- MS. Harl.
tum. Insuper, quod Dominus Philippus de Valesio, filius ^{655.}
avunculi dicti Regis Karoli, in longinquiori gradu persistens,
dummodo minor ætas ipsum Edwardum forebat, contra domi-
nium et justitiam ¹regimen Franciæ memoratum per poten-
tiam occupavit, et injuste detinere non desistit. Ipse quoque
Edwardus, grandi mediante deliberatione, regni sæpedicti
regimen assumpserat, et nomen. Sed quia Rex Francorum
superiorem in ²temporibus non recognoscit, nec etiam pro-
cessus neque iudicium inpræsentiarum injuste regnum occu-
pantem amovere valerent; ideoque nulli mirandum foret, si in
manu armatorum valida regnum intraret: sed veraciter gen-
tium mortalitatem neque depopulationem se querere assererat.
Verum etiam de ³[gratia] sua speciali concessit, quod omnes
de dicto Francorum regno, ejuseunque forent status aut con-
ditionis, qui ipsum verum dominum recognoscere, bona sua
omnia ⁴vi vel pæce possiderent. Litteras quoque talia con-
tinentes, in portis ecclesiarum Rex affigi fecit.

A.D. 1339. Rex Angliæ, cum militia sua, una cum Duce Brabantiae, MS. Harl.
Edward Comite Gerlensi, Gillers, ac multis nobilibus, in mense ⁵Octo- 655.
and his bris eum exercitu maximo Franciam intravit, et ferme, ut Heming-
allies enter France, and in bladis, bestiis, et aliis, in pagis Cameracensi ⁶et Vermun- burgh, II.
ravage the country. dinensi intulit. p. 340.

The King Quibus auditis, Rex Franciæ, innumerabili quasi exercitu con- MS. Harl.
of France gregato, usque ad Sanctum Quintinum pervenit. Misit quoque 655.
challenges Constabularius exercitus Francorum, jussu Regis, litteras
Edward to Anglorum Regi, inter cætera continentes, quod si Rex Angliæ
a battle. locum arboribus, fossatis, et aquis, nequaquam munitum,
præcligeret, certo die Rex Franciæ eum illo bellum com-
mitteret. Illud idem Rex Boemiæ et Dux Lothoringiæ litteris,
sigillis suis roboratis, affirmarunt. Adveniente autem certa-

But finally parato, Rex Franciæ ad unum milliæ et amplius, ut dice-
retreats. batur, ⁷eum exercitu persistens, nescio quo infortunio, metu
sive terrore ductus, mille equis subito et repentino regressu
in palude quadam, et eo amplius, collapsis, in Franciam

¹ *regnum* in Harl. 655, Heming-
burgh, and the printed texts.

² *temporalibus*, Harl. 655.

³ Supplied from Harl. 655.

⁴ *in*, in Harl. 655 and the printed
texts, in place of these two words.

⁵ *Septembris* is the reading in

Hemingburgh, *Octobris* in Harl.
655.

⁶ These two words are omitted in
Hemingburgh.

⁷ Repeated in orig. by inadver-
tence.

remeavit; quo comperto, Rex Angliæ in Brabantiam regressus A.D. 1339. est.

MS. Harl.
655.
Heming-
burgh.
New
Rymer, I.
p. 1103.

Cito post hæc, Papa Regi Angliæ scripsit in hunc modum:— Letter of
 “¹ Benedictus Episcopus, servus servorum Dei, carissimo in Pope Bene-
 “ Christo filio Edwardo, Regi Angliæ illustri, salutem et dict XII.,
 “ Apostolicam benedictionem. Dum diligenter attendimus, offering his
 “ et profundis cogitationibus meditatur, quanta summi et mediation.
 “ æterni Regis fuerit benignitas, et misericordissimæ afflu-
 “ entia pietatis, quod pridem tuis, carissime fili, et carissimi
 “ in Christo ² nostri illustris Franciæ Regis, ejusque col-
 “ ligatorum, ordinatis aciebus, et multum ex propinquo ad
 “ confligendum terribiliter et animose dispositis, hinc et inde
 “ secuta non extiterint pericula, quæ tantus fragor armorum et
 “ armatorum impetus minabatur; Eidem laudum exsolvimus
 “ præconia, cum et hoc ad donum Dei maximum, et grande
 “ operatum misericorditer a clementia divinæ providentiæ,
 “ quæ in sui dispositione non fallitur, miraculum reputetur.
 “ ³ Ex hoc quidem colligi potest etiam apertius, quod Altissimo
 “ qui bella conterit, et gentibus ea volentibus, per prophetam,
 “ dissipationis exterminium comminatur, tanta sanguinis re-
 “ demptorum pretioso cruore Dominico quantum fudissent, si
 “ confictum sibi dedissent acies prædictæ tunc temporis, in totius
 “ Christianitatis damnum et opprobrium, ac animarum multarum
 “ periculum, effusio non placebat. Regalis quoque circum-
 “ spectio potest etiam advertere diligenter, quantum ⁴ et cum
 “ Rex prædictus indignationem haberetis formidare divinam, si
 “ ⁵ plures de eis quos ipse a periculis animarum et corporum
 “ eripuit sic benigne, iterum simili subicere discrimini cura-
 “ retis; timendum esset, proculdubio, ut adeo accenderetur, et
 “ præsertim vehementius contra illum qui hujusmodi discrimini
 “ daret ampliorem operam, ⁶ ira Dei, ut tanta strages tantaque
 “ confusio sequeretur quod tota concuteretur Christianitas, et
 “ reformatio pacis et concordiæ, ⁷ non difficilis sed impos-
 “ sibilis, quod non sinat miserator et misericors Dominus con-
 “ tingere, redderetur. Et insuper, nec minus considerandum
 “ videtur, quantum, occasione guerrarum præsentium, multis

¹ Inserted at the end of the Arundel MS, in a hand of the 16th century. A copy of this Letter, with some variations, is printed in Rymer (New *Fœdera*, II. p. 1103), from MS. Cotton. Otho, D. II., now lost. The text of Hemingburgh and MS. Harl. 655 has been adopted.

² *fili nostri*, Harl. 655.

³ *Et hoc*, Harl. 655.

⁴ *tu et rex*, in Rymer; a preferable reading.

⁵ *populos Dei quos*, in Rymer; a preferable reading.

⁶ *et ira*, Harl. 655.

⁷ *non solum*, Harl. 655.

A.D. 1339. " et variis modis, ut fertur, regii subditi non modicum sunt MS. Harl.
 " exhausti pecuniis et aliis bonis suis; ¹ et etiam si continua- 655.
 " tione talium onerum, quod absit, amplius gravarentur; Hemingb.
 " quodque bellorum eventus est dubius, et multum, ubi Dei New
 " timetur indignatio, formidandus. Ideoque regiam magni- Rymer.
 " centiam rogamus in Domino attentius, et hortamur, nihilo-
 " minus per Dei misericordiam obsecrantes, quatenus præmissa
 " et alia quæ possunt occurrere circumspectioni regiae in hac
 " parte, revolvens infra claustrum regii pectoris, et deducens
 " in exactæ deliberationis examen, ad reformandam pacem cum
 " Rege præfato vel treugas ineundas, ut tuis, dilectissime fili,
 " tuorumque obvietur periculis, et Deo, qui pacem diligit et
 " in viris pacificis delectatur, magis placeas, teque acceptiorem
 " Eidem efficias, animum habiles regium et inclines, dilecto-
 " rum filiorum nostrorum, Petri, tituli Sanctæ Praxedis Pres-
 " byteri, et Bertrandi, Sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconi,
 " Cardinalium, Apostolicæ Sedis nunciorum, zelatorum utique
 " regii honoris et commodi, quos dudum ad partes illas propter
 " ea de consilio fratrum nostrorum destinavimus, monitis et
 " salutaribus circa hæc persuasionibus effectualiter nihilominus
 " adquiescens. Sane cum præter ea quæ præmissa sunt, et
 " ² quod hujusmodi et aliis innumeris periculis ex guerris
 " prædictis imminetibus, ³ obviare salubriter ⁴ [possimus], et
 " ut inter te, fili amantissime, dictumque Regem, nexu pro-
 " pinquo sanguinis et affinitatis conjunctum, pacis plenitudo
 " et mutuae caritatis dilectio vigeant, pacis reformationem
 " hujusmodi ferventibus desideriis peroptamus, si forsan
 " per eosdem Cardinales ad pacem illam attingi non possit
 " in illis partibus, tuque, ⁵ præcarissime fili, et Rex præ-
 " dictus, vos ad mutuam habilitantes concordiam, Deo pla-
 " cabilem, hominibus amabilem, Christianitati utilem, ac
 " utrique vestrum multipliciter opportunam, consentire volue-
 " ritis, ut nos ad pacem ipsam reformandam, tanquam trac-
 " tatores amicales, propria persona intendamus, et, initis
 " aliquibus invicem treugis vel concessis sufferentiis ab
 " invasionibus et commotionibus bellicis, usque ad tempus
 " opportunum, infra quod tractatus pacis inchoari, continuari,
 " et, si misericordiarum Dominus dederit, ad finem possit
 " deduci felicem ⁶ et votivum, nuncios nostros, mandatis

¹ et etiam quod si continuatio ta-
 lium onerum sequeretur, Rymer.

² quia hujus, Harl. 655.

³ obviari, Harl. 655.

⁴ Supplied from the printed texts

of Walsingham; as the sense seems
 to require it.

⁵ præclarissime, Harl. 655.

⁶ id est, votivos nuncios nostros,
 Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ suffultos idoneis, ad vos propter ea destinando. Nos, licet A.D. 1339.
 “ arduis et importabilibus agitemur continue supra vires,
 “ paratos ob desiderium pacis prædictæ nos offerimus, aliis,
 “ quantum commode cum honestate fieri poterit, prætermis-
 “ efficaciter super reformatione ¹hujusmodi pro quiete, utili-
 “ tate, ac honore utriusque partis, interponere, sicut præmi-
 “ mus, prout ex alto nobis ministrabitur, sollicitudinis nostræ
 “ partes; super quibus, matura deliberatione prævia, rescribat
 “ nobis, quæsumus, regalis magnificentia suæ beneplacitum
 “ voluntatis.”²
 Rescripsit autem summo Pontifici Rex Angliæ in hæc
 verba:—

MS. Harl. 655. Heming-
 burgh. New
 Rymer, l. p. 1107. “ ³Reverenter et devote recepimus Sanetitatis vestræ litteras A.D. 1340.
 “ ultimo nobis missas, per quas pacem reformandam, vel King
 “ trengas ineundas, cum Domino Philippo de Valesio, nobis Edward's
 “ vestra benignitas persuasit, elementer adieciens vos velle ad Answer to
 “ ipsam pacem reformandam in propria persona, tanquam Pope Bene-
 “ tractator amicabilem, intendere, si nos et Philippus prædictus dict.
 “ ⁴in hoc voluerimus consentire. Nos quidem, sanctam affec-
 “ tionem vestram de filiorum quiete sollicitam in Domino
 “ contemplantis, de salubri persuasione ⁵et vestra oblatione
 “ in tanta tamque pia, grates et gratias vobis humiliter ex-
 “ solvimus quas valemus, et sub firma dilectionis rectitu-
 “ dinisque vestræ fiducia, sanis vestris enipimus inhaerere con-
 “ siliis, nosquo sanctis beneplacitis vestris specialiter con-
 “ formare. Sed in publicam notitiam jam devenit, qualiter
 “ idem Philippus regnum nostrum Franciæ, ad nos per mortem
 “ celebris memorie Domini Karoli, ultimi Regis Franciæ,
 “ avunculi nostri, legitime devolutum, sibi contra justitiam
 “ usurpavit; et, eo non contentus, terras nostras in Ducatu
 “ Aquitaniæ sibi attraxit juxta vires; insulas nostras in mari,
 “ et etiam regnum nostrum Angliæ, invadens hostiliter cum
 “ navigio, quod sub colore Sancti Passagii transmarini parare
 “ se finxerat, ⁶deformat, quam juraverat, causam Christi;
 “ Scotos etiam in nostri rebellionem perperam concitavit,
 “ machinans omnino nos deprimere, ut sic dictum regnum

¹ *hujus*, Harl. 655.

² The date is supplied in Rymer,
 —“ *Datum apud Avinionum xii.*
Kalendas Januarii, pontificatus
anno quinto.”

³ Inserted at the end of the
 Arandel MS. in a hand of the 16th
 century. A copy of this letter,

with some variations, is printed in
 Rymer, (New *Fœdera*, ii. p. 1107,) from MS. Cotton. Otho D. II. The
 text of Hemingburgh and MS. Harl.
 655 has been adopted.

⁴ *ad*, Harl. 655

⁵ Omitted in Harl. 655.

⁶ *et deformat*, Harl. 655.

A.D. 1340. " nostrum Franciæ, et alias terras nostras hæreditarias, juxta MS. Harl.
 " insatiabile suum dominandi desiderium liberius possit re- 655.
 " tinere. Cui, sicut alias Sanctitati vestræ scripsisse nos Hemingb.
 " meminimus, plures obtulimus amabiles vias pacis, volentes New
 " ab eo pacem redimere cum non modico nostrorum jurium Rymer.
 " detrimento; sed ipse per tractatus varios diu protrahens
 " sub incerto, et magnis sumptibus nos exponens, ut nostrum
 " exhauriret ærarium, et sic nos ad nostrorum recuperationem
 " jurium efficeret impotentes, finaliter aliquid nobis facere
 " non curavit, sed semper in nos per amplius persecutio sua
 " crevit. Propter quod, impellente necessitate, ad partes
 " venimus transmarinas, ad inducendum amicorum nostrorum
 " potentiam pro reformandis illatis, et propulsandis inferendis,
 " per eum nobis injuriis, et juribus nostris hæreditariis
 " obtinendis; ¹pro certo negligere non intendimus, sed ea,
 " nisi aliam viam congruam potuerimus, prosequemur pro
 " viribus, Deo duce. Et licet coram reverendis patribus,
 " Petro, tituli Sanctæ Praxedis Presbytero, et Bertrando,
 " Sanctæ Mariæ in Aquiro Diacono, Cardinalibus, et Sancti-
 " tatis vestræ nunciis, qui circa pacis negotium lauda-
 " biliter et sollicite laborarunt, petatum sit nostro nomine
 " dictum regnum Franciæ, quod ad nos pertinere noscitur
 " omni jure, nosque præfatis Cardinalibus, sub certis viis pacis,
 " velle nostrum bona fide fecerimus aperire, offerentes sem-
 " per ad omnem viam pacis rationabilem nos paratos, pro
 " certo tamen de voluntate partis adversæ, nec per ²prædic-
 " tos Cardinales, nec per alios, lucusque scire nequivimus
 " quod idem Dominus Philippus quicquam nobis facere volue-
 " rit, vel offerre. Et revera, si nobis oblationem ³et medio-
 " crem tunc fecisset, ad vitanda guerrarum discrimina et ex-
 " pensarum profluvia, super eam ⁴rationabilem fecissemus deli-
 " berationem; sed jam non videmus quid per viam pacis
 " ulterius cum honore nostro facere valeamus. Si tamen adhuc
 " ⁵placeat præfato Domino Philippo nobis offerre rationabilem
 " viam aliquam, vel etiam vestra consideratio provida, seu dicti
 " Domini Cardinales, hujusmodi viam congruam, cui prædictus
 " Dominus Philippus consentire voluerit, nobis fecerint aperiri,
 " statim, cum de illa constiterit, deliberationem habere volumus
 " super ea, ac ⁶cum omni celeritate facere responsionem, quæ

¹ *quæ pro*, Harl. 655.² *dictos*, Harl. 655.³ *etiam*, Harl. 655.⁴ *responsionem rationabilem fecis-**semus*, Harl. 655.⁵ *placeat*, Harl. 655.⁶ *talem in omni*, Harl. 655.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tricesimo ⁴ septimo, qui A.D. 1337.
Reg. 13 est annus ⁵ Regis ⁶ Edwardi undecimus, ⁷ fuit Rex ad Natale
E. ix. ⁸ apud Rokesburghe.

Hoc anno villa de Southamptone per galeas Regis Francie dissensio-
fere totaliter est combusta; quo anno orta est grandis discordia between the
inter Reges Angliæ et Franciæ, eo quod Rex Franciæ multas Kings of
terras et oppida in Waseonia improbe usurpaverat. Qua de England
eausa, Rex Angliæ plures oblationes humiles Regi Franciæ and France.
fecerat, si saltem sic posset recuperare terras suas; sed cum
nil proficeret, collectis undecunque pecuniis, mare transire
disposuit. Nempe in Parlamento apud Notyngham exegit Parliament
quintum-decimum denarium de communi plebe, decimumque de at Notting-
burgis. ham.

In ^oParlamento ordinatum est, ut omnes lanifici Flandriae The wool-
aliarumque terrarum, volentes inhabitare Angliam, pacifice len manu-
advenirent. Revera per tres annos elapsos, ut dictum fuerat, facturers of
passagium de lanis cessabat, ut citius Flandrensiū super- Flanders
biam Rex devineeret, qui plus saccos quam Anglicos venera- admitted
bantur. into Eng-
land.

⁶ *Edwardi a Conquæsta Tertii* in the printed texts.

⁷ *tenait Rex Natale* in the printed texts.

^a The locality is omitted in MS.
Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁹ *hoc Parlamento* in the printed texts.

⁵ *requi Regis* in the printed texts.

A.D. 1337. Eodem anno, propter instantem guerram inter regna, Rex Angliæ confiscari fecit bona Longobardorum, et Cluniacensium monachorum et Cisterciensium, per totum regnum. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Appearance of a comet. Circa Kalendas Augusti, id est, per quindenam præcedentem et quindenam sequentem, cometa apparuit, præsignans fortassis durum bellum futurum inter regna; quæ partim radios emittebat circa Orientem, et partim versus Austrum.

Hoc anno, concessa fuit Regi decima Ecclesiæ Anglicanæ per tres annos sequentes.

Transit annus iste fruges et fructus faciens copiose; Anglis, Francis, et Scotis, sumptuosus, dispendiosus, et odibilis, propter guerras motas.

A.D. 1338. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tricesimo octavo, qui est ¹regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, duodecimus, tenuit idem Rex Natale apud Rokesburgh.

Dissension between the Archbishop of Canterbury and the Papal Nuncios. Hoc anno, cum compertum fuisset Cardinales, qui pro pace venerant reformanda inter Reges Angliæ et Franciæ, plus favere Regi Franciæ quam Regi Angliæ, ut patebat in sermone unius Cardinalis ad clerum habito, surrexit Archiepiscopus Cantuariensis, et prædicavit publice assertiones Cardinalis fore vanas. Et post modicum ²tempus manifeste dicebatur per totam Angliam, quod Rex Angliæ habuit jus in regnum Franciæ, quod prosecqui intendebat.

Probitas Walteri Manni.

Attack upon Sir Walter Manny, and capture of the brother of the Count of Flanders. Eodem anno Dominus Walterus Manny, ductor navigii Regis Angliæ versus terram Hanoniæ, cum applicuisset ad quandam insulam, vocatam "Agneys," pro aqua recenti haurienda, et sui fuissent dispersi per insulam, mox insulani dederunt insultum super eos, cum fratre Comitæ Flandriæ, qui fuit dux eorum; ubi, post multa discrimina hostium, virtute sagittariorum superati sunt, ita quod dictus frater Comitæ Flandriæ reddidit se Waltero, et populus universus. Qui quidem frater Comitæ ductus est in Angliam, et regiæ traditus voluntati. Quidam vero de insulanis, cum ad quandam ecclesiam confugissent, a Wallicis qui cum nostris profecti fuerant, circa tria millia, cum ecclesia conflagrati sunt.

Council held at Bury. Post festum Pentecostes, habuit Rex Consilium apud Bury de transfretando ultra mare, et subsidio sibi conferendo; et in

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

illis partibus usque ad summum transitum morabatur; ubi Wallici multa damna fecerunt per illam moram; qui noxii sunt ubique.

A.D. 1338.
Excesses
committed
by the
Welsh.

Interea, cum nunciatum fuisset Duci Bavariae, qui se appellavit Imperatorem, quod Rex Angliae advenisset, accersiri eum iussit, et circa Kalendas Augusti occurrit sibi juxta Coloniam, ubi cum maximo apparatu et gloria se invicem salutarunt. Quidam autem ferebant, quod Bavarus indigne ferebat, quod Rex Angliae non se submisit ad oscula pedum suorum. Cui responsum fuit, quod Rex Angliae erat inunctus, et habet vitam et membrum in potestate sua, et ideo non debet se submittere tantum sicut rex alius non inunctus. Post mutuam colloquutionem et pristinae confederationis renovationem, dictus Bavarus, qui se dicit Imperatorem, constituit Regem Angliae Vicarium suum, et rediit ad loca sua. Rex vero Brabantiam est regressus, ubi per annum jugiter moram traxit; maximam partem exercitus et familiae suae propriae remisit in Angliam, una cum Wallensibus, qui in omni loco erant importabiles et nocivi. Rex autem Angliae per hanc moram ¹Brabantiae, consilio Brabantinorum et Flandrensium, arma Franciae suis armis immiscuit, et Boreales partes Franciae, usque ad Tornacum, incendit et vastavit.

Conference
between
Edward
and Louis
of Bavaria.

Eo tempore natus est Regi filius tertius apud Andewerp, — et vocatus est "Lionellus" — in Vigilia Sancti Andreae. Hic postea Comes fuit Ultoniae, et tandem Dux Clarentiae est creatus.

Edward
assumes
the arms of
France.

Birth of
Lionel,
Duke of
Clarence.

Hoc anno Cardinales praedicti de Anglia sunt egressi.

Eodem anno, a quinto Kalendas Decembris usque ²quarto Idus Februarii, gelu maximum duravit in Anglia, et nives nullae; quo anno prodigium apparuit in hac terra; salices nempe in mense Januarii flores protulerunt, ³rosis in quantitate et colore persimiles, quanquam eo anno fuisset ⁴hyems tanta, quanta non fuerat per transactos retro viginti annos. Interpretetur qui poterit signi prodigium, cujus relator esse delegi potius quam expositor.

Intense
frost in
England;
and remarkable
vegetable
productions.

Hoc anno Rex Edwardus se Regem Franciae et Angliae constituit appellari.

Edward assumes the
title of
King of
France.

Transit annus iste frugifer satis et fructifer, temperatus aestate, hyeme vero gelidus supra modum; Francis invisus, dispendiosus, sollicitus; Anglis honorificus; Scotis in utrumque.

¹ in Brabantia in the printed texts.

from another source. See p. 200.

² quartum in the printed texts.

ante.

³ This has been already stated

⁴ hiemps in orig.

A.D. 1339. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tricesimo nono, qui MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, tertius-
decimus, tenuit idem Rex Natale in ¹Brabantia apud Andwerp,
cum Regina Philippa, et multis proceribus illarum partium
et exercitu Anglicano.

Edward returns suddenly to England. Circa festum Purificationis, Rex Edwardus rediit in Angliam; uxorem tamen suam apud Andwerp in Brabantia dimisit, cum liberis, quasi in sui reditus assecurationem; pervenitque ad Turrim Londoniarum subito nocte media, et non invenit in eodem nisi pucros suos et tres servientes. Cujus Constabularius erat tunc Matthæus de la Beche. Rex igitur offensus,

And places many of his officials under arrest. accersiri fecit Majorem Londoniarum; quem mox direxit pro Cancellario, et Thesaurario Domino de la Wake, Johanne de Sancto Paulo, Michael le Wathe, Philippo Thorp, Henrico de Stratforde, Johanne de Stonore Justiciario de Banco; et hos omnes, præter Cancellarium et Thesaurarium, arestavit et imprisonavit. Et exposit in diversis regni partibus fecit arestari Johannem de Pulteney, Willelmum de la Pool, Willelmum ²Schirshull, Ricardum Willughby, Johannem de ³Scherdelowe, et Thomam de ⁴Farrariis, qui omnes diversis custodiis missi sunt; sed cito post, ⁵Dominus de la Wake honorifice delibatus est.

A Parliament held at Westminster; and certain grants made to the King. Eodem anno, factum est Parliamentum apud Westmonasterium, MS. Harl. 655. Hemingburgh, II. p. 354.
in quo concessa sunt Regi nonum vellus, nonus agnus, nona garba, per bicunium, ab omnibus qui ⁶baroniam tenerent et ad Parliamentum venire tenerentur; et prælati, religiosi, ac cæteri de clero, ut præmittitur, solveutes decimam Regi ante concessam,olvere minime artarentur illa vice. Insuper, illi qui ad Parliamentum venire non consueverant, prælati scilicet ⁷et religiosi, et cæteri de clero, solum decimas, antea Regi concessas,olvere tenerentur. Pro hac autem concessione, remisit Dominus Rex, et ⁸condonaret omnia catalla felonum et fugitivorum, evasiones incarcerationum, fines, exitus, et forisfactiones, et amerciamenta murdrorum, et omnia alia delicta infra forestas facta adjudicata vel adjudicanda, relevia, scutagia,

Certain grants and immunities. infra forestas facta adjudicata vel adjudicanda, relevia, scutagia,

¹ *Selandia apud Andwerp*, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Schirshull* in the printed texts; *Scharshull*, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Schurdelow* in the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *Ferrariis*, MS. Bibl. Reg. 13 E.

ix., and in the printed texts, correctly.

⁵ Inserted in a later hand.

⁶ *per baroniam* in the printed texts.

⁷ This word is omitted in the printed texts, and in Hemingburgh and Harl. 655.

⁸ *condonavit* in the printed texts.

MS. Harl. 655. Hemingb. II. p. 355. MS. Harl. 655. usque ad passagium suum versus Brabantiam, videlicet A.D. 1339. ¹sextum-decimum diem Julii, anno regni sui duodecimo: et Conceded by him in return. ²debita computata, id est, arreragia firmariorum, et compotum quocunque modo sibi ³debitum de tempore ⁴progenitorum suorum, quam tempore suo usque ad annum regni sui decimum. Insuper concessit, quod debita terminata in Scaccario ante tempus suum, et in tempore suo de debitis antiquis ante tempus suum debitis, essent condonata, remissa, et adnihilata in perpetuum. Ita tamen, quod terminamenta facta de debitis sibi debitis, et suo tempore ortis, starent in robore suo. Confirmavit etiam Maguam Chartam de Foresta et aliqua alia.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem tempore, Dux Austriæ requisivit a Rege Angliæ Proposals by the Duke of Austria, for the marriage of a Princess to his son. ejus filiam suo filio desponsandam, mittens sibi litteram, cujus styli principium tale fuit:—
“Excellenti et magnifico Principi, Domino Edwardo, Regi Angliæ illustri, ⁵sincero et amico suo carissimo, Otto, Dei gratia Dux Austriæ, Stiriae, et Karinthiae, Dominus Carniolæ, Marchiæ, ac Portusæonis, Comes in Hapesburgh et in Chibugh, necnon Landagravius ⁶Alsatiæ, cum sinceræ dilectionis affectu, votivorum successum continuum incrementum, etc.”

Per idem tempus civitas Burdegaliæ fuit obsessa per The French militiam Regis Franciæ. Cives vero, tanquam invalidi ad defeated by resistendum, cautelose finxerunt se velle reddere dictis Francis, Oliver de Ingham, at Bordeaux. et apertis januis intromiserunt multos de Gallicis, et arma Regis Franciæ in turribus crexerunt. Quod videntes, tam qui intus erant quam de foris, deposuerunt arma sua, civitatem captam et eis redditam æstimantes. Dominus Oliverus de subito cum magna manu irruit super eos incermes, et cum civium adjutorio magnam eorum multitudinem interemit; unde Rex

Angliæ promisit eis auxilium affuturum in proximo, tam per Edward 't congratulates the people of thereon. terram quam per mare, ita scribens:—
“Gaudere debetis, quia per magnanimitatem vestram et constantiam comparastis vobis nomen per sæcula gloriosum,

¹ octavam diem in Hemingburgh.
² condebita in orig.; by inadvertence.

³ debitatam in orig.; by inadvertence.

⁴ primogenitorum in orig.; erroneously.

⁵ socero in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; erroneously.

⁶ Absatiæ in the printed texts.

A.D. 1339. "quod semper extollere laboretis; et sic vos remunerare MS. Bibl.
 "eurabimus, quod exemplo retributionis vestræ reddentur alii Reg. 13
 "promptiores ad exponendum pro nobis se et sua, etc." E. ix.

The Earl of Salisbury and other nobles, taken prisoners at Lille. Sub eodem tempore Comes Sarum, Willelmus de Monte Aento, et Comes Southfolchiæ Robertus de Ufford, post Regis Angliæ recessum in transmarinis moram continuantes, ineonsulte convolarunt ad arma, ut cum Flandrensium adiutorio inimicos contererent regis sui, et post multas peractas victorias nimis de semetipsis præsumentes, ad urbem, "¹Lile" vocatam, accesserunt, ut eam ab oppressione Gallicorum liberarent; ubi Francorum nimia multitudo occurrente, dum neuter vellet cedere, captus est uterque, et ad Regem Franciæ in Ramis Palmarum Parisius destinatus. Qui quamvis lætus effectus esset de ipsorum præsentia, eos tamen arcte ²carcerali custodiæ commendavit.

A.D. 1340. Hoc anno natus est Domino Regi Angliæ quartus filius apud ³Gandavum, et vocatus est "Johannes;" qui postea factus est Comes Richemundiæ, et tandem Dux Lancastriæ est effectus.

Transit annus iste opulentissime frugifer, et abundanter fructifer apud Anglos; nam tanta fuit rerum copia et æris inopia, quod quarterium frumenti Londoniis duobus solidis vendebatur, et ad dimidiam marcam bos pinguis. Fuit autem annus iste Anglis honorificus, Francis decorosus, Scotis sub quiete decursus.

A.D. 1340. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragésimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu, Tertii, quartusdecimus, tenuit idem Rex Natale Londoniis, cum familia multa nimis.

King Edward receives intelligence of the designs of the French and Normans. Hoc anno, cum Rex Edwardus firmiter proposuisset in animo iterum transfretare, circa festum Sanctæ Trinitatis suscepit nova de Comite de Gileres de conspiratione Francorum et Normannorum contra eum, qui jam cum ducentis navibus et multis galeis, necnon viginti quinque millibus electorum pugnatorum, portum de Selus occupaverant, parati ad eum capiendum, et Philippo Regi Franciæ, juxta tenorem juramenti quod sibi præstiterant, vivum vel mortuum præsentandum. Rex vero, ne suo proposito frustraretur, licet ipse jam ducentas naves adunasset, et multam valentem militiam, misit tamen Dominum Walterum de Bureghwash, Episcopum

¹ *Lisle* in Parker's text, *Lisse* in Camden's text.

texts.

³ *Caudanum* in the printed texts.

² *carcerari custodi* in the printed

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Lincolnensem, ad Australes partes regni, et ipsemet Gerne- A.D. 1340. mutham accessit personaliter, pro majori parte navium ¹et militia numero congregando. Deinde in Vigilia Sancti Johannis Baptistæ ingressus est mare versus Flandriam profecturus, et aura sibi, inmo Deo, favente, cœpit prospere navigare. Et cum pervenisset juxta maritima Flandriæ, classem Francorum copiose instructam obviam innox habebat. Qua de causa, per totum diem illum cum suis deliberans, in crastino superveniente in ejus auxilium nobili milite Roberto de Morleya, cum Boreali classe Angliæ, commissum est bellum navale cruentissimum, quale circa oras Angliæ, Franciæ, sive Flandriæ, nusquam visum fuit; ubi favore divino Franci et Normanni, acriter sagittati, per Anglos sunt gloriose devicti. Qui, partim cæsi, partim ²gratis submersi, partim capti sunt, navibus eorum, exceptis paucis quæ ³aufugerant, totaliter occupatis, Franci utique et Normanni, cum vidissent suos ita copiose cadentes a sagitta volante in die illo, et ubertim sterni ab ense et securi furente, elegerunt potius in mari semetipsos mergere, quam tam horribilibus ictibus subiacere. Ceciderunt ⁴ergo ibi in ore gladii vel securis, sagittæ volantis et saltus præcipitis, triginta millia hominum armatorum; unde exposit, cum nullus auderet referre belli præsentis exitum Regi Franciæ, ⁵familiares quemdam stultum ejusdem Regis snbornaverunt, ut per ejus verba quodammodo Rex intelligeret quod factum fuit. Nempe dictus fatuus, in Regis præsentia constitutus, cœpit vehementer vituperaro vecordiam Anglicorum, et hujusmodi materia multiplicare verba. Rex autem ignorans quid sibi vellent verba morionis, interrogat quare dieit Anglicos tam vecordes. Cui ille, "Quia," inquit, "timidi sunt, et in mare saltaro non sunt ausi, ut fecerunt nostri Normanni et Gallici "generosi;" per quod verbum illico Rex suos intellexit fore devictos, et Anglicos foro victores. Ceperunt autem Anglici in dicto conflietu ducentas naves, in quarum una quadraginta corpora Normannorum repererunt, cæteris eorum navibus in fugam conversis.

A naval victory is gained by the English at Sluys (Ecluse).

The news thereof broken by stratagem to the King of France.

Eodem anno, cum Papa vidisset Regem Angliæ in suis Flanders is aetibus prosperari, Flandriam supposuit interdicto, quia, do- placed under Interdict. mino capitali relicto, auxilium præstiterant Regi nostro. Quam sententiam parvipendentes Flandrenses, responderunt, quod

¹ Repeated in orig.; by inad-
tence.

² *sponte* in the printed texts;
gratis in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *aufugerant* in orig.

⁴ *igitur* in the printed texts.

⁵ *a familiares*, in orig.; *affamilia-*
res in the printed texts.

A.D. 1340. quamvis Philippo de Valeys, eo quod se Regem esse præ- MS. Bibl.
tendebat, homagium fecerant, tamen non Regi, cum ipse Reg. 13
coronam injuste detineret, et regni dominationem indebite E. ix.
vendicaret.

Birth and death of the Princess Blanche. Hoc anno peperit Regina Philippa, postquam in Angliam est reversa, filiam in Turri Londoniarum, vocatam "Blanche," quæ, inter lactandum defuncta, apud Westmonasterium est sepulta.

The English besiege Tournay. Eodem anno, ¹mensibus Julii, Augusti, et Septembris, MS. Harl. 655.
Rex Angliæ Edwardus cum sua militia Franciam intravit, villas Heming-
non pocas incendio deformavit, blada vastavit, prædas egit, burgh, II.
civitatem Tornacensem, victualibus et armatis optime munitam, pp. 360, 1.
obsedit. Rex autem Franciæ, collecto exercitu quasi innumera-

A truee is concluded, through the mediation of the Countess of Hainault. Rex Angliæ Edwardus cum sua militia Franciam intravit, villas non pocas incendio deformavit, blada vastavit, prædas egit, civitatem Tornacensem, victualibus et armatis optime munitam, obsedit. Rex autem Franciæ, collecto exercitu quasi innumera-

Alleged faultiness of King Edward's ministers. Rex Angliæ Edwardus cum sua militia Franciam intravit, villas non pocas incendio deformavit, blada vastavit, prædas egit, civitatem Tornacensem, victualibus et armatis optime munitam, obsedit. Rex autem Franciæ, collecto exercitu quasi innumera-

Challenge sent by King Edward to Philip de Valois. Ante Tornaci obsidionem, miserat Rex Angliæ Francorum Regi litteras, ipsum nullatenus Regem, sed "Philippum de "Valesio," nominando, inter cætera talia ⁶continentes, quod

¹ See page 230, *post*.

² *circumcepto* in orig.

³ *solvent* in the printed texts.

⁴ *inhiantes, salutem honoremque regium*, in the printed texts.

⁵ *tam strenuum, misericordem, et humilem insulam*, Hemingburgh.

The reading in MS. Harl. 655 is similar to the text.

⁶ This challenge is printed in the New *Fadera*, II. p. 1131, dated at "Chyn, sur les Champs de Lees Tour-
"noy, le xxvi. jour du mois de
"Juille," 1340.

MS. Harl. 655. Hemingburgh, II. p. 361. quia per nuncios suos plures rationabiles vias ei pro jure suo A.D. 1340. in regno Francorum hereditateque debita recuperandis sive possidendis, hactenus ab ipso contra Deum et justitiam de- tentis ac occupatis, obtulisset, nec ei rationem neque justitiam, ut videbatur, facere decrevisset, idem Rex Angliæ per medium Flandriæ, sicut dominus superior, transierat; collectaque secum terræ ejusdem fortium potentia, versus ipsum se attraxerat in jure suo, finem Deo placabilem affectans facere breviorē. Et quia causa inter ipsos duos fuerat mota, pro oppressione populi, vastatione, ac strage evitandis, etiam ipsorum, bellum faceret singulare. Et si via forte ista sibi contingeret non placere, ex parte utraque centum, cum Rege suo, fortiores ac validiores convenirent, bellumque committerent. Quod si ista Philippus prædictus acceptare non curaret, infra decem dies juxta civitatem Tornacensem cum universo exercitu suo bellum daret. Et quid prædictorum eligere deliberaret, ei per litteras suas ¹remittere sine mora.

MS. Harl. 655. Rescripsit Rex Franciæ in hunc modum.—

“Philippus, Dei gratia Rex ²Francorum, [Edwardo Regi An- Philip's
“glia. Litteras vestras, Curia nostra Philippo de Valesio answer to
“missas, aliquas petitiones dicto Philippo factas continentes, the Chal-
“perspeximus. ³Sed quia ⁴litteræ nec petitiones ⁵prædictæ, lenge.
“sicut illarum tenore evidenter apparet, nobis missæ nequa-
“quam fuerant, nec factæ, vobis nullatenus respondemus.
“Et quia per prædictas litteras, et aliter, intelleximus, quod
“regnum nostrum Franciæ in manu armatorum valida in-
“trastis, damna non modica nobis, regno nostro ac populo,
“voluntate ductus, non ratione, ea quæ homo ligius domino
“suo facere tenetur minime considerando, intulistis; intrastis
“siquidem dudum homagium nostrum ligium, nos, sicut ratio
“exigit, Regem Franciæ recognoscens, obedientiam qualem
“ligio domino suo quis promittere tenetur, sicut litteris
“vestris patentibus magno sigillo vestro signatis, quas penes

¹ remitteret in the printed texts, and in Harl. 655.

² After this word, in the Arundel MS. the reader is referred to the end of the volume—“*quare reli- quum in fine libri*”; where how- ever it is not to be found. The present copy has been inserted from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655. The letter is also given by Avesbury in the original French,

(reprinted in the New *Fœdera*, II. p. 1131), and is dated, “*Donne sount les Campes, pres de la Priorie Saint Andreu, sount le seal de nostre srecet, en l’absence de nostre graunt seal, le xxx. jour de Juyl, l’an de Grace mcccxi.*”

³ Et, Harl. 655.

⁴ litteræ prædictæ, Harl. 655.

⁵ Omitted in Harl. 655.

A.D. 1340. "nos habemus, et etiam vos habere debetis, liquet manifeste, MS. Harl. 655.
 "promisistis; nostra vero existit intentio, cum aptum nobis Hemingb.
 "deceverimus ad honorem nostrum, regni nostri populi New
 "commodum, vos de regno nostro ejicere ac effugare; et ad Rymer.
 "hoc quoque complendum perficiendumque, firmam spem, a
 "quo nobis data est potentia, habemus in Christo. Per ves-
 "tram quippe guerram voluntarie irrationabiliterque motam,
 "1 passagium ultramarinum retardatur, non modica Chris-
 "tianorum copia 2 morti subitur, servitium divinum minoratur,
 "Sanctaque Ecclesia 3 minis tenetur. Quod vero asseritis,
 "4 Flandrensium animos sive auxilia 5 vos possidere,—æstima-
 "vimus certi esse quod probi patriæque communitas erga
 "consanguineum nostrum Comitem Flandriæ, dominum suum,
 "nosque superiorem dominum, taliter se habebunt, quod
 "honorem suum fidelitatemque servare non omittent; et
 "quod hucusque commissum esse dinoscitur, per malum
 "eorum consilium qui commune commodum sive utilitatem
 "non considerant, sed proprium, perpetratum est."]

Siege of
Tournay.

6 Eodem anno, mensibus Julii, Augusti, et Septembris, Rex MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 Angliæ, assistantibus sibi Duce Brabantiae, Comite Hanoniae,
 civitatibusque et villis de Bruges, Gaunt, et Ypres, Borcales
 partes Franciæ iterum 7 est ingressus, et civitatem Tornacensem
 obsidione vallavit. Interim Comes Hanoniae, et Dominus
 Walterus Manny, et Reginaldus de Cobham, plusquam tre-
 centas villas, magnas et parvas, prædis et spoliis, hominibusque
 armorum plusquam mille peremptis, igne devastarunt. Rex
 Francorum interea cum magno exercitu se tenuit a remotis;
 resistere non est ausus, sed pluribus sui exercitus fame et siti
 mortuis, per duos Cardinales treugas dari petiit in ecclesia
 de Espletelyn, die Lunæ, vicesimo quinto die mensis Septem-
 bris anno Domini proximo supradicto. Rex autem Angliæ,
 ob defectum pecuniæ, quam sui segnes procuratores in Anglia
 misissent, et non miserunt, obsidione dimissa, treugas concessit,
 et sic uterque Rex ad propria remeavit.

The ad-
joining
country
laid waste
by the
English.

A truce is
concluded.

Rex Edwardus Angliam intravit, ministros suos, videlicet MS. Harl. 655.
 Cancellarium, Thesaurarium, et alios amovit, non clericos, Heming-
 burgh, l
 p. 363.

King Ed-
ward re-
moves his
ministers,
and substi-
tutes lay-

1 sanctum passagium, Harl. 655.

2 morti est addicta, Harl. 655.

3 The reading here in the printed
texts of Walsingham, on compari-
son with the original French, is
greatly preferable to that of Hem-
ingburgh and Harl. 655,—"*minus*
"*æstimatur*:" "*minus reveretur*" in

Harl. 655.

4 vos Flandrensium, Harl. 655.

5 Omitted in Harl. 655.

6 The narrative of page 228 is
here given over again; though in
a different form.

7 et ingressus, in orig.; by inad-
vertence.

- MS. Harl. 655. imino sæculares, ad placitum suum substituit; nonnulla, ut A.D. 1340
 Heming- in sequentibus patebit, fautorum ductus consilio inchoavit; men for
 burgh, II. undo et Johannes, Cantuariensis Archiepiscopus, ei litteram ecclesias-
 p. 363. scripsit, in hunc modum.—
- MS. Harl. 655. “Carissime Domino, dominationi vestræ scire placeat, quod A.D. 1341.
 Heming- “res ¹excellentissima, [quæ reges et principes debito oppor- The Arch-
 burgh, II. “tunoque detinet statu, sapiens est consilium. Et ideo bishop of
 New “dicit ²Sapiens, ‘Ubi multi consiliarii’—videlicet, boni— Canter-
 Rymer, II. “‘ibi salvatio.’ Scribitur enim Libro Regum, quod Salo- bury’s
 p. 1143. “mon, regum sapientissimus, seniores sapientioresque terræ Letter to
 “suæ ascivit, provido quorum consilio sensuque proprio the King.
 “totam terram Israel in pace obtinuit, et quiete, omnesque
 “reges sibi continentes voluntati suæ tributarios habuit, et
 “subjectos. ³Illo autem viam universæ carnis ingresso, reg-
 “navit filius suus Roboam, qui prætermisso seniorum qui
 “cum patre ⁴fuertant consilio, juvenibus sibi placere volentibus
 “adhæsit, undo et terram Israel, præter duodecimam partem,
 “sibi a Domino reservatam, juste amisit. Multique reges
 “Israel, terrarum insuper aliarum, malo ducti consilio, ad
 “magnas inopias devenere. Et ne vobis, Domine, displiceat,
 “recolitis quidem, quod per iniquum consilium dudum Domini
 “nostri ⁵Rogis patris vestri, quem Deus absolvere dignetur,
 “contra leges terræ Magnamque Chartam, majores terræ
 “aliosque cepit, morti adjudicavit, bona diripuit, nonnullos
 “redemptionibus gravissimis vexavit. Et ⁶quid illa de causa
 “acceiderit, vobis manifestum est. Post ⁷ejus tempus per con-
 “siliarios vobis adhaerentes fere corda populi terræ ⁸vestræ
 “amisistis, a quibus, ut sibi placuit, vos eripuit Jesus Christus.
 “Post hæc autem, per bonam circumspectionem discretionem-
 “quo prælatorum, magnatum, ac terræ sapientum, negotia
 “vestra taliter sunt deducta, ut integre corda populi vestri
 “possidetis, et ita clerici, sicut et laici, magis quam alicui
 “progenitorum vestrorum manus porrexerunt adjunctrices.
 “Sicque sano mediante consilio, populi vestri suffragio,

¹ After this word, reference is made in the Arundel MS. to the end of the volume, “*quare in fine*”; where however, this Letter is not to be found. It has been supplied here from the text of Hemingburgh, and MS. Harl. 655. The Letter, in the original French, is also given in the Chronicle of Avesbury, and is printed in the New *Fœdera*, II.

p. 1143.

² *Prov.* xi. 14; xxiv. 6.

³ *Illoque viam* Harl. 655.

⁴ *steterant* Harl. 655.

⁵ This and the two following words are omitted in Harl. 655.

⁶ *quid sibi illa*, Harl. 655.

⁷ *ejus vero tempus* Harl. 655.

⁸ Omitted in Harl. 655.

A.D. 1341. " gratia necnon vobis a Deo collata, de inimicis vestris Scotiæ MS. Harl.
 " et Franciæ gloriose triumphastis, inter Christianos ¹princi- 655.
 " pes nobilior reputati estis. Sed impræsentiarum, per ini- Hemingb.
 " quum quorundam terræ vestræ consilium, ²qui commodum New
 " proprium sive utilitatem ³magis quam honorem vestrum, Rymmer.
 " populivæ salutem, affectare noscuntur, clericos et alios terræ
 " vestræ capi facitis, processus contra leges terræ, quas per
 " sacramentum in Coronatione vestra ⁴præstitum custodire
 " tenemini, peragitis indebitos, necnon contra Magnam Char-
 " tam, contra quam venire præsumentes per prælatos Angliæ,
 " Bullamque Papalem, quam penes nos habere dinoscimur,
 " sunt excommunicati. Quæ quidem in animæ vestræ non
 " modicum periculum, status honorisque detrimentum, proh
 " dolor! ⁵acta sunt. Et quanquam iidem qui rectores terræ
 " ⁶magis quam statui illorum congruit, se faciunt et consilia-
 " rios, intelligere vos conantur quod ea quæ in præsentī ⁷agitis,
 " populo vestro ⁸complacere debent, certissime tamen asseri-
 " mus, modo nullatenus inchoato, et hoc repperietis. Dubitamus
 " enim non modicum, quod si modum prosequuti fueritis jam
 " inceptum, corda gentis vestræ necnon auxilia, bonam ac
 " rectam amittetis et querelam, taliterque citra mare vos im-
 " plicabitis, quod guerram vestram perficiendi nequaquam
 " vires possidebitis nec potestatem, inimicis vestris oeca-
 " sionem insurgendi contra vos dabit, et destruendi, bonam-
 " que famam vestram ac terram, quod Deus avertat, amit-
 " tendi. Quare, Domine, ob honoris vestri terræque salva-
 " tionem, querelam vestram necnon confovendam, magnates
 " terræ ac sapientes coadunare, et ut negotia vestra felicem
 " sortiantur effectum, seniorum ac magnatum secundum
 " assensum, quorum sine consilio auxilioque, terram ves-
 " tram regere, nec etiam querelam potestis perficere, velitis
 " ⁹et operari. Et quia aliqui vobis collaterales ¹⁰sive faventes
 " proditionem nobis et falsitatem imponere non formidant, eos
 " excommunicatos fore denunciamus, et sicut pater vester
 " spiritualis pro talibus eos tenere velitis exoramus. Ob
 " quorundam insuper vobis ministrantium incertiam, iniquum

¹ princeps, Harl. 655.

² aliorumque qui magis commodum, Harl. 655. On comparison with the original French, both texts seem to be faulty.

³ Omitted in Harl. 655.

⁴ factum, Harl. 655.

⁵ exacta, Harl. 655.

⁶ magis etiam quam, Harl. 655.

⁷ peragitis, Harl. 655.

⁸ complacere, Harl. 655.

⁹ Omitted in Harl. 655.

¹⁰ adulescentes sive, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ etiam vestri absentia sive famulatum, villam Tornacensem A.D. 1341.
 “ alios necnon honores quamplurimos, amisisse nos asserunt et
 “ imponunt, velitis, Domine, si placeat, praelatos, magnates,
 “ terræque nobiles, ubi cum praelatis secure convenire poterimus,
 “ loco competenti congregare, et in quorum manibus ab
 “ initio guerræ vestræ, lanæ, denarii, et alia quæque, usque
 “ in hodiernum diem vobis concessa, devenerunt, qualiterque
 “ ministrata fuerunt, per quorumque defectum Tornacensis
 “ civitas non subacta, sed taliter extiterat dimissa, diligenter
 “ inquirere, et, velut dominus æquus et justus, secundum leges
 “ terræ, prout demerita exegerint, culpabiles castigare. Et
 “ quantum nos attinet, judicio parium nostrorum, Sanctæ
 “ Ecclesiæ statu ac ordine nostro, alias sicut saepe scripsimus,
 “ semper salvis, in omnibus nos submittere parati sumus. De
 “ nobis itaque, nec aliis terræ vestræ ² fidelibus ac probis,
 “ priusquam veritas cognoscatur, nisi bonum credere, ³ nec
 “ cujusquam dictis fidem adhibere, velitis. Si enim gentes sine
 “ responso, veritate ⁴ nec agnita, puniantur, de bonis et malis,
 “ reis et insontibus, unum judicium foret et idem. Inimicos
 “ ⁵ insuper Galliæ et Seotiæ adeo fortes attentius matureque
 “ considerare curetis; si enim praelati, magnates, ac totius terræ
 “ vestræ sapientes, die ⁶ nocteque sine divisione ⁷ seu discep-
 “ tatione, una voluntate forent congrua et assensu, negotia
 “ vestra, supra modum ardua, discrete ac circumspecte ordi-
 “ nandi, guerram vestram jam inceptam, honorem vestrum
 “ terræque salvationem conservandi, satis modicum ⁸ fore
 “ videretur. Nec vobis displiceat, Domine reverende, quod
 “ veritatem vobis simpliciter sic mittimus et grosse. Affectio
 “ ⁹ enim magna quam erga vos habemus, habuimus, et semper,
 “ Deo auctore, habebimus, honoris vestri ac terræ conservatio,
 “ et, quanquam indigni, Primas tamen totius Angliæ existimus,
 “ et pater vester spiritualis, excitare vos dinoscitur, pericula
 “ animæ vestræ ac status detrimentum ¹⁰ denunciare, mandare,
 “ ac præmunire cum effectu. Spiritus Sanctus, Domine,
 “ corpus ¹¹ vestrum et animum salvet et custodiat, gratiamque
 “ bonum consilium habendi et sanum, ac credendi, victoriam

¹ Omitted in Harl. 655.

² *legalibus ac*, Harl. 655.

³ *vel etiam cujusque*, Harl. 655.

⁴ *ne*, Harl. 655.

⁵ *siquidem nostros Galliæ*, Harl. 655.

⁶ *noctueque*, Harl. 655.

⁷ *aliqua seu*, Harl. 655.

⁸ *foret et exile*, Harl. 655.

⁹ *siquidem*, Harl. 655.

¹⁰ *dicere Galliæ*, Harl. 655.

¹¹ Omitted in Harl. 655.

A.D. 1341. " necnon inimicorum ¹vestrorum vobis concedere dignetur. MS. Harl. 655.
 " ²Datum Cantuariæ, primo die Januarii."] Hemingburgh.

Rescripsit etiam idem Archiepiscopus Cancellario Angliæ, in hæc verba:—

The Archbishop of Canterbury's Letter to the Chancellor of England, as to undue exactions from the Clergy.

" Johannes, permissione divina Cantuariensis Archiepiscopus, totius Angliæ ³Primas [et Sedis Apostolicæ Legatus, Dominus Roberto ⁴le Bourser, Cancellario Angliæ, libertates Sanctæ Ecclesiæ et terræ leges illibatas conservandi voluntatem. Dieit enim Sapiens, quod veritas præcognita ac prævisa pericula non modica evadere facit post futura; ideoque vos intelligere volumus, quod decimæ Sanctæ Ecclesiæ per unum annum per clerum nostræ Cantuariensis Provinciæ Domino nostro Regi ultimo concessæ, citra festum Sancti Johannis Baptistæ proximo futurum, certis terminis cum aliis decimis a retro existentibus persolvendæ, sub certis concessæ fuerant conditionibus, certisque articulis a Domino nostro Rege dicto elero concessis, et per chartam suam confirmatis. Et insuper, quod dictus clerus nulla alia portione seu contributione, Domino Regi faciendis, vel etiam concedendis, illa vice foret oneratus. Post hæc quoque, in Parlamento apud Westmonasterium in Quadragesima proximo elapsa, congregato, concessa sunt Regi nonum vellus, nonus agnus, nona garba; certis tamen modis et conditionibus adjectis, videlicet, quod nulli prælati, nec etiam aliquis de elero prædicto, ad hujus nonæ contributionem portionis aliquatenus tenerentur, nisi tantum illi qui per baroniam tenerent, et ad Parlamentum ⁵venire solent. Quodque ad solutionem decimæ, ut præmittitur, concessæ, prælati et cæteri de elero nonam portionem prædictam solventes, nullatenus forent astricti. Sed quidam nostræ dictæ Provinciæ nonæ portionis collectores, a prælatis et cæteris de clero qui decimam antedictam solvunt, et per baroniam de Rege nihil tenent, nec ad Parlamentum venire astricti sunt, nonam, ut præmittitur, concessam, levare, et per distictiones varias nituntur exigere. Insuper, et ab hiis qui ad solutionem hujus nonæ astringuntur, contra Deum et justitiam, ac concessionem sæpèdictam, viros ecclesiasticos onerando,

¹ Omitted in Harl. 655.

² The date is supplied from the printed texts of Walsingham and MS. Harl. 655.

³ The remaining portion of this Letter, which is omitted in the

Arundel MS., is supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655.

⁴ *de*, Harl. 655.

⁵ *tenentur venire*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. “decimam exigunt memoratam. ¹Quocirca in Domino vos A.D. 1341.
 “hortamur, et requirimus, quatenus personas religiosas et
 “ecclesiasticas, nisi secundum formam et concessionem ante-
 “dictas, onerari vel vexari nullatenus permittatis, nec etiam
 “consilium seu assensum, in dictæ chartæ præjudicium, seu
 “privilegiorum ac libertatum ecclesiasticarum subversionem,
 “præbeatis quoquomodo; si vero breve, commissio, præcep-
 “tumve aliud, contra formam Magnæ Chartæ, privilegia, ²ac
 “libertates antedictas, a Cancellaria hucusque fuerint emissa,
 “infra decem dies post harum receptionem litterarum, sicut
 “tenemini, revocari et annullari faciatis; voluntas ³etenim
 “Domini nostri Regis Chartam præfatam, privilegia, ac liber-
 “tates ecclesiasticas, ut certi sumus, fovere existit, ac con-
 “servare: nec est siquidem voluntatis ejus, nec esse debet,
 “quod clerus ultra concessionem suam spontaneam, a quoquam
 “oneratus sit, vel gravatus; hoc enim in præjudicium Sanctæ
 “Ecclesiæ, quod tolerare non possumus, non modicum ⁴ver-
 “teretur, et gravamen. ⁵Si autem, ut præmittitur, prædicta
 “revocare nequaquam curaveritis nec annullare, remedium,
 “quale Sancta Ecclesia permittere poterit, apponere non
 “omitemus. Et quid in præmissis feceritis, velut filius spiri-
 “tualis, fidelis, ac Deo acceptus, ⁶infra octo dies post harum
 “receptionem litterarum per litteras vestras nos certificare
 “curetis. Spiritus Sanctus, sicut justitias suas sibi, ⁷quantum
 “in vobis est, servaveritis illibatas, corpus vestrum et ani-
 “mam salvo dignetur, et custodire. Datæ Cantuariæ, vice-
 “simo octavo die mensis Januarii, anno ut supra, et ⁸trans-
 “lationis nostræ septimo.”]

Misit quoque Archiepiscopus Regi ac Consilio suo cedulam, sive bullam, in hunc modum continentem:—

MS. Harl. 655. Heming-
 burgh “Domino nostro Regi, Consilioque ⁹suo, [ac omnibus et The Arch-
 “singulis dicti Consilii sui personis, monstramus nos Johannes, bishop of
 “permissione divina Cantuariensis Archiepiscopus, totius Canter-
 “Angliæ Primas et Sedis Apostolicæ Legatus, quod enim bury’s Let-
 “omnes clericos capientes, in carcerem invite mittentes, ¹⁰sen King and
 “detinentes, ac eos quocunque voluerint libere iro non per- Council
 as to.

¹ *Quare*, Harl. 655.

² *acc*, Harl. 655.

³ *revera*, Harl. 655.

⁴ *vergeret*, Harl. 655.

⁵ *Si vero prædicta*, Harl. 655.

⁶ *post tempus supradictum, infra octo dies per litteras vestras*, Harl. 655.

⁷ This and the three following words are omitted in Harl. 655.

⁸ *consecrationis nostræ*, Harl. 655.

⁹ Omitted in the Arundel MS., and supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655.

¹⁰ *sive*, Harl. 655.

A.D. 1341. "mittentes, illos clericos et publice ac notorie pro talibus MS. Harl. 655.
 alleged "reputatos, scientes, et ut clericos se habentes, qui erimina 655.
 imprison- "non confessi, nec de eriminibus convicti nec ¹judicati, nec Hemmingb.
 ment of "etiam notorie in eriminibus sunt deprehensi, a Canone lata
 the Clergy. "sententiæ existunt innodati; illam sententiam in ecclesia nos-
 "tra Cantuariæ publicavimus, et per omnes fratres nostros et
 "Suffraganeos Province nostræ Cantuariæ fecimus publicari.
 "Post cujus siquidem sententiæ ²publicationem, ut præmit-
 "titur, factam, capti sunt, et in castellis diversis et locis
 "aliis Angliæ in earecres missi, ac invite detenti, Johannes
 "de Sancto Paulo, Michael de Wath, Robertus de ³Chickwell,
 "Johannes de Thorp, et Henricus de Stretford, in præju-
 "dicium Dei et Sanctæ Ecclesiæ, ⁴et contra leges ac eleri-
 "eorum privilegia omnium, necnon animarum illorum in
 "periculum qui talia commiserunt, consilium dederunt et
 "assensum. Quare Domino nostro Regi, qui libertates Sanctæ
 "Ecclesiæ, prout in actibus suis Dominus Deus temporibus
 "elapsis feliciter monstravit, clarumque fecerit, et jura ac
 "privilegia semper conservare curavit illibata, exoramus,
 "quatenus dietorum clericorum et singulorum contra Chartam
 "Magnam, leges terræ, ac consuetudines, detentorum, erepti-
 "onem a carcere, sive deliberationem, dominationi suæ præ-
 "cipere placeat indilate. Rogamus insuper et ⁵hortamur in
 "Domino omnes consiliarios illos qui talia committendi con-
 "siliium Domino Regi dare præsumpserunt, deliberationi de-
 "tentorum præfata nullatenus obviare. Dissimulare enim non
 "valemus, quin ea quæ nobis incumbunt, faciamus in hac
 "parte. Item, quod personæ laicæ, hominesque liberi, contra
 "Magnam Chartam, leges ac terræ consuetudines, capti ad-
 "hueque in carcere detenti, ejiciantur, libereque abire permit-
 "tantur; prædictaque ⁶et alia ⁷secundum formam in Bulla
 "Innocentii Quarti contentam, per quam omnes contra Mag-
 "nam Chartam venire præsumentes, seu illam violantes,
 "sententiam excommunicationis incurrunt, Dominus Rex re-
 "formare placeat ac emendare. Item, cum non solum ministri
 "sui diversæque conditionis officiales, terram peragrantes,
 "domos, grangias, ac alia loca Archiepiscoporum, Episco-
 "porum, religiosorum aliorum, necnon virorum ecclesiasti-
 "corum, intrant, sine custodum firmariorumve voluntate,

¹ *indictati*, correctly, Harl. 655.

² *denunciationem sive publica-*
nem, Harl. 655,

³ *Chigwelle*, Harl. 655.

⁴ Omitted in Harl. 655.

⁵ *exortamus*, Harl. 655.

⁶ Omitted in Harl. 655.

⁷ *ac secundum*, Harl. 655.

- MS. Harl. 655. Hemingb. A.D. 1341.
 “ bona pro libito capiunt, inviteque asportant; immo præmissa
 “ fieri præcipientes, actaque suo nomine rata habentes et
 “ grata, sæpefata sententia sunt innodati, Dominus Rex reme-
 “ dium apponere placeat opportunum; dissimulare enim non
 “ possumus, quin contra tales, prout pastoralis officii cura
 “ exegerit, et per fratres nostros et suffraganeos, quod nobis
 “ et eis incumbit, exequamur. Nostræ tamen intentionis non
 “ est Dominum nostrum Regem, Dominam Reginam, aut liberos
 “ eorundem, dietis sententiis involvi seu comprehendendi, quate-
 “ nus de jure poterunt excusari.”]
- MS. Harl. 655. Misit quoque idem Archiepiscopus ¹ Episcopo Londoniensi litteras in hunc modum.—
- MS. Harl. 655. Hemingburgh, II., pp. 375–380. “ Johannes, permissione divina, Cantuariensis Archiepiscopus, Sentence of Excommunication pronounced by the Archbishop of Canterbury against the violators of the liberties of the Church.
 “ totius Angliæ ² Primas [et Apostolicæ Sedis Legatus, vene-
 “ rabili fratri nostro, etc. Sacrosancta Ecclesia, quæ debet
 “ libera esse, variis exactionibus indebite, et angariis infestis,
 “ opprimitur hiis diebus; ejus bona, ad quæ laica manus
 “ non ³ deberet extendi, pro libito diripiuntur in prædam;
 “ elerusque nostræ Cantuariensis Provinciæ vexatur injuste,
 “ ac probroso contemptu nequiter conculeatur; justitia, quæ
 “ principaliter cluere deceret, et quæ regibus dat regnare,
 “ ac populo quietem præparat opportunam, debito cultu non
 “ colitur, sed ad injurias et oppressiones iniquas multorum
 “ frænum laxatur impune. Nos, oppressorum gemitibus pa-
 “ terno compatientes affectu, attendentes ⁴ quod ad Apostolicam
 “ dignitatem nos ideo divina clementia sublimavit, non ut
 “ dies nostros in quiete et deliciarum affluentia duceremus,
 “ sed ut ex injuncto nobis administrationis officio, nostrorum
 “ prædecessorum exemplis salubriter instructi, pro domo Do-
 “ mini ascendentibus ex adverso nos murum inexpugnabilem
 “ præparemus, ut errantes ad viam veritatis, inspirante Domino,
 “ reducamus, quasdam excommunicationum sententias a sanctis
 “ patribus et prædecessoribus nostris in subscriptis casibus
 “ adversus delinquentes hætenus promulgatas, per denuncia-

¹ The Letter to the Bishop of London as given by Hemingburgh (II. p. 371) differs from the one given here; which is described by Hemingburgh as having been addressed by the Archbishop to “all his brethren and suffragans.” See, however, the statement made at the end of the Sentence of Excommunication.

² After this word reference is made in the Arundel MS. to the end of volume—“*quare in fine libri;*” where however the sentence is not now to be found. It has been inserted from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655.

³ *debent*, Harl 655.

⁴ *ac considerantes attente quod*, Harl. 655.

A.D. 1341. "tiones publicas in locis eminentibus faciendas per vos et MS. Harl.
 "ceteros confratres ac Suffraganeos nostros, palam duximus 655.
 "omnibus intimare, ne ignorantiae affectatae nebuloſe valeant, Heming-
 "qui nequam sunt, aliquammodo excusare prætectu veritatis burgh, II.,
 "occultatae, et ut deest minime publicatae, sed ut ſinguli melius pp. 375-
 "ſibi caveant pro futuro. Noſtrae tamen intentionis non 380.
 "eſtit, Dominum noſtrum, Regem Angliæ illuſtrem, Dominam
 "Reginam, aut liberos eorundem, dietis ſententiis, ² aut
 "aliqua earum, involvi, ſeu ſub denunciatione huiusmodi
 "comprehendi, quatenus de jure excuſari poterunt in hac parte.
 "Mandantes etc., quatenus etc."

Tenor vero huiusmodi Articulorum talis eſt.—

"In Dei nomine, Amen. Noſ Johannes, permiſſione divina,
 "etc. Omnes et ſingulos qui eccleſias ſuo jure privare, vel
 "per malitiam infringere ſeu perturbare præſumunt libertates
 "et liberas conſuetudines earundem, et ³ eos præcipue qui anti-
 "quas libertates aut liberas conſuetudines noſtræ Cantuarienſis
 "eccleſiæ violaverint, ſeu in aliquo diminuerint, vel contra pri-
 "vilegia eidem indulta ſcienter venerint, aut contra ea fecerint,
 "neon et illos qui pacem et tranquillitatem Regis ⁴ aut regni
 "Angliæ nequiter et injurioſe perturbare præſumunt, ſen ad
 "hoc dederint conſilium, auxilium, vel favorem, Majoris Ex-
 "communicationis ſententia, ſicut ſunt a ſanctis patribus,
 "innodatos et excommunicatos fuiſſe et eſſe denunciamus,
 "et a liminibus Sanctæ Matris Eccleſiæ ſequeſtramus, aucto-
 "ritate Dei Patris Omnipotentis, Beatæ Mariæ Virginis, matris
 "ſuæ, Beati Thomæ Martyris glorioſi, Sanctorumque omnium,
 "publice et ſolemniter in hiis ſcriptis.

"Item, cum in Magna Charta Henrici, quondam Regis An-
 "gliæ, ſit conceſſum ac etiam ordinatum, quod nullus liber
 "homo regni Angliæ capiatur vel imprisonetur, aut diſſei-
 "ſiatur de libero tenemento ſuo, vel libertatibus aut liberis
 "conſuetudinibus ſuis, ſeu outhlagetur vel exulet, aut aliquo
 "alio modo deſtruatur; quodque ſuper liberum hominem
 "huiusmodi Rex non ibit vel mittet, niſi per legale iudicium
 "parium ſuorum, vel per legem terræ Anglicanæ; et quod
 "Rex nulli negabit, nulli vendet, vel differret, rectum vel
 "juſtitiam; quodque civitas Londoniarum habeat omnes an-
 "tiquas ⁵ et liberas conſuetudines ſuas; aliæque nonnullæ
 "libertates et liberæ conſuetudines in dicta Charta regno

¹ *vecorditer occultatae*, Harl. 655.

² *vel aliqua*, Harl. 655.

³ *illos*, Harl. 655.

⁴ *ae*, Harl. 655.

⁵ *libertates et*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingburgh, 11., pp. 375-380.

“ Angliæ, ad Dei laudem et gloriam, Ecclesiæ Catholicæ pacem, A.D. 1341.
 “ et regni quietem, provide sunt concessæ, et ab Archiepiscopis et Episcopis dicti regni, excommunicati, anathematizati, et a liminibus Sanctæ Matris Ecclesiæ fuerunt sequestrati, qui post concessionem dictæ Chartæ libertates et liberas consuetudines in ipsa et in Charta de Foresta contentas et concessas Ecclesiæ Anglicanæ, quacunque arte vel ingenio violaverint et infregerint, diminuerint, seu ¹imminuerint, clam vel palam, facto, verbo, vel consilio, contra illas, vel illarum aliquam in quocunque articulo temere veniendo: quamplures nihilominus præmissorum ²contra dictas chartas, libertates, et liberas consuetudines, in chartis hujusmodi concessas, venire temere jam conantur, et eas infringere ³plures sunt moliti.—Nos, ipsorum ausus nefandos opprimere cupientes, ac velatam ignorantiam et captatam fugare, ad omnium notitiam deducentes præmissa, monemus in ⁴genere omnes et singulos qui contra præmissa fecerint in aliquo quovismodo, aut contra dictas chartas, vel earum alteram, statuta ediderint, vel edita servaverint, consuetudines introduxerint, vel servaverint introductas, scriptores etiam statutorum, necnon consiliarios et executores, et qui secundum ea præsumpserint judicare, quod debito se corrigant, et ordinariorum arbitrio pleno satisfaciant de commissis infra quindecim dies, a tempore monitionis nostræ continue numerandos; quos non parentes, ex tunc in dictam Majoris Excommunicationis sententiam, per Innocentium Papam Quartum ex certa scientia confirmatam, denunciamus publice et solemniter incidisse.

“ Item, omnes et singulos, qui de domibus, maneriis, grangiis, aut locis aliis, ad Archiepiscopos, Episcopos, vel alias personas ecclesiasticas, pertinentibus, quicquam præter voluntatem dominorum, vel eorum qui sunt hujusmodi rerum custodes deputati, abstrahero, capere, consumere, vel contrectare præsumpserint, capi, consumi, seu contrectari fecerint, vel hujusmodi abstractionem, captionem, consumptionem, aut contrectationem, suo nomine, vel a familiaribus suis factam, ratam habuerint, ecclesiasticæ libertatis et immunitatis violatores existere, et Excommunicationis Majoris sententiam contra violatores libertatum Ecclesiæ in Concilio Oxoniensi latam, ipso facto incurrere denunciamus publice et solemniter in hiis scriptis.

¹ irritaverint, Harl. 655.² non ignari contra, Harl. 655.³ plurimi, Harl. 655.⁴ guerra, Harl. 655; by inadvertence.

A.D. 1341. "Item, quia temporis malitia clericis laicos reddit infestos, MS. Harl. 655.
 " adeo quod ipsos capiunt et detinent invitos, aut quo voluerint
 " abire libere non permittunt; nos omnes et singulos clericos Heming-
 " et laicos, nostræ Cantuariensis Provinciæ subditos, qui burgh, II.,
 " scientes esse clericos, et publice ac notorie pro clericis pp. 375-
 " habitos et reputatos, et etiam se gerentes de crimine non 380.
 " confessos, non convictos, nec etiam indictatos, in custodia
 " vel carcere ponunt et detinent ausu sacrilego invitos
 " temerarie, in casu a jure vel consuetudine regni Angliæ non
 " permissio, in cleri opprobrium et injuriam manifestam,
 " Majoris Excommunicationis sententia, a Canone lata in hac
 " parte, denunciamus publice et solemniter involutos.
 " Item, omnes et singuli qui in nostra Cantuariensi Pro-
 " vincia alicui vel aliquibus crimen falso ex odii fomite mali-
 " tiose imponunt, cum super crimine sic imposito apud bonos
 " et graves prius non fuerant infamati, cujus impositionis occa-
 " sione quovismodo graventur majoris excommunicationis sen-
 " tentia, in Concilio Oxoniensi contra defamatores hujusmodi
 " a sanctis patribus rite lata, sint et fuerint innodati, ac delin-
 " quentes scienter in Archiepiscopos aut Episcopos, patres
 " spirituales, Christi legatos, Ecclesiæ columnas, ex dignitate
 " offensorum, culpam graviorem committant, adeo quod in ipsos
 " acerbioris debet indignationis, si poterit, aculeus merito desæ-
 " vire, auctoritate qua fungimur, omnes et singulos qui in
 " nostræ Provinciæ Cantuariensi Archiepiscopo vel Episcopo,
 " vel alii cuicunque, crimen prodicionis seu aliud quodecunque
 " falso, nequiter, et malitiose, hactenus imponere temere ac
 " publice præsumpsint, vel in futurum imponent, contra
 " constitutionem prædictam, dicta Majoris Excommunicationis
 " sententia, in præfato Concilio proinde lata, denunciamus
 " publice innodatos, et a Sanctæ Matris Ecclesiæ liminibus
 " sequestratos."]

Letters
containing
such Sen-
tence, sent
to each of
his Suf-
fragans.

Misit insuper Archiepiscopus antedictus litteram istam præce- MS. Harl. 655.
 dentem ad omnes confratres et Suffraganeos suos, ut et ipsi etiam
 in suis Diocesisibus et locis singulis sententias, ut præmittitur,
 publice ²promulgarent, mandatumque suum executioni deman-
 darent.

Auditis itaque litteris Archiepiscopi, et singulis intellectis, MS. Harl. 655.
 aliis insuper nonnullis ab ³aulicis regiis, ut putabatur, Archi- Hemingb.
 II., p. 380

¹ cum omnes, Harl. 655.

² promulgarent in the printed
 texts, and in Harl. 655.

³ Corrupted into *Anglicis* in the

original and in the printed texts;
aulicis in Hemingburgh and Harl.
 655.

MS. Harl. 655. Hemingburgh. New Rymer II., p. 1147. episcopo impositis, Rex Edwardus misit Episcopo Londoniarum A.D. 1341. litteram, ut subsequitur, continentem :—

“ Edwardus, Dei gratia etc., venerabili in Christo patri [¹ Ra- Letter of King Edward to the Bishop of London, complaining of the proceedings of the Archbishop of Canterbury.

“ dulphe, eadem gratia Episcopo Londoniensi, salutem. Ve-

“ teribus probatur historiis, et ex hiis quæ quotidie geruntur

“ clarius elucescit, quomodo multi, probitate principum et ho-

“ nore qui in eis collatus est in superbia abutentes, nituntur

“ interdum malitiæ suæ commentis regum laudabilia studia

“ ²depravare. Et ut manifestius quod dicimus eunetis fidelibus

“ nostris innoteseat, a vestra et eorum memoria non credimus

“ excidisse, quod nos dudum in annis adolescentiæ ad regni

“ solum exaltati, in ejusdem suscepto regimine, sanis consiliis

“ dirigi cupientes, quia Johannem, tunc Wintoniensem, nunc

“ vero Cantuariensem Archiepiscopum, fidelitatis et discretionis

“ virtute credebamus aliis præminere, ejus consilio super hiis

“ quæ animæ nostræ salutī expediunt, et regui nostri augmen-

“ tum et conservationem respiciunt, spiritualiter et temporaliter

“ usi sumus, et in tantam familiaritatem est a nobis susceptus,

“ ac illam in se humanitatem expertus, ut pater noster voca-

“ retur et adoraretur ab omnibus post Regem secundus. Cum-

“ que postmodum regnum Franciæ ad nos jure successorio

“ fuisset devolutum, et a Domino Philippo de Valesio de facto

“ notorie ³usurpatum, idem Archiepiscopus nobis importuna

“ instantia persuasit cum principibus Alemanniæ contra dictum

“ Philippum fœdus inire, et guerrarum dispendiis exponere

“ nos et nostra; promittens et affirmans quod expensas ad

“ hæc necessarias, de terrarumstrarum proventibus, et

“ aliunde quæsitis subsidiis, abundanter faceret ministrari;

“ adjiciens insuper quod solummodo de personis ad bella

“ doctis et strenuis solliciti essemus, quia ipse pecuniam

“ necessariam pro nostris necessitatibus et eorum stipendiis

“ efficaciter procuraret. Unde nos, mari transito, manum ad

“ ardua misimus, et circa bellicosos apparatus immensas, ut

“ oportuit, expensas fecimus, et confœderatis nobis in maximis

“ pecuniarum summis nos obligavimus, de promisso nobis

“ auxilio, ut præmittitur, confidentes. Sed heu! quoniam illu-

“ soris baculo arundineo cum, juxta sententiam ⁴propheticam,

“ si innixus fuerit homo, intrabit in manum ejus et perfora-

¹ This letter, which is omitted in the Arundel MS., is supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655. It is also given in the New Fœdera II. p. 1147.

² Incorrectly written *depravare* in

the MSS. of Hemingburgh; *depravare*, Harl. 655.

³ *occupatum*, Harl. 655.

⁴ 2 Kings xviii. 21, Isaiah xxxvi. 6.

A.D. 1341. " bit cam, fiduciam posuimus, et subtracto nobis, utinam MS. Harl.
 " non fraudulenter, sperato subsidio, necessitate compulsi, 655.
 " sub usuris gravissimis quasi importabilia contraximus Hemingb.
 " onera debitorum, et sic retardata expeditione ulteriori, New
 " coacti sumus ab inchoatis magnanimiter hostium ag- Rymer.
 " gressibus ea vice desistere, et in Angliam remeare; ubi
 " expositis præfato Archiepiscopo nostris ærumnis mul-
 " tiplicibus et infortuniis memoratis, convocatoque super
 " hoc Parlamento, ¹Proceres, Barones, Prælati, cæterique
 " fideles ejusdem regni nostri, nonæ partis garbarum, agno-
 " rum, et vellerum suorum, præter decimam nobis a clero
 " concessam, tale nobis dedere subsidium, quod si fideliter
 " collectum fuisset congruo tempore, et obtentum, ad expedi-
 " tionem dictæ guerræ, debitorum solutionem, et inimicorum
 " confusionem, non modicum adminiculum præstitisset; et
 " forte, multorum secundum opinionem, verisimiliter suffecis-
 " set;—idem Archiepiscopus ad dicti subsidii collectionem, et
 " aliorum nobis necessariorum subministrationem, iterum pro-
 " misit efficaciter inteponeere partes suas. Unde nos, ejus pro-
 " missionibus inhærentes, resumptis viribus, navigio ad hoc
 " congregato, versus Flandriam navigantes, commisso gravi
 " prælio navitico cum hostibus, qui in nostram et totius
 " gentis nostræ Anglorum perniciem conjuraverunt; miseri-
 " cordissima Ejus clementia qui ventis et mari imperat, non
 " nostris meritis, ²obtinuerimus de tantorum hostium multi-
 " tudine numerosa victoriam et triumphum. Quo peracto, cum
 " prægrandi exercitu, pro jurium nostrorum recuperatione,
 " exinde progredientes, castrametati sumus prope civitatem for-
 " tissimam Tornacensem, in cujus obsidione aliquamdiu jugiter
 " occupati, et continuatis expensis et laboribus fatigati, præ-
 " stolantes in silentio promissum nobis adjutorium, sperabamus
 " indes ministerio dicti Archiepiscopi in tot et in tantis
 " nostris necessitatibus relevari; tandem spe concepta frustati,
 " licet per plures nuncios et diversas litteras plene signi-
 " ficaverimus præfato Archiepiscopo, et aliis consiliariis nos-
 " tris sibi adhærentibus, nostras indigentias et pericula varia
 " quibus expositi fuimus propter defectum promissi subsidii
 " memorati, utilitatem insuper et honorem quos ex succursu
 " pecuniæ ³conscripsimus nos posse faciliter obtinere; nul-
 " lum tamen ab eis emolumentum recipere potuimus, quia
 " sua, non nostra, negotia curantes, et commoda propria

¹ *prælati, proceres, cæterique*
fideles, Harl. 655.

² *obtinuimus*, Harl. 655.

³ *conspeximus*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingh. New Rymer. “¹eurantes, frivolis excusationibus et fucatis verborum phaleris, suam desidiam, ne dicamus fraudem vel malitiam, palliabant, similes illusoribus qui, ut ait Isaias, deridendo ludificant, dicentes “²Manda remanda, manda remanda, “³expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ‘ibi;’ unde, proh dolor! factum est ut dum triumphandi super inimicos nostros arrideret nobis gratiosissime spes propinqua, praevalente penuria, cogeremur inviti trengis initis consentire, cum verecunda nostrae expeditionis retardatione, et exultatione non modica æmulatorum. Reversis nobis “⁴in Flandriam, cum essemus pecunia vacui, et æris alieni “⁵mole pressi, nec superesset quicquam in nostris aut nostrorum marsupiis unde possemus nostris necessitatibus consulere, et debita stipendia nostro obsequio militantibus erogare, compulsi sumus usurarum voragini “⁶submergere, et humeros supponere cumulatis generibus debitorum. Tandem convenerunt ad nos amici fideles, peregrinationis nostrae comites, et tribulationis nostrae participes, cum quibus tractatum habuimus diligentem super optatis remediis, quibus a tanta infortuniorum tempestate possemus commodius respirare. Visum est omnibus præfata retardationis eventum tristibilem et egestatis nostrae incommoda multiplicia, culpa vel desidia, ne dicamus malitia, præfati Archiepiscopi, de ejus discretionem tota regni nostri dispositio pendere videbatur, et cæterorum officialium quos ejus consilio super nostri regni negotia constituimus, accidisse; et vehementer mirantes, ac contra nos murmurantes, super hoc quod dictorum Archiepiscopi et officialium insolentiam regia mansuetudo tanto tempore relinquere voluit incorrectam, sunt publice protestati quod, nisi super hiis faceremus congruum remedium celeriter adhiberi, oporteret eos de nostris obsequiis se subtrahere, et ab inito fœdere retroire, et hoc utique in regni nostri “⁷subversionem et nostram perpetuam ignominiam, et nationis Anglicanæ sempiternum opprobrium redundare; quod avertat temporibus nostris clementissimi Patris benignitas, in ejus soliditate fixa est immobiliter an-

¹ *procurantes*, Harl. 655.

² In allusion probably to *Isaiah* xxviii. 10, 13.

³ These four words are omitted in Hemingburgh's text, but are given in the printed texts of Walsingham and MS. Harl. 655.

⁴ Omitted in Harl. 655.

⁵ *more*, Harl. 655; by inadvertence.

⁶ *nos submergere*, Harl. 655.

⁷ The MSS. of Hemingburgh have incorrectly *submersionem*. Amended from MS. Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and Rymer.

A.D. 1341. " chora spei nostræ. Unde nos ad disciplinam et correctionem MS. Harl.
 " hujusmodi nostrorum officialium mentis aciem dirigentes, ^{655.}
 " quosdam ex eis quos ex causis probabilibus de mala ad- Hemingb.
 " ministratione, justitiæ subversione, ac subditorum nostrorum New
 " oppressione, acceptorum munerum corruptione, ac aliis Rymer.
 " offensis gravibus, suspectos habuimus, a suis fecimus officiis,
 " prout nobis licuit, amoveri; alios quoque inferioris gradus,
 " in præmissis culpabiles, sub tuta custodia detineri, ¹ne si
 " ²libertatem solitam potirentur, supplantaretur eorum astutia
 " justitiæ executio, et deluderetur callide inquisitio veritatis.
 " Quoniam ³cum ex dicti Archiepiscopi animi latebris eo cer-
 " tius et plenius elicere crederemus, quo nihil eorum quæ ad
 " informationem nostram in hac parte conferre poterant, ipsum
 " verisimiliter latere debuerat, cui totius reipublicæ nostræ
 " administrationem et summam rerum gerendarum a multo
 " tempore duximus committendam, sibi per fidelem nostrum
 " Nicholaum de Cantilupo, ad hoc specialiter destinatum,
 " mandavimus quod ad nostram præsentiam, quia ejus per-
 " sonali colloquio ⁴frui volebamus, Londonias venire matu-
 " rius non tardaret. Ipse vero, semper tumidus in prosperis
 " et timidus in adversis, trepidans timore ubi non erat timor,
 " sibi periculum per aliquos nobis assistentes intentatum et
 " comminatum, si ab ecclesia Cantuariensi recederet, immi-
 " nere minus veraciter allegavit, quia hoc, teste Deo et pura
 " conscientia, nunquam in mentem nostram cecidit, nec alicujus
 " nobis assistentis, ut credimus, tetigit cogitatum, ⁵quanquam
 " clero et populo regni nostri malignitatis suæ merito se red-
 " didit odiosum. Nos autem qui cunctos ad nostram præsentiam
 " accedere, ⁶præcipue nostris ad hoc litteris vel nunciis ⁷ad-
 " vocatos, plena volumus securitate gaudere, ad convincendam
 " ejus malitiam, dilectum et fidelem nostrum ⁸Radulphum de
 " Stafforde, hospitii nostri Senescallum, ad ipsum destina-
 " vimus, ut ei securum conductum offerret et faceret; regias
 " super hoc nihilominus litteras patentes, sigillo regio con-
 " signatas, ei fecimus præsentari, iterato mandantes, quod
 " ad nos personaliter accederet, inchoatam sollicitudinem
 " nostram informaturus super regni negotiis, quæ longo tem-

¹ For this word, *ille* is incorrectly given in the MSS. of Hemingburgh. Amended from Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and Rymer.

² *liberatione solita*, Harl. 655.

³ Omitted in Harl. 655.

⁴ *perfrui*, Harl. 655.

⁵ *et quanquam*, Harl. 655.

⁶ Omitted in Harl. 655.

⁷ *convocatis*, Harl. 655.

⁸ Omitted in Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “pore gesserat, ut præfertur. Ipse vero, precum et manda- A.D. 1341.
 “torum nostrorum lenitate contempta, vultu et animo indignato
 “respondit, quod se nostris conspectibus seu colloquiis ne-
 “quaquam conferret, nisi in pleno Parlamento nostro, quod
 “in hiis diebus, ex causis rationabilibus, nullatenus expedit
 “convocari. Sicque idem Archiepiscopus, quem regalis benignitas
 “beneficiis et honoribus magnificis ampliavit, et in suæ
 “familiaritatis sacrarium, et unanimitatem amicitiae, et vin-
 “culum fœderis, accersivit, super quem, sicut patrem caris-
 “simum, noster spiritus et animus requievit, quinectiam
 “dum ejus voluntatibus per omnia adquevimus, sophisticæ
 “dilectionis faciem fūco mendacis benevolentiae palliatam,
 “more patris amabilis, nobis prætereundere consuevit, subito
 “in vitricum onerosum et ¹gravamen crudeliter est conversus,
 “²pro beneficiis acceptis ingratus, tumoris arrogantia benefi-
 “cium persequitur, et illam nobis retributionem ³reddidit,
 “quam, juxta vulgare proverbium,—‘Mus in pera, serpens in
 “‘gremio, ignis in sinu,’ suis consueverunt hospitibus
 “exhibere. Nam licet nobis ad regale fastigium, jure hære-
 “ditario, divina cooperante gratia, sublimatis, detestabile
 “semper sit et fuerit abuti potentiae magnitudine, qui summis
 “desideriis affectamus clementia et lenitate cum moderamine
 “justitiæ gubernare subjectos, ⁴ut optata mortalibus cunctis
 “pace ⁵populus fruatur; ipse tamen nostram innocentiam, ac
 “consiliariorum et officialium nostrorum regalem justitiam
 “prosequentium, fidelitatem et diligentiam convitiis lacerat,
 “publice prædicando, et suis litteris patentibus in diversis
 “partibus publicare mandando, quod potestate regia, ⁶nostris
 “temporibus, contra justitiam opprimitur populus, clerus
 “confunditur, regnum variis exactionibus ⁷et talliis præ-
 “gravatur. Et quia nomen boni pastoris, quo haecenus
 “semper caruit, cum sit revera juxta communem opinionem et
 “confessionem propriam, publice, ut fertur, emissam, notorie
 “mercenarius, fallaciter nititur usurpare, fucatum zelum
 “vulpinæ calliditatis fūco perizonato palliatum, ad libera-
 “tionem Ecclesiae, cujus vexationes, si quas in rebus vel
 “personis nostro tempore sustinuit, præfati Archiepiscopi
 “duntaxat remissioni, et callidis adinventionibus et reprobis

¹ *grave*, Harl. 655.

² *et beneficiis*, Harl. 655.

³ This and the following word are omitted in Harl. 655.

⁴ *et* in the MSS. of Hemingburgh;

ut in Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and Rymer.

⁵ Omitted in Harl. 655.

⁶ *modernis*, Harl. 655.

⁷ *collectis et*, Harl. 655.

A.D. 1341. " consiliis sunt veraciter ascribendæ, nequiter simulat se MS. Harl. 655.
 " habere, et quasdam excommunicationum sententias, in ce- Hemingb.
 " clesiasticæ libertatis et Magnæ Chartæ violatores in genere, New
 " dudum latas, ad suggillandam opinionem regiam, et præfatos Rymer.
 " ministros regios diffamandos, ac seditiones in populo nobis
 " commissio proditorie suscitandas, et devotionem Comitum,
 " Procerum, et magnatum regni nostri, majestati regię sub-
 " trahendam, specificatis nonnullis articulis, præter et contra
 " solitum modum in Concilio Provinciali traditum, mandavit
 " per suas litteras in pluribus locis insignibus publicari.
 " Quamobrem nos volentes, ut tenemur, integritati famæ
 " nostræ prospicere, et præfati Archiepiscopi malitiæ obviare,
 " paratosque nobis et nostris ab ipso laqueos cautius declinare,
 " providimus, præter ea quæ superius expressa sunt, ut ad
 " præsens de multis ejus actibus taceamus, aliqua deducere
 " in publicam notionem: nempe, ejus improvido consilio et
 " succursu in minori ætate constituti, tot donationes prodigas,
 " ac alienationes prohibitas, ac gratias fecimus excessivas, quod
 " per eas ærarium nostrum totaliter est exhaustum, et fiscales
 " redditus sunt enormiter diminuti; ¹ ipsaque munerum accep-
 " tione corruptum, magnas pecuniarum summas nobis debitas
 " quibusdam, sine rationabili causa, cum id nulla necessitas
 " vel utilitas exposcebat, comperimus remisisse, et plurimos
 " proventus et redditus, qui pro nostris utilitatibus et neces-
 " sitatibus conservari debuerant, suis suorumque usibus
 " applicasse, et aliis personis male meritis erogasse. Qui
 " etiam, necdum munerum, sed etiam personarum, ² acceptor,
 " contra votum nostrum et præstitum nobis fidelitatis jura-
 " mentum solitum, ad officia publica in terris nostræ ditioni
 " subjectis, dignis et benemeritis postpositis et ³ repulsis,
 " indignos admisit; multaque alia animo ⁴ infrenato temere
 " attentare præsumpsit, in status nostri detrimentum et dig-
 " nitatis regię læsionem, ac populi nobis subditi damnum
 " non modicum et gravamen, potestate tradita et commisso
 " sibi officio abutendo; ⁵ qui si in clata obstinatione, et obstinata
 " rebellione et continuata, perstiterit, congruis loco et tempore
 " intendimus apertius declarare. Vobis, firmiter injungendo,

¹ ipsumque, Harl. 655.

² Amended from Rymer; Hem-
 ington, MS. Harl. 655, and the
 printed texts of Walsingham, read
acceptores.

³ Amended from Rymer; Hem-

ington and the printed texts of
 Walsingham read *repulsos et*, er-
 roneously; MS. Harl. 655 has been
 altered in a later hand.

⁴ infirmo, Harl. 655.

⁵ quod, Harl. 655.

MS. Harl. 655. "mandamus, quatenus hæc omnia et singula singillatim et A.D. 1341.
 Hemingb. "claro, locis quibus ¹expederitis, publicetis et faciatis per
 New "alios publicari; piam intentionem quam habemus ad sub-
 Rymer. "ducenda incommoda et promovenda commoda subditorum,
 "ipsis, juxta datam et vobis a Deo sapientiam commendantes,
 "et in hiis taliter vos habentes quod vestram debeamus solli-
 "citudinem merito commendare. Teste meipso apud West-
 "monasterium, ²duodecimo die Februarii, anno regni nostri
 "quinto-decimo."]

Scripsit Lodowicus, Dux Bavarie, regnum Alamannie occu-
 pans, Anglorum Regi Edwardo, sub hac forma:—

MS. Harl. 655. "Lodowicus, Dei gratia Romanorum Imperii semper Au- Letter of
 Hemingb. "gustus, Edwardo Regi ³Anglorum, [fratri suo carissimo, Louis of
 New "salutem et fraternæ dilectionis affectum. Licet immunera Bavaria
 Rymer, II. "grandiaquo negotia nostris incunbant humeris, et circa illa to King
 p. 1166. "multipliciter et assidue distrahamur, tamen cum discordia Edward,
 "inter te et Philippum, Regem ⁴Francia, affinem nostrum his ap-
 "prædilectum, orta, tibi et tuo regno quamplurimum personarum pointment
 "et rerum dispendia, ipsa non sedata, in futurum poterit as Viear of
 "generaro, et nostris so representat obtutibus, mentemque part of his
 "nostram specialiter angit, et excitat ut ad tollendam ipsam Empire.
 "studium et operam nostræ sollicitudinis apponamus. Propter
 "quod te scire volumus, quod præfatus Philippus, ad requisi-
 "tionem nostram, dedit nobis suis litteris potestatem tractandi
 "inter te et ipsum super discordia inter vos suscitata. Quam
 "et tibi et tuo regno, pensatis diligenter omnibus conditioni-
 "bus tuis et alligatorum tuorum, multipliciter expedire cre-
 "dentes, amicitia tuæ persnademus, teque cum diligentia
 "hortamur, ut ad hoc tuum assensum præbeas, quod te
 "et ipsum revocare possimus ad concordiam, et inter vos
 "pacis fœdera ordinare, ad quæ libenti animo vacare
 "volumus et impendero onerosa prosecutione labores. In
 "quo, si consiliis nostris consentire volueris et acquiescere,
 "ut speramus, ⁵placeat et nobis tuis litteris dare potestatem
 "præmissam tractandi concordiam, et treugas ad annum vel
 "biennium ordinandi. Nec te moveat amicitia inter nos et

¹ expedire videritis, Harl. 655.

² This date is supplied from MS. Harl. 655 and the printed texts of Walsingham. The copy in Rymer is dated the 10th of February, at Lang-ele (Langley).

³ After this word, the remaining portion of the Letter is omitted in

the Arundel MS. ; and is here supplied from the text of Heming-burgh and MS. Harl. 655. It is also printed in the New *Fœdera* II. p. 1166, from MS. Cotton. Otho. D. II.

⁴ *Francorum*, Harl. 655.

⁵ *placeat tibi nobis litteris tuis*, Harl. 655.

A.D. 1341. " Philippum Regem Francorum inita et contracta; nam ex quo MS. Harl.
 " in treugas et certos terminos ad tractandum de concordia 655.
 " inter te et prædictum Regem ¹Franciæ accepisti, absque Hemingb.
 " nostro scitu, voluntate, et assensu, de consilio nostrorum New
 " principum, qui ligias, pacta, et uniones nostras noverunt, Rymer.
 " quibus visum fuit quod hoc salvo honore nostro facere pos-
 " semus, concordiam et amicitiam cum dicto Rege ²Franciæ
 " contraximus, et unionem univimus; Vicariatum, tibi per
 " nos commissum, ex causis revocavimus prænotatis. Pro
 " firmo sciturus, quod in tractatibus nostris sic tibi fraternè
 " providebimus, quod si nostris consiliis acquiescere volueris,
 " causa tua ad finem bonum, mediante nostro consilio, per-
 " ducetur. Super quibus tuam amicitiam de nostra intentione
 " plenius informandam, religiosum virum Fratrem Ebarhar-
 " dum, Lectorem Ordinis Fratrum Heremitarum Sancti Augus-
 " tini, specialem nostræ Curiæ Capellanum, tuæ fraternitati
 " transmittimus; quem petimus, super præmissis, celeriter
 " expeditum remitti. Datam Fraunchunfordiæ, etc., anno
 " imperii nostri ³ septimo-decimo.]
 Rex autem Angliæ Edwardus Lodowico prædicto rescripsit
 in hæc verba :—

King
Edward's
Answer to
Louis of
Bavaria.

" Screnissimo Principi, Domino Lodowico, Dei gratia Roma- MS. Harl.
 " norum ⁴ Imperii [semper Augusto, Edwardus eadem gratia 655.
 " Rex Franciæ et Angliæ, et Dominus Hiberniæ, salutem, et Heming-
 " votivis semper successibus gratulari. Serenitatis vestræ burgh.
 " litteras reverenter recepimus, inter alia continentes, quod New
 " ⁵Philippus de Valesio ad tractandam inter nos et ipsum con- Rymer, II.
 " cordiam dedit vobis, ad requisitionem vestram, suis litteris p. 1167.
 " potestatem. Et, si placeret nobis potestatem hujusmodi vobis
 " dare, libenti ⁶daretis animo labores et operam ad dictam
 " concordiam reformandam; et quod amicitia inter vos et
 " ⁷Philippum inita minime nos ⁸admoveret; nam ex quo,
 " sine scitu et assensu vestro, trèugas ac terminos ad trac-
 " tandum de pace inter nos et dictum Philippum accepimus,
 " dictam amicitiam cum eo de consilio principum vestrorum,

¹ *Francorum*, Harl. 655.

² *Francorum*, Harl. 655.

³ This is incorrect. In Rymer, the copy of this letter is correctly dated—"xxv. die mensis Junii, anno regni nostri xxvi., imperii vero xiv." In MS. Harl. 655, it is "imperii nostri 27."

⁴ The rest of this letter is omitted

in the Arundel MS.; and is here supplied from Hemingburgh and MS. Harl. 655. It is also printed in the New *Fœdera* (II. p. 1167) from Rot. Claus. 15 Edw. III.

⁵ *præclarus Philippus*, Rymer.

⁶ *vacaretis animo ad*, Rymer.

⁷ *præfatum Philippum*, Rymer.

⁸ *moveret*, Harl. 655 and Rymer.

MS. Harl. 655, Hemingb. New Rymer. " quibus visum ¹fuerat quod hoc, salvo honore vestro, pos- A.D. 1341.
 " setis facere, contraxistis, Vicariatum per vos nobis ²commissum
 " sum revocastis. Et quidem zelum quem habetis ad
 " faciendam dictam concordiam, plurimum commendamus;
 " [³volentes vestrae patere notitiae quod nos pacem rationabilem
 " habere cum dicto Philippo semper optavimus, et optamus;
 " quam, in quantum decuit, sumus cum instantia prosecuti]. Et
 " revera votivum nobis foret admodum et acceptum, si posset
 " fieri per tanti mediatoris instantiam pax optata; sed quia
 " scimus jus nostrum in regno Franciae satis clarum, illud
 " arbitrio dubio non proponimus ducere alieni per litteras
 " nostras committendum. Verum, dum attenta meditatione
 " pensamus, qualiter vestra consideratio circumspicere, videns
 " patentem nostram justitiam, et dieti Philippi duritiam obsti-
 " natam et injuriam, nobiscum contra dietum Philippum,
 " vestri gratia, ligam ⁴fecistis, velut in specialem adoptionis
 " filium de dilectionis exuberantia nos ⁵admittentes, ut cum
 " pace vestra loquamur, mirari non sufficimus, quod prae-
 " vestra sublimitas, quae ad laudem bonorum et vindictam
 " malorum est divinitus instituta, contra nos dicto Philippo,
 " injuriatori nostro notorio, se ligavit. Et ⁶illud quod dicitur,
 " nos sine scitu et assensu vestro cum praefato Philippo
 " trengas et tractatum pacis iniisse, non debuit, considerationis
 " facti circumstantiis, rationabiliter ⁷movisse; quia dum obsi-
 " debamus civitatem Tornacensem, oportuit nos eorum sequi
 " consilia qui nobis comitivam et ⁸auxilia tunc fecerunt, et
 " ⁹hyemis subita vicinitas ac locorum distantia vestram super
 " hoc consulere celsitudinem minime permiserunt. Immo nobis
 " alias, si recolitis, concessistis, quod ¹⁰si opportunitas arrideret,
 " tractare possemus de pace vobis inconsultis; ita tamen,
 " quod sine consensu vestro pacem finalem cum dicto Philippo
 " nullatenus faceremus; quam nunquam facere ¹¹proponimus,
 " priusquam vestrum super hoc habuissimus providum con-
 " silium et assensum. ¹²Sed in votis gessimus vobis in om-
 " nibus facere quod debuimus juxta vires; sperantes quod
 " ¹³fraternae vestrae plenitudo benevolentiae nos ad tempus

¹ fuerit, Rymer.

² concessum propter hoc revocantes, Rymer.

³ Omitted in the MSS. of Hemingburgh and Harl. 655; supplied from Rymer.

⁴ fecit, Rymer.

⁵ admittens, Rymer.

⁶ id, Harl. 655 and Rymer.

⁷ vos movisse, Rymer.

⁸ auxilium, Rymer.

⁹ et imminens subita necessitas, Rymer.

¹⁰ cum opportunitas, Rymer.

¹¹ proponebamus, Harl. 655; pro-
 posueramus, Rymer.

¹² Sed semper in, Rymer.

¹³ paternae, Rymer.

A.D. 1341. " benignius supportasset. Videtur etiam aliquibus, quod revoca- MS. Harl.
 " tio dicti Vicariatus facta fuerat præmature; ¹ juxta sponsonem 655.
 " super hoc per imperiales apices nobis factam, non debuisset Hemingb.
 " fieri, quousque regnum Franciæ, vel majorem partem ejus New
 " dem, ² fuisset adepti. Præmissa, quæsumus, velit ³ vestra Rymer.
 " nobilitas debite ponderare, et ulterius facere quod debebit;
 " quia, per Dei gratiam, vobis et vestris semper, juxta men-
 " suram ⁴ impensæ nobis ⁵ benevolentiae gratis faciemus pro
 " viribus repensivam. Celsitudini vestræ donet Altissimus
 " votivæ felicitatis ⁶ augmentum. Datum ⁷ Londoniis, anno
 " regni nostri Franciæ secundo, regni vero nostri Angliæ
 " quinto-decimo."]

A.D. 1342. Mortuo Benedicto Papa Duodecimo, successit Clemens Sextus. MS. Harl.
 Death of Hic de Abbate Ordinis Sancti Benedicti factus est Attraba- 655
 Pope Bene- tensis Episcopus; postea, successive ad ⁸ Archiepiscopatus Heming-
 dict XII.; Senonensem et Rothomagensen assumptus, deinde ad Cardi- burgh II.
 and acces- nalatum, et tandem ad Papatum, ascendit. p. 393.
 sion of Cle- ment VI.

A.D. 1343. Hoc anno inita est treuga inter Reges Franciæ et Angliæ,
 medianibus duobus Cardinalibus, in hunc modum; vide-
 licet:—

Articles of " Quod super omni modis controversiis et dissensionibus mit- MS. Harl.
 the Truce tantur ad Curiam Romanam aliqui de sanguine Regum præ- 655.
 between " dictorum nobiles, et alii habentes potestatem concordiam Heming-
 England " ordinandi, affirmandi, et roborandi, super causis a partibus burgh II.,
 and France. " ostensis, secundum tractatum Domini Papæ et nobilium pp. 397-
 " ostensis, secundum tractatum Domini Papæ et nobilium 400.
 " prædictorum. Et poterunt partes dicere et proponere ra-
 " tiones suas coram Domino Papa, non tamen ad finem dis-
 " sensionis et dandi sententiam, sed pro facienda pace me-
 " liore et tractatu. Item, quod antedicti nobiles, qui ad Curiam
 " mittentur Romanam, sint in Curia citra festum Sancti
 " Johannis Baptistæ proximo futurum, negotiaque præfata,
 " divino mediante suffragio, Summi necnon Pontificis instan-
 " tia, citra festum Natalis Domini, etiam de assensu dicto-
 " rum nobilium, termino illo nullatenus prolongato, maneat
 " expedita. Si vero Dominus Papa fuerit impeditus, vel pacem

¹ cum juxta, Rymer.

² pacifice fuisset, Rymer.

³ innata vobis nobilitas, Rymer.

⁴ impensæ vestræ, Rymer.

⁵ gratiam faciemus, Rymer.

⁶ augmenta, Rymer.

⁷ The locality given in Rymer
 (from Rot. Claus. 15 Edward III.)

differs from this.—" Datum apud
 " Westmonasterium, xiv. die Julii."
 The printed texts of Walsingham
 and most MSS. of Hemingburgh
 agree with MS. Harl. 655, in the
 text given above.

⁸ Apparently written *Archipantis*
 in the original.

MS. Harl. 655. Hemingburgh II., pp. 397-400.

“ et concordiam inter Reges præfatos reformare non poterit, A.D. 1343.
 “ treugæ nihilominus usque ad terminum infra positum perse-
 “ verent, et firmiter ab ¹[omnibus] conserventur. Ad finem quo-
 “ que illum, quod negotia supradicta meliorem pleniorumque
 “ sortiantur effectum, concedantur treugæ ²ad festum Sancti
 “ Michaelis in mense Septembri proximo futurum, et a festo illo
 “ usque ad finem trium annorum proximo sequentium, inter
 “ prædictos Reges Angliæ et Franciæ, ³Regem Scotiæ, Comi-
 “ tem Hanoniæ, Duces Brabantiae et Gelræ, Marchionem de
 “ Gillers, Dominum Johannem de Hanonia, et gentem Flandriæ,
 “ omnesque eis adhærentes in omnibus terris eorundem a
 “ tempore datæ treugarum præsentium, per totum tempus
 “ supradictum. Insuper, Rex Scotiæ, Comes Hanoniæ, et
 “ dictis Regibus cæteri nobiles alligati, mittant nuncios suos
 “ ad Curiam præfatam, eum potestato consentiendi et affir-
 “ mandi, secundum tractatum coram Domino Papa habendum,
 “ in quantum eos attinet, citra festum Sancti Johannis præno-
 “ tatum: si vero dictorum nobilium aliqui nuncios, ut præmit-
 “ titur, ad Curiam Romanam mittere non curaverint, negotia
 “ supradicta nequaquam ob hoc maneant prolongata. Conser-
 “ ventur quoque prædictæ treugæ in Britannia inter supra-
 “ dictos et eis adhærentes, quanquam in Ducatu illo jus se
 “ dixerint possidere. Durante vero treuga, civitas de Vanes
 “ in manibus Cardinalium, nomine Domini Papæ, detineatur;
 “ elapsisque treugis, de urbe illa suam faciant voluntatem.
 “ Cardinales insuper partes suas diligenter apponant, pro
 “ absolutione Flandrensium, et sententiis quas incurrerunt
 “ amovendis, et, quod via bona et rationabilis invenitur,
 “ curiose student laborare. Comes Flandriæ, sicut dominus
 “ sine medio, et medius velut superior, durante treuga, rema-
 “ neat in Flandria; ita tamen, quod hoc fiat de assensu populi
 “ Flandriæ. Si vero aliqui in Wasconia, vel alibi, durante
 “ treuga, vicinis suis vel inimicis partis alterius guerram susci-
 “ tent, dicti Reges per se, ⁴vel per alios, directe vel indirecte, se
 “ nullatenus intromittant, nec ob hoc treugæ violatæ sint ⁵vel
 “ infectæ. Dicti vero Reges partes suas diligenter sine fraude
 “ apponant, nec unius partis ⁶subditi, durante treuga, parti al-
 “ teri in Wasconia et Britannia guerram moveant quoquomodo;

¹ Supplied from the printed texts of Walsingham, and from Hemingburgh.

² *ut ad* in the printed texts; *usque ad* in Hemingburgh and Harl. 655.

³ *Regemque* in the printed texts,

and in Hemingburgh and Harl. 655.

⁴ *nec* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts; *nec* in Hemingburgh and Harl. 655.

⁶ *subditi* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1343. " nec aliquis uni parti obediens, pendente treuga, parti alteri MS. Harl. 655.
 " fœdus sive amicitiam inire permittatur; nec detur vel pro- Heming-
 " mittatur quicquam, durante treuga, directe vel indirecte pro burgh II.
 " guerra suscitanda, et tam per terram quam per mare treugæ pp. 397-
 " firmiter ab omnibus sint conservatæ. In Wasconia vero et 400.
 " in Flandria iufra ¹tres dies, iu Anglia et in Scotia iufra
 " ²quadraginta quatuor dies, treugæ fiant proclamatæ. Omnes
 " captivi partis utriusque, a Domiica ante festum Sancti
 " Vincentii proximo præterita, usque ad diem præsentem, de
 " carceribus ejeciantur, bona rapta reddantur, et liberi, prout
 " ratio exigit, dimittantur. Nulla nocumenta vel invasiones,
 " durante treuga, inter partes in præjudicium treugæ fiant,
 " vel ³despectum. Dicti quoque Reges, et eis adhaerentes,
 " durante treuga, in tali remaneant possessione et seysina, qua
 " hodie persistunt, in omnibus bonis, terris, et possessionibus,
 " quas detinent vel adquisierint quouomodo. Et secure de
 " una terra in alteram redibunt; et omnes mercatores cum
 " mercibus, et cæteri singuli fideles, tam per terram quam
 " per mare et aquas, ⁴consuetis tamen in regno persolutis,
 " ita libere veniant, et secure, sicut tempore prædecessorum
 " dictorum Regum ire solebant et redire, exceptis bannitis
 " dictorum regnorum pro aliis causis et pro guerris Regum
 " supradictorum. Sed Barones Vasconia, et cæteri de Ducatu
 " eodem banniti, in dicta ⁵treuga continentur, et ire ⁶[et]
 " redire poterunt, durante treuga sæpedita; banuiti vero et
 " fugitivi patriæ Flandrensis, qui fuerunt ex parte Regis
 " Franciæ, durante treuga, Flandriam intrare non ⁷poterunt.
 " ⁸Dictæ vero treugæ continebunt et comprehendunt Hispanos,
 " Cathalanos, Januenses, Provinciales, Episcopum Cameracen-
 " sem, ⁹Capellanum Cameracum, Castra Pagi Cameracensis,
 " Dominum de Brete, Vicecomitem de ¹⁰Fronsas, Dominum de
 " Tynbone, Dominum Johannem de Vernun, Dominum de Roya.
 " Dominus vero Odo Dux Burgundiæ, Dominus Petrus Dux de

¹ *quindecim dies* in the printed texts, Hemingburgh, and Harl. 655.

² *quadraginta dies* in the printed texts, Hemingburgh, and Harl. 655.

³ *despectant* in orig.; by inadvertence.

⁴ *consuetas* in the printed texts; *consuetis* in Hemingburgh and Harl. 655.

⁵ *guerra* in orig., and in the printed texts; by inadvertence.

⁶ Supplied from the printed texts, Hemingburgh, and Harl. 655.

⁷ *poterant* in the printed texts; *poterunt, nec venire* in Hemingburgh and Harl. 655.

⁸ *dictæ quoque*, Hemingburgh and Harl. 655.

⁹ *et Capitulum Cameratum* in the printed texts; *et Capitulum Cameracum* in Hemingburgh and Harl. 655.

¹⁰ *Fronsak* in Hemingburgh.

MS. Harl.
655.
Heming-
burgh II.
pp. 397-
400.

“ Burboun, in animam Domini Philippi, Regis Franciæ, et A.D. 1343.
“ Dominus Henricus Lancastriæ, Domini Willelmus de Bonn,
“ Dominus Willelmus de Monte Acuto, Comites, in animam
“ Domini Edwardi, Regis Angliæ, secundum mandatum eis
“ per Reges sæpefacto factum, tactis Sacrosanctis Evangeliiis,
“ juramentum præstiterunt ¹ corporale. Data in Prioratu
“ Sanctæ Mariæ Magdalænæ de Maletrete, Ordinis Sancti Benc-
“ dicti, Diœcesis ² Vanete[nsis], nono-decimo die ³ Januario, anno
“ Domini millesimo trecentesimo quadragesimo secundo.”

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo primo, A.D. 1341.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii,
quintus-decimus, tenuit Rex Natale apud Wyndeshores.

Eodem anno, Rex Edwardus cum suo navigio Britanniam King
navigavit, ubi per cibos et potus incongruos plures amisit Edward
de suis. Quo tempore missi sunt ad eum duo Cardinales, qui crosses
ex parte Papæ treugas triennes indixerunt inter Reges; sub over to
quo spatio, de jure quod Rex Angliæ vendicavit in regnum Bretagne,
Franciæ, disenti posset ad plenum. In redeundo quoque de where he
Britannia, maxima incommoda per marinam tempestatem suffers
per- great loss.
pessus est, quæ utique ⁴ dicebatur per nigromanticos Regis
Franciæ procurari.

Hoc anno, quinto die Junii, apud manerium regium de Birth of
Langelee, juxta Sanctum Albanum, Domina Philippa Regina Edmund of
peperit filium, qui baptizatus est a Domino Michael Abbate Langley.
de Sancto Albano, et nominatus est “ Edmundus.”

Transit annus iste frugifer et fructifer, rerum venalium
copiosus; regionibus Franciæ atque Scotiæ otiosus; Angliæ
laboriosus, sumptuosus, et studiosus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo secundo, A.D. 1342.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, sextus-
decimus, tenuit Rex Natale apud Kenyngtone solemniter, cum
multitudine tam incolarum quam alienigenarum magna nimis.

Hoc anno, Lodowiens de Bavaria, qui se Imperatorem ap- A.D. 1341.
pellavit, fœdifragus et falsus, Vicariatum citra Coloniam, a Louis of
Rege Angliæ, ut ferebatur, minus consulte susceptum, per Bavaria re-
suas litteras revocavit, et, spretis fœderibus Regi Angliæ sa- vokes the
eramento firmatis, amicitias contraxit cum Rege Francorum. Vicarship
conferred
upon Ed-
ward.

Sub eodem anno, Rex Angliæ transfretavit in Britanniam A.D. 1342.
Armoricam iterato, recepto prius homagio de Domino Jo- Edward
hanne de Monte Forti pro Ducatu Britanniæ, qui fuit verus again
crosses

¹ concordale in the printed texts; erroneously.

corporale in Hemingburgh and
Harl. 655.

² Januarii in the printed texts.

⁴ dicebantur in the printed texts.

² Navet in the printed texts;

A.D. 1342. hæres Ducatus ejusdem; volens juvare ipsum contra Dominum Karolum de Bloys, qui desponsavit filiam alterius fratris germani; ubi Rex Edwardus plures villas, munitiones, et castra rebellantia fortiter conquisivit, et post obsedit ibidem villam de Vanes. Et quamvis Philippus de Valcys, Rex Franciæ, sibi ¹ cum glomerosa multitudine occurrisset, et treugas fecisset, nihilominus remansit villa prædicta Regi Angliæ subjugata. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1343. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo tertio, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, septimusdecimus, tenuit Rex Natale apud Wodestok, cum Regina Philippa et filiis corundem, ac primogenito suo, Principe Walliæ, et Comitibus ac Baronibus multis valde.

A.D. 1342. Eodem anno, Clemens Sextus, quondam Rothomagensis Archiepiscopus, successit Benedicto Duodecimo. Iste Clemens vir insignis litteraturæ fuit, sed prodigalitatis profusissimæ; adeo ut dignitates ecclesiasticas, vacantes in Anglia, suis conferret Cardinalibus, novosque pro eis in Anglia titulos moliretur imponere; qua de causa Rex Angliæ offensus, provisiones per Dominum Papam factas ² cassavit. Et ne quis deinceps tales provisiones afferret, sub pœna carceris atque capitis interdixit.

A.D. 1343. Hoc anno per totum regnum Angliæ decimæ tam ³ temporalium quam spiritualium Regi solutæ sunt.

Eodem anno, Dominus Henricus de Lancastria, Comes de Derby, cum Comitibus de Glovernia, de Warwico, Northamptonia, et Oxonia, Barone de Stafforde, Roberto de Ufford juniore, et aliis multis valentibus, et exercitu numeroso, profectus est versus Scotiam, ad dissolvendum obsidionem quam Scoti plantaverant circa castellum de Lowhmaban; quod quidem castrum commissum fuerat custodiæ Comitis de Northamptonia, Willelmo de Boun, qui quendam militem, dictum "Walterum de Selby," custodem in eodem castro constituerat loco suo: sed ⁴ probitate dicti Walteri et Episcopi Karlcolensis, neonon Domini de Lucy, fuerat obsidione liberatum, antequam supradicti heroci advenissent; sic quod redierunt, negotio nullo facto.

Circa præsens tempus, ⁵ Henricus Burghwashe, Lincolniensis Episcopus, in Flandria, apud Gandavum, diem clausit extremum; cui successit Thomas le Bek, clericus nobilis et

¹ conglomerata in the printed texts.

² cessavit in orig., and in the printed texts.

³ In the original, the word *tem-*

plariorum has been altered by a later hand to *temporalium*.

⁴ *probitati* in orig.

⁵ In reality, this prelate died in December 1340.

Death of
Henry de
Burgh-
washe,

Tenths paid
to the King.
The siege
of Loch-
maban
Castle is
raised.

A.D. 1342.
Accession
of Pope
Clement VI.
King Ed-
ward an-
nuls the
provisions
made by
him in
England.

over to
Bretagne,
to aid John
de Montfort
against
Charles de
Blois.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. excellens. Iste Henricus, quondam Lineolnensis Episcopus, A.D. 1343. enpidus et avarus, apud prædium suum de Tynghurst pareum Bishop of Lincoln. fecerat, et suorum terras contiguas, ipsis ¹invitis, eidem parco adjecerat, et sepibus ac fossatis incluserat: non sine diris illorum inerepationibus ²advenerat terras suas. Post mortem vero suam, apparuit cuidam ex armigeris suis quondam, cum pharetra et arcu, sagittis et cornu, indutus brevi tunica, et ipsa viridi, et ait ei,—“Nosti quod non sine Dei ³offensa et injuria pauperum elausurim istum pareum; datus sum igitur non sino pœna ad custodiam hujus parci, prout vides, quousque terræ isthic inclusæ pristinis possessoribus restituantur. Vade ergo ad fratres meos, Lineolnenses Canonicos, et roga eos ex parte mea, ut hæc omnia pauperibus possessoribus redonentur, a quibus enim injuria ea ⁴tuli.” Canonici vero hæc audientes, et injuriam prælibatam non ignorantes, miserunt unum de Canonicis, “Willelmum ⁵Bacheler” appellatum, ad restituendum sua singulis, et sepes extirpandas fossataque complananda; qui rediens per Abbatem de Sancto Albano, Michaellem, sibi narravit hæc omnia seriatim.

His punishment after death for cupidity.

Restitution made to those who had suffered therefrom.

Eodem anno, Papa Clemens iterum fecit in Anglia provisiones duobus Cardinalibus de beneficiis proximo vacantibus, præter Episcopatus et Abbatias, ad extentam duorum milliuni marearum. Quod Rex et tota regni nobilitas pati noluit; sed procuratores dictorum Cardinalium, sub pœna carceris, Angliam exire coegit. Et cito post, Rex direxit Papæ illam famosam Epistolam pro libertate Ecclesiæ Anglicanæ contuenda, quam præsentibus duximus inserendam:—

King Edward again annuls the provisions made by the Pope in England.

Epistola missa Papæ Clementi pro libertate Ecclesiæ Anglicanæ, plena fructu; cui pro tunc Papa aut Cardinales respondere rationabiliter nesciebant.

MS. Harl. 655. Hemingburgh, II. pp. 403–407. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. “Sanctissimo in Christo, patri ac domino, Domino Clementi, divina providentia Sacrosanctæ Romanæ ac universalis Ecclesiæ summo Pontifici, Edwardus, ejusdem gratia [Rex Angliæ et Franciæ, et Dominus Hiberniæ, devota pedum oscula beatorum.] Pensata Sedis Apostolicæ cle-

King Edward's Letter to the Pope, against Provisors.

¹ *junctis* in the printed texts; but erroneously.

and in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *ademerat* in the printed texts,

³ Supplied from Hemingburgh and Harl. 655.

A.D. 1343. "mentia, ¹[quæ de fomento devotionis Christi fidelium et
 "animarum salute solet esse summe sollicita, non quærens MS. Harl. 655.
 "quæ sunt sua, sed quæ sunt potius Jesu Christi, tenet proba- Hemingh. MS. Bibl.
 "biliter nostra fiducia, quod vestra maturitas in specula Reg. 13
 "celsitudinis Apostolicæ, præclaritate meritorum et scientiæ E. ix.
 "divinitus jam erecta, ea quæ decus Ecclesiæ et devotionem
 "plebis attenuant, ac animarum et rerum pericula commi-
 "nantur, curabit misericorditer reformare. In publicam autem
 "non ambigimus notitiam pervenisse, qualiter ab exordio
 "nascentis Ecclesiæ in regno nostro Angliæ, progenitorum
 "nostrorum Regum Angliæ, et procerum ac fidelium dicti
 "regni, digne recolenda, prioritas propter divini cultus aug-
 "mentum construxit ecclesias, et ipsas ²amplis dotavit pos-
 "sessionibus, ³privilegiis communivit, et ponens in eis
 "ministros idoneos, qui fidem Catholicam in subjectis sibi
 "linguis et populis feliciter propagarunt, per quorum curam
 "et sollicitudinem vinea Domini Sabaoth in cultu et fructu
 "ibidem mirifice fœcundavit: sed, quod dolendum est, ipsius
 "vineæ propagines degenerantur in labruscas, et exterminant
 "illam apri de sylva, singularesque feræ depascunt eam, dum
 "⁵impositiones et provisiones Sedis Apostolicæ, quæ solito
 "gravius invalescunt, ipsius peculium, contra piam volun-
 "tatem et ordinationem donatorum, manus occupant indig-
 "norum, et præsertim exterorum, et ejus dignitates et bene-
 "ficia pingua personis conferuntur ⁶indignis ac alienigenis,
 "plerumque nobis suspectis, qui non resident in dictis bene-
 "ficiis, et vultus commissorum eis pecorum non agnoscunt,
 "linguam non intelligunt, sed animarum cura neglecta, velut
 "mercenarii solummodo temporalia lucra quærunt, et sic dimi-
 "nuitur Christi cultus, animarum cura negligitur, subtra-
 "hitur hospitalitas, ecclesiarum jura depercut, ruunt ædificia
 "clericorum, attenuatur devotio populi, clerici dicti regni,
 "viri magnæ litteraturæ et conversationis honestæ, qui curam
 "et regimen possent salubriter peragere, et forent pro nostris

¹ Reference is here made in the Arundel MS. to the end of the volume, — "*quære reliquum in fine libri*"; where, however, this Letter is not to be found. It is supplied from the text of Hemingburgh, MS. Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *amplius* in Hemingburgh and Harl. 655; *amplis* in the printed

texts of Walsingham, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *et privilegiis*, Harl. 655 and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *eam* in the printed texts.

⁵ *per impositiones* in the printed texts of Walsingham and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *indignis ac* omitted in the printed texts of Walsingham, Harl. 655, and Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Harl. 655. Hemingh. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. “ et publicis consiliis opportuni, studium deserunt, propter A.D. 1343.
 “ promotionis congrua¹ spem ablatam, quæ divinæ scimus
 “ non esse placita voluntati. Quinimmo grave nostrum et
 “ fidelium nostrorum versatur² in præjudicium et inæstimabile
 “ periculum, nisi super hoc citius et consultius caveamus.
 “ Nam jus patronatus, quod nos et fideles nostri in talibus
 “ obtinemus beneficiis, enervatur; Curia nostra, in qua duntaxat
 “ causæ super jure patronatus dictorum beneficiorum tractari
 “ debent, deluditur; et sic jura coronæ nostræ tam probrose
 “ quam damnose deperunt, et regni thesaurus ad extraneos,
 “ ne dicam nostros malevolos, asportatur, subtili forsan con-
 “ jectura, et regni depresso sacerdotio, et ejus exhausto thesauro,
 “ redditur regnum³ debile in adversis, quæ singula et alia quæ
 “ ex præmissis sequuntur incommoda, fuerunt nuper coram
 “ nobis in Parlamento nostro generali⁴ per communitatem
 “ dicti regni palam exposita, unanimi et ferventi petitione
 “ subjuncta, ut prædictis dispendiis quæ⁵ prædictæ com-
 “ munitati videntur intolerabilia celeriter occurramus. Nos
 “ autem Anglicanæ depressionem Ecclesiæ, et exhaeredationem
 “⁶ coronæ regiæ, ac mala prædicta quæ dissimulata diutius
 “ adjecerent verisimiliter graviora, patulo cernentes intuitu,
 “ ad vos successorem Apostolorum Principis, qui ad pascendum,
 “ non ad tundendum, oves Dominicas, ac ad confirmandos, non
 “ ad deprimendos, fratres suos, mandatum a Christo suscepit,
 “ ista deferimus, votivis affectibus supplicantes, quatenus præ-
 “ missis debite ponderatis, ac considerato, quod de jure
 “ creandi sunt de vico populi magistratus, et, juxta dictum
 “ Prophetæ, dandi sunt de⁷ sedentis loco populi⁸ munitores,
 “ quod per beatos Apostolos legitur esse factum, dum gentibus
 “ viros linguarum suarum habentes notitiam transmisissent;
 “ pensata etiam devotionis plenitudine, qua domus nostra
 “ regia, et elerus et populus dicti regni perstiterunt hactenus
 “ in obedientiam dictæ Sedis, propter quod non haberet pater-
 “ nus affectus eis onera et gravamina cumulare,⁹ velitis, ut
 “ pater filiis thesaurizans,¹⁰ alleviare dietarum impositionum

¹ *speciem*, Harl. 655.

² Omitted in the printed texts, Harl. 655, and Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *debilius* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *pro communitate* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *dictæ* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *coronæ nostræ* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *eadem loco* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ *munitores* in the printed texts, and apparently in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁹ Omitted in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹⁰ *allevians* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1343. " et provisionum, ac onerum, jam per Sedem Apostolicam MS. Harl.
 " invalesecentium, gravitatem, permittentes ulterius ut patroni 655.
 " patronatus sui solatium non amittant, ecclesiæque cathedrales Hemingb.
 " et aliæ dicti regni liberas electiones et earum effectum MS. Bibl.
 " habeant; quas quidem ecclesias dicti progenitores nostri Reg. 13
 " dudum ¹in singulis vacationibus earundem personis idoneis E. ix.
 " jure suo regio libere conferebant, et postmodum ad rogatum
 " et ²instantiam dictæ Sedis, sub certis modis et conditionibus
 " concesserunt, quod electiones fierent in dictis ecclesiis per
 " Capitula earundem; quæ ³concessio fuit per Sedem Apo-
 " stolicam ex certa scientia confirmata. Sed contra formam
 " concessionis et confirmationis prædictarum, dicta Sedes per
 " reservationes et provisiones suas dictis Capitulis electiones
 " adimit supradictas, et nobis jus et prærogativam, quæ juxta
 " formam dictæ concessionis nobis competunt in hac parte,
 " propter quod, juxta legem dicti regni nostri, ex quo lex in
 " concessione posita non ⁴servatur, concessio resolvitur, et
 " res statum revertitur in primævum. Super præmissis itaque
 " dignetur, quæsumus, vestra benignitas, ad honorem Dei et
 " salutem animarum, necnon ad ⁵tollenda scandala, præjudicia
 " prælibata, festinum et salubre temperamentum apponere,
 " ut nos et nostri ⁶personam vestram sanctissimam et Sanctam
 " Romanam Ecclesiam revereri cupimus, ut debemus, ecc-
 " santibus dictis malis intolerabilibus, in paternæ vestræ
 " dilectionis dulcedine quiescamus, ⁷revirescatque vestra de-
 " votio per ostensam nobis piæ moderationis vestræ clementiam
 " recreata. Conservet vos Altissimus ad regimen Ecclesiæ
 " suæ sanctæ per tempora prospera et longæva. Datum apud
 " Westmonasterium vicesimo sexto die Septembris, anno regni
 " nostri Franciæ quarto, regni vero nostri Angliæ, decimo
 " septimo."]

¹ Omitted in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *ad instantiam* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ From this word, down to *et provisiones*, is supplied from the printed texts of Walsingham and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. (fol. 226 b.)

⁴ *observatur* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *tollendum scandala et præjudicia* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *qui personam* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *revirescat nostraque*, Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

*Epistola Regi Edwardo pro Cardinalibus quibus
provisiones prius fecerat, expulsis de suis pro-
visionibus, ¹ Domini Papæ directa.*

“ Clemens Episcopus, servus servorum Dei, carissimo in A.D. 1343.
“ Christo filio, Domino Edwardo, [Regi Angliæ illustri, salu- Letter of
“ tem et Apostolicam benedictionem.] Dudum post creationem Pope Cle-
“ ² [novorum Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, pro- ment VI.
“ vida et matura deliberatione prævia per nos facta, honoribus to King
“ Dei et Ecclesiæ suæ sanctæ, ac utilitati reipublicæ, convenire, Edward, in
“ quod Cardinales ipsi qui super expediendis negotiis ad alveum behalf of
“ Apostolicæ Sedis undique confluentibus nobiscum labores et two Car-
“ onera partiuntur, et haberet congrue unde suis valeret neces- dinals who
“ sitatibus, secundum status sui decentiam providere. Demum had been
“ exeogitatis viis et modis licitis, quibus absque minori ecclesi- deprived of
“ arum et personarum ecclesiasticarum gravamine hujusmodi the provi-
“ provisio sequi posset de beneficiis ecclesiasticis tunc in sion made
“ diversis regnis in partibus Christianitatis vacantibus, et in for them.
“ antea vacaturis, usque ad certam summam, pro singulis
“ eorundem novorum Cardinalium, et sub certis formis et limi-
“ tationibus præfatis Cardinalibus distinctis eis, prout expedire
“ vidimus, provinciis, gratias fecimus speciales. Cum autem
“ duobus ex eis Dueatu Aquitanie oriundis, videlicet dilectis
“ filiis nostris Adamaro, titulo Sanctæ Anastasiæ, et Geraldo,
“ titulo Sanctæ Sabinae, Presbyteris Cardinalibus, de hujus-
“ modi beneficiis in regno et terris tuis, fili carissime, consis-
“ tentibus in forma pro ipsis et aliis prædictis Cardinalibus
“ eum magna deliberatione consilii ordinata, gratias hujusmodi
“ providerimus faciendas, ipsique pro eis consequendis gratiis
“ certos procuratores et nuncios suos ecclesiasticos, viros
“ scilicet prudentes et litteratos, ad partes regni tui Angliæ
“ destinarent, ipsi procuratores et nuncii postquam ad regnum
“ pervenientes prædictum, inceperunt ibidem dominorum suo-
“ rum prædictorum negotia proseguere supradicta, per gentes et
“ officiales regios non solum impediti super eis, quinimmo
“ captivati, et tandem de regno prædicto expulsi cum ignomi-
“ nia, sicut infestis nimis reatibus perceperimus, extiterunt.
“ Profecto, fili dilectissime, si præmissa, quæ de procuratori-
“ bus prædictis præmittimus, veritate nituntur attentata, devo-

¹ The words *Domini Papæ* are
omitted in the printed texts.

² The remaining portion of this

Letter is omitted in the Arundel MS.
and is here supplied from MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

A.D. 1343. "tione sincera, quam ad Dominum et soerosanctam Romanam MS. B.11.
 "Ecclesiam, matrem tuam, gerere dinosceris, sicut claræ me- Reg. 13
 "moriæ progenitores tui, Reges Angliæ, gesserunt, dum in E. ix.
 "humanis agerent, ea de tua processisse conscientia faciliter
 "credere non valemus. Certum est autem, quod non solum
 "in regno et terris tuis prædictis, immo quasi in omnibus
 "regnis et partibus, tam propinquis quam remotis, ubi
 "Catholicæ fidei viget cultus, aliis novis Cardinalibus con-
 "similem gratiam fecimus, in quibus rebellionem aliquam
 "præter prædictam, quam, si vera sit, cum dolore cordis
 "referimus factam, nullatenus audivimus usquequaque; satis
 "namque honoribus et commodis regiis credebamus et
 "credimus expedire, quod Cardinales, et illi maxime, qui
 "naturaliter afficiuntur ad honores et comoda tua regia, in
 "regno et terris tuis beneficia obtineant ecclesiastica, quia
 "ex hoc proculdubio libentius et frequentius ad promovendos
 "profectus regios inducuntur, et utinam illi qui nutriti de
 "micis ejusdem Romanæ Ecclesiæ, et ad honores et status
 "exaltati per eam, impedimenta et alia prædicta procurasse,
 "non absque magnæ ingratitude vitio, et aliis suis peri-
 "culis verisimiliter existimantur, ex quibus, præter hoc ex-
 "communicationis et aliis pœnis et sententiis promulgatis
 "adversus tales a canonibus, se periculose nimium subje-
 "cerunt, quæ salutis, famæ, et honoris regii felicia respiciunt
 "incrementa, fidelibus intenderunt studiis, et contrarium
 "acceptando nequaquam lucra propria sub manu regia vena-
 "rentur. Demum, regiam rogamus excellentiam, et in Domino
 "attentius exhortamur, quatenus hiis quæ præmisimus, et
 "aliis quæ in hac parte circumspectioni regiæ possunt
 "occurrere, diligenti præmeditatione intra pectoris regii
 "claustra discussis, ea quæ contra dictos procuratores et
 "quosdam alios præfati Adamari Cardinalis, qui postmodum
 "in eodem regno capti et detineri dicuntur, facta fuerunt,
 "reparari et revocari decenter et benigne faciat, ipsosque
 "procuratores regio favore suffultos, circa prosequenda in
 "eodem regno supradicta negotia plena securitate gaudere,
 "pro divina et nostra dictæque Sedis reverentia faciat regia
 "celsitudo, aures non accommodando regias illis, aliquam in
 "Dei offensam, Ecclesiæ prædictæ contumeliam, ac honoris,
 "salutis, et famæ tui culminis læsionem, possent quomodo-
 "libet redundare, ut Dominum tibi semper propitium, et
 "Sedem prædictam super tuis opportunitatibus constituas
 "promptiorem; rescripturus nobis, fili dilectissime, quæ tua
 "regalis circumspectio circa hæc providerit ordinanda.
 "Datæ apud Villam Novam Annivoniæ Diœcesis, quinto
 "Kalendas Septembris, Pontificatus nostri anno secundo."]

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

De Procuratoribus missis ad Curiam Romanam.

Per idem tempus, Rex Angliæ misit procuratores ad Romanam Curiam, Dominos Henricum de Lancastria Comitem de Derby, Hugonem de Spencer, Radulphum de Stafford, cum ¹Exoniensi Episcopo et multis aliis, dans eis plenam potestatem et mandatum speciale ad tractandum coram Summo Pontifice de jure suo in regnum Franciæ, non ut giudice, sed ut privata persona et amico communi, non in forma nec in figura judicii, etc.

A.D. 1343.
Envoys sent to the Roman Court, to treat of Edward's right to the French throne.

De quodam juvene mirabiliter sensu alienato.

Eodem tempore, contigit quoddam mirabile in partibus Bo- realibus, de quodam juvene, qui fuerat in familia Domini ²J. Baronis de Grastok; qui cum equitaret letus et hilaris per quemdam campum seminatum cum siligine, et cerneret siliginem in modum æquoris fluctuare, repente considerat quemdam homunculum rubeum de siligine caput erigere; qui quanto plus consideravit eundem, tanto plus videbatur sibi crescere in statura: qui appropinquans arripuit frenum ejus, et, vellet nollet, duxit eum in siliginem, ad locum ubi, ut sibi visum fuit, pulcherrima domina cum multis puellis sibi similibus residebat; quæ mox jussit eum equo deponi, et pelle caribusque lacerari; et demum exoriari mandavit. Deinde prædicta domina, caput suum ³secans per medium, cerebrum, ut putabat, abstulit, caput vacuumque reclusit. Quibus ita gestis, eum levare fecit in equum, et abire dimisit. Nec mora; expers et inops ingenii cæpit furere, et furiosos gestus continuare. Cunque pervenisset ad villam proximam, quædam puella, quæ et ipsa de domini sui familia fuerat, et cum multum dilexerat, venit ad eum et curam illius egit; et, ne damna inferret sibi ministrantibus, catenis eum coartari fecit; quæ duxit eum ad multos Sanctos transmarinos pro consequenda sanitate, sed cum nihil profecisset ibidem, regressa est in ⁴Angliam eum eodem. Non tamen defuit sibi ille rubeus et rufus, qui sibi prius apparuit; sed ubique visibilis sibi affluit. Et licet tribus aut quatuor catenis ligatus fuisset, ⁵cas semper solvere

Story of a young man deprived of his senses, and marvellously restored to reason.

¹ *Oxoniensi* in the printed texts; by inadvertence.

² Probably an error for *W*; as the Baron of Greystock at this period was named "William."

³ *cecans* in orig.

⁴ *Angliam* in the printed texts.

⁵ Written *eum*, incorrectly, in orig.

A.D. 1343. consuevit. Tandem, apud Sanctum Johannem de Beverlaco, MS. Bibl. post sex annos hujus miseriæ, recepit integram sauitatem. In Reg. 13 placidum nempe soporem resolutus, visum fuit sibi pulcherri- E. ix. mam dominam ejus caput iterato dividere, et cerebrum, per priorem ablatum dominam, restituere loco suo. Restitutus provide pristinæ sanitati, duxit præfatam puellam quæ eum circumduxerat, et ex ea quindecim filios generavit; qua defuncta, ad sacros ordines se contulit, et presbyter est effectus, et promotus ad ecclesiam de Thorp Basset. Dum autem Missam cum devotione summa celebraret, et corpus Christi, prout moris est, populo videndum manibus elevaret, apparuit rufus ille præfatus, et ait,—“Sit amodo tibi custos, quem “tu tenes in manibus; novit nempe ipse te quam ego melius “custodire.”

Obiit Episcopus Norwicensis.

Death of
the Bishop
of Nor-
wich.
News
brought by
his succe-
sor of the
reconcilia-
tion of the
Duke of
Bavaria to
the Pope.

Hoc anno Antonius Bek obiit, Episcopus Norwiceusis; cui successit Willelmus Bateman. Hic Auditor Papalis Palatii satis famosus. Hoc tempore ¹misit Papa ad Regem Angliæ; qui inter cætera retulit Regi, quod Dux Baviaræ Papæ in omnibus se submitit, et absolutionis beneficium promeruit ab eodem: et sic Papa Imperium, quod prius injuste tennerat, sibi juste contulit et gratiose. Rex vero, cum hæc audisset, ira commotus, ita respondit,—“Et si ipse componat cum Rege “Frauciæ, ego tamen paratus sum configere cum utroque.”

De Florenis factis primo.

Coinage of
florins.

Victory
gained
over the
Saracens
by the
King of
Spain.

Hoc anno ad Turrim Londoniarum jussit Rex florenos fieri; scilicet denarium, obolum, et quadrantem.

Sub hiis diebus, civitas de Algazira capta est per Regem Hispaniæ, qui eam per triennium per terram et per mare obsederat, cum pene innumerabili populo Christiano. Rex vero de Garuade, qui eam occupaverat cum Saracenis, devenit vassallus Regis Hispaniæ, et eidem constituit census annum duodecim millium florenorum. Dominus Papa, hiis auditis, in dicta civitate sedem statuit episcopalem, et Episcopum illius urbis subjecit, tanquam Suffraganeum, Metropolitanæ ecclesiæ Hispalensi.

¹ missus est a Papa in the
printed texts, and in Bibl. Reg. 13
E. ix., continuing the previous sen-

tenec, in reference to William
Bateman.

MS. Bib.,
Reg. 13
E. ix.

*Rotunda Tabula incipitur in utroque regno.
Rotunda Tabula in Anglia.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo quarto, A.D. 1344, qui est ¹annus Edwardi octavus-decimus, Rex Edwardus fecit A Round convocari plures artifices ad castrum de Wyndeshores, et Table built cepit ædificare domum, quæ "Rotunda Tabula" vocaretur: at Windsor habuit autem ejus arca a centro ad circumferentiam, per order of semidiametrum, centum pedes; et sic diametri ducentorum King pedum erat. Expensæ per hebdomadam erant primo centum Edward. libræ; sed expost, propter nova quæ Rex suscepit de Francia, resecebantur ad ²novem libras, eo quod censuit pro aliis negotiis thesaurum plurimum comportandum.

Rotunda Tabula in Francia.

Eodem tempore, Philippus de Valeys, Rex Franciæ, hoc A Round facto Regis Angliæ provocatus, cepit et ipse Rotundam Table commenced by ædificaro Tabulam in terra sua; ut sic sibi attraheret the King of militiam Alemanniæ et Italiæ, ne ad Regis Angliæ Tabulam Francee properarent.

Per idem ³tempus, Rex Franciæ concessit suis hominibus The King liberam facultatem prosternendi arbores, pro navibus faciendis, of France in omnibus ⁴hæcibus suis; unde, infra breve tempus maxima grants copia navium fabricata est, quæ multa damna Anglicis in leave to fell tulerunt. trees for building ships.

Miraculum factum per Sanctum Albanum.

Eodem anno, quædam puella quinquennis, apud molendinum A miraele de Bettlespole juxta ⁵Redburriam, cadens in aquam subito wrought submersa est, et, cum eodem tempore molendinum moliret, et by the rota vehementius, per aquæ abundantis decursum, volveretur, of agency of ejusdem puellæ corpus pertransivit rotam; sed quod credebatur Saint Alban. sub rota contritum vel conquassatum, integrum permansit et illæsum, saltem ab ipsius rotæ oppressione. Cuique plurimi

¹ annus regni Regis Edwardi, a *Conquestu Tertii*, in the printed texts.

² 20 libras in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. The mistake has originated in mis-

copying xx. as ix.

³ temporis in the printed texts.

⁴ balivis in the printed texts.

⁵ Redburnum in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1344. occurrissent ad spectaculum, ¹ut viderent matrem puellæ vehementer lugere et compati natæ suæ, fundentes unanimiter orationem ad Beatum ²Protomartyrem Albanum, et mensurantes corpus puellæ, ³eidem plicantesque denarium, quod mirum dictu est, cœpit puella reviviscere, et post modicum tempus perfecte se vitæ redditam demonstrare.

MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

Privilegia concessa Clero per Regem.

Privileges
granted to
the Clergy
by the
King.

Clerus Anglicanus Regi concessit decimas triennales, et Rex reconcessit eisdem per chartam suam, quod nullus Archiepiscopus sive Episcopus sit arenatus coram Justiciariis suis ⁴causa cujuscunque criminis, si ipse specialiter non præceperit, quousque aliud remedium ordinetur. Item, quod nullus clericus sit arenatus coram Justiciariis suis, sive ad sectam suam, sive partis, si clericus suæ clerimonie se submittat, dicens se, membrum Ecclesiæ Sanctæ, non debere ipsis Justiciariis respondere. Et si sibi imponatur, quod duas uxores duxerit, sive unam, viduam, quod super hoc Justiciarii non habeant commissionem, nec potestatem, ad tractandum per inquisitionem, vel alio modo, bigamiam; sed mittatur Curie Christianæ, etc.

De quodam casu mirabili.

Discovery
of a vast
treasure
through
the agency
of a Sara-
cen phy-
sician.

Venit eo tempore quidam medicus Sarracenus ad Comitem de Warcuna, petens licentiam capiendi quendam serpentem in dominio suo in partibus Walliæ, in loco qui "Brunfeld" appellatur. Qui cum per incantationes cepisset serpentem, dixit esse in caverna, loco vicino, ubi serpens habitaverat, magnam summam thesauri. Quod audientes viri de Hereford, consilio ejusdam Lombardi, qui vocabatur "Petrus Pikarde," fodere cœperunt illic; et reperientes verum esse quod Saracenus prædixerat, illuc in noctibus sæpius convenerunt, donec, explorati a famulis dicti Comitis, capti sunt et carceri mancipati. Comes vero non modicum lucrum sumpsit ex hoc facto.

¹ et in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Prothomartirem in orig.

³ idemque plicantes in the printed texts, the following word being omitted.

⁴ From this word to *Justiciariis suis*, the text, having been accidentally omitted, has been added in a somewhat later hand.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Creatur novus Princeps Insularum Balearium.

Hemingb.
II., p. 415
(?)

Hoc anno, Papa Clemens in Consistorio publico Dominum A.D. 1344. Lodovicum de Hispania creavit Principem Insularum Fortunataram, qui tunc fuit unus de Ambassatoribus Regis Franciæ; et assumpsit Papa pro themate, "Faciam principem super gentem magnam." Illæ autem insulæ sunt in mari Mediterranco, valde fertiles, quarum ¹incolæ nec sunt Christiani, nec de secta Machometi. Donum utique laude dignum ²fuisse, si possessionem pacificam contulisset.

Pope Clement creates a Prince of the Fortunate, or Canary Islands.

De probitate Henrici Comitis de Derby.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Cott.
Cleop.
A. xvi.
Contin.
Murimuth,
(ed. Hlog.)
p. 175.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo quinto, A.D. 1345. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertiæ, nonus-decimus, Henricus de Lancastre, Comes de Derby, in Wasconiam transfretavit, cum sexcentis hominibus de armis, totidemque sagittariis. Qui in primo insultu urbem inunitissimam de ³Brigeras cepit, et undecim nobiles, in ea existentes, et plurimos de plebeiis ⁴captavit. Urbes insignes et villas ibidem, numero quinquaginta sex, Regis Angliæ ditioni subiecit. Paulo post, exercitum Francorum cum manu valida apud Allebroke, contra eum venientem, contrivit, captis nobilibus viginti tribus, cum aliis quasi innumeris viris armorum, cæteris vero aut peremptis gladio, aut turpiter actis in fugam. Erat enim tam liberalis, tam profusus in donativis, ut dulces quisque reputaret militare sub ipso. Nam cum villam aliquam vi occupasset, parum aut nihil sibi collegit, sed exercitui universa permisit. Revera cum villam nobilem de Briggerage post magna pericula et sudores hostiliter ingressus fuisset, permisit cuilibet, domum vel mansam occupanti, tam domum quam in ea contenta.

Successes of Henry, Earl of Derby, in Gascoigne.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

De ⁵liberalitate Comitis de Derby.

Accidit ut quidam miles, nomine ⁶["Reth,"] domum infringeret, ubi monetarii illius terræ monetam in magnis et longis saccis posuerant pro tutela; eumque miles tantam conspexisset pecuniam, rem Comiti nunciavit. Erat enim in superficie

Liberality of the Earl of Derby.

¹ incolæ in orig., by inadvertence.

² Omitted in the printed texts.

³ *Brigerack* in the printed texts.

⁴ *captavit* in orig.

⁵ *libertate* in orig.

⁶ Omitted in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; and supplied from the printed texts.

A.D. 1345. moneta nigra de ære, prout moris est ibidem fabricare. Re- MS. Bibl.
quisivit igitur, quid Comes vellet fieri de eadem. Qui ait;— Reg. 13
“Tua,” inquit, “est domus, tua sunt et in ea reperta.” E. ix.

Regressus miles, dum effunderet e saccis illam pecuniam, ut
sciret ejus summam, subito conspicit inæstimabilem summam
monetæ, de argento puro percussæ, et ¹obstupuit ipsa revisa.
Æstimansque multo plus ibi esse de pecunia quam congruebat
suae fortunæ, reversus ad Comitum rem protinus enarravit.
Cui Comes, “Non,” ait, “decet me dare et donum revocare,
“more puerorum; volo quod tibi permaneant quæ concessi,
“etsi foret pecunia triplo major.”

Death of Adam, Bishop of Winchester. Eodem anno obiit Episcopus Wyntoniensis Adam, qui magno
tempore cæcus fuerat ante mortem. Cui successit Willelmus
Edyndone, Thesaurarius Angliæ. Hic fundavit domum apud
Edyndone, de Ordine, qui nescitur, de secta Fratrum de
²Asherugh.

Death of Henry, Earl of Lancaster. Eodem anno obiit Dominus Henricus Comes Lancastriæ,
pater Henrici Comititis de Derby; et sepultus est Leycestriæ
in Monasterio Canoniorum, præsentibus Rege et Regina, tam
antiqua quam nova, Archiepiscopis et Episcopis, Comitibus et
Baronibus, quasi totius regni. Filius ejus et hæres eo tem-
pore in Wasconia, ut præfertur, actus bellicosos et strenuos
exercebat; quamobrem interesse non potuit exequiis patris sui.

Scoti comburunt villas in Anglia.

The Scots ravage the English Borders. Scoti sub hiis diebus, collecto exercitu quasi triginta mil-
limum, duce Willelmo Douglas, apud Westmerland hostiliter
Angliam sunt ingressi; ad insinuandum erga ipsorum malitiam,
Karleolum et Penreth, et multas alias villulas combusserunt.
Episcopus igitur Lugubaliæ, et Thomas de Lucy, miles
strenuissimus, cum parva manu ex omni parte Scotorum exer-
citus circumierunt in noctibus, et lituis et cornibus, et noc-
turnis clamoribus, sic inquietaverunt, ut nec pro victualibus
exire auderent, nec membra dare sopori. Tandem, cum Scotos
omnino urgeret necessitas, Alexander Stragaun, coadunatis de
Prowess of Robert Oggill and the Bishop of Carlisle. audacioribus suæ gentis, pabulatum exire disposuit. Cui mox
obviam fit Karliolensis Episcopus, cum Roberto Oggill, et
acriter irruunt super Scotos. Demum sors contulit ut Ro-
bertus Oggill cum Alexandro prædicto hastiludiare valeret.
Qui cogens dextrarium vehementer, cum lancea præacuta ipsius
Alexandri corpus perforavit, non sine læsione sui ipsius.

¹ *obstupuit* in orig.; by inadvertence. | Reg. 13 E. ix.: *Asherugh* in the

² Apparently *Assherngger* in Bibl. | printed texts.

MS. Bibl. Nam et ipsum Scotus in latere, sed non letaliter, vulneravit. A.D. 1345.
 Reg. 13 Episcopus a Scotis ab equo et ipse dejecitur, et pene capitur;
 E. ix. sed suorum laudabili probitate et equo restitutus est, et a
 Scotorum manibus liberatus. Et quamvis Scoti visi sunt primo propter suam multitudinem praevalere, commendabili
 tamen Anglorum constantia victi sunt, multis occisis et pluri- Defeat and
 bus captivatis. Interea, Domini de Percy et de Nevyle, ex flight of the
 parte una, Dominus de Lucy ex alia, et viri de Comitatu Scots.
 Lancastriæ ¹externæ, Scotos, jam requie et prandio destitutos,
 in suis tentoriis invadere condixerunt; quod Scoti per ex-
 ploratores cognoscentes, ante dietorum Domiuorum adventum
 in suam patriam meticolose fugerunt.

*Rex intrat Franciam, et capit Cadonum; vastat
 Pikardiam, et transit aquam de Summe.*

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo sexto, qui A.D. 1346.
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, vicesimus, Successes
 E. ix. Rex Edwardus, missis ad Curiam Romanam litteris in quibus of King
 Cont. asseruit per Regem Franciæ Philippum et ejus complices, Edward in
 Murimuth, certis rationibus assignatis, treugas esse violatas, mense Julii France.
 pp. 175, 6. ingressus est mare, in festo Sancti Thomæ Archiepiscopi, om-
 nibus ignorantibus quorsum tenderet. Tandem ²ejusdam
 militis de Harceourte, nuper de Francia exlegati, in Australi
 parte Normanniæ apud Hogges, juxta Sequanam flumen
 applicuit; mox Cadonum hostiliter ingressus, cepit, spoliavit, Capture of
 combussit; et postea multas urbes. Verum quia Philippus Caen.
 Rex Franciæ pontes fluminum versus Franciam in cunctis
 locis quibus transitus ejus esse poterat, ante confregerat, ne
 facultas daretur exercitibus confligendi ad invicem, Rex Ed-
 wardus Normanniæ penetravit, ³in suo transitu Pikardiam
 devastavit et conflagravit, et tandem veniens Pusianum, fractum
 pontem ibidem jussit reparari. Interim, Comes Northamp-
 toniæ, flumen Sequanæ transiens, quingentos ex illis qui pontium
 reparationem impedire conabantur, occidit. Mox Rex Ed-
 wardus, sexto-decimo die Augusti, Sequanam flumen pertransiens,
 patriam ubicunque pervexit, circumcirca destruxit, de-
 prædatusque est illius incolæ, et captivavit. Aquam de
 Summe, ubi antea nusquam fuit transitus, illæsus eum toto suo

¹ ex tertia in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; correctly.

² The word *ducta*, given in the

Continuation of Murimuth, is omitted here. It is omitted also in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ et in in the printed texts.

A.D. 1346. exercitu ¹pertransivit, et de Gallicis, qui transitum impedire conati sunt, duo millia interfecit. Interim Dominus Hugo de Spencer villam de Crotoye cepit ²viriliter, et quadringentos armatos quī ad villę custodiam deputati sunt, interemit. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 176.

De Bello de Cressy.

Defeat of the French at the Battle of Cressy. Rex Franciæ Philippus audiens et cognoscens animositatem ³et constantiam Regis Edwardi, cum jamdudum comparatis et eoductis exercitibus parat ⁴ire obviam Regi Edwardo. Igitur, vicesimo sexto die Augusti Reges sibi obviant eum suis exercitibus ⁵apud Cressy in Pontino; ubi commissum est bellum atrox valde, et multum sanguinis effusum ex parte Gallicorum. Nempe Rex Franciæ Philippus ibi devictus est, eum innumerable exercitu conductitorum, et fugatus. Duo etiam Reges, qui in auxilium venerant Regis Franciæ, scilicet Boemiæ et Majoricarum, ibi perempti sunt. Ferunt utique Regem Boemiæ eæcutientem fuisse, et res positas a remotis cernere non potuisse; qui quæsit a suis qualiter Anglici collocati essent. Cui responsum est, quod dispositi erant pulchre per bella, et quod statuissent a tergo omne cariagium eorundem. "Ipsi," inquit Boemius, "vel mori volunt in campo die ista, vel certe victores existere." Relatum est præterea Regi Boemiæ, quod multi alites, scilicet corvi, cornices, et ⁶mencedulæ, et aliæ cadaverum sectatrices, supra Francorum exercitum volitarent;—"Prodigium," inquit Boemius, "est hoc, et dirum signum; significat," inquit, "exercitum fore mactandum. Attamen," inquit, "applicate me ad aliquem nobilem, cum quo congregi valeam, si potestis." Et mox ejus milites collocaverunt eum in loco ubi copiam habere potuit pugnandi cum Edwardo, Regis Angliæ primogenito. Cumque constanter et bellicose pugnaret, circumclusus et oppressus ab Anglicis, est peremptus. Cecidit ibi præterea Dux Loteringiæ, cum duobus Episcopis, octo Comitibus, et ⁷[pluribus] aliis nobilibus, quorum nomina singillatim scribere longum foret; duoque millia militum ibidem prostrati sunt, et vulgus, cujus numerus ignoratur, in hoc bello necatur. Qui gladios, lanceas, sceures,

¹ *pertransiens* in the printed texts.

² *virimiliter* in orig.; by inadvertence.

³ *probitatem, et constantiam* in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *apud* in orig.; by inadvertence.

⁶ *mencedulæ* in orig.; by inadvertence.

⁷ Supplied from the printed texts.

MS. Bibl. et sagittas Anglorum potuerunt evadere, cum Rege suo A.D. 1346.
 Reg. 13 fugerunt. Philippus vero Rex Franciæ, dum suos hortabatur
 E. ix. et animare conatus est, dum in Anglos, ut lupus inter agnos,
¹ desævit, dum multos prosternit et perimit, ² et gutture et
 femore vulneratur, et bina vice per Regem Angliæ equo suo
 deieitur. Captusque fuisset ibidem, nisi citius sibimet fuga
 consulisset. Quo fugiente, plena victoria cessit Anglis.

Obsidio Calesiæ.

Post præfatam victoriam, Rex Edwardus, recreato, remun- The Eng-
 rato, et refocillato suo exercitu, mox nono die sequente plantavit lish besiege
 obsidionem circa villam Calesiæ, ab olim sibi regnoque suo Calais.
³ toti infestissimæ; quam obsidionem per annum et amplius
 protelavit; per quod tempus ibi multi de Anglicis tum corrup-
 tione cadaverum et intestinorum animalium, tum reliquis
 incommodis, et ⁴ maxime fluxu ventris, perierunt.

Bellum Dunesmiæ inter Anglos et Scotos.

Per idem tempus, David le Brus, Rex Scotiæ, animatus per The Scots
 instigationem Regis Franciæ, cum Scotorum exercitu glome- defeated at
 roso ausus est intrare Angliam, aestimans non remansisse in (Nevill's
 terra nisi clericos et pastores; autinabat enim omnem regni Cross.
 militiam, cum cæteris viris defensoribus, exisse regnum cum near) Dur-
 rege suo. Nec utique sibi constabat de glorioso triumpho, liam.
 quem Rex Angliæ de Rege Franciæ reportaverat; sed progre-
 diens usque Dunelmum, putabat se posse montes æquare
 vallibus, et cuncta ad libitum sibi licere; sed cum opinio sua
 cito scellit. Nam per clerum Eboracensem et paucos laicos,
 non sine confusione maxima, in Vigilia Sancti Luca: Evan-
 gelistæ devictus et captus est, cum Willelmo Douglas et
 multis aliis nobilibus de regno suo, et carcerali custodiæ man-
 cipatus. Qui vero dictam, volente Deo, fecere victoriam,
 fuerunt Dominus Willelmus la Zonche, Episcopus Eboracensis,
 cum clero suæ Diœcesis, Dominus Gilbertus de Umfrevely
 Comes de Angos, Henricus Percy, Radulphus Nevyle, Willel-
 mus Dayneourte, et Henricus Scroop, cum exercitu quem

¹ *desinit* in orig.; by inadvertence.

² *in gutture* in the printed texts.

³ *toto* in orig. and in MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.; as also, in the
 printed texts.

⁴ *maxima* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1346. collegerant Anglicorum, prout poterant in tanta temporis MS. Bibl.
 districtione. Et quamvis pene tota militia Scotiæ ibi capta Reg. 13
 fuerat vel perempta, pauci tamen ibi, Deo laudes, ex Anglicis E. ix.
 ceciderunt. [¹ Valentes ex parte Scotiæ qui ceciderunt] ibidem,
 fuerunt Comes Moraviæ, et Moricius Comes de Stratherne.
 Cum Rege vero capti sunt Comes de Fyfe, de Mentcht, et de
 Wygetoun. Et revera hic dies fuisset ultimus obstinatae
 Scotorum rebellionis, ² si, prædis et captivis tunc omnino
 neglectis, Anglie gentem, ab antiquo rebellem, persequendo de
 terra viventium delevisset.

Birth of the Eodem anno, tertio Kalendas Augusti, Regina peperit filiam
 Princess nomine "Margaretam."
 Margaret.

Probitas Thomæ de Dagworthe.

Success of Eodem anno, Thomas de Dagworthe miles, genere ³ Anglieus,
 Thomas de eum octoginta armatis et centum sagittariis, tertio Nonas
 Dag- Junii contra Karolum de Bloys et magnates Britanniae, et
 worthe, in multos extraneos, circumquaque collectos, habito conflictu
 Britanny. valido, velut alter Machabæus, per duas vices prævaluit dic
 illa; deletis nempe plurimis in ore gladii, multos cepit;
 habuit enim idem Karolus in exercitu suo mille quingentos
 armatorum, octo millia balistariorum, et triginta millia peditum.

Acta Comitum de Derby.

Exploits of Eo quoque anno, mense Augusti, tenente ⁴ consilium in
 the Earl of Aquitannia Domino Henrico de Lancastre, Comite de Derby,
 Derby in eum suis magnatibus, Johannes primogenitus Regis Franciæ,
 France, qui villam de Aquiloun longo tempore obsederat, sed eam obti-
 nere non poterat, misit ad Henricum pro treugis habendis;
 quæ sibi negabantur expresse. Johannes ergo, quanquam
 jurasset se non recessurum antequam villam intrasset, relictis
 tamen ⁵ sarcinulis et tentoriis, confusus abeessit. Expost mox
 idem Henricus dictam villam de Aquiloun, et villam de Reas,
 aliasque multas villas, eum castellis de Agoneys et Tonyngges,
 sibi stabilivit. Deinde progrediens per Seyntonge, cum mille

¹ This and the five following words, supplied from MS. Bibl. Reg. 13 E ix. are omitted in orig., and in the printed texts.

² Erroneously given as *et* in orig.; *si* in the printed texts, and in MS.

Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Anglus* in the printed texts.

⁴ *consilio* in orig.; *concilio* in the printed texts.

⁵ *sarcinolis* in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

armatis hominibus, pernoctavit in villa de Salueterre, tunc sibi A.D. 1346.
reddita prae timore. Post hæc, villas Sancti Johannis de
Angeleyn et de Livesham potenter cepit ¹[cum castris earum-
dem. Inde progrediens, civitatem Pictavorum potenter cepit]
per insultum, captis resistentibus vel occisis, et quodam
Episcopo, cum quatuor Baronibus et multis aliis fugientibus
ex alia parte ²civitatis; in qua cum cepisset spolia quanta
placuit, rediit Burdegaliæ cum triumpho.

*De captione Calesiæ et reditu Regis in Angliam, et
periculo quod perpressus est in mari.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo septimo, A.D. 1347.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice- Flight of
simus primus, cum Rex Angliæ strictius obsideret Calesiam, the King of
Rex Franciæ, juxta promissionem quam obsessis promiserat, France,
collecto exercitu, Calesiam appropinquat, ad dissolvendum ob- and cap-
sersionem, si quoquomodo valeret. In crastino vero adventus ture of
sui, clam ³anfugit diluculo, relictis tentoriis, cum victualibus Calais.
abunde refertis, metuens nimirum Anglici Regis audaciam,
quam expertus fuerat parum ante, damno suo. Qui in Calesiam
villam tenebant contra Regem Angliæ, viso quod Rex Franciæ
anfugisset, jam omnino desperantes de succursu, et eo maxime
quod fame et inedia tabescebant, villam Regi Angliæ reddi-
derunt, salvis vita et membris. Rex autem ingressus villam,
ejus dispositioni et ordinationi totaliter intendebat, quasi per
spatium unius mensis manens ibidem.

Papa vero, considerans rem contigisse contrariam votis suis, The Pope
et jam Regem Angliæ effectum celeberrimum inter omnes proposes a
reges, interposuit partes suas, ut treuga fieret inter regna. truce.
Et post hæc cum summa laude et gloria Rex Edwardus,
circa festum Sancti Michaelis, in Angliam est reversus. Sed in Edward
redeundo, sicut quondam de Britannia Minori repatrians, maxi- returns to
mam tempestatem perpressus est in mari; ubi multos valentes England.
et probos de suis amisit, sic et modo magnas pertulit adver- Is over-
sitates; ⁴unde Beati Virgini conquestus est, dicens,—“Sancta taken by a
“Maria,” inquit, “Domina mea, quid est, quod tendendo storm, and
“versus Franciam, felici aura potior mare placatur, et cuncta invokes the
Virgin
Mary.

¹ This and the eight following words, supplied from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. are omitted in orig., and in the printed texts.

² *civitatis* in the printed texts.

³ *anfugit* in orig.

⁴ This is somewhat similar to the context of MS. Cotton. Cleopatra A. xvi. (s.a. 1347).

A.D. 1347. “ prospere mihi succedunt; in redeundo vero versus Angliam, MS. Bibl.
 “ mihi eveniunt ¹sæva infortunia, et nimis adversa?” Reg. 13
 E. ix.

De captione Karoli de Bloys.

Capture by Thomas de Dagworthe of Charles de Blois. ²Eodem anno, Thomas de Dagworthe supradictus, cum trecentis armatis et quadringentis sagittariis, Karolum de Bloys, in obsidione Rupis Dirianæ laborantem, duodecimo Kalendas Julii, in aurora diei superveniens, est aggressus, multitudinem ad prælium præparatam et ejus adventum præstolantem prostravit, Karolum cepit cum multis nobilibus, triumphumque obtinuit, futuris sæculis merito commendabilem. Erant autem in exercitu Karoli militum et sentiferorum mille ducenti, et aliorum armatorum sexcenti, balistariorum duo millia, et peditum copia magna valde.

De pace et gloria regni Angliæ isto anno.

A.D. 1348. Effect in England of the successes gained in France. Spoils of the French dispersed throughout England. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo octavo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicissimus secundus, composita pace per totam Angliam, videbatur Anglicis quasi novus sol oriri, propter pacis abundantiam, rerum copiam, et victoriarum gloriam. Nam nullius nominis erat fœmina quæ non aliquid de manubiis Cadomi, Calesiæ, et aliarum urbium transmarinarum, vestes, furruras, culcitras, et utensilia, possidebat; mappæ mensales et monilia, cyphi ³murrei et ⁴argentei, linthea et lintheamina, sparsim per Angliam in singulorum domibus visebantur. Tunc superbire cœperunt matronæ Anglicanæ in apparatus matronarum Galliæ Celticæ, et ut illæ dolebant de rerum suarum ⁵amissione, sic istæ gaudebant de rerum dietarum acquisitione.

De magna pluvie inundatione.

Great fall of rain, followed by pestilence. Hoc anno fuit magna pluvie inundatio, quæ durabat a festo Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ usque ad Natale Domini proximo sequens; quam secuta mox est mortalitas in Oriente

¹ *sæva* in orig.

² From this word down to *Bloys* is repeated in orig., by inadvertence.

³ *aurei* in the printed texts.

⁴ *argentea* in the printed texts.

⁵ *amissione* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. Saracenorum et incredulorum aliorum; in tantum, ut vix A.D. 1348.
 Reg. 13 decimum vitæ relinqueret Saracenum; qui putantes hanc
 E. ix. eis pestem immissam propter incredulitatem suam, ad fidem
 se ¹Christi converterunt; sed comperto quod in secta Christiana
 eadem pestis invaluit, iterum ad ²vomitum revertuntur.

*De magna mortalitate in Anglia, quæ a modernis
 vocatur "Prima Pestilentia."*

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo nono, qui A.D. 1349
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, vicesimus A great
 E. ix. tertius, magna mortalitas hominum grassata est per orbem; pestilence
 Cont. Mu- incipiens ab Australibus et Borealibus plagis, tantaque clade in England,
 rimuth, pp. ³desinens, ut vix media pars hominum remaneret. Tunc villæ, and
 178, 9. olim hominibus refertissimæ, suis destitutæ sunt colonis, et throughout
 adeo crebra pestis invaluit, ut vix vivi potuerunt mortuos the world.
 sepelire. In quibusdam vero religiosorum domibus, de viginti
 vix supererant tantum duo. Æstimabatur autem a pluribus,
 quod vix decima pars hominum fuisset relicta ad vitam.
 Hanc pestilentiam e vestigio lues animalium est secuta; tunc Followed
 redditus perierunt, tunc terra, ob defectum colonorum, qui by a mur-
 nusquam erant, remansit inculta. Tantaque miseria ex hiis rain
 malis est secuta, quod mundus ad pristinum statum redeundi amongst
 nunquam postea habuit facultatem. animals.

De fraude Gallorum apud Calesiam, et eorum casu.

Eodem anno, quidem miles, nomine "Galfridus Charneys," The French
 unus de secretariis Regis Franciæ, venit clam et subdole cum attempt to
 multitudine pugnatorum ad capiendum Calesiam, secundo die take Calais,
 Januarii, secundum quod erat per prins dolose conductum but are
 inter ipsum et custodem illius villæ; ut saltem, si villam repulsed by
 obtinere non posset, ad minus castrum villæ sine dubio King
 obtineret. Et ut ita fieret effectualiter, solvit præ manibus Edward.
 præfato custodi, qui fuit oriundus ex Janua, pecuniæ magnam
 summam. Quod cum Regi Angliæ Edwardo fuisset intima-
 tum, nescientibus Francigenis, illuc secrete cum suis advenit
 armatis ad unguem. Miles vero prædictus, juxta conventionem
 inter ipsum et Januensem factam, misit quosdam de suis, ut

¹ Christiani in orig.

² In reference to Prov. xxvi. 11,
 2 Peter ii. 22.

³ deferviens in the printed texts;
 desaviens in MS. Bibl. Reg. 13
 E. ix.

A.D. 1349. liberum introitum obtinerent, suo nomine, in castrum præ- MS. Bibl.
 dietum. Quibus ingressis, pons ligneus, subito elevatus ante Reg. 13
 fores, inclusit ingressos, et exclusit deforis existentes. Mox E. ix.
 Rex Edwardus, extra villam Calesiæ eum suis egressus, Cont. Mu-
 animose Franeigenas est aggressus. Orta est ergo gravis rimuth, pp,
 pugna inter Francos et Anglicos, et tam acriter pugnatum est 179-181.
 ex utraque parte, quod vix cum Rege Edwardo remanserunt
 triginta de suis, tam constanter, tam fervide, erant cum Gallis
 occupati. Rex Edwardus, ¹proinde frendens apri more, et ab
 ira et dolore turbatus, evaginato gladio, Sanctum Edwardum
 et Sanetum Georgium invocavit, dicens, “*Ha* ²*Sant Edward*,
 “*Ha Sant George*”; quibus auditis et visis, ³confestim Anglici
 confluebant ad regem suum, et, facto impetu contra hostes,
 tam animose insteterunt, quod ducenti ex illis ceciderunt inter-
 feeti, et miles supradictus captus est, eum pluribus aliis suæ
 gentis. Nonnulli vero fugæ præsidio sunt salvati.

Plena Remissio.

Full remis- Interim, ⁴sæviente peste in Anglia, Dominus Papa Clemens
 sion of sins concessit plenam remissionem, causa hujus epidemiæ, omnibus
 granted to vere contritis et confessis per totum regnum morientibus.
 those dying Item obiit Simon, Abbas Westmonasteriensis; cui successit
 by the Symon ⁵Banham, qui mox factus est regni Thesaurarius,
 pestilence. deinde Episcopus Eliensis, extunc regni Caneellarius, deinde
⁶Archiepiscopus Cantuariensis, demum Presbyter Cardinalis
 tituli Sancti Sixti, postremo Episcopus Prænестinus.

De Bello apud Wynchelsea.

A.D. 1350. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo, qui est MS. Bibl.
 The Span- annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicesimus Reg. 13
 ish fleet quartus, commissum est bellum navale inter Anglicos et E. ix.
 defeated by ⁷Hispanos quarto Kalendas Septembris. Edwardus nempe,
 the English Rex Angliæ, cum paucis navibus obviavit navigio Hispanniæ,
 off Win- viris bellieosis refertissimo, juxta Wynchelsea; et facto atrocis-

¹ *provide* in the printed texts.

² *Sainct* in the printed texts ;
Seint in Cont. Murimuth.

³ *milites confestim* in the printed
 texts.

⁴ *sequente* in the printed texts.

⁵ Properly *Langham*, as in MS.
 Bibl. Reg. 13 E. ix. and Cont. Muri-
 muth.

⁶ *Episcopus* is added in orig., by
 inadvertence.

⁷ *Hispanas* in orig.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. simo conflictu, ¹ multi cæsi, multi læsi sunt ex utraque parte. A.D. 1350.
 Nam tam fervens erat bellum, tam crebra vulnera inflicta ex omni parte, quod ab illo prælio vix aliquis evasit illæsus. Demum, Deo volente, victoria cessit Anglis. Captæ sunt ibi igitur viginti sex naves magnæ, reliquis submersis vel in fugam versis. In hoc conflictu, dum Hispani, timidi et superbi, atque fidentes in robore suo et strenuitate, dedignantur se reddere jussu Regis Edwardi, omnes miserabiliter perierunt, alii ferro cæsi, alii aquis submersi.

Hoc anno obiit Magister Thomas Bradwardyne, Cantuariensis Archiepiscopus; cui successit Magister Symon Islepe. A.D. 1349.

Death of
Thomas
Bradwar-
dyne.

Translatio Sancti Thomæ Herefordensis.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 181, 2. Eodem anno, cum magna veneratione facta est Translatio Sancti Thomæ, Herefordensis Episcopi, Rege præsentē, cum nonnullis Ecclesiæ Anglicanæ prælatis regnique nobilibus, et aliis plebeis in multitudine copiosa. A.D. 1350.
 Translation of Saint Thomas.

Eodem anno, factum fuit duellum in palatio Regis apud Westmonasterium inter Dominum Bastard, filium Philippi Regis Francorum, et quendam militem de Ypres; cessitque victoria Johanni præfato. Duel between the son of King Philip and a Flemish knight.

De anno Jubilæo.

Annus iste erat Jubilæus, quo multi de populo utriusque sexus, pro gratia remissionis suorum peccaminum consequenda, Romam sunt profecti. Quo quidem anno, venerunt in Angliam pœnitentes, viri nobiles et alienigenæ, qui sua corpora nuda usque ad effusionem sanguinis, nunc flendo, nunc canendo, acerrime flagellabant; tamen, ut dicebatur, nimis hoc faciebant inconsulte, quia sine licentia Sedis Apostolicæ. Year of Jubilee.
 Arrival of Flagellants in England.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. acerrime flagellabant; tamen, ut dicebatur, nimis hoc faciebant inconsulte, quia sine licentia Sedis Apostolicæ.

De fabricatione Grossorum et dimidii Grossi.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 182. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, vicissimus quintus, Willelmus de Edyngdone, Wyntoniensis Episcopus, regni Thesaurarius et vir magnæ prudentiæ, et qui plus Regis dilexit commodum quam communitatis, excogitavit A.D. 1351.
 Groats and half groats made.

¹ These two words are omitted in the printed texts: they are found in

Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1351. et fecit inseculpi novam monetam, scilicet grossum et dimidium grossum; ¹ sed hæc erant minoris ponderis quam correspondens summa sterlingorum. Quæ res fuit exposit occasio, quod vicialia sive mereimonia fuere per totam Angliam magis cara. Operarii vero, et artifices ac servientes, ² proinde callidiores et fraudulentiores solito sunt effecti. Contra quorum astutiam et superbiam, nequitiam et avaritiam, ordinata sunt Statuta per Parliamentum ad Westmonasterium, exposit anno regni Regis Edwardi, Tertii a Conquæstu, vicesimo octavo et tricesimo quinto; sed parum aut nihil communibus profecerunt.

Rise of
prices in
consequence.

Statutes
as to the
wages of
labourers.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
p. 182.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

De Bello de Mauron, et probitate Domini Walteri de Bentele.

A.D. 1352. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicesimus sextus, in Vigilia ⁴ Assumptionis Beatæ Mariæ, Dominus Walterus de Bentelee, miles ⁵ egregius et Custos Britanniae Armoriciæ, juxta Mauron, inter villas de ⁶ Reymes et Plumerel, cum trecentis hominibus ⁷ armorum et totidem sagittariis, debellavit et vicit Marescallum Franciæ, venientem hostiliter contra eum cum exercitu excessivo. Nempe ex parte Gallicorum cæsi sunt ibidem viri nobiles, id est, domini tresdecim, milites vero centum quadraginta, scutiferi quoque centum; tot autem pedites quod eorum numerus non facile poterat deprehendi. Capti sunt ibidem insuper novem domini, milites et armigeri centum quadraginta. Galliei et Britanni per hunc eventum sunt maxime consternati, et eorum fastus et superbia inclinati.

Prowess of
Walter de
Bentele,
and defeat
of the
French in
Britanny.

Death of
Pope Cle-
ment VI.
The Bishop
of Roches-
ter resigns
his Bishop-
ric.

Obiit Clemens Papa, cui successit Stephanus Episcopus Ostiensis, qui "Innocentius Sextus" est vocatus. Eodem anno, Haymo ⁸ Atte Heth, Episcopus Roffensis, sponte et notorie renuntiavit Episcopatu, resignans illum in manus Papæ. Cui Papa providit de Magistro Joanne de Schepeye, monacho et Priore dietæ Sedis. Sub quo tempore incepit magna caristia rerum venalium, id est, ferri, plumbi, aeris, et omnium aliorum.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
pp. 182,
183.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

¹ This passage is not in the Continuation of Murimuth.

² provide in the printed texts.

³ These two words are omitted in the printed texts.

⁴ Ascensionis in MS. Bibl. Reg. 13

E. ix., Cleop. A. xvi., and Continuation of Murimuth.

⁵ aggregius in orig.

⁶ Reymes in the printed texts.

⁷ armatis in the printed texts.

⁸ More generally known as "De Hythe."

MS. Bibl. Eodem anno, Willelmus, Dux Selandiæ, duxit in uxorem
Reg. 13 filiam Henrici, Comitis Lancastriæ.
E. ix.

Statuta fiunt in Parlamento Londoniis, sed frustra.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio, A.D. 1353.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-
simus septimus, tenuit Rex Parliamentum apud Westmonaste-
rium post festum Paschæ; in quo statutum est, inter cætera, Parliament
at West-
minster.
Statutes as
to wages of
labourers
and journey-
men; as to
length and
breadth of
cloths; and
as to the re-
moval of
impediments
in rivers.
quod servientes et operarii, et ¹cæteri frequentatores servilis
operis, de cætero pro dictis suis sive annuis famulatibus plus
mercedis vel stipendii non accipiant quam solebant accipere
ante annum pestilentiæ, quovismodo. Præterea, statutum est
ibidem, ut panni venales per totam Angliam sint in longitu-
dine et latitudine sicut olim statutum est apud Northamp-
toniam; et quod omnia molendina et alia quæque impedimenta
navium, lemborum, et omnium aliarum ²vecturarum, per
rivos aquarum omnium in Anglia, tollantur et delegantur.
Quæ omnia expost, mediante pecunia et singulari dominorum
amicitia, stare permittebantur ad communium detrimentum. The latter
ineffectually.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
p. 183.
MS. Cleop.
A. xvi.

Eodem anno, tanta fuit siccitas a mense Martii usque ad
mensem Julii, ³ut vix per totum tempus hoc plueret super
terram; unde contigit, ut sementa, herbar, et omnia alia olim
fructifera, perierunt. Ob quam causam, Anglia semper fertilis
ab aliis regionibus petere alimoniam coacta est. Ujus mise-
riæ condolens Willelmus Dux Selandiæ, naves plures onustas
siligine Londonias destinavit; quæ non parum profecit incolis
regionis. Brought in
England,
and conse-
quent fam-
ine.
Relief given
by the Duke
of Zealand.

Primus Dux Lancastriæ.

¹Hoc anno, Henricus, Comes Derbyæ et Lancastriæ, apud
Westmonasterium Dux Lancastriæ est creatus; et Radulphus
de Stafforde Comes Staffordiæ factus est. Creation of
the Duke-
dom of Lan-
caster and
Earldom of
Stafford.

*De prolocutione concordiæ inter Reges Franciæ et
Angliæ; quæ frustra fuit, dolo Francorum.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto,
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-

¹ *cetis* in orig.; by inadvertence.

² *vecturarum* in orig., and in the
printed texts.

³ *quod* in the printed texts.

⁴ This is an error. These crea-
tions took place in 1351.

A.D. 1354. *simus octavus, facta est concordia, et juramento firmata, inter Reges Angliæ et Franciæ; exeepto quod sigilla eorum ad scripta indentata nondum fuerant apposita. In quibus continetur, quod Rex Angliæ haberet omnes terras suas Ducatus Aquitaniæ, quas sibi Rex Franciæ injuste usurpaverat, ¹ si Rex Angliæ totum jus et clameum quibus regnum Franciæ vendicabat, Regi Francorum remitteret, ac in perpetuum renunciaret. Super quo negotio, ex parte Regis Angliæ missi sunt solemnes nuncii ad Romanam Curiam, videlicet, Dominus Henricus Lancastriæ, Ricardus Comes Arundeliæ, Willelmus Norwicensis Episcopus, et Guydo de Brian, ut Dominus Papa dictam concordiam confirmaret. Sed dolo et fraude Gallorum, quibus jugiter adhærebant, una cum conniventia Domini Papæ, a concordia est discessum. Rex vero Edwardus, ex hoc non modicum ² est exasperatus; ³ copiose exercitu congregato, regnum Franciæ confestim intravit, ac illud vastare cœpit.*

King Edward again enters France.

Two Minorites burnt at Avignon. Hoc anno, feria tertia in hebdomada Pentecostes, combusti sunt apud Avinionem duo Fratres Minores, pro quibusdam erroneis opinionibus, prout Domino ⁴ Papæ et suis Cardinalibus videbatur.

Disturbances at Oxford, between the scholars and townsmen. Illo quippe anno, grandis seditio inter laicos et scholares Oxonienses est exorta. Laici nempe, collecta multitudine virorum de patria convicina, in scholares atrocissime irruerunt, et quosdam vulneraverunt, ⁵ et quosdam crudeliter pemerunt. Tandem, more prædonum bona scholarium diripientes, eos de villa fugere compulerunt. Propter quod, Oxonia din postea erat supposita ecclesiastico interdicto; sed demum, mediantibus regni magnatibus, et eorum amicis, pax inter eos tali pacto firmata est; ut eives Oxonienses, qui causas discordiæ ministraverant, firmiter et perpetualiter obligarent se nunquam de cætero scholaribus Oxoniensibus fore nocivos, vel eis læsionem aut injuriam illaturos; regimenque totius villæ Cancellarius Universitatis, qui pro tempore ⁶ fuerit, et nullus alius, saltem laicus, inposterum ⁷ obtineret.

The town long placed under ecclesiastical interdict.

De Venditione Lanarum.

The Staple of wool removed from Flanders to certain places in England. Eodem anno, per Consilium Regis Angliæ Stapula lanarum de Flandria revocatur, cum omnibus ad eam pertinentibus, et stabilitur in Anglia, sed tamen divisim per loca; videlicet, Westmonasterii, Cantuariæ, Ciestriæ, Bristolliæ, Lincolnæ, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.

¹ *ou* in orig.

² Omitted in the printed texts.

³ *copioso* in the printed texts.

⁴ *Papa* in orig.; by inadvertence.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *fuit* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ *optulet* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. et ¹Holl, in omnibus libertatibus, consuetudinibus, et juribus, A.D. 1354. eidem concessis in perpetuum.

Transfretatio Ducis Lancastriæ.

Per idem tempus transfretavit Henricus Dux Lancastriæ, cum magnificentia et honore, ad ineundum singulare certamen Parisius cum Duce de Brouneswyk, qui res suas deprædatus est cum rediret de Romana Curia; sed intervenientibus dominis, nihil actum fuit.

Contem-
plated com-
bat between
the Dukes
of Lancas-
ter and
Brunswick.

*Princeps, accepto Principatu Aquitanniæ, transfretavit.
Mors Regis Franciæ.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo quinto, A.D. 1355. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-
simus nonus, dum Rex Angliæ teneret Consilium apud West-
monasterium, nunciatur eidem Philippum Regem Franciæ
fore ²mortuum, et Johannem, filium ejus, in Regem Franciæ
coronatum; eundemque Johannem Karolo, filio suo seniori,
qui dictus est "Dolphinus de Vienna," Ducatum Aquitanniæ
contulisse. Quibus auditis, Rex Angliæ indignatus, advocato
coram suis proceribus Domino Edwardo, primogenito suo, illi
Ducatum Aquitanniæ assignavit, quia sibi jure hæreditario
pertinebat; præcipiens ³quod se contra suos adversarios tueretur.
Qui innox, una cum patre suo imploraturus auxilium, in Anglia
locâ Sanctorum visitans, diversis diversa munera condonavit.
Quo tempore, Rex pater apud Westmonasterium caput sanctis-
sini obtulit Benedicti.

Death
(A.D.
1350) of
Philip V.,
King of
France.

Prince
Edward
created
Duke of
Aquitaine.

The head of
St. Benedict
presented to
Westminster.

Deinde Princeps Walliæ Edwardus, præfati Regis primogeni-
tus, secundo Kalendas Julii, paratis omnibus in expeditionem tanti
negotii, ac comitantibus cum Comitibus de Warwyke, Sowthfolk,
Sarum, et Oxonia, et mille hominibus ⁴armorum totidemque
sagittariis, in Nativitate Sanctæ Mariæ apud Plimmouthæ veli-
ficare cœpit. Igitur cursu prospero perveniens Aquitanniam, a
nobilibus regionis honorifice susceptus est. Quibus adventus sui
causam notificans, et habita deliberatione optima, decimo die
Octobris equitare cœpit, transiens per patriam de Juliac sibi
subjectam, deinde per patrias de Armanak, do la Ryver,
Cunyggerslee, Tholeuse, Karkasone, et Nerbone, juxta mare
Græcum, villasque quamplures, quasdam muris clausas, per octo
hebdomadas cundo et redeundo, captis prædis et spoliis, igne

The Prince
of Wales
arrives in
Aquitaine,
and invades
France.

¹ *Hull* in the printed texts.

² This event is singularly mis-
placed, as it took place in 1350. The
same error is committed in MS.
Cleop. A. xvi. and in the Cout.

Murimuth, the narrative of which
last is very similar.

³ *ut* in the printed texts.

⁴ *armatis* in the printed texts.

A.D. 1355. devastavit, nulla resistantia sibi facta. Extunc hyemavit ibidem. MS. Bibl.
Interim procures sui multas ¹ bonas villas muratas et castra sibi Reg. 13
subjugaverunt; quamobrem territi multi nobiles, sese cum suis E. ix.
dicto Domino Principi submittentes, fide Anglici devenerunt. MS. Cleop.
A. xvi.

*De transfretatione Regis Angliæ et fuga Regis
Franciæ.*

Hoc anno, circa principium mensis Novembris, Rex Angliæ MS. Bibl.
Edwardus audivit Johannem Regem Franciæ ad Sanctum Reg. 13 E. ix.
King Ed- ward again enters France. Audomarum velle expectare adventum suum, et paratum ad Cleop. A. xvi.
diminandum contra eum. Qui mox Calesiam transfretavit, cum Cont. Muri-
duobus filiis suis, Leonello Comite Ultoniæ, et Johanne de muth, p. 186.
Gant Comite de Richemund, ac Domino Henrico Duce Lan-
castriæ, Comitibusque Northamptoniæ, Marchiæ, et Staffordiæ,
aliisque magnatibus et hominibus ² armorum, scilicet ad duo
millia bellatorum. Secundo die Novembris, egressus Cale-
siam, profectus est versus Sanctum Audomarum, ubi putavit MS. Bibl.
The French King re- treats, and Edward withdraws, laying waste the country. Regem Franciæ cum ingenti exercitu expectare. Sed Rege Reg. 13 E. ix.
Angliæ appropinquante, Rex Franciæ retrocessit, vastando Cleop. A. xvi.
patriæ suæ victualia, ne eis Anglici fruerentur. Quem sic MS. Bibl.
fugientem Rex Angliæ insecutus est usque Haden; et visis Reg. 13 E. ix.
defectu victualium, vecordiaque sui adversarii, rediit vastando MS. Cleop.
totam patriam per dies decem. A. xvi.
Cont. Muri-
muth, p. 186.

Villa Berwici capitur per Scotos.

Berwick taken by the Scots. Et dum hæc agerentur, Scoti subdole et nocturno tempore
ceperunt villam de Berewico, nullos nisi resistentes occidendo;
King Ed- ward re- turns. castrum tamen remansit in manibus Anglicorum. Ob quam
causam Rex Angliæ reversus est.

Grant made by Parlia- ment. Eodem anno, in Parlamento apud Westmonasterium con-
cessum est Regi, ut habeat de quolibet sacco lanæ, per sex
annos sequentes proximo, quinquaginta solidos.

Birth of Thomas of Woodstock. Eodem anno, septimo Idus Januarii, natus est Regi Edwardo
apud Wodestock filius, et vocatum est nomen ejus "Thomas."

*Rex recipit villam Berwici, et ut corona regni Scotiæ
in Regem Angliæ ³ transfertur.*

A.D. 1356. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, MS. Bibl.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, Reg. 13
tricesimus, Rex Edwardus adivit partes Boreales cum ex- E. ix.

¹ Omitted in the printed texts.

² armatis in the printed texts.

³ transferuntur in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

creitu populoſo, ut villam de Berewyk eriperet de Scotorum manibus perfidorum. Igitur dceimo tertio die Januarii, Rege Edwardo in caſtro de Berewyk exiſtente, et exercitu ejus prope villam, Scoti, ſibimet metuentes, ſine damno vel difficultate villam Regi reddiderunt; ſed tamen quidam ex Angliſ, interim deviantes, captivantur a Scotiſ. Confeſtim poſtea, vicesimo quinto die Januarii, apud Rokesburghe Dominus Edwardus Bayllo, Rex Scotiæ, regnum et coronam ejusdem tranſtulit in Edwardum Regem Angliæ, litteriſ ſuiſ patentibuſ et authenticis inde confeſtiſ.

A.D. 1356.
The Scots
ſurrender
Berwick.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
Muri-muth,
pp. 186, 7.

Eodem anno, Dominus Edwardus, primogenituſ Edwardi Regiſ Angliæ, Princepſ Walliæ, exiſtens in Waſconia, conſulit Burdegaliſeſ et proceres illiuſ patriæ de aggre-diendo regno Franciæ, aliſque terriſ ſibi nondum ſubjugatiſ. Cujus propoſitu-m Comes de Armenak, domini ſui proditor, Regi Franciæ illico nunciavit, et quæ mala regno Franciæ immincbant. Quod veraciter agnoſcens Johannes Rex Franciæ, ſtatim juiſſit proſterni omneſ pontes ſuper fluvium Leyre, quos veteres non ſine ¹ magniſ expenſiſ extruxerant. Princepſ autem Edwarduſ hæc audiens, exercitu congregato, ſexto die Julii cœpit de Burdegalea proficiſci, tranſiens per patrias de Agi-neres, Peregor, Lymosyn, Berry, et de Saloigne. In quo tranſitu plureſ villas ſibi rebelleſ incendio, et plureſ, cum caſtriſ et munitionibuſ ſibi reddituſ, obtinuit ſub tributo. Itinerando quoque, hominu-m ² armorum pluſ quam ſex millia captivavit. In patria vero de Saloigne, capta villa de Remo-rantyn, caſtrum ejusdem ſex diebuſ obſedit. Cui obſeſſi non valenteſ reſiſtere, caſtrum reddiderunt; ubi capti ſunt ³ [Do-minuſ] de Croun et Burſegaund, aliique militeſ, et ⁴ armorum homineſ octogiuta. Deinde progreſſuſ eſt per Toreigne et Peytou, et ibi, prope Chaveny, proceres ſui, ſeptimo-decimo die Septembris, conflictu-m cum Galliciſ habuere; in quo plureſ quam centum homineſ ⁵ armorum eecidere perempti. Sed etiam, Comiteſ de Aunſer et de Synny, ac Senſcealluſ Regiſ Franciæ, cum centum hominibuſ armorum, capti ſunt ibidem.

Baliol
transferſ
the crown
of Scotland
to Edward.

Successes
of Prince
Edward in
France.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
Cont. Muri-
muth, p. 187.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

Eodem anno, nono-dceimo die Septembris, quaſi in fine anni adventuſ ſui in Waſconiam, occurrit Regi Franciæ juxta

De Bello de Peyteres, et Victoria miraculoſa.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, nono-dceimo die Septembris, quaſi in fine anni adventuſ ſui in Waſconiam, occurrit Regi Franciæ juxta

¹ *magne* in orig. ; by inadvertence.

² *armatorum* in the printed textſ.

³ Omitted in orig. ; ſupplied from

the printed textſ and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *armati* in the printed textſ.

⁵ *armati* in the printed textſ.

A.D. 1356. Peyteres cum mille nongentis hominibus totidemque sagittariis, MS. Bibl. venientem contra eum cum septem millibus electis armatorum, Reg. 13 aliisque armatis, pavisariis, ac balistariis, in numero excessivo. E. ix.

Various attempts made by the Pope's envoys to establish peace.

Aderant ibi duo Cardinales, quorum unus erat dictus "Petra-
"goricensis," ad persuadendum pacem inter gentes paratas
ad bellum, a latere Domini Papæ missi. Quibus cum Papa
artius ¹injunxisset præsens pacis negotium, respondisse fertur
eidem Petragoricensis, "Vero," inquit, "Pater beatissime, aut
"pacem suadebimus, aut silices et petrae clamabunt." Tanta
fuit ²fiducia, quod Dominus Princeps cum tanta paucitate non
auderet congredi contra tot hostes quot venerant contra eum.
³Hoc autem a semetipso non dixit, sed, cum esset Pontifex illius
temporis, prophetavit de eventu belli futuri. Quia cum sagittarii
nostri omnes sagittas expudissent, in hostes levaverunt de agro
petroso lapides, et comminus accedentes projecerunt in Gallicos,
pereutientes galeas, cassides, atque clypeos eorum, ut sonus
proveniens ex petrarum ictibus in campi circuitu ⁴reboaret;
et sic quodammodo impleta est prophetia Cardinalis, qui
spopondit, dicens quia "pacem habebimus, aut lapides clama-
"bunt;" sed hæc postmodum.

Victory gained by Prince Edward over the French, at Poitiers.

Igitur cum Cardinales inter utrumque populum diligentis-
sime discurrissent, et vidissent se non posse persuadere
pacem, indignantes recesserunt. Et mox acies convenerunt;
ubi primo, fractis lanceis, cum gladiis, securibus, et bipen-
nibus rem egerunt. Ibi claruit victoria Domini Jacobi
⁵Aruudele militis, qui potenti virtute confregit et perforavit
aciem Gallicorum, et fuit ipsa die necis occasio hostium
plurimorum. Ibi patebat fides et constantia Comitum de
Warwyk et de Southfolk, et cæterorum procerum, qui tam
animose, tam fervide, tam atrociter pugnaverunt, donec
manus gladiis et securibus ⁶obriguissent eorum. Nec
minus laudabilis erat ipse Princeps et dux exercitus
Anglicani, qui non solum se ducem exhibuit in hoc bello,
sed probatum militem et expertum, universa tentans, ⁷audens,
et faciens, quæ miles ⁸faceret animosus. Nec momentanee vel
leviter transiit ista pugna; sed tribus vicibus eo die, præ
multitudine supervenientium hostium, oportebat Anglicos bel-

¹ *invidisset* in orig.; corrected from the printed texts.

² *illi fiducia* in the printed texts.

³ A parody upon *John* xi. 51.

⁴ *reboaret* in orig.; not improbably from a misreading of MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *Aruudele* in orig., as altered from

Audele; *Arundel* in the printed texts; *Audele* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *obrigescent* in orig.; probably from a misreading of MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *audiens* in the printed texts.

⁸ *fecerat* in the printed texts.

MS. Bibl. lum instaurare. Tandem Deo nostris tribuente longanimitatem, A.D. 1356.
 Reg. 13 et immittente Gallicis formidolositatem, nostris insistentibus,
 E. ix. Galli fugerunt, occisis prius ibidem Duce de Burboun et
 Athenis, Episcopo de Chaluz, aliisque dominis et nobilibus
 ad numerum viginti duorum; militibusque peremptis ex homi-
 nibus ¹ armorum præelectis ductus millibus, et de communibus
² octingentis. Rex insuper Franciæ captus est ibidem, et
 MS. Bibl. Philippus filius ejus junior. Capti sunt etiam Domini Jacobus
 Reg. 13 de Burboun et Archiepiscopus Senonensis, ac Comites
 E. ix. undecim, domini nobiles viginti duo, milites et homines ³ ar-
 Cont. morum plusquam duo millia. Quidam vero asserunt fuisse
 Murimuth, peremptos in hac pugna ⁴ duos Duces, decem et novem
 p. 187. magnos dominos, et quinque millia armatorum; vulgus autem,
 quod sub numero non cadebat.

Capture of
the King
of France.

MS. Bibl. Expedito finitoque præfato bello, Princeps rediit Burdegala
 Reg. 13 lium cum gloria et triumpho, ducens secum Johannem Regem
 E. ix. Franciæ; ubi acceptus est a clero honorifice, atque civibus cum
 omni gaudio et honore. Dominus Henriens Dux Lancastriae,
 dum hæc agerentur, in Britannia circa obsidionem civitatis
 Raneusis moram traxit; quam exposit obtinuit.

Prince Ed-
ward re-
turns to
Bordeaux.

The Duke
of Lancaster
takes the
city of
Rennes.

*Princeps rediit in Angliam, cum Rege Franciæ
 captivato.*

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo, A.D. 1357.
 Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertiî, tri-
 E. ix. cesimus primus, Dominus Princeps Edwardus, cum Johanne
 MS. Bibl. Rege Franciæ, et filio ejus Philippo aliisque magnatibus,
 Reg. 13 rediit in Angliam de Waseonia, et quinto die mensis Maii
 E. ix. applicuit in portu de Plimmuth cum præda nobili captivorum.
 MS. Cleop. In vicesimo autem quarto die mensis ejusdem, ducens secum
 A. xvi. dictum Regem Franciæ captivosque prædicabiles per pontem et
 civitatem Londoniarum, et ingressus circa horam diei tertiam
 tendendo versus Westmonasterium; ubi ruit circa eos tanta po-
 puli multitudo inauditum videre mirabile, quod vix, impedi-
 ente populo, post meridiem potuerunt ad Palatium pervenire. Et
 MS. Bibl. cito post, missi sunt in Angliam ex parte Domini Papæ duo Car-
 Reg. 13 E. ix. dinales, pro pæce reformanda inter duo regna, Dominus videlicet
 MS. Cleop. A. xvi. Tolirandus Episcopus ⁵ Albanensis, et Nicholans tituli Sancti
 Cont. Muri- Vitalis. Tertius vero Cardinalis venit in Angliam gratia visi-
 muth, p. 190. ⁶

Prince Ed-
ward re-
turns to
England.

Enters
London
with his
captives.

The Pope
sends en-
voys to
treat for
peace.

¹ armatis in the printed texts.

² octogintis in the printed texts.

³ armati in the printed texts.

⁴ duo in orig. ; by inadvertence.

⁵ Tarlondus in the printed texts

⁶ The names are not given in
the Continuation of Murimuth.

A.D. 1357. tandi Regem Francorum; qui in Anglia moram traxerunt bien- MS. Bibl.
But in- nale, sapius eum Regibus et eorum Consiliis colloquentes, Reg. 13
effectually. sed tandem discordes recesserunt, E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

De Gente sine Capite in Franeia.

Part of Sub hiis diebus, consurrexit in Francia illa famosa Societas, MS. Bibl.
France quæ "Gens sine Capite" vocabatur; quæ primo parva, postea Reg. 13 E. ix.
subdued by magna aggressa, magnam Franciæ partem occupans sine legi- Cont. Muri-
the Com- bus, expulsis vel subaetis locorum dominis, subjugavit. Erant. Muth, p. 190.
pany MS. Bibl.
"Without que non tantum de una gente vel natione, sed de pluribus Reg. 13.
a Head." E. ix.
regionibus congregati.

Redemptio Regis Scotorum.

King ¹Hoc etiam anno, David le Brus, Rex Scotorum, circa festum MS. Bibl.
David is Omnium Sanetorum, de diutina custodia qua tenebatur in castro Reg. 13 E. ix.
ransomed. de Odiam, liberatur; mediante redemptione centum millium MS. Cleop.
marcarum, ²solvendarum in proximo sequentibus decem annis, A. xvi.
Cont. Muri-
muth p. 190.
præter expensas hospitii sui.

A great Eodem tempore orta est tempestas gravissima, tam in terra MS. Bibl.
tempest. quam in mari; quam maxima infortunia sunt secuta. Reg. 13
E. ix.

Proposi- Quo quidem anno concessum fuit Domino Johanni, Regi MS. Cleop.
tion made Franciæ, solvere pro redemptione sua sexcenta millia floreno- A. xvi.
for the rum, circa festum Sancti Martini. Sed ista conventio fuit facta MS. Bibl.
the ransom of ante, ³in mense Maii, secundo die mensis ejusdem. Ad habendo- A. xvi.
of the King dam ergo majorem securitatem istius summæ solvendæ, pos-
tulatam ex parte Regis Angliæ habere potentiores et valen-
tiores personas regni Franciæ in ⁴obsidatum; sed huic petitioni

Refused by noluerunt Galliei consentire; quamobrem vicesimo die No-
the French. vembris responsum est Franeis, ut se defendant et præparent
ad bellandum.

The Inter- Eodem anno, Kalendis Aprilis, relaxatur Interdictum Oxoniæ, MS. Bibl.
dict of quod auctoritate Domini Johannis, Episcopi Lincolnensis, Reg. 13 E. ix.
Oxford propter clericidium et sacrilegia anno proximo præterito fuit MS. Cleop.
withdrawn. illatum. Cont. Muri-
muth, p. 191.

Death of Isto anno obiit mater Domini Regis Edwardi Tertii, Domina MS. Bibl.
the Queen- Isabella, die Sancti Rufi Martyris; et vicesimo septimo die Reg. 13 E. ix.
mother, MS. Cleop.
Isabella. Novembris in ecclesia Fratrum Minorum Londoniis sepelitur, A. xvi.
Cont. Muri-
muth, pp.
190, 1.

¹ Hoc anno in the printed texts.

² This last passage is not in the
Continuation of Murimuth.

³ id est, in mense in the printed
texts.

⁴ obsides in the printed texts.

MS. Bibl. Hastiludia insuper hoc anno Londoniis facta sunt, præsentibus A.D. 1357.
 Reg. 13 Regibus Angliæ, Franciæ, Scotiæ, et plebe numerosa.
 E. ix. Tourna-
 ments at
 London.

*De Parlamento apud Westmonasterium, et Archie-
 piscopo Archmachano disceptante contra Ordines
 Mendicantium.*

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo, A.D. 1358.
 Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tri-
 E. ix. cesimus secundus, immediate post Septuagesimam tenuit Rex
 MS. Cleop. Angliæ Parliamentum apud Westmonasterium; ubi de pace
 A. xvi. reformanda inter duo regna persæpe colloquentes, nusquam
 concordarunt.

MS. Bibl. Quo quidem tempore, magna controversia coram Summo
 Reg. 13 Pontifice facta est inter Magistrum Ricardum Fiz-Raf Prima-
 E. ix. tem Hiberniæ, Arnachanum videlicet, et clerum Anglicanum,
 MS. Muri- ex una parte, et quatuor Ordines Mendicantium ex altera,
 muth, p. 191. super statu et regula eorundem Fratrum. Qui videlicet Ar-
 machanus opiniones suas erga Fratres coram Summo Pontifice

MS. Bibl. diu ¹pluriesque sustinuit, et ipsos manifeste a suis deviasse
 Reg. 13 regulis multis rationibus demonstravit. Sed tandem, prohi-
 E. ix. dolor! clero Anglicano sibi subtrahente promissa, et exube-
 rante in Curia Fratrum satis magna pecunia, adhuc lite pen-
 dente, Fratres sua privilegia, sicut per ante, sub data nova
 obtinuerunt.

Charges
 made by the
 Primate of
 Ireland, be-
 fore the
 Pope, against
 the Mendic-
 ant Friars.

The Friars
 obtain a con-
 firmation of
 their privi-
 leges.

De ²Fratre Johanne Lile, Episcopo Eliensi.

Eodem anno, Frater Johannes Lile, Eliensis Episcopus, The Bishop
 nimis injuste fatigatus anno proximo elapso, contra voluntatem of Ely makes
 Domini Regis ad Curiam transfretavit; propositisque causis complaint to
 ibidem de injuriis sibi illatis et suæ ecclesiæ, per Dominam the Pope
 Blanciam de Wake et alios de consilio suo, coram Domino against the
 Papa, motus est idem Papa vehementer, et omnes adversarios Lady Blanch
 dieti Episcopi fecit excommunicari publice, mandans per litteras de Wake.
 suas Domino Johanni Lincolnensi Episcopo, et aliis qui-
 busdam prælatis Angliæ, ut si quos noverint dictorum excom-
 municatorum mortuos et sepultos, a sepulcris extraherent;
 quod et factum est. Unde Rex indignatus, quia dictorum
 excommunicatorum quidam erant de Consilio suo, dictos præ-
 latos graviter infestabat. Qua de causa venerunt quidam
 missi de Curia Romana ex parte dieti Episcopi Eliensis,

King Ed-
 ward is
 offended by
 the Pope's
 action
 thereon.

¹ *plures* in orig., and in the printed
 texts.

² *facto* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1358. obviantes Domino Johanni, Roffensi Episcopo, tunc regni MS. Bibl.
 The en- Thesaurario, armati, tradentes litteras Apostolicas violenter Reg. 13
 voys of dicto Thesaurario, quarum tenor communiter ignoratur, et E. ix.
 of the Bishop illico evanuerunt; quos regales insequentes, quosdam captos MS. Cleop.
 of Ely incarcerated, et, coram Regis Justiciariis morto condemnatos, A. xvi.
 seized and in carcere atque furcis interfecerunt.

*Normannia et Britannia vastantur per Robertum
Knollis.*

Normandy Eodem anno Normannia et Britannia Armorica gravi clade MS. Bibl.
 and Bri- vastantur per Philippum, fratrem Regis Navariæ, Dominum Reg. 13
 tanny are Jacobum de la Pype, et Robertum Knollis, ¹aliosque com- E. ix.
 laid waste plures Anglicos, ²sine jussione Regis Edwardi; qui in illis Cont.
 by Robert regionibus per tres annos et amplius hostiliter permanserunt, Murimuth,
 Knollis and p. 191.
 others. Ex quibus Robertus Knollis, ex paupere mediocrique ³valleto, MS. Bibl.
 mox factus ductor militum, ad divitias usque regales excrevit Reg. 13
 ibidem. E. ix.

Provence Quo tempore quidam, natione Wasco, surrexit in Francia, MS. Bibl.
 and other parts of France vulgariter nuncupatus "Archipresbyter;" ducens unam mag- Reg. 13 E. ix.
 laid waste nam Comitivam per diversas partes Franciæ, ipsas hostiliter Cont. Muri-
 by one of the Companies, devastando, et potissime Provinciæ regionem. muth,
 pp. 191, 2.

A.D. 1359. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, MS. Bibl.
 Marriage qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, Reg. 13
 of John of tricessimus tertius, decimo-quarto Kalendas Junii Dominus E. ix.
 Gaunt to Johannes de Gaunt, Comes Richemundiæ, Blanciam filiam MS. Cleop.
 of Blanch of Henrici Ducis Lancastriæ, consanguineam suam, de dispen- A. xvi.
 Lancaster. satione Curiae, apud Raidynggum duxit uxorem. Cont.
 Murimuth,
 p. 193.

Rex transfretavit ad frangendum fastum Francorum.

Proposi- Eodem tempore, Dominus Johannes, Rex Franciæ, sub umbra
 tions again pacis et dolose, obtulit Regi Angliæ Flandriam, Picardiam,
 made for Aquitanniam, aliasque terras quas equitaverat et vastarat;
 peace, but pro quibus omnibus ratificandis idem Rex Edwardus in Franciam
 ineffectu- nuncios suos direxit. Quibus omnibus Franci contradixerunt; MS. Bibl.
 ally. unde motus Rex Angliæ, celeriter se et suos præparavit ad Reg. 13
 transfretandum, ducens secum Principem Walliæ Edwardum, E. ix.
 suum primogenitum, Ducem Henricum Lancastriæ, et fere MS. Cleop.
 A. xvi.

¹ These three words have been added in a much later hand. They have probably been overlooked in transcribing from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; where they are inserted at

the foot of the page.

² quos sine in the printed texts.

³ vallato in orig. and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. proceres omnes ¹ Angliæ; quos comitabantur, vel sequebantur, A.D. 1359.
 Reg. 13 pene mille currus; habuitque apud Sanwicum instructas optime
 E. ix. undecies centum naves; et cum hoc apparatu, ad humiliandum King Ed-
 MS. Cleop. Francorum fastum, Franciam navigavit, relicto Domino Thoma a large
 A. xvi. de Wodestoke, filio suo juniore, admodum parvulo, Anglici force,
 regni Custode, sub tutela tamen. crosses over
 to France.

Igitur, vicesimo septimo die mensis Octobris pervenit Cale- He divides
 siam, et quarto die mensis Novembris, diviso exercitu suo in his army
 tres turmas propter victualia, unam turmam fortem Henrico into three
 Lancastræ Duci commisit; Edwardo vero Principi turmam parts, and
 aliam fortiorem; et fortissimam retinuit penes ipsum. Deinde invades.
 profecti, prætereuntes civitates et castella, tandem in festo Burgundy.

MS. Bibl. Interim Normanni, cum non modica classe navium, apud Makes
 Reg. 13 die movit exercitum versus Burgundiam; cui venit obviam terms with
 E. ix. Dux Burgundiæ, promittens eidem septuaginta millia floreno- the Duke
 rum, solvendorum sibi fideliter si toti Burgundiæ parceret, of Bur-
 et contineret ab incendiis et rapinis. Quod Rex concessit gundy.
 eidem; mansitque ibidem Remis, videlicet usque ad quintum
 diem post festum Sancti Gregorii Papæ.

MS. Bibl. Interim Normanni, cum non modica classe navium, apud The Nor-
 Reg. 13 ³ Wynchelse applicuerunt; ipsamque villam Idibus Martii man fleet
 E. ix. vaserunt, et pro ⁴ parte combusserunt, ac omnes sibi resistentes plunders
 MS. Cleop. interfecerunt, sexui, ætati, vel ordini nil parcendo, Matronas the town
 A. xvi. insuper, et virgines ac mulieres, illorum oculis blandientes of Win-
 captivas ad naves duxerunt, et ⁵ plura spolia asportaverunt, et chelsea, and
 committs
 tandem sine læsione aliqua recesserunt. Quorum unum facinus great bar-
 isthic ponam. Cum Franci applicuissent, existentibus multis, barities.

MS. Bibl. tam viris quam mulieribus, tempore Missarum in ecclesia, ad
 Reg. 13 eandem ecclesiam cum omni festinatione eueurrerunt, et
 E. ix. interficientes multos et deprædantes ecclesiam, aspexerunt
 inter cæteros quandam fœminam, pulchram nimis et ⁶ ele-
 gantis formæ, quæ cum vicinis convenerat ut audiret Missas.
 Ad quam nebulones satis intemperanter in eadem ecclesia ac-
 cedentes, mox suæ libidini, ut erant armati, prostraverunt, et
 tam diu ei, unus post alium, coeundo illuserunt, donec mulier
 fatigata spiritum exhalaret. Quæ cuncta cum relata fuissent
 MS. Bibl. ⁷ Regi Angliæ, turbatus nimium et exacerbat, exercitum suum
 Reg. 13 E. ix. versus Parisius mox convertit.
 MS. Cleop.
 A. xvi.

King Ed-
 ward, in-
 censed
 thereat, pro-
 ceeds to-
 wards Paris.

¹ Omitted in the printed texts.

² *Remencium* in orig.

³ *Wynchelle* in orig.; by inad-
 vertence.

⁴ Probably *pro majori parte* should

be the reading, as in Cleop. A.
 xvi.

⁵ *plurima* in the printed texts.

⁶ *eligmis* in orig.

⁷ *Rex* in the printed texts.

- A.D. 1359. Interea prælati in Anglia undique confluerunt ad arma, cum clericis et laicis, ut per terram et mare dictis resisterent inimicis; sed cum se et suos paravissent ad pugnam, nihil actum est, ¹hostibus illis valefacientibus cum cachinno, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.
- Hoc anno, sanguis effluxit de tumba Domini Thomæ, quondam Comitis Lancastriæ, apud Pontem Fractum. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Cont. Murimuth, p. 192.
- Eodem anno Rex Edwardus incepit novum ædificium in castello de Wyndeleshore, ubi natus fuerat. Ob quam causam, illum locum amplioribus ædificiis et splendidioribus decorare, præ cæteris, procuravit. Cujus operis constituit supervisorem Dominum Willelmum de Wychem, virum providum et discretum.
- Obituary for the year. Eodem anno obierunt viri nobiles et præclari, Rogerus Comes Marchiæ, Thomas Comes Oxoniæ, J[ohannes] le Gray, tunc Senescallus Angliæ, Galfridus le Say, et multi ²alii. Et de exercitu Domini Regis in partibus transmarinis plures quam mille nominati perierunt. Obiit etiam hoc anno Dominus Rogerus de Northburgh, Coventriæ et Lichfeld Episcopus. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- A.D. 1360. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertiî, tricesimus quartus, tenuit Rex Natale in partibus transmarinis, juxta Remensium civitatem; mansitque ibidem, ut prædicitur, usque ad festum Sancti Gregorii Papæ, quando se convertit Parisius: exercitum in novem aciebus disposuit ad bellandum, et creavit milites quadringentos. Deinde mittitur Dominus Henricus Dux Lancastriæ ad portas civitatis, hiis qui intus erant proferens campestre prælium, sub hac conditione, ut si Rex Angliæ devictus foret ibidem, nunquam postea regnum Franciæ vendicaret. Et accepto brevi responso, quæ audivit Regi nunciavit. Mox novi milites armati, cum aliis, civitati dederunt insultum, et illico ejus suburbana destruxerunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.
- And destroys the suburbs. Per idem tempus, Londonienses cum cæteris regni incolis, congregata classe octoginta navium et quatuordecim millibus hominum cum sagittariis, dedecus apud Wynchelsee, per prius factum, affectantes vindicare, maria perscrutando inimicos quærebant. Et tandem in Francia applicantes, insulam de ³Saus animose ceperunt. Sed tamen, licet hæc omnia Franci bene satis cognoscerent, rumor facti ad Edwardum Regem nondum pervenerat. Igitur prævenire cupientes hos rumores. Dominus Abbas Cluniacensis, Comes Tankervyle, tunc Franciæ Senescallus, ⁴Bulsegaldus, Constabularius dicti regni, et non-

¹ *hostilibus* in Camden's text.

² Omitted in the printed texts. The whole of this paragraph, as to obituaries, is very similar to Cont.

Murimuth, p. 192.

³ *Cauz*, correctly, in MS. Cleop. A. xvi.

⁴ *Bursegaldus* in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. nulli alii viri venerabiles, de ¹consensu Domini Karoli A.D. 1360. regentis Franciam, convenerunt ad Regem Angliæ, pacem Propositions made by the French for peace; but ineffectually. postulantes. Quæ, cum deliberatione inspectæ, Domino Regi et Concilio minime placuerunt; unde Rex commotus, prohibuit ne sollicitarent eum amplius, nisi habita ad ejus beneplacitum prolatione prædictorum. Et in crastino, Octavis Paschæ, convertit signa cum exercitu versus Aurelianum, prædando, vastando, et igni consumendo plurima. Quo tempore ingruerat Great losses in the English army, through a tempest. tam sæva tempestas et inaudita, ut plura millia hominum et equorum in Regis exercitu itinerando perirent, subito mortua corruendo præ frigoris imminentis asperitate. Quæ tantum Regem nec suos terruerunt, quin procederent cum inceptis.

Circa Inventionem Sanctæ Crucis, dicti nuncii juxta Carnotum Domino Regi formam pacis optimæ de communi consensu Regentis ²[et] majorum Franciæ, circumspiciatissime ordinatam, accedentes obtulerunt, sub data apud civitatem Carnotum quinto-decimo die mensis Maii; requirentes benignum dominum suum, ac benevolentiam, consensumque gratiosum, in scriptis ostensa, rata et grata, ac firma, sibi et hæredibus suis in perpetuum admittere. Quibus inspieiendis sapienti deliberatione habita, Rex And accepted. annuit ut, juratis in Corpore Dominico partibus, tactisque Sacrosanctis Evangeliiis, pacta stabilirentur. Mittuntur igitur ex The preliminaries ratified by oath. utraque parte, Angliæ videlicet et Franciæ, duo Barones, duo quoque milites, corporale sacramentum Domini Karoli Regentis Franciæ, primogeniti Johannis Regis ejusdem, ac Domini Edwardi Regis Angliæ, audire et admittere. Parisius igitur ³celebrata solemnī Missa, dietoque ter “Agnus Dei,” adjecto “Dona nobis pacem,” dietus Karolus, in præsentia prædictorum et aliorum plurium, dextram super patenam, cum Corpore Dominico, et levam super missale, posuit, hæc verba proferens;—“Nos, Karolus, juramus ad Sacrosancta Corpus Domini “et Evangelia, firmiter servare penes nos pacem et concordiam “formatas inter Reges, et nullo modo in contrarium venire.” Post hæc, datis militibus reliquiis de corona Christi in testimonium, omnibus valefecit. Simile sacramentum Dominus Edwardus, primogenitus Regis Angliæ, proxima sexta feria præstitit apud Lovers. Ambo insuper Reges et eorum filii, majoresque utrius regni, infra annum proximo sequentem idem corporale sacramentum solemniter præstiterunt.

¹ *consensu* in orig.

² Supplied from the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *celebratus* in orig.; by inadvertence.

Obsides dantur Regi Angliæ.

A.D. 1360. Ad corroboranda quoque, complendaque prædicta et alia partes tangentia, Rex Angliæ petiit et accepit majores Franciæ in obsidatum, videlicet, Dominos Duces Aureliensem, Burbonensem, Longavillæ, Berry, et de Bloys; Comites vero de Alencon, Sent Poule, de Harecourt, Portien, Valentinois, Beaumont, Brenc, Foreste; Dominos quoque de Couci, Preaus, Valentinois, de Seynt Venaunt, de Garentieres, de Hangeste, de Montmorency, Danceurs, dAuvergne, Guillaume de Craon, Loys de Harecourte, J. Hugayn, cum aliis. Assignataque sunt dies et tempus quibus convenirent ambo Reges, cum Conciliis suis, apud Caleys prædicta consummare.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

King Edward returns to England. Sigillatis scriptis indentatis, Rex Angliæ usque mare continuo proficiscitur, et apud Humflete ingressus mare, nono decimo die Maii in Angliam applicuit; veniensque ad Palatium in festo Sancti Dunstani, quievit paulisper, et mox Johannem, Regem Franciæ, in Turri Londoniis visitavit, et, facta concordia quid idem pro redemptione sua solveret, ab omni carcere liberavit. Summa vero pecuniæ solvendæ erat tres miliones florenorum. Quibus ita gestis, Rex Angliæ Regem Franciæ in Turri et in Palatio, itinerando versus mare, multimodis solatiis regaliter confortavit. Rex Franciæ² proinde nono die Julii transfretavit in regnum suum, ³dileberaturus et tractaturus cum suis de prædictis et aliis se tangentibus et regnum suum.

The ransom of the King of France being agreed upon, he is set at liberty. Eo tempore, in Anglia plures homines, bestiæ, et arbores, violenti fulgure perierunt; et diabolus in humana specie ⁴apparrens locutus est.

De Pacis Articulis.

The Treaty of Bretigny. Concurrentibus in unum duobus Regibus, posthæc cum suis Consiliis apud Caleys convenerunt de pace et concordia præformatis apud Carnotum, et juraverunt, ut prædicitur, eas firmiter servare penes se. Quarum Articuli erant isti, videlicet:—"Rex Angliæ, una cum illis quæ tenet in Vasconia, New
"habebit semper civitates, villas et castella, comitatus et
Rymer, III.
pp. 487-494.

¹ The singularly faulty spelling of the proper names, both in orig. and in the printed texts, so far as they can be identified, has been corrected from the copy of the Treaty of Bretigny given in the *New Fœdera*,

iii. pp. 487-494.

² *provide* in the printed texts.

³ *dileberaturus* in orig.

⁴ *apparent* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. " patrias, de Peiteres et de Peytou, cum feodis de Thoart, A.D. 1360.
 Reg. 13 " et terra de Beleville, de Saintes, et de Saintonge, ¹ citra et
 E. ix. " ultra la Charente, d'Anglesme et d'Angolosmois, de Limoges
 MS. Cleop. " et de Limosin, de Caours et de Caoursin, et de Pierregort et de
 A. xvi. " Pierreguys, de Rodes et de Rovergue, d'Agen et de Agenois,
 New " de Tharbe, et de Bigor, et de Gaure. Et si aliqui domini
 Rymer. " teneant aliquid inter limites dietorum locorum, facient homa-
 " gium Regi Angliæ. Tenebitque Rex Angliæ prædicta modo
 " quo Rex Franciæ ea tenuit a sexaginta annis usque nunc,
 " videlicet, in dominio quæ sunt in dominio et in superioritate.
 " Habebit etiam ea quæ Reges Angliæ antiquitus tenuerunt in
 " villa de Mouustroil super Mare, cum pertinentiis, et ² totum
 " comitatum Pontinæ, exceptis rebus alienatis per Reges Angliæ
 " ad alias personas quam Reges Franciæ. Quæ sic alienata
 " si Rex Franciæ teneat in presenti, tenebitur ea reddere ac
 " liberare Regi Angliæ, exceptis terris obtentis per excam-
 " bium cum aliis terris. Quo casu Rex Angliæ reddet Regi
 " Franciæ sic tradita per excambium, vel permittet alienari; et
 " si alienata fuit personis aliis quam Regibus Franciæ per Reges
 " Angliæ, et post venerunt ad manus Regis Franciæ per puta-
 " gium, seu aliam ³ justam causam, Rex Franciæ non reddet
 " ea nisi debeant homagium vel alia servitia; tunc tradet illa
 " personis quæ facient homagium, aut alia servitia, Regi
 " Angliæ. Habebitque Rex Angliæ castella, villas, et domi-
 " nium, de Caleys, Merke, Sangate, Coloigne, Hammes, Wale,
 " Oye, cum omnibus suis pertinentiis, civitatem de la Rochel,
 " et villam Sancti Wallerici. Habebit etiam Rex Angliæ
 " castellum, villam, et totum comitatum de Guynes, cum
 " omnibus ad se pertinentibus, tam integrum sicut Comes
 " ejusdem tenuit in vita sua. Obedientque sibi omnes viri
 " ecclesiarum et aliarum conditionum infra limites dicti
 " Comitatus, sicut obediebant aliquando Regi Franciæ vel
 " Comiti de Guynes. Et tenebit Rex Angliæ omnia de
 " Merke et Caleys contenta in præsentī Articulo, et Articulo
 " præcedenti, in dominio, exceptis hæreditatibus quæ moran-
 " tur ecclesiis ibidem, et hæreditatibus aliis in partibus illis
 " quæ morabuntur hæredibus, usque ad valorem centum
 " librarum monetæ de patria; sed de hæreditatibus infra
 " villam de Caleys ordinet Rex Angliæ ad libitum suum,
 " et sic habitantium in Comitatu, villa, et terris, de Guynes,
 " stabit dominium integrum. Rex vero Angliæ, et hæredes

¹ Circa in orig.; corrected from
 the printed texts, MS. Bibl. Reg.
 13 E. ix. and Cleop. A. xvi.

² eorum in the printed texts.

³ justa causam in orig.; by in-
 advertence.

A.D. 1360. " sui omnes insulas patriis prædictis adjacentes tenebunt, MS. Bibl.
 " una cum insulis quas tenent in præsentī. Et Rex Franciæ Reg. 13
 " et filius suus senior, pro se et hæredibus et successoribus, E. ix.
 " infra Sanctum Michaelē proximo tunc futurum ad unum MS. Cleop.
 " annum, reddunt, liberabunt, et transportabunt, Regi Angliæ A. xvi.
 " et hæredibus suis, omnes obedientias, homagia, feoda, justi- New
 " tias, recognitiones, jurisdictiones, patronatus ecclesiarum, Rymer.
 " omnimodas dominationes et superioritates, et omnia jura,
 " quæ habent vel habere potuerint in prædictis terris, patriis,
 " villis, et rebus aliis. Et mittent ad omnes superiores
 " ecclesiarum, et alios dominos temporales terrarum, patriarum,
 " comitatum, et locorum prædictorum, ut obediant
 " Regi Angliæ et hæredibus, sicut obediebant Regi Franciæ,
 " et per suas litteras se adquietabunt de omnibus homagiis,
 " feodis, serviitiis, obligationibus, subjectionibus, et promissionibus,
 " factis per aliquem eorum Regi et coronæ Franciæ. Et Rex Angliæ
 " tenebit prædicta omnia in dominio et in superioritate, quæ in superioritate.
 " Si vero donationes aliquæ, alienationes, obligationes, vel aliqua onera,
 " fiebant prædictorum per aliquem Regem Franciæ a septuaginta
 " ¹annis usque nunc, nulla erunt, et res alienatæ, donatæ, seu oneratæ,
 " reddentur Regi Angliæ citra festum Sancti Michaelis proximo futurum;
 " excepto quod supradictum est in Articulo de Pontieu, quod permanebit
 " in virtute sua; et exceptis omnibus collatis seu alienatis ad ecclesias,
 " quæ illis pacifice permanebunt. Habebit etiam Rex Angliæ, et tenebit,
 " civitates et patrias præfatas, quæ antiquitus non erant
 " Regis Angliæ, sicut Rex Franciæ aut filius suus senior tenet
 " in præsentī, et intra limites patriarum ²prædictarum quæ ab antiquo
 " erant Regis Angliæ, cum aliquibus rebus quæ aliquando ejusdem
 " fuerant, unde Rex Franciæ in possessione præfuerat in die belli de
 " Poytiers, erunt et permanebunt Regi Angliæ. Rex quoque Angliæ
 " omnia prædicta tenebit tanquam vicinus Regis Franciæ, absque
 " recognoscere superioritatem, facere homagium, resortem, vel aliqua
 " servitia alia, seu recognitiones, Regi seu coronæ Franciæ. Rex
 " quidem Franciæ et filius suus senior renunciabunt dictæ resorti,
 " superioritati, et juri quæ habent, vel habere poterunt, quæ
 " præsentī tractatu debent pertinere Regi Angliæ. Similiter, Rex
 " Angliæ ³[ac] filius suus senior renunciabunt omnibus quæ per
 " præsentem tractatum non eis traduntur,

¹ *annuis* in orig.

² *prædictorum* in orig.; by inadvertence.

³ Supplied from the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. " et exigentiis quas fecerunt per speciale nomini vel ¹juri A.D. 1360.
 Reg. 13 " coronæ Franciæ, omnibusque homagiis et ²superioritatibus
 E. ix. " Ducatus de Touraine, Normanniæ, et Britanniæ, et Comi-
 MS. Cleop. tatus ac patriæ ³Flandriæ, d'Anjou, et Maine, et aliis
 A. xvi. " omnibus exigentiis quas fecerunt, seu facere potuerunt, Regi
 New " Franciæ pro quacunque sit causa, exceptis illis quæ sibi
 Rymer. " tradentur per præsentem tractatum. ⁴Rex quidem Franciæ
 " pro sua redemptione solvet Regi Angliæ tres miliones seu-
 " torum, quorum duo valebunt unum nobile, videlicet sex
 " solidos et octo denarios argenti. Et omnia ista, tradita Regi
 " Angliæ, permanebunt in tali securitate ac libertate prout
 " sunt in præsentī, et confirmentur a dietis dominis et succes-
 " soribus suis. Nec aliquis vel patria aliqua qui ⁵præ fuerant
 " sub obedientia unius partis, et per concordiam istam veniet
 " in obedientiam alterius partis, pro factis præteritis damnetur.
 " Omnes autem exhereditati vel de terris ablati, vel
 " onerati aliquo onere vel redonatione, quasi banniti, uni parti
 " adherentes vel alteri, et similiter de ecclesiis, causa istius
 " guerræ, restituentur in integrum cum omni jure, sicut ante
 " guerram. Omnesque forisfacturæ indulgeantur, excepto
 " ⁶Vieecomite de Fronsac, et Domino ⁷J. de Galard. ⁸Con-
 " siderationes enim bonæ fient semper inter Reges, non
 " obstanto quacunque ⁹consideratione quam habent cum
 " aliqua persona. Rex tamen Franciæ et filius suus senior, pro
 " so et successoribus suis, Regibus Franciæ, se separabunt a
 " confœderationibus quas habent cum Rege Scotiæ, absque
 " juvare Scotos vel confœderationes facere contra Regem
 " Angliæ seu regnum suum. Similiter, Rex Angliæ et filius
 " suus senior facient confœderationibus quas habent cum
 " Flandrensibus; valebuntque omnes collationes et provisiones
 " factæ durante guerra per partes in beneficiis vacantibus, et
 " eorum fructus morabuntur illis qui eos levaverint. Facient-
 " que Reges omnia prædicta confirmari a Domino Papa, et
 " impetrabunt absolutiones et dispensationes tangentes com-
 " plementum præsentis tractatus. ¹⁰Poterunt studentes utrius-

¹ Written *viri* in orig.; owing probably to its indistinctness in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *superioritatui* in the printed texts.

³ This word is omitted in Cleop. A. xvi.

⁴ A rubric is here inserted in the original as part of the text—*Valor redemptionis Regis Franciæ.*

⁵ *ante fuerant* in the printed texts.

⁶ *Viecomites* in orig.; by inadvertence.

⁷ *Johanne* in the printed texts.

⁸ *Confœderationes* in the printed texts, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and Cleop. A. xvi.

⁹ *confœderatione* in the printed texts, and the two MSS., above-named.

¹⁰ *Potuerunt* in orig.; corrected from the printed texts.

- A.D. 1360. " que regni in utroque regno, uti sibi placuerit, studere, et
 " gaudebunt privilegiis ac libertatibus studentium. Per istum
 " tractatum omnes alii tractatus et prælocutiones factæ tem-
 " poribus præteritis annullabuntur, nec partes juvare poterunt.
 " Jurabitur, etiam confirmabitur præsens tractatus a duobus
 " Regibus, facietque Rex Franciæ litteras confirmatorias et
 " alia necessaria sub manu publica, et mittet Regi Angliæ,
 " et Rex Angliæ remittet consimiles litteras Regi Franciæ.
 " Fient igitur litteræ optimæ de omnibus prædictis, sub sigil-
 " lis utriusque Regis et filiorum suorum; et jurabunt ambo
 " Reges et filii sui, vigintique de ¹ majori prole utriusque regni,
 " tenere, complere, et teneri facere atque compleri, omnia præ-
 " dicta, ac ponere rebelles et inobedientes utriusque regni in
 " veram obedientiam; et consurgent ambo Reges contra tales
 " inobedientes, et per illud renunciabunt omnibus gentibus pro
 " se et regnis suis futuris, causa inobedientiæ prædictæ; et se
 " supponent coercioni et ² correctioni Domini Papæ, etc."
- The Pope requested to confirm the treaty. Hiis ita gestis, confestim mittuntur nuncii Summo Pontifici, pro pace et pactis mutuis confirmandis. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Muri-muth, p. 193.
- Great mortality. Quo quidem tempore, ad præceptum Domini Papæ, quievit controversia inter clerum et Ordines Mendicantium. Cleop. A.xvi.
- A.D. 1361. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo primo, qui MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Cont. Muri-muth, p. 191.
- Parliament at Westminster. est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, tricesimus quintus, Rex Angliæ, celebrato Natali apud ³ Wodestoke, venit Westmonasterium ad Parliamentum; in quo præsentibus omnibus qui interesse debebant, proponitur concordia inter Reges stabilita. Placuit igitur universis dictam concordiam recipere et tenere. Quamobrem, ⁴ celebrata Missa de Sancta Trinitate a Cantuariæ Archiepiscopo cum magna solemnitate, astante Rege cum filiis suis, et accensis luminaribus et crucibus erectis, super Sacrosanctum Corpus Dominicum et missale, singuli qui non prius juraverunt, hoc sacramentum præstiterunt in scriptis, ⁵ Archiepiscopo Cantuariensi incipiente,—“ Nos ⁶ Nicholaus, Archiepiscopus Cantuariensis, juramus ad Sacrosancta Corpus Dominicum et Evangelia, firmiter servare penes nos pacem et concordiam firmatas inter Reges, et nullo in contrarium venire.” Quibus expletis, singuli suas sedulas ⁷ Regis notariis tradiderunt. Rex autem Francorum, cum suis
- The Treaty confirmed, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.
- And ratified by oath.

¹ *mari* in the printed texts; *majori* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *coercioni* (repeated) in orig.; by inadvertence.

³ *Wyndelsore* in Cleop. A.xvi.

⁴ *celebrato*, in orig.; by inadver-

tence.

⁵ This passage is not in Cleop. A. xvi.

⁶ Simon Islip, however, was at this time Archbishop of Canterbury.

⁷ *regis* in the printed texts.

MS. Bibl. nobilibus, idem præstitit juramentum. Sicque firmata pace A.D. 1361.
Reg. 13 inter duo regna, ¹liberatus est Rex Johannes.

E. ix.

MS. Cleop.

A. xvi.

De Eclipsi Solis.

Eodem anno, sexto die Maii, in meridie fuit eclipsis solis.

Eclipse of the sun.

MS. Bibl.

Reg. 13

E. ix.

MS. Cleop.

A. xvi.

Eodem mense, Burgundiæ cecidit pluvia sanguinea, et sexto Kalendas Junii, in festo Corporis Christi, Bononiæ apparuit crux sanguinea in aere, a mane usque ad horam sextam, eam multis videntibus; et tunc se movebat, et in medio mari cecidit. Consequenter, in partibus illis egressi vulpes de sylvis villas petierunt, et vivos quosdam homines devoraverunt. Et in æstivo tempore hujus anni, in Anglia et in Francia, in locis desertis et planis, pluribus sæpe videntibus, subito apparere duo castella, de quibus duo exercitus egrediebantur armatorum; quorum unus signis militaribus ornabatur, alter vero nigro colore vestiebatur: et congregientes, milites vicerunt nigros. Interim adunati, nigri milites superabant, et regredientes in ²castello omnia disparuerunt.

Marvels and prodigies.

Cont.

Murimuth,

p. 196.

MS. Bibl.

Reg. 13

E. ix.

MS. Cleop.

A. xvi.

Et hoc anno, post festum Sancti Michaelis, ³rosaria protulerunt rosas colorem et odorem perfectum habentes. Corvi quoque ⁴et aucæ, et aves alia, pullos produxerunt.

Abnormal productions of nature.

Dominus Johannes fil Dux Lancastrie.

MS. Bibl.

Reg. 13

E. ix.

Cont.

Murimuth,

pp. 194, 5.

Dominus Johannes Gaunt, Comes Richimundia, hoc anno factus est Dux Lancastrie, jure uxoris suæ, filia; et hæredis quondam Ducis Lancastrie, qui eodem anno diem clausit extremum.

A.D. 1362.
John of Gaunt created Duke of Lancaster.

De Magnis Comitibus.

Eodem anno, illa Magna et famosa Comitiva de diversis nationibus adunata, ejus duces pro majori parte erant Anglici, partes Franciæ versus Annivionem invaserunt, et villam Sancti Spiritus ceperunt, cum villis et castellis multis in Francia; quos nulla virtute vel arte potuit Rex Franciæ expellere de terra sua.

A.D. 1361.
The Great Company in France.

Eodem tempore surrexit et alia Societas, quæ “Alba Comitiva” vocabatur; quæ transiit per Provinciam in Lombardiam;

The White Company!

¹ This event took place in 1360.

² *castella* in the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *rosoria* in orig.

⁴ These two words are omitted in the printed texts.

A.D. 1361. et duces hujus Comitivæ erant Anglici, qui aliquando erant stipendiarii, aliquando ex proprio capite discurrerunt, accipientes redemptionem de diversis villis et castellis, ac civitatibus; nec pene secure vixit quisquam in illis regionibus, qui non istorum benevolentia fruebatur.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 195.

Princeps desponsat suam consanguineam.

Prince Edward marries Joanna, Countess of Kent.

Isto anno, Edwardus Princeps Walliæ desponsavit Johannam Comitissam Kancie, relictam Domini Thomæ de Holand, quæ olim fuit separata a Comite Sarum, militis prædicti causa.

A great pestilence. Obituary of the year.

Hoc etiam anno fuit grandis pestilentia, quæ viros potius consumpsit quam fœminas. Quo in tempore obiit Reginaldus Wygorniensis, Michael Londoniensis, et Thomas Eliensis, Episcopi. Quibus successerunt, provisione Papæ, Johannes Barnet ad Wygorniensem, Symon Langham Abbas Westmonasteriensis ad Eliensem, et Magister Symon de Sudbury ad Londoniensem, ecclesias. De nobilibus vero decesserunt Dominus Henricus Dux Lancastriæ, Reginaldus Cobham, Willelmus Fiz-Waryne, et Johannes Moubray.

Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1362.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertiæ, tricesimus sextus, tenuit Rex Natale apud Wyndelyshore; et quinto-decimo die sequente ventus vehemens, ¹Notus, Auster, Afrieus, tanta vi erupit, quod flatu suo domos altas, ædificia sublimia, turres et campanilia, arbores et alia quæque durabilia et fortia, violenter prostravit, pariter et impexit, in tantum quod residua quæ modo extant sunt hactenus infirmiora.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Cont. Murimuth, p. 196.

Violent wind.

Victory gained by the Great Company.

Hoc anno vendebatur libra ceræ pro octodecim denariis. Quo etiam anno, Magna Societas, quæ prævaluerat in Francia et exereverat, commisit bellum cum Francis, et vicit, plures nobiles captivando, et multa fortalitia capiendo.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.

Ineffectual overtures for lessening the ransom of the King of France.

Eodem tempore, Cardinalis ²Andrinus Abbas Cluniacensis, tertio die in fine Aprilis, venit Londonias, tractaturus cum Rege et Consilio suo pro redemptione Regis Franciæ minuenda, obsidibus liberandis, et matrimonio contrahendo cum sanguine Regis Angliæ et Karoli Bloys; sed de hiis pauca vel nulla expedivit.

A tournament held at London, and attended by many foreign knights.

Eo tempore fiebant Londoniis ³de Smythfeld hastiludia, quinque primis diebus Maii, præsentē Rege et Regina, et majori militia Angliæ et Franciæ aliarumque terrarum. Ad quæ venerunt Hispani, Cyprii, et Armenii milites, auxilium Regis

¹ *Notus* in orig.

² *Adrianus* in the printed texts.

³ *in* in the printed texts.

- MS. Bibl. Angliæ requirentes contra Paganos, qui invaserant fines A.D. 1362.
Reg. 13 suos.
E. ix.
- MS. Cleop. Stapula lanarum, non obstante sacramento Regis et aliorum
A. xvi. majorum Angliæ, mutatur ad Caley.
- MS. Bibl. In festo Apostolorum Petri et Pauli, Rex Edwardus Tertius
Reg. 13 E. ix. apud Westmonasterium obtulit vestes in quibus Beatus Petrus
MS. Cleop. Apostolus celebravit, ¹et dedit per chartam suam Abbati et
A. xvi. Cont. Muri- Conventui Westmonasteriensi duos cervos de venatione sua,
muth, p. 197. capiendos annuatim in Foresta de Wyndeleshore.
- MS. Bibl. Edwardus, Regis primogenitus, eo tempore, circa festum
Reg. 13 E. ix. Sanctæ Margaretæ, apud Westmonasterium, præsentibus regni
Cont. Muri- majoribus, suscepit a patre suo Principatum Aquitaniæ, fide-
muth, p. 197. litato prius et homagio sibi factis; sed tamen Principatum
Walliæ, Ducatum Cornubiæ, ²Comitatus Cestriæ ³sive Kauciæ, Acquitaine,
non reliquit. Qui, circa festum Purificationis Beatæ Mariæ
proximo sequens, cum uxore et tota sua familia in Wasconiam
transfretavit.
- MS. Bibl. Eodem anno, Symon Islepe, Cantuariensis Archiepiscopus, Injunction
Reg. 13 E. ix. devotionem multorum aut infecit aut subtraxit, litteris suis
MS. Cleop. patentibus, sub pœna excommunicationis, præcipiens universis
A. xvi. ecclesiarum rectoribus et vicariis suæ Provinciæ, et illorum
subditis, ut de cætero non abstineant in festis quorundam
Sanctorum ab operibus manualibus et servilibus, quæ prius
in talibus festis fieri non licebant. Si tamen ⁴beneficeret, judi-
cet hoc caput Sanctorum, cum membris, qui mortem quondam
Regis Angliæ, Willelmi Rufi, tradidit in manus et arbitrium
Sancti Albani ⁵Protomartyris hujus regni. Idem insuper Limitation
Archiepiscopus assignavit et statuit, non plus dari sacer- of priests'
dotibus pro annuali stipendio quam sexaginta sex solidos payments:
octo denarios: quod plures furari coegit. evil results
thereof.
- MS. Bibl. Eodem anno cepit Parliamentum Londoniis, septimo-decimo Parliament
Reg. 13 at London.
E. ix. Kalendas Novembris; quod continuatum est usque in festum
MS. Cleop. Sancti Bricii, quo die Rex natus fuerat, annis ætatis suæ quin-
A. xvi. quaginta expletis: unde, in suo Jubilæo populo suo se exhibuit
Cont. gratiosum, reis majestatis suæ regiæ offensas indulgendo, Concessions
Marimuth, vinetos libere abire permittendo, et exules revocando; ad peti- made on
pp. 197, 8. tionem etiam communitatis, placita in lingua materna, et non occasion of
Gallica, versari jussit. Leonellum quoque, filium suum, fecit a Jubilee.
- MS. Bibl. Ducem Clarenciæ, et Edmundum Comitem Cantebriegiæ. In Grant
Reg. 13 E. ix. dicto Parlamento, concessum erat Regi per tres annos sequen- made to
MS. Cleop. tes recipere viginti sex solidos et octo denarios de quolibet the King.
A. xvi.

¹ This gift is not mentioned in
the Continuation of Murimuth.

² Comitatus in orig.

³ et in the printed texts.

⁴ benefecerit in the printed texts.

⁵ Prothomartiris in orig.

- A.D. 1362. sacco lanæ transvehendo ultra mare. Ordinatum est insuper, MS. Bibl. Purveyors nullum in regno præter Regem, Reginam, ac Duces, in poste- Reg. 13 abolished. rum provisorios habere victualium; nec ¹ ut aliquid caperent nisi E. ix. denariis præsolutis, et ut hæc transgredientes stricto iudicio puniantur.
- Death of Pope Innocent VI. Obit hoc anno, mense Augusti, Papa Innocentius Sextus; MS. Bibl. cui successit Dominus Gillerinus, Abbas Ordinis Sancti Bene- Reg. 13 E. ix. dicti Marciliatus, ²patre Anglicus, doctor egregius, et Auditor Cleop. A. xvi. in Curia; et secundo Kalendas Novembris consecratus, et vocatus "Urbanus Quintus." Hic cum longum tempus in Curia MS. Bibl. transgisset, et nullum a Papa gradum accepisset, cuidam Reg. 13 amico suo conquestus est, dicens, "Puto," inquit "veraciter, E. ix. "O amice, etsi omnes ecclesiæ ³mundi caderent, nulla cade- "ret super caput meum." Cum coronatus fuisset, accedens ad illum dictus amicus suus quondam, ait, "Dudum conquesti "estis, Pater beatissime, dicens, etsi omnes ecclesiæ mundi "caderent, nulla caderet super caput vestrum. Ecce! quomodo "Deus disposuit in hac parte. Omnes siquidem ecclesiæ "mundi modo super caput ⁴unum pariter ceciderunt."
- Obituary of the year. Obit eodem anno Johannes Episcopus Lincolniensis, cui MS. Bibl. successit per provisionem Johannes de Bukhyngam; et Ro- Reg. 13 E. ix. bertus Episcopus Ciestriæ, cui successit, provisione Domini MS. Cleop. Papæ, Magister Willelmus de Lemne. A. xvi. Cont. Muri- muth, p. 198.
- Death of Joanna, Queen of Scotland. Eodem anno obiit Domina Johanna Regina Scotiæ, et Lon- MS. Bibl. doniis sepelitur. Moriebantur etiam plures morbo liturgiæ, Reg. 13 E. ix. Cleop. A. xvi. multa infortunia prophetantes; mulieres insuper decessere per fluxum, et erat communis pestis bestiarum.
- A.D. 1363. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo tertio, qui MS. Bibl. est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesi- Reg. 13 mus septimus, tenuit Rex Natale apud Wyndeleshores. E. ix.
- The Pope revokes pluralities. Quo anno Papa pluralitates revocavit, decernens facto decre- MS. Bibl. talis horribilis sufficere clerico rectoriam cum quatuor præ- Reg. 13 E. ix. bendis, minoribus vero minus. Iste Papa fratrem suum Epi- Cleop. A. xvi. scopum Anivionæ ordinavit; et sequenti proxima Parasceue Johannem Regem Franciæ, cum aliis regibus et proceribus, cruce signavit.
- The King of France assumes the cross. Prope tempus illud, quidam, spiritu diabolico instigati, corpus MS. Bibl. ejusdam sacerdotis Londoniis in quatuor partes dividerunt; MS. Cleop. A. xvi. Cont. Muri- muth, p. 198. quas per quatuor partes dictæ civitatis contemptibiliter proje- cerunt; auctores vero hujus sceleris usque ad præsens latent.

¹ *vel* in orig.; corrected from the printed texts.

² *patriæ* in the printed texts; *patre* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Added in a later hand. It is

found in the printed texts. This passage is not in Cleop. A. xvi.

⁴ *meum* in orig.: corrected from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

- MS. Bibl. Eodem anno, mense Octobri, tennit Rex Parliamentum Lon- A.D. 1363.
Reg. 13 doniis; a quo nullus magnus se potuit absentare. In quo Parliament
E. ix. omne ornamentum, aureum sive argenteum, erat damnatum, at London.
Cont. sive in cultellis, cingulis, monilibus, annulis, et cæteris cor-
Murimuth, porum ornamentis, nisi in talibus qui possent per annum ex-
p. 198. pendere ¹decem libras. Ordinatum est ibidem etiam, ne mer-
MS. Bibl. catores Angliæ cum suis mercimoniis, vel ad vina quærenda, Sumptuary
Reg. 13 E. ix. catores Angliæ cum suis mercimoniis, vel ad vina quærenda, laws en-
MS. Cleop. de cætero transfretarent; et ut singuli artes suas exerceerent; acted.
A. xvi. et ut nulli panis pretiosis aut pellura uterentur, nisi qui But to no
possent expendere per annum centum libras; et ut plebei op- purpose.
rarii et agricultores non vescerentur cibis delicatis aut potibus.
Sed hæc omnia nullum effectum capiebant.
- MS. Bibl. Eisdem diebus venerunt tres Reges, videlicet Franciæ, Cy- Three
Reg. 13 priæ, et Scotiæ, visere et alloqui Dominum Regem Angliæ; a Kings visit
MS. Cleop. quo plurimum honorati et donis donati, Reges Cypriæ et Scotiæ England.
A. xvi. Londonias apud Saveye diem clausit extremum. Sed hoc con-
Cont. Muri- Londonias apud Saveye diem clausit extremum. Sed hoc con-
muth, p. 199. tigit anno sequenti. De obitu Regis hujus exequias Rex ²Angliæ
MS. Bibl. in diversis locis solemniter fecit celebrari, ac usque Dovoriam
Reg. 13 suis sumptibus per reverendos viros corpus ejus, more regio, (A.D.
E. ix. conduci fecit; qui tandem sepultus est juxta Parisium apud 1364).
Cont. Sanctum Dionysium; et regnavit pro eo Karolus, filius suus
Murimuth, major.
p. 200.
- MS. Bibl. Eodem anno, septimo Idus Decembris cæpit gelare; perdu- Great frost.
Reg. 13 E. ix. ravitque gelu fortissimum usque decimum quartum Kalendas
Cont. Muri- Aprilis.
muth, p. 199.
- MS. Bibl. Rex Cypri itinerando in Anglia plura perdidit per latrones. The King
Reg. 13 Ob quam causam Rex Edwardus concessit Londoniensibus po- of Cyprus
E. ix. testatem ³impios eorum malefactores justificandi, et incarcerationes plundered.
MS. Cleop. infra civitatem liberandi, Justiciariis Regis, ut prius solebant,
A. xvi. ad hoc non vocatis.
- MS. Bibl. Hoc anno obiit bonæ memoriæ Dominus Radulphus de Obitary
Reg. 13 Schronesbyry, Episcopus Bathoniensis; ad quam sedem trans- of the year.
E. ix. latus est Magister Johannes de Barnet de ecclesia Wygor-
Cont. niensi; et Johannes de Wyttelescy de Roffensi translatus est
Murimuth, ad ecclesiam Wygornensem; cui successit Thomas Trillek in
p. 199. Roffensem ecclesiam.
- MS. Bibl. Hoc anno fuit tanta frumenti caristia, ut venderetur summa Dearth of
Reg. 13 E. ix. frumenti quindecim solidis. corn.
MS. Cleop.
A. xvi.

¹ *quadraginta* in Cont. Murimuth.² *Anglorum* in the printed texts.³ *impiosior* in orig.; by inadvertence; *copiosiorum* in the printedtexts; corrected from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., where, however, it strongly resembles *impiosior*.

- A.D. 1363. Generale Capitulum Nigrorum Monachorum fuit hoc anno MS. Bibl.
 A General Chapter of the Benedictines at Northampton. ¹apud Northamptoniam, ²præsidente Domino Thoma Abbate Reg. 13
 Sancti Albani; in quo statutum est, inter cætera, ³perpetue E. ix.
 fieri jugemque memoriam per totum Ordinem pro vivis et defunctis, in omnibus horis diurnis pariter et nocturnis. MS. Cleop. A. xvi.
- A.D. 1364. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus octavus, tenuit Rex Edwardus Natale apud Wyndeleshore.
- Exercise of his privilege of pardon by the Abbot of Battle. Quo tempore Abbas de Bello, itinerando versus Londonias, MS. Bibl.
 obviavit cuidam damnato ad furcas ex Marescalcia Regis: Reg. 13 E. ix.
 quem, virtute libertatum ⁴et privilegiorum suorum, erectum MS. Cleop. A. xvi.
 et liberatum a mortis periculo secum adduxit. Et quamvis Cont. Murimuth, p. 199.
 Rex et magnates alii ferrent graviter factum istud, chartas tamen suas per placitum ibidem habuit approbatas.
- Defeat and death of Charles de Blois. In festo Sancti Michaelis, Karolus le Bloys cum gente MS. Bibl.
 multa bellica, ad numerum trium millium sexcentorum, irruit subito super Johannem de Monte Forti et Dominum Reg. 13
 Willelmum Latiner, dum obsiderent villam cum castro ⁵Doveroi, qui vix mille sexcentos de Anglis, et Britonibus, et MS. Cleop. A. xvi.
 omni gente, habuerunt; ubi facto congressu absque deliberatione, ceciderunt ex parte Ducis septem viri, et, ex parte Karoli intrusorum, ipse Karolus cum Domino de Richford et Willelmo Vango, militibusque et armigeris pene mille. Et capti sunt de parte Karoli, duo Comites, viginti septem Domini, et armati viri strenui mille quingenti.
- Death of John, King of France. Hoc anno, quinto Idus Aprilis, obiit, ut prædicitur, Johannes Rex Franciæ; cujus mors utrumque regnum non modicum MS. Bibl.
 perturbavit. Reg. 13 E. ix.
- The Lombard merchants accused of dishonesty to the King. Eodem anno, Longobardi mercatores sunt accusati per socios MS. Bibl.
 suos de magna infelicitate in mercimoniis suis facta Regi; Reg. 13
 unde pars major illorum in Turri Londoniarum recluditur, E. ix.
 quousque finem Regi fecissent ad ejus beneplacitum. Cont. Murimuth, p. 200.
- Contemplated marriage of Edmund de Langley, prevented by the King of France. Eisdem diebus, Edmundus de Langelay, filius Regis Edwardi, filiam et hæredem desponsasset Comitis Flandriæ, nisi propinquitas consanguinitatis prohibuisset. Unde, ⁶pro habenda dispensatione missum est ad Papam; sed Rex Franciæ Karolus ne matrimonium istud procederet callide impedivit. Quæ mulier exposit copulata est Philippo fratri Regis Franciæ,

¹ Omitted in the printed texts.² *præsidente* in the printed texts.³ *perpetuam* in the printed texts.⁴ Omitted in the printed texts.⁵ Meaning *d'Aray*.⁶ From this word down to "*istud*" is omitted by inadvertence; but is supplied in a marginal note by a later hand.

MS. Bibl. Duci Burgundiæ, ¹qui quondam patri suo in Anglia fuerat A.D. 1364.
Reg. 13 concaptivus.

E. ix. Sub eodem tempore, in planis Turkeyæ, in die Omnium Great de-
Cont. Sanctorum, commissum est bellum atrocissimum inter Christi- feat of the
Murimuth, colas et Paganos; ubi Christiani, quamvis gravi damno suo, Pagans in
pp. 200, 1. Turkey.

fuere victores. Attamen de Christianis ibidem cecidere
²principes ³J. Rex Hungariæ, Siwardus Rex Gorgoniæ, et
Magister Hospitalis Insulæ ⁴de Roodes, et Christiani ad num-
merum quinque millium ducentorum et decem. De Paganis
missa sunt ad Tartara virorum quadraginta millia robustorum;
quæ perempta sunt ibidem, cum aliis popularibus quorum
numerus non potuit comprehendi. Et fuerunt principes Pa-
ganorum, Soldanus Babiloniæ, Rex Turkeyæ, Rex Baldok, Rex
Belmarinus, Rex Tartarorum, et Rex de Lettowe; ex quibus
tres interfecti fuerunt, ut hii qui interfuerant dicto prælio
referebant.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ⁵sexagesimo quinto, A.D. 1365.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, A son born
tricesimus nonus, natus est Edwardo, principi Walliæ et to the Prince
MS. Bibl. Aquitaniæ, apud Angolismum, et vocatus est filius nomine of Wales;
Reg. 13 patris sui "Edwardus." Hic anno ætatis suæ septimo diem who dies at
E. ix. clausit extremum, non tamen præmature, ut plurimi asserebant. an early
MS. Cleop. age.

A. xvi. ⁶Eodem anno, Ingelramus Dominus de Coucy apud Wyn- Marriage of
Cont. deleshoram desponsavit Isabellam, filiam Regis Edwardi Tertii, the Princess
Murimuth, cum magna solemnitate. Isabella.

p. 201. ⁷Hoc etiam anno Rex Cypriæ cepit Alexandriam Magnam, Capture of
MS. Bibl. quæ clavis est Ægypti, ⁸perempta illic non modica multi- Alexan-
Reg. 13 tudine Paganorum. Principes igitur prædictorum, cum dria.
E. ix. Soldano, illud factum indigne ferentes, ⁹innumeros adunantes
Sathanæ satellites, venerunt contra eum. Quorum multitudini
Rex et sui se cernentes omnino impares, cum non haberent
exercitum qui custodire posset tertiam partem civitatis, usi
consilio sapienti, deprædati sunt illam partem quam ceperant,
auferentes spolia et divitias quæ quemlibet exsaturare valuissent.
Nempe non ceperunt nisi unam partem urbis, ex una parte fluvii,
quia brachium quoddam ¹⁰marinum urbem secat. Reliquam

Part of the
city phun-
dered.

¹ This passage is not in Cont. Murimuth.

² *principibus* in the printed texts.

³ *Louis* was the name of the then King of Hungary, but he died in 1382.

⁴ *et Roodes* in orig.; corrected from the printed texts.

⁵ *quinquagesimo* in the printed texts.

⁶ Corrected to "*anno 36*," in a somewhat later hand, in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ This narrative is greatly abbreviated in the Continuation of Murimuth, p. 201.

⁸ *perempti* in orig.

⁹ *innumeros* in orig.

¹⁰ *marinum* in the printed texts.

A.D. 1365. partem tennere Pagani. Ditati nihilominus omnes fuerunt a MS. Bibl.
maximo ad minorem. Et postquam spolia collegissent ad Reg. 13
placitum, quarto die captionis ejus, vel quinto, recedentes E. ix.

Consequent rise in the value of spices. illasi civitatem deprædatam incredulis reliquerunt. Omuia vero genera specierum transmarinarum diu post hæc et rariora et cariorea fucere, quamvis Soldanus, in despectu Christianorum, proclamari fecisset in partibus, ne mercatores se subtraherent ab ¹eadem urbe, sed more solito illuc advenirent, habituri tam bonum forum rerum venalium sicut

Rich spoils brought to England and Aquitaine. ante captionem dictæ civitatis; sed tamen non ita evenit. Interfuerunt autem huic captioni, cum Rege Cypriæ, plures Anglici et Aquitannici; referentes tam in Angliam quam in Aquitanniam panuos aureos et olesericos, splendorcsque gemmarum exoticos, in testimonium tantæ victoriæ illic factæ.

A.D. 1366. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo sexto, qui MS. Bibl.
Birth of Princee Richard, at Bordeaux. est annus regni Regis Edwardi, a Conquæsta Tertii, quadragessimus, natus est Domino Edwardo, Principi Walliæ et Aquitanniæ, apud Burdegalyam, Ricardus, filius suus secundus; quem Ricardus Rex ²Majoricarum de sacro fonte suscepit.

The King of France requests the aid of King Edward against the Great Companies. Circa idem tempus, Rex Franciæ et majores regui interpellaverunt auxilium Regis Angliæ contra ³Magnas Comitivas quæ debacchabantur in Francia; quarum ductores erant Anglici pro majori parte, vel saltem de dominio Regis Anglorum. Qui primo jussit per litteras suas ut exirent Franciam, et non præsumerent illud regnum ulterius infestare. Qui valde ridiculose talia mandata ferentibus responderunt, se nihil ibidem tenere de Rege Angliæ, nec velle pro eodem suas munitiones relinquere, sive victum suum, quæ tantis laboribus adquisissent. Quorum responsis exacerbatu Rex Angliæ, paravit se ad transfretandum. Sed Rex Franciæ, cum andisset de tanto Regis apparatu, timuit, putans fortassis se regnum amisurum, si contingeret Regem Angliæ fore victorem. Quapropter misit ad Regem, rogans ut a cæptis desisteret, et domi se contineret. Quæ quidem missio Regem Edwardum iterum in tantum contristavit, ut juraret per Sanctam Mariam se nunquam surrecturum in auxilium Regis Franciæ, licet dictæ Comitivæ Regem, cum suis omnibus, nitantur expellere regno suo. Nihilominus, ex post, ad jussum Regis Angliæ, redditus Regi Franciæ villis et castellis, per prædictas Comi-

The possessions of the King of France are restored. MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
Cont. Murimuth, p. 202.

¹ *eidem* in orig.

² *Navarriorum* in the printed texts; *Armoricarum* in the Con-

tinuation of Murimuth.

³ *magnos* in orig.; by inadvertence.

- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Mu- rimuth, p. 202. tivas diu possessis, Bertrandus ¹Cleikyn, miles insignis A.D. 1366. et belliger, cum Magna Comitiva processit contra Dominum The Great Company Petrum Regem ²Hispaniæ, ut illum deponeret, fretus auxilio proceeds against quietis impatiens, bellum diligens plus quam pacem. Dice- Pedro, batur de isto rege, quod vixit inter suos tanquam pes- King of simus maleficus et tyrannus, proscribens et interficiens suos Spain. naturales homines; et, quod pejus est, spreta religione Christiana, cum quadam se Judæa fœmina miscuisset. Qui cum audisset adventum illius terribilis Comitivæ, mox timore perterritus fugit in Vasconiam ad Dominum Principem Walliæ, poscens ab eo subsidium et juvamen. Quo fugato, Henricus, Henry, the frater ejus bastardus, assensu majoris partis Dominorum Bastard of Hispaniæ, sive communium, et auxilio Comitivæ prædictæ, made King. factus est Rex ibidem. Erat autem numerus Comitivæ prædictæ circiter sexaginta millia bellatorum.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno obiit Simon Islepe, Archiepiscopus Cantuariensis; Obituary cui successit Symon de Langam, Episcopus Eliensis, provi- of the year; sione Papæ; Johannes Barnet, de ecclesia Bathoniensi, trans- and eccle- latus est ad Eliensem ecclesiam; Magister Johannes Harewelle, siastical contemplatione Domini Edwardi Principis Walliæ, confirmatus promotions. est a Papa in Episcopum Bathoniensem. Item, hoc anno obiit Willelmus de Edyngdone, Episcopus Wintoniensis; cui successit per electionem, Domino Rege procurante, Dominus Willelmus de Wykam, ³portitor Privati Sigilli.
- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Mu- rimuth, pp. 202, 3. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo septimo, qui A.D. 1367. est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, quadra- gesimus primus, Princeps Edwardus, condolens calamitatibus Prince Ed- Domini Petronis, Regis Hispaniæ, profectus est in regnum ward pro- illud cum electa multitudine bellatorum Angliæ, Scotiæ, ceeds to the aid of ⁴Franciæ, Aquitanniæ, et Britanniæ, et aliarum gentium plu- Pedro. rimarum; ad quem cum multis accessit Dominus Hugo de Calverlee, deserto Henrico Bastard, eo quod noluit stare contra Dominum Principem, primogenitum Regis sui. Venit Receives insuper ad Principem Dominus Robertus Knollis, cum electa large rein- multitudinem Magnæ Comitivæ prædictæ. Qui duo de sua forcements. militia multum auxerunt, confortaverunt, et animaverunt, partem ejus. De Anglia venit ad eum Dominus Johannes Dux Lancastriæ, cum multis valentibus militibus et armigeris, aliisque armatis; eratque cum eo Rex Navariæ, cum multis de gente sua. Ex adversa parto venit ipso Henricus Bastardus,

¹ Bertrand Du Guesclin is the personage meant.

² *Hispaniæ* in orig.

³ *portator* in the printed texts.

⁴ *Navarria, Aquitanniæ*, in the printed texts.

A.D. 1367. et cum eo Bartrandus Cleykyn, cum magna parte illius Magnæ MS. Bibl.
 Numerous Comitivæ, quæ ipsum secuta est non tantum amore quantum Reg. 13
 supporters spe prædæ. Venerunt insuper cum Bastardo pene omnes E. ix.
 of Henry's cause. Domini et potentes Hispaniæ, et de Gallieis infiniti, partim

The King
 of Navarre
 is captured;
 but soon
 restored.

missi per Regem Franciæ, partim lucri contemplatione. Sara-
 ceni præterea, et ulteriores Hispani, sed increduli, confluerunt
 cum intrusore ¹prædicto, qui præ multitudine dinumerari non
 valebant. Igitur post paucos dies adventus Principis in His-
 panniam, Rex Navariæ, se gerens incaute, captus est repente
 a militibus Bertrandi Cleykyn. Qui tamen Domino Principi
 exposit cito fuit redditus; capto eodem Bartrando, qui mortis
 incurrisset supplicium, nisi eum protinus judicasset. Reman-
 sit tamen idem Bartrandus captivus postea per longum tempus;
 captus quippe fuerat antequam acies convenirent ad feriendum,
 in initio belli hujus.

Victory
 gained by
 Prince Ed-
 ward at
 Najara.

Cito post hæc, acies ad invicem pereusserunt, sagittariis
 Anglicanis laudabiliter rem agentibus, et Hispanos undique
 eum incredulis ferientibus. Dominus Johannes Dux Lancas-
 triæ et Dominus Johannes Chaundos, miles famosissimus,
 quibus assignati fuerunt illi qui de Magna Comitiva ad-
 hæserunt Principi, primam aciem habuerunt. Super hos
 pondus belli stetit, super hos Sarraaceniæ ²phalanx incu-
 buit, super hos Hispanorum innumera multitudo diu sævit.
 Sed tandem superveniente Domino Roberto Knollis, eum
 electa gente quæ eum secuta fuerat, et nostra pars augetur
 et animatur, et pars adversa debilitatur et terretur. Tunc
 retrocedunt Hispani, corruunt Sarraeni, et ad inferna pro-
 perant per centenos. Ipse dux partis adversæ pavefactus,
 hiis visis, et maxime de sagittis quæ eum undique circum-
 volaverunt, reliquit sonipedem quem insederat, et equum
 velociorem insiliens festinavit ad fugam; non tamen illæsus,
 quia, prout dicebatur, erat in inguine sagittatus. Cognita vero
 fuga dneis sui, Hispani ultra resistendi spiritum non habentes,
 in fugam ³cuncti illico convertuntur. Quos nostrates inse-
 quentes perecutiunt, perforant, et prosternunt, quosdam capti-
 vantes, plurimos perimentes. Captus est ibidem siquidem
 Comes de Dene, eum multis ex nobilioribus illius regni.
 Captus est insuper, ut prædicetur, ipse Bartrandus Cleikyn,
 qui fuerat principalis consiliarius ex parte Bastardi, et dux
 primæ aciei. In hæc pugna etiam, et fuga prædicta, oceisi
 sunt ex gente Hispanica et auxiliariis plures quam septem
 millia bellatorum. In fluvio nempe de Nazar suffocati sunt

The Count
 of Denia
 and Du
 Gueselin
 taken pri-
 soners.

¹ prædicte in orig.

² phalanx in orig.

³ Omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

multi rapaci gurgite illius aquæ; in tantum ut unda appareret A.D. 1367.
rubra vel sanguinea per spatium milliarii, præ numerositate
vulneratorum, vel illie se præcipitantium ¹vel ibidem per
Anglicos peremptorum. Commissum est prælium istud tertio
die Aprilis, vel, ut quidam volunt, in Vigilia Dominicæ Annun-
ciationis.

Igitur obtenta tanta victoria, Princeps illustrissimus præfatum Pedro is
Dominum Petronem restituit in regnum suum; qui ex post restored to
gratus et infidelis eidem Principi, non tenendo promissa, in his king-
tium magnorum dolorum fuit illi. Revera cum sperasset de dom: but
eo recepisse pecuniam cum qua satisfecisset ²suis conductitiis, displays
et præcipue Magnæ Comitivæ quam de Galliis ³accessiri fecer- ingratitude.
rat, deficiente ipso in promissis, confringi et comminui fecit
vasa sua aurea et argentea, et monetam exinde fieri; quam
suis stipendiariis erogavit, ipso paupere remanente. Misit præ-
terea quemdam ex suis militibus, ut caperet nomine suo seisi-
nam in Comitatu de Algezira et aliis terris quas idem Rex The Princee
Petro sibi ⁴reconcessit, sed nunquam tamen fuit in posses- returns,
sione pacifica de eisdem; et ita regressus est in Aquitaniam, impover-
depauperatus nimium, quia consumpserat omnes thesauros suos ished to
in hac expeditione, ut præfertur. Ob quam causam compulsus Aequi-
est manus mittere ad bona subditorum suorum, et in toto taine; and
dominio Wasconiensi novas taxas exigere, et insuetas. Quam- imposes
obrem cito postea defecerunt ab eo, et rebellare cœperunt. new taxes.
Sed hæc postea.

Per idem tempus, Bartrandus Clekykn, solvens ⁵redemptio- DnGueselin
nem, a captivitate liberatur, et pergens in Hispaniam Regi is liberated.
Petro conciliatur. Persuasit ⁶ergo sibi, tanquam communis ami-
cus et pacis ⁷mediator, ut reciperet Henricum Bastardum,
fratrem suum, in gratiam; quem promisit futurum fidelem
sibi. Cujus verbis credens, idem Petro jussit ut ad eum ad-
duceret, spondens se omnem rancorem et cunctas forisfacturas
remissurum. Procuravit proinde idem Bartrandus, ut dictus Pedro is
Henricus adveniret cum armata manu, eo tempore quo Rex treacher-
sedebat in prandio, et subito præoccupatum lancea perforaret. ously slain
Quod et factum est; et mox Bastardus invasit regnum iterum, by his
⁸partus proditione quod non potuit aperto Marte. brother.

Edwardus Princeps, per idem tempus, ut dicebatur, intoxi- The Prince
catus fuit; a quo quidem tempore usquo ad finem vitæ suæ of Wales is
poisoned.

¹ ut in the printed texts.

² sine in orig.; by inadvertence.

³ accessiri in orig.

⁴ præconcessit in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ redemptionem suam in the printed texts.

⁶ igitur in the printed texts.

⁷ moderator in the printed texts.

⁸ adeptus in the printed texts.

- A.D. 1367. nunquam gavisus est corporis sanitate. Sed et plures strenui et valentes, post victoriam Hispanicam, fluxu ventris et aliis infirmitatibus perierunt ibidem, ad magnum detrimentum Anglicani regni. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 203, 4.
- Pope Urban V. goes to Rome. Eodem anno, circa principium mensis Maii, Papa Urbanus Quintus de Aniviona, cum plena curia, se transtulit versus Romam; quo circa festum Sancti Lucae Evangelistae ¹sanus pervenit, et summo cum honore ab omnibus est receptus; quia a tempore Papae Bonifacii Octavi ibidem visus fuerat Papa nullus; statimque loca sancta collapsa et ecclesias dirutas repavit, reliquias Sanctorum auro, argento, et gemmis pretiosis, pulcherrime decoravit, et multa bona fecit ibidem; propter quae, infinitas benedictiones post mortem ab omni populo reportavit.
- Changes effected by him there. A.D. 1368. Anno gratiae millesimo trecentesimo sexagesimo octavo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, quadragessimus secundus, mense Martio visa est stella comata inter partes Septentrionales et Occidentales, quae versus Franciam radios suos porrexit.
- A comet seen. Quo anno, mense Aprilis, Leonellus Dux Clarenciae, Regis Edwardi Tertii filius, cum electa multitudo nobilium Anglicorum, transivit versus Mediolanum, ad accipiendum in uxorem filiam Domini Galias, domini Mediolani, eum qua medietatem ejusdem domini fuerat habiturus. Sed tamen modico tempore super conjuge vel dominio gaudere permissus est; morte, quae eumeta disjungit et separat, mox preventus. Celebrato nempe inter eos cum maxima gloria matrimonio, Leonellus, circa festum Nativitatis Beatae Mariae proximo sequens, diem elausit extremum.
- Marriage of Lionel, Duke of Clarence, And death. Eodem anno Franci pacem fregerunt, equitantes in terras Angliae in Comitatu de Pountyff, castella, villas, oppida, et mutationes, ex insperato capientes, partim vi, partim proditione; homines vero Regis Angliae quosdam peremerunt, quosdam captivaverunt, Rege ²Angliae hae omnia ignorante. Et ad circumveniendam Regis Angliae innocentiam, Rex Franciae, versutus et dolosus, misit ei nuncios qui dicerent eum fore paratum solvere quod residuum fuerat de redemptione patris sui, quondam Regis Franciae, Johannis; et omnes conditiones pacis, apud Caleys factas, observare. Interea Princeps Walliae direxit nuncios ad patrem suum de Wasconia, mandans per litteras suas ne Francorum Regi fidem daret, qui proculdubio paratus fuit ad decipiendum eum, et jam pacem fregerat vastando terras suas. Sed Rex Angliae, quorundam ductus consilii,
- The French invade the territory of the English King; and endeavour to deceive him. He refuses

¹ *sanis* in orig.: by inadvertence.

² *Franciae* in the printed texts; but erroneously.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

qui dicebant Principem temerarium et quietis impatientem, A.D. 1368. quippe qui nihil magis quam bella cupivit, et ob id infamaverat Regem Francorum satis innocentem, filii sui litteras monitorias parvipendit. to listen to the counsels of the Prince.

Eo tempore, Rex Franciæ, ad decipiendum plenius Regem Angliæ, misit ei vina de Boemia, et alia donativa, indicia bonæ fidei et dilectionis. Et factum est, adhuc Gallicis nunciis cum Rege existentibus, nova deportantur ad Regem, quod Rex Franciæ diripuisse hostiliter pagum Pontinum, villas vastasset, et homines captivasset. Insuper et magnam villam et fortem de Abyyle cepisset, et prædas multas cepisset ibidem. Cum autem audisset Rex de captione de Abyyle, contristatus est valde, et nunciis quidem præcepit cum donis redire, nolens eis damna inferre. Sed jussit eis ut referrent Regi suo, ejus se infidelitatem quam maxime detestari, quam proculdubio lueret in futurum. Quibus domini properantibus, Calesienses facti sunt obviam, et vina diripientes, Calesiam adduxerunt. Franci nihilominus, ut erant semper fraude et dolositate pleni, causam fractionis pacis cantelose et subdole imposuerunt Anglicis. King Edward becomes sensible of the treachery of the French King, and refuses his presents.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
p. 204.

Hoc anno, mense Octobri, Dominus Symon de ²Lanham, Archiepiscopus Cantuariensis, creatus est in Cardinalem, et sequenti anno, mense Aprilis, versum Curiam iter cepit. Igitur Papa transtulit Magistrum Willelmum de Wyttlessey, Episcopum Wygorniensem, ad ecclesiam Cantuariensem; et Magistrum Willelmum de Leime, Episcopum Cicestrie, ad ecclesiam Wygorniensem, et Magistrum Willelmum Reed ad Episcopatum Cicestrensem, promovit. Ecclesiastical promotions.

Rex iterum vendicat regnum Franciæ.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo nono, qui A.D. 1369. est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, quadragessimus tertius, circa finem mensis Maii, Rex Edwardus tenuit Parliamentum apud Westmonasterium, in quo tractavit de rupto fœdere inter ipsum et Regem Francorum. Quapropter, Parliament at Westminster.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
pp. 205, 6.

sicut olim, totum regnum Franciæ iterum vendicavit. In ejus rei negotium, circa festum Nativitatis Beatæ Mariæ, misit filium suum Johannem Ducem Lancastriæ, et Humfridum de Boui Comitem Herfordiæ, cum valida manu militum, in Franciam ad pugnandum pro jure suo. ³ Qui ducentes exer- Edward again claims the French throne.

¹ *maris* in orig.; erroneously.

² Correctly, *Langham*.

³ The sequel of this narrative re-

sembles that of the Continuation of Murimuth, but is evidently derived from a much fuller source.

A.D. 1369. **Inactivity of the Duke of Lancaster at Calais.** eitum versus Montem Morianum, qui vulgo dicitur ¹“ly Calk-
 “hul,” prope Calesiam, in quo considerat Francorum exercitus, **MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.**
 adventum Anglicanæ militiæ præstolando, ad oppositum montis
 illius tentoria sua fixerunt. Dux igitur, illie adhibitis certis
 dominis ad corporis sui custodiam, qui noctium vigilias inter
 se dividerent, pro tutela sua, diu moram ibi protelavit, tam
 inutilem quam damnosam. Erant ibi tunc multi valentes
 barones et milites, qui cernentes plebem Anglicanam cotidie
 fame pesteque perire, eo quod ²primum nullum sinebant
 pabulatum egredi, decreverunt pugnare eum Gallieis prius-
 quam gens Angliæ peste seu fame nimis infirmata fuisset. Sed
 tamen, ductores, ut fertur, huiusmodi noluerunt consilio con-
 sentire, causantes se non habere sufficientem manum ad con-
 grediendum eum tanta multitudine pugnatorum. Dubium
 quoque fuit, utrum eis virtus hominum aut andax mens
 defuerat. Dominus Thomas Beauchampe, Comes Warwyceensis,
Prowess of the Earl of Warwick. belliger animosus, audiens quod die statuto Franci pugnare
 vellent eum nostratibus illie existentibus, mox electa valida
 virorum fortium comitiva, pervenit ad mare, et asecensis navi-
 bus quas paratas reperit, coepit versus Calesiam navigare. De
 ejus adventu Francorum exercitus ita stupefactus extitit,
 quod relinquerent latenter tentoria eum suis victualibus, et
 clam ³affugerent antequam terram attingeret idem Comes.
 Cumque applicuisset, ducem ⁴quos reperit ignaviam multum
 redarguens, detestatus est; qui consuluerunt sibi ne progre-
 diretur. Ipse vero commotus, “Ego,” inquit, “⁵progredi
 “ volo, dum adhuc panis Anglicanus in virorum meorum
 “ ventribus remanet indigestus.” Et sine mora eum suis
 progrediens, Normanniam properavit, et insulam de Caws ferro
 flammaque vastavit, nemine sibi audente resistere. Sed heu !
 in redeundo versus Calesiam morbo pestilentiali correptus
 repente de medio est sublatus, parem sibi in armorum
 strenuitate, et Regi ⁶regnoque fidelitate, superstitem minime
 derelinquens. Cæteri duces, ut præfertur, exercitum fere
 universum quem eduxerunt, quo nunquam ullus validior nostris
 temporibus lectus fuit de terra Anglicana, miserabiliter ami-
 serunt fame, et peste quam ex fame contraxerat in partibus
 transmarinis.

His premature death.

Serious losses to the English army.

Per idem tempus, Papa fovebat guerram contra Dominos **MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Muri-
 Mediolanenses, quia ipsi tyrannie et injuste terras, redditus, et
 muth, p.206.**

¹ *le Chalkhil* in the printed texts.

² *primam* in orig.

³ *affugerent* in orig.

⁴ *quas* in orig.

⁵ *progredi et pugnare* in the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *regniq̃ue* in orig. and in the printed texts.

- MS. Bibl. castella de Patrimonio Beati Petri longo tempore detinebant. A.D. 1369.
Reg. 13 Pro Papa vero militavit Dominus de Spencer, qui laudabiliter The Pope
E. ix. ¹ se gessit ibidem post mortem Ducis Clarencie, cum quo war wages war
Cont. venit ad partes illas. with the
Murimuth, Milanese.
pp. 206, 7. Eodem tempore floruit ille miles egregius et famosus Johan- Prowess of
ues Haukwode, Anglieus natione, habens secum illam Albam John
Comitivam præactam superius; qui nunc contra Papam, nunc Hawk-
contra præfatos Dominos Mediolani, arma gerebat; cujus pars, wood.
quocunque verteret, semper vincebat. Multa itaque facta
egregia ibidem operatus est cum suis, immo mirabilia inaudita,
si quis vellet ejus gesta per singula enarrare.
- MS. Bibl. Eodem anno, mortua est Domina Philippa, Regina Angliæ, Death of
Reg. 13 in die Assumptionis Beatæ Mariæ, mulier nobilissima et Anglo- Queen
E. ix. rum amatrix constantissima; quæ apud Westmonasterium Philippa.
Cont. honorifice tumulatur, fundente sumptuosas expensas Rege
Murimuth, Edwardo, marito suo, circa ejus exequias et sepulturam.
pp. 205, 7. Obierunt hoc anno insuper Thomas Percy Northwycensis, Obituary of
Lodowicus Cherlton Herfordensis, et Johannes Graunsone the year.
Exoniensis, Episcopi; quibus, provisione Papæ, succedere,
Willelmus Courtenay ad Herefordensem, Henricus le Spenser
ad Northwycensem, et Thomas Branthingam, favore litterarum
Domini Regis Edwardi, ad Exoniensem, ecclesias.
- MS. Bibl. Hoc anno fuit magna pestilentia hominum et grossorum A great
Reg. 13 animalium, et per inundationes aquarum sequebatur et magna pestilence
E. ix. bladi damnificatio; in tantum ut sequenti anno modius among men
menti tribus solidis venderetur. and the
larger ani-
mals.
Dearth of
corn.
- MS. Bibl. Obiit ² Blanchia Ducissa Lancastria, et in ecclesia Sancti Death of
Reg. 13 Pauli Londoniæ sepelitur. Blanche,
E. ix. Duchess of
Cont. Lancaster.
Murimuth, Hoc etiam anno tenuit Rex Parliamentum apud Westmona- Parliament
pp. 205, 7. sterium; in quo Regi conceduntur decimæ triennales, in tribus at West-
annis sequentibus persolvendæ. Et a laicis triennalis quinta- minster;
decima conceditur pari modo. grants
made there.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo, qui est A.D. 1370.
annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, quadragesimus Large
quartus, Rex Edwardus, sinistro usus consilio, magnas summas sums bor-
pecuniæ a prælatis, dominis temporalibus, ³ ac ⁴ mercatoribus, rowed by
aliisque divitibus, mutuo petiit et accepit, asserens quod in the King.
defensionem Ecclesiæ et regni illas expenderet; sed tamen
nilhil inde profecit.
- Expost vero, circa Nativitatem Sancti Johannis Baptistæ,
Rex Edwardus congregari fecit exercitum magnum valde,

¹ *se gessit* in orig.² *Blanchia* in orig.; by inadvertence.³ Omitted in the printed texts.⁴ *mercatoribus* in orig.

A.D. 1370. de valentioribus viris et magis expertis in bello, qui in regno MS. Bibl.
 A great poterant inveniri. Inter quos erant Domini de Graunsone, Reg. 13
 army is de Fizthwater, et plures, tam armigeri quam milites, nobiles E. ix.
 sent overto et valentes. Hiis præfecit ducem Dominum Robertum ¹Knollis Cont.
 France. virum providum et audacem, qui bella transmarina tracta- Murimuth,
 verat per ante multotiens gloriose; cujus discretione et pp. 207, 8.
 industria voluit eos totaliter regulari, et ejus imperio in
 omnibus obedire. Qui tandem, mari transito, in regnum
 Franciæ pervenerunt, ubi quamdiu fuerunt, unanimes Franci
 eos aggredi non audebant. Demum, circa principium hyemis,
 orta est discordia inter dictos Dominos juvenes et Robertum MS. Bibl.
 Knollis, ducem orum; qui de propriis virtutibus nimis Reg. 13
 confidentes, aestimabant se multum humiliatos, quod ejusdem E. ix.
 Roberti consiliis et mandatis ²eos oportuit obedire. Erat
 tunc inter eos quidam miles stipendiarius, dictus "J. Men-
 "streworth," qui ³unam aciem prædicti ducebat exercitus;
 manu quidem promptus, sed mente fallax et perversus, et
 Roberto Knollis, cui tenebatur maxime, infidelis. Hic mul-
 tum instigavit dictos Dominos contra Robertum, dicens
 in eorum grande redundare dedecus quod ei subjecti essent;
 satis scientem ⁴et fortem ⁵quemlibet eorum astruens, ad per-
 ficiendum injunctum negotium sine consilio Roberti Knollis,
 quem "Vispilionem Veterem" appellavit. Unde factum est,
 cum Robertus præfatus consuleret eos egredi Franciam eo
 tempore hyemali, et in Britania hyemare, noluerunt ei con-
 sentire vel acquiescere, sed ibidem dixerunt se velle per
 totam hyemem expectare. Quapropter se in diversas turmas
 pueriliter dividentes, hyemationis loca quæsierunt. Robertus
 vero Knollis, ut prudens et exercitatus miles, cum non posset
 eis persuadere salutem, divertit cum suis in Britanniam, et
 in castello suo se cum suis prudenter recepit. Gallici vero,
 sine mora, in cæteros sic divisos et nondum in locis ⁶tutis
 constitutos, irruerunt acriter, duce Bartrando Cleykyn, et
 pro majori parte vel occidunt vel ⁷capiunt universos, in
 magnum regno Angliæ dedecus et detrimentum. Dictus vero
 J. Menstreworth, multis de suis amissis, vix evasit, veniens-
 que in Angliam Dominum Robertum Knollis accusat instan-
 tius, imponens illi infortunii totius causas, eum insuper asserens
 proditorem. Sed nomen antiquum et probitas viri nota
 cunctis Anglicis id fecere, ut idem J. mendax reputaretur,

Dissen-
sions arise
among its
leaders.

Disastrous
results
thereof.

Accusations
made
against
Robert
Knollis;
but dis-
credited.

¹ *de Knols* in the printed texts.

² *ejus oportuit* in the printed texts.

³ *una et aciem* in the printed texts.

⁴ *ei* in orig.; corrected from the

printed texts.

⁵ *quamlibet* in orig.

⁶ *suis* in the printed texts.

⁷ *capiunt* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. et ingratus illi Roberto diceretur ab omnibus, et crederetur. A.D. 1370.
Reg. 13 Rex Edwardus nihilominus subtraxit ab eodem Roberto dona
E. ix. quædam quæ per ante sibi contulerat; unde contigit, ut dictus

Robertus Angliam non auderet intrare, antequam Regis gratiam magna pecunia comparasset. Sed hæc inferius plenius innotescunt. Igitur dictus J. Menstreworth, cernens suam fraudem non posse procedere, et se cognoscens deprehensum in mendacio, fugit ad Regem Franciæ, domini sui effectus infandissimus proditor, ut infra patebit.

The false accuser takes refuge with the King of France.

MS. Bibl. Hoc anno Urbanus Papa de Roma rediit Amivonem, ea de
Reg. 13 causa, ut Reges Anglorum et Francorum ad concordiam
E. ix. invitaret. Sed, prohi dolor! ante tam pinum opus inceptum,
Cont. Mnrinuth, morte præventus, vicesimo secundo die Decembris ab hac
pp. 208, 9. luo instabili est subtractus. Sepultusque fuit ibidem ad

Pope Urban is about to attempt to establish peace; but dies.

tempus in ecclesia Cathedrali, juxta magnum altare, sed post anni spatium ejus ossa ad Abbathiam Sancti Victoris juxta Marciliam, ubi quondam Abbas fuerat, deportantur, et in ecclesia, quam ipse pro majori parte de novo construxerat, juxta principale sepeliuntur altare. Et ¹ in utroque loco, Deo cooperante, fiunt clara miracula, ex quibus ejus meriti ² fuerit apud Deum cunctis fidelibus apertissime declaratur. Huic successit Gregorius Undecimus, Diaconus Cardinalis, prius "Petrus
" ³ Rogerus" nuncupatus.

He is succeeded by Gregory XI.

Eodem anno, civitas Lemovicensium contra Principem rebellavit, sicut et plures aliæ villæ cum castellis in Wasconia, propter graves exactiones et impositiones, ac alia quodammodo importabilia, per Dominum Principem et suos, ut dicebatur, eisdem imposita. Quamobrem se separantes a Principe, Regi Franciæ adhæserunt; unde commotus ⁴ Princeps, Lemovicensium rebellionem primo disposuit vindicare crudeliter, nisi maturius resipiscerent, et ejus gratiam quærerent, humili satis prece. Sed ipsos, quos tutabant muri fortes, victualium abundantia, et bellicosorum virorum copia, nihil terruit legatio Principis jubentis eos ad pacem redire. Quorum cernens Princeps obstinaciam, per nuncios mandat eis, dicens se totam civitatem funditus destructurum, et omnes inventos in ea igne vel gladio perempturum, nisi citius sibi submitterent, et traderent civitatem. Sed indisciplinatum vulgus nihil horum audire voluit; sed et nuncios oculo superbo despexit, et civitatem artius undique communivit. Mox Dominus Princeps, plantata obsidione, diris oppugnationibus et insultibus civitatem circumquaque

Rebellion of the city of Limoges.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ cum in in the printed texts.

² fuit in the printed texts.

³ Rogerii in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed text.

- A.D. 1370. fatigat, nullam inclusis requiem indulgendo. Demum, arte MS. Bibl.
 Capture of the city, and vindictive punishment of its inhabitants. fodientium corrudentibus muris, illam capit, ¹ et captam solo Reg. 13
 E. ix.
 Cont. Muri-
 rimuth, pp. 209,
 210.
- The Prince of Wales returns to England. cum uxore et parvulo filio suo Ricardo, obsequente familia, apud portum de Plimmouth applicuit, relinquens post se in Wasconia duos fratres suos, Johannem Ducem Lancastriæ et Edmundum Comitem Cantabrigiæ, cum aliis viris strenuis et militibus bellicosis. Qui mox, ut venit ad patrem, totum MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix.
- The King of Navarre visits King Edward. Eodem anno venit ad Regem Edwardum, ipsum accersientem, MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix.
 Cont. Muri-
 rimuth, p. 210.
- Sir John Chandos is slain. Rex Navariæ apud Claryndonam, ubi tractaverunt de certis negotiis tangentibus werram Regis Angliæ; ad ejus adventum securitatem dimissi sunt ³ Normannia obsides, quidam Episcopi, et Comites ac Barones, de Anglia, usque dum idem Rex rediret. Sed post multos tractatus, ab ipso hoc quod petiit non potuit obtinere Rex noster Edwardus; attamen dictus Rex ⁴ recessit, magnis a Rege nostro donariis oneratus.
- Sorrow of the King of France thereat. Hoc anno ille famosus, sapiens, strenuus miles, et bellicosus, MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix.
- A.D. 1371. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo primo, qui MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix.
 Cont. Muri-
 rimuth, p. 210.
- Parliament at Westminster. est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadragessimus quintus, celebrato Parlamento apud Westmonasterium in Quadragesima, Rex Edwardus petiit a clero et populo subsidium quinquaginta millium marcarum argenti; quod, sub deliberatione in convocatione cleri facta post Pascha, fuit concessum tam a clero quam a populo laicali. Ad quam quidem summam persolvendam, sacerdotes stipendiarii secundum valorem pecuniæ quam perceperunt per annum taxati fuerunt.
- A grant made to the King.
- Priests' incomes assessed.

¹ From this word down to *vitam*, the text has been accidentally omitted, and is inserted in the margin in a somewhat later hand.

² *manus* in the printed texts.

³ *de Normannia* in the printed texts; in *Normannia*, Cont. Muri-
 rimuth; where the rank of the several hostages is not mentioned.

⁴ *recessi* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. Minuta etiam beneficia, ¹ quæ nunquam prius erant taxata, ad A.D. 1371.
Reg. 13 complementum illius solutionis similiter taxabantur.

E. ix. In isto Parlamento, ad petitionem Dominorum, in odium Ecclesiasticis depriv-
Cont. Murimuth, Ecclesiæ, amoti sunt Episcopi de officiis Cancellariæ et The- of certain
p. 210. saurariæ, et Clericus de Privato Sigillo; et loco illorum offices of
sæculares subrogati fuere. state.

Durante Parlamento, venerunt Londonias solemnes ambassia- The new
tores, missi a Domino Papa novo, ad tractandum cum Domino Pope at-
Rege de pace inter eum et Regem Franciæ confirmanda; tempts to
qui Papa videlicet desideravit in hac parte sui prædecessoris establish
exequi voluntatem. Sed tamen nullus ex hiis præmissis peace; but
sequelatur effectus. ineffectually.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo secundo, A.D. 1372.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, Parliament
quadragesimus sextus, nono die mensis Junii, Rex Edwardus at Win-
tenuit Parliamentum apud Wyntoniam, ad quod de clero moniti chester.

sunt venire quatuor Episcopi et quatuor Abbates tantum; Reports
quod factum fuit, ut putabatur, propter mercatores Londo- current.
nienses, Northwycenses, et alios in diversis sua mercimonia
promoventes; de quibus dicebatur, quod contra Regem Ed-
wardum rebellare volebant.

Eodem anno, Dux Lancastriæ et Comes Cantabrigiæ, frater The Duke
suus, cum duabus sororibus, filiabus Domini Petronis, quondam of Lancas-
Regis Hispanniæ, in Angliam redierunt; quas postea in con- ter and
tates acceperunt, Dux quidem seniore, vocatam "Constan- Earl of
"tiam," et Comes juniorem ² ["Isabellam"] appellatam. Sub Cambridge
quo tempore, Johannes Dux Lancastriæ, ratione uxoris suæ, return to
quo tempore, Johannes Dux Lancastriæ, ratione uxoris suæ, England.
³ se Regem Castellæ nominavit et scripsit.

MS. Bibl. Per idem tempus, jussu Domini Papæ, egressi sunt ¹ de Two Car-
Reg. 13 Curia duo Cardinales ad tractandum de pace inter duo regna, dinals sent
E. ix. Anglieus videlicet et Parisiensis; ⁵ qui ad suas Provincias to treat of
Cont. Mu- accedentes, diu ibidem in locis vicinis hinc inde tractabant; peace; but
rimuth, to no pur-
p. 211. demum acceptis procurationibus, absque pacis effectu ad pose.
Curiam sunt reversi.

Hoc anno commissum est bellum navale inter Anglicos et Naval vic-
Flandreus, de quo Angliei reportavere victoriam, captis vi- tory gained
ginti quinque navibus sale onustis, et interfectis hominibus et by the
submersis: Angliei revera nescientes quod Flandrenses essent. English
over the
Flemings.

¹ qui in orig.

² Omitted in orig. and MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix., and supplied from
the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ These two words are omitted in
the printed texts.

⁵ From this word down to *demum*
is omitted in the printed texts.

A.D. 1372 cum insolenter provocati fuissent ab eisdem, ut prædicitur, MS. Bibl.
Peacee re- universos peremerunt; unde gravis discordia et plura damna Reg. 13
stored. pervenissent utrique populo ex ¹[hac] occasione, nisi pax ami- E. ix.
cabilis fuisset citius reformata. Cont. Mu-
rimuth,
pp. 211, 2.

Siege of Eodem tempore Franci obsederunt villam de Rochelle, et
by the in terra illa multa mala fecerunt. Quamobrem missus est
Freneh. Comes de Penbrok, juvenis viginti quinque circiter annorum,
in Wasconiam, ad refrænandum Gallicorum immoderatos im-
petus, et ad dissolvendum obsidionem prædictam, cum magna
multitudine armatorum. Qui cum satis securi pervenissent ad
portum de Rochel, repente ruit super cos classis Hispanica,
ineautos tunc et inordinatos ad pugnam, feriendo, sternendo,
mactando; unde contigit quod victoria cessit Hispanis, Anglicis
²pene cunctis in hoc congressu captis, vulneratis letaliter, vel

The Earl occisis. Hispani insuper, nullum genus ³damnorum quod MS. Bibl.
of Pem- ⁴irrogare poterant prætermittentes, naves omnes flammis vora- Reg. 13
broke, and cibus combusserunt, captumque Comitem, cum viginti milli- E. ix.
great trea- bus marcarum susceptarum a Rege Angliæ ad continuandam
sure, cap- ibidem guerram, necnon Dominum de la Spaer, aliosque
tured by multos nobiles et robustos, Hispaniam abduxerunt. Contigit
the Span- autem istud infortunium in Vigilia Nativitatis Sancti Johannis
ish fleet. Baptistæ, in qua ⁵festiva Sanctæ Etheldredæ Virginis semper

Various occurrit. Quod quidem infortunium plures asserunt sibi con-
reasons tigitisse propter injuriam quam intulit ecclesiæ supradictæ
assigned Virginis, in ⁶causa inter eandem ecclesiam et ecclesiam
for this Sancti Edmundi Regis et Martyris de Bury, priusquam
misfortune. recederet de terra sua. Pecunia vero supradicta, quia collecta
fuerat de Sancta Ecclesia, prout fertur, fuit Domino Regi
minime fructuosa. Alii siquidem asserunt dicta mala Comiti MS. Bibl.
accidisse, principaliter tribus de causis; primo, quia ipse ux- Reg. 13
oratus, rupto fœdere conjugali, cum aliis mulieribus rem E. ix.
uefariam adulterando commisit. Secundo, perniciosus quadam Cont.
dementia, et insaniam fatigatus, jura et libertates ecclesiasticas Murimuth,
p. 212.
in quodam Parlamento delevisse ex animo affectavit. Tertio,
ipse protinus exagitatus nequitiae stimulo, suavitati Regi suoque
Consilio, ut viri ecclesiastici bellorum tempore gravius quam
alii, sæculares, mulctarentur.⁷ Ista vero ultima summe Domi-
nis temporalibus placuerunt, quæ deinceps quasi in consue-
tudinem, licet nunquam gaudentes, traxerunt, reputantes se

¹ Supplied from the printed texts.

² *plene* in orig.; corrected from the printed texts.

³ *damni* in the printed texts.

⁴ *irrogari* in orig.

⁵ *festum* in the printed texts.

⁶ *causas* in the printed texts.

⁷ *etc.* is here added in the printed texts.

MS. Bibl. in hoc magnum aliquid consecutos, si quodocunque Sanctam A.D. 1372.
Reg. 13 Ecclesiam novis impositionibus et tallagiis valeant onerare.
E. ix. Igitur, qualiter hii profecerunt subsequenter, vel regno Angliæ
Cont. Murimuth, et incolis ejus successerit, satis novit et palam prædicat
pp. 212, 3. totus mundus.

Eodem anno, mense ¹ Augusti, Rex Edwardus, parato navigio King Ed-
copioso, cum magno nimis exercitu intravit mare ad dissolven- ward at-
dum obsidionem de ²le Rochel; sed ventus contrarius non permisit tempts to
cum longius a terra recedere, licet per magnum tempus prope relieve
littus maris ventum prosperum expectasset. Cum vidisset Rochelle.
igitur se nullo modo posse procedere, rediit ad terram tristis;
post cujus reditum statim ventus ad partes oppositas se con- But inef-
vertit. In hoc apparatu erat cum ³ illo filius suus Princeps, et fectually.
nobilitas regni quasi tota. Expendisse quidem fertur eo tem-
pore plusquam novies centum millia librarum in vanum.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo tertio, qui A.D. 1373.
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, quadra-
E. ix. gesimus septimus, Johannes Dux Lancastriæ, filius Regis et The Duke
Cont. Murimuth, frater Principis, cum ingenti exercitu transfretavit in Franciam, of Lancas-
p. 213. ad experiendum ibi iterum suam fortunam. Transivit igitur ter passes
equitans per Parisium in Burgundiam, et sic per totam Fran- through
ciam, nemine sibi volente, immo nec audente, resistere. Sed France
in hac expeditione modicum vel nullum damnum Francis in- with his
tulit, nisi quia redemptionem diversis villis et locis imposuit; army.

MS. Bibl. alias vero neminem molestavit ex hostibus. Tandem dese-
Reg. 13 ruit Franciam cum exercitu, in qua victualia sibi fuere suffi-
E. ix. cientia, ubi et epulabantur cotidie splendide, et ingressus est
deserta montium Alverniæ regionis, ubi nec reperiri possent Suffers
hominibus victualia, nec bestiis alimenta; ibidem ergo fame et great losses
peste perit exercitus sui magna pars, sed et equi fere omnes in Au-
interierunt in loco præfato Tandem ingressus est Aquitan- vergue,
niam, mœstus de infortunio, et sic pervenit Burdegaliæ.
Nam qui ⁴ [in] ingressu Franciæ apud Kalesiam triginta et Miseries
amplius millia equorum in suo comitatu habuerat, perpaucos, endured by
ut fertur, equos Burdegaliæ secum vivos adduxit: ubi cer- his troops.
nere possent spectaculum miserandum, milites famosos et
nobiles, delicatos quondam et divites ⁵ terra Anglicana, amis-
sis hominibus et jumentis, ostiatim mendicando panem pe-
tere; nec erat qui eis daret. Destructa nempe fuerat terra

¹ *Augusto* in the printed texts.

² *la Rochel* in the printed texts.

³ *filio* in Camden's text.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix.; *ingressus Franciæ* in the printed texts.

⁵ *in terra* in the printed texts.

A.D. 1373. illa ante adventum illorum per Gallieos, ideoque ineulta re-
manserat ad tempus illud. Qua de causa facta est tanta fames
in terra, procul et juxta Burdegaleam, ut ibidem summa fru-
menti pro quadraginta solidis venderetur. Dux nihilominus
hyemavit ibidem. Deeimo autem die Aprilis, anno sequenti,
erat dies belli præfixus inter ipsum et Ducem Andegaviæ, juxta
eivitatem Tholosam. Interim vero captæ fuerunt treugæ inter
duo regna, abhinc usque ad vicesimum diem mensis Maii
proximo sequentem; minus caute, prout diebatur, quia diætæ
treugæ Regem Angliæ omnino latebant. Adveniente vero die
¹statuto, aderat illic Francorum magnus exercitus, per præ-
fatum Ducem Andegaviæ congregatus; sed nihilominus die
illo transiit absque bello, non sine pudore et vituperio Angli-
corum, quia Galliei jaetitabant se fuisse paratos in campo die
statuto ad expectandum illorum adventum, qui non venerunt.
Quamobrem Anglis multa intulere convitia, asserentes eos
esse falsos, timidos, et vceordes; et hic fructus expeditionis
istius.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
pp. 213-
215.

The combat alleged to have been avoided by the English
Ambassadors sent by King Edward, with certain requests, to the Pope.
Eodem anno, Rex Edwardus misit ambassiatores ad Dominum
Papam, rogans eum ut super ²reservationes beneficiorum in Curia
sua factas in Anglia de cætero supersederet, ut etiam clerici
ad episcopales dignitates suis electionibus ³plene jure gaude-
rent, et ut a suis metropolitanis, prout antiquitus fieri con-
suevit, idem clerici confirmari valerent. Sieque super hiis et
aliis diversis, in quibus tam Rex quam regnum sentiebant se
gravari plurimum, remedium postulabant. Super quibus qui-
dem articulis, nuncii a Papa certa recepere responsa, de quibus,
eum redirent in Angliam, deberet Papæ rescribi per Regem
de voluntate sua et procerum, antequam aliquid determinaretur
super prædictis.

Enactment in Parliament as to elections in Cathedral churches.
Hoc anno in Parlamento erat decretum, quod ecclesiæ
⁴Cathedrales suis gauderent electionibus, et quod Rex de
cætero contra electos non scriberet, sed per litteras suas ad
eorum confirmationem juvaret; sed tamen hoc Statutum in
nullo profecit.

Obituary of the year.
Obiit hoc anno Magister Johannes Thoresby, Archiepiscopus
Eboracensis, Magister Johannes Barnet Eliensis, et Magister
Willelmus Lynne Wygorniensis, Episcopi. Quibus successerunt,
auctoritate Papali, Magister Alexander Nevyle ad Eboracensem,
Thomas filius Comitis Arundeliæ ad Elyensem, et Dominus
Henricus Wakfeld ad Wygoniensem, ecclesias.

¹ statute in orig.

² reservatione . . . facta in the
printed texts.

³ pleno in the printed texts, and
in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Cathedralis in orig.

MS. Bibl. In supradicto Parlamento concessa fuit Regi una decima A.D. 1373.
 Reg. 13 per clerum, et una quintadecima per populum laicalem. Grants in
 E. ix. Hoc anno castellum de Liziniaco Francis redditur, ¹ per re- Parliament.
 Cont. demptionem Domini Thomæ Percy.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo quarto, A.D. 1374.
 pp. 215, 6. qui est annus regni Regis Edwardi, Tertii a Conquestu, The Duke of
 quadragesimus octavus, Dux Lancastriæ rediit in Angliam de Lancaster
 Wascomia; post ejus recessum, tota Aquitannia, præter Bur- returns to
 degaleam et Baionem, defecit a Rege Angliæ, et ad Regem England.
 Franciæ se convertit. Revolt of
 Aquitaine.

Circa idem tempus, scilicet quinto die Julii, obiit Magister Death of the
 Willelmus ² de Wyttlessey, Cantuariensis Archiepiscopus; unde Archbishop
 monachi illius ecclesiæ ad eligendum adepti a Rege licentiam, of Canter-
 Cardinalem Angliæ in Archiepiscopum postularunt. ³ Qua de bury.
 causa Rex commotus adversus eos ira maxima, proposuit The monks
 dictos monachos ⁴ exlegasse. Ideirco plura bona expenderunt, of Canter-
 antequam potuerunt super illo facto Regis gratiam obtinere. bury offend
 the King.
 Postulationi nempe factæ de Cardinali Rex consentire noluit,
 sed nec Papa, nec Cardinales.

Circa principium mensis Augusti, fuit tractatus apud ⁵ Bruges Conference
 super diversis articulis inter Papam et Regem Anglorum pen- at Bruges;
 dentibus; qui videlicet tractatus duravit fere duobus annis. and agree-
 Tandem concordatum est inter eos, quod Papa de cætero re- ment made
 servationibus beneficiorum minime uteretur, et quod Rex between
 beneficia per ⁶ breve "Quare impedit" ulterius non conferret; the King
 sed de electionibus tactis superius, pro quibus ambassiatores of England
 anno præterito fuerunt missi ad Curiam Romanam, in isto and the
 tractatu nihil penitus erat ⁷ tactum. Et hoc ascribitur Pope.
 aliquibus, qui sciebant se potius per Curiam Romanam, quam per elec-
 tiones, ad dignitates episcopales quos ambiunt promoveri.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo quinto, qui A.D. 1375.
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, quadrage-
 E. ix. simus nomis, Johannes Dux Lancastriæ ordinatus fuit per The Duke
 Consilium ad eundem in Flandriam ad tractandum de pace, of Lancas-
 vel saltem trengis, inter regna Angliæ et Franciæ. Proficis- ter pro-
 cens autem, habuit in comitiva sua Archiepiscopum Cantuari- ceeds to
 ense, Dominum Symonem de Sudbury, et plures alios pro- Flanders,
 ceres, cum familia magna valde. Ad quem locum occurrit ex to treat of
 parte Francorum Dux Andegaviæ, cum multis regni tam peace.

¹ pro redemptione in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ Qua causa in the printed texts.

⁴ exlegisse in the printed texts.

⁵ Burges in Camden's text.

⁶ litteras in the printed texts.

⁷ tractatum in the printed texts.

A.D. 1375. Episcopis quam proceribus, personis gravibus et famosis. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 Duravit itaque tractatus iste fere per biennium; ubi post horribiles expensas et incredibiles, post longam moram et diutinam, toti regno Angliæ deflendam, quam infructuose tractaverunt, in brevi postea sensit Anglia damno suo. Revera per totum tempus illud Franci fraudulenter non de pace sed de prælio cogitabant; sed resarciētes arma vetera, novaque fabricantes, omnem apparatus belli in promptu habere certabant; ¹ e contra, Anglici, qui nesciunt prudentia et providentia, sed solum, more brutorum animalium, cum punguntur, agitari stimulo, nihil tale cogitabant; ² at spem suam ponentes in Ducis sapientia, et credentes quod ipse sua ³ facundia gaudia pacis afferret, epulis ⁴ et diversis jocis invigilare. Factum est itaque in hac occasione, ⁵ Angli circumvenirentur incauti, quando non sperabant; ut in sequentibus clarius elucebit. Nam discessum est utrinque sine pacis effectu.

The English are duped by the French; and the negotiations are finally broken off.

Transactions between the Papal nuncios and the English clergy.

Ecclesiastical promotions.

Per idem tempus, nuncii Domini Papæ, tam illi qui venerunt pro pace quam illi qui ⁶ venire ad tractandum inter Regem Angliæ et Dominum Papam, prout supra fit mentio, plures procuraciones a clero regni Angliæ receperunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 216, 7.

Hoc anno, quarto Idus Maii, translatus est Magister Symon de Sudbury, Londoniensis Episcopus, ad ecclesiam Christi Cantuariæ, et Magister Willelmus Courteney, Herefordensis ⁷ Episcopus, translatus est ad ecclesiam Londoniensem; et ad ecclesiam Herefordensem translatus est Episcopus Bangorensis.

A truce between England and France.

Successes of the Duke of Brittany and his English allies.

Circa tempus istud concessæ sunt treugæ inter duo regna, a festo Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ usque ad idem festum anni sequentis.

Eo tempore Dux Britanniae, J. ⁸ Monfere, habens secum filium Regis Angliæ, Edmundum Comitem Cantabrigiæ, Comitesque Marchiæ, de Warwyk, de Stafford, et Dominum le Spenser, cum multis aliis bellicosis hominibus, in partes Britanniae transfretavit. Quibus cito postea fuit reddita villa Sancti Matthæi supra ⁹ [Mare], et duo castella, scilicet de Brest et de Orrei; villamque de Kemperle, ab eis obsessam, in qua

¹ et contra in the printed texts.

² ad spem in orig. and in the printed texts.

³ fecundia in orig.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ quod Angli in the printed texts. venire in orig.

⁷ Episcopatus in orig.; by inadvertence.

⁸ Monfort in the printed texts: an erasure and alteration to Monfort in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁹ Supplied from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 217. fuere tunc inclusi omnes fere majores Britanniae, indubitanter cepissent, nisi quidam miles, afferens nova de treugis captis inter regna, supervenisset, et præcepisset eis ex parte Regis Angliæ, ut dimissa obsidione ad Angliam festinarent; quo nuncio compulsi sunt, obsidione soluta, recedere anxii cum tristitia et mœrore.

A.D. 1375.

Their successes arrested by news of the truce.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Eisdem diebus fere, insula de Constantyn, in qua situatur castrum Sancti Salvatoris, ¹diu obsessa a Francigenis, eis redditur cum suis pertinentiis universis, in non modicum regni Angliæ detrimentum. Ob quam causam postea, Dominus Johannes Anneslee, miles, Thomam ²Katrington, armigerum, de proditione appellavit.

The island of Coutantin restored to the French.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 217.

Hoc anno fuere calores nimii; quo tempore grandis pestilentia, tam in Anglia quam in aliis diversis mundi partibus, ita desævit, quod infinitos utriusque sexus morte repentina consumpsit. Quapropter, Dominus Papa, ad instantiam Cardinalis Angliæ, concessit eunctis decedentibus in Anglia, qui de peccatis suis contriti forent et confessi, plenam remissionem per duas Bullas, sex mensibus ³duraturas.

Intense heat, accompanied by pestilence.

Plenary remission granted to the deceased.

Eodem tempore obiit Episcopus Sarum, Robertus Wyfeld; cui successit Magister Radulphus Argins.

Obituary of the year.

Obiit quoque tunc Dominus Edwardus le Spenser, et in monasterio de Tenkesbury traditur sepulturæ.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Comes de Penbrok, qui captus fuerat ab Hispanis et ductus in Hispaniam quarto abhinc anno, nimis inhumane tractabatur ibidem. Non ferens igitur Hispaniorum supercilium, misit ad Bartrandum Cleykyn, Franciæ Constabularium, rogans ut eum de ⁴inhumanorum prædonum manibus liberaret. Qui, missis litteris ad Regem Nothum pro hac ipsa re, recepit eum a Bastardo Hispaniæ, qui se Regem dixit, in partem solutionis pecuniæ sibi debitæ ab eodem; perductusque est ad Parisium, ubi cum aliquandiu moram traxisset, assignata est redemptionis suæ summa; et cito postea idem Comes cæpit ægrotare usque ad mortem. Forsan intoxicatus fuerat ab Hispanis, qui hanc artem dicuntur habere impotionandi, ut quidam vivant per quatuor aut quinque annos postea, quidam eodem anno, nonnulli vero statim, vitam finire cogantur. Metuentes vero Gallici ne moriretur inter illos, antequam solveretur sua ⁵redemptio, cum omni festinatione eum advehere vivum Calesiam satagebant;

The Earl of Penbrok is released from captivity.

He dies by poison. it is supposed.

¹ The abbreviation has been mistaken for *Domini* in the printed texts.

² *Karrington* in Parker's text; *Karington* in Camden's text.

³ *duraturis* in orig.; corrected

from the printed texts.

⁴ *humanorum* in orig.; corrected from the printed texts.

⁵ *redemptionem* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1375. sed frustra, nam inter illorum manus, itinerando inter Parisium et Calesiam, in fata decessit, in die videlicet Sanctæ Etheldredæ Virginis, quam ante egressum Angliæ, ut dicebatur, offendit. Plures nempe tradunt illam dietam Virginem offendisse multipliciter, et ideo talia infortunia suis diebus festivis sibi asserunt contigisse.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

A.D. 1376. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo sexto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quinquagesimus, in principio mensis Maii Rex Edwardus fecit Parliamentum maximum apud Westmonasterium celebrari; in quo,

Cont.
Murimuth,
pp. 217-9.

The King's demands for a subsidy are stoutly resisted. more solito, petiit a communitate quoddam subsidium sibi concedi pro defensione regni sui; cui respondentes, illi de communitate dixerunt se fore jugiter talibus impositionibus multipliciter fatigatos; nec onera talia diu posse ferre absque maximo detrimento veraciter affirmabant. Nam liquido constabat eis Regem pro defensione regni sui sufficienter habere, si regnum foret prudenter et fideliter gubernatum; sed quamdiu tale regimen quale tunc per malos officarios haberetur in regno, nunquam illud rerum copia vel divitiis abundaret. Hoc itaque se offerebant effectualiter probaturos; et si post hanc probationem inventum esset Regem alterius indigere, ipsum juxta suas ¹ faeultates adjuvarent. In progressu vero plura fuere delata de Regis familiaribus, aliis diversis Regis officiariis, et potissimum de Domino Latimer, ipsius Camerario, qui pessima gubernatione Regem rexit. Quare Dux Lancastriæ, Dominus ² de Latimer, et plures ⁴ alii magni Regis officarii, fuerunt amoti, et in eorum locis alii subrogati. Item, ad petitionem communitatis extitit ordinatum, quod certi Episcopi et Comites, et alii Domini conversationis laudabilis, Regem et regnum de cætero gubernarent; eo quod Rex jam vergebat in senium, et gubernatoribus indigebat hujusmodi. Sed ista ordinatio, impredientibus illis qui

Certain officers of state are removed.

Complaints made in Parliament against Aliee Perrers. Instancees of effrontery on her part. amoti fuerunt a Rege, ut prædicitur, vix tribus mensibus perduravit. Item, milites Parliamentales graviter conquesti sunt de quadam, "Alicia ⁵ Pereres" nominata, fœmina procacissima, quæ nimis familiaris extiterat Domino Regi ⁶ Edwardo. Hanc utique aceusabant de malis plurimis, per eam et fautores ejus factis in regno. Illa etenim modum mulierum nimis est supergressa; sui etenim sexus et fragilitatis immemor, nunc juxta Justiciarios Regis residendo, ⁷ nunc in Foro Ecclesiastico juxta

¹ Originally written *felicitates*; corrected in the margin in a later hand.

² et aliis in the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *Peres* in the printed texts.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ *non* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. Doctores se collocando, pro defensione causarum suadere ac A.D. 1376.
 Reg. 13 etiam contra jura postulare, minime verebatur; unde propter
 E. ix. scandalum et grave dedecus quæ exinde Regi Edwardo, non
 Cont. solum in hac terra sed in exteris regionibus, nimium resultabant,
 Murimuth, milites petierunt hanc ab illo penitus amoveri.
 pp. 219, 220.

Item, in hoc Parlamento quidam defectus notabiles de Rycardo Charges
 Lyouns ac Adam de Bury, Londoniarum civibus et mercato- against
 ribus, in lucem fuere deducti. Quorum primus, mediante certain
 pecunia, ¹a vindicta debita valde sagaciter, immo prudenter, Merchants
 of London.
 evasit. Secundus, stupefactus ad sibi imposita, protinus de
 regno profugit in Flandriam, ut semet ibi salvare valeret.

Qui autem omnium militum Prolocutor Parliamento extiterat, Disgrace of
 et hæc universa proposuit, "Petrus de la Mare" fuerat ap- Peter de la
 pellatus; vir utique facundus et sapiens, cui pro sui maturitate, Mare, the
 discretionem, sive prudentiam, talia negotia merito præ cunctis Speaker of
 aliis crederentur. Hic, prout erat informatus, contra prædictam Parliament.
 Aliciam, et quosdam alios de Domini Regis Edwardi Consilio,
 verba fecit. Quamobrem, ad instantiam præfatæ Aliciæ, idem
 Petrus exposit fuit apud Nottingham perpetuo carceri adjudica-
 tus; in quo, licet ejus amici pro ejus liberatione sæpius sup-
 plicassent, biennio moram traxit.

Octavo die Julii, durante adhuc Parlamento apud Westmo- Death of
 nasterium, in regali Palatio defunctus est Dominus Edwardus Edward,
 Princeps Walliæ, Regis Edwardi primogenitus, in festo videlicet Prince of
 Trinitatis. Quo die, idem Princeps, ob reverentiam tanti festi, Wales.
 in quocunque loco fuerat, semper solebat quolibet anno solem-
 nitatem maximam celebrare. Cujus fortunam militiæ, tanquam
 alterius Hectoris, omnes gentes, tan Christiani quam Pagani,
 dum vixit incolumis, plurimum formidabant. Eo igitur obeunte,
 omnis obiit spes ²eorum. Quo quidem superstite nullius hostis
 incursum, quo præsentem nullius belli congressum, Anglici
 timuerunt; qui nunquam, eo præsentem, passi sunt probra male
 gestæ sive desertæ militiæ; qui nullam gentem adiit quam
 non vicit, nullam civitatem obsedit quam non cepit. Igitur,
 extincto Principe, extinctus est cum eo profecto Parliamento
 præsentis effectus. Nam communes, cum quibus ipse tenebat,
 dieti Parliamento sortiti non sunt talem exitum qualem pro
 meliori habuisse sperabant. Dominus Ricardus de Burdegalia,
 filius Edwardi Principis Walliæ, in hoc Parlamento factus est
 Comes Cestriæ, et non post multos dies ³patris sui suscepit
 integrum Principatum.

His son,
 Richard of
 Bordeaux,
 created
 Earl of
 Chester.

¹ ac in orig. ; corrected from the
 printed texts.

² Anglorum in the printed texts.

³ patriæ suæ in the printed texts.

A.D. 1376. Hoc anno, circa principium mensis Junii, homines et MS. Bibl.
 Excesses tenentes Comitis de Warwyk malitiose et nequiter insur- Reg. 13
 committed rexerunt contra Abbatem et Conventum de Evesham, et E. ix.
 by the people of the tenentes eorundem; elaborantes Abbatiam destruere cum dicta Cont. Mu-
 Earl of villa, et eorum famulos diris verberibus affligentes, nonnullos rimuth, p.
 Warwick vero crudeliter jugulantes; accedentes insuper ad monachorum pp. 220, 1.
 against the maneria, clausuras parcorum confregerunt et incendio com-
 Abbey of busserunt, et occiderunt feras, ingerentes finaliter omne
 Evesham. damnum quod eorum crudelitati sors ingerebat in illa furia
 1perpetrandum. Nec hiis contenti, capita vivariorum dissi-
 pantes, aquas excurrere permiserunt, 2piscisque ceperunt et
 secum asportaverunt, et alia damna multa illi loco omnino, et
 dispendia gravissima, intulerunt. Et pro certo dictam Abba-
 thiam, cum suis membris, secundum quod tunc verisimile
 videbatur, destruxissent irrestaurabiliter, nisi Rex manus ad-
 jutrices apposuisset citius, mittendo mandata sua litteraliter ad
 præfatum Comitem, et præcipiendo artius, ut hujusmodi male-
 factores et pacis perturbatores compesceret. Sicque timore
 Regis et amicorum mediationibus, pax inter eos reformata fuit;
 non tamen plena satisfactio facta parti læsæ; quia majus erat MS. Bibl.
 damnum quod irrogaverant quam possibilitas 3dictum damnum Reg. 13 E. ix.
 4refaciendum. Ferunt quidam quod, 5propter istam brigam, Cont. Muri-
 Rex per illos Dominos in Parlamento constitutos noluit ulte- rimuth, p. 221.
 The Duke of Lancas- rius gubernari; unde filium suum, Ducem Lancastriæ, ad sui MS. Bibl.
 the resumes the go- et regni regimen reassumpsit: qui usque ad obitum Regis Reg. 13 E. ix.
 vernment. stetit regni gubernator et rector. Qui illico, contra Statuta
 Parlamenti, permisit Regem recipere in gratiam Dominum de
 Latymcr, et Ricardum Stury, et alios plures qui in Parlia-
 mento prædicto judiciali sententia ab ejus præsentia fuerant MS. Bibl.
 Alice Perers recalled by King Edward. 6Pereres ad suum contubernium, quæ fuit eliminata judici- Reg. 13
 aliter ab eodem, propter scandala sive probra quæ de ejus E. ix.
 procacitate provenerant; contra sacramentum quo se astrinxerat
 eadem Alicia, quod et ipse Dominus Rex ratificaverat; vide-
 licet, quod ad Regis præsentiam non accederet quovismodo.
 Quæ et permansit cum eo usque ad mortem ejus.
 The Florentines excommunicated by the Pope. Eodem anno, Florentini excommunicantur a Papa, propter
 rebellionem et enormia facta quæ contra Romanam Ecclesiam
 perpetrarunt; qui, inter cætera sua facinora et facta crudelia
 quæ gesserunt pessime, quendam monachum, illuc a Domino

¹ *perpetranda* in the printed texts.

² *piscisque* in orig.

³ *ad dictum* in the printed texts.

⁴ *resarciendum* in the printed texts.

⁵ *per* in the printed texts.

⁶ *Peres* in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Papa missum cum mandatis Papalibus, candelibus fusciniulis A.D. 1376. ferreis vivum excarnificaverunt, et nondum mortuum in terram foderunt. Quorum quidam postea venientes in Angliam, et Regis pacem habere rogantes, manserunt ibidem donec Papa per suas Bullas declarasset quantis essent scelcribus involuti. Extunc vero Florentini devenerunt servi Regis, tanquam nativi, cum omnibus bonis et catallis eorum; secundum tenorem litterarum Papalium, quod aut ita facerent, aut ad Curiam festinarent, submissuri ¹se gratiæ Domini Papæ et Curiae supradictæ. Florentini igitur elegerunt, ut sibi videbatur, de duobus malis minus malum, servire videlicet, more nativorum, Regi Angliæ, quam ²subditi arbitrio Romanorum.

Vicesimo secundo die Julii obiit Simon ³Langham, Cardinalis Anglicus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, A.D. 1377. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquista Tertii, quinquagesimus primus, tanta advecta est in Angliam vinorum abundantia, quanta multa transacta tempora non viderunt.

Circa Natale vero Dominicum tanta excrevit aqua in partibus Northumbrorum, de resolutione nivium quæ per ante in magna densitate terram operuerant, ut aqua de superciliis montium descendendo, juxta cum frustis glaciæ, domos colonorum subverteret, bona quæ super terram ⁴acervaverant, puta carbones, molares lapides, ligna, cum segetibus, auferret suo impetu; insuper, in mare descendens, per vim et collisionem dictarum ⁵frustarum, naves quasdam tam violenti impulsione glaciæ aut inutiles reddidit aut omnino demersit.

Circa festum Purificationis Beatæ Virginis, factum est Parliamentum Londoniis, cogente Duce, qui vices gerebat Regis, ipso ⁶irrecuperabiliter infirmato. In quo, ex parte ⁷[Regis] postulatum est subsidium a clero et populo laicali. Qui taxa conceditur, hactenus inaudita, videlicet, quod a qualibet laica persona sexus utriusque, annos excedente quatuordecim, ⁸perciperet unam grossam, vel quatuor denarios, exceptis notoriis pauperibus qui publice mendicabant; et de cunctis religiosis utriusque sexus, et qualibet ecclesiastica persona promota, duodecim denarios; et de singulis aliis, non promotis, unam

¹ et gratiæ in orig.; corrected from the printed texts.

² subditi in the printed texts.

³ Longham in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ acervaverant in Camden's text.

⁵ frustarum in orig.; frustarum

in Bibl. Reg. 13 E. ix and the printed texts.

⁶ irrecuciabiliter in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ Supplied from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ reciperet in the printed texts.

A.D. 1377. grossam; execeptis Fratribus quatuor Ordinum Mendicantium. MS. Bibl.
 Qui, quia in labore hominum non sunt eum hominibus, non Reg. 13
 flagellabantur. E. ix.

Statutes of In hoc autem Parlamento abrogata sunt Statuta Parlamenti
 the Good superioris, quod "Bonum" merito vocabatur. Et Rege sic
 Parliament volente, personæ abjudicateæ pristino statui restituuntur.
 abrogated.

De Johanne Wickliff, et ejus operibus.

Rise of Per idem tempus surrexit in Universitate Oxoniensi quidam MS. Bibl.
 John Borcalis, dictus "Magister Johannes Wyelef," sæularis ¹[in] Reg. 13
 Wyclif. Theologia, tenens publice in scholis et alibi Conclusiones erro- E. ix.
 neas et hæreticas, ac statui universalis Ecclesiæ contrarias, et Cont.
 absurdas; et præcipue contra monachos et alios religiosos pos- Murimuth,
 sessionatos venenose sonantes. Qui ut suam hæresim eautius pp. 221, 2.

His fol- palliaret, ac sub exquisito eolore dilataret latius, congregavit
 lowers. iniquitatem sibi, videlicet, comites atque socios unius sectæ in-
 simul Oxoniis et alibi commorantes, talaribus indutos vestibus
 de russeto, in signum perfectionis amplioris, ineedentes nudis
 pedibus, qui suos errores in populo ventilarent, et palam ac
 publice in suis sermonibus prædicarent. Qui inter cætera, ista
 quidem tenuerunt ad unguem; videlicet, quod Eucharistia in
 altari, post sacramentum, non est verum corpus Christi, sed
 ejus figura. Item, quod Ecclesia Romana non est caput om-
 nium Ecclesiarum, plusquam una alia ecclesia, nee major po-
 testas per Christum data fuit Petro quam cuilibet alteri Apostolo.
 Item, quod Papa Romanus non habet majorem potestatem in
 clavibus Ecclesiæ, quam quiscunque alius in ordine sacerdotii
 constitutus. Item, quod si ²Deus est, domini temporales pos-
 sunt ³legitime ac meritorie auferre bona fortunæ ab ecclesia
 delinquente. Item, si dominus temporalis noverit ecclesiam
 delinquentem, tenetur sub pœna damnationis ejus ab ea tempo-
 ralia auferre. Item, quod Evangelium sufficit ad regulandum
 in vita ista quemlibet Christianum; et quod omnes aliæ
 Sanctorum regulæ, sub quarum observantiis degunt diversi
 religiosi, non plus perfectionis addunt Evangelio, quam addit
⁴albedo parieti. Item, quod Papa, nee alius prælatus Ecclesiæ,
 deberet habere carceres ad puniendum delinquentes; sed qui-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts. Properly, *doctor in Theologia*, as in MS. Faustina B. ix. fol. 164a.

² *Dominus* in the printed texts.

See Mr. Hog's Note to Cont. Muri-
 muth, p. 222.

³ *legatione* in orig.; corrected from
 the printed texts.

⁴ *albendo* in orig.; corrected from
 the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 222-4. libet delinquens possit libere, quocunque vellet, transire, et A.D. 1377. facere quæ sibi placeret. Ista et plura alia, in subversionem¹ nostræ fidei, asseruerunt² [et affirmaverunt] dicti seductores; in tantum, quod domini et magnates terræ, multique de populo, Support
Wickliffe. ipsos in suis prædicationibus confoverunt, et faverunt prædicantibus hos errores; eo nempe³ maxime, quia⁴ tantam potestatem tribuerunt laicis suis assertionibus, ad auferendum temporalia a viris ecclesiasticis et religiosis.

Cum autem Conclusiones istæ et deliramenta fuissent exhibita et perlecta coram Papa, viginti tres⁵ earum tanquam hæreticas et vanas ipse damnavit, dirigens Bullas suas Archiepiscopo⁶ Cantuariensi et Episcopo Londoniensi, ut ipsarum auctoritate dictum Johannem facerent comprehendi, ac supra dictis Conclusionibus diligenter examinari. Quo facto, atque habita declaratione super istis, licet⁷ facta et vana, dictus Dominus Archiepiscopus sibi et omnibus aliis super illa materia, presente Duce Lancastriæ, cum Domino Henrico⁸ Percy, indixit silentium, prohibens ne de cætero illam materiam quovismodo tangeret aut tractaret, et ne illam permitteret alios ventilare. Igitur, tam ipse quam sequaces sui aliquandiu siluerunt. Sed tandem, contemplatione Dominorum temporalium, easdem opiniones, et alias multo pejores illis, postinodum ausi sunt reassumere et laicis spargere,⁹ quam sparsere prius. ¹⁰ Eo vero die, quo præmissa Londoniis erant peracta, propter verbum quoddam injuriosum et insolens a Duce Lancastriæ Episcopo Londoniensi prolatum, confestim Londonienses unanimiter insurgentes, arreptis armis, ipsum occidere proponebant. Sed dictus Episcopus ne hoc fieret omnino prohibuit; et nisi tunc Episcopus se¹¹ opposuisset eorum conatibus, hospitium dicti Ducis, de Savey, eo furoris sui tempore combussissent, qui vix ab illo proposito Antistitis interventu refrænati sunt. Tandem ad nutum Pontificis quieverunt. Inter cætera vero probra quæ Duci intulerat, arma ejus in Foro sunt publico reversata. Dux autem et Henricus

The Pope takes cognizance of Wickliffe's Conclusions.

Silence enjoined upon Wickliffe by the Archbishop of Canterbury.

The Londoners shew hostility against the Duke of Lancaster.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *nostræ* in orig.

² Supplied from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *maximo* in Camden's text.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *eorum* in orig.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ *fictæ* in the printed texts.

⁸ Percy is not mentioned in Cont. Murimuth.

⁹ This passage is not found in Cont. Murimuth.

¹⁰ "*Hi vocabantur a vulgo 'Lol-lurdi,' incedentes nudis pedibus, restiti pannis vilibus, scilicet de russeto, ut per vitam penalem facilius incautos traherent ad sec-tam suam.*" Not in the original, or in Bibl. Reg. 13 E. ix.; but a gloss inserted here, in the printed texts.

¹¹ *apposuisset* in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1377. Percy, quem, ad occidendum, in hospitio suo eives quæsierant, MS. Bibl. The Duke admoniti de tanta commotione, relicto prandio, fugerunt ad Reg. 13 E. ix. takes refuge with the Prince of Wales. eum matre sua, casualiter morabatur; eorum quibus, de opprobriis illis illatis horribiliter sunt eonquesti. Hiis igitur aliisque MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. causis multis, Londonienses Duci facti sunt odibiles, in tantum quod Majorem et seniores, qui tunc temporis præfuerunt, exactorari faceret et deponeret, eorumque loco alios ¹subrogari. Cont. Murimuth, pp. 224, 5.

The treason and punishment of John Menstreworth.

Sub eisdem diebus, captus est Johannes Menstreworth, miles proditiosus et transfuga, in ²civitate Navariæ, Pampilona; et adductus Londonias, primo trahitur, deinde suspenditur, postea decollatur; postremo, corpus ejus quadripartitum ad quatuor eivitates famosas Angliæ missum fuit, caput vero ejus super Pontem Londoniarum longo tempore postea stetit affixum. Fuerat nempe ³iste Regi infidelis et regno, ambitiosus, perversus, fallax, simulator, et cupidus, qui frequenter magnas summas pecuniæ, a Rego pro stipendiis hominum ⁴armorum acceptas, in proprios convertit usus. Et propter hæc atque alia sibi imposita, vel imponenda, timens ⁵aliquando pœnas dare et mortem incurrere quam meruerat, ad Regem Franciæ, ut præfertur, aufugit. Cui facta fidelitate, promisit classem Hispanicam se adducturum, ad regnum Angliæ invadendum. Sed Deus justus juste permisit illum interei et puniri, quam ut dolose atque malitiose Dominum suum Regem, solumque natale, nequiter infestando, suum iniquum propositum ⁶tam proditorie adimpleret.

Sub eisdem diebus nuncii, qui pro pace in Franciam sunt profecti, in Angliam reportavere nisi belli rumores. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Knight-hood conferred on Prince Richard.

Quo tempore, Rex Edwardus, in festo Sancti Georgii Martyris, apud Wyndeleshores, Richardo de Burdegalia hæredi suo, filio ⁷[filii] sui Edwardi, Principis Walliæ, contulit ordinem militare ⁸Edwardi. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 225.

Death of King Edward III. at Shene.

Rex ⁹Edwardus, eum quinquaginta et fere uno annis regnasset, vicesimo primo die Junii, apud manerium suum de Schene, diem elausit extremum; cui per totum tempus suæ MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. deurbationis assiderat, proh dolor! illa infanda meretrix Alieia ¹⁰Pereres, quæ euncta quæ ¹¹carnis sunt medio tempore semper E. ix.

¹ *subrogaret* in the printed texts.

² The place of his capture is not named in Cont. Murimuth.

³ *iste I. Regi* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *armatorum* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *talis proditor adimpleret* in the printed texts.

⁷ Inserted from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ Omitted in the printed texts.

⁹ *Edwardus Tertius* in the printed texts.

¹⁰ *Pceres* in the printed texts.

¹¹ *chariora* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

suggestit eidem; nihil omnino tractans aut tractari permittens de animæ suæ salute, sed ei jugiter sanitatem corporis re-promittens, donec in eo vidisset indubitata mortis indicia per vocis præclusionem. Tunc nempe, cum cerneret vocem adentam sibi, et oculorum acies hebetari, caloremque naturalem extremitates relinquere, mox inverecunda pellex detraxit annulos a suis digitis, et recessit. Solus tunc quidam sacerdos assidebat Regi moribundo, cæteris circa rerum intentis ¹ direptionem; qui ² [ei], eo quod loqui non poterat nec confessionem ³ oro tenuis facere, persuasit ut veniam peteret pro commissis, afferens sibi crucis imaginem, quam dedit in manus ejus. Rex autem, eum reverentia summa illam accipiens, osculabatur devotissime, nunc ⁴ manus, ut poterat, in signum optandæ veniæ protendendo, nunc vero do suis oculis lacrymas uberes emittendo, et pedes imaginis frequentissime osculando. Tandem, cum ad nutum presbyteri motibus et signis, quibus potuit, petisset primo et principaliter de peccatis a Deo remissionem, et secundarie a cunctis creaturis, quas vel scienter vel ignoranter offenderat, spiritum exhalavit; corpusque ejus apud Westmonasterium cum omni reverentia est humatum.

A.D. 1377.
Heartless
conduct
of Alice
Perers.
Circum-
stances of
the King's
death.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
p. 226.

⁵ Fuerat nempo Rex iste inter omnes reges orbis et principes gloriosus, benignus, clemens, et magnificus, dictus autonomasico "⁶ Gratosus," propter gratiam singularem qua præcelluit; quia, virtute gratiæ divinitus sibi concessæ, universos prædecesores suos quadam excellentia gratiæ præcellebat. Erat et cordo magnanimus, qui licet aliquando infortunia diversa, aut incommoda emergentia, nosceret se passurum, nunquam expalluit aut mutavit vultum. Belliger quoque fuit insignis et fortunatus; qui de cunctis congressibus, in terra et in mari, semper triumphali gloria victorium reportavit. Familiaris, humilis, et mansuetus erat omnibus, tam externis quam internis; subditos omnes suos fovens, diligens, promovens, et pie regens; Deo devotus extitit, peregrinationes sæpe faciens, et ministros Ecclesiæ venerans et honorans. In curis temporalibus providus et tractabilis, consilioque discretus; in eloquii suavitate mitis et ⁷ affabilis, in gestu et moribus compositus et maturus. ⁸ Orphanis erat quasi pater, afflictis compatiens, miseris condolens, oppressos relevans, et cunctis

He is
buried at
Westmin-
ster.
Character
of King
Edward
III.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *direptioni* in orig.
² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.
³ *oro* in orig.
⁴ *manu* in the printed texts.
⁵ *Hæc erat*, apparently by inadvertence, in orig.; corrected from

the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *Gloriosus* in Cont. Murimuth.

⁷ *affabilis* in orig.

⁸ The eulogy, as compared with the text of the Continuation of Murimuth, is considerably expanded here.

A.D. 1377. indigentibus impendens auxilia opportuna. Nempe in confe- MS. Bibl.
rendis beneficiis ultra omnes viventes fuit semper profusus et Reg. 13
promptus; in rerum ¹modestus affluentia, non elatus aut E. ix.
superbus, sed se semper intra se continens, et inferioribus
quasi parem se præbuit, et inter orbis primores et principes
se dominum demonstravit. In ædificiis construendis curiosus
et sollicitus, in regni sui locis diversis plura consummavit
ædificia, arte exquisitissima, structura elegantissima, situ
pulcherrima, et sumptibus pretiosa; moderate supportans
gaudia, leviter ferens damna. Recreationum erant ei solatia
aueupatio et venatio, quibus quotiens vacavit, prout tempus
anni obtulit, multum indulsit. Largus erat in donis et hilaris,
prodigus in expensis. Corpore fuit elegans, statura quæ nec
justum excederet, nec nimis depressioni succumberet; vultum
habens humana mortalitate magis venerabilem, similem angelo;
in quo relucebat tam mirifica gratia, ut si quis in ejus faciem
palam respexisset, vel nocte de illo somniasset, eo procul-
dubio die sperabat sibi joeunda solatia providentura. Regnum MS. Bibl.
vero suum usque in senium strenue, sapienter, et magnifice Reg. 13
gubernavit. Et quia fuerat in universa morum honestate præ- E. ix.
clarus, sub eo vivere regnare fuit, prout suis subditis videbatur. Cont.
In tantum nempe ejus fama pererebruit apud nationes barba- Murimuth,
ras et remotas, ut æstimarent se felices, qui vel ejus erant pp. 226, 7.
dominio subditi; vel ei aliquatenus fæderati. Nullum enim
eredebant fore sub cælo regnum, quod tam nobilem, tam
generosum, et felicem produxit regem, aut, eo ² quoque extineto,
in posterum suscitabit.

Alleged con- ³Luxus tamen et motus suæ carnis lubricos, etiam in æstate
sequences of his con- senili, non cohibuit, alliciente eum satis inverecunde, ut fertur,
nexion with dicta meretriciula A. P.; unde citius, ut putatur, propter illius
Alicie Perers. immoderantiam vitam finivit.

The mis- In hoc loco summe notandum est, quod sicut in ejus pri-
fortunes of mordiis euneta grata et prospera suceessive ipsum illustrem
his closing reddiderunt, et inelytum, ita, eo ad senilem ætatem vergente
years. et ad occasum declinante, peccatis exigentibus, paulatim illa
felicia decresebant, et infortunia multa infausta et incommoda
sueerescebant; quæ minuere, proh dolor! famam ejus.

¹ *modestiis* in orig.; by inadvertence.

² *quoque* omitted in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ Instead of this passage, the Continuation of Murimuth has,

“Luxus tamen et motus suæ carnis etiam in senili ætate non cohibuit; unde citius, ut creditur, propter illius immoderantiam finivit vitam,”
—not a word is said in reference to Alice Perers.

DE TEMPORE REGIS RICARDI SECUNDI.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, cognito quod illustris Rex Angliæ Edwardus, Tertius a Conquæstu, in Vigilia Sancti Albani, Anglorum Protomartyris, videlicet vicesimo primo die mensis Junii, diem suum clausit extremum, Londonienses miserunt de valentioribus civibus ad ¹Kyngestone, ubi tunc morabantur tunc Princeps quam mater ejus Principissa; ut civitatem et cives Londonienses recommendarent eisdem. Johannes vero Philipot, Londoniensis civis, facturus verba pro concivibus, orationem hujuscemodi inchoavit:—

A.D. 1377.

Deputation
of citizens
of London
to Prince
Richard.

“ Nova afferimus, excellentissime Domine, quæ sine magno
“ merore referre non possumus, de morte indubitanter imminente
“ invictissimi nostri Regis Edwardi; qui nos et regnum
“ istud, ut ita dicam, per sæcula multa in tranquilla pace
“ custodivit et rexit, et jam, manifestis in eo mortis signis,
“ desinit esse rector noster. Unde rogamus, ex parte civium
“ et civitatis Londoniensis, ut habeatis recommendatam erga
“ vestram reverentiam, civitatem vestram, Cameram scilicet
“ vestram, qui in proximo eritis noster Rex, quem solum
“ Regem recognoscimus; cujus solius subjiçiemur imperio,
“ flectemur arbitrio, parituri summo domino, famulabimur
“ tam personæ quam verbo. Et, ut cætera exequamur nostræ
“ legationis nuncia, noverit vestra reverentia civitatem vestram
“ indicibiliter perturbari, eo quod vestram præsentiam elongastis
“ ab ea, quæ tantum vobis noseitur esse devota, ut non
“ solum parata sit bona sua temporalia, sed etiam, si necesse
“ sit, pro vobis impendere vitam suam. Igitur ad vestram
“ præsentiam accessimus, precaturi ut ibidem, tam ad consolationem
“ civium quam vestri securitatem et solatium, morari velitis.
“ Deprecamur insuper, Princeps illustrissime, ut discordiæ quæ
“ inter cives nostros et Dominum nostrum, Ducem Lancastriæ,
“ nuper quorundam simultatibus orta est, nullorum quidem
“ commodo, sed plurimorum dispendio, finem imponere dignemini,
“ ipsi Duci et nostris civibus fructuosum.”

Speech of
John Philipot.

³ Hæc et hiis similibus ab eo peroratis, responsum est a Prince.

Answer of
the Prince.

¹ Probably *Kyngestone*, as in page 326 ante.

² *Principes* in orig.; erroneously.

³ Sic in orig., and Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1377. eipe et suo Consilio, quod satageret in omnibus eorum satis- MS. Bibl.
facere voluntati. Et hoc modo dimissi, læta nuneia suis civibus Reg. 13
retulerunt. E. ix.

Message
sent to the
citizens of
London by
the new
King.

In crastino, qui est dies Saneti Albani, missi sunt Londonias ex parte Regis, Dominus de Latymer, Dominus Nicholas Bonde, Dominus Simon de Burley, et Dominus Ricardus Adderbury, qui nomine Regis novi salutaverunt cives, (nam, ut diximus, Dominus Rex Edwardus dio obiit præcedente,) et retulerunt eis tristia de morte Regis antiqui, et læta de indole Regis novi; qui videlicet eos et eorum civitatem se dilceturum promisit, et ad eorum urbem fore venturum, ibique, ut petierant, moraturum. Exequentes et alia Regis novi mandata, dixerunt Dominum Regem pro eis ad Ducem verba fecisse, et quod Dominus Dux se in omnibus voluntati Regis in hae causa submitit; quapropter esse voluntatis regiae, ut eodem modo et ipsi se submittant, et Dominus Rex elaborabit ut pax inter eos firmetur, ad honorem eivium et eommodum civitatis. Cives vero de tali forma pacis territi, responderunt se hanc rem nullo modo facturos; præcipue quia noverunt Regem puerum et infirmum ad patrocinandum eis in tanto motu, et quod non per eum, sed per eorum adversarios et inimicos capitales, eorum causa ventilaretur; et eorum arbitrio punirentur, si Regis mandatis in hoc articulo eonsentirent. Tandem, post tractatum habitum inter eos super isto negotio per sex horas et amplius, in hanc sententiam convenerunt, ut si idem milites vellent se eivibus obligare, quod eorum submissio in nullius civium damnum temporale, vel dispendium eorporale, seu in civitatis eorum præjudicium, resullaret, regiis libenter jussionibus adquiescerent. Milites autem supradieti, et regiis votis satisfacere et civium paci studentes eonsulere, sub sacramento fidelitatis suæ militiæ spoponderunt eis, non ad præjudicium, ut prætaetum est, sed ad eommodum eorum fore, si se Regi submitterent, sicut se submiserat prius Dux.

Prelimina-
ries agreed
upon for
reconcilia-
tion of the
citizens
with the
Duke of
Lancaster.

The citi-
zens visit
King
Richard, at
Shene.

² Hæc scenritate perecepta, cives versus Sehouc, manerium regium, iter ³ carpunt, ubi ⁴ reppererunt novum Regem et ejus matrem, Ducemque Laneastriæ et fratres suos, Regis filios, ac plures Episcopos, congregatos eirea eorpus defuncti Regis. Quorum adventu eognito, Rex statim eos accersiri jussit; qui, ut prius, deprecati sunt eum de adhibenda diligentia sua pro

¹ *delecturum* in orig. and the printed texts.

² *Hanc* in orig.; by inadvertence.

³ *capunt* in the printed texts.

⁴ *reperiunt* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

pace reformanda inter Ducem et eives, asserentes se paratos A.D. 1377.
esse per omnia ad subjiendum se Regis arbitrio, non quasi
qui delictum ¹

—Percy et Senescallus regni, videlicet Dux Lancastrie, cum
militibus eisdem adjunctis, inequitantes equos nobiles et præ-
grandes, ut viam inter turbas Regi facerent ²inoffensam, incede-
bant. De quibus nimirum contigit, quod cum fuissent per
ante formidabiles non solum vulgo, sed ipsis regni magnatibus
pro ³rerum affluentia et assentatorum frequentia, in hac equi-
tatione adeo modeste se habuerunt, turbas tam honeste, tam
facete, ut viæ cederent, monuerunt, ut e tanta turba nullum
illo die, nec in crastino, verbo vel facto laderent quovismodo
unde contigit, ut pene totius vulgi favorem, quibus ante sus-
pecti fuerant et odibiles, lucrarentur.

Courteous
bearing of
the Duke
of Lancas-
ter.

Rex autem, insidens magnam dextrarium, tantæ personæ
aptum, stratumque regaliter, sequebatur illos. Cujus gladium,
manibus elevatum, portabat ante eum Dominus Symon Burlee;
Dominus quoque Nicholas Bonde ejus frætrum duxit, incedendo
pedes. Regem vero sequebantur milites et comitanei sui, atque
domus regiæ familiares. Nec defuit tantæ turbæ magna vis
⁴lituorum et tubarum; nam qualibet turba scorsim suos tubi-
cines præcedentes habebat, statutique ⁵fuerant per Londonienses
super Aquæductum, et super turrim ⁶[in eodem foro quæ] in
honorem Regis facta fuerat, tubicines qui clangere in adventu
Regis. Qui omnes simul juncti clangentes, sonum mirabilem
audientibus reddiderunt. Fuit igitur dies ille jocunditatis et
lætitiae, dies, ut ita dicam, clangoris et buccinæ, dies diu ex-
pectatus renovationis pacis et legum patriæ, quæ jam diu
exulaverant, desidia Regis senis et avaritia obsecundantium
sibi servorum ejus.

The King
proceeds
in state
through
the streets
of London.

Ad honorem insuper regium, eives ordinaverant ut per
fistulas Aquæductus efflueret abundans vinum, et per totum
tempus equitationis, id est, per tres et amplius horas, jugiter
emanaret. Factum etiam fuerat quoddam castrum habens
Prepara-
tions made
there for
his recep-
tion.

¹ At this point there is an hiatus in the Arundel MS.; noticed in the margin, in a hand of the following century. The reading here in the printed texts is, "*arbitrio. His dic-
tis Dominus Percy, etc.*" Two pages of MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. are omitted here, and the scribe has passed on from line 3 of 243 b. to line 3 of 244 b.; not improbably, a mistake made in the resumption

of his copying. For the important passage here omitted, see the Appendix.

² *inoffense* in the printed texts.

³ *eorum* in the printed texts.

⁴ *lituum* in orig., the printed texts, and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *fuerunt* in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1377. turres quatuor, in superiori parte Fori venalium, quod "Chepe" MS. Bibl. nuneupatur; de quo etiam per duas partes vinum defluxit Reg. 13 abundanter. In turribus autem ejus quatuor virgines specio- E. ix. sissimæ ¹ collocatæ fuerant, staturæ et ætatis regię, vestibus albis indutæ, in qualibet turri una; quæ adventanti Regi procul aurea folia in ejus faciem efflaverunt, et propius accedenti, florenos aureos, sed sophisticos, super eum et ejus dextrarium projecerunt. Cum autem ante castellum ² venisset, eiphos aureos acceperunt, et implentes eos viuo ad fistulas dicti castelli, Regi atque Dominiis obtulerunt. In summitate castelli, quæ ad modum tali inter quatuor turres elevata fuerat, positus erat angelus aureus, tenens auream corouam in ³ manibus, qui ⁴ tali ingenuo factus fuerat, ut adventanti Regi eoronam porrigeret incliuando. Adinventa sunt illo die in civitate et alia multa in honorem Regis, quæ numerare per singula longum foret. Nam singuli per vicos et plateas decertarunt, quis ei propensio- rem reverentiam exhiberet. Igitur cum tanto plebis civiumque tripudio, eum tanto domiuorum procerumque gaudio, perductus est ad Palatium regium prope Mouasterium Occidentale, ubi illa nocte quievit.

The King arrives at the Palace of Westminster.

Coronation of King Richard, 16 July 1377.

Procession to the Church at Westminster.

Divine service and Sermon there.

Die Jovis, id est sexto-decimo die Julii, videlicet septimo-decimo Kalendas Augusti, Vigilia Sancti Kenelmi Regis, convenientibus Archiepiscopo et Episcopis, regnique proceribus, ad Westmouasterium summo mane, ordinata processione monachorum in capis, Episcopi cum monachis ad ostium regii thalami pervenerunt, et paratum Regem reperientes ibidem per manus qui ejus lateribus astiterunt, perduxerunt in ecclesiam Sancti Petri, cantantes Antiphonam in honorem Apostoli, cum oratione competenti adjuncta, et hac oratione;— "Deus, humilium visitator, qui nos tua misericordia consolaris, "præteude super famulum tuum, Regem nostrum, misericordiam tuam, ut per eum tuum in nobis adesse sentiamus "adventum." Rex vero, mox ut altare pervenit, prostravit se solo tenuis ante altare; pavementum autem stratum fuit palliis et tapetis. Prosecuta, ut diximus, oratione, Archiepiscopus, cum Episcopis qui aderant, prostravit se super pavementum circa Regem. Interim, duo Episcopi Letauiam devote cantarunt; qua expleta, erectus Rex ductus est ad sedem suam, choro hæc Antiphonam decantante,— "Firmetur manus "tua." Tuuc Episcopus sermonem fecit, de materia Regis et regni, ad populum, qualiter Rex se haberet in populo, et in quibus populus sibi debuit obedire.

¹ *collata* in the printed texts.

² *venissent* in Camden's text.

³ *malinanibus* in orig.; *mali mani-*

bus in the printed texts : *mali* is not found in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *in tali* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Quo completo, juravit Rex coram Archiepiscopo, et proceribus qui ibi aderant, quoniam ipsi soli ejus jñramentum audire potuerunt, quod Ecclesiam suis permitteret gaudere libertatibus, et eam et ministros ejus honoraret, et fidem rectam teneret, et ¹rapacitates et omnes iniquitates in omnibus gradibus interdiceret. Secundo, ut leges terræ bonas ubique servari faceret, et præcipue leges Sancti Edwardi Regis et Confessoris, qui in eadem requiescit ecclesia; et malas leges faceret abrogari. Tertio, ut non esset personarum acceptor, sed judicium rectum inter virum et virum faceret, et præcipue misericordiam observaret, sicut sibi suam indulgeat misericordiam clemens et misericors Deus.

Quibus expletis, Archiepiscopus, præcedente cum Marescallo Angliæ, Domino Henrico Percy, convertit se ad omnes plagas ecclesiæ, indicans populo regium juramentum, et quarens si se tali principi ac rectori subjicere, et ejus jussionibus obtemperare, vellent. Et ²responso a plebe ³altissimo clamore, quod libenter sibi parere vellent, Archiepiscopus Regem hiis orationibus benedixit, videlicet:—"Omnipotens ⁴et sempiternus Deus, benedic, Domine, hunc Regem nostrum; qui regna omnium moderaris in sæculo, tali cum benedictione glorifica, ut Daviticæ teneat sublimitatis sceptrum, et glorificatus in ejus propitiis reperiat meritum. Da ei tuo inspiramine, cum mansuetudine ita regere populum, sicut Salamon fecisti regnum obtinere pacificum. Tibi cum timore semper sit subditus, tibi que militet cum quiete; sit tuo clypeo protectus, cum proceribus, et ubique, tua gratia, victor existat. Honorifica eum præ cunctis regibus gentium. Felix populis dominetur, et feliciter eum nationes adorent; vivat in gentium ⁵catervas magnanimus, sit in judiciis æquitatis singularis, locupletet eum tua prædives gratia, fructiferam habeat patriam, et ejus liberis tribuas profutura. Præsta ei prolixitatem vitæ per tempora, ut in diebus ejus oriatur justitia; a te robustum teneat regiminis solium, et eum jocunditate et justitia æterno gloriatur in regno." Ista præmissa benedictio post primam orationem, ad modum præfationis, ab Archiepiscopo cantabatur; quia cantata, dicta est et alia oratio super eum, scilicet,—"Deus ineffabilis," cum Antiphona,—"Confortare, et esto vir fortis, etc."

Tunc Archiepiscopus accessit ad eum, et vestimenta sua discindens manibus suis a summo usque ad imum, exiit eum, præter

¹ rapacitatem in the printed texts.

² responsum est a plebe in the printed texts.

³ tisono in the printed texts.

⁴ Misplaced in orig., after *Deus*; and similarly in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ catervis in the printed texts.

A.D. 1377.
The King's
Oath.

Blessings
implored
by the
Arch-
bishop of
Canter-
bury.

A.D. 1377. camisiā, vestimentis suis. Custodes vero Quinque Portuum ex MS. Bibl. The officio, tam in processione quam in unctione et Missa, et, post Reg. 13 Anointing. Missam, dum iret ad Palatium ab ecclesia, semper tenuerunt E. ix. umbraculum sericum magnum, coloris aerii, quatuor hastis per quatuor angulos colligatum. Sed non obstante umbraculo supra-dicto, mox antequam Archiepiscopus cum suis vestibus exuisset, allatus est pannus aureus a Comitibus, sub quo latuit, dum unctionis perciperet sacramenta. Archiepiscopus, ut diximus, eo nudato, unxit manus ejus de oleo sanctificato, ¹[dicens; —“ Ungantur manus istæ de oleo sanctificato] unde uncti “ fuerunt Reges et Prophetæ, et sicut unxit Samuel ²David “ in Regem; ut sis benedictus et constitutus Rex in regno isto “ super populum istum, quem Dominus Deus tuus dedit tibi “ ad regendum et gubernandum.” Item dixit orationem,— “ Prospice, Omnipotens Deus.” Post hæc, unxit Archiepi- seopus caput ejus, et pectus et scapulas, ambasque compages brachiorum, dicens,—“ Ungantur caput istud, pectus, et sea- “ pulæ, et compages brachiorum, de oleo sanctificato, etc.,” ut supra. Et interim, chorus cantavit Antiphonam,—³“ Unxerunt “ Regem Salomonem in Gyan Sadoch Sacerdos et Nathan “ Propheta, et ascendentes læti dixerunt, ‘Vivat ¹[Rex]. Alle- “ ‘luia.’” Postquam subjunxit Metropolitanus,—“ Deus, Dei “ filius, Jesus Christus, Dominus noster, qui a Patre oleo “ exultationis unctus est præ participibus suis, ipse per præ- “ sentem sacri unguinis infusionem spiritum Paraclæti super “ caput tuum infundat, ⁴benedictionem candemque usque ad “ interiora cordis tui penetrare faciat; quatenus hoc visibili et “ tractabili dono invisibilia percipere, et, temporali regno justis “ moderaminibus executi, æternaliter cum eo regnare, me- “ rearis.” Mox, finita oratione, Archiepiscopus cum Episcopo hymnum,—“ Veni Creator, Spiritus,” ¹[inæperunt], Rege in- terim prostrato in longa venia, et circa eum Metropolitano cum Suffraganeis suis.

Expleto hymno, erectus est Rex ab Archiepiscopo, et indutus est primo tunica Sancti Edwardi, et post, ejusdem dalmatica, projecta circa collum ejus stola, Archiepiscopo orationes com- petentes interim prosequente. Post hæc, Archiepiscopus, cum Delivery of the Sword by the Arch- bishop. Episcopis, tradidit ei gladium, ita dicens;—“ Accipe gladium, “ per manus Episcoporum, licet indignas, vice tamen et “ auctoritate Sanctorum Apostolorum consecratas, tibi regaliter “ impositum, nostræque benedictionis officio in defensionem

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix. Omitted in the printed texts.

² *Davidem* in the printed texts.

³ 1 *Kings* i. 45.

⁴ *benedictionemque candem* in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. " Sanctæ Ecclesiæ divinitus ordinatum; et esto memor de A.D. 1377.
 " ¹[quo] Psalmista prophetavit, dicens, ²' Accingere gladio tuo
 " ' super femur tuum, potentissime; ' ut per eundem vim æqui-
 " tatis exerceas, molem iniquitatis potenter destruas, et Sanc-
 " tam Dei Ecclesiam ejusque fideles propugnando protegas,
 " nec minus sub fide falsos quam Christiani nominis hostes
 " execreris ac destruas, viduas et pupillos clementer adjuves ac
 " defendas, desolata restaures, restaurata conserves, ulciscaris
 " iniusta, confirmes ³bene disposita; quatenus hæc in agendo,
 " virtutum triumpho gloriosus justitiæ cultor egregius, cum
 " mundi Salvatore, cujus typum geris in nomine, sine fine
 " merearis regnare." Tunc duo Comites cum gladio accinxerunt; quo facto, Archiepiscopus armillas dedit ei, dicens,—
 " Accipe armillas, sinceritatis et sapientiæ, divinæquæ cir-
 " cumdationis, indicium, quibus intelligas omnes operationes
 " tuas contra hostes, visibiles et invisibiles, posse esse
 " munitas." Postea induit eum Archiepiscopus regali pallio, Investment
 ita dicens,—" Accipe pallium quatuor nunciis formatum, per with the
 " quod intelligas quatuor mundi partes divinæ potestati esse Pall.
 " subjectas, nec quenquam posse feliciter regnare in terris,
 " nisi cui potestas regnandi fuerit collata de cælis,"

Interim, dum Archiepiscopus benedixit coronam regiam, duo The
 Comites ⁴[cum] calcariaverunt, ad quorum officium pertinebat. Crowning.
 Benedicta corona, Archiepiscopus imposuit super caput ⁵ejus,
 dicens;—" Coronet te Deus corona gloriæ atque justitiæ, honore
 " et opere fortitudinis, ut per officium nostræ benedictionis, eum
 " fide recta et multiplici bonorum operum fructu, ad coronam
 " pervenias regui perpetui." Tunc dedit ei Archiepiscopus Investment
 anulum, cum hiis verbis;—" Accipe anulum regię dignitatis, with the
 " et per hunc, vitæ Catholicæ fidei signaculum, quia ut hodie Ring.
 " ordinarius caput et princeps regni ac populi, ita perseverabis
 " auctor et stabilitor Christianitatis et Christianæ fidei, ut felix
 " in opere, locuples in fide, cum Rege Regum glorieris."

Statim post hæc, accessit Dominus de Furneval, ex officio Investment
 offerens ei rubeam chirothecam, quam Archiepiscopus benedixit, with the
 et imposuit ⁶manui regię, dans ei sceptrum hiis verbis, dicens, Sceptre.
 —" Accipe sceptrum, regię potestatis insigne, virgam scilicet
 " regui rectam, virgam virtutis, qua teipsum bene regas;
 " Sanctam Ecclesiam, populum videlicet Christianum tibi a Deo

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; *de Psalmista qui prophetavit*, in the printed texts.

² Psalm xlv. 3.

³ *bene* in orig., by inadvertence.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

⁵ *ejus* omitted in the printed texts.

⁶ *manu* in orig.

- A.D. 1377. "eommissum, regia virtute ab improbis defendas, pravos MS. Bibl.
 "corrigas, reotos ¹pacifices, et ut viam rectam tenere possint, Reg. 13
 "tuo juvamine dirigas, quatenus de temporali regno ad E. ix.
- Investment with the Verge. "aeternum regnum pervenias." Tunc dedit ei Archiepiscopus virgam in alia manu, habentem in summitate columbam; nam sceptrum quod suseeperat, consurrexit de rotundo globo aureo, quem tenebat in manu chirotheato, et habebat in summitate signum crucis. Et accepit virgam prædictam eum hiis verbis;—
 "Accipe ²[virgam] virtutis et æquitatis, qua intelligas te mul-
 "eere pios et terrere reprobos; errantes viam docc, lapsisque
 "manum porrigere; disperdasque superbos et relevas humiles,
 "ut aperiat tibi ostium Jesus Christus, Dominus noster."
- The Benediction. Post hæc, benedictus est Rex ab Archiepiscopo, ita dicente;—
 "Benedicat te Deus, custodiatque te; sicut te voluit super
 "populum suum esse Regem, ita in præsentī sæculo felicem
 "aeternæ felicitatis tribuat esse consortem." Hiis itaque per-
 actis, oseulatus est Rex Episcopos et Abbates; a quibus statim
 duetus est postea ad regale solium, Episcopis inchoantibus
 hymnum,—*"Te Deum laudamus."* Finito hymno, Archiepi-
 scopus ita eum allocutus est:—*"Sta et retine amodo locum,
 "quem hucusque paterna successione tenuisti hæreditarie, in-
 "dico tibi delegatum per auctoritatem Dei Omnipotentis, et
 "præsentem traditionem nostram, scilicet omnium Episcopo-
 "rum, cæterorumque Dei servorum; et quanto clerum sacris
 "altaribus propinquiorem, tanto ei potius in locis congruis
 "honorem impendere memineris; quatenus mediator Dei et
 "hominum te mediatorem plebis in hoc regni solio confirmet,
 "et in regnum æternum regnare faciat, Jesus Christus, Domi-
 "nus noster."*
- Celebration of the Mass. Hiis itaque peractis, inchoata est Missa congruens Coronationi
 regiae, cujus Officium fuit,—*"Protector noster, aspice, Deus,
 "etc.;" Epistola,—³"Subjecti estote omni humanæ creaturæ
 "propter Deum, etc.;" Gradale,—*"Dirigatur, Domine, oratio
 "mea;" Alleluia,—⁴"Domine in virtute;" Evangelium,—*"Abe-
 "untes Pharisei," quod legit Episcopus Eliensis, Epistolam
 Episcopus Wygorniensis; Offertorium,—*"Intende orationi meæ,
 "Rex meus."****
- The Offering. Lecto Evangelio, Rex de regali solio ductus est ad offeren-
 dum. Primo igitur obtulit Archiepiscopo gladium suum quem
 suseeperat, et postea aurum, quantum placuit, sed non minus
 marca, propter consuetudinem; nam plus potest offerre Deo et

¹ *pontifices* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix. Omitted in the printed texts.

³ 1 *Peter* ii. 13.

⁴ *Matt.* xii. 14.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Sancto Petro, si placuerit. Post oblationem pecuniæ, obtulit A.D. 1377.
Archiepiscopo panem et vinum, ad modum monachorum, unde
postea, tam Metropolitanus quam ipse Rex communicati fue-
runt. Quo facto, Comes, ad cujus officium pertinebat portare
gladium coram Rege, gladium quem obtulerat, dato pretio
redemit, et assumens eum, portabat eoram illo. Percelebrata
Missa usque ad Communionem, reductus est Rex ad altare,
et genu flexo coram Archiepiscopo, dixit—"Confiteor." Quo
absoluto, communicatus est, et iterum reductus est ad sedem
suam.

The Con-
fession and
Absolution.

Interea præparaverat se quidam miles, Dominus Johannes, The King's
cognomento "Dymmok," qui clamabat se habere jus ad de- The King's
fendendum jura Regis illo die, et etiamsi opus esset duello Champion
confligendum, si aliquis præsumeret affirmare Regem non appears at
habere jus in regno Angliæ; quamquam per ante, Dominus the Abbey
Baldewynus Freville idem officium calumniasset, sed minime doors.
obtinisset. Iste ergo Dominus Johannes memoratus circa finem
Missæ¹ accessit ad valvas ecclesiæ, armatus decentissime, insi-
dens dextrarium pulcherrime phaleratum, caput etiam et pectus
armatum; quem idem Dominus Johannes assumpsit de stabulo
regio, utens videlicet avita consuetudine tam in equo quam
armis eligendis de thesauro Regis. Nam et optimum equum
præter unum, et præter unam præcipuam armaturam, facturus
dictum officium² eliget ad vota sua. Veniens igitur ad ostium
Monasterii, præequitantibus duobus, qui ejus lanceam et
clypeum portaverunt, expectavit ibidem finem Missæ. Mare-
callus autem, Dominus Henricus Percy, facturus viam coram
Rege, cum Senescallo Angliæ, scilicet Duce, et Constabulario,
Domino Thoma Wodestok, atque fratre ejusdem Marecalli
Domino Thoma Percy, qui omnes magnos inequitavere dex-
trarios, venit ad dictum militem, dicens non debere eum
ea hora venire, sed quod usque ad prandium Regis³ dis-
tulisset adventum suum. Quapropter monuit ut rediret, et,
deposito tanto onere armorum, quiesceret ad illud tempus.

He is di-
rected to
await the
hour of the
royal Ban-
quet.

⁴ Miles vero, juxta consilium Marecalli facturus, abcessit.

Illico post decessum militis, præequitantibus Regem Dominis
supradictis super dextrarios suos, necnon præcedente magno
numero diversi generis histrionum, portatus est in humeris
militum usque ad regale Palatium; ductus quoque in cameram,

The King
returns to
the Palace.

¹ *incessit* in the printed texts.

² *elegit* in the printed texts.

³ *differret* in the printed texts.

⁴ *Milites* in orig., *Miles* in the
printed texts.

A.D. 1377. paulisper quievit, ¹quia debilis fuerat præ labore, parum comedens. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Four Earls created in the Hall, and nine Knights. Postea veniens in Aulam, creavit quatuor novos Comites, antequam accessit ad mensam; Dominum namque Thomam Wodestoke, avunculum suum, ²[fecit] Comitem Bokynghamiae, datis sibi mille marcis annuatim de thesauro regio, donec sibi de terris tanti valoris providisset; Dominum etiam ³Guyscardum de Angolismo, quondam magistrum suum, fecit Comitem Huntingdoniae, datis insuper sibi mille mercis annuis, usquequo providisset sibi de redditibus tanti valoris. Domino de Moubray dedit Comitatum Notynghamiae, et Domino Henrico Percy Northumbriae Comitatum. Milites quoque fecit novem eodem die.

The Banquet in Westminster Hall. Quibus expletis, ascendit ad mensam, ubi epulabantur cum eo splendide Episcopi, Comites, et Barones; et innumera multitudo plebis [²a cunctis regni finibus congregata; tanta enim multitudo plebis] confluxerat in illam Aulam praegrandem, quod nisi Dux Lancastriae, videlicet Senescallus Angliae, et Comes Bokynghamiae regni Constabularius, et Dominus Henricus Percy, Mareseallus, cum multis aliis, viam super grandes equos servientibus in Aula fecissent, ferentes fereula ad convivas minime penetrassent. Si numerare contenderem convivii apparatus, divitias utensilium, varietatem fereulorum, forsitan lector, percussus tam tantarum rerum pretio quam magnitudine, credere formidaret. Unum solum, quod, ad magnificentiam regiam ostendendam, fuerat ordinatum, aliis omissis, aestimo proferendum. In medio regalis Palatii elevata fuerat quaedam columna marmorea concava, super certos gradus, cujus summitatem occupabat grandis aurata aquila, sub cuius pedibus in capitello columnae, per quatuor partes, vina diversi generis decurrebant per totum diem Coronationis regiae; nec erat qui aliquem, vel pauperrimum virum, haurire vetaret. Facta est coronatio hae anno undecimo ætatis ipsius Regis.

Public Procession on the morrow. In crastino facta est generalis processio pro Rege et pace regni; cui revestiti interfuerunt omnes Prælati, videlicet Archiepiscopus, cum Episcopo et Abbatibus qui Coronationi interfuerant, necnon ipse Dux cum magnatibus et plebis multitudine copiosa. In progressu autem processionis concionatus est ad populum Episcopus Roffensis, hortans ut dissensiones et discordiae, ortæ et diu continuatæ inter plebem et Dominos, Exhortation to the people by the Bishop of Rothes-ter.

¹ debilis enim fuerat in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix; omitted in the printed texts.

³ Guyfardum in orig., Gifardum in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

sopirentur, probans per multa argumenta hujusemodi dissensiones Deo plurimum displicere. Hortatus est insuper Dominos, ne tantis de cætero ¹sine causa taxationibus populum ²appor-riarent. Monuit etiam, ut si causa subesset rationalis, qua oporteret eos omnino juvare Regem et regnum, ut patienter, et suo murmure atque seditionis scrupulo, facerent quod oporteret. // Insuper, exhortatur eos generaliter, qui Regi, puero et innocenti, adhererent, ut relictis vitiis quibus inserviebant, videlicet stupris in fornicationibus ³[et] adulteriis, ejus puritati et innocentiae se conformare studerent; asserens hoc omnino patri patriae opportunum, perfacileque Regi a recto deviare, regnum et populum periclitari, si tales essent, qui ei sedulo et ejus consilio ministrarent. Sermone finito, Domini et universi Prælati ad sua secedunt.

✓ Post paucos dies, videns Dux, jam mortuo patre suo et novo Rege constituto, cuncta nova in regno futura, et suam sollicitudinem totaliter ⁴[inter] novos parvipendendam; et metuens si aliqua sinistra contingerent Regi vel regno, sibi ⁵imputarentur, et pro bonis grates nullas sive modicas reportaret, accepta a Rege licentia, ad sua discessit, promittens Regi, si indigeret ejus adjutorio, se venturum cum abundantiori apparatu quam aliquis Dominus Angliæ, ad succurrendum sibi, sive aliud faciendum, quod ejus commodo cederet, vel honori. Erubuit, ut dicebatur, et doluit, quod Rex ceperat de eo castrum Herefordiæ, ubi proposuerat maxime moratus fuisse; et ob hoc mereminus emendicaverat ad fortificandum castellum de ⁶suis vicinis possessoribus in circuitu ejus; ad magnam profecto jacturam eorundem, de quibus talia postulaverat, quia non audebant ejus voluntati contraire, eo præcipue tempore quo talia postulavit. Recessit ergo, ut diximus, a Curia ad castrum ⁷[suum] de Kylyngworth; sed ante recessum ⁸[suum], ejus conviventia ordinati sunt, qui Regis haberent Consilio, et qui quodammodo tutelam haberent. Ordinati sunt autem ad Consilium viri boni, prudentes, et famosi, Dominus Willelmus de Courtenay Episcopus Londoniensis, et Dominus Edmundus de Mortuo Mari Comes Marchiæ, et quam-

A.D. 1377.

The Duke
of Lan-
caster
retires
from Court.

The Royal
Council
selected
through
his agency.

¹ These two words are repeated in orig., after *apporriarent*; as also in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *onerarent* in the printed texts.

³ Supplied from the printed texts; not in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Supplied from the printed texts.

⁵ *putarentur* in the printed texts.

⁶ These two words are supplied in a later hand. There is an erasure in Bibl. Reg. 13 E. ix., and *silvarum possessoribus* in a different hand.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1377. plures alii, de quibus opinabatur optime plebs communis. Sed MS. Bibl. quia Saresburiensis Episcopus et Dominus ¹ de Latymer illis Reg. 13. mixti fuere, murmuratio succrevit in vulgo. E. ix.

The Earl Percy Comes Northumbriæ, resignavit virgam officii sui, ² et ad sua discessit; cuius loco subrogatus est Dominus Johannes de Arundellia, frater Comitis Arundellie, qui strenue Gallicis restitit, quando impetum fecerunt ad villam de Sowthampton, et eos viriliter arenit ab ingressu villæ, ad mare fugatis.

Comes Northumbriæ infestat Scotos.

Slaughter of the citizens of Roxburgh by the Scots. Prope tempus illud, ex levi quadam causa orta dissensione in nundinis apud Rokesburgh inter Anglos et Scotos, et occisis quibusdam ex utraque gente, Scoti pejus calculum reportarunt; unde in furorem versi, paulo post redeuntes ad eandem villam, duce Comite de Dunbarre, et nocte eam occupantes, peremerunt cives, eorum bona diripientes infestis manibus, et villam flammis voracibus ³ contradentes. Quibus cognitis, novus Comes Northumbriæ, tactus dolore cordis intrinsecus, maxime pro morte civium de prædicta villa, statuit vindictam retribuere in hostes eorum, et auferre opprobrium terræ populi sui. Et intrans terram Scotiæ cum decem millibus hominum, prædas agit in terris Comitis de Dunbarre, qui auctor extitit totius mali præscripti; et triduo donans obvia quæque flammis, post congruam ultionem inimicis repensam, reversus est cum suis omnibus in terram suam.⁴

Retribution exacted by the Earl of Northumberland.

Gallici capiunt Insulam de Vecta.

The Isle of Wight surprised and taken by the French. Et ne solum Anglis gaudia impermixta dolori contingerent, ⁵ Galli eodem anno, vicesimo primo die mensis Augusti, insulam, ut ita dicam, incapiabilem, de Wyght, capiunt, minus virtute quam astu; quæ a nullo hominum fuisset captivata, si diligenti custodia fuisset conservata. Sed insulanorum male tanta securitas eis induxit exterminium, Gallicis insperatum tripudium, et Anglicis opprobrium et grave damnum. Revera, Gallici ad insulam tempestate pulsî, tentaverunt irrumpere insulam supradictam, æstimantes insulanos inscios eorum adventus; sed Vectuarios non latebat consilium Gallicorum.

¹ de omitted in the printed texts.

² A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

³ coardentes in the printed texts.

⁴ A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

⁵ Gallici in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Quare permiserunt eos ingredi terram suam, ut certis A.D. 1377.

intromissis quibus prævalere rebantur, cæteri ab ingressu arcerentur; sed secus accidit quam credebant. Nam, ut diximus, quibusdam intromissis, conati sunt Vectuarii adimere cæteris ingressum terræ; sed frustra, quoniam Gallici tam abunde proruperunt, quam constanter insulanos a maris custodia repulerunt, ut jam compellerentur latebras fugiendo quærere, qui prius credebant se posse pro suæ voluntatis arbitrio Gallicos captivare. Gallici igitur, tali modo insula prædicta potiti, undique pervagantur, stragem ex incolis faciendo, villas quasdam comburendo, et incolarum substantias *Caus Brooke.* abradendo. Tandem ad castellum, quod in eadem insula est, *The* venientes, et cum levi negotio occupare putantes, invenerunt *French are* ibidem incredibilis asperitatis stimulum, Dominum Hugonem *defeated* Tyrel, Custodem castelli prædicti; qui eis audacter prope *by Sir* castellum occurrens, fecit maximam stragem inter illos; ob *Hugh* quam causam ab illius castelli infestatione destiterunt, et de *Tyrel.* cætero non arbitrantur tutum cohabitare tam vicino serpenti, prædam quam potuerunt ex insula collegerunt, et insulanos *They exact* coegerunt extorquere ab annieis quos habebant extra insulam *a ransom* mille marcas argenti, pro salvatione domorum ab ignibus et *from the* residuo honorum suorum. Insuper, accepto juramento de *islanders,* fidelitate ab eisdem conservanda, et quod non resisterent eis *and depart.* per circulum unius anni, quotienscumque placeret eisdem ingredi terram illam, a loco recesserunt.

Gallici pugnabant apud Winchelsea.

Post occupationem insulæ supradictæ, Gallici, galeas iterum *The* repetentes, circuierunt oram maritimam usquedum pervenerunt *French at-* ad objectum villæ de Wynchelsea. Et cognoscentes Abbatem *tack Win-* de Bello ad illam conyolasse causa custodiæ, missis nunciis, *chelsea,* petunt ut villam redimat. Abbas vero negat se empturum *but are re-* quod non perdiderat; quin potius denunciat ut ab infestatione *pulsed by* villæ desistant, sub intimatione damni quod eis poterit *the Abbot* provenire. Gallici, ejus responso exasperati, petunt, si bellum *of Battle.* velit, ut singuli ex utraque parte mittantur, vel certe plures, qui, spectante utroque exercitu, congregiantur: sed nec hanc petitionem Abbas admisit, dicens se religiosum virum esse, et non licere sibi hujus petitiones admittere; nec illuc belli causa, sed tuitionis et conservationis pacis patriæ, advenisse. Hiis auditis, Gallici æstimantes animum Abbatis suorumque ¹desse, mox admotis instrumentis bellicis, scilicet missilibus

¹ defecisse in the printed texts.

A.D. 1377. quorum copia fruebantur, villam acriter infestabant, pugnantes a nona usque ad vesperum; sed Abbatis, et eorum qui cum ipso erant, laudabili probitate minime profecerunt. Interim, dum pugnant ibidem, mittunt partem navium ad villam de Hastyuges; quæ reperientes villam pene vacuum, combusserunt eam. Gallici vero, videntes se nil prævalere apud Wynchelsee, recesserunt.

The Prior of Lewes taken prisoner by the French. Eodem anno Gallici intraverunt ad villam de Rottyngdene, prope villam de Lewes, ubi obviavit eis Prior de Lewes, cum parva manu; et superveniente copia Gallicorum, captus est, ductusque ad naves eorum, cum duobus militibus qui sibi adhæserant, videlicet, Domino Johaune de Fallesley et Domino Thoma Cheyne, et uuo armigero, cujus nomen erat "Johannes

Marvellous prowess of an Esquire in the Prior's service. "Brokas." Quidam autem armiger, qui diu fuerat in obscurio Prioris de Lewes, natione Gallicus, tam viriliter, tam animose, pugnavit ibidem contra Gallicos, donec effunderentur ejus viscera ad pedes suos; et ipse, insequendo hostes, quod est dictu horribile, ea per grande spatium post se primo protraheret, tandem omnino reliqueret. Defuerunt autem in illo conflictu ex Anglicis prope centum.¹

Andres surrendered, by treason, to the French. Igitur, ut diximus, Gallici cum omni classe sua repatriaverunt, cujus summa se exteuderat ad triginta septem galeas, octo eogones Hispanicas, et nonnullas bargias. Mox igitur ut patriam attigerunt, quidam illorum profecti ad obsidionem, quæ tunc ²[erat] circa villam de Arde, proditione quæ eis semper familiaris existit, tradente eis custode castelli ejusdem villæ, quodam Alemanno, scilicet Domiuo de Gunny, villam primo, mox munitionem, occupaverunt. Ob quam causam, idem custos, captus a Domino Hugone Calverley, custode Calisiæ, Angliam missus est, et carcerali custodiæ mancipatus.

Defeat of the English in Aquitaine. Dum hæc agerentur in Gallia, accidit toti Angliæ luctuosus eventus in Aquitannia. Egregius miles, Dominus Thomas de ³Felton, cui commissa fuerat custodia Provinciæ Aquitanniæ, nimis inconsulte cum paucis super plures Gallicorum irruens, ab eorum multitudine oppressus et captus est, cum multis nobilibus ⁴terræ, qui parti Anglicanæ favebant. Hoc autem infortunium contingebat prope villam quæ "Rule" nuncupatur.⁵

¹ A long passage in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

³ *Hilton* in the printed texts. Ile

is called "Heltone" in p. 437.

⁴ *ejusdem terræ* in the printed texts.

⁵ A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

Parliamentum Londini.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Per idem tempus coactum est Parliamentum Londoniis; A.D. 1377. quod a festo Michaelis usque ad festum Beati Andrea Apostoli Parliament protelatur. In eo Parlamento fuere pene omnes milites cum at London. pradieto Domino Petro de la Mare, qui ita nobiliter perstiterunt in eo Parlamento, quod "Bonum" merito appellatur, pro incremento patriæ atque regni commodo. Hii itaque resumentes petitiones suas eo in loco quo prius dimiserant, institerunt pro hantitione illius Aliciæ Pereres, quæ, contempto Statuto Parliamenti, et juramento quo se astrinxerat, Curiam Regis ingredi ausa fuit, ad suadendum et impetrandum ab eo quæcunque sibi placerent. Quæ, quamvis plures ex Dominis, et omnes legisperitos Angliæ pecunia corrupisset, qui pro ea non tantum occulte, sed publice, allegarunt, diligentia tamen et sapientia prædictorum militum ore suo convicta proscribitur, omnibus bonis suis, mobilibus et immobilibus, fisco regio judicatis. ¹Concessæ sunt autem in adiutorium Regi ab Ecclesia et clero duæ decinæ, eodem anno persolvendæ, ea tamen conditione, ut videlicet Rex de cætero populum non gravet talibus petitionibus, extorquendo pecuniam subditorum, sed de suis vivat et continet guerram suam; ² quia utique, prout responsum fuerat ibidem, bona sua propria regalia sibi sufficiunt, tam ad regiæ domus exhibitionem quam ad guerræ sustentationem, si eadem bona ministros idoneos sortiantur. Et deputati sunt ad hujus pecuniæ custodiam duo cives Londoniarum, Willelmus Walworth et Johannes Philipot.

Disgrace of
Alice Pereres,
and for-
feiture of
her posses-
sions.

Grant in
aid by the
Church
and
Clergy.

Anglici mare ingrediuntur.

Circa tempus illud, audientes Anglici multitudinem navium Hispanorum apud Selusyam venti penuria detineri, collecta copia armatorum, eum ingenti classe mare ingredi meditantur, cupientes eis vicem rependere pro damnis quæ Anglis irrogaverant, ferentes auxilium Gallis ætato præcedente. Cujus classis primi fuere, Dominus Thomas Wodestok Comes Bukinghamiæ, Dux Britannia, Dominus de Latimer, Dominus Fitz-Wauter, Dominus Robertus Knolles, et nonnulli alii valentes cum eis; qui ³ [in] ingressu maris sævam experti sunt fortunam. Nam nimium insurgente vento imbreque nocivo, mox naves

An Eng-
lish fleet
attempts to
surprise the
Spaniards
at Slays,
but is dis-
persed in a
storm.

¹ Concessa in the printed texts.

² quæ in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1377. ¹ab invicem separatæ in partes dilabuntur, confringuntur mali, MS. Bibl. vela dirumpuntur, plurâ de minoribus vasis quæ vietualia Reg. 13 exereitui fuerant allatura, submersa; dum qui in ea concesserant, timore tempestatis ipsa relinquerent, ingrediendo naves majores, vel juxta suam opinionem fortiores. Divina tandem superveniente elementia, naves invicem recollectæ ad terram Angliæ sunt appulsæ. Et resarcitis eisdem iterum, bellatoribus ²instaurantur et iterum mare petunt. E. ix.

Gesta Domini Hugonis Calverle.

Ravages
committed
by Sir
Hugh Cal-
verley at
Boulogne.

Prope dies illos Dominus Hugo Calverlee, faciens expeditionem versus ³Boloniam, ⁴fortuito reperit in portu prædictæ villæ bargiam, quæ “⁵Aden Villa” nomen habuit, eum alia quæ erat Regis Franciæ, et navibus majoribus et minoribus numero viginti sex; quas omnes repente, injecto igne, eremavit, eum magna parte de suburbanis illius villæ; in quibus etiam eodem die a capellano suo Missam celebrari fecit, quam et satis audacter ad finem audivit. Qua completa, eandem partem villæ direptioni dedit, abduicens secum quæque concupiscibilia quæ ibidem reperit, eum nonnullis captivis qui ei obviaverunt infausta hora. Magnum etiam numerum ovium et armentorum coram se agebat, quæ repererat in pastura prope villam, quæ vietui Calisiensium merito sufficerent per magnum tempus. Ejus namque laudi adjiciendum est, quod castellum de Merke, quo non posset esse locus magis infestus Calesiæ, si parti adversariorum faveret, custodum incuria perditum, ⁶ipso eodem die strenue recuperavit, quo ipsum Galliei occupaverant, et antiquo dominio parere fecit. Siquidem Dominus Robertus de Salle, miles nre gregarius, sed inter famosiores strenuus, prædicti castelli capetaneus, in Angliam concesserat ⁷certis causis, commissa ipsius munitionis custodia quibusdam minus cautis. Qui, eo absente, debito negligentiores effecti, ludis et sagittationibus indulserunt; eumque, certo die sagittationem instituissent non procul extra dictum castellum, videntes stipendiarii qui in ea erant Picardi,

The Castle
of Merke,
lost by the
English, is
recovered
by Sir
Hugh Cal-
verley from
the French.

¹ *ad* in the printed texts.
² *instauraturæ* in the printed texts.
³ *Goloniam* in orig., by inadvertence.

⁴ *fortuito* in orig., and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *de eadem villa* in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *Aden Villa* in the printed texts.

⁶ *ipsum* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ *de certis* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

videlicet quod genus hominum apud Gallicos falsissimum A.D. 1377. reputatur, quod omnes Anglici exivissent, portas claudunt, castellum muniunt, et Gallicos, quibus proditione favebant, admittunt, exclusis hoc ingenio Anglicis, quibus castelli fuerat custodia deputata. Quod comperiens, ut praelibavimus, dictus Dominus Hugo, facto insultu castellum cepit, Gallicos qui advenerant captivavit, et omnes Picardos, tanquam proditionis reos, executavit.

Transit annus iste lætus temperie, ¹abundus fruge, sed fructibus arborum pene carens; quod autem ad pacem pertinet, Angliæ inquietus et suspectus, non minus fraude civium quam terrore Gallicorum; Gallicis immanitate expensarum et lueri exilitate nimium onerosus; nam a Pascha usque ad festum Michaelis, ad stipendium triginta septem galearum et octo cogonum a Francis pendebantur diebus singulis mille marcae; quæ profecto summa, continuata tanto tempore, ²apporpiasse poterat quodque prædives regnum.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo septuagesimo octavo, qui est annus regni Regis Ricardi Secundi primus, tenuit idem Rex Natale apud Wyndeshore.

Paucis diebus ante Natale Dominicum, misit Dominus Papa Bullam suam Universitati Oxoniæ, ministerio Magistri Edmundi Stafford, increpans eos correctione paterna super eorum desidia manifesta, eo quod tanto tempore opiniones erroneas Antichristi discipuli, scilicet Magistri Johannis Wyclef, radi-
cari permiserant inter eos, dum non fuerat qui ferrum doctrinæ Catholicæ assumere laboraret ad extirpandum tam pestiferæ plantationis ³aconitum. Cujus Universitatis moderni procuratores, sive rectores, quantum degeneraverint a prudentia seu sapientia antiquorum, per hoc facile conjici poterit, quod, audita causa adventus dicti Papalis nuncii, diu in pendulo hærebant, utrum Papalem Bullam deberent cum honore recipere, vel omnino cum decore refutare. Oxoniense Studium generale! quam gravi lapsu a sapientiæ et scientiæ culmine decidisti, quod quondam inextricabilia atque dubia toti mundo declarare consuesti, jam ignorantie núbilo obfuscatum dubitare non vereris, quæ quemlibet e laicis Christianis dubitare non decet. Pudet recordationis tantæ imprudentiæ, et ideo supersedeo in hujusmodi materia immorari; ne materna ⁴videar ubera decerpere dentibus, quæ dare lac, potum scientiæ, consuevere.

¹ abundans in the printed texts.

² apporpiasse in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.: depaupersse in the printed texts.

³ radice in the printed texts; aconitum in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ videar in orig.

The writer laments the degeneracy of that University.

A.D. 1377. Igitur Bullæ Papalis tenor, missæ Oxoniæ Studio, talis MS. Bibl.
est :— Reg. 13
E. ix

Bull of
Pope Gre-
gory XI. to
the Uni-
versity of
Oxford,
enjoining
that the
Heresies of
Wyclif
be no
longer pro-
pounded
there.

“¹Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis
“Cancellario et Universitati Studii Oxoniensis, Lincolnensis
“Diœcesis, salutem et Apostolicam benedictionem. Mirari
“cogimur et dolere, quod vos propter gratias et privilegia
“vestra, Studio Oxoniensi ab Apostolica Sede concessa, et
“propter scientiam Scripturarum, in quarum pelago felici
“remigio, dante Domino, navigatis, tanquam pugiles et
“propugnatores orthodoxæ fidei, sine qua salus non ani-
“marum provenit, esse deberetis, lolium inter purum triticeum
“campi gloriosi Studii vestri prædicti, per quamdam desidiam
“et ignaviam, permittitis pullulare, et, quod est perniciosius,
“etiam adolere; nec circa extirpationem hujus lolii, sicut
“nuper apud nos insonuit, curam aliquam adhibetis; non
“sine clari nominis obfuscatione, ²[et] animarum vestrarum
“periculo, et contemptu Ecclesiæ Romanæ et memoratæ
“fidei detrimento. Et quod nos torquet acerbius, prius de
“incremento lolii prædicti sentitur in Roma quam in Anglia;
“ubi tamen ³est extirpationis remedium ⁴apponatur. Multorum
“siquidem fide dignorum insinuatione, admodum ⁵dolentis
“nostris est auribus intimatum, Johannem Wycliff, Rectorem
“ecclesiæ de Luttelworth, Lincolnensis Diœcesis, Sacræ
“Paginæ Professore, utinam non Magistrum Errorum, in
“illam detestabilem erupisse vecordiam, ⁶quod nonnullas
“Propositiones et Conclusiones erroneas et falsas, ac ⁷pravita-
“tum hæreseos sapientes, quæ statum totius Ecclesiæ, et etiam
“sæcularem politiam, subvertere et enervare nituntur, quarum-
“que aliquæ, licet quibusdam mutatis terminis, sentire
“videntur perversas opiniones et doctrinam indoctam damnatæ
“memoriæ Marculii de Padua et Johannis de ⁸Ganduno, ⁹quorum
“liber per felicitis recordationis Johannem Papam Vicesimum
“Secundum, prædecessorem nostrum, reprobatus extitit et
“damnatus, in regno Angliæ, nempe glorioso potentia et
“copia facultatum, sed gloriosiore pietate fidei rutilante,
“Sacræ Paginæ claritate, consueto viros producere divinarum
“Scripturarum recta scientia illustratos, morum gravitate

¹ See a careful collation of the text of this Bull, in the *Fasciculi Zizaniorum*, (edited by the Rev. W. W. Shirley,) in the present Series, pp. 242-244.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *est* omitted in the printed texts.

⁴ *apponeretur* in the printed texts.

⁵ *dolentium* in the printed texts.

⁶ *quod* omitted in the printed texts.

⁷ *pravitate* in the printed texts.

⁸ *Gandavo* in the printed texts.

⁹ *quorumlibet* in the printed texts; here, and in pages 348, 350, and 352.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ maturos, devotione conspicuos, et Catholicæ fidei defensores, A.D. 1377.
“ dogmatizare et publice prædicare, seu potius de virulento
“ claustris sui pectore evomere, non veretur, nonnullos Christi
“ fideles earum respersione commaculans, et a fidei præfate
“ recta semita in præcipitium perditionis abducens. Quare
“ cum tam letiferam pestem, cui si ejus non obstetur ¹ principiis
“ et ipsa radicitus evellatur, sero posset medicina parari,
“ quum per contagionem plurimos infecisset, nolumus, prout
“ nec velle debemus, sub conniventia pertransire, Universitati
“ vestræ per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ,
“ et sub pœna privationis omnium gratiarum, indulgentiarum,
“ et privilegiorum, vobis ac Studio vestro a dicta Sede
“ concessorum, districto præcipiendo, mandamus, quatenus
“ Conclusiones et Propositiones in bonis operibus et fide male
“ sentientes, licet eas proponentes sub quadam verborum sive
“ terminorum curiosa implicatione nitantur defendere, de
“ cætero non permittatis asseri vel proponi; dictumque Johan-
“ nem auctoritate nostra capiat, seu capi faciat, et ipsum
“ venerabilibus fratribus nostris, Archiepiscopo Cantuariensi
“ et Episcopo Londoniensi, aut eorum alteri, sub fida custodia
“ transmittatis. Contradictores quoque de dicto Studio vestræ
“ jurisdictioni subjectos, si qui forsan, quod Deus avertat,
“ essent hujusmodi erroribus maenati, ² [si] in illis pertinaciter
“ perstiterint, ad similem captionem et missionem, aliasque
“ prout ad vos spectat, firmiter et sollicitè procedatis; perinde
“ vestram suppleturi diligentiam, hactenus in præmissis re-
“ missam, nostramque et dictæ Sedis, præter divinæ retri-
“ butionis præmium et meritum, gratiam et benevolentiam
“ adepturi. Data Romæ apud Sanctam Mariam Majorem,
“ ³ undecimo Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno septimo.”

*Bulla Papalis missa Archiepiscopo Cantuariensi et
Episcopo Londoniensi, ad monendum Regem et
Magnates Angliæ ne prædicto Johanni favcant,
vel adhæreant quovismodo.*

“ Venerabilibus fratribus, Cantuariensi Archiepiscopo et
“ Episcopo Londoniensi, salutem, etc. Super periculosus ad- Bull of
“ modum erroribus quarundam detestabilium Propositionum Pope Gre-
“ et Conclusionum, ad enervationem totius ecclesiastici status gory XI. to
the Arch-
bishop of

¹ The well-known lines of Ovid—
“ *Principiis obsta, sero, etc.*,” are
here alluded to.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix., and the printed texts.

³ *II. Calendas* in the printed texts.

A.D. 1377. “tendentium, ¹ quas scriptas in cedula inclusa præsentibus, Jo- MS. Bibl.
 Canterbury “hannes Wycleff, Rector ecclesiæ de Luttelworth, Lincolnensis Reg. 13
 and Bishop of London, “Diœcesis, dictus ‘Theologiæ Professor,’ asseritur tam impie E. ix.
 enjoining that the “quam temere suscitasse, plenius vobis scribimus, per alias
 King and nobles of “nostras patentes litteras, quas cum præsentibus destinamus.
 England “Volumus igitur, et vestræ fraternitati mandamus, quatenus
 be warned of the “clarissimum in Christo ²filium, Edwardum Regem Angliæ
 errors of “illustrem, et dilectos filios, nobiles viros natos dicti Regis, ac
 Wyelif. “dilectam in Christo filiam, nobilem mulierem Johannam
 “Principissam Aquitaniæ et Walliæ, ³aliosque magnates de
 “Anglia, et consiliarios ⁴regis, per vos et alios magistros et
 “peritos in Sacra Pagina, non maculatos hujuscemodi errori-
 “bus, sed in fide sinceros et fervidos, studcatis facere
 “plenarie informari, ac eis ostendi, quanta verecundia devoto
 “regno Angliæ oriatur exinde, et quod non solum sunt ipsæ
 “Conclusiones erroneæ in fide, sed, si bene advertantur, in-
 “nuunt omnem destruere politiam. Et requiratis eos ⁵stric-
 “tissime, quod ⁶[ad] extirpationem tantorum errorum, pro
 “reverentia Dei et Apostolicæ Sedis, et nostra, ipsorumque
 “merito apud Deum et honorem sæculo, tanquam Catholici
 “principes et pugiles dictæ fidei, omni qua poterunt effica-
 “cia tribuant auxilium et favorem. Data Romæ apud Sanc-
 “tam Mariam Majorem, ⁷undecimo Kalendas Junii, anno
 “septimo.”

Bull of “Venerabilibus fratribus, Archiepiscopo Cantuariensi et Epi-
 Pope Gre- “scopo Londoniensi, salutem, etc. Nuper per nos, non sine
 gory XI. to “gravi cordis turbatione et plurium fide dignorum relatione,
 the Arch- “percepto quod Johannes Wyclyff, Rector Ecclesiæ de Lut-
 bishop of “telworth, Lincolnensis Diœcesis, Sacræ Paginæ Professor,
 Canterbury and “utinam non Magister Errorum, in tam detestabilem vesa-
 Bishop of “niam temere prorupit, quod nonnullas Propositiones et Con-
 London “clusiones erroneas ac falsas, et male in fide sonantes, quæ
 enjoining “statum totius Ecclesiæ subvertere et enervare nituntur, qua-
 that Wyclif “rumque aliquæ, quibusdam mutatis terminis, ⁸[imitari] vide-
 be cited to “bantur perversas opiniones et doctrinam inductam damnatæ
 appear at the Papal “memoriæ Marsilii de Padua et Johannis de ⁹Ganduno, quo-
 Court, in “rum liber per felicis recordationis Johannem Papam Vicesi-

¹ *quas* omitted in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *et alios* in the printed texts.

⁴ *regis* in the printed texts.

⁵ *fructissime* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ Omitted in orig. and the printed texts; *ex* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *II. Cal. Junii* in the printed texts.

⁸ Supplied from the printed texts.

⁹ *Gandavo* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ mum Secundum, prædecessorem nostrum, reprobatus extitit A.D. 1377.
 “ et damnatus, non verebantur in regno Angliæ asserere, case of his
 “ dogmatizare, et publice prædicare, illis nonnullos Christi non-arrest.
 “ fideles maligne inficiens, ac a fide Catholica, sine qua non
 “ est salus, faciens deviare.—Nos, attendentes quod tam per-
 “ niciosum malum, quod in plurimos serpere poterat, eorum
 “ animas letali contagione necando, non debebamus, prout nec
 “ debemus, sub dissimulatione transire, vobis per alias litteras
 “ nostras commisimus et mandavimus, ut vos, vel alter vest-
 “ trum, de dictarum Propositionum et Conclusionum assertione
 “ quarum copiam sub Bulla nostra misimus interclusam, vos
 “ secrete informantes, si ita esse inveniretis, præfatum Jo-
 “ hammem auctoritate nostra capi et carceribus mancipari face-
 “ retis, eumque sub bona custodia teneretis in vinclis, donec
 “ a nobis super hæc reciperetis aliud in mandatis, prout in
 “ dictis litteris plenius continetur. Considerantes utique quod
 “ præfatus Johannes, hujusmodi captionem et incarcerationem
 “ forte præsticiens, posset, quod absit, perfungere, seu latita-
 “ tionis præsidio dictum nostrum mandatum, in gravissimum
 “ fidei detrimentum, eludere; nos, ne tam damnabiles Proposi-
 “ tiones et Conclusiones indisensæ, et earum temerarius as-
 “ sertor impunitus remaneret, in detrimentum gravissimum
 “ fidei prælibatæ, fraternitati vestræ per Apostolica scripta
 “ committimus et mandamus, quatenus vos, vel alter vestrum,
 “ per vos, vel alium seu alios, præfatum Johannem, si per
 “ vos capi et incarcerationi non possit, per edictum publicum,
 “ proponendum in Studio Oxoniæ, Lincolnensi Diocesi, et aliis
 “ locis publicis, de quibus sit verisimilis conjectura quod ad
 “ dicti Johannis notitiam pervenire valeat, et de quibus vos
 “ expedire videatur, ex parte nostra peremptorie monere et
 “ citare curetis, quod infra trium mensium spatium, a die
 “ citationis hujusmodi in antea computandum, ubique tunc
 “ nos esse contigerit, comparere, ac personaliter coram nobis
 “ super Propositionibus et Conclusionibus hujusmodi respon-
 “ surus, ac auditorus et facturus quicquid super ¹ eos duxeri-
 “ mus ordinandum, et ordo dictaverit rationis, prædicando in
 “ hujusmodi citationis edicto, quod sive idem Johannes in
 “ hujusmodi termino comparuerit, sive non comparuerit, nos
 “ super præmissis, et contra eum usque ad debitam con-
 “ demnationem ipsius inclusive, procedemus, prout ² ejus deme-
 “ rita exigent, ac nobis, secundum Deum et conservationem
 “ fidei, videbitur expedire. Volumus autem, et presentium
 “ tenore statuimus, quod prædicta citatio, sic facta, ³perinde

¹ *eis* in the printed texts.

² Incorrectly written *eis* in orig.

³ *provide* in the printed texts.

A.D. 1377. "præfatum Johannem artet, aesi sibi personaliter insinuata MS. Bibl.
 "et intimata fuisset, Constitutione quacunque contraria non Reg. 13
 "obstante. Diem vero citationis, et formam, et quicquid E. ix.
 "feceritis in prædictis, nobis per vestras litteras, ¹[vestris]
 "sigillis munitas, harum seriem continentes, fideliter et quam-
 "citius poteritis intimare euretis. Data Romæ apud Sanctam
 "Mariam Majorem, ²undecimo Kalendas Junii, anno septimo."

Buil of
 Pope Gre-
 gory XI. to
 the Arch-
 bishop of
 Canterbury
 and
 Bishop of
 London,
 enjoining
 that Wy-
 clif be ar-
 rested and
 kept in
 custody.

"Venerabilibus fratribus, Archiepiscopo Cantuariensi et
 "Episcopo Londoniensi, salutem, etc. Regnum Angliæ, glo-
 "riosum nempe potentia et abundantia facultatum, sed glorio-
 "sius pietate fidei, et Sacræ Paginæ claritate cornuscum, con-
 "suevit viros producere Divinarum Scripturarum recta scientia
 "præditos, maturitate graves, devotione præclaros, et pugiles
 "fidei orthodoxæ, et qui non solum proprios, sed alienos,
 "populos documentis instruebant verissimis, et in mandatorum
 "Domini semitam dirigebant. Et sicut ex effectu contingen-
 "tium temporis antiqui colligitur, dieti regni Præsules in spe-
 "cula sollicitudinis positi, proprias excurias exerceentes solli-
 "cite, non permittebant aliquod oriri erroneum, quod posset
 "infiere oves suas, sed si oriretur zizania ex inimiei hominis
 "inspersione, illam protinus evellebant, ereseebat assidue
 "purum triticeum, in Dominicum horreum inferendum. Sed,
 "proh dolor! nunc ³appareret quod in ipso regno officio
 "vigiles, negligentia vero desides, non circueiunt civitatem,
 "dum hostes ingrediuntur in eam, animarum thesaurum pre-
 "tiosissimum ⁴prædaturi. Quorum latentes ingressus, et
 "patentes aggressus, prius sentiuntur in Roma, intercapeidine
 "longa remota, quam eis in Anglia resistatur. Sane plurium
 "fide dignorum significatione admodum dolenter audivimus,
 "quod Johannes Wyelyff, Reotor ecclesiæ de Luttelworth,
 "Diocesis Lincolnensis, Sacræ Paginæ Professor, utinam
 "non Magister Errorum, in illam detestabilem vesaniam diei-
 "tur temere prorupisse, quod nonnullas Propositiones et Con-
 "elusiones erroneas et falsas, in fide male sonantes, quæ
 "statum totius Ecclesiæ subvertere et enervare conantur,
 "quarumque aliquæ, licet aliquibus quibusdam mutatis termi-
 "nis, sentire videntur perversas opiniones et doctrinam indoe-
 "tam damnatæ memoriæ Marcelli de Padua et Johannis de Gan-
 "duno, quorum liber per felieis recordationis Johannem Papam

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

texts.

² *II. Calendarum* in the printed

³ *apparet* in the printed texts.

⁴ *prædantur* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ Vicesimum Secundum, prædecessorem nostrum, reprobatus A.D. 1377.
 “ extitit et damnatus, non in veretur præfato regno asserere,
 “ dogmatizare, et publice prædicare, nonnullos Christi fideles
 “ ¹ eis maligne inficiens, ac a fide Catholica, sine qua non est
 “ salus, faciens deviare; de quibus sic subortis et non extir-
 “ patis, seu saltem eis nulla facta resistantia quam scimus,
 “ sed transactis seu toleratis, conniventibus oculis ² [vos aliique
 “ Præsules Angliæ, cum debeatis esse columnæ Ecclesiæ, dic-
 “ tæque fidei defensores attenti, conniventibus oculis] tam negli-
 “ genter transeundo, non immerito deberetis rubore perfundi,
 “ verecundari, et in propriis conscientiis remorderi. Quare
 “ cum tam perniciosum malum, quod non præcisum seu ra-
 “ dicitus extirpatum, serpere posset in plurimos, in animabus
 “ eorum, quod absit, letali contagione necandos, nolimus, sicut
 “ nec debemus, sub dissimulatione transire, fraternitati vestræ
 “ per Apostolica scripta committimus et mandamus quatenus,
 “ receptis præsentibus, vos, vel alter vestrum, de dictarum
 “ Propositionum et Conclusionum assertionem, quarum copiam
 “ vobis mittimus sub Bulla nostra inclusam, vos secrete in-
 “ formantes, si inveneritis ita esse, præfatum Johannem faci-
 “ atis auctoritate nostra capi et carceribus mancipari, ejusque
 “ confessionem ³ [super eisdem Propositionibus seu Conclu-
 “ sionibus recipere studeatis, ac ipsam confessionem] et quæ
 “ cunque dictus Johannes dixerit seu scripserit, super earun-
 “ dem Propositionum et Conclusionum inductione ac probatione,
 “ et quicquid feceritis in præmissis, sub vestris sigillis clausa
 “ et nemini revelata, nobis per fidelem unicum transmissuri,
 “ eundemque Johannem sub fideli custodia teneatis in vinculis,
 “ donec a nobis super hoc aliud receperitis in mandatis.
 “ Contradictores, etc. Invocato, etc. Non obstantibus felicis
 “ recordationis Bonifacii Papæ Octavi, prædecessoris nostri,
 “ Constitutionibus, in quibus cavetur ne aliquis extra suam
 “ civitatem vel Dioccesim, nisi in certis exceptis casibus, et in
 “ illis ultra unam dietam a fine suæ Diocesis ad judicium
 “ evocetur; seu ne iudices a Sede Apostolica deputati aliquos
 “ ultra unam dietam a fine suæ Diocesis evocare præsumant,
 “ et de duabus dietis in Consilio Generali, ac ⁴ exemptionis;
 “ et aliis privilegiis, constitutionibus, et litteris Apostolicis
 “ Prædicatorum, Minorum, et Heremitarum Sancti Augustini,
 “ et Sanctæ Mariæ de Monte Carmeli, et aliis quibuscunque
 “ Mendicantium, vel aliis Ordinibus et locis, aut specialibus

¹ *ejus* in orig., by inadvertence.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix. Omitted in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix. and the printed texts.

⁴ *expensionis* in orig. and the
printed texts; corrected from Bibl.
Reg. 13 E. ix.

A.D. 1377. “ personis, seu Capitulis et Conventibus ipsorum generalibus MS. Bibl.
 “ vel specialibus, quorumcunque tenorum existant, necnon Reg. 13
 “ statutis et consuetudinibus eorundem Ordinum et locorum E. ix.
 “ contrariis, per quæ effectus præsentium impediri valeat
 “ quomolibet, vel differri, etiamsi de eis eorumque totis
 “ tenoribus, ac de verbo ad verbum, plena ¹[et] expressa
 “ mentio in nostris litteris sit habenda, seu si Johanni præ-
 “ dicto vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, a dicta
 “ Sede sit indultum, quod personaliter capi aut ²quod interdicti,
 “ suspendi, vel excommunicari, non possint, per litteras Apo-
 “ stolicas, non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad
 “ verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Data Romæ apud
 “ Sanctam Mariam Majorem, ³undecimo Kalendas Junii,
 “ anno septimo.”

Letter ad-
 dressed by
 Pope
 Gregory
 XI. to the
 King of
 England,
 in refer-
 ence to the
 Heresies of
 Wylif.

“ Carissimo in Christo filio, ⁴Ricardo, Regi Angliæ illustri,
 “ salutem, etc. Regnum Angliæ, quod Altissimus tuæ ⁵supponit
 “ potestati, gloriosum nempe potentia et abundantia faculta-
 “ tum, sed gloriosius pietate fidei et Sacræ Pagine claritate
 “ coruseum, consuevit viros producere Divinarum Scripturarum
 “ recta scientia præditos, maturitate graves, devotione fer-
 “ ventes, et Catholicæ fidei defensores, qui non solum proprios,
 “ sed alienos populos præceptis salutaribus instruebant, diri-
 “ gebantque in divinorum semitam mandatorum. Sed nuper
 “ cum ingenti cordis amaritudine, plurimorum fidedignorum
 “ significatione percepimus, Johannem de Wyelyff, Rectorem
 “ Ecclesiæ de Luttelworth, Lincolnensis Diœcesis, Sacræ
 “ Pagine Professore, utinam non Magistrum Errorum, in
 “ illam nefandam et abominabilem prorupisse dementiam, quod
 “ nonnullas Propositiones et Conclusiones, plenas erroribus, et
 “ manifestam hæresim continentes, quæ statum totius Ecclesiæ
 “ subvertere et enervare nituntur, quarumque aliquæ, licet
 “ quibusdam mutatis terminis, sentire videntur perversas
 “ opiniones et doctrinam indoctam damnatæ memoriæ Marcelli
 “ de Padua et Johannis de Ganduno, quorum liber per felicis
 “ recordationis Johannem Papam Vicesimum Secundum, præ-
 “ decessorem nostrum, reprobatus extitit et damnatus, in dicto
 “ regno dogmatizare et publice prædicare, seu potius de
 “ virulento claustrum sui pectoris vomere, non veretur, non-

¹ Supplied from the printed texts.

² *quodvis dici* in orig.; *quod jus dici* in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *II. Cal. Junii* in the printed texts.

⁴ *Edwardo* in Bibl. Reg. 13 E. ix., and in the printed texts; and correctly, it would seem, as the Letter bears date some time before King Edward's death.

⁵ *supposuit* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ uullos Christi fideles earum respersione commaculaus, et a A.D. 1377.
 “ præfata fidei recta semita in præcipitum perditionis ab-
 “ ducens.—Nos itaque tantum malum, quod, non præcisum
 “ seu radicitus extirpatum, serpere posset in plurimos, in
 “ animabus eorum, quod absit, letali contagione necandos,
 “ nolentes, prout nec velle sine nostræ morsu conscientie
 “ possumus, ¹conniventis oculis pertransire, venerabilibus
 “ fratribus nostris, Archiepiscopo Cantuariensi et Episcopo
 “ Londoniensi, per litteras nostras commisimus et mandavimus,
 “ ut ipsi, vel alter eorum, receptis per eos dictis nostris
 “ litteris, de dictarum Propositionum et Conclusionum asser-
 “ tione, quarum copiam eis sub Bulla nostra misimus inter-
 “ clusam, se informantes, si inveniunt ita esse, facerent
 “ præfatum Johannem auctoritate nostra capi et carceribus
 “ mancipari, ejus confessionem super eisdem Propositionibus
 “ seu Conclusionibus recipere studerent, ac ipsam confessionem,
 “ et quæcunque dictus Johannes dixerit vel scripserit super
 “ earundem Propositionum et Conclusionum inductione et pro-
 “ batione, nobis per fidum nuncium transmittere non post-
 “ ponant. Cum itaque dicti Archiepiscopus et Episcopus in
 “ prosecutione hujus negotii noscantur favore et auxilio tue
 “ celsitudinis indigere, majestatem tuam quam, et tui pro-
 “ genitores inclyti Catholicæ fidei, cujus in hac parte res agitur,
 “ semper consueverunt esse, et præcipui zelatores, requirimus
 “ et deprecamur attente, quatenus ob reverentiam Dei, dictæ
 “ fidei, et Apostolicæ Sedis, et nostrum intuitum, digneris
 “ præfatis Archiepiscopo et Episcopo, et aliis qui hujusmodi
 “ negotium ²prosequuntur, in ipsa prosecutione tui favoris et
 “ auxilii patrociniū exhibere provide, præter humanæ laudis
 “ præconium, divinæ retributionis præmium, nostram et dictæ
 “ Sedis adepturus benevolentiam ampliorem. Data Romæ
 “ apud Sanctam Mariam Majorem, ³undecimo Kalendas Junii,
 “ anno septimo.”

*⁴ Hæ sunt Propositiones, sive Conclusiones, quas
 Johannes Wicliff publice predicavit.*

1. “ Totum genus humanum, citra Christum, non habet Certain

¹ conniventibus in the printed texts.

² persequuntur in the printed texts.

³ II. Cal. Junii in the printed texts.

⁴ In Bibl. Reg. 13 E. ix. the Title

varies — “ *Hæ sunt Propositiones,
 “ sive Conclusiones, quas Johannes
 “ Wycliff dicitur asseverasse, et pub-
 “ lice predicasse.*” See the *Fasciculi
 Zizaniorum*, pp. 245–256.

- A.D. 1377. " potestatem simpliciter ordinandi ^{et} ut Petrus, ^{et} omne genus MS. Bibl.
 Propositions, or " suum, dominetur ² pollice in perpetuum super mundum. Reg. 13
 Conclusions, attributed to " 2. " Deus non potest dare homini, pro se et hæredibus suis E. ix.
 Wyclif. " in perpetuum, civile dominium.
 3. " Chartæ humanitus adinventæ de hæreditate civili perpetua, sunt impossibiles.
 4. " Quilibet existens in gratia gratificante finaliter, nedum habet ³ jus, sed in re habet omnia dona Dei.
 5. " Homo potest solum ministratorie dare, tam naturali filio ⁴ quam ⁵ imitationis, in schola Christi tam temporale dominium quam æternum.
 6. " Si ⁶ Deus, domini temporales possunt legitime ac meritorie auferre bona fortunæ ab Ecclesia delinquent. ^{et}
 7. " Nunquid Ecclesia est in tali statu ⁶ [vel non, non est meum discutere, sed dominorum temporalium examinare, et posito casu] confidenter agere, et sub pœna damnationis æternæ ejus temporalia auferre.
 8. " Scimus quod non est possibile ⁷ [quod] Vicarius Christi pure ex Bullis suis, vel ex illis, cum voluntate et consensu suo, ⁸ et sui Collegii, ⁹ quenquam habiliter vel inhabiliter.
 9. " Non est possibile hominem ¹⁰ excommunicari, nisi prius et principaliter excommunicetur a scipso.
 10. " ¹¹ Nemo ad sui deteriorationem excommunicatur, suspenditur, vel aliis censuris cruciatur, nisi in causa Dei. ^{et}
 11. " Maledictio vel excommunicatio non ¹² [ligat] simpliciter, nisi quantum fertur in adversarium legis Christi. } SE

¹ Sic in orig. and in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts; et in *Fasc. Zizan.*, p. 245. See [1] p. 357.

² polliciter in the printed texts.

³ *jus ad rem, sed pro suo tempore jus in re super omnia bona Dei*,—*Fasc. Zizan.*, p. 247. See [4] p. 358.

⁴ *quam filio imitationis, et temporale dominium, et æternum implicitum*,—*Fasc. Zizan.*, p. 247. See [5] p. 358.

⁵ *Deus est*,—*Fasc. Zizan.*, p. 248, and Bibl. Reg. 13 E. ix. See p. 324, ante, Note 2; and [6] p. 359.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts. This paragraph (No. 7) does not appear in *Fasc. Zizan.*, and seems to be neither a Conclusion nor part of one.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: *ut* in the printed texts and *Fasc. Zizan.*, p. 249.

⁸ *aut* in *Fasc. Zizan.*, p. 249. See [7] p. 359.

⁹ *vel habilitet* in the printed texts. See [7] p. 359.

¹⁰ *excommunicari ad sui damnum*, *Fasc. Zizan.*, p. 250. See [8] p. 359.

¹¹ See [9] in p. 360; which agrees verbatim with this Conclusion as given in *Fasc. Zizan.*, p. 250.

¹² Omitted in the printed texts; supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and *Fasc. Zizan.*, p. 251. See [10] p. 360.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

12. "Non est ¹exemplificata potestas a Christo, vel ²a suis A.D. 1377.
discipulis, excommunicandi subditos, præcipue propter
negationem temporalium; sed e contra.
13. "Discipuli Christi non habent potestatem ³coacte exigere temporalia per censuras.
14. "Non est possibile, de potentia Dei absoluta, quod si
Papa vel ⁴alius prætendat se quovismodo solvere vel ligare,
eo ipso ⁵solvit vel ligat.
15. "Credere debemus, quod solum tunc solvit vel ligat,
⁶quando so conformat legi Christi.
16. "Hoc debet credi Catholice, quod quilibet sacerdos, rite
ordinatus, ⁷habet potestatem sufficientem sacramenta prælibet conferendi, et per consequens quemlibet contritum
⁸[a] peccato quolibet absolvendi.
17. "Licet regibus ⁹auferre temporalia a viris ecclesiasticis,
ipsis abutentibus habitualiter.
18. "¹⁰Sive domini temporales, sive sancti Papæ, sive Petrus,
sive Caput Ecclesie, qui est Christus, ¹¹dotaverit Ecclesiam
bonis fortune vel gratiæ, et excommunicaverit ejus temporalia auferentes, licet tamen, propter conditionem implicitam,
delicto proportionaliter eam temporalibus spoliare.
19. "Ecclesiasticus, immo et Romanus Pontifex, potest
legitime ¹²a subditis et laicis corripi, et etiam accusari."

¹ exemplata potestas a Christo suis
discipulis excommunicandi subditum,
præcipue,—*Fasc. Zizan.*, p. 251.
See [11] p. 360.

² a omitted in Bibl. Reg. 13 E. ix.
and the printed texts; correctly.

³ ad coactione civili exigendum,—*Fasc. Zizan.*, p. 252. See [12] p. 360.

⁴ alius Christianus,—*Fasc. Zizan.*, p. 252. See [13] p. 361.

⁵ sic solvit,—*Fasc. Zizan.*, p. 252.
See [13] p. 361.

⁶ simpliciter Christi Vicarius,
quando agit conformiter legi Christi.
—*Fasc. Zizan.*, p. 253. See [14]
p. 361.

⁷ secundum legem gratiæ, habet
potestatem secundum quam potest
sacramenta qualibet ministrare, et
per consequens sibi confessum de
quolibet peccato contritum absolvere.

Fasc. Zizan., p. 253. See [15]
p. 361.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.
and the printed texts.

⁹ See [16] in p. 361; which agrees
verbatim with this Conclusion as
given in *Fasc. Zizan.*, p. 254.

¹⁰ Sive domini temporales, sive quicunque alii, dotaverint ecclesiam temporalibus licet eis in casu auferre temporalia medicinaliter ad cavendo peccata, non obstante excommunicatione, vel alia censura ecclesiastica; cum non nisi sub conditione implicita sunt donata.—*Fasc. Zizan.*, p. 255.
See [17] p. 362.

¹¹ dotaverat in the printed texts.

¹² a subjectis corripì, et ad utilitatem Ecclesie, tam a clericis quam a laicis, accusari.—*Fasc. Zizan.*, p. 256. See [18] p. 362.

A.D. 1378. Istæ fuerunt ¹Propositiones, vel potius deliramenta, sæpe-MS. Bibl.
dicti Johannis, quæ ad aures Domini Apostolici pervenere; Reg. 13
unde juste concitatus præscriptas Bullas, hujus tanti ²[negotii] E. ix.

³executorias, et statum ⁴contingentes Universalis Ecclesiæ,
Alleged remission of the Bishops in reference to the prosecution of Wyclif.
prædictis Episcopis demandavit. Qui quam indevote, quam
segniter, commissæ sibi mandata compleverint, melius est
silere quam loqui. Hoc tantum posterorum notitiæ declarare
stnduimus, quod cum ipsi Episcopi tantæ dignationis favorem
et apices suscepissent, animati plurimum, nec immerito, pro-
fitebantur se nullius præciis, nullius minis vel muneribus,
esse flectendos, quin in ista causa ⁵rectam justitiam seque-
rentur, etiam si periculum capitis immineret. Sed instante die
examinationis istius apostatæ, a timore, a vento arundinis
agitatæ, molliti sunt sermones eorum super oleum, in jacturam
publicam propriæ dignitatis et totius Ecclesiæ detrimentum.

They are alarmed by a message sent from the Princess's Court.
Et qui nec ipsis dominis regnique principibus se obtemperare
deverant, donec excessus ipsius hæresiarchæ punivissent,
juxta mandata Papalia, a facie cujusdam, nec nobilis militis
neque potentis, de Curia Principissæ Johannæ, videlicet
Lodewyci Clyfford, pompose vetantis ne præsumerent aliquid
contra ipsum Johannem sententialiter diffinire, tanto timore
concussi sunt, ut cornibus eos carere putares, factos velut
homo non audiens, et non habens in ore suo redargutiones.

Wyclif summoned to appear at Lambeth, and interference of the people of London in his behalf.
Insuper, nec illud esse silendum æstimo, cum Episcopi
prædicti cum isto schismatico in Capella Archiepiscopi apud
Lambhith convenissent, non dico cives tantum Londonienses,
sed viles ipsius civitatis, se impudenter ingerere præsumpserunt
in eandem Capellam, et verba facere pro eodem, et istud
negotium impedire; confisi, ut reor, de ipsorum præmissa
negligentia Prælatorum. Talibus occasionibus seu commentis,
pseudo-propheta et verus hypocrita pro tunc evasit, amplius
non compariturus coram dietis Episcopis, ⁶citra mortem Gre-
gorii Papæ. Cujus obitus non modicum fideles contristavit,
sed in fide falsos ipsum Johannem et ipsius assecclas animavit.

¹ On this subject, the reader may consult with advantage the Introduction to 'the Fasc. Zizan.', pp. xxxi., xxxii.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *executores* in orig. and the

printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *contingente* in the printed texts.

⁵ *recta* in the printed texts.

⁶ *circa* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *Declarationes Johannis Wickliff.*

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ In principio, protestor publice, sicut sæpe feci alias, quod A.D. 1378.
 “ propono et volo, ex toto corde meo, mediante Dei gratia, Declara-
 “ esse integer Christianus, et quamdiu manserit in me tions made
 “ halitus, profiteri atque defendere, quantum sufficio, legem by Wyelif
 “ Christi. Et quod si ex ignorantia vel quacunque alia in defence
 “ causa in isto defecero, rogo Deum meum de venia; et of the Con-
 “ nunc, prout extunc, revoco et retracto, submitteus me clusions.
 “ humiliter correctioni Sanctæ Matris Ecclesiæ. Et quæ per
 “ pueros ² reportata est sententia fidei quam dixi in ³ scholis
 “ et alibi, ac magis, per pueros etiam usque ad Romanam
 “ Curiam transportata, ideo, ne Christiani scandalizentur in
 “ me, volo in scriptis dare sententiam ex qua impetitus sum,
 “ quam volo usque ad mortem defendere, sicut credo omnes
 “ Christianos debere, sed specialiter Romanum Pontificem et
 “ cæteros sacerdotes Ecclesiæ. Intelligo autem Conclusiones
 “ ad sensum et modum loquendi Scripturæ et Sanctorum
 “ Doctorum, quem paratus sum exponere; et dato quod sint
 “ fidei contrariæ, volo ipsas paratissime revocare.
 “ Prima Conclusio. Totum genus humanum concurrentium,
 “ citra Christum, non habet potestatem ordinandi simpliciter
 “ ut Petrus, et omne genus suum, dominetur in perpetuum
 “ polities super mundum.—Patetque non ⁴ est in hominum
 “ potestate impedire adventum Christi ad finale iudicium,
 “ quod oportet ⁵ creare juxta illum Articulum Fidei, ‘Inde ven-
 “ turus est judicare vivos et mortuos.’ Exhinc enim, secun-
 “ dum fidem Scripturæ, cessabit hominum politia. Intelligo
 “ autem dominationem politicam, vel civilem dominationem
 “ sæcularem, pertinere laicis activis viantibus, dum pere-
 “ grinantur, a Domino. De tali enim dominatione politica
 “ loquuntur philosophi. Et quamvis ‘periodicum’ vocatur,
 “ quandoque ‘perpetuum,’ quia tamen in Scriptura sacra, in
 “ usu Ecclesiæ, et libris philosophorum, ‘perpetuum’ sumi-
 “ tur communis pro ‘æterno’ aperte, post in illa significatione
 “ famosiore suppono terminum illum capi; sic enim enit

¹ “ *Iste sunt Declarationes factæ
 “ per eundem Johannem Wyclif,
 “ super Propositiones quas supra
 “ notavimus in præcedentibus, die
 “ quo coram Episcopo apparuit, ut
 “ prælibavimus, apud Lambhithæ.*”—
 Title in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² These two words are omitted in the printed texts.

³ *scholas* in orig., by inadvertence.

⁴ *esse* in Parker's text; *esset* in Camden's text.

⁵ Qy. if not *credere*.

A.D. 1378. "Ecclesia, 'Deo Patri sit gloria, ¹[ejusque soli Filio, eum MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Spiritu Paraclete, et nunc et in perpetuum.]" Et tunc est conclusio immediata principiis fidei, cum non subjaacet homini. "nisi potestati ordinare peregrinationem Ecclesie sine fine. "[2.] Deus non potest dare homini, pro se et hæreditibus suis in perpetuum, civile dominium.—Intelligo ²autem civile dominium ut supra intellexi, dominationem politicam et in perpetuum. Ut supra, sicut Scriptura intelligit in beatitudine perpetuas mansiones, tunc dixi primo, quod Deus de potentia ordinata non potest dare homini in perpetuum civile dominium. Dixi secundo, quod probabile videtur quod Deus, de potentia sua ³[absoluta], non potest dare homini in perpetuum tale dominium, eo quod non potest, ut videtur, semper incarceratione sponsam suam in via, nec pro semper differre ultimum suæ beatitudinis complementum. "[3.] Multæ chartæ humanitus adinventæ de hæreditate civili potentia, sunt impossibiles.—Ista veritas est incidens; non enim oportet catholicare omnes chartas, ⁴[quia tunc non liceret auferre collata per chartas] a quolibet injuste occupante. Sed hoc confirmato fide Ecclesie, daretur caritatis occasio confidendi in temporalibus et ⁵petendi licentia; sicut enim omne verum est necessarium, ⁶sic omne falsum est possibile ex suppositione, ut patet testimonio Scripturæ et Sanctorum Doctorem loquentium de necessitate futurorum. "[4.] Quilibet existens in gratia gratificante finaliter, nedum habet jus in rem, sed pro suo tempore ⁷jus in re super omnia bona Dei.—Patet ex fide Scripturæ, Matthæi ⁸Vicesimo quarto; quia Veritas promittit ⁹cuilibet intranti in gaudium suum, 'Amen dico vobis, super omnia bona constituet eum.' Jus enim communionis Sanctorum in patria fundatur objective super universitatem donorum Dei. "[5.] Homo potest solum ministratorie dare, tam naturali filio ¹⁰[quam filio] invitationis, et temporale dominium et æternum.—Patet eo, quod omnis homo debet recognoscere se in

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² Apparently written *unum* in orig.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. The same omission occurs in the printed texts.

⁵ *peccandi* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *ex suppositione, sic* in Bibl. Reg.

13 E. ix.; *ex suppositione* omitted in the printed texts.

⁷ *jus jure* in the printed texts.

⁸ *Matt. xxv. 21.*

⁹ *civibus intrantibus* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹⁰ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. : omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ omnibus operibus suis humilem Dei ministrum, ut patet A.D. 1378.
“ ex fide Scripturæ,¹—‘Sic nos existimet homo ut ministros
“ ‘Christi’; immo Christus sic ministravit, et docuit suos
“ præcipuos Apostolos ministrare. In patria vero dabunt
“ Sancti confratribus dominia bonorum, ut patet de suis cor-
“ poribus, et bonis eis inferioribus, in natura, juxta illud Lucæ
“ Sexto,—² ‘Mensuram bonam et confertam, et coagitatam, et
“ ‘supereffluentem, dabunt in sinum vestrum.’

“ [6.] Si Deus est, domini temporales possunt legitime ac
“ meritorie auferro bona fortunæ ab Ecclesia delinquente.—
“ Ista est correlativa primo Articulo Fidei,—‘Credo in Deum
“ ‘Patrem Omnipotentem.’ Intelligo autem ‘posse,’ modo Scrip-
“ turæ ³ concedentis quod Deus de ⁴ lapidibus *potest* suscitare
“ filios Abrahæ; aliter enim omnes Christiani principes forent
“ hæretici. Pro ⁵ ista Conclusione formatur sic ratio.—Si Deus
“ est, Ipse est Omnipotens; et si sic, Ipse potest præcipere
“ dominis temporalibus sic auferre; et si sic, possunt legitime
“ sic auferre ergo a primo; unde in virtute illius principii,
“ Christiani Principes prætizaverunt illam sententiam. Sed
“ absit ex illo credere quod intentionis meæ sit sæculares
“ dominos licito posse auferre quandoenque et quomodo-
“ eunque voluerint, vel nuda auctoritate sua, sed omnino
“ auctoritate Ecclesiæ in casibus et forma limitatis a jure.

“ [7.] Scimus quod non est possibile ut Vicarius Christi
“ pure ex Bullis suis, vel ex illis, eum volitione et consensu
“ suo ac ⁶ [sui] Collegii, quenquam habiliter vel inhabiliter,—
“ Patet ex fide Catholica, eum oportet Dominum ⁷ in omni opera-
“ tione vicaria tenere primatum. Ideo, sicut in omni habili-
“ tatione subjeeti, prius exigitur gratia et dignitas habilitati,
“ sic in omni inhabilitatione, prius exigitur dignitas ex demerito
“ inhabilitati; et per consequens, non pure ex ministerio
“ Vicarii Christi sit talis habilitatio vel inhabilitatio, sed
“ desuper aliunde.

“ [8.] Non est possibile hominem excommunicari ad sui damnum,
“ nisi excommunicetur primo et principaliter a seipso.
“ —Patet, eum oportet talem excommunicationem originari
“ a peccato damnificati; unde Augustinus, De Verbis Domini,
“ Sermone 21, ‘Tu te noli conculcare, et te non ⁸ vincit homo.’

¹ 1 Cor. iv. 1.

² Luke vi. 38.

³ *concedentes* in the printed texts.

⁴ Matt. iii. 9, Luke iii. 8.

⁵ *prima* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

⁷ *in* omitted in the printed texts.

⁸ *vincet* in the printed texts.

A.D. 1378. "Et adhuc canit fides Ecclesiæ,—'Quod nulla ¹ci nocebit MS. Bibl.

"'adversitas, si nulla dominetur iniquitas.'—Suppositum Reg. 13

"²hujus octavæ.—Omnis tamen excommunicatio ex causa E. ix.

"multiplici est timenda, etiam licet excommunicatio Ecclesiæ

"sit humili excommunicato non damnabilis, sed salubris.

"[9.] Nemo debet, nisi in causa Dei, excommunicare, suspen-

"dere, interdicere, vel secundum quamcunque censuram ec-

"clesiasticam vindicando procedere.—Patet, cum omnis causa

"justa sit causa Dei, cujus ratio debet maxime ponderari;

"immo, amor excommunicati debet superare zelum vindictæ

"et appetitum temporalium quorumcunque; cum aliter ipse

"excommunicans seipsum damnificet.—Suppositum nonæ.—

"Isti tamen congruit, ut prælatus excommunicet in causa

"hominis principaliter, tamen secundum rationem; quia fit in-

"juria Deo suo, ut patet xiii. Q. ³4 inter Querclas.

"[10.] Maledictio vel excommunicatio non ligat ⁴simpliciter

"nisi de quanto fertur in adversarium legis Christi.—⁵Patet,

"cum Deus ligat omnem ligatum simpliciter, qui non potest

"excommunicare, nisi propter prævaricationem legis suæ.—

"Suppositum decimæ.—Isti tamen consonat, quod censura ec-

"clesiastica non liget simpliciter, sed secundarie secundum

"rationem, ⁶qua fertur in adversarium membri Ecclesiæ.

"[11.] Non est ⁷exemplificata potestas a Christo ⁸suis dis-

"cipulis excommunicandi subditum, propter negationem tem-

"poralium; sed e contra.—Patet ex fide Scripturæ, qua credi-

"tur quod Deus est super omnia diligendus, et proximus et

"inimicus, et plusquam omnia temporalia hujus mundi;

"necessario, quod lex Dei non est sibi ipsi contraria.

"[12.] Discipuli Christi non habent potestatem ad exigendum

"coactione civili temporalia per censuras.—⁹Patet ex fide

"Scripturæ, Lucæ Vicesimo secundo, qua Christus prohibuit

"suos Apostolos civiliter dominari—¹⁰'Reges' inquit, 'gentium

"dominantur ¹¹eorum; vos autem non sic.' Et ad istum

"sensus exponitur a Beato Bernardo, Beato Chrysostomo,

¹ ci omitted in the printed texts.

² habemus in the printed texts.

³ Apparently c in orig.; and so in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. The reference here is to the *Decretal* of Gratian, and in full would be *Deer. Pars. II. Causa xiii. Questio 4.* This however is misquoted, probably for *Causa xi. Questio 3, Cap. 4.*

⁴ finaliter in the printed texts.

⁵ pater in Camden's text.

⁶ quia in the printed texts.

⁷ concessa in the printed texts; *exemplata* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ See page 355, ante, Pr. 12. Note 1.

⁹ ut patet in the printed texts.

¹⁰ Luke xxii. 26.

¹¹ eis in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. “ et aliis Sanctis.—Suppositum ¹ hujus duodecimæ.—Isti tamen A.D. 1378.
 “ non obstat quod exigant temporalia per censuras ecclesi-
 “ asticas accessorie ad vindicationem Dei sui.

“ [13.] Non est possibile, de Dei potentia absoluta, quod si
 “ Papa vel alius Christianus prætendat se quovismodo sol-
 “ vere vel ligare, eo ipso sic solvit vel ligat.—Oppositum
 “ istius destrueret totam fidem Catholicam, ² cum implicaret
 “ ³ blasphemum usurpantem talem absolutam potentiam Do-
 “ mini.—Suppositum ⁴ hujus tertiæ-decimæ.—Per istam
 “ Conclusionem non intendo derogare potestati Papæ, vel
 “ cujuscunque prælati Ecclesiæ, quin possunt in virtute capitis
 “ ligare et solvere. Intellego autem conditionalem negatam ut
 “ impossibilem ad hunc sensum; quod non potest esse quod
 “ Papa, vel alius prælatus Ecclesiæ, prætendit se quovismodo
 “ solvere vel ligare, nisi eo ipso sic solverit vel ligaverit; et
 “ tunc non potest esse peccabilis.

“ [14.] Credere debemus, quod tunc solum ligat vel solvit
 “ Christi ⁵ sacerdos simpliciter, ⁶ [quando agit conformiter]
 “ legi Christi;—pro eo quod non licet sibi sic facere, nisi in
 “ virtute legis illius, et per consequens nisi quando est con-
 “ formitas legi illi.

“ [15.] Hoc debet credi pro Catholico, quod quilibet sacerdos,
 “ rite ordinatus secundum legem gratiæ, habet potestatem
 “ secundum quam potest sacramenta quælibet secundum spe-
 “ ciem ministrare, et per consequens sibi confessum de
 “ quocunque peccato contritum absolvere.—⁷ Patet ex eo, quod
 “ potestas sacerdotalis non sufficit majus vel minus in sua
 “ essentia. Potestates tamen inferiorum sacerdotum nunc
 “ sunt rationabiliter restrictæ, et alias in ultimo necessitatis
 “ articulo sunt laxatæ.—Suppositum ⁸ hujus quintæ-decimæ.—
 “ Et sic secundum doctores, est dare in prælato duplicem
 “ potestatem, scilicet potestatem ordinis, et potestatem juris-
 “ dictionis sive regiminis, et quoad illam sunt prælati, ut
 “ superioris majestatis et regiminis.

“ [16.] Licet regibus, in casibus limitatis a jure, auferre
 “ temporalia ex viris ecclesiasticis ipsis habitualiter abutenti-
 “ bus.—Patet ex hoc, quod domini temporales debent plus
 “ inimiti spirituali eleemosynæ fructus ⁹ uberioris quam elec-

¹ *habemus* in the printed texts.

² *tamenve* in the printed texts.

³ *blasphemiam* in the printed texts.

⁴ *habemus* in the printed texts.

⁵ *sacerdos, cum simpliciter legi Christi pareat, pro eo, etc.* in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁷ Apparently written *patetur* in orig.

⁸ *habemus* in the printed texts.

⁹ *uberiores ferenti quam* in the printed texts.

A.D. 1378. "mosynæ corporali; necessario, quod foret in casu opus MS. Bibl.

"eleemosynæ ¹spiritualis clericos damnificantes se in corpore Reg. 13

"et anima per subtractionem hujusmodi castigare. Casus E. ix.

"autem quem jura limitant, foret defectus correptionis spi-

"ritualis præpositi, et demum fidei clerici ²corrigendi, ut

"patet xvi. Q. 7 ³ 'Filiis,' ⁴[et] xl. Dis. 'Si Papa.'

"[17.] Sive domini temporales, sive quicunque alii, dota-

"verint Ecclesiam temporalibus, licet eis in ⁵casu auferre

"temporalia medicinaliter ad cavenda peccata, non obstante

"excommunicatione, vel alia censura ecclesiastica; cum non-

"nisi sub conditione implicita sunt donata.—Patet ex hoc,

"quod nihil habet impedire a præcipuis operibus caritatis;

"necessario, quod in omni opere humano debet subintelligi

"conditio divini beneplaciti, necessariaque lege civili. Colla-

"tiones ⁶Corradi, c. 5, in fine Collationis Decimæ.—Sup-

"positum ⁷hujus septimæ-decimæ.—Absit quod ⁸[per] illa

"verba detur occasio ⁹dominis temporalibus ad auferendum

"bona fortunæ in detrimentum Ecclesiæ.

"[18.] Ecclesiasticus, etiam Romanus Pontifex, potest in

"casu a subjectis corripì, et ad utilitatem Ecclesiæ, tam a

"clericis quam a laicis, accusari.—¹⁰Patet ex hoc, quod ipse

"est peccabilis citra peccatum in Spiritum Sanctum, ut sup-

"ponitur ex sanctitate, humilitate, et reverentia debita tanto

"patri. Cum enim sit frater noster peccabilis, subjacet legi

"correptionis fraternæ; et cum totum Collegium ¹¹[suum]

"¹²potest esse desces in correptione pro necessaria prosperitate

"Ecclesiæ, patet quod residuum corpus Ecclesiæ, quod possi-

"bile est secundum plurimum stare in laicis, ¹³potest medici-

"naliter cum corripere, accusare, et ad frugem melioris vitæ-

"reducere. Casus autem possibilis tangitur ¹⁴Dis. xl.—'Si

"'Papa fuerit a fide devius.'—Sicut enim non debet supponi

"in Domino Papa sine patenti evidentia tantus lapsus, sic

¹ *spirituales* in the printed texts.

² *corrigendæ* in the printed texts.

³ Originally written *filius*, but corrected in the margin; *filius* in Bibl. Reg. 13 E. ix. The reference here is to the *Decretal* of Gratian, and, given in full, would be *Decr. Pars II. Causa xvi. Questio 7, Cap. 31*, and *Decr. Pars I. Distinctio xl. Pars III. "Si Papa, etc."*

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix.: omitted in the printed texts.

⁵ *causu* in orig.; by inadvertence.

⁶ *decorandi* in the printed texts.

See *Fasc. Zizan.*, p. 254, Note 7.

⁷ *habemus* in the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; *illis verbis* in the printed texts.

⁹ Omitted in the printed texts.

¹⁰ *potest* in the printed texts.

¹¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

¹² *patet* in the printed texts.

¹³ *patet* in the printed texts.

¹⁴ See Note 3 above.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ non debet suppositionem lapso de possibili tanta obstinatio, A.D. 1378.
“ quin medelam superioris sui, quoad Denm, humiliter ac-
“ ceptabit; unde ¹practicam istius Conclusionis multæ Chronicæ
“ attestantur. Absit ab Ecclesia Christi quod damnetur
“ veritas, quia male sonat peccatoribus vel ignaris; quia tunc
“ tota fides Scripturæ foret damnabilis.”

Hoc eodem modo idem versipellis Johannes Wycliff ponendo intellectum in suis nefandis Propositionibus, ut dictum est, favore et diligentia Londoniensium, delusit suos examinatores, Episcopus derisit, et evasit. Quæ omnes, si simpliciter cape- rentur secundum modum quo ipse in scholis et in publicis prædicationibus eas protulit, hæreticam proculdubio sapiunt pravitatem. Non enim circumlocutionem aliquam eis iminiscuit, quando eas laicorum auribus instillavit, sed nude et aperte, ut præseribuntur, eas docuit; captans per talia gratiam laico- rum, qui libenter audiunt quæ perversa sunt, præcipue tamen de Ecclesia et personis ecclesiasticis; et libentius impelluntur ad damna vel injurias inferenda religiosis et clericis, cum aliqua opportunitas se ingesserit quæ omnino extat eis desiderabilis et votiva.

Regrets of
the writer
at Wyclif's
escape.

Idemque memoratus hypocrita, cum ab Episcopis mandata cepisset, ne ulterius in scholis seu sermonibus, propter laicorum scandalum, tales Propositiones frequentaret, spreto sui Metro- politani præcepto, obstinatus et inobediens, alias novas Con- clusiones ponere non omisit, adeo male vel pejus quam priores sonantes, ut patet:—

New
Conclu-
sions pro-
pounded
by Wyclif.

1. “ Dominium civile ²[est] dominium proprietarium, actum
“ viatoris super bonis plene secundum leges humanas.
2. “ Non stat puro clericum absque mortali peccato civiliter
“ dominari;”—et intelligit per “ pure clericos,” Papam, Cardi-
nales, Episcopos, Diaconos, et alios sacerdotes.
3. “ Papa non potest dispensare contra Apostolum, sicut
“ nec eum ³[pure] clerico, ut habeat civiliter proprium.
4. “ Dominium civile, formaliter dictum, sapit inseparabiliter
“ peccatum.
5. “ Actus civilis est actus rationalis creatura, factus secun-
“ dum legem humanam.
6. “ Sicut Dens non potest exercere actus civiles, nec homo
“ in statu innocentiae, sic illicitum est alicui pure clerico actus
“ civiles ⁴aliquos exercere.
7. “ Quodcumque collegium clericorum quod acquirit bona

¹ *practica* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

A.D. 1378. "fortunæ, redditus, vel proventus, ¹ut eis civiliter dominetur, MS. Bibl.
"peccat mortaliter." Reg. 13

8. "Est impossibile de Dei potentia absoluta Christum E. ix.
"regnasse civiliter.

9. "Monachi, sicut Apostoli Christi, nihil haberent civiliter;
"ut plane ²potest elici ex regula et professione unanimi
"monachorum.

10. "Major pars accumulationis bonorum fortunæ in mani-
"bus religiosorum, esset dissoluta, si jura regni Angliæ
"essent debite excecata;"—et intelligit per illum terminum
"religiosorum" in dicta Conclusionē, Episcopos, Sacerdotes,
Monachos, et Canonicos, ac omnes pure clericos.

Navigium Anglicanum rediit.

Mutiny of
a portion
of the
English
fleet.

Prope tempus illud rediit navigium Anglicanum, quod
supra retulimus magna pertulisse pericula maris et ventorum
in procinctu primæ profectionis; sed majora in hoc secundo
progressu, non ³tanta tempestatum quanta perfidiæ defectionis
suorum, in quibus sperare debebant. Namque hoc satis patuit
per classarios quibus præpositus fuerat Dominus Fitz-Water.
Qui cum eo tempore quo classis Domini Thomæ de Wodestoke,
Comitis Bokynghamiæ, navigium Hispaniæ invadere decrevisset,
ipsi, quos gubernasse debuerat idem Dominus Fitz-Water, non
solum se movere in auxilium ejusdem Thomæ ⁴[nolebant, sed
volentem eundem Dominum Fitz-Water ad ejusdem Thomæ]
solatium festinare pro viribus impederunt, et ipsum, eosdem pro
hujusmodi negato subsidio durius increpantem, ad mortem usque
persecuti fuissent, si non idem Dominus cautius se subtraxisset.

Capture of
Spanish
ships near
Brest.

Qui tandem, pene solus fugiens in quodam balingario, pervenit
ad eundem Comitem, et ei auxilium præstitit pro posse suo;
unde factum est, ut tunc caperentur octo naves Hispaniæ in
mari Armoricanæ Britanniæ, prope portum castelli de Brest.
Et plures forsitan captæ fuissent, si præscripti desertores
militiæ et defensionis socii affuissent. Itaque re minus landa-
biliter gesta, reversum est navigium post Natale, quod a primo
⁵præcinctu, modo imbris, modo nive, modo ventis et spiritibus
procellarum, modo intestino dissidio, ita adversum, impeditum,
et conturbatum fuerat, velut caruisset divino favore.

Victory
gained by
Sir Thomas

Solus Dominus Thomas Percy ex hoc navigio, pro suæ clas-
sis emendatione, remanserat, aliis, ut diximus, secunda vice

¹ nec eis in the printed texts.

² patet in orig. ; corrected from the
printed texts.

³ tantum tempestatibus quantum per-

fidia defectionis in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix;
omitted in the printed texts.

⁵ præcincti in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

proficiscentibus; qui non solum evadere meruit maris incom- A.D. 1378.
moda, sed et adipisci divino favore, non tantum sibi sed et Perey over
toti regno perampla commoda. Hic namque, postquam sui Spanish
navigii infirma ¹firmasset, profectus est cum una magna navi ships.
et duabus bargiis, aliisque minoribus vasis paucis, et factus
est obviam quinquaginta navibus onustis mercibus Gallicorum,
quarum quædam fuere Flandrenses, quædam Hispanicæ; ipsas
intrepide est aggressus, denunciâns primo Flandrensibus ut
secederent ab Hispanis. Quibus nolentibus socios derelinquere,
eo quod videbantur eorum bona communiter cum Francorum
vehere necessariis, sine delectu rates invasit. Quæ cernentes
ejus constantiam animosam, et putantes in proximo magnum
sibi subsidium affuturum, resistere destiterunt; et mox, octo
et viginti fuga prolapsis, viginti duæ se protinus reddiderunt;
sicque solus idem Thomas, re bene gesta, rediit commendabilis,
aliis nil reportantibus præter fuscæ famam. De quibus præ-
dicatum fuerat eos expedisse minus prospere, quod non solum
publicas meretrices ausi sunt secum ad marina bella traducere.
sed et comprovincialium conjuges, adulteri et incesti.

De Roberto Knolles.

Eadem tempestate Robertus Knolles, cui custodia commissa Robert
fuerat castelli de Brest, per exploratores edoctus, didicit non Knolles
post multos dies quosdam Britones adventuros hostiliter ad eludens
prædandum patriam circa eum, ut ipse provocatus hoc modo stratagem
exiret inconsultus ad repellendum eos; unde, si fortuna faveret, of the Bre-
ipsi Britones fiduciam ipsum interficiendi conceperant. Sed tons, and
frustra; nam eorum fraudes ipse præveniendū delusit, et, præ- defeats
currenre divina gratia, quod in ipsum meditati fuerant in ipsos them.
ille peregit; cecideruntque in foveam quam fecerunt, captis
octoginta et carceribus mancipatis.

Dominus Hugo Calverle et sui spoliant ²Mercatores Bolonienses.

Paucis evolutis diebus post Natale, Dominus Hugo de Cal-
verlee, otiositatem sibi inimicam existimans, nolens etiam ini-
micos in otio transigere diu dies, convocatis omnibus vicinis
suis qui parebant Anglicanæ fidei, universisque suis stipen-

¹firmassent in orig. and the printed
texts: corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

²mercatoribus Boloniensibus in
orig.

A.D. 1378. diariis, post magnam cœnam factam, cum omnes hilariores e vino factos esse conspiceret, quærit, si necessitas urgeret, utrum ¹eum libenti animo ad communia, sive damna sive commoda, secuturi essent; quibus sacramento firmantibus se ejus signa, quocunque vellet, prompto animo secuturos, tunc quidem singulis gratias agens eos ad propria loca remisit. Quos, vix clapso triduo, armatos adesse rogavit. Quibus ejus jussioni parentibus, ipse intimavit quid mente ²conceperit, quidve facere communis utilitatis causa ³decrevit.

Sir Hugh Calverley spoils the French merchants at the Fair of Etaples.

Moxque cunctis in sua ⁴[vota] conspirantibus, eos secreto armatos educit, et ad villam de Stapul, quam festinanter potuit, properavit. Erant autem mundinæ in eadem villa, ad quas confluxerant mercatores Bolonienses, ⁵Mostrolenses, Ambianenses, Parisiacenses, cum multis aliis qui mercandi gratia illuc advennerant, nihil periculi metuentes. Nocte igitur Dominus Hugo delitescens cum suis, ⁴[mane] notata hora congrua, villam ingreditur cum armatis. Qui illico irruentes in vulgus inermes, plurimos interficiunt, multos in vincula conjiciunt, captivorum more pecunia redimendos. Exhinc omnia mercimonia hostili more diripiunt, villamque comburunt igne supposito, præter pauca loca quæ diligentia dominorum a flamma redempta salvantur; ⁶vina etiam, aliaque mercimonia ⁷grossiora, quæ secum opportune tollere non valebant, minatus est idem Hugo diffundere vel gurgiti demandare, nisi mercatores, fide interposita, pro ipsarum rerum conservatione taxatam summam pecuniæ, pro suæ voluntatis arbitrio,olvere sponondissent. Hiis rite peractis, Calesiam cum suis omnibus incolumis repedavit, afferens secum e mundinis quæ suorum Calesiensium commodo merito cederent multis annis.

The men of Winchelsea and Rye make a successful descent on the coast of Normandy.

Viri de Winchelsey damna illis illata recuperant.

Viri de Wynchelse et de Rye, hiis diebus, collecta multitudinc et ascensis bargiis, egressi sunt versus Normanniam, si quo modo possint damna anni præteriti, eis illata per adversarios eorundem cupientes incommodum, resarcire; noctuque terræ applicantes, villam quæ "Portus Petri" dicitur, ingrediuntur armati; quosque obvios in ore gladii trucidantes, per-

¹ *ei* in the printed texts.

² *conceperat* in the printed texts.

³ *decreverat* in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. ; omitted in the printed texts.

⁵ *Nosterlenses* in orig., and in the

printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *una* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *grossioraque quod secum* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

vagantur vicos; quos dignos captivitate judicant, eos videlicet A.D. 1378, qui diuina summam pecuniæ pro redemptione pendere poterant, vinculatos ad vasa deducunt; domos, cum ecclesiis, spoliant, in omnibus remetientes eis ¹candem mensuram quam prius mensi fuerant apud Ryam; ubi tandem invenerunt multa spolia quæ abduxerant de villa de Rya, et præcipue campanas quas tulerant de ecclesia, cum plumbo etiam quod detraxerant infaustis manibus de eadem. Tandem commendantes universa Vulcano, descendunt, ²[ad villam] de Wylet, non procul positam, properantes, et, similia facientes ibidem, domum cum præda opulentissima sunt ³regressi.

And recovered many of the spoils that had been taken from Rye.

Petitio Ducis Lancastrie.

✓ Per idem tempus Johannes Dux Lancastrie instantèr expetiit ut pecunia, præconcessa Regi in ultimo Parlamento a clero et laicis, ¹suo arbitrio traderetur, affirmans se inimicos a finibus Angliæ per annum integrum cum ipsa pecunia artaturum, et insuper aliquod prægrande commodum allaturum. Cujus importunæ petitioni, licet invitè, magnates assensum, non sine cordis amaritudine, prout dicitur, præbuerunt; prænoscentes fortuam adversam sibi, et ipsum etiam tantum in regno valere, ut omnino non expediret ²eis ejus contradicere voluntati. Primum ergo diem mensis Martii statuunt, diffinito consilio, in quo omnes et singuli qui huic profectioni interessent, ad mare parati per omnia convenirent. Et ne interim custodia mare careret, conductæ sunt novem naves de Baionensibus, quæ mare et aridam tuerentur ab incursibus et latrociniis Gallicorum. Quæ istructæ sufficienti manu armata, in brevi mare sulcantes, obviant uavigio et mercimoniis Hispanorum; initoque conflictu, classem vehementer invadunt Hispanicam, et in brevi captis decem et quatuor ratibus, onustis Baccho cæterisque necessariis, lata nova revertentes Angliæ nuntiavit. Domino tamen Roberto Knolles, Custodi municipii de Brest, de suis spoliis dedere primitias centum dolia vini præcipui, dum transitum per eum facerent versus terram istam.

Victory gained over a Spanish fleet.

Henricus Bastardus navigium parat.

Henricus interea Bastardus, qui so dicit "Regem Hispaniæ," Henry the Bastard, audito quod Baionenses tot damna suis hominibus intulissent, the so-

¹ tandem in Camden's text.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

³ egressi in the printed texts.

¹ sub arbitrio suo in the printed texts.

² eis omitted in the printed texts.

A.D. 1378. et quod Dux Lancastriæ ad ingressum maris secum turbam
 called
 King of
 Spain,
 prepares
 a fleet.

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

But is
 obliged to
 defend
 himself
 by land
 against the
 King of
 Portugal.

A part of
 the Eng-
 lish fleet
 is defeated
 by the
 Spaniards;
 and Sir
 Hugh
 Courteney
 is taken
 prisoner.

The mis-
 fortune as-
 cribed to
 the Duke
 of Lancas-
 ter.

copiosam ¹parasset, timuit vehementer, æstimans eum non ob
 maris custodiam solummodo accessurum, verum sed ob ejus
 regnum, quod idem Dux petebat ratione uxoris, hæredis legi-
 timæ regni ipsius Hispaniæ, hostiliter vendicandum. Quare
 idem Hemricus supradictus navigium de tota terra sua parari
 jussit, ut vel ipsum Ducem ab ingressu terræ suæ viriliter
 perturbaret, vel, si fortuna faveret, ipsum, propitiante Marte,
 captivaret. Quod forsitan effecisset, si non Rex Portyngaliæ
 sibi impedimento fuisset. Nam ortis quibusdam simultatibus
 inter ipsos, Rex Portyngaliæ, cum innumerabili pene Christiano-
 norum et Sarracenorum turba, regnum Hispaniæ hostiliter est
 ingressus, eo quidem tempore quando idem Bastardus se
 contra Ducem ad præcinctum itineris præparasset. Qua Bas-
 tardus occasione turbatus, ratus est tutius in terra morari, ad
 repellendum eos qui jam occupaverant ejus regnum, quam
 dubium exitum arripere ad conquirendum eos qui nondum
 attigerant fines suos.

Dum igitur res se haberent, ut diximus, circa Ducem, et ipse
 nil festinare diceretur ad mare, sed profectionem suam indies
 retardaret, moti hii qui classi ²[Occiduae] præfuerunt, non expec-
 tato Duce, maris alta cum nonnullis viris bellicis pctierunt,
 ibidem ejus adventum expectaturi; gloriosius reputantes in mari
 de ³manubiis hostium victitare, quam in patria de spoliis inco-
 larum. Cum diebus aliquot maris peragrassent semitas, obvii
 fiunt eis Hispani cum armata manu. Qui mox, consertis
 viribus utrobique, ducti prædæ cupidine pugnaverunt; sed
 nostri, adversa tempestate ⁴disjuncti, victoriam hostibus conces-
 serunt, quibusdam fuga prolapsis, quibusdam captis per
 manus hostiles. Captus est in eo conflictu Dominus Hugo
 Courteney, miles egregius inter multos: infortunium vero
 totum Duci Lancastriæ est ascriptum, eo quod ipse præsentiam
 suam tam diu subtraxit ab eis; sed si Dux in culpa fuerat,
 ignoramus, non enim semper recte judicat vulgi furor.

Papa obiit.

Death of
 Pope Gre-
 gory XI.

Eodem tempore, circa festum Sancti Yvonis Episcopi, mense
 Martio, scilicet septimo Kalendas Aprilis, obiit Papa Grego-
 rius Undecimus; bonus utique vir et justus, qui multum dolu-
 erat de damnis utriusque regni, et multum laboraverat ut

¹ *præparasset* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: omitted in the printed texts.

³ *manibus* in the printed texts.

⁴ *defuncti* in orig. and the printed
 texts: corrected from Bibl. Reg. 13
 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

pax fieret inter illa. Ipse etiam ob amorem ¹ Domini Symonis A.D. 1378. de Langham, Cardinalis et Episcopi Prænестini, quondam Cantuariensis Archiepiscopi, dum pestilentia invalisset in hac terra, per Bullas suas, omnibus tunc morientibus, vere contritis et confessis, plenam remissionem de thesauris Ecclesiae indulgit; exceptis hiis qui aere ² alieno ³ gravabantur. Magnum utique beneficium, et omni acceptione dignissimum, et quo ⁴ majus incolis non potuit impendisse.

Huic successit Bartholomæus, Barenensis Archiepiscopus, qui multiplices tribulationes pertulit a Cardinalibus pro cultu justitiæ, adeo ut ipsi ⁵ niterentur eum cum dedecore Papatu privare; ut inferius declarabimus suo loco.

Indulgence formerly granted by him to England, during the pestilence.

Bartholomew, Archbishop of Bari, elected Pope.

Johannes Marcer spoliat ⁶ naves apud Scarborough.

Circa tempus illud, filius Johannis ⁷ Marcer, natione Scotus. John collecta non parva manu Gallicorum atque Scotorum, ac etiam Mercer Hispanorum, dum adhuc Dux Lancastriæ Johannes in terris plunder some ageret, aggressus est naves quasdam apud Scarborough; quas English ships near *Scarborough*. incautas levi negotio cepit, et secum ad mare deduxit, occisis prius quibusdam qui navibus illis præerant, quibusdam vinculis mancipatis. Et ideo quam maxime ⁸ ista nostratibus Grounds of his hostility. irrogaverat, in ultionem opprobrii patris sui, qui antea ab Anglis captus fuerat, et in castello de Scarborough mandato regio custoditus. Est autem pater ejus aëque Scotus tam gente quam patria, et Regi Franciæ propter divitias multas prædilectus; nam erat mercenarius, et vir satis vafer et consilio providus, cujus non immerito oris decreta, in hiis quæ Angliam contingebant, ipse Rex et omnes Gallici sequebantur. Hunc, casu interceptum cum quibusdam navibus, Northumbrenses eorum Comiti præsentarunt. Qui, ut diximus, in eodem castello custodiæ deputatus, cito post deliberatus fuerat, ad magnum damnum totius regni et omnium incolarum. Nam si redemptus fuisset captivorum more, Regem et regnum inestimabili pecunia divites effecisset. Hujus filius, ut ⁹ prælibavimus, postquam damna nostratibus apud Scarborough intulisset, gloriabatur de arridente sibi fortuna, et majora

¹ *Dompni* in orig.; the mediæval form.

² *aliena* in orig. and in the printed texts.

³ *gravantur* in the printed texts.

⁴ *magis* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

⁵ *mitterentur* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ *navibus* in orig.

⁷ *Mercer* in the printed texts.

⁸ *ista* omitted in the printed texts.

⁹ *prælibavimus* in orig.

A.D. 1378. Angliæ damna non solum meditabatur, sed etiam publice MS. Bibl.
minabatur; sed ejus conatus Ipse impedivit, qui superbos Reg. 13
humiliat et exaltat humiles. E. ix.

John Philipot
equips a
fleet, which
captures
the son of
John
Mercer.

Tuum vero suscitavit Deus contra cum unum ex civibus Trinovantum, qui cum humiliavit, et a timore ejus regnum Angliæ liberavit, ut patebit inferius volentibus intueri. Johannes Philipott, civis Londoniensis, vir et ingenio præditus et potentissimus opibus, Ducis Lancastriæ et cæterorum Dominorum defectum, ne dicam falsitatem, qui regnum defendisse debuerant, attente considerans, et oppressionibus condolens incolarum, de propria pecunia conduxit ¹ad millia armatorum, qui et prædicto Johanni Mercer eriperent naves et bona quæ latrocinando ceperat, et regnum Angliæ a talibus incursibus tuerentur. Et factum est, ut Omnipotens, qui semper assistit piis votis, sibi et suis successus prosperos ²ministraret; ita ut in brevi ejusdem Johannis Mercer filium jure bellico sui conductitii caperent, cum omnibus quæ apud Scarborough ipse violenter abduxerat, et aliis quindecim navibus Hispanorum, onustis multis divitiis, quæ sibi auxilio fuerant eodem tempore.

Popularity
of Philipot.

infausta hora. Fit ergo in plebe universa tripudium, omnibus laudantibus et admirantibus ³tantam ipsius viri erga Regem benevolentiam et caritatem; jamque solus Johannes Philipott ore omnium laudabatur, et admirationi habebatur: de nostris vero proceribus, et militia quæ dudum conducta fuerat, dicebantur probrosa verba, aspera, et invectiva, prout commune vulgus solet inferre vario motu suo. Londonienses præcipue obloquebantur, dicentes jam perpaucorum procerum corda fore cum Rege, eos solos sibi fideles esse; quorum Rex, licet ironice, vocabatur a nonnullis proceribus, eo quod ipsi multum juvissent eum in ⁴Coronatione sua.

Æmulatio Procerum adversus Johannem Philipot.

The nobles
betray
feelings of
jealousy
towards
Philipot.

Proceres regni Angliæ, scilicet Barones et Comites, videntes tam laudabile factum Johannis Philipott, conscientiæ propriæ stimulis agitati, illud ægre ferebant. Et quamvis se reos agnoscerent et culpabiles, in tantum ut jam plebi eorum foret inertia manifesta, tamen eidem Johanni Philipott non solum occulte insidiari, sed publice improperari, cøperunt; dicentes non licere sibi talia facere sine Consilio Regis et regni, acsi

¹ mille armatos in the printed texts.

² ministravit in the printed texts.

³ tandem in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ carnatione in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

non licuisset benefacere Regi vel regno sine consilio Comitum A.D. 1378.
et Baronum. Quibusdam autem talia memorantibus, et præcipue, omnium pene minori, sed prolocutori præcipuo, scilicet Comiti de Stafford, Hugoni, idem Johannes dicitur respondisse;—"¹Prænosce," ait, "absque dubio, me neque pecuniam
Philipot's answer to their reproaches.
"meam neque meos ad maris pericula ideo destinasse, ut tibi
"vel collegis tuis surriperem militiæ nomen bonum, mihi que
"lucrarer; sed condolens plebis patriæque miseriæ, quæ jam
"vestra desidia de nobilissimo ²regno, domina quoque gentium, est in tantam devoluta miseriam, ut cujuslibet vilissimæ gentis direptioni pateat; cum sit nullus ex vobis qui
"ad defensionem ejus manus apponat; ego me meaque exposui,
"pro propriæ gentis salvatione, et patriæ liberatione." Comes autem non habuit ³quid responderet.

Comites Sarum et Arundeliæ componunt cum habitatoribus de Scarburgh pro villa.

Adhuc Dux in Anglia morabatur, volens maris ⁴experiri fortunam tempore limitato, scilicet nec in vere nec in primæ æstate; nescitur quibus detentus impedimentis. Sed ejus persuasum ingressi sunt mare duo Comites Sarum et Arundeliæ; qui, sermitatis ubique locorum hostibus, ⁵[sibi] et sociis, mare ⁶ingressuris, nulla pericula nunciarent. Comes vero Sarum, Dominus "Willelmus de Monte Acuto" vocatus, vir in armis ⁷a juventute exercitatus et strenuus, mox ut mare ingressus est, compulsi naves ad terram oppositam, ut aliquid damni adversariis irrogaret; ubi dum moram trahit nocivam adversariis, componit cum habitatoribus villæ de ⁸Scerburgh, quæ pertinebat Regi Navariæ, (qui jam et ipse inimicus factus fuerat Regi Franciæ,) ut eadem villa cederet dispositioni et arbitrio Regis Angliæ; ita duntaxat, ut idem Rex Angliæ manucapiat custodiam ejusdem villæ adversus Gallicos, ad commodum tam Regis quam regni Angliæ, et noementum Gallicorum. Quod ut factum est, mox Comites Sarum et Arundeliæ remisissent ad Regem et regni Consilium, certificantes eos de tam ⁹gratioso

The town of Cherbourg is placed in the custody of the English, under the Earl of Salisbury.

¹ prænoscerit in the printed texts.

² regna in orig.; regno dominia in the printed texts.

³ quod in the printed texts.

⁴ experire in the printed texts.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

⁶ ingressuro in orig., ingressurum

in the printed texts.

⁷ et juventute in the printed texts.

⁸ Scarburgh in the printed texts; Cherbourg in Bibl. Reg. 13 E. ix.; Cherbourg being the place meant.

⁹ glorioso in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1378. eventu, et ut destinarent illuc ex Anglieis, qui villæ enstodiam obtinerent. Missi sunt igitur ad eustodiendum villam illam ex Anglieis quot sufficere videbantur; et paulo post Comites in Angliam redierunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Hugo Calverle capit Castellum de Merk.

Sir Hugh Calverley takes the castle of Merk.

Hugo Calverlee per idem tempus,—eujus memoria benedictione est dormire,—non sinens Gallicos prope eum, cepit quoddam castellum ¹[eui] nomen erat “Merk,” et ad solum usque dejecit, eum ecclesia quadam, quæ castello vicina erat et magnum præsidium Gallieorum. Et parvo interjeeto, versus Sanetum Audomarum proficiscens, cepit innumerabilem multitudinem animalium diversorum, et ad Calesiam usque deduxit; nullo audente conatus ejus impedire, quia Deus erat eum eo et omnia ejus opera dirigebat.

He defeats a stratagem of the Captain of the castle of Ardres.

Ejus est insuper laudibus ascribendum, quod Capitaneum castelli de Arde, qui eum dolose decepisse deereverat, ipse juste ²deceperit, et in foveam quam effoderat eundem tali occasione impulerit sapienter. Petierat idem capitaneus a Rege Franciæ auxiliares vires, videlicet quosdam milites et iumenta bellica, machinas, et tormenta, et alia quibus vel infestari, vel omnino prosterni, solent munitiones hostium; promittens se magnum damnum nostris municipiis, præcipue sitis prope Calesiam, illaturum. Præfinito igitur die, quo hæc omnia ad villam de Arde veherentur, timens idem Capitaneus sollicitudinem ejusdem Hugonis, qui vix ³aut unquam sinebat Gallicos vel eorum bona prope eum impune transire, ut eum teneret attentius occupatum, quominus impedirentur ejus vota quæ conceperat, mittit ad eum, nuncios ut aliqua ⁴vellet tractare eum eo; et hoc caute egit, ut eodem die foret iste tractatus, ⁵quo omnia prædicta pervenirent ad eum. Hugo vero, vir perspicax, æstimans non pro nihilo eundem Capitaneum tam sollicite eidem talem diem ad tractandum deputasse, sibi quidem concessit ipso die salvum conductum, tractaturo de quibuscunque placeret; suis autem propriis hominibus misit occulte, mandans ut viam ipsam obsiderent, secretiusque ducit de Bolonia ad villam de Arde, ne forte idem Capitaneus nova aliqua ipsis noxia vel contraria moliretur. Et factum est, volente Deo, ut hæc omnia ab hominibus ipsius Hugonis prospere caperentur,

¹ Supplied from the printed texts.

² *deceperat* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *aut* omitted in the printed texts.

⁴ *velit* in the printed texts.

⁵ *quomodo omnia* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

et ad Calesiam ducerentur, cum omni apparatu armatorum et A.D. 1378.
aliarum rerum, ipso Capitaneo de Arde nondum egresso de
prædicto colloquio, quod ipse dolose confinxerat ad decipiendum
Hugonem. Videns igitur omnia venire Calesiam, expavit
vehementissime, recedens cum gemitu atque murmure; et
dolum quem imaginaverat, fatebatur, asserens ¹se ingeniose
deceptum et in adventione propria circumventum.

Angli victi.

Contigit sub eisdem diebus Anglicis grave damnum, et The
dedecus toti regno, imprudentia et superbia Northumbrorum; Northum-
quorum, ut est proprium, loqui sublimia ²[et] grandia temere brians are
attendere, ita de facili succumbere, et sine grandi negotio defeated by
enervari. Hii namque, de sua virtute fidentes, inconsulte the Scots.
nimis eruperunt do Occidentali Marchia in terram Scotorum,
putantes se posse ibidem montes æquare vallibus, lapidesque
conterere sine auxilio vicinorum. Scoti vero de eorum
eruptione satis edocti, congregata sufficienti armata manu,
eis obviam processerunt, et, sine magno eorum dispendio,
majorem partem eorum crudeliter peremerunt. Quo facto,
accrevit Scotis audacia, vicinis Anglis timor et inertia, adeo ut
jam effeminatos crederes, quos parum autem cordis magnitudo
æquaverat leopardis. Missus est ergo Dominus Edmundus A truce
Mortimer, Comes Marchiæ, ad tractandum cum Scotis, ut effected by
moris est singulis ²[annis], in die quam Angliei et Scoti the Earl of
“ diem Marchiæ ” consuetudinaliter appellant. Qui id effecit, March, but
ut treugæ stabiles inter utrumque populum, sed parvo tempore, of short
firmarentur. duration.

Acta in Britannia apud Sanctum Maloum.

Prope dies istos Dux Lancastriæ, cujus memoriam sæpe per The Duke
ante fecimus, post longam et diuturnam moram in terra, quam of Lan-
protraxerat, jam, licet ³sero, conversaturus in aquis validis caster pre-
æciungitur, cum turba satis valida, versus mare. Quæ quidem pares to
multitudo ad resistendum quibuslibet hostibus sufficisset, si last.
Dei gratia tanto agmini minimo defuisset. Sed pudet recor-
dationis tot rerum tam male gestarum ipso tempore, adeo
ut silentio multa tegamus quæ scribere deberemus, ne forte ab

¹ se omitted in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. ; omitted in the printed texts.

³ se in orig. and the printed
texts ; corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

A.D. 1378. incredulis, sive nostris æmulis, odii seu malitiæ ¹argui ²valca- MS. Bibl.
mus. Ne ergo lateant omnino posteris facta nostratum, parcius Reg. 13
quam gesta sunt omnia tunc temporis locuturi sumus, cursim E. ix.
transeundo, potius quam silendo, infortunia, quam in talibus in-
morando.

He crosses over to Bretagne. Sir Robert Knolles lays waste the country. Ingressus mare Dux, post non multos dies, ad Britanniam est trajectus Armoricam, ubi combustæ sunt quædam villæ per Dominum Robertum Knolles; sed ³non impune, nam plures amisit ex valentioribus viris suis. Dux vero ad Sanctum Maloum se cum omnibus copiis contulit, villam inter omnes villas Britanniae munitam, ⁴ita ut, illa capta, fecisse aliquid magni videretur. Sed villani, ut dicitur, de tanti exercitus multitudine tremefacti, obtulerunt Duci villam, eo pacto ut ipse eos a rapinis et incendiis tueretur, cum omnibus bonis suis. Sed Dux hanc civium submissionem æstimans esse vecordiam, prout dicebatur a pluribus, audita tam ⁵gratiosa conditione, non suscepit eos, sed repulit, in tantum ut pacem oblatam sperneret, mandans ut sine conditione aliqua redderent sibi villam, facturo de ea et civibus quæcunque sibi placeret. Cives vero, postquam hæc audissent, videntes rem agi pro capitibus, concepta audacia villam alacriter munierunt. Dux vero, collectis exercitibus, et rebus expugnandæ villæ necessariis, jussit suis ut irent ad experiendum vires cum villanis, dum ipse interim se contineret a longe, contemplaturus bellantes, et optimos pro meritis remuneraturus. Conserunt ergo manus Anglici et Britanni, et ⁶utrolibet acriter decertatum est, illis cupientibus res et capita custodire, istis e contrario nitentibus villanos atterere, et civibus ⁷[et] eorum possessionibus dominari. Sed tandem, ut creditur, injuriam passis fortuna ⁸favet, et prevaluerunt Britanni, Anglicis a muris turpiter satis dejectis, et quamplurimis ex valentioribus interfectis. Quid plura? Doluit Dux suorum facta fedari, cum suis militibus præstantiores in opere Martio reperiret. Quapropter, recessit iratus, dedignans accedere ad hostes tam truces; sed illis commisit proprii arbitrio et voluntati.

The Duke is defeated at Saint Malo.

The French burn Fowey and

Sed dum hæc aguntur, Gallici mare oceanum pervagantes, villas in Cornubia licenter incendunt, videlicet Fowey et quas-

¹ *regni* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *taxemur* in the printed texts.

³ *non* omitted in the printed texts.

⁴ *ita* omitted in the printed texts.

⁵ *gloriosa* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ *utrobique* in the printed texts.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁸ *patuit* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. dam alias, absque resistantia sivo licentia Anglicorum. Hæc A.D. 1378. tamen in Ducis absentia facta sunt in terra ista; sicque sub other hac tempestate hic illicquo ¹ percutimur, ubique vero gene- towns. raliter flagellamur. Quia,—

“Si bubo lapidi jactetur, vel lapis illi,
“Ictus damna gravis semper habebit avis.”

De Pollutione Westmonasterii.

Rem scripturus sum plus quam tragicam, qui comœdiam Pollutionem descripsisse semper optaveram; seclius a nostris sæculis intentatum, sed in nostris diebus, prohi dolor! perpetratum; qualiter videlicet Sathanae satellites, irrumpentes templum, inauditum perpetravit secleris exemplum, pollutionem utique illius aulae Dei, ab Apostolorum Principe dedicatæ, et ad præsens tempus ab ipsis etiam incredulis et sine fide hostibus impollutæ. Sed invenit tempus nostrum, prohi dolor! homines Christiano nomine insignitos, pejores ² infidelibus, et irreverentiores ipsis ethnicis aut paganis. Revera pagani suorum sacrorum immunitates et jura, quæ non Soldanorum, Admiraliorum, sive Regum, chartis fuleiuntur, sed solum devotione ³ plebeiana, adeo illibata custodiunt, ut capitulo sit infra ambitum templi ⁴ ullius hominem percussisse. At templa tanta gaudent immunitate, ut nulli liceat damnum aut gravamen inferre hiis qui se talibus libertatibus contulerunt. E contra vero, Christiani modernis temporibus, sub fide falsi, et deteriores ethnicis, non sinunt domum Dei, portam cœli, januam Paradisi, Summi Sacerdotis aulam, videlicet Domini Jesu Christi spousam, non ⁵ solum liberam et immunem esse, sed otiam incestis manibus, funestis gladiis, truci proposito, non tantum ancillare, sed insuper polluere humano sanguine, non verentur. Quid ergo dicendum est, ubi fides periit, jus evanuit, devotio frignit et abcessit? Vel quid ⁶ scribendum, ubi omnis conspirat in deteriora consensus? Dolor autem nos silero compellit, magis autem ipsa periculosa tempora, in quibus perfidi Christiani, Antichristi discipuli, divini verbi prædicatores, sive ipsorum morum detestabilium conscriptores, odiis, damnis, et injuriis persequentes. Sed tamen, ne videamur magis homines vereri quam

¹ percutiuntur in the printed texts.

² et infidelibus in the printed texts.

³ plebē in orig., plebis in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ nullius in orig., illius in the

printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ solum in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ scribendi in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1378. Deum, etsi ¹[non] universa mala quæ fiunt in terra scribere MS. Bibl.
decevimus, illa saltem trademus notitiæ posterorum, quæ Reg. 13
pro sui magnitudine latere non debent. E. ix.

Grounds Erant ergo in hiis temporibus duo armigeri, quibus non
for the im- facile vel in Anglia vel in Francia validiores reperiri valerent;
prisonment nomen uni "Robertus ²Haulee," alteri verò "Johannes Scha-
of Robert "kel." Hii ante decennium, in bello quod illustrissimus
Haule and Princeps Edwardus contra Hispanos gesserat, in quo et Hen-
John ricum Bastardum devicit, et Petrum fratrem ejus, injuste
Sehakel. pulsum, regno restituit, ceperant Comitem de Dena, virum

non ignobilem, qui judicio Principis et Johannis Chandos, *enue*
dictorum armigerorum magistri, eorum captivus est effectus.
Super quorum decretis ³ipsi armigeri chartas, tam Princi-
pis quam dicti Johannis sigillis firmatas, obtinuerant, ne
alicujus in posterum impeditio præpediret eos, quominus emolu-
mentum tantæ personæ perciperent. Dictus igitur Comes de
Dena filium suum primogenitum eis dederat in ⁴obsidatum
pro eo, dum ipse, dictorum armigerorum indulgentia, ad pro-
pria remissus esset. Comes autem, postquam Hispanias per-
venisset, parvipendit fidem datam hiis qui eum ceperant, filio,
ut dictum est, in Anglia obside derelicto. Hunc ergo, post-
quam naturæ debita persolvissent duo illustrissimi Edwardi,
videlicet, Rex pater, filius quoque Princeps, consilarii novi
Regis ad opus ejusdem ⁵tumide petierunt; ut quibusdam vero
placet, hoc factum est in gratiam Ducis Lancastriæ, qui habe-
bat jus in regnum Hispaniæ, ut, habito tanto Comite, ad
prædicti regni possessionem facilius perveniret. Alii vero
asserebant factum propter Dominam Matildam, sororem Regis,
relictam Domini P. de Courteney, ut, illa sibi desponsata, et
illa tanto viro promoveretur, ut pax et concordia accresceret
per tales nuptias inter regna. Sed nullo modo prædictam
feed ⁶prisonam extorquere poterant ab illorum manibus Rex nec
ipse Dux, quin ipsum occultarent et ab eorum manibus elon-
garent. Quapropter capti et in Turri Londoniensi trusi sunt.
De qua custodia evadentes, ⁷in Curia ad Westmonasterium
confugerunt. Quod Dux graviter ferens, et eorum æmuli,
consilarii, ⁸[consilium] inauditum, ut, videlicet, spreto tot sanc-

They es-
cape from
the Tower,
and take

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

² Haule in the printed texts.

³ Christi armigeri in orig. and the
printed texts; corrected from Bibl.
Reg. 13 E. ix.

⁴ obsidem in the printed texts.

⁵ timide in orig. and the printed
texts; corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

⁶ personam in the printed texts.

⁷ de in the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

Qui ingressi sanctuarium Sancti Petri, astu quidem primum, Schakel is
seilicet Johannem ²Schakel, circumventum libertate Ecclesiae recaptured.
exuerunt, et ad Turrin illico reduxerunt. Ad secundum
autem eodem die, Robertum Haule, cum venissent, et ipse
Missarum solemnibus, in crastino videlicet Sancti Laurentii,
interesset, convenerunt cum de satisfaciendo Regi super hiis
quibus ejus offenderat majestatem; quia cum esset ejus ligus
homo, regiis non tantum postulationibus, quantum precibus
ejus, spretis, contra cum tergiversari tam procaciter ausus fuit.
Ille vero, dum non Regem, sed ejus consiliarios, de injustitia,
avaritia, falsoque consilio, accensare uiteretur, et illi manus
injicerent ad extrahendum ³[enim] de ecclesia violenter, extracto
quodam curto gladio, mox omnes armatos ipse ⁴inermis ad
fugam cogit, et salvare se cupiens, his circa chorum mona-
chorum currendo pro refugio, tandem in ipso choro ab ipsis
nudique circumvallatur. Quid multa? Ex omni parte strictis
pugionibus impetitus, ut se reddat perstrepunt, horribiliter
exclamando, et sanctissimum illum Conventum monachorum,
neon sacerdotem sacro astantem altari, post perlecta Sancti
verba Evangelii, conturbando, amplius etiam exarsit corum
furor; in tantum, ut domum Dei non solum haberent despectui,
sed etiam in ipsos Christi famulos, qui jam, ut dictum est,
Domino in choro astabant, ministerio iniquitatis vasa con-
verterent, pectoribus singulorum figentes cuspides gladiatorum,
vetantes cos sub pœua mortis horridæ, ne ⁵infragio forent
illi quem perimere laborabant. At illi, qui eundem Robertum
Haule circumsteterant, dum pacem Ecclesiae peteret, dum
causam tanti sceleris quæreretur, dum se tandem cancellatis
Haule is
murdered
in the
Abbey.

⁵ *subsidio* in the printed texts.

A.D. 1378. manibus sub hiis verbis Deo et Ecclesiæ commendaret, in- MS. Bibl.
 quiens,—“Deo me reddo, talium injuriarum vindici, et libertati Reg. 13
 “ Sanctæ Matris Ecclesiæ,” unus eorum, inter hæc verba, gladio E. ix.
 percutiens caput ejus, ¹[cum] in choro, prope altare stantem,
 crudeliter excerebravit; alius vero ejus corpus in eodem mo-
 mento mucrone transfodit a tergo. Quidam autem ex famulis
 ipsius ecclesiæ, qui conatus fuerat eos impedisse a tanti sceleris
 perpetratione, ²prædicando atque monendo, ne verendum illud
 templum, miraculose ab Apostolorum Principe dedicatum et
 hactenus impollutum, foedarent, cujusdam framea mōx in ipso
 loco per latera trajectus interiit, ut credimus, martyrio
 coronatus. Dicti vero ministri sceleris, ³anteque præambuli,
 non ⁴contenti tot execrandis maleficiis, ipsius Roberti Haule
 cadaver ⁵exanime per pedes arripiunt, et illud horrende
⁶tractantes per sacratissimum locum chori, ac per ecclesiam,
 ejus sanguine sive cerebro cuncta foedantes, demum ⁷irruerent
 et foras ejiciunt; ntpote delire ⁸debacchantes, qui nec timuerunt
 Deum nec hominem reverentur.

One of the
servants of
the church
is also
slain.

An exist-
ing pro-
phecy
hinted at,
in reference
thereto.

Sic vero profanatum est sanctuarium, luget Syon, Sancti
 Petri sacrarium sedet in tristitia; regum receptaculum, do-
 mina ecclesiarum, facta est in opprobrium et derisum, via
 Syon lugent, quia omnes portæ ejus destructæ, sacerdotes
 ejus gementes, et ipsa oppressa amaritudine; facti sunt hostes
 ejus in capite, inimici illius locupletati sunt, quia Dominus
 locutus est super eam. Et quid locutus est Dominus? Præ-
 dixit, ut a senioribus nostris audivimus, istud facinus; præ-
 dixit et vindictam deferendam ob necem Sancti Thomæ Mar-
 tyris et Archiepiscopi Cantuariensis, donec sacrarium Westmo-
 nasteriense humano sanguine foedaretur. Timenda est vindicta,
 rogandus est Dominus ut fiat pax et veritas in diebus nostris.

Prima Executio per Episcopos in Malefactores.

Peracta apud Westmonasterium cæde prædicta, pastores
 Ecclesiæ congregati aliquandiu dubitaverunt quid faciendum
 foret; utrum videlicet metu materialis gladii, gladio spirituali

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

² *precando* in the printed texts.

³ These three words are omitted
 in the printed texts.

⁴ *contenti aut satiati tot* in the
 printed texts.

⁵ *examine* in orig. and in the

printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁶ *trahentes* in the printed texts.

⁷ *irreverenter foras* in the printed
 texts; *irruerent et foras* in Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁸ *debacantes* in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

pereuterent, vel omnino renunciarent potestati et viribus A.D. 1378. Sancti Petri. Tandem, quamvis tarde, concepta audacia, Metro- Sentence of excom-
politanus Pontifex, cum quinque Suffraganeis, procedit in munication pronounced
publicum, et terribiliter fulminavit excommunicationis senten- against
tiam in omnes qui huic nefario operi interfuerant, vel qui the male-
illis consilium impenderant aut iuvamen; præcipue autem et factors, by
nominatim, ¹[in milites] Dominum Alanum Buxhulle et Dominum the Arch-
Radulphum de Ferrariis, qui horum malefactorum fuere capi- bishop of
tanei et ductores; demum tamen, Regem et matrem ejus, Canter-
necnon et avunculum Ducem Lancastriæ, ab hoc anathemate bury.
specialiter exceperunt. Londoniensis vero ²Antistes, apud And pub-
Sanctum Paulum, Dominicis, feriis quartis et sextis, in dictos lished at
malefactores diu prædictam continuando sententiam, terribiliter Saint
publicavit; unde factum est, ut plures ex illis, tam terribilis Paul's by,
fulminis adustione perculti, citius pœnitendo ad pacem the Bishop
of London.
Ecclesiæ se conferrent.

Dux aggerat sibi invidiam.

³Factum est per idem tempus Consilium apud Wyndeli- The Duke
shore, ad quod Dux Lancastriæ, cum cæteris qui eum ad of Lan-
mare, ut superius dictum ⁴[est], comitati fuerant, jam post ex- caster re-
haustam pecuniam, et nil gestum prospere, redierat, ut ore sents the
communiū dicebatur. Dum igitur venisset, et audisset de conduct of
tam terribili fulmine indies ab ore misso Londoniensis Præ- the Bishop
sulis, ægre tulit; et præcipue autem abominari se dixit tantam of London.
in eo proterviam, qui cum litteras regias supplicatorias ac-
cepisset, ut desisteret, ⁵vel differret publicationem prædictæ
sententiæ, ipse nihilominus, regiis contemptis precibus, ⁶per-
severasset in pertinacia præconcepta. Et magis absurdum,
asseruit, invitatus a Rege ad idem Consilium venire, superbe
contempsisset. Quapropter affirmavit, si Rex juberet, se velle
properare Londonias, et illum contumacem Episcopum, invitis
Londoniensibus, quos "ribaldos" vocabat, violenter ad Con-
silium adducturum. Præterea dicebantur omnia, quæ scelerate
gesta retulimus apud Westmonasterium, ejus jussu et con-
niventia perpetrata; unde commota sunt corda multorum, et
ora, ad male sentiendum vel loquendum de persona sua.

The out-
rage at
West-
minster
imputed to
him.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; in *Dominum* in the printed texts.

² *Antistites* in orig.

³ *Pactum* in Parker's text.

⁴ Supplied from the printed texts.

⁵ *ut* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *in perseverasset* in orig. and in Bibl. Reg. 13 E. ix.; but in the latter, with expunctory marks under *in*.

A.D. 1378.

Parliamentum Gloverniæ.

A Parlia-
ment held
at Gloucester.

Reasons
alleged for
Parliament
being held
at so distant a
place.

Grant
made by
Parliament
to the
King.

Circa festum Sancti Lucae Evangelistæ, factum est Parliamentum apud Gloverniam, instigatione quorundam perversorum, qui semper aliquid novi moliebantur incommodi sacerdotio sive regno. Et ea causa quam maxime, quia credebant Episcopos et plebem regni communem, necnon et Londonienses, minus audere resistere vel contradicere votis eorum in partibus tam remotis. Nempe retulit fama vulgaris, quod inæstimabili summa pecuniæ decreverant regnum multasse, ac etiam Sanctam Ecclesiam de pluribus possessionibus spoliasse, si fuissent suum perversum propositum consecuti. Et idcirco locum illum elegerant præmeditato facinori; ne Londonienses, si Londoniis fuisset Parliamentum prædictum, sua auctoritate vel potentia eorum conatus ullatenus impedirent. Sed Ipse consilium eorum dissipavit, qui perdit ¹[sapientium] sapientiam, et prudentiam prudentium reprobatur solo nutu. Revera cor Archiepiscopi et cæterorum Episcoporum, ut creditur, a Domino confortatum et visitatum est, et tam firmiter solidatum, ut decernerent inter se nihil concedendum quod in præjudicium Ecclesiæ, vel damnum aliquid, redundaret; quorum ²consilium malignos non latuit. Quare ipsi verentes pati repulsam cum dedecore, se in lucis angelos transformarunt, nihil pro tunc omnium quæ decreverant tentaturi, sed universa facturi quæ ipse Archiepiscopus et Suffraganei pro tunc vel decernerent vel jubrent.

Ne autem omnino nullum damnum inferrent patriæ, hoc egerunt, ut Regi de quolibet sacco lanæ per annum præsentem una marca a mercatoribus penderetur; et de qualibet argenti libra rerum venalium, quæ de ultramarinis partibus advehuntur, et ab emptoribus comparantur, sex denarios Regi persolvendos censuerunt.

Nuncii Papæ novi.

Nuncios
sent by
Pope
Urban VI.,
to ask
succour
from Eng-
land.

Ad idem Parliamentum venerunt solemnes ex Italia Papales nuncii, petentes succurri Domino Papæ, in arto constituto, per Regem et magnates; declarantes injurias et damna quæ idem Dominus Papa pertulit insolentia apostatarum Cardinalium, qui nitebantur eundem, cum universa Ecclesia, subvertere et infirmare. Venerunt et nuncii eorundem Cardinalium, affe-

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Supplied from the printed texts. | the printed texts; corrected from
² *consilio maligno* in orig. and in | Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

rentes litteras decem signatas sigillis, petentes et ipsi auxilium A.D. 1378.
præstari Cardinalibus, allegantes fortiter pro eisdem. Sed Envoys
Domino Deo favente, qui euncta justè disposuit, repulsi sunt also sent
apostatici, et admissi Papales, promissumque subsidium by the
Domino Papæ gratanter quam cito tempus exigeret opportunum. opposing
Cardinals.

Cantuariensis nempe Archiepiscopus, perpendens publicam The Arch-
falsitatem et errorem manifestum per scripta eorundem, in quo bishop of
idem Cardinales voluntarie versabantur, et execrans eorum Canter-
actus sceleratos vehementer, spiritu Dei subito agitatus, cepit bury
hoc thema,—²“Unus erit pastor noster.” Nam invenit in preaches
eorum litteris electionem factam de illo Apostolico, et ita against the
luculenter illorum populo declaravit errorem, et per multa apostate
argumenta, et præcipue per eorum dicta propria, ut omnibus Cardinals.
constaret illorum malitia, et error innotescat execrandus.

Aberat tunc ³quidam e Cardinalibus, qui quondam fuerat Conduct
Ambianensis Episcopus, jussu venerandæ memoriæ Papæ of the
Gregorii supradicti, ad sedandam quasdam dissensiones apud Cardinal.
Pysas, quæ ortæ fuerant inter Papam et cives ejusdem urbis. late Bishop
Qui, audito de morte Papæ Gregorii, et de electione nova of Amiens,
facta, tunc quidem ibidem morari decrevit, donec nova death of
reciperet a fratribus aut a Papæ. Quod et factum est. Sed ex post Pope
in brevi apicibus accitus Apostolicis, properavit ad Curiam, Gregory
mandatis Papalibus pariturus. Post cujus adventum, cum XI.
novus Pontifex intrasset Consistorium, cœpit ethice tractare de The new
multis, et inter multa disputare contra Cardinalium avaritiam; Pope
qui, fulvo corrupti metallo, aut exæcati pecunia, plus vena- against the
bantur argentum quam pacem gentium, ad ⁴quam missi fuerant avarice
inter regna ⁵reparandam. of the
Cardinals.

Increpatio Cardinalium a Papæ.

Ambianensis autem amplius publice detestabatur et con- And
demnavit perfidiam, imponendo sibi, cum sæpius missus fuisset against
a Papæ Gregorio, prædecessore suo, ut quoquomodo pacem the perfidy
inter Angliæ et Franciæ regna firmaret, et ipse inæstimabiles of the
auri et argenti summas pro labore sui itineris, jussu Papæ, de Cardinal,
utroque regno cepisset, omisso suæ legationis officio, non curavit late Bishop
paci providere regnorum; sed potius elaboravit, ut dissensions of Amiens.
et odia continuarentur inter Reges diutius, ut dum ipse
sæpius descenderet taliter sub umbra firmandæ concordie, rediretque multotiens, infecto negotio, suo provideret uberius

¹ *disponit* from the printed texts.

² *Ezek. xxxiv. 23.*

³ *quidem* in orig.; corrected from

the printed texts.

⁴ *quem* in orig.

⁵ *reparanda* in the printed texts.

A.D. 1378. infando marsupio de male quæsita pecunia, relevata de Christi patrimonio, utroque regno sophisticæ spoliato. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The Cardinal insults the Pope, and leaves the Court. Ambianensis vero, hiis auditis, in furore mentis erexit se, cum 'indieibili fastu, et in propatulo, extento digito, Domino Papæ hæc verba furiose respondit;—"Tu," inquit, "tanquam "Barrensis, mentiris;" et mox, relicto Consistorio, eum contumelia reeessit a conspectu Papali. Quem illico secuti sunt plures e Cardinalibus, qui parti suæ favebant, vel consimilia seclera obligabant. Quos omnes Dominus Papa confestim suis privavit titulis, et alios ordinavit, numero viginti novem, diversorum regnorum, homines excellentiorum dignitatum, utpote Archiepiscopos, Episcopos, Archidiaconos, inter quos et Londoniensem de regno Angliæ censuit eligendum. Cardinales igitur apostatici guerram aperte contra Papam ausi sunt suscitare, et ipsum et sibi faventes persequi, usque ²[ad] divisionem corporis ac spiritus, statuerunt. Et ut eorum conatus ampliora sortirentur robora, eligunt quendam, altis ortum natalibus, in Papam, ex Gallia, qui ipsi Francorum Regi et pluribus ex Franciæ magnatibus linea consanguinitatis erat junctus. Amplius autem ad diffiduciandum Dominum Papam, hanc eidem Epistolam, plenam minis et terroribus, transmiserunt:—

The Pope deprives his partisans of their dignities; and creates twenty-nine new Cardinals.

The apostate Cardinals elect a Pope of their own party.

Epistola erronea Cardinalium Apostatarum.

Letter addressed by the apostate Cardinals to Pope Urban VI.

"Episcopi, Presbyteri, et Diaconi, Cardinales, Apostolica
"Sede vacante, Bartholomæo, quondam Archiepiscopo Barrensi,
"spiritum consilii sanioris. Exigit sanctitas, et Catholicæ
"fidei puritas, et Christiani populi devotio salutaris, totiusque
"Ecclesiæ status clara confessio, ac salus animarum Christi
"fideliū singularis, ut ea quæ dissimulatam in fide maculam,
"subversionem in Christicola populo, status ecclesiastici
"enervationem, ac evidentia animarum perieula, inducerent,
"palam notificentur omnibus, et annuncientur in populis, et
"juxta doctrinam Evangelicam super tecta prædicentur, ne
"per indiscretum silentium in errore relinquantur hii qui
"poterant ³erudiri, ac hii ad quos ex officio pertinet, sub-
"jaceant reprehensioni Prophetæ, dicentis,—⁴Prophetæ et
"prædicatores tui videbant tibi falsa et stulta, nec ⁵appe-
"rieabant iniquitatem tuam, ut te ad pœnitentiam provocarent."

¹ *indiscibili* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *indieibili* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *erudire* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *Prophetice* in orig. *Lament.* ii. 14.

⁵ *appariebant* in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ Cum igitur, Apostolica Sedo vacante, per obitum piæ recor- A.D. 1378.
“ dationis Domini Gregorii Papæ Undecimi, qui mense
“ Martio proximo præterito in Urbe diem clausit extremum,
“ nos pro electione futuri Pontificis, ut juris et moris est,
“ celebranda, in Conclavi ad hoc in Apostolico Palatio, in quo
“ idem sanctæ memoriæ Dominus Gregorius obierat, deputato,
“ convenissemus, populus Romanus etiam, ad campanæ sonum
“ congregatus, hostili more locum totum circumdans, ab intus
“ et ab extra totum fere implens Palatium, et cum terrore
“ vehementi minas etiam superaddens, quod nisi eligeremus,
“ et sine mora, Romanum vel Italicum, statim incideremur
“ per frusta; etiam congruo spatio, omnes in quo saltem de
“ persona idonea deliberare possemus, penitus nobis subtrahendo;
“ contra voluntatem et propositum nostrum, ad eligendum
“ Italicum subito et ex abrupto per violentiam et metum
“ corporis coegerunt invitos. Propter quod, ad evitandum
“ mortis duntaxat periculum, alias non facturi, ut etiam tunc
“ palam inter nos diximus, te in Papam duximus eligendum,
“ æstimantes te, cui tam infanda impressio, sicuti et toti
“ clero et populo, nota erat, talis esse conscientia, quod eam
“ nullatenus acceperes. At tu, propriæ salutis immemor,
“ omni pura conscientia procul pulsa, ambitiosus alias mun-
“ dani honoris, ardore quam maxime inflammatus præsentatione
“ electionis hujusmodi, ab illis qui a nobis in urbe reman-
“ serant etiam per metum extorta, contra canonicas sanctiones,
“ in scandalum maximum cleri et populi Christiani, ac exempli
“ perniciem, electioni hujusmodi, licet nullæ et invalidæ ipso
“ jure, consensisti; necnon metu, et ipsius metus causa, adhuc
“ proculdubio perdurante in urbe, intronizatus et coronatus de
“ facto te in Papam nominasti. Qui a sanctis et sapientibus
“ patribus, et a jure communi, apostaticus, anathematizatus,
“ Antichristus, et totius Christianitatis invasor ac destructor
“ potius, et merito, nominaris. Nempe igitur cum ista tua
“ tam nefanda intrusio in Papatu jam sit divulgata per orbem,
“ veluti tam notoria, quod jam alicubi celari non potest, cum
“ hoc tempore, videlicet modicum ante Pascha, factum fuerat,
“ quando de universis partibus Christianitatis major adest
“ populi multitudo in urbe, quod errores plurimi pullulare
“ inceperunt, et fidelium Christianorum illaqueari conscientia,
“ tuque diutius expectatus, et in secreto caritativo admonitus,
“ immemor salutis propriæ, totum in præcipitium cupiens
“ trahere clerum et populum universum, ad eor redire non curas;
“ sed inanem et transitoriam mundi gloriam saluti animæ et

¹ more in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; by inadvertence.

A.D. 1378. " aliorum Christi fidelium antepone[n]s, animo obstinato satagis MS. Bibl.
 " ipsum Papatum ¹ tyrannio possidere, qui per ostium non intra- Reg. 13
 " sti.—Nos, non valentes præmissa salvis conscientijs amplius E. ix.
 " sub dissimulatione transire, ad tuam et aliorum Christi fide-
 " lium notitiam omnia præmissa, licet ipsa tam sibi quam pene
 " toti clero et populo existant notoria, deducen[tes], te anathema-
 " tizatum ac tanquam intrusum ad Papatum, nulla electione
 " canonica præcedente, totius Christianitatis invasorem, qui
 " caput ipsius Christianitatis invadere non formidas, de-
 " structoremque, qui ut sub tua occupatione tyrannica efficere
 " satagis, ut fere sacramenta deficiant, et ut Christicola
 " populus, tanquam vero pastore carens, per abrupta deducatur
 " in devium, publicamus et etiam denunciamus; te nihilominus
 " exhortantes et obsecrantes, per viscera misericordiæ Jesu
 " Christi, cujus Ecclesiam, sponsam suam, non erubuisti
 " invadere, ut de fine cogites, ad quem te trahit plenitudo
 " dierum, ad Deum et puram conscientiam dirigas aciem
 " mentis tuæ, ipsamque Beati Petri Sedem sanctissimam,
 " quam sine titulo occupas, liberam et vacuum omnino dimittas,
 " insigniaque deponas Papalia, et ab administratione spiritu-
 " alium et temporalium Papatus et Romanæ Ecclesiæ abstineas
 " indilate, ac alias Deo et Ecclesiæ suæ Sanctæ per fructus
 " veræ pœnitentiæ satisfacere studeas, juxta posse. Quod si
 " feceris, gratiam Dei, et gloriam mundi, et laudes cleri et
 " populi, ac acerbarum pœnarum per jura canonica tibi
 " impositarum, ac imponendarum, remissionem, cum universa
 " ² indulgentia mereberis obtinere, aliter indignationem Omni-
 " potentis Dei et Beatorum Petri et Pauli, Sanctorumque
 " omnium, non immerito incursurus. Nosque divinum et
 " humanum consilium cum Christi sponsa, et omnium Christi-
 " anorum, quorum mater parte proculdubio violatur, invoca-
 " bimus, aliisque utemur remedijs per canonicas sanctiones
 " concessis, abinde et ³ [in] antea nullam spem de misericordia
 " habiturus."

The above
Letter is
sent to the
Pope.

Hanc ergo Epistolam, plenam veneno et malitia, idem Car-
 dinales schismatici dolose confinxerunt, et eam publice Domino
 Papæ, ut supra retulimus, transmiserunt; desiderantes per
 eandem commune vulgus et innocentem populum a vero pas-
 tore suo fraudulenter avvertere, et in favorem eorum talibus
⁴ machinationibus inclinare. Unde, ipso elaborante, qui nostris

¹ *tyrannide* in Camden's text.

² *diligentia* in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix.; omitted in the printed texts.

⁴ *inclinationibus* in orig. and the
 printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

gaudet in periculis, et Ecclesiæ lætatur perturbationibus et A.D. 1378.
procellis, inimico homine qui solet puro tritico superseminare
zizanium, multi seducti ipsarum doctrinarum sequerentur
errores, in brevi, ex discipulis facti magistri, utpote potentes
Francorum cum ipso eorum Rege, et aliis qui non parum
¹navicellam Petri, sponsam Christi, matrem Christiani populi,
perturbarunt. Hoc modo, suis ministris mille artifex vias
providit, qua desiderium eorum attulit eis, et non sunt fraudati
a desiderio suo, saltem pro tempore quo sponsus Ecclesiæ,
Christus, Petri naviculam inter tot fluctuum perturbationes
agitari permisit.

*Responsio Episcoporum Catholicorum ad Litteram
Pseudo-Cardinalium.*

“Universi Christi fideles, suo sacrosancto caractere insigni- Letter of
“niti super firmam petram fidei sic fundati, ut manente the sup-
“Domino, et nostræ sanctæ fidei irrigante radicem, nullo porters of
“turbine hæreticæ seu schismaticæ persuasionis, extirpari Pope
“poterimus, aut everti, Johanni Episcopo Prænestino, ²Gille- Urban VI.
“rino titulo Sancti Stephani in Cœlio Monte, etc., non, prout
“nobis scribitis, miscratione divina Sanctæ Romanæ Ecclesiæ
“Cardinalibus, immo, super vos maledictione fulminante, lupis
“rapacissimis, totius gregis Christi invasoribus, ac vulpibus
“callidissimis, vineam Domini Sabaoth cupientibus demoliri,
“non salutem sed languorem, non gaudium sed mœrorem, et
“indui, sicut ³duploide, confusione vestra. Tenor insipidus
“litterarumstrarum, quas, instigante diabolo, per omnes et
“singulas Christianitatis provincias temere destinastis, corda
“et intima quæque nostra sauciavit, non inquam fidei nostræ
“lesione, sed pia cordis compassione, de tam horrendo scandalo
“in Ecclesia Sancta Dei noviter suscitato; veruntamen ⁴væ
“vobis per quos scandalum venit! Nam pallida facta est
“Matris Ecclesiæ ⁵[facies], pallore nempe turbationis im-
“mensæ, et ex errore seclerum vestrorum a sæculis inaudito,
“qui ⁶putabimini esso legis æmulatores, sed estis sacrilegi.
“Rubor verecundiæ interdum conspergitur, dum ex vestris
“actibus scandalosis fines totius Christianitatis uruntur. O
“vestra detestabilis et ⁷infide infelix ambitio, qui tunicam

¹ naviculam in the printed texts.

² Gulielmo in the printed texts.

³ duploide in the printed texts.

⁴ de in the printed texts.

⁵ Omitted in orig.; supplied from

Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁶ putabimini in orig. and the printed texts.

⁷ Omitted in the printed texts.

A.D. 1378. “ Domini inconsutilem, quam sors beata vestræ dispositioni MS. Bibl.
 “ non annuit,¹ scindere nititur, et partiri quæ divisionem non Reg. 13
 “ patitur, sed congaudet potius unitati. Servi nequam, ex ore E. ix.
 “ vestro iudicandi, modum electionis Summi Pontificis nuper
 “ celebratæ nobis per litteras vestras declarastis, dicentes quod
 “ Conclave vestrum vallavit armatorum indomita multitudo,
 “ minas vobis facientes terribiles et letales, nisi eligeretis
 “ Italicum vel Romanum, nullam tamen certam vobis limi-
 “ tando personam ad quam compellerent ¹ eligendum. Mani-
 “ festum est igitur, quod personam quam vos conceditis
 “ elegisse, ² elegistis libere, et non coacte, et sic, quantum
 “ ad personam a vobis tunc electam, tenemus firmiter, et tene-
 “ binus, ipsam electionem esse et fuisse rite et canonice cele-
 “ bratam, et ipso electo, intronizato, et coronato, tanquam
 “ Sacrosanctæ Ecclesiæ vero capiti, et Petri successori, et in
 “ terris Christi Vicario, fideliter adhæremus, et ipsius moni-
 “ tionibus, et dietis, et factis, ut veri fideles et Catholici,
 “ humiliter promittimus obedire, vestram perniciosam rebel-
 “ lionem et sacrilegam ac hæreticam contumaciam, in ex-
 “ emplum damnabile non trahentes. ³ Detestamur insuper
 “ vestram vecordiam, qui cum in acie Ecclesiæ ⁴ Beatæ sitis
 “ constituti, velut pugiles et ⁵ propugnatores ⁶ orthodoxæ fidei,
 “ et Ecclesiæ libertatis, capellos in capitibus rubeos com-
 “ portantes, ob signum strenuitatis et audaciæ, quod intrepide
 “ usque ad mortem certare pro iustitia deberetis, quomodo
 “ metus mortis vos invasit et vicit, ut perire iustitiam sine-
 “ retis. Quomodo qui vos ‘columnas Ecclesiæ’ nominatis, facti
 “ estis et infirmi et debiles, ut sustinere non possetis tectum
 “ quin rueret? Numquid affuit ibi Sampson, qui longe prius
 “ obierat? Sed dicetis fortasse ad ⁷ excusandum excusationes
 “ in peccatis, quod Petrus petra fidei, et ⁸ post Petrum
 “ Christum primum Ecclesiæ fundamentum, ad vocem ancillæ
 “ hostiarum expavescens, ipsum Christum detestando et jurando
 “ negavit; cuius infirmitatis vos estis participes et sequaces.
 “ Genimina viperarum, callidi serpentes veneno nutriti, si
 “ amaram gustatis herbam, gustate similiter dulem et sua-
 “ vem, et post capitis vestri damnabilem negationem, redite

¹ *eligendam* in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *Detestemur* in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *oppugnatores* in the printed texts.

⁶ *ortodoxo* in orig.; by inadvertence.

⁷ Omitted in the printed texts.

⁸ Sic in orig., Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts; but inserted in error, apparently.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ cum Petro ad confessionem. Verum verbum hoc semina- A.D. 1378.
“ vimus super petram, cum vestra detestabilis obstinatio inde
“ proditoris vos efficiat particeps et consortes, ejus iniquitas
“ residet super talentum plumbi. Cæterum non existimet
“ vestra stulta cæcitas et cæca stultitia, quod illa verba, quæ
“ interdum in vestris litteris videntur sapere pietatem et
“ zelum domus Dei, nos commoveant, vel quicquam vobiscum
“ consentiendo persuadeant; satis enim luculenter perpendi-
“ mus, quod ipsa verba fermento ¹Pharisæorum conduntur, a
“ quo in Evangelio Christus suos cavere præcepit. Locum
“ ergo quem elegistis vestris sceleribus perpetrandis, idoneum
“ vobis nominatis, ostendentes clare vos verum caput Ecclesiæ
“ reliquisse, et effectos membra diaboli in desertum abiisse
“ cum Juda proditore, ubi vosmetipsos estis laqueo suspen-
“ suri, ut de vobis verificetur id propheticum,—² ‘Fiat habitatio
“ eorum deserta, et in habitaculis eorum non sit qui inha-
“ bitet.’ Et iterum, de singulis vestrum dictum est, ³ ‘Fiant
“ dies ejus pauci, et Episcopatum ejus accipiat alter.’ Præ-
“ terea Comitum Fundorum claram famam vestris commendat-
“ tionibus in toto Christieola populo denigrastis, cum dicat
“ Poeta, ‘Idem est laudari a turpibus et ob turpia.’ Animad-
“ verte igitur, Fundorum Comes, quod per quamplures
“ Christianorum fines eras incognitus, et eo infelicius præser-
“ tim, cum jam tibi non nomen, sed ignominiam, perquiris.
“ inimicos Christi et unitatis Ecclesiæ divisores, ac pacis et
“ tranquillitatis totius Christianitatis turbatores invitando, eos
“ in ipsorum detestabili perfidia confovendo, ut etiam contra
“ Christum et populum Catholicum ædificasse videaris asyllum.
“ Exsurge ergo, O Comes, et mures de pera projicias, de
“ tabernaculo tuo fuga serpentes, et carbones sulphureos a
“ sinu tuo exerce; ne flamma inextinguibili te exurant, et
“ Dei gratiam et benedictionem totius populi Christiani, glo-
“ riam mundi et commendationem adipisceris, et divinam
“ mercedem effugere ultionem.⁴”

Captio Castri de Berwico.

Circa idem tempus, videlicet die Jovis proximo ante festum Capture of
Sancti Andreae Apostoli, latrones de Marchia Regis Scotie Berwick
furtive intraverunt castrum de Berwyco noctanter, per quod- Castle by
the Scots.

¹ Matt. xvi. 6.

² Psalm lxix. 25.

³ Acts i. 20.

⁴ Data etc., added here in Bibl.
Reg. 13 E. ix. and the printed
texts.

A.D. 1378. dam foramen ejusdam turris, et Constabularium dieti castri, MS. Bibl. Dominum Robertum de Boyntone, militem strenuum, ibidem Reg. 13 imparatum inveniētes, occiderunt; uxorem vero ejus et filios, E. ix. ac etiam familiares alios, exire permiserunt, sub conditione reddendi eisdem ¹tria millia marearum infra tres septimanaas sequentes, vel alias, reddendi eorum corpora custodiae carcerali. Deinde in crastino, idem vespiliones exeuntes, patriam eonterminam pervagantes, oves et boves, et diversi generis animalia rapuerunt, et ad castrum pro eorum vieta perduxerunt. Sperabatur autem a multis, quod hæc ²omnia facta sunt consilio et favore procerum regni Seotorum.

Recapture
of the cas-
tle by the
Earl of
Northum-
berland.

Hiis auditis, Domiuus Comes Northumbrorum animose ad obsidendum dietos malefactores advolat, et absque mora, adunatis quasi quadringentis armatis, iusultum facit ad castrum, ³deterrens inclusos insuper eum petrariis et aliis machinis bellicis per longam moram. Collocaerat autem idem Comes semetipsum et filium suum primogenitum Henricum, qui primo tunc suum vexillum displicuit, ad magnam portam ipsius castelli; Dominum vero Alauum de Heton, cum suis, ad aliam partem, Dominum Thomam de Ilderton, cum suis, ad aliam partem, et universos de familia de Herones ad quartam partem; et adiutorio Altissimi invoeato, insultum facere unanimiter, quilibet in sua custodia, contra muros. Nec defuit inclusis animus, quin fortiter et viriliter repellerent Anglos insistentes contra eos, et arcerent eos ab ingressu amplius quam per duas horas. Tandem, post magnum longumque conflictum, fortuna nostratibus arridente, captum est castrum miraculose quidem, quum omnes, quos diximus ⁵resedissee in circuitu ejus, Domini simul et semel intraverunt, quilibet videlicet in ea parte quam ceperat expugnandam. Occisi sunt ex Anglieis tantum duo, et plurimi vulnerati. Ex Seotis vero ad numerum quadraginta et octo contriti sunt, gladioque consumpti, uno tantummodo ad vitam reservato, qui Seotorum consilia ediceret nostræ genti: sicque operarii iniquitatis eceiderunt, favente Deo, in foveam quam fecerunt, et pene omnes malefactores Marchiæ contriti sunt superbia sua repente, qui putabant ex hoc uno successu Anglis exterminium irrogasse.

Vain inter-
vention of
the Earl of
Dunbar.

Cum utique primo eorum irruptio in dictum castellum Comiti Northumbrorum nunciata fuisset, misit ad Comitem de Dunbarre, qui est Custos Marchiæ ex parte Seotorum, in-

¹ *duo* in the printed texts.

² *omnia* omitted in the printed texts.

³ *deterius* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *fecere* in the printed texts.

⁵ *reddidisse* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. quirens si ejus conscientia vel consilio fuissent treugæ taliter A.D. 1378.
 Reg. 13 violatæ, et hæc omnia perpetrata. Qui affirmavit, se nullo
 E. ix. modo horum conscium extitisse, nec istam injuriam præsei-
 visse; quinimmo promisit, se velle communiter cum Comite
 Northumbriæ ad locum properare, et, quantum in ipso foret,
 auxilium impendere ad extorquendum ipsum castrum de
 manibus perfidorum. Veniens autem juxta condietum, requi-
 sitivit eos, virtute treugarum, ut redderent castrum, quod
 iniuste occupaverant, Regi Angliæ vel Comiti Northumbriæ,
 seu attornato Regis. Qui, more gentis eorum, responderunt,
 tam breviter quam procaciter, se nullatenus Regi Angliæ
 castrum illud, nec Regi Scotiæ, reddituros; quinimmo ser-
 varent illud usibus Regis Franciæ contra omnes homines
 quandiu viverent. Quod et opere compleverunt; nam octo
 diebus servantes illud, nono die, ut prædicitur, gladio
 perierunt.

De dissensione inter Regem Franciæ et Britones.

Rex Francorum, eisdem diebus coacto Parlamento Parisius, War be-
 proceres Britannici, qui affuerant, jurare compulit ad reddend- tween the
 dum villas munitas et castella quæ habebant in manibus, sibi King of
 vel ejus assignato, quandoecunque placeret eidem Regi petere France
 ab eisdem. Nolentes autem quosdam se astringere hujusmodi and the
 juramento mortis interminatione deterruit, et jurare coegit Bretons.
 multos. Britanni vero, post dictum Parlamentum festinantes
 ad propria, munierunt sua loca, comportantes frumentum et § 122
 cætera necessaria ad instaurandum castella sua. Rex autem
 Franciæ, paulo post, misit Bertrandum Clykeyn cum exer-
 citu copioso, ad extorquendum præfatas munitiones de manibus
 Britannorum, et imponendum Francos suos. Sed Britones,
 non ignari de adventu eorum, restiterunt eis viriliter, arcentes
 eos a finibus Britannici cum armata manu valida, et retro-
 cedere compulerunt. Et hæc occasione facta est dissensio
 inter Regem Franciæ et Britamos.

Transit annus iste latus et abundus victualibus; Ecclesia
 perturbativus propter errores exerescentes in clero, tristis
 propter mortem Papæ Gregorii; Angliæ, Franciæ, atque
 Scotiæ, ¹[sive] Britannici suspectus, molestus, et inquietus,
 propter motus varios et eventus.

¹ Inserted from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1379. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo MS. Bibl.
 septuagesimo nouo, qui est annus regni Regis Ricardi, Reg. 13
 Secundi post Conquestum, secundus, eodem anno Dominus E. ix.
 Robertus Rous, miles egregius et custos villæ de Sherbourgh,
 Capture of postquam Gallicos pluries infestasset, et cepisset Oliverum,
 the brother of Ber- fratrem Bertrandi Clekeyn, et alia multa regno Angliæ fecisset
 trand du utilia, reversus est in Angliam, et missus est ad custodiam
 Guesclin. illius loci Dominus Johannes Herlestone.

Hugo Calverle a Calesia revocatur.

Sir Hugh Dominus Hugo Calverlee per idem tempus vocatus est a
 Calverley Calesia, quam strenue custodierat, ad totius Angliæ commo-
 made Ad- dum et honorem, et factus est Admiralus maris; et Do-
 miral of minus Thomas Percy associatus est ei, ad observandum
 the seas. semitas maris per unum annum. Dominus Willelmus de
 The Earl Monte Acuto, Comes Sarum, missus est Calesiam loco Hugonis
 of Salis- Kalverlee; qui, non modicum post adventum suum, prædas
 bury suc- egit infra Galliam, et iustauravit Calesiam de uou parva mul-
 ceeds him titudine diversi generis animalium et iumentorum.
 at Calais.

Acta Hugonis Calverle et Thomæ Percy in mare.

Capture of Eodem tempore Dominus Hugo Calverlee et Domini Thomas
 some of Percy profecti sunt ad mare cum magna multitudo armato-
 Sir Hugh rum; qui, Britannicum perscrutantes oceanum, obviaverunt
 Calverley's septem navibus onerariis et uni navi bellicæ, onustis vino, quas
 troops in levi negotio subactas ceperunt, et ¹Bristoldum transmiserunt.
 Bretagne; Cum autem circa littus maris Armorici pervenissent, exierunt
 and singu- ²ab hominibus dictorum Hugonis et Thomæ ad deprædandam
 lar restitu- patriam couicinam. Quidam vero miles, nomine "Galfridus
 tion of ³"Cormel," in insidiis delitescens, cum magna manu bellicorum
 them by hominum, irruit in eos improvisos iusidiarum talium, et cepit
 Sir Geof- hominum, irruit in eos improvisos iusidiarum talium, et cepit
 frey Cor- quotquot ascenderant super terram. Mandaverat tamen suis,
 mel. ne cuiquam nocerent ex ipsis, sed captos illæos omnino scr-
 varent. Quod et factum est. Igitur Dominus Galfridus, su-
 mens homines quos jure belli ceperat, properavit ad Dominum
 Hugonem Calverlec sub conductu, et reddidit sine redemptione

¹ *Bristolium* in Parker's text,
Bristolium in Camden's text.

² *de* in the printed texts.

³ *Carmel* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. homines supradictos, promittens, si idem Dominus Hugo vellet A.D. 1379. in regionem ascendere, multum placeret dominis et habitatoribus illius terræ, et quod ipsi parati fuerunt ad liberandum sibi villas munitas et castella. Si tamen vellet morari ad regionis custodiam, obtulit insuper idem Galfridus, nomine principum regionis, sibi victualia, et mille equos exercitui suo, si placeret ei per patriam equitare. Sed idem Dominus Hugo, quoad equitationem vel moram excusans se, dixit aliud se habere opus consummandum, quod suscepserat, nec posse vacare pro tunc, ullo modo, ad satisfaciendum votis eorum.

Archiepiscopus Cassillensis.

Sub eisdem diebus venit a Roma Archiepiscopus Cassillensis The Arch-
Hibernicus, qui illuc missus fuerat urgentibus quibusdam bishop of
causis, reportans magnam potestatem ligandi et solvendi, in- Cashel
dultam sibi ab Apostolico. Cum autem venisset Londonias, denounces
habito sermone ad populum, denunciavit Regem Franciæ, et the King of
quotquot Antipapæ adhærebant, involutos excommunicationis France and
sententia; asseverans etiam jam Angliæ fore tempus accepta- the adhe-
bile, tam in causa ²Dei quam in causa Regis Angliæ, ad rents of the
invadendum regnum Franciæ, præsertim cum esset verisimile Antipope.
quod Rex anathematizatus non haberet fiduciam resistendi.

Proclamatio contra Papam.

Circa idem tempus, Rex Franciæ fecit proclamari per uni- Proclama-
versum regnum suum, quod nullus pareret vel obediret Urbano tion of the
Papæ. Quod si aliquis attentaret, decollandum se noseeret, et King of
omnia bona sua ³regiis usibus confiscanda. France
against
Urban.

Parliamentum Londini.

Eodem anno factum est Parliamentum Londoniis, in quo Parliament
fuit ordinatum, quod immunitates et privilegia ecclesiæ West- at London.
monasteriensis illibata manerent; sed apposita est modificatio Immuni-
satis rationabilis atque utilis, super impunitate illorum qui ties of the

¹ *ipsius* in the printed texts.

² These four words are omitted
in the printed texts.

³ *regibus* in orig., by inadvertence.

A.D. 1379. Church at Westminster, as afforded to fraudulent debtors, abolished. pro debito illuc essent de cætero fugituri. Nam ¹cum prius MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. quidam, quibus erat superabundans substantia ad reddendum quibus obligantur debita, scrupulosam sibi formantes conscientiam, illuc fugerunt, ibidem lætos ducentes dies in commensationibus et conivationibus; quorum bona seu possessiones eadem gaudebant immunitate ubicunque locorum sitæ essent, qua ipsorum domini existentes intra libertatem Westmonasterii fruebantur; ac per hoc, nonnunquam hii quibus debebantur pecuniæ, defraudabantur nequiter et depauperabantur, dum eorum debitores, commorantes ibidem, vel omnino recusabant solvere quæ debebant, vel quibus debebant, dimidium pro toto recipere compellebant; et ita, ut diximus, semper pars justior injuste gravabatur; statutum est ut Ecclesia, quæ justa debet universa disponere, justitiæ non præjudicet, sed sicut illa suis debet gaudere privilegiis, ita debet omnem justitiam adimplere. Quapropter ordinatum ²[est], ut pro debito confugientes ad libertatem Westmonasterii, si actor hoc expetierit, præconis voce facta proelamatione in loco ubi est verisimile quod talis proelamatio debet venire ad audientiam debitorum, moneantur parere justitiæ. Quod si ³noluerint, extunc liceat ministris regis investigare bona debitorum, vel intrare possessiones eorundem, et venditionem facere de bonis seu possessionibus talium, donec plene creditoribus ⁴persolvatur.

A new tax granted.

Item, conniventibus quibusdam, qui semper aliquid incommodi ⁵ruminabant, ordinata est nova taxa ad opus Regis; parcendum enim deerevere communibus, qui exactionibus præteritis pene depressi fuerant. Duces videlicet Lancastriæ et Britanniae solverent viginti mareas, ⁶[scilicet quilibet eorum decem marcas,] Archiepiscopi vero tantum; Comites autem sex marcas, Episcopi quoque et Abbates mitrati tantum, non obstante quod Abbates tenerentur solvere pro singulis capitibus monachorum suorum quadraginta denarios. In quo decreto patet manifestius eos bono ⁷judicio caruisse, qui talia statuere, dum quilibet pauperrimus Abbas pro eornibus suis teneretur solvere tantum, sicut ditissimus Comitum vel Epi-

Hardships resulting therefrom.

¹ *qui* in orig.; corrected in the margin, in a somewhat later hand.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *noluerint* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *personaliter* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

⁵ *nunciabant* in the printed texts.

⁶ Supplied from the printed texts. This passage is also found in Bibl. Reg. 13 E. ix., but appears to have a faint line beneath.

⁷ *modico* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. scoporum, et ultra pro monachis suis donec excederet taxam A.D. 1379.
 Reg. 13 ¹ Ducum. Nullus præterea, Justiciarius, Vicecomes, miles vel
 E. ix. armiger, rector, vicarius, vel simplex capellanus, subterfugit
 hanc taxam; sed si habitura sit "eventus sordida præda
 " bonos," Deus novit.

Bellum Papæ contra Antipapam.

Hoc anno, post Pascha Domini Urbani Papæ milites, cum Ro-
 manorum et Italicorum exercitu, inierunt bellum adversus Anti-
 papæ exercitum, qui dicit se "Clementem," et adversus Britones
 qui omnino favebant eidem; et cessit nostris victoria, favente
 Deo, occisique sunt ex Antipapalibus quinque millia sive plures,
 ex communiibus exercitus, et ² capti milites sexaginta, cum eo-
 rum campi-ductore Barnardo Delsale. Quod audiens, non ³ [jam]
 Clemens, sed pene "demens," factus Antipapa, concito fugit ad
 quoddam castrum Reginæ Neapolis, quod vocatur "Spelunca,"
 ibidem latitans et in terra Comitis Fundorum, donec furtive
 transvectus est a schismaticis Avinionem. Sperabat nimirum in
 umbra alarum Regis Franciæ, quem novit parti suæ favere, et
 idcirco illum locum pro majori securitate ⁴ censuit expetendum.
 O detestanda, profana, damnaunda, non ignorantia, sed malitia
 hujus Regis! qui non ignorat quam injustus, quam invalidus,
 quam vilis, sit titulus hujus pseudo-papæ, et tamen non
 solum in perniciem animæ suæ sed multorum damnationem et
 interitum, et totius Ecclesiæ submersionem, nititur tale idolum
 adorare, colere, et exaltare. Constabat utique sibi, quod non
 intravit per ostium, sed ascendit aliunde, videlicet per mace-
 riam; et ideo damnabilis ejus favor omnibus fidelibus esse
 videtur. Susceperat equidem epistolas ejusdem, post elec-
 tionem Urbani Papæ, de ejus electione concordi, de ejus
 intronizatione, solio, et aliis, quæ verum Petri successorem
 decerent; unde nihil aliud videtur facere nisi talibus consen-
 tire, qui dicunt verum falsum, et falsum verum.

Audierat insuper, sicut nec cum latere poterat, epistolas quas
 idem de gressu Urbani Papæ suo consanguineo, Comiti Flandriæ,
 direxerat, quibus cum verbis commendaverat; quorum effectum,
 etsi non omnino teneam, dicam, ut per hæc ejus malitia
 clarius fidelibus elucescat. Erat siquidem hic Antipapa, ut

Defeat of
the army of
the Anti-
pope Cle-
ment.

He takes
refuge at
Avignon.

Censure of
the support
afforded
him by the
King of
France.

Conduct of
Clement on
the elec-
tion of Ur-
ban to the
Papacy.

¹ *dictum* in orig., *dictam* in the
printed texts; corrected from Bibl.
Reg. 13 E. ix.

² *campi* in orig. and the printed
texts; corrected from Bibl. Reg.

13 E. ix.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix.: omitted in the printed texts.

⁴ Supplied in orig., in a somewhat
later hand.

A.D. 1379. præmisimus, Comitis Flandriæ consanguineus, vir et nobilitate MS. Bibl.
 generis præclarus, et scientia litterarum non minus spectabilis, Reg. 13
 si genus et ¹scientiam hac perfidia minime maculasset. Hic E. ix.
 igitur mox, ut Urbanus Papa Pontificatum est ingressus, adhæsit
 eidem familiaris cæteris, unde et ejus consiliis specialius est
 accitus. Quod ²ut compertum est Comiti Flandriæ memorato,
 gavisus est, quasi per ipsum multa esset apud Papam facturus
 et impetraturus. Nec secus accidit quam sperabat. Nam
 confestim ad ipsum suas destinavit epistolas, oneratas precibus
 et promissis, ut quendam clericum sui Comitatus, Præpositum
 videlicet Sancti Donati, transferre laboraret ad Episcopatum
 Morinensem sive ³, ac quendam alium clericum de
 sua familia in Præpositum Sancti Donati, faceret promoveri.
 Quibus acceptis, statim Cardinalis, respectu tanti viri, con-
 sanguinei sui, Domino Papæ ejus petitiones curavit exponere;
 nec segnius a Papa quæ petierat impetravit. Expeditis igitur
 pro suæ voluntatis arbitrio Flandrensis petitionibus, confestim
 remisit eidem suas litteras, nuncians et suas petitiones auditas,
 et quam benignum Domini Papam repererat erga suam
 personam, commemorans etiam multa de sanctitate Papæ, et
 justitia; unde precabatur obnixius ut et ipse Comes esset
 amicus ejus, quem senserat in primis suis petitionibus sibi
 tam favorem; ac insuper, in suis litteris curaret eidem
 Papæ ipsum Cardinalem specialiter recommendare. Quæ omnia
 idem Comes adimplevit.

Grounds
 upon
 which Cle-
 ment
 joined the
 party op-
 posed to
 the elec-
 tion of
 Pope
 Urban.

Expost vero, cum ipse Cardinalis et cæteri de Collegio,
 quibus Ecclesiæ perturbatio complacebat, viderent Urbanum
 Papam ut Summum Pontificem per omnia condecenter agere,
 contra avaritiam ipsorum disputare, adversus injustitias ⁴dis-
 ceptare, et in omnes simoniacos intrepide terribiliter ful-
 minare, pœnituit eos fecisse hominem. Augebat insuper
 furorem eorum, quod protestatus fuerat se justitiam facturum
 inter virum et virum, et maxime inter Reges Francorum et
 Anglorum, per quorum pene discordias tota Christianitas
 detrimentum acceperat. Favebant nimirum Regi Francorum,
 ejus illecti muneribus, unde et metuebant ne aliquid salubriter
 statueret contra eum, per quod vel eorum minueretur com-

¹ *scientia* ac in orig. and the
 printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

² *et* in the printed texts.

³ *sive Thavernensem* in MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix. The hiatus is filled

in orig., in a more recent hand, with
 apparently the word *Ganduniensem*;
sive and the hiatus are omitted in
 the printed texts.

⁴ *deceptare* in orig., and the
 printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

modum, vel eorum opinio penes Regem. Hiis itaque et hiis A.D. 1379. similibus causis desciverant ab eo quasi vir unus, et istum de quo fit sermo, ad instar Baal, quod interpretatur "vanitas," erigentes, statuerunt simulacrum suum, et ambulaverunt post vanitatem, et vani facti sunt, et procidentes curvaverunt genua sua ante Baal. Relicti sunt tamen viri aliquot, viri iusti timentes Deum, ex Collegio Cardinalium, qui non incurvati sunt ante eum, sed cum Urbano in unitate Ecclesiae permanserunt. Ex quibus præmissis, ut dixeram, manifeste clarescit, quantum periculum suo capiti Rex Francorum aggeravit, qui hæc omnia sciens, sed dissimulans, nitebatur viribus et substantia totam Christianitatem trahere in erroris abyssum.

Deditio Castelli Sancti Angeli.

Cum hæc ita se haberent, arridere cœpit aliqualis anra The Castle serenior Domino Urbano Papæ populoque Romano, Domino of Saint
auferente opprobrium ex Israel, et conterente portas aereas, et Angelo
vectes ferreos confringente. Portas, inquam, et vectes ¹castelli garrisoned
munitissimi, Castelli videlicet Sancti Angeli, quod fuerat eis by the
spina in oculo, in latere stimulus, quamdiu Antipapales, Bri- opponents
tanni videlicet, illud municipium occuparunt. Britanni revera, of Pope
ad ejus custodiam mox ²in initio dissidii inter Papam et Urban.
Cardinales destinati, illud viriliter munierunt, bellicose guber-
narunt, et strenue servaverunt; adeo autem, ut ³[in] ignominiam
Romani populi redundaret, quicquid meditati sunt, quicquid
machinati sunt, quicquid denique aperte compleverunt. Ro-
manorum namque bona diripientes, in castellum comportarunt,
⁴loco vicina devastarunt, et objecta queque, scilicet domus et
palatia, quæ eis nullo modo esse possent impedimento, ma-
chinis, trabiculis, missilibus, et petrariis, conqussarunt. Erat
ibidem cernere (nescio utrum magis miserandum an dolen-
dum spectaculum) populum, cujus patribus nulla civitas, nulla
provincia, nullum regnum, denique nec totus mundus, quan-
doque resistere potuit, jam propriis finibus ita artari, ita
vexari, ⁵adeo reprobabiliter deturbari a facie mediocris castri,
ut pene omnem spem amitteret resistendi.

¹ Omitted in the printed texts.

² *in* omitted in Camden's text.

³ Supplied from Bibl. Reg. E. ix: omitted in the printed texts.

⁴ *loca* in the printed texts.

⁵ *ab eo* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1379. Propriis atque diffidens viribus, quendam Anglicum militem, MS. Bibl.

The aid of Sir John non parva manu militum et armatorum militātem, vocandum, Reg. 13 E. ix.

Hawkwood vel potius multa pecunia coemendum, ad suum auxilium, peroptimum fore putavit. Sed Britones qui in castello erant, cum hæc audissent, tutius rati sunt se occulte Domino Papæ

The garrison secretly surrenders to Pope Urban. reddere, quam ejus adventum in sui perniciem expectare. Constabat namque eis Romanos, sicut a militia veterum et probitate exciderant, sic a clementia et pietate quæ semper antiquos Romanos victores comitari solebant. Et revera Romani moderni crudelissimi viri sunt, ¹et nulla pietate præditi, præcipue penes eos quos armis subjugare contingit. Hac ergo causa præcipue coacti sunt Britones occulte ²cum Domino Papa componere, ut, salvis corporibus, tamen illæsi permitterentur abire. Dominus vero Papa, ut vir pacificus, eorum petitionibus adquevit. Redditum est itaque castrum Domino Papæ, sed occulte et in nocte, ne forte venirent Romani et tollerent ipsum locum et gentem. Constabat autem Domino Papæ Romanos nullis eorum petitionibus inclinandos, nullis precibus fore flectendos; et ideo dimisit eos occulte, propter metum ³[eorum] qui oderunt eos. Numerus quidem eorum, qui castrum ita tenuerant, qui Romanos veluti aspis in sinu afflixerant, vix excrevit ad septuaginta quinque; unde et eos majori odio perstringebant, cum videbant a tam paucis eorum posse contundi superbiam, et ipsos Romanos amplior rubor confusionis invasit. Quare, ut diximus, nullo modo salutis eorum consensissent, si Dominus Papa pro liberatione eorum Romanorum arbitrium expectasset.

The diminutive number of the garrison.

Treasures removed from the Castle for the use of the Pope.

Britonibus itaque de castello egressis, et Papalibus, juxta conductum, immissis, per totam noctem aurum et argentum, vasa concupiscibilia, et universa quæ usui Papæ prodessent, fecit Dominus Papa ad suum Palatium comportari. Illucite crastino, senatus populusque Romanus, cum comperissent deditionem castelli, occurrit illico cum securibus, ligonibus, et omnis generis instrumentis, ad diruendum castellum, in ultionem tanti opprobrii accepti per Britones castellanos. Confractum est itaque castellum in ipsa die, et dirutum pro magna parte; et ita Romani de ⁴insensibili materia crudelē quodammodo cepere vindictam.

¹ *ex* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

² *ab* in orig., by inadvertence.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix.: omitted in the printed texts.

⁴ *visibili* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

Acre certamen inter Anglicos et Gallicos apud Scherburgh, pro victualibus.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, stipendiarii qui erant cum Domino Johanne Harleston apud Scherburgh, et maximo hii qui remanserant post recessum Domini Roberti le Rous, versi in seditionem dixerunt, ²["Eccc! nihil superest quod manducemus, et quomodo pascere poteris] hanc multitudinem, praesertim cum Gallici omnes pene ³aditus, omnes vias, concluderint, per quas spes victus esse possit?" Dominus Johannes vero, eorum necessitudinibus compassus, eorum lenire cupiens amaritudinem, dixit ad eos;—"Cernitis, commilitones, me eadem necessitate ⁴pressum, vobiscum communiter, qua vos urgeri doletis. Et quid est quod ultra facere vobis debeam? Decernite quid me vultis facere pro salute vestra; paratim me habebitis sive ad vitam sive ad mortem." Cui illi, "Est hic," inquit, "non procul ecclesia et quoddam molendinum, in qua hostes nostri sua victualia compotarunt; traueamus illuc instructis armis, ut experiamur si forte nobis ardeat fortuna serenior. Melius est enim et honorificentius nobis mori fortiter, quam fame et inedia cum dedecore deperire."

Applaudit ille dictis eorum, et nocte sequente accinguntur ad iter: ad loca ergo praedicta perveniunt, sed ea Gallicis repleta reperiunt. Nec mora, insultum dant acerrimum ad utrumque locum, et fit utrinque magnus strepitus, hinc Anglicis, certantibus pro communi victu, illuc Gallicis eos viriliter propellentibus pro custodia utrarumque rerum, victus videlicet atque vitae. Ibi videres in Anglicis non per speculum vel ⁵in enigmate, sed facie tenns, quid fames imperat, quid inedia stimulat; dum nostrates potius letale ferrum hostium appetunt, saxa libenter subennit, muros alacriter, sed periculose, invadunt, quam famis incommoda seipsos tolerare permittunt. Quid multa? Pro victu instatur audacins, pugnatur ardentins; occupant famelici saturatos, Anglei Gallicos, et captivos accipiunt pro libito jure belli; redeunt onusti spoliis, gaudent victoria affectata.

Distress of
the English
troops at
Cherbourg.

The Eng-
lish troops
attack the
French.

¹ *dixerunt* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

³ *editus* in orig.; by inadvertence.

⁴ *praesum vobiscum comiter* in the printed texts.

⁵ *enigma* in the printed texts.

A.D. 1379. Sed non diu perseverat ista jocunditas,—“Non longum tenet uva
 “comas, nec populus umbras;” nam in ipso itinere obvios habent
 quosdam ex Gallicis, qui bellum eis indicunt, aut captivitatem
 omnibus repromittunt. Turbantur Anglici a facie verborum
 eorum, Gallici redeunt ad ipsos qui miscrunt cos. Nec mora,
 apparent Anglicis qui delituerant in insidiis Gallici; unde
 nostrates, certiores effecti de pugna, parant se ad gloriose
 vivendum aut fortiter moriendum, instruunt acies, turmas
 disponunt juxta disciplinam ordinis militaris, præponunt
 sagittarios, stabiliunt pedites, et ipsi qui equites fuerant
 pedites efficiuntur. Gallici ergo, videntes apparatus talem,
 et ipsi se parant et mutuis exhortationibus se confortant.
 Deinde venit ad pugnam, manus conserunt. Sed Gallici,
 multo nostratibus fortiores, primo impetu nostros retrocedere
 vi compellunt. Interim arcitenentes nostris præsidio fiunt,
 dum denso sagittarum imbre Francos obnubilant, dum plures
 vulnerant, et ¹[plurimos] Plutoni commendant. Nec tamen
 cedunt Gallici, sed instant, animosius pugnant, alacrius ¹[per-
 cutiunt], mortem, si contingat, subire pro gloria reputantes.
 Fit itaque personantium grandis tumultus invicem se colli-
 dentium, gladiatorum galearumque tinnitus, ¹[tubarum hinc inde
 clangor et strepitus], unde non mediocriter animantur partes
 ad res bellicas magis strenue peragendas ibidem. Dominus Jo-
 hannes Harlestone, Anglorum ductor et capitaneus, primus vel
 unus e primis, Francos invadens fortiter, concidens horribiliter,
 prosternens immisericorditer, et ipse a multitudine eorum se
 circumdantium, sicut apes, opprimitur, solo tenus dejecitur,
 pedibus et hominum et equorum conteritur, et ibidem relin-
 quitur semivivus. Illic cernendum Anglorum animositatem et
 fidem, qui cum suum ita dejectum cernerent campi-ductorem,
 non cedere, non fugere demum, nec mente concidere, sed
 audacius et fiducialius mortem contemnentes, in campo pro-
 stare didicerunt.

Sir Geof-
 frey Wor-
 seley comes
 up with
 the reserve,
 and the
 victory is
 ultimately
 gained by
 the Eng-
 lish.

Dum hæc aguntur, et Bellona pro parte Francorum desæviret,
 Dominus Galfridus Worslee, miles et manu promptus et bello
 strenuus, quem nostrates ex industria ad succurrendum, si ne-
 cessitas urgeret, reliquerant, improvise cum turma sua super-
 venit, durissimis armata securibus, et Gallorum stationem petit,
 ipsosque invadit, dissipat, et prosternit. Omnes itaque qui con-
 vengerant Anglici cum eodem, viri fortes, scientes bellum,
 elevatis securibus Gallicos mactant ut pecudes, dum nullus ictus
 effectum careret, nullus feriendo laboraret in vanum. Quicumque

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. hostem uno ictu percusserat, non opus erat ut secundum A.D. 1379. adderet. Cernere erat ibidem fortissimas galeas a viris fortibus omnino dissectas, nonnullas autem ita collisas, ut omnino vel conquassato capite vel contrito, unum latus adhæreretur alteri, nulla arte levandum, nulla ratione reformandum, sine dissolutione totius operis. Affuit ¹inter ²[hæc] et alia turba garcionum et aliorum, qui ad custodiam equorum remanserant, et ad sarcinas; quæ videns jam statum belli ex parte Francorum aliquantulum inclinatum, sumpta audacia, et assumptis instrumentis, vel quæ de propriis habere poterant vel quæ de cadentibus Francis extorserant, repente ex adverso super Gallicos irruunt; et eos, duplici contritione conterendo, dum hii istac cædunt, illuc, ut diximus, Dominus Galfridus memoratus, et sui, sæviunt, ²[in] ³desperationem adducunt, et violenter, inmo turbulenter, ad deditionem compellunt; occisis primitus plusquam centum viginti, et captis pene prisonibus ad numerum supradictum.

Facta est igitur in illa die magna salus in gente Anglorum, et collaudabant Dominum Omnipotentem, cui non est difficile salvare in paucis æque ut in multis. Et reversi sunt ad municipium cum magna gloria et spoliis multis, digni per omnia quibus dicatur,—“Vos estis qui fecistis salutem in Israel, et “abstulistis opprobrium de gente.”

Flandrenses perfidi pro crudelitate in Anglos penas luunt.

Eodem anno, circa festum Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ, manifestata est hominum malitia dolose diligentium, et consequenter, Deo volente, in dolosos justa animadversione vindicatum. Malitia quidem hominum impiorum, ²[hominum] fiete loquentium, hominum perfidorum, Flandrensium, qui, more Samaritanorum, Judæos quondam colentium inter prospera, persequentium inter adversa, Anglicos vicissim et amant et odium varietate temporum. Hii siquidem et Anglos colunt et diligunt, dum constat eos esse superiores adversis, fortiores hostibus, fortunatiores adversantibus, solito ditiores; at contra, cum cernunt eis adversa consurgere, prevalentes hostes in-

Evil tendencies of the Flemings in their conduct towards the English.

¹ etiam et in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

³ dissipationem in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E ix.

A.D. 1379, surgere, miseriae erescere, ærumnas augeri, ¹[fortunam adversari,] negant consilium, negant auxilium, negant fiduciam, negant notitiam, et postremo ipsi efficiuntur eisdem cunctis hostibus saviores. Patuit hoc non semel aut iterum, sive tertio, sed puto infinitis, si ab origine gentis ejusdem retexere cuncta fas sit. Patet in præsentì tempore quod nostris damnis sentimus, effectualiter cernimus.

Capture of an English vessel by the Flemings. Enimvero, cum Dominus Hugo Calverlee et Dominus Thomas Percy ad eustodiam maris destinati fuissent, obvia fuit eis bargia quædam Cornubiæ, de villa de Foiway, quæ, ²jam transacto tempore a Rege sibi deputato ad maris eustodiam, ante ingressum dietorum militum Hugonis et Thomæ, consumptis stipeudiis domum redire parabat. Quam eum cognovissent iidem milites, et causam ipsius reditus, petierunt ut qui in ea erant eum eodem vase reverterentur eum eis, ³promittentes se interim quosdam ex suis Angliam remissuros pro eorum stipendio renovando. Ipsi vero, propriis eessurum commodis arbitantes, si quid ex hostium manubiis ⁴obiter lucrari valerent, negant se pro tunc redituros, sed potius ⁵ducunt se navigaturos ad propria, et postea novis victualibus, novis utensilibus, novo robore, reversuros. Quid multa? Velificent ipsi versus patriam; milites, eum suis ad maris eustodiam et tutelam, ⁶eum, eeee! cum volueri cursu semoti essent procul ab invicem, et utrisque visus et cognitio ⁷fuisset ablatus, obviam habent Cornubienses quandam navem Flandrensem, armatis onustam, perfidis repletam, crudelibus refertam, impiis oneratam. Qui cernentes bargiam solam, et cognoscentes nostrum navigium in alias partes concessisse, operi consueto dantes operam, fide profligata, pietate repulsa, sumpta audacia, in nostros arma convertunt. Sed et nostrates, cernentes rem agi pro capitibus, ⁸et ipsi se parant ad viriliter resistendum. Fit igitur conflictus atrocissimus, nostris pro rebus et vita certantibus, Flandrensibus ⁹e contra laborantibus, ne eorum in hac parte ¹⁰prodatur dolus et falsitas, si non con-

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² *tam* in orig. and the printed texts.

³ *promittens* in the printed texts.

⁴ *leniter* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *ducunt* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg.

13 E. ix.

⁶ These two words are omitted in the printed texts.

⁷ Omitted in the printed texts.

⁸ *et* repeated in orig.; by inadvertence.

⁹ *e* omitted in the printed texts.

¹⁰ *perdatur* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

tingat eos superiores existere, sen victores. Sed quid pauci A.D. 1379.
contra multos, fessi contra fortes, valerent? Siquidem nostri
diutina maris experti incommoda, eis erant impares, qui
et plures erant, et minime fluctibus fatigati. Cessit ergo
victoria hominibus inhumanis, truibus, et cruentis. Revera And murder of the
bargiam occupantes, occidunt, prosternunt, et demergunt nos- crew, with
tros, nulli parentes, nulli deferentes, nullum denique quem the excep-
sors eorum crudelitati obtulit reservantes. Occisis tandem, ut tion of one
arbitrabantur, omnibus, bargiam profundo commendant, ¹ne boy; who
videlicet eorum fraudulenta dolositas et dolosa fraudulentia finally dis-
Anglicis fieret manifesta. closes the
crime.

Superfuit tamen quidam gareio ex eadem bargia, qui dum
instantissime utrinque pugnaretur, cernens nostros perdendos,
transierat in navem Flandrensinm, descendensque in scintinam
ibidem latuit, nulli cognitus donec idem ²Flandrenses portum
Anglicum attigissent. Hic ergo per tres dies sine victu per-
severans, dum audisset Flandrenses Anglicis colloquentes, et
idioma suorum agnovisset, repente surrexit ex profundo navis,
fidem et suffragium Anglorum ³inelamitans magna voce. Ac-
currunt Anglici, turbantur Flandrenses; nulli tamen rei veritas
erat nota; sed demum invalescente clamore ⁴pueri, res imo-
luit Anglicis sicut erat. Et mox Flandrenses capti sunt et The Fle-
carceribus destinati, recepturi pro facinoribus mercedem dig- mish ship
nam. Navis autem et bona eorum regis sunt usibus con- seized, and
fiscata. the crew
imprisoned,

*Johannes Clerke, miles strenuus, in femore percussus
corrui.*

Sed Anglis ⁵ nunquam damna sola ⁶venirent, quin potius
multiplicata ⁷concurrerent. Accidit Anglis eodem anno grave
dispendium, et toti insulae deplorandum. Nam vir armipotens Sir John
et bellicosus, prudens et strenuus, Johannes Clerke, socius et Clerke
collega strenuissimi militis Domini Hugonis de Calverlee, is wounded

¹ *ut* in orig. and the printed texts.
Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Flandrensinm* in orig.; the three
last syllables of the previous word
“*Flandrensinm*” being immediately
above, in Bibl. Reg. 13 E. ix., and
so, probably, catching the tran-
scriber’s eye. *Flandrenses* in Bibl.

Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *clamitans* in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *unquam* in orig. and Bibl. Reg.
13 E. ix.; *nunquam* in the printed
texts.

⁶ *veniant* in the printed texts.

⁷ *concurrunt* in the printed texts.

A.D. 1379. dum in Armoricam Britanniam concessisset, et moraretur in MS. Bibl.
 and taken castello ¹de , quadam galca portum intravit, dieti castelli Reg. 13
 prisoner. tanquam naves ejusdem incensura. Videntes autem hoc qui E. ix.
 cum eodem Johanne erant, mox armati ad vasa concurrunt,
 et ipsi defensuri naves ab incendiis vel rapinis. Dictus
 autem Johannes, cui nunquam defuit quod ducem deceret,
 cerneus suos ita graviter pro rerum defensione concurrere, et
 ipse leviter armatus descendit, accurrit, navem ingreditur,
 asserens se velle fortunæ suorum fore socium, sive adversa
 futura esset, sive secunda. Qui vero in galea erant, cernentes
 rem pro votis accidere, nostros scilicet persequi inirecum-
 specte, quasi in meticolose fugiendo nostros lacerassunt jaculis
 et missilibus, donec venirent ad introitum ipsius portus. Et
 egressis utrisque, illis fiete fugientibus, nostris eum ardore
 sequentibus, mox nostri proditos se senserunt. Nam repente se
 inter quinque galeas qui ²[in] insidiis delituerant, conspexerunt.
 Quid tunc nostri facerent, quo se verterent, dubitabant; ³cum
 subito, Johannes memoratus, sumpta audacia, velut gigas,
⁴afferatur in hostes, hos prosternens, istos repellens, ut ipse
 solus contra tot sufficere videretur. Mirantur et hostes ani-
 mositatem hominis et audaciam, et in ipsum solum vires, men-
 tes, odium, arma, convertunt. Interim quidam ex suis ejus
 hortatu portum reintrant, ejus protecti præsidio, forti defensi
 brachio, salvati periculo. Ipse tandem cernens omnes suos
 posse salvari, eos qui in ejus navi erant ⁵ejieit ante eum, ipse
 murus pro illis effectus contra hostes, dum illi terram attin-
 gunt; nec prius ⁶fatigatus est, donec omnes suos cerneret salvos
 et incolumes terram præoccupasse ante eum. Demum cum
 ille navem relinquere vellet, saltando de navi, cujusdam
 securi percussus in femore corruit, et illico captus ⁷[est].
 Fraetum est utique femur ejus illo ictu, et tibia fero a cor-
 pore separata. Vir spectata bonitatis et audaciæ, posteris
 multarum peroptime rerum a seipso gestarum monumenta re-
 linquens.

¹ Instead of this word and the hiatus, as in orig. and in Bibl. Reg. 13 E. ix., *ibidem* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *tum* in the printed texts.

⁴ *afferatur* in orig.; *fertur* in the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *ducit* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Apparently written *fatigarent* in orig.; *satageret* in the printed texts; *fatigatus est* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

*Bargia quædam Eboraci una cum hominibus
submersa.*

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Ad malorum autem enmulum, amissa est eodem tempore et nobilis bargia Eboraci, quæ dum nimis inconsulte galeas invaderet, repente circumvallata undique a multitudine galearum, capitur a viris ¹earundem. Sed male gavisi sunt hostes tanto luero; nam mox, ut barbari eam intrassent quodammodo, et suis et nostris, quos captivos jam tenebant, esset impleta, subito et insperato petiit profundum maris abyssi, et demersa est cum universis Anglicis atque barbaris qui in eam concesserant, rebusque omnibus ²quas comportarant in eam. ³Perforata fuerat dum manus consererent nostrates et hostes, in profundo ejusdem; quod latuit tam nostros quam hostes, donec effectualiter dispendia vitæ sentirent, submersione præfata.

A.D. 1379.
A barge, belonging to York, is taken, but sinks with the enemy on board.

Dux Armoricæ Britannia a suis honorifice susceptus.

Sub eisdem diebus, Dux Armoricæ Britannia, quem prædiximus vocatum a suis ad recipiendum Ducatum suum, quo velut ejectus fuerat, multis annis, susceptis obsidibus et sufficiente securitate, transfretavit ad sua, applicuitque ad portum juxta Sanctum Maloum pridie Nonas Augusti. Cui occurrentes domini, milites, armigeri, mercatores, cives, pene præ gaudio visionis domini sui naturalis, semetipsos ⁴intra se capere non valebant; tanta erat universalis hilaritas omnibus in commune, gaudium et joecunditas, ut ⁵cerneres certatim ipsos populi principes splendidissime armatos, indumentis pretiosissimis circumamictos, præ desiderio videndi, recipiendi, honorandi, quem eorum anima diligebat, sua ornamenta velut vilissima quæque contemnere, et se maris fluctibus præcipitanter ingerere, et ad navem devoto in qua Dux, eorum dominus, erat, accedere, ac in ipsis Neptuni gurgitibus, prout poterant,

The Duke of Bretagne is recalled by his people.

entered Aug. 4th

besides themselves with joy.

jeeds

¹ earundem in orig. and the printed texts.

² quas repeated in orig.

³ perditis, cum manus in the printed texts.

⁴ inter in the printed texts.

⁵ cernentes in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ accedere in orig.

A.D. 1379. genua flectere; quibusdam, ¹dum honorem adventanti certant impendere, pelagi fluentis ad genua, nonnullis ad pectora, plerisque ad mentum usque, totaliter madefactis. Inter alios occurserunt ei ad eundem portum de villa de Dinnam, Dominus Karolus de Dinniam, Dominus de Monntafillan; item Dominus de Beaumaneris, Dominus Petrus Turnemeyne, Dominus de Hammaday: item Vicecomes de Dinnam, Capitaneus de Dinnam et de Selidort; item Dominus de Sancto Gyell, Dominus de Ferris, Dominus de Plesers, Dominus de Mountaban, et plures alii milites, quorum nomina scribere supersedi. Venerunt et armigeri ²innotabili numero eum eisdem, usque ad numerum, ut usu vulgari loquar, tercentum sexaginta lancearum.

He is joined by many of the nobles.

Septimo die Augusti, venit ad eum Constabularius de Reynes, et plures alii, ad numerum sexaginta lancearum. Octavo die Augusti, venit ad eum Dominus de la Vale, Dominus Castelon, Dominus de Mounford, et plures alii milites et armigeri, ³[ad numerum] nonaginta lancearum. Decimo die Augusti, venit ad eum Vicecomes de Rone, quondam fortissimus et infestissimus inimicus sibi; cum quo venerunt alii plures milites et armigeri Ducatus sui, usque ad numerum quadringentarum lancearum. Qui omnes eum, ut eorum dominum naturalem et legitimum, honoraverunt, recognoverunt, ac susceperunt, et pacem, secundum ejus arbitrium, eum eo fecerunt. Reperitque idem Dux (quod mirum dictu est) post ipsius patriæ tot dissidia, tot bellorum ⁴coruscationes et fulgura, tot hostium direptiones et vespilionum furta publica, quæ jugiter per multos annos pertulerat ipsa regio, omnem domus suæ suppellectilem et thesaurum, omnia denique bona quæ ⁵dimiserat relinquens patriam, adeo intacta et integra, ac si ipse ⁶presentialiter ea cum omni virtute sua et robore conservasset. Tanta itaque constantia arserant populares in amore domini, tanta fide viguerant in amore principis, tanta perseverantia perstiterant in amore Ducis, ut prius, ut citius, ut potius, paterentur propria in direptionem et prædam dari, quam quicquid minueretur de hiis quæ apud eos reliquerat eorum dominus naturalis. Tributum insuper regionis, quod soliti fuerant in pace colligere usibus sui Ducis, etiam in vastitate hostili colligi

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

E. Butler

strife

summe

in person

revised

¹ cum in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² innumerabili in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁴ chorusca fulgura in the printed texts.

⁵ admiserat in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.: possederat in the printed texts.

⁶ personaliter in the printed texts.

Chin

soaked

Rohan

Rascals

valued

before

Unexpected cordiality of his reception by his subjects.

MS. Bibl
Reg. 13
E. ix.

happened

preside

¹ fecerant, et ad securum locum comportari, ut quodocum- A.D. 1379.
que advenisset ad tractandum eos in mansuetudine et
lenitate, ut accidit, thesauros tam insperatos quam inesti-
mabiles reperisset. Dux autem omnia ista considerans
præter spem evenisse, indicibili repletus gaudio, gratias agit
Deo, qui quando vult, transfert et ² immutat regiones et regna,
et quibus vult ea tribuit. Et interim, cum tempus miserandi
ejus advenerit, restituit ea timentibus nomen ejus. Deinde
plebi, pro incredibili fide et gratitudine quam in eis invenit,
regratiatur uberrime; promittens se de cætero eis, non ut
tyrannus aut hostis, præfuturum cum furore, sed, ut prius,
princeps cum justitia et amore.

Memorable factum Domini Hugonis Calverlee.

Nec oblivioni ³ Lethææ ⁴ tradendum æstimo factum notabile,
factum non minus laudabile quam memorabile illius virtutum
et ⁵ fortitudinis ⁶ exemplaris, illius præfulgentis speculi mili-
taris, Domini Hugonis Calverlee; qui tamen sua sapientia,
animositate, et virtute, ipsum Ducem servavit a derisionibus
hostium, et iusuper commune vulgus quod sequebatur, appa-
ratus aulae seu cameræ thesauros publicos et privatos, arma
bellica, vasa aurea et argentea, omneinque Ducis supellec-
tilem, defendit a rapinis et invasionibus barbarorum.

Cum autem, ut præfatus Dux Britanniae et Dominus Thomas
Percy, cæterique majores, portum præoccupassent, simulque
cum eis Dominus Hugo memoratus; nec ⁷ dum naves oncrariae
quæ victualia vehebant, et cætera quæ prædiximus, portum
attigissent; non enim poterant omnes simul intrare, quia
portus artus est et periculosus; ecce! repente vespiliones
Gallici, simul cum Hispanis, vecti galeis advolant, rati cuncta
sibi cessura pro votis, cum naves nostræ, quæ jam portum
tenebant, reverti non poterant ad ferenda præsidia; duplici, ut
eis visum est, de causa, quia videlicet et aura erat eis contra-
ria et malitia loci suspecta. Nec mora, consuetis adhibitis
instrumentis, missilibus scilicet, quæ vulgus "gunnas" vocant,

Defeat of
French and
Spanish
ships by
Sir Hugh
Calverley,
off the
coast of
Bretagne.

¹ fecerant in the printed texts.

² mutat in the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ esse tradendum in the printed texts.

⁵ fortitudinum in the printed texts.

⁶ exemplar in orig. and the printed texts.

⁷ cum naves oncrare in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1379. terribiliter feriunt et conquassant ipsam classem, et adeo eon-
stanter invadunt, ut omnis spes liberationis earum, et ipsis et MS. Bibl.
illis qui jam terram tenebant, esset adempta. Vidit hæc Reg. 13
Dominus Hugo Calverlee, et ingemuit, et concëluit eor ejus E. ix.
intra se, et oblitus totius periculi, imperat naucloero ut eon-
vertat navem in qua erat ad hostes;—"Quoniam," inquit,
"pudendum est nos affici incommodo duplici, videre nostros
"cum nostris deperire, et auxilium ferre non posse. Citius
"deberemus mortem amplecti, quam tam probrose damna talia
"cum cachinnis hostium sustinere. Ne igitur dicant nos nos-
"tratibus vel noluisse, vel ausos non fuisse, in tantis periculis
"tulisse solatium, sentiant quid Deus valeat, sentiant et nobis
"animos non deesse."

Diutius vero reluctanti naucloero, et impossibilitatem præ-
tendenti revertendi ad nostros, et pericula commemoranti quæ
passuri essent si forte reverterentur, comminatus est penas
nisi laboraret reverti; sicque factum est, ut cum maxima diffi-
cultate revertendo penetrarent ad hostes. Quo cum pervenis-
sent, mox Dominus Hugo et ipse sua præparat instrumenta,
et sagittariis imperat ut jam demonstrent hostibus, quid
manus, quid brachia, quid areus, quid tela sua, ¹prævaleant.
Ipsi vero non segniter jussis ejus parent, et tam animose, tam
dense, sagittas in hostes emittunt, ut tempestas grandinis
descendere consuevit in ortu primi veris. Igitur nullus locus,
nullus angulus, ²[a] sagitta volante ³tutus erat, quin ubicunque
locorum concesserant hostes, vel læderentur, vel configerentur,
⁴vel saltem per sagittas impedirentur a cœptis; sicque dum
sagittarii eminus, gladiatores nostri, non comunius, præliantes,
parata est via et occasio ⁵navibus onerariis evadendi. Nee
prius destitit Hugo, quoadusque omnes prædietas naves tutam
stationem cepisse viderat. Tunc demum et ipse ⁶obsequitur,
hostes viriliter a sua rate proturbans, qui cum insecuti fuerant,
et eorum conatus tam vi quam astu deludens, donec et ipse
cum suis portum salutis reintrasset.

Admira-
tion of his
valour
expressed
by the
Duke of
Britagne,

Viderant hæc omnia una parte Britones, cum suo Duece, qui
ob facta fortia ejusdem Hugonis, et Anglorum qui cum eo
fuerant, in tantum amorem eorum exarserunt, quod vitam et
animam pro eis ponere, si neecessitas hoc exigeret, eum jura-

¹ *prævalent* in orig.; and the
printed texts. Corrected from Bibl.
Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

³ *tectus* in the printed texts.

⁴ *ut* in the printed texts.

⁵ *manibus* in orig., by inadver-
tence.

⁶ *insequitur* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

mento, dulce reputarent. Sed et ipse Dux vix unquam a gratiarum actione cessabat, nunc Dei collaudans virtutem et gratiam, nunc Hugonem extollens et magnificans, quasi per eum ex inope factus fuisset opulentus, quippe qui opes et substantiam turpiter et cum dedecore perdidisset, nisi jam Hugonis animositas, strenuitas, atque probitas, opem ¹tulissent.

Stabant ex adverso, in muris et turribus villæ Sancti Maloi, Gallici, eum eorum Capitaueo, Bertrando Cleykyn, ²qui et ipsi, non minus quam Britones, viri ausus laudantes et facta, affliciebantur ³eidem, timentes, ut assolet vulgus, easum aut eapionem viri quem diligit; et quanquam hostes existerent, tamen pro ejus incolunitate Dominum precabantur. Ipse insuper Bertrandus Cleykyn publice protestatus est, se maluisse omnes Gallicos illo conflictu deperisse, quam quicquam ⁴adversus tantus vir pertulisset; quibus laudibus ⁵iste vir dignus habetur, qui et suis salutem ⁶saltem per hostium detrimenta tulit, et tamen pro virtute sua hostium promeruit laudem et favorem. Profecto nostris temporibus non est inventus in ordine militari similis illi qui conservaret legem Excelesi; et ideo reor omnia hæc sibi contigisse præter solitum, ut cognoscat posteri quanta erga Deum devotio, erga Sanctos affectio, erga Matrem Ecclesiam veneratio, ac postmodum, erga cultum justitiæ fervor et dilectio, valeant obtinere. Nullus quippe, ut verum fatear, eo virum magis sanctitati deditum, orationibus aut elemosynis assuetum, nostro tempore facile reperisset.

And
by Ber-
trand du
Guesclin.

Dives quidam, Mercator Jannensis, a Mercatoribus Anglicanis invidiose peremptus. jealous.

Eodem tempore, quidam nobilis et prædives mercator Jannensis, veniens in Angliam et ⁷plura commoda Regi regnoque promittens, si Rex dignaretur permittere eum apud Hampton, castellum de novo constructum, occupare, et ibidem sua mercimonia recondere, repente interemptus est a mercatoribus Anglicanis; magno detrimento plebis et regni, nam promiserat, et effectualiter complevisset, ut dicebatur, si

A Genoese
Merchant
is assassi-
nated
through
jealousy, as
alleged, on
part of the
English
merchants.

¹ tulisset in the printed texts.

² quin in the printed texts.

³ *ibidem*, timentes, in the printed texts.

⁴ *adversus* in orig.; corrected from the printed texts.

⁵ *ipse* in the printed texts.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ *pluries* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1379. consecutus fuisset vota sua, et vita privatus subito non fuisset, MS. Bibl.

Should have made seculo provexisse portum Hamptoniae, quod nullus portus in Reg. 13
progress hiis Occiduis Europæ partibus æquiparari potuisset eidem. E. ix.

Revera, quicquid ex Orientalibus regionibus per mereatores Januenses, Flandriæ, Normanniæ, Britanniae Armoricae, solebat inferri ante, nostris ¹regionibus fuisset allatum; et ita consequenter compulsi fuissent ab Angligenis exteri suas merces ²requirere, a quibus ipsi non sine magno periculo suas divitias petere consueverunt. Sed tantis commoditatibus obvia fuit nostrorum malitia; ³et nimis licenter efferrata est in virum ⁴innocentem et molientem nostra commoda. Mercatores siquidem, suis cessura damnis arbitantes quæcunque in hac parte publico proficerent incremento, ut ferunt, hominem nihil doli ⁵harm
induevunt, noctu repente circumventum, Londonis in ⁶strata
advance publica ante fores obtruncant hospitii sui, per quosdam
killed conductos ad illud facinus exsequendum. Sicque nostrorum
chief The crime censured by the writer.
moured detestanda malitia, nec minus execrabilis avaritia, nobis inimicitias peperit amicorum, Januensium videlicet et aliarum nationum quæ in cireuitu nostro sunt; et paucorum perfidia suspectam reddidit fidem omnium incolarum. Quis enim ⁷externus ⁸[in posterum] audebit se fidei nostræ committere, cui tanta infidelitas sive inhumana crudelitas nota crit? Quis non timebit nostras versutias, et abominabitur nomen nostrum? Et super hæc omnia, metuendus est Dominus, quem tam proterve ⁹audaciously
cunning nostris ¹⁰malis offendimus, cujus mandata adeo ¹¹infinite ¹²despicimus, ut non jam negligenter quidem delinquimus, sed, tanquam servi qui sciunt domini voluntatem et non faciunt, voluntarie suis legibus contraimus. Scimus enim Eum comminando præcepisse,—¹³“Innocentem et justum non interficies;” sed nihili pendit mandata divina avara cupiditas, et legis naturalis seita refugit ambitio mundialis; plus valet apud inhumanos homines luerum temporalis substantiæ quam caritas vel affectio socialis vitæ, quæ nos generaliter fratres efficit. Timendum est igitur ne nobis ¹⁴iratus Dominus in ultionem

¹ *temporibus et regionibus* in the printed texts.

² *et* omitted in the printed texts.

³ *platea* in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁵ Apparently written *aliis* in orig., corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.; *peccatis* in the printed texts.

⁶ Incorrectly written *infirmirate* in orig., and *infrunite* in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *infinite* in the printed texts.

⁷ *displacimus* in orig.; corrected from the printed texts.

⁸ *Exod. xxiii. 7.*

⁹ *iratus est Dominus ut ultionem*, in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg 13
E. ix.

¹ fraternal necis comminando dicens impropere;—² “Vox san- A.D. 1379.
“guinis fratris tui clamat ad me de terra, et maledicta
“terra in opere tuo, quæ aperuit os suum, et suscepit
“³sanguinem fratris tui.” Quis autem frater carnalis unquam
maiora commoda fratribus suis elaboravit inferre, quam iste
nostratibus machinatus est? Revera dicebatur, quod libram ✓
piperis pro quatuor denariis vendidisset, et ita consequenter de
singulis faciendo generibus specierum. Quod profecto tractu
temporis indicibile emolumentum incolis peperisset.

Apt fall e hinc, expected

in progress of time

*Magna Pestis in partibus Borealibus; Scotique tunc
partes illas invadentes.*

Eodem anno, tempore æstivali tanta pestis exorta est in A great
partibus Borealibus ex iniquo sidere, quanta nunquam antea pestilence
visa fuit; adeo namque invaluit ipsi ipsa mortalitas, ut pene in the
totam patriam de probatissimis viris subito spoliaret; et de North of
mediocribus, quid dicendum, evacuavit quamlibet fere domum, England.
ut penitus sola remaneret; familias amplissimas absorbendo
delevit, non usque ad unum, sed usquequo nullum, superstitem
derelinqueret. Sed hæc perpauca sunt respectu eorum quæ
sequuntur.

Enimvero, in tantum aggravata est manus Domini super
cos, ut villas et oppida, olim viris bellicis, prudentibus, et
prædivitis, ac ipsis colonis, refertissima, suis habitatoribus
destituerat et in solitudinem redigeret et desertum. Et super The Scots
omnia, Scoti, ut patet, humani generis inimici, non compati ravage
tot ⁴proximorum mortibus, non condolere tot calamitatibus, those parts.
didicerunt gentis miseræ, postremo nec manum Domini, tam
vicinam eis, vereri sciverunt, sed inhumaniores brutis, et fera-
tiores feris, istud tempus accommodatum eorum crudelitati
putantes, in gentem morbo et peste ⁵tabescentem elerati, quos
Dominus percusserat persecti sunt, et ⁶[super] dolorem vulne-
rum eorum addiderunt, percutientes in ore gladii viros bello
aptos, quos nondum morbus aut pestis infecerat, et, plurimorum Enormities
amputatis capitibus, vesano spiritu agitati ipsa capita ad invicem committed
by them.

¹ *subite necis* in the printed texts.

² *Gen.* iv. 10.

³ *sanguinis* in orig., by inadvertence.

⁴ *Christianorum* in the printed texts.

⁵ *tabescente* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1379. pede percutere et repercutere, ad modum cum pila ludentium, MS. Bibl. non horrebant. Et cum nullum tot malis obviantem, nullum Reg. 13 resistantem, conspicerent, exinde audaciores effecti, universa E. ix. sibi licere putantes, patriam pervagantur, villas prædantur, divitias asportant, fugant coram eis bestias et jumenta, in tantum ut ipsos greges porcorum coram ipsis abigerent, quod animalium genus nullus ante Scotorum abducere prætentavit. Cum autem patriæ præmeditati fuissent direptionem, antequam ingrederentur regionem illam, accitis quibusdam ex incolis, sollicite scitati sunt, cur ipsis tantum tanta pestis acciderat, plus quam Scotis aut aliis gentibus convicinis. Qui simpliciter responderunt, se nescire causam tantæ mortalitatis, quippe quibus occulta fuere divina judicia. Sed unum constanter affirmabant, quod omnis calamitas, omnis mortalitas, demum omnis adversitas, quæ eis acciderant, ex speciali Dei gratia contingebant; quandoque propter peccata sua, ut lucent in hac vita commissa nefarie, et malis operibus dediti timore mortis desisterent ab inceptis; aliquando propter exercitium justorum, ut majorem fidem in Deo habeant, quemadmodum scriptum est,—¹“Justi et timebunt et sperabunt in Domino;” et aliquoties propter multas causas occultas quas non expedit vobis scire. Cum vero Scoti ²audivissent ab incolis pestem eis illatam Dei gratia, trepidaverunt timore ubi non erat timor, saltem talis qualem assumpserant satis bestialiter; unde ingressuri terram, et postquam ingressi sunt eam, cotidie mane signaverunt se tali benedictione, ab ipsis magna deliberatione composita, et multum necessaria, ut eis visum fuit.

✓
The Scots' prayer that they may be preserved from the pestilence.

vengeance

Senior igitur, vel major natu, inter ipsos, taliter inchoavit —“Benedicite,” et respondebatur—“Dominus.” Deinde major prosecutus est,—“Deus et Sanctus Kyntegernus, Sanctus Romanus, et Sanctus Andreas, servent nos hodie ³[et cotidie] a “divina gratia et fœda morte qua Anglici moriuntur.” Et post istam benedictionem, se satis protectos satisque munitos ¹[putabant] a cunctis malis casibus quæ superveniri valebant. Quæ benedictio multo ridiculosius sonat in ipsorum idiomate quam lingua Latina, et propterea illam in præsentī loco scribere dignum puto; nam isto modo sonat;—“*Gode and Seynt Māngo, Seynt Romaine, and Seynt Andreu, scheld us this day fro “Goddis grace, and the foule deeth that Ynglessh men dyene*” ⁴ *Kent-gan*

¹ Psalm xl. 3.

² *aut ab*, in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix: omitted in the printed texts.

⁴ Supplied from the printed texts; not found in Bibl. Reg. 13 E. ix.

S. Bibl. "upon." Sperandum est ergo, etsi non in præsenti, in futuro A.D. 1379.
 eg. 13 tamen, precum suarum consequentur effectum, et inhumani- answer
 ix. tatis crudelitatem quam exercuerunt in populum humiliatum
 sub flagello Dei, peste videlicet ¹laborantem, digna compensa-
 tione persentient. Lento namque gressu progreditur divina
 severitas, ²[sed] tarditatem suam gravitate compensat.

Johannes Schakel libertati pristinae restitutus.

Eodem tempore, intercurrentibus personis gravibus, qui John
 multum de injuria irrogata personis dudum in ecclesia Schakel is
 Westmonasteriensi, videlicet Roberto Haulec et Johanni Scha- restored to
 kel, pie justeque doluerant, reddita est pax et libertas Johanni liberty,
 Schakel, quem supra docuimus irreverenter extractum de on certain
 eadem ecclesia, et ad Turrim Londoniarum tractum, ibidem- conditions.
 que ³carceri mancipatum. Convenit siquidem inter Dominum agreed
 Regem et ⁴ipsum, id postulantibus viris venerabilibus, ut
 Johannes Schakel captivum suum, filium Comitis de Dena,
 qui jam nuper, defuncto patre, et ipse hæreditarie Comes ef-
 fectus est, Domino Regi publicaret; nondum enim sciebant dwell:
 quis aut qualis esset, vel ubi moram traxerat ita diu. Et
 præterea ordinatum est, ut Dominus Rex daret eidem Johanni,
 pro possessione prædicti captivi, terras ad valorem centum
 marcarum per annum, et in pecunia quingentas marcas; et
 quod Dominus Rex de bonis regni fundaret unam cantariam Chanley
 pro animabus eorum quos ejus ministri in ecclesia supra-
 dicta peremerant, de quinque sacerdotibus, perpetuis tem-
 poribus duraturam. Firmatis istis conditionibus, Regi cap-
 tivus redditur, et Johannes Schakel pristina libertati.
 Jussus autem exhibero captivum, cunctis admirantibus, Singular
 ministrum suum obtulit, qui ei astiterat et more valecti ser- fidelity
 vicerat in omni tribulatione sua, et ante persecutionem quæ shown by
 sibi illata fuerat in carcere, et extra carcerem; et ita fide- his pri-
 liter sibi adhæserat, ut non potuisset agnoscere; ita impense soner, the
 ministraverat, ut putari conductitius suis famulus merito Count de Gaborahy
 potuisset. Erat eernere inter Anglos ibidem confusionem mag Denia.
 nam et verecundiam de tanta viri fide, dum quisque non readily have been taken
 haberet in summa tranquillitate, quod ipsum in maxima per- for a head servant
 turbatione et regni totius commotione habuisse conspiceret;

¹ laborante in the printed texts.

³ carcere in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13

⁴ ipsum, de postulantibus in the

E. ix.: sed tarditatem iræ gravitate
 penæ compensat, in the printed texts.

printed texts.

A.D. 1379. omnibus inter se quærentibus quisnam ex ipsis inveniri potuis- MS. Bibl.
set ¹ [ei] similis, qui potuit transgredi, et non ost transgressus, Reg. 13
ut honorificus dominus habitus a Rege fuisse, regnique pro- E. ix.
ceribus; et omnia, respectu fidei quam magistris suis debuit,
contempsisse, ac demum, in ipsa persecutione suis magis-
tris illata, pene caput suum intuitu fidelitatis ipsis gladiis
²posuisse.

Reflexions O constantia juvenis prædicanda! quæ licet posita inter pres-
on his suras persequentium, nulla tamen varietate fortunæ frangi
constaney. potuit, quominus inveniretur ³ perfecta, stabilis inter aspera,
⁴secura inter dubia, fide ⁵certans inter adversa. Anglice,
quisquis es, qui, pecunia corruptus, aut aliis donis illectus,
⁶prodicionem patriæ tuæ moliris, respice speculum hujus ex-
terni, fidem scilicet hujus viri, qui non Anglicus, non indi-
gena, sed quodam jure hostis et alienigena, et ⁷tamen, ita
proterve, ⁸tam pertinaciter, fidem servat, juramentum observat
quo magistris suis, ut ita dicam, se adjuuxerat, quod pauper
et inops, et servus miseriæ magistrorum in fidelitate plus
elegit effici, quam in fidei læsionem semetipsum prodendo,
damno magistrorum ⁹cum Rege regnique proecribus juxta
conditionem sui generis, in abundantia, jocis, ac divitiis
gloriar. Hæc ideo scripsi, ut pudeat Anglos præsentis et
futuros prodicionis infamia, qui respectu hujus Hispani in
promptu habent fidei non fictæ sed perfectæ speculum, et
discant quanta laus et gloria fide et probitate perquiritur, et
c contra quam pudenda recordatio, quam fœda memoria,
sequitur proditores.

*Comes Flandriæ, dum novas a suis communibus
exigit consuetudines, expulsus est.*

The Count Sub eisdem pene diebus, Comes Flandriæ, dum novas con-
of Flanders suetudines a suis communibus ¹⁰exigit, dum novas exactiones
is expelled exquirat, dum nova onera minus prudenter imponit, dum in-
by his subjects.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² *potuisse* in orig.; corrected from the printed texts.

³ *perfecte* in the printed texts.

⁴ *securus* in the printed texts.

⁵ *cernens* in orig.; *cernens nil adversa* in the printed texts. Cor-

rected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *perditionem* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *ita tamen* in the printed texts.

⁸ *ita* in the printed texts.

⁹ *in* in the printed texts.

¹⁰ Omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

sneta contra snorum libertates inquiri, cum omni domo sua, A.D. 1379.
universa familia, totoque Consilio, de terra sua vi communium
est expulsus. Et mox exercitus plebis cito deligitur viginti
millium, et eo amplius, virorum de communitate electorum,
ad custodiendum fines patriæ ab incursu faventium Comiti,
suo videlicet domino naturali, et ad obsidendum ¹[vel] capi-
piendum eundem Comitem, si persistendum inceptis putaret.
Interim, ut assolet, fiunt direptiones et prada: bonorum
Comitis sibi que faventium, incendia prediorum, mortes fa-
mulantium, et cuncta quæ vel odio personarum geri solent,
vel vindicta victorum,

of the common
chosen

halsam

country houses

Sensit damni partem Walerannus Comes Sancti Pauli, qui per
idem tempus ad partes illas concesserat, ad municiendum castra
sua in illis partibus constituta. ²Nam cum comperissent eum
favere parti Comitis, mox ad quoddam ejus manerium universi
se transferunt in spiritu furoris et iracundiæ; et totum illud
prædium, quod in ædificiis et pulchritudine omnia Comitatus ex-
cedebat prædia, solo complantant, non relinquentes tignum super
parietem, aut lapidem super lapidem; ut omnibus lueret
clarins illos in corde et ex corde odio persequi dominum suum
Comitem, et omnes qui ei familiaritate aliqua jungebantur.
Cum igitur, elapsis jam multis diebus, Comes cerneret eos
in sua perseverare pertinacia, et prius mori velle quam consue-
tudines suas avitas amittere, et ipse pertæsus damni quod
patriæ inferebatur medió tempore, mittit ad eos qui eorum
palparent animos, si forte interim flexi fuissent, vel labore
militiæ aut expensarum nimietate animo concidissent. Sed
ubi didicit eos nullo modo deflexos, nullis laboribus fatigatos,
decernit ³condescendere snorum ⁴[naturalium] voluntati. Et
idecirco renunciavit illis, se fore paratum ad præsidendum eis
ut dominus placidus, ⁵si ipsi in cæteris modo consuetis sibi
submittant. Ipsi vero nequaquam se subjiendos renunciant,
nisi omne Consilium ⁶[ejus] removeatur ab ipso, et recipere
solum velit consiliarios ex communis vulgi decreto; et insuper,
ut tradat in manus plebis ipsos qui hujusmodi perturbationis,
seu commotionis, causa fuere. Comes igitur, nullam aliam

The Count
de Saint
Pol is
compelled
to make
conces-
sions to his
people.
be an

G. of Flanders

lost courage
heavy

in new way

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix.: et in the printed texts.

² Nam omitted in the printed
texts.

³ descendere in orig. and the printed
texts; corrected from Bibl. Reg 13
E. ix

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix: omitted in the printed texts.

⁵ sed si ipsi in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. Omitted in the printed
texts.

belong to the
found well

sound

announced

A.D. 1379. viam cernens ad recuperandum ejus dominium, licet invitus MS. Bibl.
 adjudicavit fieri petitionem eorum, et ita postremo est suo Reg. 13
 Comitatus restitutus. E. ix.

Edmundus Brunfelde fraudulenter agit in acquisitione sibi Abbatiæ Sancti Edmundi.

Edmund
 Brunfelde
 fraudu-
 lently ob-
 tains the
 Abbey of
 Saint
 Edmund's
 Bury, from
 the Pope.

Per idem tempus, venit a Curia Romana Edmundus Brunfelde, monachus ecclesiæ Sancti Edmundi de Burgo, afferens secum Bullas, in quibus, dono et provisione Domini Papæ, asseveravit se Abbatem et pastorem ipsius ecclesiæ confirmatum. Iste siquidem Edmundus, promotus ex substantia illius Monasterii usque ad summum gradum, quotiens a Studio revocabatur ad Monasterium, semper contentiosus et seminator discordiarum, et odii concitator, extiterat inter fratres; unde fratres illius loci, fatigati sæpe per ipsum, eum consilio Domini Johannis Brynle, patris tunc et pastoris eorum, ¹deceverunt quovis pacto, aut per fas aut per nefas, deliberari ²de persona sua, ne videlicet una ovis morbida totum gregem ipsius Monasterii contaminaret; et ut illorum propositum cautius et secretius, ac sine fratrum, vel loci, aut ipsius Edmundi, scandalo, sortiri valeret effectum, offerunt sibi officium Procuratoris domus illorum, ut vadens ad Romanam Curiam, ibidem pro ecclesiæ necessitatibus jugiter moraretur, ac sic per consequens domus illa sua præsentia vacuaretur, et fraterna quies suis similitudinibus in posterum minime turbaretur. Sed antequam hoc negotium eum exequi, aut ab eis recedere, permiserunt, cogitantes ³et plerumque quod cœli diversa facies vel externa regio non ⁴mutat condiciones quorundam, nec potest Æthiops mutare pellem suam, exegerunt ab illo juramentum de non adquirendo aliquo beneficio ipsius domus, et de non procurando quod in ipsius ecclesiæ cederet præjudicium quovismodo. Quod et juravit, facto eorum eis publico sacramento. Postea vero, Præsidentibus Capituli Generalis id procurantibus, impositum est ei omnis Procuratoris Generalis totius Nigri Ordinis; et, ut favorabilis acceptaretur a Summo Pontifice, litteras commendatorias (⁵quanquam aliquantulum contra conscientias), tam Præsidentium quam suæ domus, accepit ad Papam; quæ postea magno detrimento domus suæ fuere, ut inferius declarabo.

¹ *disceverunt* in orig.

² *a persona* in the printed texts.

³ *et* omitted in the printed texts.

⁴ *mutant* in the printed texts.

⁵ *quanquam* in orig., by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Cum ergo Romam venisset, et ibidem longam moram trax- A.D. 1379.
isset, nec assecutus ab Apostolico ullum fuisset beneficium, The agency
tandem audit Dominum Johannem Brinle, quoudam Abbatem through
suum, diem clausisse supremum, et putans jam tempus which his
opportunitatem arrisisse sibi, ¹ad procurandum et consequendum design was
quod din mente conceperat, accessit ad quendam advocatum, effected.
sed ²Flandrensem, qui tamen morabatur in Curia et vocabatur
“Magister Johannes Shipdam,” et promisit ei magnam sum-
mam pecuniæ annuæ, si id efficeret, ut Abbas de Burgo
quoquo pacto creari posset. Et si contingeret eum in hoc
negotio minime expedire, procuraret sibi aliquem ex vacan-
tibus Episcopatibus; aut si hoc non posset assequi, Prioratum
de Derhirst obtinere laboraret eidem, habiturus pro labore suo
pro quolibet annuatim unam ³summam, et spondit. Dictus
vero Johanues quosdam e Cardinalibus, qui nunquam anrum
respuunt, ad partem suam traxit, ut ipsorum interventu et
favore Edmundi prædicti negotia efficacius expediret. Securus
ergo de ipsorum Cardinalium adjutorio, proponit coram
Domino Papa causam Edmundi, asserens eum verum electum
Capituli, ⁴ut omnium fratrum votis optatum, ad ecclesiam
eidem præessendum. Dominus vero Papa, considerans mali-
tiam ipsius temporis, et sui adversarii Antipapæ cotidianum
incrementum, et sperans Edmundum magno adjutorio sibi
affuturum, si Abbas efficeretur ibidem, de facili inclinat
⁵est ad confirmandum ⁶[eundem], vel si electio rite celebrata
non fuisset, ad gratis dandum ipsi Edmundo beneficium
supradictum. Quid multa? Consequitur ⁷Edmundus dono et
favore Papæ imaginarium appetitum, et ad repatriandum
cum Bullis suis se preparat toto nisu.

*Edmundus supradictus, cum suis adherentibus, Turri
Londoniensi commissus.*

Fratres vero de Bury, post mortem statim Abbatis sui, ad The monks
electionem convenerunt, et unanimi consensu elegerunt of Bury
Abbatem Dominum Johannem de Tynworth, domus suæ Sub- elect
another
Abbot.

¹ *fit ad* in the printed texts.

² *filium* in orig. and the printed texts; *Flm* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *summam ex eis. Dictus* in the printed texts.

⁴ *et* in the printed texts.

⁵ *est* omitted in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁷ *Edmundo* in the printed texts.

A.D. 1379. priorem, virum idoneum, et Ordinis zelatorem. Qui audientes MS. Bibl.
Edmundum eos taliter praevenisse, mox festinant duos monachos Reg. 13
ad Romanam transmittere Curiam, ad certificandum Dominum E. ix.
Papam de falsa suggestionem Edmudi, et ad petendum con-
firmationem ipsorum electi. Deferunt ergo secum litteras
regias, et plurimorum dominorum, supplicatorias, pro cou-
firmatione electi et Edmudi depositione. Sed Papa, pro tunc
plus favens Edmundo quam monachis, permisit eosdem ibi
damnosam trahere diu moram.

Their en-
voys are
detained at
Rome.

Interea Edmundus, cogitans quod mora trahit periculum, et
¹[quod]—²“Semper noceat differre paratis,” properat ad Burgum
Sancti Edmundi, et ibidem alliciens sibi vicinos de patria, in
brevis magnum exercitum in partem suam traxit. Stipatus igitur
multis assentatoribus, publicari ³facit in parochialibus ecclesiis
suas Bullas; ⁴et ut fieri solet in talibus, plebs, avida semper
ac cupida novorum, suis credit assertionibus et favet honori,
maxime quia patriota fuerat et vicinus eis. Videns autem
Edmundus principia sibi cessisse pro votis, sperat cœlos
miscere terris et spiritum carui conjungere, et claustrum
foro; monachos scilicet conflare laicis, et unum serere in
utrisque. Intrat ergo Capitulum eum turba multa, mittens
notarios qui invitarent monachos ad Capitulum ex parte
Domini Papæ, ad audiendum, sub pena inobedientiæ, ejusdem
mandata. Simpliciores vero fratres, timentes hanc votam,
Capitulum intraverunt. Alii quoque, qui pericula mente
libraverant, et incommoda quæ Monasterio possent emergere
per talem provisionem, a turba se et Capitulo subtraxerunt.

Brunfelde
prevails
upon the
monks to
admit him
as Abbot.

Edmundus igitur, in Capitulo residens, de facili traxit in
partem suam fratres qui aderant, partim timore censura, par-
tim affectione, partim dominandi cupidine, præcipue quos
amor administrationum temporalium detinebat. ⁵Creat ideo
post expressata negotia sua, et, postquam vidit partem favere,
novos obedientiariorum, ⁶et deponit antiquos; sed et electum
coram, Dominum Johannem de Tynworth, restituit officio ⁷Super-
prioris, si tamen idem electus putet cedendum electioni et
mandatis ejus parendum. Dehinc cum illa parte Conventus
quæ convenerat ad Capitulum, et ejus suasioni adqueverat,
intrat ecclesiam, et, arreptis pontificalibus ornamentis, Missam

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix.: omitted in the printed
texts.

² A quotation from Lucan.

³ *fecit* in the printed texts.

⁴ *et* omitted in the printed texts.

⁵ *Erant* in the printed texts.

⁶ *statuit, et deponit* in the printed
texts.

⁷ *Superioris* in Camden's text.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. solemniter celebrat more Abbatis loci, agens diem solemnem A.D. 1379. in condensis, non tamen usque ad cornu altaris, sed usque ad ipsas mensas et convivium, ¹ cum magna utique sexus utriusque frequentia atque plausu.

Sed non diu istud gaudium durat, quin perturbatio atque luctus ejus extrema occupat. Nam paulo post, regales tam Brunfelde is arrested.

milites quam armigeri, cum lictoribus, ad Burgum conveniunt, et Edmundum sine magna difficultate secum ducunt ad respondendum Regi super præmissis. ² Egressa autem cum illo Edmundo pars Conventus quæ sibi favebat, secuti sunt illum monachi circa decem et octo. Cumque ad Westmonasterium pervenisset, requisitus est a Cancellario, Domino Ricardo Scrob milite, cur sine licentia regia Abbathiam de Burgo Sancti Edmundi intrare, et ³ Abbatis vices ibidem agere, præsumpsisset. Quo respondente se tanquam legitimum pastorem intrasse ovile proprium, ut et ovibus suis infectis peste præstaret solatia, et morbidis salutifera procuraret remedia, subintulit Cancellarius;—"Puto te," inquit, "in ipso loco nec agras oves nec ⁴ sanas possidere; præsertim cum sine conniventia regia, ⁵ immo contra jus regium et approbatas regni consuetudines, Tower, by the Chan- cellor. non ut pastor, sed nec ut mercenarius tantum, sed ut the lupus potius, subintrasti. Et ideo scire te debes, et omnes tui similes, ⁶ eos læsæ majestatis regię tanquam proditores arendos et carceribus mancipandos; præcipue propter Statutum Parlamentale editum vicesimo secundo anno Edwardi, Regis ultimi, quod docet omnes tales vel ⁷ deceptandos vel carceribus detrudendos. Decernimus ergo te ad Turrim Londoniarum mittendum, ⁸ [cum hiis qui te in Regis injuriam prosecuti sunt de Monasterio monachis, ut ibidem sollicitè conservemini, donec voluntatem regiam et decretum Parliamenti futuri super isto negotio plenius cognoscamus."

Nec mora, cum ⁹ verba et decretum ⁸ perficiebantur; ⁹ deductique sunt ad Turrim una cum eo qui consentientes aderant;

¹ cum omitted in the printed texts.

² *Egressus* in orig. and the printed texts; *Egresso* in Bibl. Reg. 13 E. ix. Correctly, *Egressa* . . . parte.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *cos* (correctly) omitted in the printed texts.

⁵ *deceptandos* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; the reading in the printed texts being solely, *mittendum, et ibidem conservandum donec*.

⁷ *verbum* in the printed texts.

⁸ *perficiebatur* in orig., Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

⁹ *deducti enim sunt* in the printed texts.

A.D. 1379. et proclamatum est Londoniis, ut ¹caperentur pari custodiæ, MS. Bibl. si inveniri possent, hujus viæ monachi non præsentés. Fac-
tun-¹³que est, ut qui quietem claustralem sponte deseruerant, Reg. E ix.
inviti commendarentur inquietudini carcerali. Expost tamen,
The monks vel propter regales expensas minorandas, vel propter zelum
are after- religionis, Consilium regale decrevit, ut monachi qui Edmun-
wards sent dum secuti fuerant, diversis monasteriis mitterentur, cum
to various mandato regio super cisdem, ut videlicet Abbates vel Priores,
Monas- quibus directi fuerant, eorum custodiam agerent, responsuri
teries. pro corporibus eorundem Domino Regi in Parlamento se-
quenti.

*Exercitus mittitur in Francos, ad succurrendum Duci
Britannicæ. Dominus Johannes Arundel et sui
milites polluant Sanctimoniales.*

An expedi-
tion
fitted out,
in aid of
the Duke
of Bre-
tagne.

Ipsa anno etiam, prope festum Sancti Nicholai Præsulis, exercuit Dominus manum magnam super Anglicos, in quosdam vindicta ²desæviens, quibusdam vero misericordiam suam præstendens. Cum enim jam regium Consilium in parte succurrendum putasset Duci Britannicæ, qui, ³Francis infestantibus eum post ⁴adventum suum in terram suam, pene ⁵videbatur Francorum numerositate terrendus, communi decreto missi sunt ⁶cum armata manu ad ⁷auxiliandum sibi Dominus Johannes Arundel, Dominus Hugo Calverlee, Dominus Thomas Percy, Dominus Willelmus Elnham, Dominus Thomas Morews, Dominus Thomas ⁸Banastre, et plures alii milites et armigeri, quos enumerare longum foret. Hii ergo armis et equis instructi nobiliter, post perceptum a Rege aurum stipendiarium, ad confinia maris properant, ibidem auram prosperam præstolaturi. Qui sicut generis præcminentia et in armis exercitata prudentia, ac bellatorum sequentium populosa frequentia, Anglicis et ⁹Britannis fiduciam magnam, et bonam spem hostes conterendi, pepererant, ita et Gallicis metum grandem

¹ *committerentur* in the printed texts; *capere* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *desinens* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Apparently written "*fureis*" in orig.

⁴ *reditum* in the printed texts.

⁵ *nitebatur* in orig.; corrected from

Bibl. Reg. 13 E. ix. In the printed texts, the reading, instead of this passage, is,—*cui, post reditum suum in terram suam, Francorum hostilis incursio terrorem injecerat magnam, communi, etc.*

⁶ *cum* omitted in the printed texts.

⁷ *auxilium* in the printed texts.

⁸ *Lancastre* in the printed texts.

⁹ *Britannicis* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

ineusserant; nec ¹immerito, quia profecto si Deo non displice-
eisset talis excreitus, pro virium gloria, pro præliandi cau-
tela, pro resistendi contra hostes audacia, non temere fuisset
emetis Gallicis metuendus. Sed quid valet vis humana?
Quid astutia? Quid opulentia? Si, cui hæc accommodantur,
persona displiceat Creatori, utique non ad gloriam proficiunt,
sed ignominiam, et forsitan tendunt ad damnationis augmen-
tum. Sed de hiis hæcenus; jam ad materiam revertamur.

Cum igitur, ut prædiximus, Dominus Johannes de Arundel
cum suis compliciis ad ²[mare] pervenisset, et necdum aura
secunda flaret eisdem, statuit, ut optabat, opperiri tempus gra-
tioris venti. Perrexit interea ad quoddam ³[monasterium]
monialium virginum non procul situm, et, cum suis ingrediens,
petiit a matre monasterii, ut ibidem suos commilitones, in ne-
gotiis regiiis laboratores, permitteret hospitari. Sanctimonialis
autem femina, mente libans pericula quæ per tales hospites
possent emergere, et quia omnino religioni talis petitio con-
traibat, cum reverentia et humilitate qua decebat, exposuit sibi
juvenes ⁴[esse] plures qui cum eo venerant, et impelli posse de
facili in scelus inexpiabile; quod non solum in opprobrium et
infamiam illius loci, sed in periculum et perniciem sui et
suorum redundaret, qui non modo castra pudicitia impugnuare
vitarent, sed etiam omne genus peccati effugere laborarent, si
id agerent, ⁵obtinerent, quod viros ad bellum profecturos, opor-
teret. Et contra, ille insistere magis fervebat in proposito,
dicens illam ⁶falli in suis suspitionibus, et non esse verisi-
mile quod mente imaginarie pertractaret. Cui illa, solo
prostrata,—“Seio,” inquit, “Domine, viros tuos ⁷effrenos esse,
“⁸ntpote qui Deum forsitan non verentur, et omnino non
“expedire ⁹nobis, nec tibi, ¹⁰ut ingrediantur claustra nostra.
“Quapropter, ¹¹et junctis manibus, tuam generositatem oro,

A.D. 1379.

Reason
for its ulti-
mate ill-
success.

Sir John
Arundel
and his
men in-
trude them-
selves on a
Convent of
nuns.

¹ merito in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ Omitted in orig.; supplied from the printed texts. The error arises probably from the transcriber finding *mon virginum* in Bibl. Reg. 13 E. ix., and mistaking the meaning of the first word.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

⁵ This passage seems to be defective.

⁶ falsi in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

⁷ effrenes in the printed texts.

⁸ Apparently *nepote* in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. The reading, instead of this word, in the printed texts, is *indomitos*.

⁹ nobis in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹⁰ ut omitted in the printed texts.

¹¹ conjunctis manibus in the printed texts.

A.D. 1379. “¹convenio, consulo, ut, hoc dimisso proposito, alibi tibi MS. Bibl.
 “ tuisque requires hospitia, quæ superabundant in patria eon- Reg. 13
 “ vieina.” E. ix.

Malprac-
 tices com-
 mitted by
 his people
 there.

Ille vero, persistens in proposito, contemptibiliter præcepit ut surgeret, jurans se nullo modo flectendum quin in eodem loco suis hospitia provideret. Confestim ergo jubet suis ut domos ingrediantur, et cameras publicas occupent et privatas, donec velificandi tempus ²insistat. Qui mox, ut creditur, diabolico spiritu agitati, irruunt in claustra monasterii, et, ut asolet in tam indisciplinato vulgo, ille istam, iste illam, ³irrupit cameram, in quibus virgines filiæ majorum provinciæ servabantur ad discedas litteras, et ⁴plerisque jam paratæ fuerant ad suscipiendum sacrae religionis habitum, et in proposito virginitatis mentem ⁵fixerant. Quas, sprete loci reverentia et Dei timore postposito, opprimunt et polliunt violenter; et non solum in istis eorum libido furit, sed et vidualem continentiam et conjugale vinculum pollutioni tradere minime verébantur. Nam plures illuc viduæ confluxerant hospitandi gratia, ut moris est in talibus abbathiis, vel pro rei familiaris inopia, vel pro perfectius et securius servanda continentia. In mulieres etiam conjugatas, quæ illuc ex causis præmissis conveniant, adulterium commiserunt publicum, sed violentum. Nec tantis contenti nequitiiis, ut fertur, ipsas sanctimoniales ⁶suæ luxuriæ ⁷substraverunt, parvipendentes ineesti et stupri notam. Qua de re primo patientes injurias, mox universi qui in vicinia morabantur, ad quos notitia tanti mali pervenerat, maledictiones congerunt super eorum capita ⁸satis horribiles, et eis quicquid infortunii, quicquid adversi, Deus eîs suseitare valeat, imprecari sunt.

Arundel
 permits his
 men to
 spoil the
 neighbour-
 hood.

In hiis omnibus, ⁹ipse Dominus Johannes Arundel, nihili pendens tantum clamorem, tot execrationes, talis infamiæ dedeeus, adjecit peccata peccatis, addit mala malis. Revera permisit suos quodammodo spoliare patriam, apporariare vulgus; dum victualia vel cætera necessaria vi afferentes non compulit ad solvendum, sed potius eorum favobat violentiæ, et ipse particeps effectus erroris ¹⁰eorum; unde protestati sunt

¹ *atque obtestor ut* in the printed texts.

² *instaret* in the printed texts.

³ *erumpit* in the printed texts.

⁴ *pleræque* in the printed texts.

⁵ *fixerant suscipiendam* in the printed texts.

⁶ *ad suam luxuriam* in the printed

texts.

⁷ *attraxerunt* in the printed texts.

⁸ *satis* omitted in the printed texts.

⁹ *ipse* omitted in the printed texts.

¹⁰ *eorum* omitted in the printed texts.

MS. Bibl. illius regionis incolæ maluisse adventum ¹[hostium] in terram A.D. 1379.
 Reg. 13 ²illam, præter domorum incendia, quam ipsius Domini Johan-
 E. ix. nis, cum sequela sua.

Pauca sunt ista, immo parva sunt ista, respectu eorum quæ Ontrage
 sequuntur. Die namque illo quo mare ingressuri erant sui, committed
 et ipse cum eis, quandam novam nuptam, et illo eodem die by them on
 per manus et orationes sacerdotis viro de provincia copulatam, a newly
 de ecclesia post Missam et sponsalia celebrata revertentem, married
 violenter rapiunt de medio et manibus eam ducentium, et ad woman.
 naves usque deducunt, operaturi in ea opus nefarium post
 ingressum eorum in mari; non considerantes nec putantes
 tanta scelera celeriter punienda. ³Ex abbatia etiam, ut They carry
 fertur, prædicta fœminas conjugatas, viduas, et virgines, ab off many
 duxerunt, et in suis ⁴navibus collocarunt. Nec istis saturati, women
 quidam ex ipsis ad sacrilegia manus extendunt. Nempe post from the
 auditam Missam, ut apparuit indevote, ⁵antequam sacerdos Convent,
 casulam deponere potuisset, accedentes, et calicem de altari
 rapientes, cum summa festinatione, latabundi quasi de præda, And com-
 currunt ad naves, sacerdote eos in sacris vestibus, scilicet, alba, mit sacri-
 stola, et fanone, persequente, et sub interminatione ⁶censura lege in the
 calicem repetente. ⁷Cumque nisi sannas et terribiles minas, church.
 nisi retrocederet, acceperisset, non sic quidem silere decrevit;
 sed, accitis convicinis sacerdotibus, ad littus usque processit,
 cum eandem accensis, ⁸campanulis, libris, et hiis quæ sen-
 tentiis hujusmodi promulgandis requiruntur; ibique petit,
 sub pœna ⁹[excommunicationis, ablata restitui; cum autem They are
 nec sic curarent satisfacere, in eos] excommunicationis sen- pronounced
 tentiam terribiliter et publice fulminavit, et jactu in mari excommu-
 cereum extinguendo. nicated by
 the priest.

Dominus Hugo Kalverlee et Dominus Thomas Percy, et The con-
 nonnulli alii quos hæc præmissa latebant, antequam naves as- duct of Sir
 censuri erant, fecerunt proclamari per patriam voce publica, Hugh
 ut venirent ante diem navigationis qui molestati fuerant per Calverley
 suos ullo modo, vel per illatas injurias, vel per alias quas- and Sir
 cunque vias vel causas, habituri condignam satisfactionem de Thomas
 Percy in
 quibuscunque transgressionibus conqueri voluissent: unde favourable
 contrast.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: omitted in the printed texts.

² *illam* in orig.; *quorumvis* in the
 printed texts: corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

³ *Et* in the printed texts.

⁴ *manibus* in the printed texts.

⁵ *ante* in the printed texts.

⁶ *sensus* in orig.; *census* in the
 printed texts: corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁷ *campanulis* in the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1379. contigit, ut ipsos ¹devotis precatibus populus prosequeretur MS. Bibl.
ad mare, sicut e contra Dominum Johannem Arundelle diris Reg. 13
imprecationibus fuerant insecuti. E. ix.

Arundel
and his
men set
sail.

They are
overtaken
by a
tempest.

Post hæc ²evolūtis non multis horarum spatiis, cum ventus flavisset paulo turgidius, imperat Dominus Johannes ut omnes naves ingrediantur, et mandat naucleis ³ut, velis expansis et in altum deductis, committant navigia ventis. Nauta vero in cujus navem ipse Dominus Johannes concesserat, videlicet Robertus Rust de Blakeney, præsagus intemperiei futuræ, dissuadet ei se pro tunc mari committere, dicens tempestatem post modicum tempus affuturam, quæ et indubitatum ferret periculum, et forsitan naufragii causa foret. Ipse autem, quem “sua fata traherant,” aurem accommodare noluit verbis ejus, sed magis urgebat ad velificandum. Igitur nauta, cernens non posse persuaderi dicto Johanni ut remorari deberet, dat Neptuno naves, et in brevi ingreditur alta maris; et ut ita dicam; ⁴—“Postquam altum tenuere rates,” mox “venti, velut agmine facto,” “incubuerunt mari,” “cæruleus-que supra ⁵capita eorum imber astitit, noctem hyememque ferens, et inhorruit unda tenebris. Continuoque venti “volvunt mare, magnæque surgunt æquora; et dispersi “jactantur gurgite vasto. Involvere diem nimbi, et mox “humida cælum abstulit:” itaque ⁶cæcis ⁷“errant in undis,” “præsentemque eis intentant omnia mortem.” Et, quod ipsa morte terribilius est, ut ferunt, diabolica ⁸visio, sive ⁹species, apparuit inter eos, quæ visibiliter videbatur eorum perditioni, qui in navem dicti Johannis Arundelle concesserant, imminere. Quis clamor, quantus luctus, quales gemitus, quot lacrymæ, ¹⁰tunc inter mulieres, quæ vi vel sponte in naves ascenderant, ¹¹[fuerint, est narrare difficile, cum impulsu ventorum et fluctuum ascenderent] usque ad cælos, et descenderent usque ad abyssos; cum jam non mortis imaginem, sed ipsam mortem, præsentem cernerent, et continuo morti dari minime dubitarent. Quanta perturbatio mentisque trepidatio, corporisque

¹ *devota precans* in the printed texts.

² *evoluit* in orig., by inadvertence.

³ *ut* omitted in the printed texts.

⁴ An unskilful prose adaptation of Virgil's *Æneid*. i. 82-91, and iii. 192-200.

⁵ *eorum caput* in the printed texts.

⁶ *incertis* in the printed texts.

⁷ *errat* in the printed texts.

⁸ *vico* in orig., by inadvertence.

⁹ *spiritus* in the printed texts.

¹⁰ *sunt* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹¹ Omitted in orig. and in the printed texts, and supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; in transcribing from which, the scribe has omitted exactly two lines.

MS. Bibl. magnus remorsus, et anxietas conscientiae viros invasit, qui A.D. 1379.
 Reg. 13 pro explenda libidine mulieres ad pericula maris traxerant,
 E. ix. ipsi ¹optime referre noverint, qui, participes existentes tanti mali, quandoque Domino miserante, salutis portum contingere meruerunt.

Ideirco, quid ²inter hæc agerent dubitabant, cum hinc ventis They
 et procellis, illinc fluctibus et fœminarum clamoribus, urge- throw the
 rentur. Tentavit ergo primo alleviare vasa, projicientes ³vilia, women
 dehinc quæque pretiosa, si forte vel sic eis exsurgeret spes overboard,
 salutis. Sed cum ita non minus desperationem, sed potius to lighten
 augeri cernerent, refundunt causas infortunii in ipsas fœminas, the vessels.
 ac, in spiritu furoris, eisdem manibus quibus ante illas blande
 attractaverant, eisdem brachiis quibus eas libidinose demul-
 serant, arreptas in mare projiciunt; ad numerum, ut fertur,
 sexaginta fœminarum, piscibus et marinis belluis devorandas.
 Sed ita quidem non cessavit tempestas, sed exerevit per amplius,
 ut eunetis omnem spem adimeret mortis pericula evadendi.
 Cunque diebus aliquot atque noctibus, non tantum in mortis
 periculo quantum in mortis faucibus, non sine trepidatione
 maxima transegissent, tandem vidit quoddam littus, et quandam
 insulam, in regione Hiberniae, circa littus illud in fluctibus
 marinis sitam; unde momentaneo gaudio perfusus, Dominus
 Johannes Arundelle mox jubet ut nauta se transferant ad littus
 illud, si forte eis terram contingere donaretur. Nautis autem
 reluctantibus, et asserentibus in tantis turbinibus magis
 tutum fore maris alta tenere, quam vi ventorum illidi arena
 vel scopulis appropinquando terræ, irruit in eos dictus Johan-
 nes furibunde, et quosdam ex eis crudeliter, ut fertur,
 interfecit.

And at
 length
 made the
 coast of
 Ireland.

Robertus ⁴de Rust, cujus erat navis ipsa, timens etiam sibi
 de dicti Johannis violentia, promisit ⁵[se], si non desit gratia,
 navem impulsurum non procul a terra. Cui dictus ⁶Johannes;
 —“ Nonne conspicias illam insulam prope terram? Salvemur
 “ ⁷ad tempus in ea, ascendendo saltem in ipsam, et refocil-
 “ laudo membra nostra. Fortassis qui in terra sunt videbunt
 “ nos et nostræ miseriæ condolebunt, et victualia nobis ad-
 “ ferent, vel efferent ad terram suam, vel certe, quod grave

Speech
 made by
 Sir John
 Arundel.

¹ *opportune* in the printed texts.

² *interim agerent* in the printed texts.

³ *filia* in orig. ; by inadvertence.

⁴ *vero de Rust* in the printed texts; *vero Rust* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁶ *Dominus Johannes* in the printed texts.

⁷ These two words are omitted in the printed texts.

A.D. 1379. “ videtur, naufragos captivabunt. Esto captivamur ad tempus : MS. Bibl.
 “ minus grave est hoc quam in mari totiens ante mortem Reg. 13
 “ mori, et tandem mortem ¹dedecorosas evadere nullo modo E. ix.
 “ posse. Aut si inimici sunt qui in hac terra sunt, citius
 “ eligo per manus hostiles interfici, (forsitan cadaveri sepul-
 “ turam indulgebunt,) quam more pecoris marinis mergi
 “ fluctibus, et fieri pelagi monstribus cibis.” ²Cumque hæc

His ship is
 driven on
 the rocks.

audisset Robertus, præfatus navis rector, omni nisu elaboravit
 ut navem impelleret inter terram et prædictam insulam, spe-
 rans insulam posse protegere navem a ventis, et aestimans
 facilem fore ³ascensum in terram ; sed cum illie navis per-
 venisset, cernit scopulos miræ magnitudinis ex utraque parte,
 et se in medio subito constitutum. Qui mox more moritari
 in clamorem erupit, et sociis confessionem facere monuit, et
 quemlibet hortabatur se morti parare,—“ Quoniam,” inquit,
 “ jam nullus superest evadendi locus.” Cumque in tam
 horrendo periculo huc illucque per magnum tempus jactati
 fuissent, et navis illæsa scopulis jam undas admisisset, re-
 pente apparuit ascensus in insulam, sed arduus et difficilis
 propter scopulos et arenas. Nauta igitur, omnem vim exer-
 cens, impulit navem in arenam, ut vel sic saltem, fracta navi,
 daretur eis occasio evadendi. Et cum navem marinis fluctibus
 quantum possibile fuerat, expulisset, ipse primus in arenam
 exiit, deinde multi saltando post ipsum insulam præfatam
 sunt ingressi.

Arundel
 and his
 ship-mas-
 ter are
 drowned.

Demum Dominus Johannes Arundelle et ipse saltavit, et
 arenam attigit ; sed, ut videbatur, salutis suæ nimis securus
 fuit ; nam quasi tamen nihil metuendum existeret, in arena
 viva stans, cœpit ⁴aquas excutere vestimentis suis, quæ in
 navi aquis marinis fuerant madefacta. Quod cum vidisset
 memoratus Robertus Rust, pericula librans quæ nondum
 Johannes evaserat, descendit in arenam, et, arripens manum
 ejus, nitebatur secum trahere de statione periculosa ; sed dum
 alienæ saluti minus caute consulit, et suam ⁵negligit, vitam
 perdit. Revera dum nititur dictum Johannem secum trahere,
 mare undosum et inquietum, quippe quod tunc fluxit, in
 ulteriora fluctus dirigens, utrumque prostravit, et in regressu
 suo ambos ⁶[in] maris profundiora traxit ; et hic finis eorum.
 Armiger specialissimus Domini Johannis memorati, nomine
 N. Musard, vir inter magnos maximus et decentissimus, et

¹ *dedecorosas* in orig.

² *Cum hæc* in the printed texts.

³ *assensum* in orig.

⁴ *aquis* in orig. and Bibl. Reg. 13

E. ix.; *aquas* in the printed texts.

⁵ *negligeret* in the printed texts.

⁶ Supplied from the printed texts.

omitted in Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

inter omnes Anglicos audacissimus et fortissimus, qui et ipse A.D. 1379. saltaverat in arenam, et ¹manibus quendam scopulum detinuerat, alluvione maris, dum flueret, violenter avellitur ²ab ipsa petra, et longius in mari projicitur, et hac illaeque, modo supinus, modo resupinus, defertur, donec mare, fluxu eum ad scopulos illidendo, confregisset. Alter armiger, vocabulo "Denyok," similem finem sortitus est. Nobilissimus miles Dominus Thomas Banastre, Dominus N. Trumpington, et Dominus Thomas le Dale, dum saltant de navi, dum quisque contendit alium eurrendo praecedere, quilibet existit alterius impedimento; unde contigit, ut simili ascensu, sicut prius, mare, eos et plures alios rapiens, secum traheret in abyssum. Pauci qui evaserunt et in insulam attigerunt, paucos non habentes, ³aut si fortassis habebant quidam, tamen aquis erant pleni, unde abundantioris frigoris causa fuere, cum domos non invenissent ibidem, frigore moriebantur. Caeteri modo currendo, modo luctando, ⁴quoquo pacto frigus deludere contendebant, degentes etiam ibidem in magna miseria a die Jovis usque ad nonam Dominicæ subsequentis, qua hora, post mare sedatum, Hibernienses, ascensis naviculis, ad insulam navigarunt, et reductos ad terram exiliter refecerunt; fuerant enim pene inedia examinati.

His Esquires, and other men of high birth, experience the like fate.

The rest are rescued by the Irish.

Perdedit in dicta procella Dominus Johannes supradictus non solum vitam, sed omnem suppellectilem suam, et omnem apparatus, qui merito ornatum regium superaret. Habuit nempe quinquaginta duos pro proprio corpore novos apparatus, vel aureos vel aureo textos, ut ferunt; quos omnes mare absorbit, cum equis et dextrariis qui ad valorem decem mercarum taxabantur. Praeterea, viginti quinque naves aliae, quae secutae sunt eum cum hominibus et equis, aliisque divitiis, sorte consimili perierunt. Corpus ejusdem Domini Johannis, et eorum corpora qui eum eo similem experti sunt fortunam, ab hiis qui remanserant, post triduum sunt inventa, et in quadam abbatia in Hibernia tumulata.

Loss of twenty-five other ships.

The body of Sir John Arundel recovered.

Nota militia Domini Thomae Percy.

Dominus Thomas Percy et Dominus Hugo Calverlee, necnon Dominus Willelmus Elmham, et nonnulli alii, spatiose dis-

¹ *navis* in orig.; *navis quendam scapulum* in the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *et* in orig.; corrected from the

printed texts.

³ *an* in the printed texts.

⁴ *quo* in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1379. persi, sed tamen pelagi profunda ¹sulcantes, juxta meritum MS. Bibl.
sinceræ vitæ et bonæ fidei evadere meruerunt; apud quos illud Reg. 13
mirabile contigit. Cum Dominus Thomas Percy, post tantum E. ix.

Sir Thomas Percy engages and takes a Spanish ship. fragorem et horrendam mortis diutiuam expectationem, magis aptus fuisset ad refocillandum membra inedia, vigiliis, laboribus, et tot ærumnis, debilitata et fatigata, lecto vel molliori stramine, irruit repente super eum navis Hispanica, armatis onusta, qui putabatur eum levi negotio post tot infortunia superandum. Sed quid ageret tunc miles invictus, non opus extitit ²deliberatione; sed mox ubi nec locus nec tempus pro hujusmodi suppetebatur, intra se ³sensuit illud modicum vigoris et spiritus militaris quod remanserat, in hostes expendere, et sic saltem, si victoria negaretur, vitam honeste finire. Sed fortuna parti suæ, immo Deus, sibi suisque robur contulit et audaciam, et de inimicis victoriam gratiosam. Nec fuit conflictus iste momentaneus, vel cito pertransitus, sed per tres horas autem deditionem hostium continue perduravit. Igitur post mare sedatum, cum ipsa navi quam superatam ceperat, et captivis, rediit, ⁴reportando duplicem regioni lætitiā, de sua salute servata et de victoria prælibata. Qui mox, ut incolarum colloquio frui potuit, navem quam ceperat pro cautione posuit, acceptis a patriotis centum libris argenti. Cum quibus illico audacter ingreditur mare iterum, et cursum versus castellum de Brest, cujus erat concapitaneus cum Hugone Kalverlee, dirigit, ne locus ille, diutius ⁵capitaneo destitutus, ullum incurrat infortunium per manus hostiles; ad quem locum, Domino ducente, feliciter in brevi juxta vota pervenit.

He arrives safely at Brest.

Sir Hugh Calverley and Sir William Elmham also escape the tempest.

Ac non multum post hæc, Dominus Hugo Kalverlec et Dominus Willelmus Elmham, et quidam alii, diversa littora in Anglia et Hibernia attigerunt. Sed in hiis ⁶mirandum, quod cum cæteri vix vita salvata evadere potuerunt, Dominus Thomas Percy et Dominus Hugo Kalverlec nullum ex suis hominibus, sed nec equos quidem aliquos, perdidērunt. Iutueri libet in præfato negotio et evidentem vindictam divinæ severitatis et manifestam misericordiam Dominicæ pietatis. Sed ne judicemur odio vel favore prosequi, quorum infortunia vel fortunas declaravimus, istam materiam, conferendam ad quemcunque sensum placuerit, lectoris cōrelinquimus; hoc pro

¹ *suscitantes* in the printed texts.

² *de deliberatione* in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *sensuit* in orig.

⁴ *reparando* in the printed texts.

⁵ *capitaneus* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ Apparently written "*jurandum*" in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

certo adjicientes, quod, omni furo mentiendi, circumloquendi, A.D. 1379. excitandi, vel commovendi, ¹proposita, solidam veritatem, ut ab eis qui hiis omnibus interfuere didicimus, quibus nos non deceat describere, scripsimus universa.

Per idem tempus, Hispani et Gallici magnam vim navium ex universa Gallia, Hispania, Portugallia, et regionibus illis subjectis, congregaverant, ad impediendum nostrorum profectionem prædictam versus Britanniam, vel potius ad dimicandum contra nostrates, ut debilitatos, vel certe captos, desistere compellerent ab inceptis. Sed ne libertas eis accresceret gaudenti super nostris infortuniis, manum Domini super eos similem senserunt; et non tamen similem, sed multo, ut dicitur, graviolem. Nam et majorem numerum navium, et plures personas hominum, perdidit in procella superius memorata.

The Spanish and French ships suffer even greater disasters in the storm.

Transit annus iste frugifer et satis fructifer; Ecclesia Romanæ modo lætus, modo lugubris; Franciæ desidiosus, sed suspiciosus; Angliæ ²importunus, opportunus, propter eventus diversos, tam leves quam asperos; Britannia serenus et jocundus, propter receptionem domini naturalis; Flandriæ sollicitus et infamis, propter ejectionem Comitum; Scotia favorabilis, quia Borealiibus nostris fuit ~~infestus~~ propter pestem.

Anno Domini Incarnationis millesimo trecentesimo octogesimo, qui est annus regni Regis Ricardi, Secundi post Conquestum, tertius, hoc tempore, circa festum Natalis Domini, rediit a Calesia Dominus Willelmus de Monte Acuto, Comes Sarum, qui ~~analem~~ custodiam egerat illius villæ; cui subrogatur Dominus Johannes Deueros, miles ab antiquo exercitatus in armis.

The Earl of Salisbury returns from Calais.

Circa dies istos rediit de custodia villæ de Scherbourghe nobilis miles Dominus Johannes Harleston; cui successit ad custodiam diætæ villæ Dominus Willelmus Wyndeshore, miles strenuus.

Sir John Harleston returns from Cherbourg.

Parliamentum Londoni.

Isto anno, post Octavas Epiphaniæ coactum est Parliamentum Londoniis, quod usque caput Kalendarum Martii continue perduravit: in quo regni Communitas petiit aliquem ex Baronibus ordinari ad tutelam regiam, qui sciret ~~forinsecis~~ prudenter dare responsa, et esset maturus moribus, potens operibus,

Parliament at London. A Guardian for the King demanded by the Commons.

¹ Sic in orig., Bibl. Reg. 13 E. ix., intended for *postposito*, and the printed texts; probably ² Omitted in the printed texts.

A.D. 1330. tractabilis et discretus. Electus est ergo, eomuni sententia, MS. Bibl.
 Thomas Dominus Thomas Beauchamp Comes Warwici, ut jugiter cum Reg. 13
 Beauchamp, Rege moram traheret, et de thesauro regio quandam summam E. ix.
 Earl of pecuniæ pro labore, ut deuit, perciperet annuatim. De
 Warwick, putati vero fuerant ad idem negotium, anno præcedenti, eerti
 chosen, Episcopi, Comites, et Barones, cum Justiciariis et multis aliis,
 Guardian. qui ejus astarent Consilio commodisque vacarent. Qui omnes
 per annum maguam pecuniæ summam de Regis ærario ex-
 hauserunt. et nullum aut modicum fructum protulerunt; unde
 jam, ut diximus, Communitas unum petiit, amotis aliis, qui
 omnia et singula satis expleret quæ omnes antea perfecerant.
 In hoc etiam Parlamento, Dominus Ricardus Scrop cessit officio
 Cancellariae, et Archiepiscopus Cantuariensis, Magister Symon
 de Sudbury, contra gradum suæ dignitatis, ut plurimi conclama-
 bant, illi officio militaturus accessit; sed si ipse illud
 procuraverit, aut sponte susceperit, novit Deus.

entend on that office to serve it.

Processus contra Edmundum, Abbatem de Bury.

Enquiries directed by the Papal Court, as to whether Edmund de Brunfelde had been admitted Abbot of Bury. Ad istud etiam Parlamentum venerunt quidam a Romana Curia; non directe missi a Papa, sed a Cardinali de Agapito, ferentes secum ejusdem Cardinalis litteras. In quibus idem Cardinalis fatebatur Dominum Papam sibi mandasse, ut Archiepiscopo Cantuariensi, Capitulo Sancti Edmundi Regis de Bury, et Domini Papæ ¹Collectori, scriberet, et mandaret universis et singulis, ut, visis ejus litteris et intellectis, sine dilatione rescriberent singulas litteras, certificantes eum de statu Domini Edmundi de Brounfeld, ejus superius egi memoriam, si videlicet, acceptus in gratiam regiam, admissus fuisset ad possessionem pacificam Abbathie de Bury

Reason for such enquiry. Causa autem hujus missionis ista dicitur extitisse. Postquam dietus Edmundus de Brounfeld recessisset a Curia, ut Dominus Papa audivit et vidit tot litteras supplicatorias pro confirmatione electi de Bury, ac Regi regniue magnatibus displicere provisionem suam quam fecerat, conferendo ei dietam Abbathiam, mente turbatus est vehementer. Et revolvens in animo, quantum auxilium Rex eum magnatibus contra adversarium suum, Antipapam, conferre valeret, si eorum frueretur amicitia, et quanto detrimento foret eidem, si adversarentur, statuit came-raliter, non quidem dictum Edmundum deponere, sed, quia clericus et ejus creatura fuerat, ²ad quendam Episcopatum in

¹ *Collectorio* in the printed texts. | ² *a* in orig., by inadvertence.

MS. Bibl. Hibernia, tunc vacantem, transferre. Quod audiens supra nomi- A.D. 1350.
 Reg. 13 natus falsidicus, Magister Johannes Schipdam, confestim in
 E. ix. crastino, cum procuratores electi de Bury in Consistorio affu-
 issent coram Papa, et petissent confirmationem electi prædicti, Fraudulent
 adfuit ipse, allegans hoc nequaquam debere fieri, maxime quia allegations
 dictus Edmundus jam receptus esset in gratiam regiam, et made by
 Brunfelde's
 agents at
 the Roman
 Court.
 suis temporabilibus investitus. Quod ut probaret ita esse,
 introduxit quendam monachum Cisterciensem, et quendam
 presbyterum, qui paulo ante de Anglia venerant; quos et
 conduxit ut jurarent coram Papa, se pro certo seire Dominum
 Edmundum admissum in Regis gratiam; et non solum in gra-
 tiam, sed et ¹aceutum ad ejus familiare consilium, et suis tem-
 poralibus investitum. Ac ut majorem fidem facerent in
 præmissis, juraverunt se oculis suis vidisse eum, ante eorum
 egressum de Anglia, Londoniis nobiliter incedentem, ut tantum
 Abbatem deceit, stipatum magna caterva, præeuntibus cum
 bis senis armigeris in una secta. Quæ omnia procuratores
 electi constanter refellebant, asserentes hoc nullatenus ita esse.

Quapropter Dominus Papa distulit in causa procedere, donec Further
 alia certiora nova de ista materia ²percepisset. Et hæc, ut enquiries
 dixi, fuit causa quare dictus Cardinalis præfatus dicto modo directed
 scripsit. thereon.

³ *Rescriptum Archiepiscopi certificatorium Papæ.*

Archiepiscopus ergo Cantuariensis imprimis maturavit scri- Answer
 bere Domino Papæ, et eundem certificare super hiis quibus sent by the
 fuerat oneratus. Qui post præmissa verba subjectionis et Arch-
 reverentiæ debitæ, innuit se, ob Apostolicam reverentiam, bishop of
 instituisse penes Regem et proceres pro Edmundi prædicti deli- Canterbury
 beratione, et ut Edmundum ecclesiam, Papali sibi provisione in refer-
 collatam, pacifice ingredi paterentur. Sed post panca in re-
 progressu asseverat pro firmo, se ex responso regali ac regni thereto.
 procerum intellexisse, nunquam eos passuros ingressum Ed-
 mundi in Abbathiam de Burgo, sed nec egressum ejus a car-
 cere, timore vel interventu alicujus personæ, nisi solummodo
 contingat eos fleeti per ipsius Domini Papæ preces sollicitas
 et instantes. Explicat præterea, eum jus regium et regni con-
 suetudines talibus ab initio provisoribus contravenisse; et inter
 cætera deprecatur ut, temporis præsentis considerata malitia,

¹ *attractum* in the printed texts.

² *cepisset* in the printed texts.

³ *Rescriptio* in orig.

A.D. 1380. condescendat voluntati regiae, intuitu undecennique periculorum MS. Bibl.
Confirmation emergentium, electum de Bury, juxta Regis et magnatum Reg. 13
of election regni desiderium, confirmando. Hortatur præterea humilitate E. ix.
demanded qua concedet, ut nullius ercedat litteris, nullius fidem det ser-
in behalf of monibus, qui aliter scripto vel verbo suæ significabunt reveren-
the King's tia, quam ipse propriis litteris commendavit.¹
nominee.

A grant in
aid.

In eodem Parlamento concessum est ab Ecclesia una decima,
et a laicis una quintadecima, ad opus Regis, adjecta conditione
quod ab illo tempore, scilicet a Kalendis Martii usque ad festum
Sancti Michaelis, anno revoluti, aliud, non fieret Parliamentum:
sed conditio ista non servabatur, ut in sequentibus demonstra-
bimus.

Noted.

Nuptiae [Johannæ Courtenay].

Marriage
of Lady
Joanna
Courtenay,
the King's
sister, to
the Count
de Saint
Pol.

Bolesgne

Its unpopu-
larity.

Nuptiæ factæ sunt eodem anno, in Octavis Paschæ apud Wyndeshore, tubicinum et histrionum magna frequentia, in the presence
Francorum gaudio, nullius commodo, sed livore et odio pluri-
morum: siquidem Dominus Walleramus, Comes Sancti
Pauli, externus et alienigena, adamatus Dominae Johannæ beloved.
Courtenay, sorori Regis, in tantum ut nullius Anglici,
respectu illius, dignaretur amplexum, duxit, ut prædictum
est, eam supra memoratis loco et tempore in uxorem. Et quia
contra consilium matris suæ, quondam Principissæ, tunc matris
Regis, et omnium amicorum, eadem Johanna ista præsumpsit, decedit
ipsorum destituta subsidiis, merito et indignationem incurrit,
et de gente sua opprobrium non leviter transiturum. Rex
tamen, quia soror ejus erat, consilio eorum qui astabant ei,
contulit eis villam suam, et manerium, de Bifleet; ut videlicet Essex?
et illam honoraret, et Comitum animum suæ fidelitati magis, et
obsequiis, inelinaret.²

De Duello inter Johannem Anslee et Thomam Katrington.

Sir John
Annesley
accuses
Thomas
Katrington
of treason.

Res nova per hoc tempus in Anglia visa est, quæ, enim
magis insolita, tanto plures ad spectaculum sui traxit, propterea
quod natura humana gaudet non solum variis sed insuetis.
Miles quidam, nomine "Johannes Anneslee," in Parlamento

charging Thomas Jolliffe & French. Indeed - T. K. being overpowered & dying.
After this word, the following
passage is added in Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts—"Hæc
"tempore prædicti Parlamenti acta
"fuerunt."

² A long passage in Bibl. Reg. 13
E. ix. is omitted here.

³ quidem in orig. and the printed
texts.

M.S. Bibl. quod "Bonum" merito appellatur, tempore Domini Edwardi A.D. 1380.
 Reg. 13 Regis, Tertii post Conquæstum, Thomæ Katringtone armigero,
 E. ix. quondam Custodi castelli de Sancto Salvatore, quod recolendæ
 memoriæ Dominus Johannes Chaundos construxerat in Galliis,
 intra insulam de Constantin, imposuerat notam proditionis, eo
 quod dictum castellum, ut asseruit, venderat Gallicis pro
 inæstimabili summa pecuniæ, cum nec defensio sibi nec
 victualia defuissent: in qua causa, cum eodem armigero
 armorum lege obtulit se pugnaturum. Ad eum nanque,
 ratione uxoris suæ, cui debebatur hæreditas, tanquam proximæ
 de affinitate dicti Johannis Chaundos, dominium illius castri
 spectasset, si non proditiose alienatum fuisset commentis dicti
 Thomæ. Prædictus autem Thomas pro hac causa captus et Katring-
 incarcerationis fuit pro tunc; sed cito post, quando Duci licuit ton is im-
 quicquid libuit, dum Rex pater ejus in extremis agebat, prisoned.
 deliberatus est, interventu, ut dicitur, Domini de Latimer, cui But after-
 idem armiger in paco et in bello, in justis et in injustis, in wards libe-
 veris et in falsis, per ante militaverat. Nec potuit Johannes rated.
 Anneslee sui clamoris effectum per totum tempus sequens
 consequi usquo modo, quibusdam asserentibus contra jura
 regni foro aliquem de ipso regno pro ulla causa tali lege in
 regno pugnare. Obstabant quam maxime, qui simili nota
 percelli timebant; sed tandem coactis ¹juridicis et senioribus
 militibus regionis, diffinitum est pro causa extrinseca, sicuti The matter
 pro præsentī causa, quæ non infra regni limites orta est, e agreed to
 pro possessione rerum transmarinarum, bene licere quemquam be decided
 duello configere, si Constabulario et Marescallo regni per by duel.
 ante causa fuisset notificata, et in eorum præsentia duellum
 a partibus acceptatum.

Statuitur ergo dies belli, et interim præparantur duello ne- Preparations at
 cessaria in Curia apud Westmonasterium, limites videlicet, tions at
 quas "listas" vocant, de lignis fortissime fabrefactæ, tan- Westminster for the
 quam perpetuo duraturæ. Adveniente die præfixo, conveniunt duel.
 duello configere, si Constabulario et Marescallo regni per
 ante causa fuisset notificata, et in eorum præsentia duellum
 a partibus acceptatum.

¹ *viridicis* in the printed texts.

² *insueta* in orig. and Bibl. Reg.
 13 E. ix.; *insuetum* in the printed

texts.

³ *confluxerant* in the printed texts.

A.D. 1389. lator debet ingredi ¹primum locum, defensoris præstolaturus adfendendum. Deinde, post aliquam horam vocatus est armiger ad defendendum causam suam, tali forma;—"Thoma ²Katring-tone, defensor, compareas defensurus causam tuam, pro qua Dominus Johannes de Anneslee, miles et appellator, te publice et in scriptis appellavit." Hoc autem ³tertio voce præconis ⁴bellici factum fuit. Tertia vocatione completa, adest armiger, et ipse armatus, equitans dextrarium, stratum regaliter stramentis præferentibus arma dicti Thomæ. Qui mox, ut ad listas pervenit, descendit de equo, ne juxta consuetudines prælii Constabularius vendicaret eum, si limites fuisset ingressus. Sed nihil sibi ⁵valuit astutia sua; nam equus, juxta listas discurrens, aliquotiens totum caput et pectus iniecit ultra limites. Ob quam causam Constabularius, Dominus Thomas de Wodestoke, equum vendicavit, jurans se velle caput ejus habere, videlicet quantum inter listas de equo visum fuit; unde adjudicatus est ei equus. Sed hæc ⁶expost; jam ad formam duelli revertamur.

The Constable claims and obtains the defendant's horse.

The Articles of accusation read.

The defendant attempts to take exceptions; which the Duke of Lancaster refuses to allow.

Armigero itaque limites pedes ingresso, per Marescallum et Constabularium allata est indentura quondam eorum ipsis confecta, consensu et voluntate partium, in qua continebantur articuli depositi contra eum per militem adversarium; et in omni audientia legebantur. Armiger autem, quem conscientia stimulabat, nitelatur exceptiones facere, ut quoquo facto sua causa purior effici valisset. Dux vero Lancastriæ, cum vidisset eum tardare, et audisset eum exceptiones jam velle facere, publice juravit, nisi juxta conditiones duelli, et leges armorum, vellet admittere cuncta in indentura conscripta, quæ non sine ejus assensu confecta fuerant, quod mox tanquam prodicionis reus ad suspendendum traheretur. Quo facto, Dux multorum sibi conciliavit gratiam, et partem infamiæ suæ antiquæ ⁷detersit. At armiger, ut ista persensit, fatebatur se audere pugnare cum milite, non tantum in hiis casibus sed in omni casu mundi. Fidebat utique plus in robore fortitudinis suæ et favore amicorum, quam in causa quam susceperat defendendam. Erat enim magnus statura, eum miles inter mediocres minimus videretur; et habebat amicos potentissimos, Dominum de Latimer, Dominum de Basset, et plures alios, quorum nomina ⁸sup-

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *primo* in the printed texts.

² *de Katrington* in the printed texts.

³ *ter* in the printed texts.

⁴ *belli* in the printed texts.

⁵ *valet* in the printed texts.

⁶ *post* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ *abstersit* in the printed texts.

⁸ *supprimemus* in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. priminus ad cautelam; quorum interventu fulciri sperabat. si A.D. 1380. forte quiequam adversi passurus esset. Hujusemodi occasio-

nibus animatus, ingreditur locum pugnae, et praemisso ab adversario suo, milite, juramento, prout moris est, et ipse idem juravit andacter, videlicet, quod causa, in qua pugnat-
 Oath made by both combatants.
 urus erat, vera fuit, et quod non erat conscius ullius artis magicæ, per quam de adversario posset reportare victoriam; nec gestabat super se herbam, aut lapidem, nec experimenti genus, quibus solent malefici de hostibus triumphare.

Quibus paratis, et ab utroquo devote oratione fusa, pugnam ineunt; primo lanceis, deinde gladiis, postremo cultellis, rem agentes. Pugnatum est ergo diutius, donec omnia instrumenta bellica armigero subripiisset. Tandem armiger a milite virtuose prosternitur, et miles se preparat ad irruendum in eum; sed tamen, sudore decurrente per cassidem aliququaliter visu hebetatus, dum credit semetipsum projicere super eum, a latere corruit, armigero non appropinquans. Quod persentiens armiger, quanquam jam pene exanimis factus esset præ labore, se convertit ad militem,¹ [et, injecta manu super eum, semetipsum erigens super corpus militis, totum jecit; quo viso, diversi diversa loquebantur. Quidam asserabant jam militem] inferiore[m] existere, et ideo quantocius devincendum. Alii vero dicebant militem in proximo surrecturum, et victoriam de armigero habiturum. Interea Rex pacem clamari præcepit, et militem levare de terra. Quid multa? Mittuntur qui armigerum erigunt; sed eum pervenissent ad militem, rogavit eum instantia ut Dominus Rex permittat eum modo præfacto jacere, asserens sibi bene esse, et victoriam reportaturum, si armiger reponatur modo quo prius jacuit super eum.

Tandem eum miles non posset vota sua consequi in hac parte, permisit so levare de terra. Qui mox postquam levatus est, sine fuleimento cujusquam perrexit ad Regem alacriter: cum armiger, postquam levatus fuisset, sine sustentamento duorum hominum, nec stare, nec quoquam progredi, potuisset; et ideo deo depositus in cathedra, se dedit quieti. Miles igitur, cum auto Regem venisset, rogavit eum et proceres, ut sibi illam concederent gratiam, ut iterum in loco quo prius, posset reponi, et armiger super eum; persenserat enim armigerum jam pene ultimum flatum emissurum, præ nimietate² [et laboris] et caloris, et armorum ponderositate, quæ sibi vitales fere spiritus

¹ Omitted in orig. and in the printed texts: supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. In the printed texts the reading is, *inferiorem existentem*,

et ideo, etc.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1380. subripuerant. Rex vero et proceres, eum vidissent militem MS. Bibl.
 tam animose, tam vivide, bellum repetere, et insuper magnam Reg. 13
 summam auri offerre publice ut id posset effici, decreverunt E. ix.
 eum iterum reponendum, et armigerum super eum, modo uni-
 versaliter servato, quo jacuerant ante prostrati. Sed interim
 armiger, deficiente spiritu, repente de cathedra corruit quasi
 mortuus, inter astantium sibi manus. Accurrunt ergo multi,
 hominem vino perfundunt et aqua; sed nihil omnino profi-
 ciunt, donec, detractis armis et omnibus indumentis, ad corpus
 usque nudatus fuisset. Quod factum et militem victorem pro-
 bavit et armigerum esse victum. Post diutinam autem mor-
 ram, paululum revixit spiritus armigeri, et apertis oculis
 cœpit caput erigere, et terribiliter unumquemque respicere
 circumstantem: quod ut nunciatum est militi, accessit armatus,
 quippe qui nihil deposuerat armaturæ a pugnae principio, et
 alloquens eum, et proditorem et falsum appellans, quærit si
 iterum audcat duellum repetere. Illo vero nec sensum nec
 spiritum habente respondendi, clamatum est pugnam finitam,
 et ut quisque ad propria remearet. Armiger igitur, mox ut
 ad lectum delatus est, cœpit furere, et, in insania mentis per-
 severans, in crastinum, circa horam nonam, spiritum exhalavit.
 Actum est bellum præfatum septimo Idus Junii, communis
 vulgi gaudio, proditorum dolori.

Katrington
 is finally
 pronounced
 vanquished.

And dies
 on the
 morrow.

*Exercitus Anglicanus equitat per regnum Franciæ,
 nemine resistente.*

An army
 sent from
 England
 to succour
 the Duke
 of Bre-
 tagne,

Circa istos dies Rex Angliæ et ejus Consilium, validum
 conflantes exercitum, miserunt in succursum Ducis Britanniaë,
 qui pene ab omni spe exciderat resistendi ¹Gallias, postquam
 audisset videlicet Dominum Johannem de Arundelia et ejus
 exercitum in mari, ut prædiximus, expertos tam dira fata.
 Præfecti sunt autem huic exercitui Dominus Thomas de
 Wodestoke Comes Bokynghamiaë, Regis avunculus, Dominus
 Thomas Percy, frater Domini Henrici Percy Comititis North-
 umbriaë, Dominus Hugo Kalverlee, Dominus Robertus Knolles,
 Dominus de Basset, Dominus Johannes Harlestone, Dominus
 Willelmus de Wyndeshore, omnes profecto viri, quibus singulis
 merito exercitus quisque committi posset, præ sapientia, forti-
 tudine, et arte bellandi. Hii, ²quia tutum non erat directo
 cursu ab Anglia in Britanniam navigare, propter galleyas

¹ Gallias in orig. and the printed
 texts: corrected from Bibl. Reg. 13
 E. ix.

² qui in orig.; corrected from the
 printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

observantes maris semitas, et propter paucitatem navium, quæ A.D. 1380. *hath.*
non plures simul ex eis transvehere poterant, elegerunt a The Eng-
Doveria et Sandwico ad Calesiam copias transferre, et ita per lish army
omnem Franciam equitare, donec Britanniam pervenirent; ne passes by *max*
per longinquum mare sparsim trajecti, dispendia numeri way of
suorum hominum piratarum paterentur incursu. Calais in- *scattered after*
to Bre-
tagne.

Johannes Philipott, civis Londoniarum, in ista profectio-
laudem promeruit et honorem, qui et eis naves proprio labore Great ser-
conduxit, et gravatos ære alieno, propter longam juxta mare vices ren-
moram, ut assolet, præ expectatione navium aut ductorum, ab- dered to *not to happen*
solvit a debitis, creditoribus satisfaciens, ¹[et] cautiones suis the expedi-
dominis restituens; qui loricas, laminas, cassides, galeas, arcus, tion by *boards*
lanceas, et alia armaturæ genera, pro victualibus vadiaverant; John Treas-
quibus necesse fuerat vel non transire, pro defectu, ut ²præ- Philipot.
dicatur, armaturæ, præfato modo expositæ, vel certe incernes *harmes*
omnino proficisci. ³Accepi utique ab ore ejusdem Johannis *fine hand*
Philipott, quod mille loricas vel tunicas, quas vulgo "jukkes" *double*
vocant, redemerit de manibus creditorum. Profecti autem nos-

trates omnem Galliam circumequitando gyraverunt, patriam de- The Eng-
prædantes in vastitate hostili, villas et prædia succedentes, et lish lay
populum sine respectu ⁴misericiordiæ in ore gladii perimentes, waste the
donec ad confinia Britanniae pervenissent, nemine eorum ausus interven-
impedire præsumente, de tam famoso regno. Tantus utique ing dis-
terror ipsos Francos invasit ut in amplissimo regno, in quo tricts of
millo semper viri singulis ex Anglicano exercitu opponi potu- France.

erant, citius eligerent, moro fœminarum, latebras se occultando Abject fear
querere, quam glomeratim Anglicanis manipulis obviare. manifest
Tua by the *hard language*
sunt opera hæc, Christe, tua miracula, Jesu bone, cui potestas French. *by other*

est dimicare, seu vincere, in paucis æque ut in multis; qui *west*
tibi famulantibus inter confertissimos hostes tutum iter præbes,
et vindictam retribuis in hostes nostros; ⁵tu enim fecisti,
ut essent immobiles quasi lapis, donec pertransiret populus
tuus, Domine, exercitus Anglicanus, qui non in superbia et in
abusione regnum Franciæ subjugare laborant, sed in justitia
et aequitate, et innocentia Regis sui, justî heredis Francorum
regni, confisi:

Capitur navis Scotica.

Per istud tempus viri de villa de Hulle et de Novo Castro
super Tynam, communibus votis egressi, ad piratarum qui tum

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

² *dicatur* in the printed texts.

³ *Accepi* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *tū* in orig.

A.D. 1380. abundabant malitiam retundendam, fortuito cuidam navi de MS. Bibl.
 Capture of Scotia obviantes, cognito quod hostes essent in ¹ea, navem Reg. 13
 a Scottish invadunt hostiliter, et occisis vel captis qui in eam concesse- E. ix.
 ship by the runt, ratem pertrahunt ad partes suas, cum bonis ad valorem
 people of septem millium marcarum aestimatis. Nec mora, hujus eventu
 Hull and rei cognito, Comes Northumbriæ, Dominus ²Henricus Perey,
 Newcastle- citius advolat, et partem vel totum dictæ prædæ obtinere
 on-Tyne. cupiens, Regis nomine præcipit, ne distractionem rerum ip-
 The Earl of Nor- sius navis facere præsumant sine ejus conniventia quovismodo.
 thumber- At Boreales, mox spiritum habentes in naribus, prout moris
 land makes est illius gentis, satis incomposite, ore distorto, naribus præ
 a claim in furore vento repletis, turgide responderunt, cum summa indig-
 the King's natione latrantes, se mortis periculis obtulisse pro Regis
 name; but regnique commodis, et per magna dispendia hostium bona ab
 ineffectually. ipsorum manibus extorsisse; nec debere eos, qui tantum la-
 boraverant, ipsius arbitrio partes capere, sed potius ipsorum
 esset in divisione discretio, quorum fuerat in adeptione peri-
 culum; et ideo, quantocius jubent illum recedere, ne cogantur
 in illum arma vertere pro rebus propriis; pro quibus
 iterum se fatebantur citius dare discrimen magis æquanimiter
 quam sufferre in earum divisione ejus arbitrium, qui in earum
 adeptione minime laboravit. Comes, hæc audiens, quanquam
 sitiens avide bona præfata, iratus valde discessit, imaginaturus
 contra eos malum, quos scivit sibi nihil in hac parte velle
 deferre. Adquisivit ergo breviam ad capiendum eos, tanquam
 sibi, et per consequens Regi, rebelles, quippe qui vices Regis
 ibidem gerebat. Sed interim, nec ipse, nec viri de Novo Castro,
 qui maxime sibi restiterant, gavisus sunt de præda; quin potius
 a desiderio suo fraudati, et ridiculose delusi, abalienati sunt
 retrorsum, bonis prædictis ab eisdem abductis cautelose, et ad
 alias partes transvectis.

He obtains
 writs for
 seizure of
 the captors.

The ship is
 finally
 seized by
 one of the
 captors, and
 carried off
 to the town
 of Hull.

Occasio hujus facti fuit.—Quidam de villa de Hulle, qui, ut
 præmittitur, in dicta protectione socius laboris fuerat, et post-
 quam Comes præfatus, ut diximus, rerum divisionem petierat,
 nec obtinuerat, petiit a sociis sibi dari partes suas pro quibus
 laboraverat; timuit revera, si mora longior intercederet, quod
 nec ipse nec socii gavisuri essent bonis præfatis. Socii vero
 sui de Novo Castro et de convicinis locis responderunt, bona
 præfacta nondum partiri debere, præsertim cum nescirent
 quid Comes Northumbriæ contra ³eos imaginaturus esset.
 Altercantibus autem illis pro hac causa, et exorta rixa cum

¹ *cā* in orig.

² *Henrici* in orig.; by inadver-

tenec.

³ *cos* omitted in the printed texts.

M.S. Bibl. Reg. 13 E. ix. verbis, postremo negantibus viro de Hulle quicquam de praeda, A.D. 1380. recessit ad sua, et post paucos dies cum armata manu ex improvise adveniens, solvit navem cum bonis omnibus; et nullo audente resistere, revertitur ad villam de Hulle, infidis sociis spoliatis, et Comite supradicto a suo desiderio, cum sannis et cachinnis, excluso.

Hostes in Hibernia capiuntur.

In festo Sanctæ Margaretæ Virginis, Franci et Hispani qui maritima loca Angliæ multipliciter infestaverant, et naves plures rapuerant, dum consueta suæ nequitiae opera continuare contendunt, per viros de Occidentalibus partibus Angliæ, subito ¹super eos irruentes, coacti sunt quendam portum capere in Hibernia, vocatum "Kynsale" ab incolis; ubi, virtute et animositate Anglicorum et Hibernicorum, capti sunt duces eorum, videlicet Johannes de Verse, Admirallius et Capitaneus Franciæ, Johannes Perys de Verris, Johannes frater ejusdem, Gounsalue Martinus de Moterigo, Turgo Dominus de Morauntz, Dominus de Reyeh, Perys Martinus de Wermewe, Johannes Medite de Wermewe, ²Seynich de Weillale, ³Seniscallus de Wargario, Johannes ³Seniscallus de Scynt Andiro, Cornelius de Sancto Sebastiano, Paschalus de ⁴Byskey, Johannes Martynis Soporgerge de Sancto Sebastiano, et plures alii nominati, pluribus interfectis, quorum numerus se extendit ad quadringentos viros. Recepta sunt autem ibi vasa quæ ipsi nostratibus abstulerant, viginti etiam unum, majora et minora, cum quibusdam ⁵e vasis eorum, scilicet quatuor bargiis et uno balingario. Evaserunt nostrorum manus ex Hispaniis quatuor, nominati Martinus Grauntz, Johannes Peris Montago, Johannes Husch de Gytario, et Gressie ⁶de Sancto Sebastiano.

Capture of French and Spanish enemies at Kinsale.

Scoti capiunt Nundinas de Penreth.

Hac æstate, Scoti navem, de qua locuti sumus, captam esse dolentes, Northumbrensibus vices rependero studuerunt, et similia pro similibus machinari. Ingressi namque cum populosa multitudo gentis rabidæ fines nostros, gentes

The Scots ravage Westmoreland and Cumberland.

¹ per in orig.; corrected from the printed texts.

² Seymeh in the printed texts; Ceyniche in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Ceiniche in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Bykey in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ e omitted in the printed texts.

⁶ s de, in Bibl. Reg. 13 E. ix.; apparently for scilicet. The passage is evidently defective.

A.D. 1380. marorum et Cumbroꝝ invaserunt, spoliarunt, et oceiderunt, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
et, ultra progressi, de foresta de Ingelwode diversi generis animalia in Scotiam fugarunt, ad numerum, ut dieitur, quadraginta millium, ubique furentes, ubique cædentes, et quæ

They plun-
der Pen-
rith.

poterant flammis contradentes. Nee hiis contenti, nocte iter ingressi, furtive et repente super villam de Penreth irruunt, ubi tunc nundinæ celebrabantur multorum populorum frequentia,

But for-
bear to
attack
Carlisle.

¹[in] quo loco et occisis quamplurimis, multisque captis, euneticque fugatis reliquis, congregatas asportant divitias, quæ nimirum ejuslibet cupidissimi exereitus aviditatem explere potuerunt. Deinde per urbem redeuntes Karleolensem, eam invadere decreverunt; sed tamen fama territi, quod nocte præcedente pene innumerabiles de appendicibus Comitatus ad ejus defensionem occulte confluiscent, statuerunt quidem iter agendæ eirea civitatem ²prædæ, ne forte aliquo dolo circumventi, si ibi morari contingeret, partas manubias apud Penreth et in patria dimittere eogerentur: quod et factum est, sed tamen transeundo, per quosdam sagittarios Westmarorum et Cumbroꝝ, nonnullos ex suis amiserunt; unde contigit, ut cum metu prætereundo recederent festinanter, agentes tamen coram eis prædas captas, et in Scotiam traducementes.

And, after
experien-
cing some
loss, return
to Scot-
land.

The Earl
of North-
umber-
land is
forbidden
by the
King to
make re-
prisals.

Comes Northumbriæ pulsatus eorum injuriis, quippe cui amplius damni quam mille mereatus intulerant, dum ad arceendum eos, vel pro damnis damna parat reddere, per scriptum repente regium eis quisquam facere prohibetur. Unde eum festinatione veniens ad Consilium regale Londoniis, quærit quidnam hoc esse potest, quod inhibitu sit per Regis scriptum et regni resistere tam immanibus inimicis. Qui blande, mox accepto responso, et diem Marchiæ, quem annis singulis Angli simul tenent et Seoti, expectare jussus, recessit, nihil acturus usque ad diem præfinitum.

Villa Winchelse capitur.

Ravages
committed
on the sea-
coast by
the enemy.

Hac ipsa æstate galeæ jugi pervagatione per diversa littora plura damna patriæ irrogarunt. Nam vespiliones qui in eis erant, ubi eustodiam deesse conspexerunt, egressi prædas agebant impune multotiens, et quandoque etiam villas injeetis ^{set} flammis combusserunt; sed more mergorum, ubi aliquem ^{quæ} armatum advenire videbant, ad aquas præcipitanter ³corrue-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² prædas in orig. and Bibl. Reg.

13 E. ix.; prædæ in the printed texts.

³ cucurrerunt in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

runt. Quos aliquando fortuna nostris obtulit; unde contigit ut quandoque octoginta, quandoque centum, simul intercepti, antequam ad mare pervenire possent, sagittis perforati, remorari coacti sunt.

Inter quæ dedecorosa damna quæ patriæ intulerunt, villam de Wynchilsee ceperunt, et Abbatem de Bello, succursum eidem villæ præbere conantem, ad fugam eum suis omnibus compulerunt, capto quodam ex suis monachis, qui illuc cum cæteris armatus convenerat. Comes de Arundelia Ricardus, quem paternæ divitiæ et avita hæreditas sublimem effecerant, nihil horum minuere quovis pacto decernens, postposita pompa rei militaris et nominis, ne damna inferret claustris inexorabilibus, eum in partes suas prædicti nebulones ascenderent, cum notabili familia, sane incompetenti tali personæ, cum una lancea, ut usu vulgari loquor, egressus est, non ad terrendum hostes, sed eisdem præstandi animum ad vilipendendum Comitatus dignitatem et nobilitatem militiæ Anglicanæ; dum cernebant vel audirent quempiam e nobilioribus, ditioribus, et potioribus regionis, cum tantilla familia egressum, non in occursum prædonum, et ut patriæ spem resistendi pareret, sed potius, ut vulgo ferunt, metum ineuteret minoribus ipso sed melioribus; qui proculdubio eos satis viriliter arcuissent, si ipse timide non interposuisset manus suas.

A.D. 1380. Rattened

They take the town of Winchelsea.

Remissness, ^{had} need to or cowardice, of Richard, Earl of ^{unwieldy} Arundel. ^{clavities}

Thomas Helton a carcere liberatur.

Per idem tempus, Dominus Thomas ²[do] Heltone, pacta redemptione, a carcere liberatur in Aquitania; qui domum rediens obviavit Anglicano exercitui, quem supra diximus in Franciam destinatum pro succursu Ducis Britanniæ: quem omnes Domini cum summa jocunditate susceperunt, et per dies aliquot cum eis detinuerunt. Qui medio tempore moræ suæ plura salutis monita dedit eis, et eosdem instruxit do multis præcavendis periculis; quæ eis expost, ut apparuit, non parvo momento fuere.³

Sir Thomas de Helton ^{Edm.} is liberated.

remind

use

Crudelitas Comitæ Flandriæ.

Circa mensis Septembris initium, orta simultate inter Comitem Flandriæ et communes suos de Ypres et de Gandavo, committed

¹ *dum* in orig.; corrected from the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts. See

p. 542 *ante*, Note 3.

³ A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

A.D. 1350. dum Yprenses convenissent ad tractandum cum magnatibus MS. Bibl.
 upon the Comitibus, repente venit Comes inopinate cum magna armatorum Reg. 13
 people of multitudine, et irruit super cives Yprenses, et occidit ex eis E. ix.

by the
 Count
 of Flan-
 ders.

Comitis, repente venit Comes inopinate cum magna armatorum
 multitudine, et irruit super cives Yprenses, et occidit ex eis
 octo millia virorum, adorsus fortassis facinus in seipso acrius
 puniendum. Deinde juxta naturam sui erudelis animi, e vesti-
 gio eingit urbem Yprensem obsidione; quam captam, mox suc-
 cendit partem ex ea, partem, ad testimonium victoriæ suæ,
 intactam reliquit a flammis. Quadraginta vero de majoribus
 illius villæ decapitari præcepit, et totidem ad villam de Brugges
direxit, carcerali custodiæ deputandos. Quibus feraliter perpe-
 tratis, commune vulgus convocat, et se illorum fore dominum
 superbe pronunciat. Quapropter mandat, de cætero eaveant illi
 resistere, ne similem omnes pœnam incurrant, quam decapitados
 diximus excepisisse; sacramento affirmans, se vindicaturum in
 illos, si unquam sibi resistendum putaverint, ut in concives
 eorum ultus est, omnes generaliter plectendo sententia capitali.
 Præterea, ²cum pulsaretur clamoribus relictarum fœminarum,
 quarum maritos obtruncaverat, quærit quænam sint, vel quæ
 causa clamoris earum. Cumque didicisset has ³[esse] relictas
 virorum morte ⁴punitorum, mox, ut nihil plenæ deesset eru-
 delitati, et has deapitari præcepit, mandans ut suis mittantur
 maritis, ne diutius in viduitate detentæ cogantur prolixius
 inaniter lamentari.

He besieges
 Ghent, the
 people of
 which
 place defy
 him.

Quibus gestis, Gandavum cum centum millibus de plebe
 sua obsidione vallavit; nam et illam urbem subvertere cogi-
 tabat, non solum quia rebellem judicabat eandem, sed ideo
 maxime, quia Gandavenses villam de Dindermoun igni sue-
 cenderant, eo quod Comiti nimis favere visa fuit. Sed
 Gandavenses, nihil eum veriti, nec ejus exereitum metuentes,
 elevatis portis de suis cardinibus, et in medium forum villæ
 perlatis, latum iter sibi et suis, si intrare audeant, pate-
 faciunt.⁵

De Rege Franciæ.

Death of
 Charles V.,
 King of
 France.

Hac æstate Karolus, qui dictus est Rex Franciæ, qui et
 illud regnum post ⁶perjurium ocepavit injuste, maximus
 adversarius Regis Angliæ et Domini Urbani Papæ, concessit

¹ *ad octo* in the printed texts.

² *ad* in orig. ; by inadvertence.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
⁴ *punctorum* in the printed texts.

⁵ A long passage is omitted here,
 that appears in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Apparently written "*perturium*"
 in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

in fata; [a suis prius impotionatus, ut ferunt, satisque poeni-
tens de suscitacione belli injusti contra regnum Angliæ, et
adhæsiōe Antipapæ. Qui, cum consilio suorum procerum,
Ducem Burgundiæ, juniorem scilicet fratrem suum, constituit
regni Francorum rectorem, antequam moreretur, eique com-
mendavit parvuli filii sui omnisque domus suæ tutelam, eo
quod infantulus nondum aptus fuerat ad regnandum.

A.D. 1350. No
The duke of Burgun-
dy ap-
pointed
guardian of
his son.

Andegavensis autem Dux, major frater Karoli, post mortem
ejus, ægre ferens ¹juniorem fratrem sibi prælatum, (nam ad ip-
sum ratione ætatis spectasset, ut asseruit, regni tutela), cœpit
adversari manifeste sibi, adhærente suæ parti Domino de Clis-
son et nonnullis aliis de potentioribus regionis. Facta est dissen-
sio publica atque notoria inter eos, ita ut pene plus timerent

Jealousy
manifested
by his brother,
the
Duke of
Anjou.

invicem alterutram crudelitatem, quam nostri exercitus Angliæ,
qui tunc impune circum patrias equitabat ²eorum, potentiam
sive numerositatem. Dux tamen Burgundiæ, ut ostenderet se
idoneum regni Custodem, jam tunc cum fratre configere non
reputavit expeditis, quando cerneret nostrates circumquaque
patriotas perimere, patriam vastare tam flamma quam gladio:
quare collecta apud urbem de Troys, qua potuit, multitudine
de tota terra præter terras Andegavensis Ducis et Domini de

The Duke
of Burgun-
dy collect-
s a force to
meet the
English.

Clisson, quas scivit propter memoratam dissensionem sibi
parere nolle, ad numerum fere quatuor millium armatorum, et
de communi plebe magna multitudine, statuit nostratum impe-
dire viam, eos in itinere præveniēdo, ut quoquo pacto compel-
leret ad pugnandum. Quod ut nostris est compertum, decre-
verunt Francos præcedere sine mora, ne forte eis aliquod
impedimentum contingere posset, si Gallici eos præcessissent:
et factum est ita, collectique sunt nostri subito ante eos, non
modicum mirantibus ipsis, quo modo nostratibus ita cito ipso-
rum consilium innotuisset. Cumque certam nostri elegissent
stationem, ³et armatos statuissent ordinate et pulchre dispositos
per turmas suas, cariagium quoque, (quod ⁴"sarcinas" appel-
lamus) a tergo locassent, ecce! quidam ex Gallicis egressi sunt,
transgredientes quandam novam fossam, quam iidem Gallici
sibi fecerant pro sui exercitus majori tutamine, ad pugnandum
contra nostrates; quos illico, sine grandi negotio, quidam ⁵[e]
nostris fossam relinquere, et ad suos retrocedere, compulerunt,
obtentâ ex eis eadem fossa, et multis super eandem interfectis:

and a ph-
impediments
protection
The
French are
repulsed
near
Troys.

¹ *minorem* in the printed texts.

² *eorum* omitted in the printed texts.

³ *ut* in orig. and in the printed

texts: corrected from Bibl. 13 E. ix.

⁴ *sarcinas* in the printed texts.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

A.D. 1380. quod factum Gallicis mox pavorem incussit, adeo quidem grandem ut amplius dictam fossatam egredi non auderent. Cives autem urbis de Troys tantus metus invasit, ut sine mora, collectis quibusque de rebus pretiosissimis, ad partes alias pavidi transmigrarent: credebant namque nostros repente irruturos super eos et eorum urbem, quam rebantur nullo modo custodiri posse contra eos.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

The Eng-
lish move
on towards
Bretagne.

Nostrates vero, post prædictum certamen per aliquot horas expectantes in loco, cum nullum e Gallicis ulterius eos infestaro vel impetere velle percepissent, sine magno damno cum victoriæ gloria recesserunt, diutius ibidem immorari caventes; immo quam maxime, quia nesciebant qualiter res cum Duce Britanniae, in cujus adiutorium missi fuerant, se haberent; quanquam fortassis, si ¹ post prædictum conflictum vel Francos impetere vel dictam urbem invadere decrevissent, magnam eisdem commodum excrevisset tali facto. Sed amor Ducis, et ² invictum mandatum quod acceperant ad festinandum ad succursum suum, eos a tali proposito averterunt; qui tamen tam periculosa itinera peragrasse, tam confertos hostes et loca hostilia penetrasse, tantos labores non consummasse sed inchoasse, in adventu et approximatione Britanniae cognoverunt.

secured
my union

begin
Equivocal
conduct
of the
Duke of
Bretagne.

Enimvero Dux, cujus amoris intuitu hæc omnia ³ tentavere, vel inductus metu vel allectus mercede, in partem consenserat adversam per ante, ^{as} ut multis constaret sanioris capitis, cum magis timore quam amore Anglicis videtur impendere gratiam vel favorem; si tamen "gratia" sive "favor" sunt dicenda, quæ vel ab invito vel coacto quovis pacto extorquentur. Jam nunc vel sero saltem cognoscere possunt Anglici suam protervam et indisciplinatum imprudentiam, et stultitiam infrænablem, qui, ³ omni credentes spiritui, sensum, vires suas, atque substantiam, in omnem ventum dispergentes, et velut metuentes ne terra sua habitatores ejus devoret, eosdem emittunt, qui defensio, protectio, et juvamen esse possent, in mari vel peregrinis regionibus consumendos. Et dum magis cavent alienis periculis, ipsi jacturam irrecoverabilem patiuntur, et periculis se exponunt, ipsorum more qui, vitantes Scyllæam voraginem, in Charybdim impingunt.

thickly set

gone this

away by
edings

destroyed

whirlpool

¹ *potest conflictum*, in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² Sic in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; perhaps an error for "*strictum*."

³ *tempture* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *videntur* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *omnium* in the printed texts.

MS. Bibl
Reg. 13
E. ix.

Quis enarraro poterit quanta dispendia, quantos luctus, A.D. 1380. mors Domini Johannis de Arundelia, et nobilium perditio qui cum eo similem sensere fortunam, invexit incolis Anglicanis? Quæ plaga regionis, quæ provincia, quæ civitas sive villa, quenquam non amisit in illa infausta expeditione, in quam de toto regno valentiores convenere? Puto nullus aut rarus angulus in tota terra vacavit a luctu; ubi non mater filium, vel uxor maritum, aut quis affinem vel cognatum in ipso naufragio se doluit amisso. De substantia rerum pretiosarum amissarum, sino pecunia qua pauperes apporiatii sunt et terra depauperata, pro illius exercitus exhibitione, silendum existimavi; cum anima sit plus quam esca, et corpus quam vestimentum, cum insanabilis sit plaga terræ tot fortibus morte percussis, tam generosis perditis, tam probis submersis. Et tamen, hiis omnibus non obstantibus, adhuc insensata patria iterum militiam legere, iterum expensas pararo, iterum optimos et probatissimos regionis dubiis fatis committere, non veretur. Ecce enim! in expeditionem Britannicam emittitur simul fere tota nobilitas, ¹[et] ad hostes manifestos et publicos, privatos et dubios, destinatur; quæ si non magis divina cura quam patriæ suæ fide fota fuisset, forsitan nunquam patriam revidisset; presertim cum hinc Galliæ, certi hostes, illinc Britones, dubii vel occulti, in circuitu eorum constituti, dolos et malitiam, insidias et fraudem, jugiter meditantes, eos quovis pacto prodere vel circumveniro tentabant. Nam quotiens a Francis, dum per totum regnum Francorum andacter equitabant, dum vastabant patrias flammis atque ferro, dum quicquid libuit pro voluntate, in ipso itinere versus Britanniam, disponebant, ibidem insidiæ sunt occultas et manifestas sunt perpassi, dicere longum foret.

Losses suffered by the English in his cause.

Novissimo Britanniam subintrantes, et cuncta reperientes ibi confusa, Ducem dubium, et instabilem, et nutantem, incolas perfidos et fraudulentos, quis diffidere poterit, eos in maximis periculis constitutos? Et quod magis est hiis omnibus, suæ gentis propriæ perpassi prodicionem, dum mox, ut terram Angliæ sunt egressi, derelicti velut mortuus a corde, e vestigio pacta contraeta, promissiones infectæ, et pene omnis spes auxilii est subtracta. Unde nisi Dominus ²custodivit eos propter vitæ munditiam, cordis innocentiam, quibus effulsero qui ductores fuerunt hujus exercitus, nunquam terram propriam reintrassent. Nempe campi-ductores hujus turbæ, non, ut plerique ceteri qui duces anto eos fuere, patriam passi sunt

Hardships endured by the English army.

Exemplary conduct of the troops.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² *custodivisset* in the printed texts.

A.D. 1330. deprædari propriam ¹ in egressu suo, non maledictiones pauperum incolarum plebem ad proelia processuram ² siverunt promereri, sed potius quicquid favorem, gratiam, benevolentiam totius populi invitaret in terra, antequam ingrederentur maris alta, agere studuerunt. In Franciâ quoque constituti, cum pene per totum regnum Franciæ ipsi, invitis Gallieis, illæsi transissent, adeo ut nullum e suis per totum illud iter perdidissent, in tanta felicitate nullatenus oblitum sunt Dei sui, sed Regi et proceribus, et omnibus religiosis Angliæ, preces devotissimas litteraliter direxere, ut orationes continuare, processiones pro eisdem facere, et alia pietatis opera exercere, dignarentur. Contigit ergo, ut felici fine, ³ quanquam in propria regione, quamvis in terra hostili, insidias paterentur, benedictus Deus, cui placere comprobata sunt ipsorum opera, cuncta conclusit, et ad propria eum salute, eum honore, gratiose reduxit.

Final safety of the expedition.

Immediately on their arrival, the Duke of Bretagne takes measures for the departure of English.

Et quidem fuit ipsorum gratiosa regressio, qui ubi amicos reperisse initio putavere, hostes familiares, Britones videlicet, repererunt. Ipse etenim Dux Britanniarum, pro cuius amore, ut præmisimus, Angliâ tot valentes amisit et nobiles; pro quo, illis omnibus non obstantibus, isti tam periculosa itinera transierunt, ut opem ferrent eidem; in ipsorum adventu, mox ut ad eum pervenire, colloquio cum illis habito, de eorum recessu, non de mora, tractare curavit. Cujus inconstantiam ipsi mente librantes, et pericula quæ eis parabantur prævidentes, (nam per certos viros partis adversæ, qui eosdem ⁴ nimio diligebant amore, præmuniti, nisi cautius, et citius, atque subtilius, sibi providerent, quod universi, prodicione mediante, vel interirent, vel saltem ⁵ vivi hostibus traderentur), oblatum ab eodem Duce aurum non modicum, ea conditione ut recederent, susceperunt; et ita, Deo volente et eos dextra sua protegente, ad propria sunt reversi, sine suo vel suorum damno vel læsione, excepto quod equos omnes vel in mari redeundo, vel in Britannia, perdiderunt; et præter illud, quod in obsidione quam fecere frustra circa Maumentensium civitatem, nonnullos valentes amisere: inter quos, nobilissimum militem Dominum Hugonem Tyrelli, viderunt iniquis fatibus succumbere; a quodam balistario trajectum ⁶ fuit.

household

qy b

Nantes

Sir Hugh Tyrell slain.

¹ *ingressu suo* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *fuert* in orig.; corrected from the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *immo* in orig.; *imo* in the printed

texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *vi* in the printed texts.

⁶ *caput*, in place of *fuit*, in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *fuit* and *caput* omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

*Coronatio Regis Franciæ, et Tumultuatio Communium
Parisiensium.*

Hoc anno, mense Novembris, coronatus est filius Karoli, quon- A.D. 1380.
dam Regis Francorum, in Regem, ¹ parvulus admodum, videlicet Coronation
decem aut undecim annorum. Post cujus Coronationis exacta of Charles
celebria, cum universa fere nobilitas regni Franciæ Parisius VI. King
convenisset, repente orta est seditio magna communis vulgi et of France.
tumultus; et murmur magnum exerevit inter proceres, eo quod Tumult at
totiens non tam apporriasset, quam despoliasset, patriam diver- Paris, and
sis taxis, quas "gabelas" appellant; jam exhibitas galliariis contra
et nautis, qui nihil commodi regni contulerunt, jam diversis grievances
exteris, qui eos tutarentur et Anglis officerent, qui nihil of the
fecerunt, jam dominis et regni proceribus, qui eos protegerent, Commons
sed in vanum; nam ipsi proceres, qui cis defensio fuisse declared.
debuerant, et ipsi patronis opus habebant, cum cernerent defend
exercitum Anglicanum per totum regnum equitare, flammis et do have
ferro quæque vastare, et nullum e suis non ² tantum eisdem se not merely
obviare, sed nec quidem respicere ausum, sed quemlibet, more but each
feminarum, vel in urbibus vel castellis occultare. Quare
pudendum fore dominis assercbant, quod in tanto regno, ubi
tot nobiles, tot magnates, tot milites, tot bellici, esse debuerant,
ut merito contra quemlibet de exereitu Anglicano decem de
facili producere potuissent, quod nullus ex omnibus pro regno
auderet se opponere, vel pro plebe. Pudendum insuper esse
dicebant, quod pulchris pollicitationibus totiens populum falso
circumvenissent, promittendo, si jam et jam tantum solvissent, promises
se Angliam subjugaturos, si modo ² tantum pendidissent, pacem how's then again
habitueros, et nullum ipsorum verum verbum stetisse; quin pay
etiam, ³ nunc Anglos in medium eorum convenisse, et Francos
meticulose domi residere, nihil omnino patriæ providere, sed
et universa Anglorum direptioni derelinqui. Quapropter scirent, in
proculdubio plebem nullatenus velle vel taxari vel taxationibus not
acquiescere; quin potius, relictis suo Rege et proceribus, qui
continue eorum apporiationi studebant, ad Anglos se conferre,
quos seiverunt magis plaide dominaturos super eos quam
Gallicos suos dominos naturales. Et talia conclamantes, vix
manus poterant continere, quin in quosdam regios familiares
et consiliarios injicerent manus suas. Dnes igitur et magna-
tes, eernentes populum exacerbatum, viam sibi timentes inferri,
The multi-
tude is with
difficulty
appeased,

¹ aut admodum videlicet in orig.;
ætatibus videlicet in the printed texts.
Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² tamen in the printed texts.

³ tunc in Camden's text.

A.D. 1380. plebem eum omni mansuetudine ^{soothed} demulcentes, vix ad horam ^{at present} MS. Bihl.
for the sedare vel compeseere potuerunt. ^{allay} Reg. 13
moment. Igitur Rex et regni majores in quendam locum munitum se E. ix.
The King eoutulerunt, facientes illud Poetæ consilium:—

"Dum furor in cursu est, eurrenti eede furori;"
place. ibidem rerum eventum ^{await} præstolaturi. Plebs vero, sequenti
Excesses nocte eum furoris continuatione progrediens, domum ejusdam
committed by the multitude. ex majoribus civitatis, ejus consiliis imputabant se totiens
taxis vexatos fuisse, funditus diruerunt, et omnia ubique urbis
loca perlustrantes, quotquot ex Januensibus galeariis reperire
poterant, immisericorditer trucidarunt; quoniam, ut ipsi asse-
rebant, pene exhauseraut sine fructu totam pecuniam regionis. ^{transacting any business}
Et revera gaudis fuit summa, quam cotidie receperunt, quæ
nimium exerevit per dies singulos ad ^{seventy} septingentas quinquaginta
libras, quæ per æquales portiones viginti quinque galeis
dividebantur; et quidem per tempus prolixum, ab initio mensis
Maii, quo mense primo galeæ audent Occiduum sulcare
oceanum, usque ad finem ^{second} mensis Augusti, post quem perti-
meseunt in nostro mari, propter procellas et turbines, immorari.

Profectio Ducis versus Scotiam, et depauperatio regni.

The Duke of Lancas-ter pro-ceeds against the Scots. Dux Lancastriæ Johannes, sæpius nominatus, per hoc tempus
ad infestandum Seotos perfidos et rebelles, mittitur in partes
Boreales, cum decentissima satis turba, ad exturbandum, si
expediret, totum regnum Seotorum. Occasio profectionis istius
extitit Seotorum irruptio turbulenta, dum, ut præmittitur, satis
inhumane partes Cumbrorum et Westmarorum, uenon villam
de Penreth, hostiliter invasissent. Sed quid Dux ibidem
tractavit, quam fructuosa ejus profectio fuerit, conjicere poteris
^{previous} ex universis ^{four} [suis] profectionibus anteactis; nam Seoti,
versipelles et falsi, post ejus tractatum, (licet elaborasset
pro pace, tam illorum quam ^{four} nostra quam maxime,) plura
damna irrecuperabilia regno Angliæ irrogarunt. Nam, ut
prætermittamus plurima, Seoti nos non solum deceperunt sed
deriserunt. ^{negotiations}

Hardships inflicted on the Northumbrians. Eo tempore vastata fuit pene provincia Northumbrorum
nostri exercitus hospitacione; in tantum, ut provinciales jura-
mento firmarent, magis æquanimiter adventum Seotieani exer-

¹ septingentes in orig.

² mensis omitted in Camden's text.

³ pro in orig.; corrected from

the printed texts.

⁴ Supplied from Bihl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁵ nostratum in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

citius pertulisse, quibus legaliter sive licite poterant restituisse, A.D. 1380. quam Anglorum adventantium ea vice, de quibus, reverentia by the cognitionis et patriæ, neenon metu legum, non poterant presence of the English army. *aserge* vindicari. Post idcirco apporiatam patriam, post expensam incredibilem auri summam, videlicet undecim millium marcarum per ante collectarum de communi plebe, reversus est exercitus, nil boni reportans patriæ, præter equos quos susceperat ad usus proprios, comparatos a Scotis ea vice in this wise

Litteræ repertæ contra Radulphum de Ferrariis.

Hiis diebus, quos inanes duxit nostra militia, quidam pauper Certain inventas litteras quasdam sigillatas attulit Johanni Philipott; treasonable qui, convocatis sociis civibus, unam aperiens, patriæ prodicionem letters legit in ea, et, sigillo exteriori inspecto, cognovit fore sigillum traced to Radulphi de Ferrariis militis, qui inter regios consiliarios fere Ralph de Ferrers. tenuit primum locum; moxque alias quatuor litteras, eodem firmatas, primo regni Cancellario, deinde Regi, desert. Quibus inspectionis, et signo Radulphi cognito, neenon considerato quibus *consideration also being taken* personis directæ fuissent, Rex, Regisque quod pro tunc aderat Consilium, plurimum admirati sunt; et eo præcipue quod miles is ordered tam senex, in quo etiam magna spes patriæ sita fuit, prodicionibus inserviret. Namque directa erat una ex ipsis sealed Bartrando Cleykyn, alia Bruero de la River et Franciæ Camberlano, una vero Domino de ¹ Clysson, et una patrono galeyarum et duci Francorum et Hispanorum exercitus; qui eodem tempore per diversa loca maritima remigantes, plurima *sealing happened* damna patriæ inferebant. Continebant adeo profunda Regis et regni consilia, ut nulli veniret in dubium ² alium quam Radulphum Ferrers, vel talem, qui privato Regis Consilio assistebat, potuisset vel imaginasse, vel scivisse, vel talia *reveal* denudasse.

Igitur, cum summa festinatione missi sunt quidam milites, cum dicto Johanne Philipott, ad Ducem, qui tunc (ut prædiximus) ad tractandum cum Scotis in partes concesserat Boreales, cum quo etiam et Radulphus de Ferrariis eadem tempestate fuit: sigilli vero impressionibus Duci secrete monstratis, vocatus est Radulphus de Ferrariis, et sigillum proprium monstrare jussus. Collatione ita facta impressionum, compertum est nihil omnino differre: ad cumulum etiam majoris suspicionis, fatebatur idem Radulphus se nulli commisisse sui sigilli custodiam per tres annos anteactos; unde ³ visus fuit *said*

by the presence of the English army.

Certain treasonable letters traced to Ralph de Ferrers.

consideration also being taken is ordered

sealing happened

He is compassed with the crime, and imprisoned.

¹ Glysson in orig.; corrected from the printed texts.

² aliud in orig.; corrected from

the printed texts.

³ visum in the printed texts.

A.D. 1380. ^{Duke}hiis qui tunc aderant, satis manifeste convictus. Præcepit MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 An encour- cum Dux arrestari, et in castello Dunelmensi servari; ¹reversis-
 aging que ad Regem, quos diximus hac de causa Ducem petisse,
 message is missa sunt ad eum verba consolatoria, mandantia ne concide-
 sent to him. ret in hoc casu vultus ejus, sed esset forti animo, sciens pro
 For which the Duke certo se nulla damna passurum pro præmissis. Unde mox, ut
 of Lances- talia plebi fuere cognita, contra Ducem multa dixerunt verba
 ter is acerba plena contumelia. Sed qualiter idem Radulphus
 censured. evaserit, sequens, quod scripturus sum, Parliamentum declara-
 bit. Idem Radulphus de Ferrariis ²per Barones quatuor, qui
^{failed}Parlamento proximo interfutere, manu captus est, donec per
 magis evidentes rationes suam innocentiam declarasset.

Comes Sancti Pauli ejicitur.

The Count Comes Sancti Pauli Wallerannus, qui cum conjuge sua
 de Saint Johanna Courtenay, sorore Domini Regis Angliæ, paulo ante
 Pol is egressus est de terra, vel, ut verius asseritur, expulsus est in
 covertly propriam regionem propter sua facinora, sine strepitu tamen,
 expelled ne persona regia dehonestari potuisset per eum qui tam
 from Eng- ³arta affinitate eidem conjunctus fuerat; mox ut aerem attraxit
 land. proprium, more gentis suæ, prodere voluit se non ex corde
 cum Anglicis ambulasse, sed fide potius et dolose. Revera
 uacta mox opportunitate, ut pervenit ad propria, magnates
 Francorum adiit, qui novo Regi astiterunt, filio scilicet Karoli
 He joins supradicti, qui ejus negotia Regi Regisque Consilio promo-
 the King of verent: nec mora, gratanter ab universis admissus, Regis
 France; Camerarius est effectus, factusque est adversarius publicus,
 and is made Chamber- ita ut cunctis constaret Anglos ex eo fovisse ⁴cocticum.
 lain. ^{heard} ^{cocticum}

Flandrenses faciunt pacem.

The people Flandrenses videlicet de Gandavo post multa ac damnosa
 of Ghent litigia, post diutinam obsidionem, sed inanem, post cædes ac
 make mortes quibus ⁵affecti sunt, et patriotas ex parte Comitibus
 peace, for affecerunt, quibus et superiorem manum continue reportarunt,
 the Count id Comite postulante et obsidionem dissolvente, pacem fecere
 of Flan- cum eodem; sed modico tempore duraturam.⁶
 ders, ^{gained}

¹ *reversusque* in orig.; corrected from the printed texts.

² *et* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *ante* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *serpentem* in the printed texts.

⁵ *effecti* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ A passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

Chas. Aug. sage Duke of Lancaster

Parliamentum apud Northampton.

Nov 11te

MS. Bibl. Circa festum Sancti Martini, ^{instance} nutu quorundam consiliariorum, A.D. 1380.
Reg. 13 contra voluntatem, et citra consensum, pene cunctorum regni
E. ix. magnatum, et præcipue contra voluntatem Londoniensium,

approach
revenge
A Parliament held at Northampton; against the wishes of the citizens of London.
omnibus magis grave quod contra hyemem et in tali loco fuit celebrandum, ubi nec ¹ copia focalis facile potuit reperiri, nec hospitia apta tantæ turbæ. Causa vero, quare prædicti consilarii ibidem Parliamentum esse constituere, fuit appetitus ultionis, quam sumere ² antehabuerunt de Johanne Kyrkeby, qui fuerat interfector ipsius Jammensis mercatoris, de quo supra tetigimus in hoc libro. Revera consideraverunt animositatem Londoniensium, cogitaveruntque, prout erat futurum, si Londoniis Parliamentum fieret, nequaquam Londonienses passuros eundem J. Kyrkeby pro occisione prædicti Jammensis morte puniri; quin potius, si talia Londoniis tentare conarentur, sibi nec periculum imminere. ^{run} ^{Chas. Aug. sage}

Unde, præhabito secum consilio, ut præmisimus, Northamptoniæ Parliamentum fieri procurarunt; in quo nimirum Parlamento, ³ et trahi et suspendi fecerunt eundem Kyrkeby, Londoniensibus universa cernentibus; et novam taxam ad opus Regis, et eorum præcipue qui nuper, cum Domino Thoma de Wodestoke, per Franciam in Britanniam Armoriceam missi sunt, coegerunt exigi; scilicet de quolibet sacerdote religioso dimidiam marcam, et tantum de unaquaque fœmina religiosa; de sacerdotibus quoque secularibus tantum, et ex singulis capitibus regionis, virorum scilicet conjugatorum et non conjugatorum, ac etiam mulierum, duodecim denarios, non sine diris imprecationibus levare fecerunt; quod quidem factum causa fuit inauditi mali in terra, ut ex posteris elucescet.

John de Kyrkeby executed for the murder of the Genoese Merchant. A new tax levied, The cause of unheard-of misfortunes.

Novus annus.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo octo- A.D. 1381.
gesimo primo, qui est annus regni Regis Ricardi, a Conquestu Sir Robert Secundi, quartus, post festi Natalis Domini gaudia celebrata, Hales appointed
coactum est Consilium Londoniis, in quo absolutus est ab officio Thesaurarii Dominus Thomas Brantingham, Episcopus Treasurer.

¹ copiam . . . reperire in the printed texts.

² *avebant* in the printed texts.

³ *et* omitted in the printed texts.

A.D. 1381. ¹ Exoniæ, et subrogatus est Dominus Robertus Hales, Magister MS. Bibl. Hospitalis, miles in primis magnanimus atque strenuus, sed Reg. 13 E. ix. qui non placeret communitati.

Carracks arrive at Southampton, laden with spices and wines.

Circa præsens tempus advectæ sunt ² trieres Southamptoniam, quas "caricas" alii vocare solent, refertæ multi generis speciebus et vinis, aliisque divitiis, quæ non modicum profuerunt incolis universæ terræ tempore Quadragesimali. *Lent.*

Deliramenta Johannis Wickliff.

Doctrines promulgated by John Wickliff.

Eodem tempore, ipse vetus hypocrita, angelus Sathanae, Antichristi præambulus, non nominandus "Joannes Wieliffe," vel potius ³ "Wykebeleve," ⁴ hæreticus, sua deliramenta continuans, visus est absorbere Jordanem, et omnes Christianos mergere in abyssum: reassumens quidem damnatas opiniones Berengarii et Oklefe, astruere laboravit, post consecrationem in Missa a sacerdote factam, remanere ibidem verum panem et vinum, ut fuere per prius, Christum ibidem, ut ubique, assistere, sed *was* specialius, et non plus valere panem illum quam alium, nisi solum propter benedictionem a sacerdote datam. Quinimmo si ibi esset Corpus Christi, asseveravit in fractione se posse frangere collum Dei sui. Affirmavit præterea Christianos errare in veneratione illius Sacramenti, quod panem esse dicebat et rem inanimatam; et potius venerandum esse bufonem, vel quodlibet animatum, quam illud, quia multo præstantiorem esse fatebatur rem animatam quam quæ cerebat anima: *was* *lacked* et talia delirando multos seduxit in eundem errorem.

Factum horribile Militis de Corpore Christi.

Profanity committed by a certain Knight of Wiltshire.

Unde quidam miles de Comitatu Wyltesiriæ, juxta Saresburiam, nomine et cognomine "Laurentius de Sancto Martino," non dissimiliter seductus, cum instante festo Paschæ vivificum Sacramentum sumere debuisset, petiit a sacerdote suo, ut in Vigilia ipsius festi sibi daret Communionem Sanctam; qui juxta vota, post Missarum solemniam, obtulit quod petebat. Miles vero, post datam a sacerdote hostiam, illam manu recepit, et continuo surgens, ad domum suam, portans Corpus

¹ *Oconia* in orig.; corrected from the printed texts.

² *tyeres* in orig., *tieres* in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Wikebeleue* in Bibl. Reg. 13 E.

ix.; *Wickebeleue* in the printed texts.

⁴ *ne hereticus* in orig.; the scribe having probably mistaken the last syllable of the preceding word in Bibl. Reg. 13 E. ix., which stands by itself, for an independent word.

MS. Bibl. Dominicum, properavit. Sacerdos igitur, præter solitum videns A.D. 1381.
 Reg. 13 militem delirare, et ¹[ipse] mox insequitur, clamans et adjurans
 E. ix. ne tantam injuriam faciat sacramento, sed illud sibi resti-
 tuat, vel Christianorum more honorifice tractet et sumat:

sed nihil omnino preces illius proficere, vel clamores, quin miles illud, excluso presbytero, adhibitis ostreis, divideret, et partem cum ostreis, partem cum cepis, et partem cum vino, deglutiret; affirmans quemlibet panem apud domum suam tanti esse valoris, quanti fuit ille quem sumpsisset tali modo gaudebat. Famuli vero sui, qui de tam horrendi facti novitate stupuerunt, hæc omnia exteris retulerunt. Sa-
 cerdos igitur parochialis, quem stimulabat nimia amaritudo mentis ob tantum scelus commissum a milite, Saresburiensi Episcopo, Magistro Radulpho Ergom, cuncta per ordinem inordinato patrata narravit. Episcopus autem mox militem citari mandavit; quem comparentem et factum nullatenus abnegantem, admonuit, quia vir in illis partibus magnæ astationis fuerat, ut, domum rediens, diversos sibi notos clericos aggregaret, et cum illis de ipsa re tractatum haberet, si forte divinitus respectus interim gratiam consequeretur salubrius sentiendo de præfato Sacramento, compariturus interim certo die coram Episcopo supradicto: quod et factum est, et die præfixo rediens, juxta doctrinam clericorum, The
 qui ad eum confluerant ²hujus rei gratia, confessus est se Knight
 male sensisse de Sacramento altaris, multumque peccasse in sues for
 dehonostatione Sacramenti: quare ab Episcopo et cunctis qui pardon.
 aderant, veniam suppliciter deprecatus est.

Episcopus ergo, ejus videns conversionem, et attendens Which is
 humilem confessionem, in partem pœnitentiæ injunxit eidem granted by
 erigere Sarisburiæ, in loco ³publicano, crucem lapideam, in the Bishop
 qua per ordinem tota series hujus rei sculperetur; et ut singulis on certain
 feriis sextis vitæ suæ, discooperto capite, nudis pedibus, conditions.
 in sola interula et femoralibus, ad eandem crucem veniret, et
 coram ea totius facti peccatum publice et per ordinem,
 flexis genibus, fateretur: aliasque injunxit ei pœnitentiæ,
 tam publicas quam privatas, quas longum foret hinc paginæ
 commendare.

Hæc ideo scripsi plenius, ut omnibus elucescat, quanta His crime
 mala bestia quæ ⁴ascendit de abyssu, collega Sathane, Johan- ascribed to
 nes Wycliff, sive Wikkebeleve, seminavit in terra. the doc-
 trines of
 Wyclif.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix.: omitted in the printed texts.

² *in hujus rei gratiam* in the printed texts.

³ *publico* in the printed texts;
 in an abbreviated form in Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁴ In allusion to *Revelations* xi. 7.

A.D. 1381.

*Adventus Cardinalis in Angliam.*MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

A Cardinal arrives in England, to negotiate a marriage between the King and the Emperor's sister.

Pileus, tituli Sanctæ Prædix, Presbyter Cardinalis, per istud tempus venit in Angliam, cum Duce Tarsiliæ et multis nobilibus ex parte Imperatoris, locuturus de conditione matrimonii contrahendi inter sororem ejusdem Imperatoris et Regem Anglorum, et regnum de inæstimabili summa pecuniæ vauaturus. Nam, ut asseruit, potestatem afferens inanditam, in brevi totum regnum ad ipsum ¹confluere fecit pro diversis gratis impetrandis; revera diversa diversis beneficia contulit; indulgentias quas Dominus Papa concedere solummodo consuevit, et ipse concessit; biennales, triennales, confessionales litteras quibilibet solventibus gratanter indulsit. Ad Capellanatum Domini Papæ tam possessionatos quam mendicantes admisit, nec aurum eorum respuit, qui notarii publici effiei precabantur. Altaria quoque portatilia nulli pecuniam offerenti negavit. Quadraginta libras, cum aliis donis Cisterciensium, non repulit, ²quin ³gratiosè concederet eis licentiam generalem ⁴vescendi carnibus extra monasterium indifferenter, ut in monasterio edere consueverunt. Excommunicatis gratiam absolutionis impendit. Vota peregrationis ad Apostolorum limina, ad Terram Sanctam, ad Sanctum Jacobum, non prius remisit, quam tantam pecuniam recepisset, quantam, juxta veram æstimationem, in eisdem peregrinationibus expendere debuissent. Et ut cuncta concludam brevibus, nihil omnino petendum erat, quod non censuit, intercedente pecunia, concedendum. Interrogatus autem in qua potestate hæc faceret, cum summa indignatione respondit, se Romæ, si seire vellent ejus potestatem, omnibus responsurum. ⁵Jam jamque adeo referti erant argento ejus sacculi, ut advenientibus ejus ministri respondere dedignerentur, nisi aurum afferrent, dicentes,—"Afferte nobis aurum; "argento enim vestro pleni sumus." Recessurus autem, aurum nec argentum post se nequaquam relinquere voluit; sed scenum super summarios deferri fecit, ad tantam quidem summam, quantam nunquam Anglia in taxa vel talliagio semel pendere consuevit.

Te Urban

8

monks
spurn
all
Enormous
extortions
practised
by him,
under various
pretences.

James

in short

bags

at one time

¹ confluxere in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; confluere in the printed texts.

² quum in the printed texts.

³ gloriose in orig. and the printed texts · corrected from Bibl. Reg. 13

E. ix.

⁴ hoc in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁵ Jamque in orig; corrected from the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Profectio, seu Expeditio, in Portugaliā.

A.D. 1387.

Per idem tempus collectus est copiosus exercitus, Ducis Lancastriae comiventia, qui in adiutorium Regis Portugaliæ mittendus fuerat contra Regem Hispaniæ, qui adversabatur eidem. Asseveravit enim idem Dux, expediens fore regno, ut illuc armatorum copia eum auri abundantia mitteretur; quatenus Rex Portugaliæ, qui pro eis miserat, maiori caritate regno Angliæ et incolis regionis astrictus, maris prohiberet transitum apud Gades Herculis, quas moderni vocant "Stricta de Mar-
"rachia," galeis quæ de necessitate per eum et ejus ibidem dominium transire, in adiutorium Gallicorum et Hispanorum, ad oceanum, id est, mare, infestandum Britannicum, vel Anglicum, deluerunt. Sic itaque et Angliam fore tutam, et prædicta duo regna, et præcipue Franciam, deludendam asseruit.

An expedition fitted out, in aid of Gasble the King of Portugal in aid against the King of Spain.

Constituti sunt duces et primarii hujus profectionis, Dominus Edmundus de Langelay, Comes Cantilbrigia, Regis avunculus, Dominus Willelmus Beauchamp, Dominus ¹ [W.] Botreus, et Dominus Matthæus Gournay, et alii plures milites quos non expedit numerare. Qui, mare transeuntes, feliciter quidem pervenerunt Ulixibonam civitatem, metropolim regionis, et a Rege gratanter sunt accepti. Sed præ paucitate sua ad læcessendam bello Hispaniam minus apti, tamen regno Portugaliæ plurimum profuerunt, quia satis fortes erant ad defendendum fines regni, et impediendum Hispanos, vel ne intrarent regnum hostiliter,

Beluane, a Janon-
Corn. et Sandy

Raceas

vel pro votis damna incolis irrogarent. Hispani vero, putantes se plurimum profuturos si Ulixibonam obsiderent, in quam Nostrates concesserant, adhibitis navibus et Hispanorum magna turba, urbem obsidione vallarunt; sed tunc datum est eis cognoscere virtutem Anglorum. Nam cum per multos dies urbem circumsedissent, et nihil præter verbera et cruenta vulnura lucrati fuissent, tandem, cum dedecore solventes obsidionem, ad propria recesserunt. Nostrates igitur, eorum cognoscentes ignaviam, plus animati sunt, et sæpius pro viribus et numero Hispanos irritantes, expectabant audacius in terra illa, donec fortassis ex Anglia plures bellatores mitterentur eisdem.

The Spaniards besiege Lisbon, which is successfully defended, by aid of the English.

Raceas

De miseria quæ contigit Angliæ in Tumultuatione Rusticorum et aliorum Communium.

Circa tempus illud, Anglorum regnum, pro peccatis affligendum, magnum repente et inauditum cunctis sæculis sensitis membris dispendium emanasse; quod nisi Deus, miseri-

damage issue

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. : omitted in the printed texts.

A.D. 1381. cordiarum Dominus, solito bonitatis intuitu citius compressis- MS. Bibl.
 set, et regimen omnino destructum, et factum fuisset cunctis Reg. 13
 gentibus in sibilum et derisum. E. ix.

Rising of
 the bond-
 men and
 peasantry
 in Essex.

Rustici namque, quos "nativos" vel "bondos" vocamus, simul cum ruralibus aecolis in Estsexa, majora suis conci-
pientes viribus, et spem habentes omnia subjienda suæ stoli-
 ditati, conglobata multitudine, pro libertate tumultuare cœpere,
 et pares dominis effici, ¹[et] nulli omnino alicujus de cætero
 astringi servitio, meditati sunt. Et ut efficacius sua vota per-

projected
 every
 only

houses
 calculated
 such
 having

ut ad quinque millia recenserentur villissimorum communium
 et rusticorum; quorum quidam tantum bauclos, quidam rubi-
 gine obduetos gladios, quidam bipennes solummodo, nonnulli aves
 arcus præ vestustate factos a fumo rubicundiores ebore antiquo,
 eum singulis sagittis, quorum plures contentæ erant una
 pluma, ad regnum conquærendum ²convenere. Inter mille
 vero de talibus, de facili non videndus erat unus armatus, sed
 omnes, ut magnum numerum ³confecere, credebant totum reg-
 num illis resistere non valere. Ut autem majoris roboris fir-
 mamento lætari possent, Kantiam transmiserunt nuncios, qui
⁴initos certificarent de illorum voluntate simul et proposito,
 et invitarent ad occurrendum eisdem pro libertate acquirenda,
 pro isto negotio contuendo, demum, pro regno regnique malis
 consuetudinibus immutandis.

And invite
 the people
 of Kent
 to join
 together

Similar
 rising in
 Kent.

An oath
 violently
 extorted

Kantiani itaque, rem audientes votis per ante desideratam
 pluribus, tollentes moram illico et ipsi, congregata non parva
 manu communium et rusticorum, eisdem commentis quibus
 diximus Estsaxones suas congregasse turbas, in brevi fere
 totam provinciam suam ad similem tumultuationem concita-
 verunt. Moxque vias omnes, quibus peregrinando itur Can-
 tuariam, obsidentes, et peregrinos universos, eujuseunque con-
 ditionis existerent, arrestantes, jurare compulerunt:—primo, ut

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

² *convenire* in orig., by inadvertence.

³ *conficere* in orig.

⁴ *eos certificarent* in the printed texts.

"*the whole household*"

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Regi Ricardo et communibus fidelitatem servarent, et nullum A.D. 1381. Regem qui vocaretur "Johannes" acceptarent; ob invidiam vide- from the licet Johannis Ducis Lancastriæ, qui propter maritagiū filiæ pilgrims to Petri, quondam Regis Castellæ, et hæredis, se dicit "Regem Canterbury. "Castellæ." Et quod parati essent, quodcumque placeret pro eisdem mittere, ad veniendum et obviandum eisdem; et ¹[quod] omnes concives vel ²convivancos suos inducerent ad tenendum eum eisdem; et nullæ taxæ de cætero levandæ in regno adquiscerent aut consentirent, nisi quintadecimæ quam patres et antecessores eorum solummodo noverunt et acceptaverunt. No Cellar

Itaque factum est, ut mox fama hujus facti in Suthsexiam, The news Comitatus Hertfordiæ et Cantibrigiæ, Suffolchiam, et North- reaches the folchiam, repente diffunderetur; eratque magna ³expectatio adjoining totius plebis, quid ⁴sibi vellent hæc omnia, et quorsum tenderent Counties. cepta tam audaciter; multis conjicientibus pro meliori futura, quibusdam timentibus ea in perniciem totius regni cessura. Divisionem namque regni præloquebantur talibus ausis evenire, et per consequens ejus desolationem et destructionem. Et cum acciperent indies incrementum hujusmodi congrega- brought about: tiones, et jam fere ⁵factus fuisset eorum numerus infinitus, ita ut nullius resistentiam pertimescerent, cœperunt facta The insur- monstrare quedam quæ mente conceperant, et omnes et sin- gents put gulos juris terræ peritos, tam apprenticios quam senes Justi- to death all ciarios, et cunctos juratores patriæ, quos apprehendere poterant, connected persons sine ullo respectu pietatis, capitis truncatione mulctare; asse- with the behead- rentes non, priusquam illis occisis, terram ingenua libertate law; and posse gaudere. Placuit iste sermo vehementer rusticis, et, ex destroy the minoribus majora concipientes, statuerunt omnes curiarum rolls and rotulos et munimenta vetera dare flammis, ut, obsoleta antiqua- records. rum rerum memoria, nullum jus omnino ipsorum domini in eos in posterum vindicare valerent; factumque est ita. Nec- Inertness dum exigilare voluero domini ad obviandum tantis nequitiis; of the sed velut stertentes, domi quiescentes immobiles permanebant, superior lords, until donec Kentenses et Estsaxones appropinquantes sibi unum the people of Kent et conflassent exercitum, quasi de centum millibus communium et of Kent and Essex rusticorum. Currelatur ad eos revera ex omni parte ab hiis unite. qui vel oppressi fuerant ære alieno, vel censuram juris time- clerbant propter malefacta, et fiebat plebanorum conglomeratio,

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² Apparently, *communicandos* in orig.; *convivancos* in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *consortes* in the printed texts.

³ *conspexatio* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *si* in Camden's text.

⁵ *factum* in the printed texts.

clan

estate

combined

in one place

A.D. 1331. They re-
view their
numbers
on Black-
heath.

quantam nullus meminisse potuit, vel audisse, ¹insimul con-
venisse. Cum tanta ergo frequentia ventum est ad locum
vocatam "²le Blakheath;" ubi statuerunt turbam videre col-
lectam, et sociorum multitudinem numerare. In quo loco dum
constitissent, venerunt ad eos ex parte Regis milites, qui eam-
sam inquirerent commotionis eorum, et quare illuc tantum

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
renew

Message
sent by
them to the
King.

populum contraxissent. Quibus responsum est, se, pro certis
causis et negotiis, ad habendum eum Rege suo colloquium
convenisse, et debere eosdem nuncios remcare ad Regem,
et intimare ei oportere eum omnino ad eosdem venire, ad
audiendum desideria eordis eorum.

so be he

The King
is dissuad-
ed by his
ministers
from meet-
ing them.

Nunciatum est igitur responsum Regi, et suasum a nonnullis
ut ad eos pergere festinaret. Archiepiscopus vero Cantuarie,
pro tunc regni Cancellarius, Magister Symon de Sutburia, et Do-
minus Robertus de Hales, Magister Hospitalis Sancti Johannis,
tunc regni Thesaurarius, obnixè restiterunt talia suadentibus,

dicentes nequaquam debere Regem adire tales diseligatos
ribaldos, quin potius ³disponendum esse aliter ad comprimendum
superbiam gaucorum. Quæ eum audissent responsa vul-
gares, in furorcm versi, juraverunt se regios traditores,
Archiepiscopum scilicet, et Robertum prædictum, quæsitu-
ros, quo tutiores habere pedes se credcbant, et eorum capita abla-
tu-ros. Et confestim iter versus Londonias arripientes, vene-
runt ad Suthwerk, et omnia loca repleverunt ibidem et in
regione vicina. Major ergo Londomarum et Aldermanni,

*but just -
other steps
to be taken*

The insur-
gents
threaten
the minis-
ters; and
reach
Southwark.

metuentes urbi, portas mox claudere decreverunt; sed com-
mune vulgus civitatis, et præcipue pauperiores, faventes rus-
ticis, prohibuere Majorem a clausura portarum, inferentes
vim, et mortem comminantes eidem, si id facere attentaret.
Itaque factum est, ut per totam noctem sequentem, id est,

begin.

¹Vigiliæ festi Corporis Christi, libere gauderent exitu et
introitu nebulones. Animavit eommunitatem Londoniarum, et
etiam totius regni, ad favendum eis, quod asserebant eorum
esse propositum regni tantummodo proditores scrutari, et
postea cessatu-ros. Et eo majorem fidem adhibuere dietis
eorum, quod nihil rapuerunt omnino, sed omnia emerunt justo
pretio; et si quemquam reperissent in furto, capite priva-
verunt, tanquam qui fures maxime detestarentur.

search.

In erastino autem, hoc est in ipso festo Corporis Christi,
intranses et exeuntes urbem, et de libertate adquirenda, de

¹ *insil* in orig. and Bibl. Reg. 13
E. ix.; *insulis* in the printed texts.

² *de* in orig.; corrected from
Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in

the printed texts.

³ *deponendum* in orig.; corrected
from the printed texts.

¹ *Vigilium* in the printed texts.

renew

*they better to
day*

They
obtain ad-
mission
into the
city of
London.

thieves

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

proditoribus capiendis, et maxime de Duce Lancastriæ, quem A.D. 1381.
inprimis odio habuerunt, cum simplicibus communibus Lon- holden converse
doniarum verba serentes, in brevi pauperiores omnes in eorum form. L. them
vota fecere de facili conspirare. Cum autem eodem die sol They
altius elevatus incaluisset, et ipsi pro votis ubique vira become in-
diversa et pretiosissima pocula prægustassent, et facti fuissent furiated drunk.
non tam ebrii quam dementes, (nam Londoniarum majores et with drink,
plebs communis cuncta cellaria illis aperta reliquerant), cæperunt and burn
cum simplicioribus civitatis multa tractare de proditoribus; et the Savoy,
inter cætera se mutuo cohortati sunt, ut properantes Saveyam, the man-
hospitium Ducis Lancastriæ, cui nullum usquam in regno sion of the
in pulchritudine et nobilitate potuit comparari, injectis flammis Duke of
conflagrarent, ad diffiduciandum videlicet ipsum Ducem, quem Lancaster.
proditorem vocabant, et metum cæteris proditoribus incutien- at the
dum. Placuitque statim sermo vulgaribus Londoniarum, et Active part
ipsi in primis fœdum reputantes, si quisquam Duci ante eos taken by base
injuriam aut damni aliquid irrogaret, illico velut amentes the lower
eucurrerunt, et, ignibus in gyro conjectis, destructioni loci classes of
vacabant. Et ut patesceret totius regni communitati eos non the Lon- about
respectu avaritiæ quicquam facere, proclamari fecerunt, sub doners
poena decollationis, ne quis præsumeret aliquid vel aliqua therein.
ibidem reperta ad proprios usus servanda contingere, sed ut turn
vasa aurea et argentea, quæ ibi copiosa habebantur, cum deal
securis minutatim confringerent, et in Tamisiam vel in base
cloacas projicerent; pauos aureos et holosericos dilacerarent, lace to pieces
et pedibus conculcarent, annulos et alia joecalia cum lapidibus E. 1381
pretiosis imposita, mortariolis contererent, ut postea nullis Precautions
nsibus apta forent. Et factum est ita. Deinde, ut nullum taken
genus dedecoris præterirent, quin Duci cuncta imaginabilia that the
irrogarent, arreptum quoddam vestimentum pretiosissimum Duke's
ipsius, quale "jakke" vocamus, et impositum lanceæ, pro property should
signo ad sagittas suas statuerunt. Et cum parum damni be
inferre sagittando valerent, depositum securibus et gladiis utterly
confregerunt. destroyed.
Insults
offered to
the Duke.

Incenduntur Templum Barre et Domus Hospitalis Sancti Johannis.

Quibus perpetratis satis malitiose, etiam locum qui vocatur The Tem-
"Temple Barre," in quo apprenticii juris morabantur nobiliores, ple is de-
diruerunt, ob iram quam conceperant contra Robertum de stroyed by
Hales, Magistrum Hospitalis Sancti Johannis, de quo præfati the insur-
sumus; ubi plura munimenta, quæ iuridici in custodia habue- gents,
runt, igne consumpta sunt. Et amplius insanientes, illam And the
domum nobilem Hospitalis Sancti Johannis de Clerkenwelle, Hospital of
immisso igne, ardere fecerunt per continuos septem dies. Saint John
at Clerken-
well.

A.D. 1381. Illucescente die Veneris, die iræ, die tribulationis et angustie, die calamitatis et miseriæ, nondum finitis Matutinis apud Sanctum Albanum, venere de villa de Barnet sub festinatione maxima, qui nunciarent communes mandasse, ut assumptis secum communibus villarum de Barnet et de Sancto Albano, cum armis quibus se defendere scivere melius, Londonias festinare properarent: sin alias, viginti millia eorum simul accessura ad incendendum villas præfatas, et eos cum potestate magna adductura. Res statim notificatur Abbati, qui timens eorum adventum, et damna ex eo secutura, confestim convocatis universis enriæ suæ famulis et villanis, Londonias festinare rogavit, ad mitigandum eorum malitiam, et impediendum adventum. Nec mora, villani festinant, et Abbatis armigeri, ad occurrendum eis, et Londonias iter accipiunt cum fervore. Dissimiliter tamen hii et illi, de Abbatia scilicet et de villa; quia nostrates ad proficiendum, villani vero ad officendum, se pararunt. Cum enim ventum fuisset non procul a Londoniis, juxta prædium quoddam Magistri Hospitalis Sancti Johannis, cui nomen "Heybury," vident ibidem quamdam multitudinem, quasi viginti millium rusticorum et communis vulgi, qui, immisso igne in editissimas domos, quæ jam ardebant inextinguibiliter, nitentur cum diversis instrumentis euncta quæ incendio dissolvi non poterant, subvertere machinamentis solo tenus. Visi autem a quodam illorum ductore, qui vocabatur "Johannes Strawe," mox accersiti et coacti, fidem ei fecerunt quod Regi Ricardo et communibus adhererent.

Erant pro tunc turbæ rusticorum in tres partes separatæ, de quibus una pars vacabat, ut diximus, destructioni prædii supradicti. Alia juxta Londonias expectavit, in loco "le 'Mile "Ende" vocato. Tertia vero occupaverat Montem Turris. Ea autem turba quæ prope Turrim erat, ita inverecunda et insolens habebatur, ut victualia Regis, quæ ad Turrim vehantur, diriperet inverecunde. Et insuper, tanta agitabatur insania, ut Regem compelleret ad concedendum eis Archiepiscopum et Magistrum Hospitalis Sancti Johannis, aliosque in ipsa Turri occultatos, quos omnes proditores vocabant; alias sciret semetipsum vita privandum. Rex igitur, in arto constitutus, permisit eos in Turrim intrare, et loca secretissima pro sua voluntate nequissima perscrutari,² quippe qui nihil negare tute potuit quod petebant. Erant eo tempore in ipsa Turri sexcenti viri belliei, armis instructi, viri fortes et expertissimi, et sexcenti sagittarii, qui omnes,—quod mirum

¹ *Milleende* in orig.| ² *quippe* omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

est,—animo ita coniderant, ut eos magis similes mortuis A.D. 1381.
quam vivis reputares. Mortua enim erat in eis omnis memoria
quondam bene gestæ militiæ, extincta recordatio antehabiti
vigoris et gloriæ, et, ut concludam breviter, emarcuerat a
facie rusticorum pene totius Locgriæ omnis audacia militaris.
Nam quis unquam credidisset, non solum rusticos, sed rusti-
corum abjectissimos, non plures, sed singulos, audere thala-
num Regis, vel matris ejus, cum baculis subintrare vilissimis,
et numquamque de militibus detertere minis, et quorundam
nobilissimorum militum barbas suis incultissimis et sordidis-
simis manibus contrectare, demulcere; et verba modo familiaria
serere de socialitate cum eisdem habenda de cætero, modo de
fide servanda ipsis ribaldis, modo de juramento præstando,
ut communiter cum eis regni quærerent proditores, cum ipsi
manifeste proditoris notam devitare non possent, quippe qui
vexilla et pennicellos erigentes, tali modo cum armata manu
pro modulo suo, scilicet modo præfacto, incedere non time-
bant? Et cum hæc omnia facerent, et, ut diximus, plerique
soli in cameris concessissent, et sedendo, jacendo, jocando,
super lectum Regis insolecerent; et insuper, matrem Regis
ad oscula invitarent quidam; non tamen,—quod mirum dictu
est,—audebant plures milites et armigeri unum de tam incon-
venientibus actibus convenire, non ad impediendum manus in-
jicere, nec verbis secretissimis inussitare. Intrabant et exibant
ut domini, qui quondam fuerant vilissimæ conditionis servi;
et præferbant se militibus non tam militum, sed rusti-
corum, subulci. Quia, ut credimus, Dens Anglicis demonstrare
voluit, quod non in fortitudine sua roborabitur vir, nec in
aren vel gladio fore sperandum, sed in Eo qui salvat nos de
affligentibus, nos, et custodientes nos sua misericordia et
pietate confuudere consuevit. Sed de istis hæcenus; modo
de hiis quæ gesta sunt ²[circa] Archiepiscopum, calamum
dirigamus.

De hiis quæ gesta sunt circa Archiepiscopum.

Cum ergo fatalis hora venisset, in qua manifestatum est The insur-
divinam ultionem incubuisse regno Angliæ, rustici, ribaldi gents de-
perditissimi, ganeones demoniaci, patrem communem totius mand
populi, Archipræsulem et Primatem, quæsituri, instructi Simon
diabolico portas Turris, ut præfactum est, illi per vias glo- Sudbury,
meratim et cum clamore terrifico sunt ingressi; reperto vero the Arch-
bishop of
Canter-
bury.

i. p. 1381.

¹ tamen in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

A.D. 1331. quodam ibidem e famulis, imperant furibunde ut eos ducat MS. Bibl.
ad locum in quo pius pater, quem proditorem nominaverunt, Reg. 13
delitescerebat. Is autem, eorum mandato contravenire non E. ix.

finding

Resigna-
tion mani-
fested by
the Arch-
bishop.

Missam et sacram perceptam Communionem, Archiepiscopus
orationibus insistebat. Nempe non inscius Archipræsul eorum
adventus et propositi, totam noctem præcedentem duxerat in
confessionibus orationibusque devotis; et ideo cum magna
securitate eorum intrepidus expectavit adventum, frequentis-
sime, tam in Missa sua quam post Missam ab eo celebratam,
moras eorum arguens tali modo;—"Quando," inquit, "sunt
venturi? Deus bone, quid expectant? Jam enim tempus
esset, si Deo placeret, ut venirent."

speaking

me go now

little

Cum autem eos adventantes audisset, cum magna constantia
dicit suis;—"Vadamus modo," ait, "securi; præstat enim
mori cum non juvat vivere, neque enim ante in vita nostra
in tanta securitate conscientie mortui fuissetus." Et post
pusillum ingressi tortores, clamaverunt;—"Ubi est regni pro-
ditor? Ubi communis vulgi deprædator?" Archiepiscopus
vero, tanquam nihil omnino turbatus, ad clamores eorum ita
respondit;—"Bene," ait, "venistis, filii; ecce! ego sum Archi-
episcopus quem vos quaeritis, non proditor aut deprædator."

well

The Arch-
bishop is
seized, and
carried out
to Tower
Hill.

Igitur eo viso, mox membra diaboli, injectis in eum manibus
sceleratis, rapiunt de Capella, nullum deferentes honorem loco
seu sacris altaribus, aut imagini Crucifixi quæ in summitate
baeuli ejus figurata erat, postremo nec Corpori Dominico,
quod sacerdos coram eo tenebat: sed pejores dæmonibus, qui

may not

all

Clamour
raised by
the multi-
tude
thereon.

Christi Sacramenta verentur² et fugiunt, nihilpendentes Sal-
vatoris præsentiam, trahunt per brachia, per caputium, per
diversa loca ad eorum sectæ satellites, extra portas ad Mon-
tem Turris. Quo cum pervenisset, factus est clamor horrendis-
simus, non similis clamoribus quos edere solent homines, sed
qui ultra omnem æstimationem superaret omnes clamores
humanos, et maxime posset assimilari ululatibus infernalium
incolarum. Qualibus etiam clamoribus usi in omni deapita-
tione cujuslibet, et prostratione domorum, quamdiu Deus per-
misit eorum nequitiam impunitam. Non tamen resonabant
verba inter horribiles strepitus, sed replebantur guttura mul-
tisonis mugitus, vel quod est verius, vocibus pavonum dia-
bolicis. Cum itaque staret Archipontifex inter eos, ut diximus,
circundatus nebulonum millibus, et gladios cerneret circa
caput ejus extractos in numero excessivo, mortem sibi mini-
tantes, circumstantibus dixisse fertur;—"Quid est, carissimi

hood

The Arch-
bishop

¹ *mores* in the printed texts.

² *ut* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ filii, quid est, quod proponitis facere? Quod est peccatum
“ meum quod in vos commisi, propter quod me vultis occi-
“ dere? Cavendum vobis est, ne, me interfecto, qui pastor, A.D. 1381.
exposu-
lates with
the insur-
gents.
“ prælatus, et Archiepiscopus, vester sum, veniat super vos
“ indignatio justi vindicis, vel certe pro tali facto tota sup-
“ ponatur Anglia Interdicto.”

Vix hæc verba finire potuit, antequam horrissono clamore He is then
cruelly
mangled,
and be-
headed.
perstreperent, se nec Interdictum tinere, nec Papam; solum
superesse sibi ut collum submittat, qui falsus fuerat communi-
tati et regni proditor, gladiis amputandum. Cernens autem
Archiepiscopus sibi mortem indubitata imminere, nec super-
esse viam evadendi, post plura piæ exhortationis documenta,
post predicata verba salutaria, ut erat vir eloquentissimus, et
incomparabiliter ultra omnes regni sapientes sapiens, novissime,
post remissam spiculatori qui eum decollaturus erat, quantum
in ipso fuit, offensam necis suæ, ut plene videretur Salvatorem
moriendo sequi, ¹ qui Patrem pro persecutoribus exoravit,
flexis genibus collum ferienti supposuit. Percussus vero in felled—
beheaded
collo securi, sed non letaliter, apposita manu vulneri, ita
dixit;—²“ Ah! ah!” inquit, “ manus Domini est.” Nondum
manum de loco doloris amoverat, et secundo percussus, sum-
mitatibus digitorum amputatis, et arteriarum parte, cecidit;
sed nondum occubuit, donec octavo ictu miserabiliter mutilatus
in collo et in capite, dignum, ut credimus, martyrium com-
plevisset. Jacuit ibidem corpus ejus indumatum toto illo die
Veneris, in quo fuit festum Sancti Basilii, et in crastino,
nemine illud audente tradere sepultura, propter metum irra-
tionabilis vulgi undique debæchantis. Percussor ejus mox
divinam sensit ultionem, in furiam actus et cæcitate percussus.
Quidam etiam ex rusticorum turba, instigatus avaritia, nocte
seque ejus decollationem, latenter accessit ad corpus, ut
annulum, qui in digito ejus fuerat, furtivo detraheret.

Quidam insuper, a multis annis cæcus, quem idem Pontifex
dum ex eleemosyna sua sustentaverat, audita morte ejus et causa,
fiducialiter petiit a Deo per ejus merita sibi visum restitui,
et visum recepit. In sepultura sua, quidam de Doveria, qui
jam duos annos in cæcitate transierat, per visum admonitus
ad corpus venit, et ea nocte lumen sibi redditum fore gaud-
bat. Mulier quædam, quæ impregnata fuerat et parere nullo
modo poterat, postulato ejus auxilio, eodem die deliberata est
de tribus masculis puerulis, qui omnes baptizati sunt. Mul-
taque miraculorum signa alia post ejus mortem divinitus sunt

Indignities
offered to
the body.

His exe-
cutioner
visited with
insanity
and blind-
ness.

Miracles
alleged to
have been
wrought
through his
merits.

¹ qui omitted in the printed texts. | E. ix. : Ah, ah, in the printed texts.

² A a in orig. and Bibl. Reg. 13

delivered.
[Gleaned]

capture

A.D. 1381. ostensa, et divinæ ultionis ¹indicia manifesta, in eos qui vel MS. Bibl. mortis ejus auctores fuero vel in ejus necem voluntarie con- Reg. 13 sensere, quæ in sequentibus, cum res et tempus postulaverint, E. ix. inseremus.

Other persons slain with the Archbishop.

celo
to 6. 3. 8.

Frightful excesses committed by the insurgents.
6. 3. 8.

St. Martin's
Vinty

Interfecti sunt cum eo Robertus Hales, miles strennissimus, Magister Hospitalis Sancti Johannis et regni The-saurarius, et Johannes Leg, unus ex lictoribus regiis, et quidam frater de Ordine Francisci; ob iram scilicet et ran-corem quem in Ducem gerebant Lankastriæ, Johannem de Gandavo, quia familiaris ei fuisse dicebatur. Decapitati sunt eodem die quamplures, tam Flandrenses quam Anglici, ob nullam quidem causam, sed ad expendum crudelitatem tunc dominantium rusticorum. Erat namque eis solemnis ludus, si quem apprehendere poterant qui eis fidem non fecerat, aut cum eisdem pari mente non gradiebatur, aut si quis ex ipsis quenkum exosum habuisset, repente tali detrahere caputium, cum clamore consueto, et mox in plateis certatim ruere ad decollandum eum; nec ullam reverentiam impendebant sacris locis, sed de ipsis ecclesiis et in ²sanctuariis passim trucidabant quos odio habuerunt. A fide digno etenim referente, cognovi tresdecim Flandrenses violenter extractos fuisse de ecclesia Fratrum ³Augustineusium, quæ sita est Londoniis, et in strata publica decollatos; et ab alia parochiali ecclesia in eadem urbe, decem et septem; qui omnes, sprete reverentia sanctuarii, Deique timore, quia tunc temporis ipsa turba male-dicta hominem non reverebatur, consimili mulctatione caputum fuisse preempts.

Squalor

St. Martin's

By advice of his Council, the King offers terms to the insurgents.

and

Which are accepted by

Cum ideo tantas transgressioniones perpetrari viderent Rex et qui de ejus Consilio fuerant, post repentinos tractatus et subitos, quia tempus illud diutina non permittebat delibera-tionem, et maxime, quia omnes et singuli ⁴confrænabantur de occisione Cantuariensis Archipræsulis et regni Thesaurarii, qui potissimi in regno fnerunt, et quia timebant, occisis majoribus, minoribus non esse parcendum; Dominus Rex, cum deliberatione Concilii quod tunc cum eo fuit, ut sodaret furem qui tunc in cursu extitit, obtulit eis pacem, ea con-ditione ut cessarent ab incendiis domorum et dejectionibus, et hominum interfectionibus, et redirent ad propria, sine pluri, ibidem præstolaturi chartas confirmatorias pacis prædictæ. Quod Estsaxones libenter audierunt, eo quod jam pertæsi

deliberation

intimidated

¹ *judicia* in the printed texts.

² *sanctuariis* in the printed texts.

³ *Augustineusium* in orig.

⁴ *consternabantur* in the printed texts; *confrænabantur* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

Kada desu

MS. Bibl. diutini laboris, affliciebantur quodammodo ¹[domibus,] uxoribus, A.D. 1831.
 Reg. 13 et liberis, revisendis. Statuerunt tamen quosdam ex ipsis, qui, the people
 E. ix. ²illis recedentibus, remanerent, pro chartæ regiæ acquisitione. of Essex,
 Factumque ost ut, recedentibus, remanerent Kentenses, tota and they
 nocte sequente. return
 home.

Ut Rustici disposuerant Londonias concremasse.

Crastinus dies advenerat, quæ fuit dies Sabbati, dies Sancto-
 rum Viti et Modesti, septimo-decimo Kalendas Julii, infra The Kent-
 Octavas festi Corporis Christi, et ecce! Kentenses pene nihil ish insur-
 ael-³remissius egerunt in omnibus sceleratis operibus, quam die gents still
 fecerant præcedente; sed mortibus hominum, domorum dejec- persist in
 tionibus, et incendiis, vacaverunt. Rex autem ad Kentenses their ex-
 misit, qui muniarent socios recessisse, de cætero victuros in cesses.
 pace, et velle eis eandem formam concedere, si eis acceptare
 placeret. Ductor ergo eorum maximus, dictus "Walterus Designs
 "Helier," vel "Tyler," (nam talia nomina sibi impositae of their
 runt ⁴ex industria,) vir versutus et magno sensu præditus, leader, a bledy
 si ingenium decrevisset bonis usibus adaptasse, pacem quidem Walher
 accept- se dixit amplecti, sed si conditiones secundum ejus arbitrium Tyler.
 dictarentur. Deceverat utique Regem, Regisque Consilium, hui-
 quia fortior illis esse videbatur, usque in crastinum cavilla-
 tionibus suspendisse, ut nocte sequente suum perversum
 propositum liberius consequi potuisset. Cogitaverat etenim
 in ipsa nocte, quia cuncti communes pauperes, videlicet urbis
 Londoniarum, illis lavebant, civitatem despoliasse, occiso
 prius Rege et majoribus sibi adherentibus, et eam, quatuor
 locis injectis ignibus, conflagrasse. Sed qui superbis resistit
 Deus, humilibusque dat gratiam, non permisit ejus impias
 intentiones, imaginationes et affectus ad finem usque perducî; sed gratiose
 et subito iniquum ejus consilium dissipavit. Cum enim
⁴trina vice chartæ fuissent sibi conscriptæ, secundum formam
 quam in sequentibus demonstrabimus, et nulla illarum illi
 placere potuisset, novissime Rex destinavit ad illum quendam
 e suis militibus, qui vocabatur "Johannes Newton," ut non
 tam invitaret quam rogaret eum, quia superbia ejus nota
 erat satis, Rex ad accedendum, et tractandum cum Rege de
 articulis pro quibus instabat suæ chartæ inserendis; de
 quibus nunc inseram nostris Chronicis, ut legentibus constet
 clarius cæteros fore contrarios rationi:
 Which are
 happily frustrated. 3/4-9
 He is in-
 vited to confer with
 the King,
 as to the
 articles to
 be inserted
 in the
 Charter
 demanded
 by him.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² cum illis in orig. and the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ et ex in orig. and the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Incorrectly written *turma* in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1381.

*De Superbia Walteri Tyler.*MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

*yt
sit*
Demand made by Tyler that all persons connected with the law shall be put to death.

His insolent bearing.

s word

vidy
He is reproved for his insolence by Sir John Newton.

h
Upon whom he draws his dagger; and the Knight prepares to defend himself.

the
The King interferes, to moderate his audacity.

Voluit namque, ¹ante alia, commissionem pro se et suis obtinuisse, ad decollandum omnes juridicos, escaectores, et universos, qui vel in lege docti fuere, vel cum jure, ratione officii, communicavere. Mente nempe conceperat, doctis in lege necatis, universa juxta communis plebis scitum de cætero ordinari, et nullam omnino legem fore futuram, vel si futura foret, esse pro ²suo arbitrio statuenda. Fertur revera cum superbia magna dixisse, pridie quam ista fierent, apposita manu sua suis labiis, quod ante quatrimum omnes leges Angliæ de ore suo et labiis emanarent. Igitur cum, ut diximus, Dominus Johannes Newton pro acceleratione instaret penes eum, indignando respondit;—"Si tibi," ait, "multum festinandum fuerit, redeas ad dominum tuum Regem; ego vero veniam cum placebit." Post regressum vero militis, et ille vectus equo subsegitus, sed tamen paulo tardius; cumque venisset ut esset non procul a loco in quo Rex constitutus fuerat, "Smythfeld" appellato, destinatus est ad eum secundo prædictus miles, ad audiendum et referendum vota sua. Miles autem, dextrarium insidens, accessit ad eum, auditurus quid dicere proponebat. Ille quidem indignatus quia equo vectus miles accesserat, et non pedes, mox cum furore dixit, decere ³eum potius pedes quam equum insidens suæ præsentigæ propinquare. Miles vero, nondum oblitus omnino militiæ suæ veteris probitatis, illico sic respondit;—"Sedenti," inquit, "tibi in equo non est injuriosum me equitem accessisse." Ad quod verbum indignatus nebulo, mox extracto cultello, quem "*daggere*" vulgo dicimus, ietum militi minabatur, cum adjectione verborum quibus eundem militem proditorem appellavit. At miles, abhorrens illud nomen, eum mentiri asseruit animose, extracto contra eum æque tali cultello. E contrario, ribaldus non ferens inter suos rusticos illatam contumeliam, paravit in militem irruisse.

Rex igitur videns militi periculum imminere, ut mitigaret animum pro tempore ganconis, militem jussit equo descendere, et cultellum, quem extraxerat, reddere nebuloni. Cumque non sic mitigari posset ejus elatus animus, quin omnibus viis et

sent.

¹ *ad* in the printed texts.

² *suis* in orig., *suorum* in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *enim* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *sui* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *sue* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

modis vellet in militem irnere furibunde, accesserunt ad A.D. 1381.
Regem, qui juxta stabant, Major Londoniarum, Willelmus The Mayor
Walworth, et plures de militibus et armigeris regiis, asse- of London
rentes dedecus inauditum et interminabile, si, illis presenti- interposes
bus, Rex permetteret nobilem militem tam pudeunde morti in behalf of
succumbere coram eo. Quapropter succurrendum fore sibi Newton.

Quibus auditis, Rex, quanquam puer esset et tenerioris The Mayor
ætatis, concepta audacia, jussit Majori Londoniarum ut cum is ordered
arestaret. Major autem, vir incomparabilis animositatis et to arrest
audaciæ, indubitanter cum illico arestavit, librato ictu ejus Tyler.

capiti, qui cum plurimum perturbavit. At mox ab aliis mi- Tyler is
nistris regiis circumclusus, gladiis diversis in locis corporis slain.

transverberatur; corruensque de equo in terram, primum dedit The insur-
spem Anglicanæ militiæ, fere mortuæ, communibus posse gens pre-
resisti. Statimque, ut communes viderunt ejus ruinam, præ pare to
dolore mortis clamaverunt;—"Mortuus est capitaneus noster, avenge his
"proditiose peremptus est ductor noster. Stemus simul, death.

"moriatur cum ipso, sagittenus et vindicemus viriliter Great pre- nobilit
"mortem ejus." Tensis ergo arcubus, sagittare pararunt. sense of
Rex vero ultra ætatem mirabiliter ingenio præventus, et mind
audacia concitus, calcaribus urgens equum ad eos acces- shown by
sit, et in circuitu eorum equitans, dixit eis;—"Quid est the young
"hoc, homines mei? Quid agitis? Nunquid sagittare vultis King. *murmur*

"Regem vestrum? Non causemini, nec sitis tristes de morte
"proditoris et ribaldi. Ego enim ero Rex vester, ego capi-
"taneus et ductor vester; sequimini me in campum, habituri
"omnia quæcunque vos petere delectabit." The insur- *they we*
stituti, ignem immitterent in domibus apud Smythfeld, ubi gents fol-
fuerunt quando ductor eorum, præfatus proditor, est occisus. low the
Igitur in apertum campum secuti sunt Regem et milites qui King from
cum eo erant, nondum plena deliberatione certi, utrum Regem Smithfield.
perimere debuissent, an omnino conquiescere et domum cum
charta regia remeare. ¶

Interea Major Londoniarum, cum solo quodam famulo festi- The Mayor
nauter equitans, ingressus civitatem clamare cepit:—"Cives summons
"optimi, gratissimi, piissimi, succurrite siue mora Regi vestro the citi-
"perimendo; mihiqne succurrite, vestro Majori, in eodem zens to his
"periculo constituto; vel si non decernitis mihi succurrendum, aid.
"propter mea demerita, tamen nolite relinquere Regem ves-

¹ *concito* in orig. and Bibl. Reg. 13
E. ix.; *concitus* in the printed texts.

² *delectabat* in orig.; corrected

from the printed texts.

³ *civitatis* in the printed texts.

A.D. 1381. "trum." Hæc cum audissent optimates de Londoniis, et cæteri MS. Bibl.
 The chief quorum cordibus amor Regis inhæserat, subito decenter armati Reg. 13
 men place sunt ad numerum mille virorum; et mox parati in plateis E. ix.
 themselves under the guidancee of Sir Robert Knolles, quem omnes rogaverunt ut esset ductor eorum, ne in-
 and others. compositæ et inordinate venientes facilius frangi possent. Qui
 gratanter duxit partem illorum, partem vero alii milites, fulgen-
 tem armis splendidissime, ad Regis præsentiam perduxerunt.

The insur- Rex autem, et qui cum eo erant milites et armigeri, de in-
 gents are sperato armatorum ¹[adventu et adiutorio plurimum] lætificati,
 surrounded repente circumeinxerunt omnem turbam undique rusticorum viris
 and sub- bellatoribus, velut cum oves caulis includuntur, usquedum
 mit. mercenario complacuerit quas vult in pasturam emittere et
 f. 19. v. 4. quas vult morti deputare. Cernere erat ibidem mirabilem dex-
 træ Dei mutationem; modo projectis baculis, securibus, bipen-
 nibus, gladiis, arcibus, et sagittis, rusticos ²ad terram ruere
 suppliciter, gratiam postulare, qui parum ante et Regis et rega-
 lium vitam in sua non gratia, sed potestate, habuisse gloriabantur. ³boasted
 Delitescabant miseri in frugibus, in foveis et antris, in ³sultis, ³carles
 per fugam vel absconsionem vitam salvare cupientes; in
 quorum jamdudum manibus mors et vita nobilium pene totius
 Logriae ⁴sita fuerunt. Milites idcirco, qui cum Rege fuerunt,
 cupientes non tam eorum injuriam quam infamiam in rusticos
 vindicare, rogaverunt Regem, ut permitteret eos vel saltem
 centum vel ducenta capita nebulonum tollere, ut monumentum ⁵sign
 esset in posterum viros ordinis militaris vel aliquid in rusticos
 valuisse. Rex vero eorum postulationibus noluit acquiescere,
 asserens plures ex ipsis timore ductos turbam fuisse secutos,
 et posse tali modo evenire, fortassis, ut qui nihil peccaverant
 plecterentur, et delinquentes impunitate gauderent. Jussit
 tamen ut Londoniis statim proclamaretur, ne cives de cætero
 communicarent eum illis, nec ⁴admitterent quenquam ex illis
 in civitate ea nocte; sed permitterent eos sub divo ruri per-
 noctare. Chartam nihilominus, quam petierant, scriptam ac
 sigillatam, ad devitandum majus malum pro tempore, tradi
 jussit eisdem; sciens nondum Estsexiam pacificatam, aut
⁵Cantiam fore sedatam, quarum provinciarum communes et

The King
 interferes
 to prevent
 indiscrimi-
 nate
 slaughter.

And or-
 ders the
 promised
 charter to
 be given to
 them.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. : *numero lætificati* in the printed texts.

² *de terram* in orig. ; by inadvertence : corrected from the printed texts.

³ *Sie* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix. ; *silvis* in the printed texts.

⁴ *admitteret* in the printed texts.

⁵ *Cantium* *sedatum* in the printed texts.

MS. Bibl. rustici parati erant ad insurgendum, si citius eorum non satis- A.D. 1381.
 Reg. 13 faceret voluntati. Tenor chartæ extortæ per vim a Domino
 E. ix. Rege talis extat, mutatis nominibus communitatum, prout a
 diversis Comitatibus mittebantur:—

is as follows

This one sent to Hertfordshire.

Charta Regis de Manumissione Rusticorum.

“Ricardus, Dei gratia Rex Angliæ et Franciæ, et Dominus Charter of
 “Hiberniæ, omnibus ballivis et fidelibus suis, ad quos præ- Manumis-
 “sentes litteræ pervenerint, salutem. Sciat is quod, de gratia sion gran-
 “nostra speciali, manumisimus universos ligeos et singulos ted by the
 “subditos nostros, et alios, Comitatus Hertfordiæ, et ipsos, et King to the
 “eorum quemlibet, ab omni bondagio exuimus, et quietos bondmen
 “facimus per præsentem; ac etiam perdonamus eisdem ligeis and others.
 “ac subditis nostris omnimodas felonias, prodiciones, trans- not as so q
 “gressiones, et extortiones, per ipsos, vel aliquem illorum, quid
 “qualitereunque factas sive perpetratas, ac etiam utlegariam
 “vel utlegarias, si qua vel quæ in ipsos vel aliquem ipsorum
 “fuerint, vel fuerit, hiis occasionibus promulgata vel promul-
 “gata; et summam pacem nostram eis, et eorum cuilibet, inde
 “concedimus. In cuius rei testimonium has litteras nostras
 “fieri fecimus patentes. Teste meipso apud Londonias, quin-
 S al. todecimo die Junii, anno regni nostri quarto.”

Habita ista Charta, communes ad propria recesserunt; sed The insur-
 tamen priora mala facere minime cessaverunt, prout demon- gents re-
 strabimus in sequentibus; in processu videlicet quem, post turn home.
 reditum suum, villani de Sancto Albano fecerunt. Qui ut
 plenius cognoscatur, altius materiam repetemus, reincipientes
 a die exitus ipsorum, scilicet die Veneris precedente. *videlicet*

*Processus de maleficiis et malitia Villanorum de
 Sancto Albano contra Abbatem.*

Summarily

Cum ergo, ut in anterioribus est prædictum, villani de Arrival of
 Sancto Albano et famuli de Abbatia pervenissent ad præ- the men of
 dictum de Heybury, ipso die Veneris in crastino festi Corporis Saint Al-
 Christi, et inde pertransissent et Londonias pervenissent, mox ban's in
 villani, Abbatibi famulos relinquentes, ad malignitatis so London;
 commenta converterunt; adeuntes namque ecclesiam Sanctæ and ac-
 Mariæ de Arcubus, quæ sita est Londoniis, ibidem tractare count of
 ceperunt de ancillatione Monasterii, et quomodo ea, quæ diu their de-
 signs there
 against the
 Abbey.
 Thus name to eccles. and of the Archb.
 dead
 ashes

¹ legarias in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix,

² prædictum in Camden's text.

³ et in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1381. inter eos secrete voluerant, perducere possent ad effectum; ut MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. free. hunting
videlicet novis gauderent bundis eirea villam, in quibus libere sua pascere animalia, et piscationem sine calumnia in eertis obtinerent loeis, neenon venationes et aneupationes iterum haberent in eertis loeis, et pro suæ voluntatis arbitrio molas erigerent manuales ubieuque ¹plaeeret; et ut ballivus libertatis nihil interponeret infra villæ limites, et obligationes reposeerent, quas feeerant quondam parentes eorum piæ memoriæ Abbati Ricardo de Wallyngforde, et alias ehartas, si quæ forent illis præjudiciales; omnia quoque, ²breviter perscribendo, quæ forent munimenta in Abbatiâ vel illis firmamento vel Monasterio detrimento. Et ut ³scelerius optatum consequeretur effectum, quidam laudaverunt Walterum Tyler, adeundo ducem ribaldorum et rusticorum de Cantia, ut, aeepta ab eo potestate, quia nunquam putaverunt majorem in regno futurum, nec leges terræ de cætero valituras, eo quod jam maxima pars juridicorum perempta fuerat, et reliqua juxta æstimationem ipsorum fuerat perimenda, domum redirent, et strictis conditionibus expeterent quæ volebant: ut videlicet, si Abbas deecerneret negandum esse quod peterent, mox incendium eominarentur domui et mortem monachis, neenon postremo totius Monasterii ⁴demolitionem, ⁵ita ut in eo non relinqueretur lapis super lapidem.

Also, to demand the King's sanction, by letter under the Privy Seal. Alii vero asserebant esse securius adeundam Regis præsentiam, quæ tunc nulli neganda fuit, et ab eo esse petendam litteram, sub Privato Sigillo, Abbati ⁶dirigendam, ut videlicet Abbas redderet eis libertates et jura, quæ patres et antecessores eorum Henrici Regis temporibus habuerunt. Landatum est utrumque consilium, et tam Regem pro littera Abbati dirigenda, quam Walterum pro mittendis, si necesse foret, in subsidium eorum et loci destructione, ganeonibus, adierunt.

William Gryndecobbe obtains a promise of the letter from the King. Willelmus Gryndecobbe, qui plura debebat Monasterio, tum quia edueatus, nutritus, et exhibitus, ibidem fuerat, tum propter propinquitatem monachorum, qui ejus consanguinei fuerant, et pro tunc fuerunt, maximus prosector istorum negotiorum extitit penes Regem; ita ut sexta vice eorum turba Regi genua fleeteret pro dieta littera, quam obtinuit, obtinenda. Ipse etiam in primis proloeutur extitit principalis pro istis negotiis ipsi Waltero, idolo rusticorum. Fuerunt

¹ *placerent* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Omitted in the printed texts.

³ Written *scelerius* in orig. and

Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *demolitione* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl.

Reg. 13 E. ix.

⁵ *ita* omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Abbas

tamen quamplures alii coadjutores malitiæ suæ penes ipsum, A.D. 1381. qui tantum Abbatem et Priorem, et quosdam e monachis, He also depra~~varunt~~ de injusta dominatione in suos rusticos, de pleads before Tyler oppressione communium, de retentione stipendiorum pauperum against the Abbot and et servientium, ut commoverent ipsum Walterum, quamquam monks of non fuisset propositi sui recedere de Londoniis, nec quen- Saint quam a se de suis sequaciis mittere, ad promittendum eis Alban's. adventum suum ad radendum barbas Abbatis et Prioris, et caterorum monachorum, id est, ad decapitandum eos, cum *clear proof* mittendum esse pro ipso: ita duntaxat, vel si ducerent Tyler promises them his mandatis ejus parerent, et nihil præterirent de universis quæ *hundred* mandaret. Et dedit mandata quæ facerent mox post eorum assistance, adventum ad propria, sicuti dederat universis et singulis qui and threa- de eo recesserant, vel recessuri erant, sub affirmatione jura- tens death to the Ab- menti, quod nihil præterirent intactum de ejus jussionibus et bot and *gnost* doctrina; quæ in sequentibus ¹edicemus. Hac ergo accepta monks. securitate, domum redire disponent. Prævenit tamen eorum adventum quidam de famulis Abbatiniæ, cursu equorum velo- News of cissimo, et mortuum nunciavit Archiepiscopum, mortuum the recent thesaurarium, mortuos esse quamplures alios, et nullam events in inesse communibus misericordiam aut gratiam, sed quos- London i. brought to cunque ²odirent sine pietate trucidare; decollandum fore the Abbey. Priorem, et alios ceteros monachos periculo subjacere, si vin et adventum communium expectarent.

De fuga Prioris.

Fugit ergo Prior, et cum eo quatuor monachi, alii quoque The Prior familiares Monasterii nonnulli, et per longa itinera, per mag- and other naque pericula, quidam e monachis equis vecti, quidam members of the Abbey *Non Londoniæ* pedibus, ad Tynemutham tandem trepidi pervenerunt. Villani take to vero, non diu post recessum Prioris, ut dicitur, redierunt; flight. sed ante omnes, Willelmus Gryndecobbe et Willelmus Grynde- *ba hac* Cadyndone, pistor, festinarunt, ut ipsi saltem aliquid fecisse cobbe and viderentur ante adventum sociorum. Cupiebant revera specia- another re- lius aliquid illis ascribi posse præ cæteris, ut magni postea turn to habebantur. Hii igitur, in adventu illorum, nunciaverunt Saint Al- cuncta sibi prospere evenisse, de cætero non servos, sicut ban's, and hactenus, sed dominos, futuros esse, de magnis et mirabilibus make pub- lic their designs.

¹ educemus in the printed texts. | ² ordirentur in the printed texts.

A.D. 1381. negotiis contra Abbatiam expedisse. Et ideo in primis, ad MS. Bibl.
 diffiduciandum Abbatem, faldas quæ fecerat in Fawconewode Reg. 13
 et sylvis aliis, esse frangendas ipsa nocte, et portas de E. ix.
 2. Eywode et ¹aliis sylvis, quantocius ²excidendas; domumque
 Subcellerarii, quæ ex ¹adverso stratae stabat ubi pisces ven-
 duntur, quia videbatur aspectum burgensium impedire et
 nobilitatem civium prægravare, (sic enim se jam vocabant,) omnibus viis et modis illico diruendam. Nec mora, stulti,
 stultorum consentientes assertionibus, ipsa nocte ante quietem
 universa, ut præmittitur, in fractione faldarum, excisione
 portarum, et domus subversione, in magna mentis insania
 perpetrarunt. Et hic finis diei Veneris apud Sanctum Alba-
 num, et initium malorum subsequentium, quæ pro parte in
 proximo Capitulo perorabo, distinguendo jam diem Sabbati
 a die Veneris, ut posteris facti notitia melius nota fiet.

Quod actum sit die Sabbati.

The people of Saint Alban's are summoned, under threats, to meet at Falcon Wood. Igitur die Sabbati mane surgentes villici de Sancto Albano, tractaturi de hiis quæ perpetrata fuerant, villani cum pompa magna egrediuntur ad Fawconewode; facta prius proclamatione, ne aliquis domi remaneat qui arma ferre prævalet, sed omnes et singuli, statim sequentes, egrediantur cum armis et utensilibus quibus se melius defendere poterant vel sciebant, sub pœna decapitationis; et nihilominus, si domum haberet propriam, dejectionis domus suæ, et amissionis omnium bonorum inibi repletorum. Gravis interminatio benevolos et malevolos coegit accurrere, et accuratius subsequi incentores nequitiae, Willelmum Gryndecobbe, ejus nomen ante præmisimus, et Willelmum Cadyndone, et alios quos supersedeo numerare.

The folds at Falcon Wood are destroyed. Ventum est ad locum præfixum cum turba multa; habitum et diffinitum est consilium quid peterent, quid facerent, quid minarentur. Consultum est de faldis in sylvis, de sylvarum portis, ut primo, si quid pridem fuerit relictum eis integrum, ita ut mox contereretur, ne ³ullis usibus de cætero foret aptum: secutum est opus malitiosum, consilium impium, et factum est ita.

¹ *alias silvas* in the printed texts; | ³ *illis* in orig.; corrected from
aliis silvis in Bibl. Reg. 13 E. ix. | the printed texts.
² *excidendas* in the printed texts. |

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Deinde, cum eadem turba regrediuntur ad villam, ubi jam A.D. 1381.
expectabant eorum reditum de villis circumjacentibus et A great
dominio Monasterii rustici, et communes qui per eos, non multitude
¹inviti, citati convenerant, duo millia vel amplius ribal- of insur-
dorum. Dederant namque in mandatis hominibus villarum gents is
de libertato Sancti Albani, ut, omni excusatione postposita, collected at
et sub pœna præmissa, concurrerent simul et semel, peti- Saint
turi et habituri libertates quascunque petere decrevissent, Alban's.
et ut nullum permitterent generosum domi residere, sed
omnes secum ducerent in auxilium eorundem. Nolentes vero
cum eis communiter pergere, et fidem eis facere, decollarent,
et eorum habitacula diruerent aut conflagrarent; sic enim
docendo præceperat eis Walterus Tyler, dominus et magister
ipsorum. Cumque vidissent turbam quæ convenerat ipsorum
jussu, magnos se reputantes, non modico confortati sunt, et
elevatum est cor eorum; moxque jungentes dexteras, fidem
acceperunt ab invicem et dederunt. Deinde cum superbia
magna ad portas Monasterii properarunt, demonstraturi quan-
tam potestatem adepti fuerant de Waltero prædicto. Cum
itaque pervenissent ad portas, quæ eis apertæ fuerunt, car- They cause
cerem a janitore illis ²aperiri cum ³judicibili fastu jusserunt. there to be
Qui non ⁴ignarus de illorum proposito, quid videlicet præ- opened,
cepturi sibi fuerant, quidve facturi,—nam Abbas per quosdam and release
de villanis, quorum tetigerat Deus corda, occulte de omnibus the pri-
edoctus fuerat, et quid facturus esset ⁵janitor, edocuerat,— soners.
confestim ostia carceris reservavit. Ingressi ergo cunctos
vinotos eduxerunt, et liberos abire jusserunt, ita duntaxat, ut
communitati illdem de cætero deberent et gratiam, et eis in-
separabiliter adhererent. Quemdam autem quem morte dignum
judicabant, inter alios extractum de carcere, ipsi, judices One of the
effecti et carnifices, decollaverunt in larga terra ante januas prisoners
Abbatihæ; et caput, cum clamore diabolico quem Londoniis is executed
didicerant in decollatione Archiepiscopi, deferentes ad colli- by them.
strigium in sublime fixerunt, ut cunctis patesceret eos novis
uti posse legibus, novis fultos esso privilegiis. Non multo
post istud factum, venerunt et villani de Barnet, villanis de

They are
joined by
the insur-
gents from
Barnet.

¹ *invitati citati* in orig.; *invitati*
sed citati in the printed texts. Cor-
rected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *capiri* in orig., *repari* in Bibl.
Reg. 13 E. ix.; *aperiri* in the
printed texts.

³ *indiscibili* in orig. and Bibl.
Reg. 13 E. ix.

⁴ *ignarus illorum propositi* in the
printed texts.

⁵ *janitorem* in the printed texts.

A.D. 1381. Sancto Albano fœderati, ad supplendum pravorum numerum, et ipsi venientes simili mente contra Abbathiam. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Richard de Circa horam diei tertiam, cursu velocissimo equi sui vectus, Wallingford ar- venit de Londoniis Ricardus de Walingford, maximus villano- rives from rum Sancti Albani, qui ibidem remanserat pro littera defe- London rendenda, pro qua supra retulimus Willelmum Gryndecobbe Regi with the totiens supplicasse; deferens autē cum vexillum, vel pencel- Letter. lum, displicatum, de armis Sancti Georgii, juxta morem illo- rum qui Londoniis tot scelera perpetrarunt. Hujus adventum written for the bur- cum cognovissent villani, assumpta statim cum eis turba gesses of Saint Al- communiū patriæ et rusticorum, quæ, ut diximus, citata per ban's by the King. eosdem advenerat, obviam accurrunt eidem ad largam terram; ubi descendens equo suo, et figens standardum suum, jussit ut omnis populus, veluti sit in bello, adhæreretur standardo. Et post modicum temporis spatium, quod indulsit colloquio et consilio villanorum de habendo tractatu cum Abbate, præcepit communi plebi cum standardo stare, et eorum reditum ibidem expectare, donec videlicet responsum certum obtinerent, quid Abbas decerneret ¹ faciendum de petitionibus ei ex parte populi porrigendis. Ingressus est igitur in ecclesiam ipse, et plures de majoribus, et illico pro Abbate missum est, ut veniret et communibus responderet. Ita enim tunc temporis gloriabantur eo nomine, ut nullum ² censuerent nomen honorabilius nomine "communitatis," nec quemquam de cætero reputaturi fuerunt dominum, juxta æstimationem suam stolidam, nisi Regem solummodo et communes. Abbas vero, qui jamdudum citius mori decreverat pro libertate tuenda Monasterii, quam quicquam facere quod ecclesiæ suæ cederet præjudicio, pulsatus suorum monachorum precibus, monitionibus, et assertionibus, qui dicebant nil prævalere Monasterio mortem suam in hac causa, etsi omnino mori decerneret, cum irrationabile vulgus firmiter proposuisset vel obtinere petenda, vel illum et monachos suos morti tradere Monasteriumque cremare, tandem victus descendit ad eos. Qui cum venisset in ecclesiam, post brevem salutationem, Ricardus de Wallingforde porrexit eidem breve regium, quod nuper Willelmus Gryndecobbe, non tam obtinuit, quam extorsit, a Rege, sicut prædiximus; cujus tenor est talis:—

The Letter is presented to the Abbot.

¹ *aficiendum* in orig.; *ficiendum* in Bibl. Reg. 13 E. ix., with an expunctory mark under the first *i*, and *a* inserted in the margin. Hence, probably, the transcriber's

mistake: *efficiendum* in the printed texts.

² *censcrant* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *censcrant* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Littera Regis directa Abbati pro Charlis Regiis. A.D. 1381.

“ Tres cher en Dieux.—A la petition de nous amez liges
“ de la ville de Seynt Alban, nous volons et mandons, que
“ certaines chartres esteantz en vostre garde, faitz par nostre
“ progenitour, le Roy Henri, a les burgeis et bones gentz de
“ la dite ville, de comune, et de pasture, et de pescherie, et de
“ certienes autres commodites expresses en mesmes les char-
“ tres, a ceo qils dient, facetez ¹ [liverer as dites burgeis et
“ bones gentz], ceo que lei et reson le requeront; par ensi
“ quils neient matiere de pleindre desore a nous pur cele
“ cause. Donez souz nostre signet a Londres, le quinze jour
“ de Juyn, lan de nostre regne quarte.”

Tenor of
the said
Letter.

Acta apud Sanctum Albanum die Sabbati.

Dominus autem Abbas, recepta cum reverentia debita et
perlecta littera, informare nitebatur et commonere eos, qualiter
omnia talia perplacita fuere suorum patrum temporibus ter-
minata, et exinde recordum esse apud Westmonasterium in
rotulis regiis; unde juxta leges regni, antiquitus usitatas, asse-
ruit eos nullum jus vel clameum habere debere in omnibus
quæ petebant. Ricardus de Walyngford, omnium prolocutor,
respondit ad hæc, dicens communes jam pro tempore dominari
leges, penitus non curare, nec rationes tales velle vel expectare
vel acceptare;—“ Quare consulo,” inquit, “ vos, et hortor,
“ ne quovismodo communitatem exasperare tentetis; quæ nul-
“ latenus est sedanda, donec cuncta quæ mente conceperant

The Abbot
expostu-
lates with
the insur-
gents, as to
the con-
tents of
the Letter.

TRANSLATION.

“ Very dear in God—At the petition of our beloved lieges
“ of the town of Saint Alban’s, we do will and command,
“ that certain charters being in your keeping, made by our
“ progenitor, King Henry, unto the burgesses and good folks
“ of the said town, of common, and of pasture, and of piscary,
“ and of certain other commodities expressed in the same
“ charters, as they say, you do [cause to be delivered unto
“ the said burgesses and good folks], according as law and
“ right shall require; that so they may have no ground for
“ complaining hereafter unto us for such cause. Given
“ under our signet at London, the fifteenth day of June, the
“ fourth year of our reign.”

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. ; omitted in the printed texts.

A.D. 1381. "uno modo vel alio nanciseatur." Cumque nondum adquisieret Abbas, sed rationes et allegationes pro se plures faceret, quare non deberet petita ¹concedere, idem Ricardus, cum ma-

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Richard de Wallingford warns the Abbot not to delay. joribus villæ qui affuerunt isto colloquio, subintulerunt:—"Considerate," inquit, "ad millia populi ante fores Monasterii festinum responsum præstolantis, qui in nos proculdubio suum furorem convertent, si diutius immorati fuerimus pro hac causa; aut enim deereverunt obtinere petita repente, aut pro Waltero Tylore nuncios mittere, ut eum viginti milibus veniat, in subversionem loci istius et periculum capitani monachorum."

The Abbot again expostulates. Abbas vero, tætus dolore cordis intrinsecus, cum audisset talia, dixit eis:—"Heu, heu," inquit, "boni proximi, jam triginta duo anni sunt ex quo Abbas et pater vester extiti, et nunquam vos infestavi vel contristavi; sed quotiens in tribulatione fuistis et angustia, laboravi vestris necessitatibus et miseriis depellendis; et vos me omnino subvertere nitimini, amicum vestrum et placidum dominum, sine causa." Cui illi,

A peremptory answer is demanded of him. —"Fatemur," inquit, "vos et æquum et placidum nobis fuisse dominum, et ideo nequaquam proposuimus in diebus vestris vos pro causa hujusemodi molestasse. Expectavimus siquidem diem mortis vestræ, ut post fata vestra de successore vestro in hac causa triumphassemus; sed jam nihil vobis et nobis superest, nisi ut pro periculo vos devitando celerius adquiescatis, et nos, ne mora nobis etiam vitæ periculum generet, ²ad communes cum uno responso vel alio revertamur."

The Abbot, at length, yields to their demands. Abbas igitur, librans pericula quæ innumbebant, ad devitandum majus malum, minus malum elegit incurere, et concessit eisdem universa quæ petere voluerunt. Cernentes idcirco villani jam tempus suæ malitiæ arridere, mox petitiones, ut præmisimus, specificant, postulantes novas chartas illis fieri libertatum, et obligationes, quas fecerant ³patres eorum Monasterio, ipsis protinus redonari. Nec mora; cupiens Abbas eorum importunitate carere, tradi jussit obligationes quæ petebantur, factururus chartas pro illorum arbitrio de quibuscunque libertatibus voluissent. Igitur mox obligationes, eum quibusdam domus munimentis et rotulis quas extorserant ab Archidiacono, quia nec jura civilia nec canonica de cætero frequentare cogitaverant, in foro villæ, juxta Crueem, flammis consumpservunt.

Sed ista sufficere non valebant indisciplinato populo, quin

¹ *concederetur* in the printed texts.

13 E. ix.

² *aut* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg.

³ *ex parte eorum* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

quandam chartam antiquam reposcerent, de libertatibus villanorum, cujus litteræ capitales fuerunt, de auro una, altera de azorio, sine qua non posse satisfieri votis populi asserabant. Abbas autem affirmavit se nullam talem chartam scire, nec quidem de illa audisse per ante; sed contentos eos esse rogavit ad præsens, quod omnia obtinuerant ab eo quæ potuit conferre eis, et nihil negaverat quod duxerant postulandum; velle se chartam inter munimenta requirere, si uspiam inveniri posset, et eis sine fraude resignare, tantum jam quiescerent a furore. ¹ Itur ergo a majoribus de ecclesia ad minores; renunciatur eisdem responsum Abbatis; renunciatur omnia adepturos firmamento sigillorum Abbatis et Conventus, post nonam; quiescere debere ad tempus illud. Tamen interim ribaldi, cum instrumentis claustrum ingredienti, de locutorio forinseco lapides ² [molares], qui in pavimento ostii locutorii, in munimentum et memoriam antiqui placiti inter villanos et Monasterium quondam Abbatis Ricardi, locati fuerant, leverunt, asportaverunt, et ad communes detulerunt; et ibidem ³ minutatim confregerunt, dantes partem cuique, ut panis benedictus Dominicis partiiri et conferri in ecclesiis parochialibus consuevit; ut videlicet videntes easdem particulas, apud se recognoscereut se olim in ea causa de Monasterio vindicasse.

Indultum est spatium prandio monachorum, sed quod non proficeret manducantibus, quoniam a facie mæroris et angoris, tristitiæ et pavoris, cibabantur pane lacrymarum, et panem utique doloris manducabant, et potus eorum fletibus miscbatur. Quis enim sanus, ⁴ sapiens, pro tunc lamentari non debuit, videns mutatum rerum ordinem, servos, versa vice, dominis imperare, in tantum ut ubique vita et mors essent in manibus rusticorum qui dominari nesciunt, misereri nolunt? Quis temperaret a fletibus, cernens nobilo caput regni, urbem dico Londoniarum, perditam per diem et noctem integram, et communium voluntati subjectam? Quis non expavesceret, cum ipsum caput cleri dignissimum a vilissimæ conditionis hominibus obtruncatum audiret; Archiepiscopum scilicet, in medio regni tam crudeliter interfectum, et regni Thesaurarium cum eo pariter decollatum? Quis non doluisset Regem Angliæ, et nobilitato et dignitate eunctis mundi Regibus præferendum, in tantum a servis artari, ut nihil præter eos facere prævaleret; et ipsam nobilem et approbatam regni militiam in conspectu silere rusticorum, et eorum sequi per omnia voluntatem?

¹ *Itur ergo a* in orig.; *igitur a* in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix. and the printed texts.

³ *minutatim et confregerunt* in the printed texts.

⁴ *vel sapiens* in the printed texts.

A.D. 1381.
An ancient charter of liberties is demanded to be surrendered; which is not known to exist.

Other excesses committed by the multitude.

Reflections upon this lamentable state of things.

*Congregatio Villanorum ad portus Sancti Albani.*MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

A.D. 1381.

The insur-
gents re-
turn to the
Abbey of
Saint
Alban's,
for the
promised
Charter of
liberties.

Novissime, ut ad Sanctum Albanum redeamus.—Quanta tristitia putandum est fuisse repleta corda monachorum, qui videbant illud celebre Monasterium jam vel constare suorum indulgentia nativorum, qui nec indulgere sciunt, nec amare dominos, vel ipsorum furore et iracundia conflagrandum? Talibus ergo ferculis ministrabatur monachis eo die, donec tempus post nonam, quo villani pro charta libertatis obtinenda venerunt. Venientibus autem illis, convenit ad portam Monasterii turba copiosa, amplius quam duo millia nebulonum, qui omnes una voce, una mente firmarunt, vel Portam Magnam illico diruendam, vel chartas burgensibus esse tradendas. Fecerat autem Dominus Abbas quandam chartam fieri secundum petitionem eorum, et misit ut legerent eam in concione villanorum; et si dignarentur eam acceptare, paratus erat ad confirmandum eam roboramine sigillorum Abbatis, et Conventus. Sed non potuit placere eis quod ipsi non conceperant; sed cum magna superbia miserunt Abbati per quemdam armigerum ipsius, ut destinaret suum clericum cum incausto et ¹pergameno; ut quod ipsi decernerent, ipse scriberet, et expost Abbas et Conventus apponerent sigilla sua. Abbas vero renunciavit eisdem se confirmaturum universa quæ vellent, ut tantum de cætero forent amici et desisterent ab inceptis. Sed postquam et clericum habuissent et chartam confecissent, juxta vota sua confirmandam et sigillandam, non tamen satisfactum est eis; sed dixerunt quamdam superesse chartam in Monasterio libertatum suarum antiquarum, quam juraverunt eis esse reddendum, vel Monasterium diruendum. Abbas autem bonos et honoratos armigeros patriæ misit ad eos, qui nunciarent cum velle, si cuperent, in crastino coram eis Missam celebrare, et super Sacramentum, quod sumpturus erat, cum omnibus suis monachis, vel quos ipsi ducerent adhibendos, juramento firmare, se nullam talem chartam penes eos scienter retinere.

The Abbot
is con-
pelled to
allow them
to draw up
the Charter
themselves.

A fresh de-
mand is
made, for
the ancient
Charter of
liberties.

The Abbot
makes
them a
fresh offer
in substitu-
tion for it;

Sed nec sic quidem poterant mitigari: aut omnino recepturi erant quod haberi non poterat, aut in prima sententia permansuri. Abbas ergo quid faceret, quem augustiæ premebant undique, et dolores nimii affligebant? Remisit eosdem viros quos ante miserat, qui nunciarent eis Abbatem in omnibus

¹ *percameno* in orig. and Bibl. | Parker's text; *pargamento* in Cam-
Reg. 13 E. ix.; *pargameno* in | den's text.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. voluntati suæ velle parere; eos quoddam impossibile exigere; A.D. 1381 rogare ut condescenderent rationi, et, ex quo talis charta non potuit inveniri, componerent ipsi chartam quibuscunque vellent libertatibus aut conditionibus exaratam, de temporibus Henrici Regis et Abbatis qui tunc super erat, annotandam; et sigillis protinus firmaretur. Sed adhuc ita non potuit satisfieri gaucouibus, affirmantibus se nulli juramento fidem daturos, velle chartam irrecuperabilem recuperare, aut Monasterium ignibus concremare. Tandem, Deo volente, quia plura damna illaturi erant suis proximis, et non poterant vacare destructioni Monasterii simul et proximorum detrimento, conventum est ut, more treugarum, Abbathia gauderet indemnitate usque in crastinum ad horam nonam; tunc proculdubio subitura dispendium, nisi charta præfata, quæ non habebatur, communibus exhiberetur. Nihilominus rustici et nativi Abbatis et Conventus, simul cum communibus patriæ et quibusdam de villanis, ad numerum mille quingentorum hominum omnis conditionis, persistentes ante Magnam Portam, instigante sola malitia, totum ædificium portæ destruere se velle dicebant, si quisquam vellet perentere primum ictum. In tantum enim nativi Monasterii infesti fuere suis dominis, ut quamvis concederentur eis ¹ vel chartæ libertatis, potius destruere Monasterium cuperent, quam chartas obtinere præfatas. Mittebatur eis ² cervisia abundanter, cum panibus in magnis cunis, ad portam, ut quilibet biberet et tolleretur quod volebat, ut vel sic pro benevolentia ostensa conquiescerent.

as it cannot be found.

Their demand is postponed until the morrow.

Certain of them propose to destroy the Great Gate.

They are supplied in abundance with bread and ale.

Sed nihil hæc omnia profecerunt, donec quidam de majoribus villæ veniret et periculo se objectaret inter illos, conscientia ad hoc inductus. Hic ergo, cum venisset, satis caute compescuit eos, dicens;—"Vos," ³ inquit, "ribaldi, quid facitis? Quid molimini? Nunquid vos intenditis dare primum ictum ⁴ [in] prostratione hujus ædificii, qui estis extranei vel adventitii? Et non nos potius, qui sumus burgenses et liberi hujus villæ? Quiescite ab inceptis, et burgenses sequimini; et quid ipsi decernunt facere, facitis; ipsi enim vos ducunt, et ⁵ adducunt ad loca diruenda vel certa facienda." Hoc commento fecit eos a porta recedere, et ad aliam congregationem similium ribaldorum quæ in villa fuerat, properare; ubi quicquid restabat temporis

One of the principal townsmen expostulates with them.

¹ *vel* omitted in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² *servicia* in orig.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁵ *ad ducenda ad* in Camden's text.

A.D. 1381. illius diei, consumpserunt in deiectione domorum, in confrac- MS. Bibl.
Devastatione utensilium, vel rerum inventarum in eisdem, secundum Reg. 13
tionem commissam at Saint Alban's issue.
quod didicerant Londoniis a Waltero præfato.

Proclamatio per Villanos.

The insurgents of Saint Alban's issue a proclamation.

Præsumpserunt insuper, sub vexillo regio displicato, proclamationes facere de vigiliis locandis circa villam in numero copioso, (ne forte venirent armati in adiutorium Abbathia, et occuparent incautos de semitis observandis et viis ¹circa fluvium et Sanctum Germanum,) ne ullus exiret ibidem monachus, vel intraret; et si ibi aliquis apprehendi valeret, vel decollaretur vel usque in crastinum scenra custodia servaretur; unde contigit plus quam centum illas observare partes, ut si forte Prior Monasterii, vel qui cum eo recesserant, reversi fuissent per illam viam inter ribaldos, decollati fuissent. Proclamaverunt etiam, ut si cuiquam deberetur, pro mercede vel stipendio, ²ulla pecunia, de Abbate, Priore, vel monachis cæteris, ³veniret in crastinum petiturus; et burgenses villæ Sancti Albani satisfacere curarent de bonis Monasterii, quantum sufficere possent ipsa bona cuilibet sic petere volenti. Pluraque magisteria præsumpserunt, quæ nimis longum esset per singula numerare.

A sum of money is extorted from the Abbot by the former farmer of Kingsbury.

Dum ergo illi circa talia satis inutiliter occuparentur, intravit quidam cum gladio et ⁴parma penticium Abbatis, audacter petens centum marcas ab Abbate donari sibi; vel certe mox, congregata familia impia, ignem immitteret in grangiam Sancti Petri et manerium de Kyngesbury, quæ sunt sita prope villam. Fuerat namque quondam firmarius ⁵[manerii] de Kyngesbury, et eum deberet magnam summam pecuniæ Conventui, et non haberet unde redderet, fugam latentur arripuit, legum censuram timens. Jam ergo reversus, affirmavit se timore Prioris, qui eum pro eadem pecunia persecutus fuerat, non fugam iniisse, sed ad amicos transisse, qui ei succurrissent de tanta pecunia, quanquam injuste, solvenda; et modo se petere tantam summam pro damnis illatis sibi ratione subitæ transitionis de manerio; quæ quidem damna dixit se incurrisse per Priorem, ⁶cui nihil, omnibus

¹ *super* in orig.; corrected from the printed texts.

² *vel pecunia* in the printed texts; the contracted form in orig. admitting of either reading. It is *ulla* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *venirent* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *parma* in the printed texts.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. : omitted in the printed texts.

⁶ *cum* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

computatis, debuerat, sed cui debebantur centum marcae de terminis quibus occupavit manerium supradictum; velle sibi satisfieri jam de præfata summa, quia tempus eam recuperandi arriserat, vel certo prædicta loca ¹dare flammis. Habebat namque, ut asseruit, duo millia communium prope loca, qui, nisi Abbas citius satisfaceret, adustione locorum ejus injurias vindicaret. Quid multa? Nulla in tantis turbinibus alia restabat via, nisi ut Abbas satisfaceret suæ petitioni ²fraudulentiæ; tamen pulsatus ribaldus multorum precibus de centum marcis recepit viginti libras, et abiit; jurans se malle quam totam illam pecuniam Prioris habere personam, ut suas injurias in ejus capite valeret ulcisci; qui nihil utique nunquam sibi injuriatus fuerat, sed potius eum foverat, et in multis adjuverat, donec sensit aperte ipsum fuisse damnosum Monasterio, et inutilem debitorem. Hiis et multis similibus damnis, injuriis, et terroribus, ³afficiebantur Abbas et monachi eo die.

Tumultuantur Villani de Sancto Albano.

Pertransita nocto mœroris, in qua monachi constituti fuere in maxima perplexitate, quid agendum foret eo die de conditione proposita per villanos, nisi charta redderetur qua non posset reperiri, ⁴et in qua ⁵fero cuncti consilium ⁶fecerant fugiendi, propter malitiam villanorum, qui occasiones quærebant destruendi Monasterium per talem impossibilem conditionem propositam; cepit illucrescere dies Dominicus, in qua et aridero favorabilius divina consolatio pavore depressis, mœrore confectis. Nempe supercilium villanorum repente humiliatum est, et superbia hesternæ hodie conceidit insperato. Rumores utique, illis plurimum displicentes, ⁷spargebantur de morte turpissima fœdæ memoriæ ganconis, sæpèdicti Walteri Tylere, ipsorum magistri; quod occisus fuerat coram Rege, et quod communitas Londoniarum confluxerat copiosa ad succurrendum Regi, et unanimiter resistendum communibus de Cantia ⁸et Estsexia, aliisque nitentibus se levare contra Regem. Venerat insuper summo mano quidam ex Regis militibus, qui proclamari fecit pacem ex parte Regis, ut omnes ligi Regis, sub forisfactura vitæ et membrorum, conquiescerent ab hac

News of
the death
of Walter
Tyler
reaches
Saint Al-
ban's.

Proclama-
tion made
there, of
the King's
peace.

¹ daret in the printed texts.

² fraudulentæ in the printed texts.

³ afficiebantur in orig.

⁴ nec nova fieri, cuncti in the printed texts.

⁵ fieri in orig.; by inadvertence.

⁶ ceperant in the printed texts.

⁷ spergebantur in the printed texts.

⁸ et omitted in Camden's text.

A.D. 1381. hora. Dominus quoque Rex misit præterea Chartam Protee-
 toriam Abbati, pro Monasterio et omnibus eidem pertinentibus,
 in hæc verba:—

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

Littera Protectoria Regis pro Abbate Sancti Albani.

Letter of protection, granted by the King to the Abbey of Saint Alban's.

“ Richard, par la grace Dieux Roy dEngleterre et de France, et Seigneur dIrlond, a touz nos liges et com-
 munes del Countee de Hertford, et de touz autres Countees adjoinantz et procheins.—Nous vous prions, chargeons, et mandons, le plus estreitement que nous peons, et sur la
 “ foi et ligeance que vous nous devez, que a nostre treschier en Dieu, labbe de Seynt Auban, ne a nostre meson et
 “ Monastier de dit lieu, (quest de nostre patronage), ne a nulle de gentz, moignes ne autres, ne a nulle dez biens,
 “ deinz le dit Monastier et lenclos dicelle, et en quelconques autres places de dite Abbeye esteianz, ou a li et a les
 “ siens aportenantz, vous ne facez, ne soeffrez estre fait, en tant come en vous est, asqun gref, damage, ne moleste
 “ quelecomque, en eors ne biens, en quelconque manere: kar si le dit Abbe, ou aseun de siens, eit mespris dever vous,
 “ nous mesmes de li ferrons le redresser, et amender, si come reson vodra. Et eeste nostre mandement pernez si a coer,

TRANSLATION.

“ Richard, by the grace of God King of England and of France, and Lord of Ireland, to all our lieges and commons
 “ of the County of Hertford, and of all other Counties adjoining and near thereto.—We do pray yon, charge, and command,
 “ the most strictly that we may, and upon the faith and allegiance which unto us you owe, that unto our very dear
 “ in God, the Abbot of Saint Albans, or unto our house and Monastery of the said place, (which is of our patronage),
 “ or unto any of the people, monks or others, or unto any of the goods, within the said Monastery and the enclosure
 “ thereof, and in any other places whatsoever of the said Abbey being, or unto it and to its appurtenances, you do
 “ not, nor suffer to be done, so far as in you lies, any grievance, damage, or molestation whatsoever, in body or goods,
 “ in any manner whatsoever: for if the said Abbot, or any of his people, has offended as towards you, we ourselves will
 “ make him give redress for the same, and make amends, as right shall demand. And this our command take so to

MS. Bibl. " que nous vous en doions savor gree sur tot lamour et loialte A.D. 1381.
Reg. 13 " que vous portez a vous. Done souts nostre graunt seal a
E. ix, " nostre Cyte de Londres, le quinze jour de Jnin, lan de
" nostre regne quarte."

De malitia Villanorum Sancti Albani.

Oppidani tamen de Sancto Albano, cum lice omnia compe-
rissent, et nova frequenti relatione suis votis contraria perce-
pissent, adhuc insensati et sine ratione libertates quidem ex-
petere decreverunt, ipso die Dominico, dum adesset turba
quæ ipsorum jussu citata fuerat sub forma prænotata, de
villis de Lutona, de Watforde, de Barnet, de Rickemersworthe,
de Trengre, et aliis circumjacentibus vicis et villis; ne vide-
rentur ab hiis, quos tanto fastu vocaverant, nimis faciliter
fuisse terri, vel regiis mandatis et monitionibus paruisse.
Nihil etenim futurum prævidentes, sed omnia præsentia so-
lumnodo considerantes, desideria cordis eorum sine ulla in-
posterum revocatione implenda putabant. Quapropter, parvi-
pientes chartam regiam, quæ pacem obtulit cessantibus ab
injustis levationibus et extorsionibus a die Veneris et deinceps,
neon pericula et damna, quæ eos manebant in posterum pro
huiusmodi insurrectionibus eturbationibus, convenerunt
cum turba multa mane prima Sabbati, hoc est, Dominica, ut ea
quæ hesterno petierant, hodierno plenius recuperarent. Non
tamen tam turbulente, tam immodeste, sicut prius, sed, pacem et
tranquillitatem simulantes, petebant chartas præfatas, benevolentiam
promittentes ex hiis inter villanos et monachos orituram,
et in perpetuum duraturam; non attendentes quod quia,—

“De male quæsitis vix gaudet tertius hæres,

"Nec habet eventus sordida præda bonos."

Utque omnia hæc tutius agere viderentur, et a majori ve-
lamine obumbrarent, chartam de forisfacturæ remissione, quam
quidam ex ipsis a Rege pro Comitatu Hertfordiæ die præce-
dente obtinuerant et attulerant, quæ, ut prædiximus, condi-

They conceal the
King's
Charter of
conditional
pardon.

TRANSLATION.

“ heart, that it may behove us to congratulate you upon all
“ the love and loyalty that unto us you bear. Given under
“ our great seal at our City of London, the fifteenth day of
“ June, the fourth year of our reign.”

A.D. 1381. tionaliter remissionem et gratiam, et manumissionem promisit, MS. Bibl. communibus occultare et ¹reticere statuerunt, donec ea quæ Reg. 13
petituri erant de Abbate, per fas aut nefas consequi potuis- E. ix.
sent; ut videlicet si eis adversitas ulla pro hiis in posterum
oriretur, excusationem scrupulosam possent prætere, se
scilicet ante divulgationem chartæ præfatæ hæc petisse et
obtinuisse; tanquam ²noluissent scienter contravenisse mandatis
regiis, cum aperte constabat eos et scienter et voluntarie,
sed dolose, non tam petisse, quam cum terroribus et minis
extorsisse, chartas præactas.

They ex- Igitur, ut præfati sumus, die et hora præmissis, intraverunt
tort certain cameram Abbatis majores villanorum, et juxta condictum
Charters hesternum chartas libertatis exquirunt cum instantia, et pro
from the Abbot. votis accipiunt, ipsis dictantibus quæ volebant, et clerico assi-
dentibus et astantibus, donec in eorum præsentia cuncta forent
inserta, quæ pro eorum libertate fuerant meditati; sic enim
oportebat fieri, quia nondum turba plene sedata, non pacificata
fuerat, sed omnia adhuc turbulenta fuerunt, et intranquilla.
Obtenta autem charta secundum voluntatem propriam, de villæ
libertatibus chartam exquirunt, qualem sæpe memoravimus

They come Abbatem aut monachos nullatenus habuisse. Sed quia minus
to terms, valuit isto die quam heri rusticorum audacia, non tam fervide
in refe- instabant pro eadem ut prius; sed obligationem eis petunt
rence to fieri, et sigillo Abbatis et Conventus firmari, de mille libris
the alleged sterlingorum, quod si idem Abbas citra festum Annunciationis
Charter of Beatæ Virginis aliquam talem chartam invenire poterit, eam
liberties restituet sine dolo. Et si nulla talis charta poterit
with the reperiri, paratus est Abbas, cum duodecim senioribus mo-
Abbot. nachis Monasterii, ad jurandum super Eucharistiam, se nul-
lam hujusmodi chartam penes se scienter retinere, nec habere;
et extunc volunt obligationem præfatam nullius esse roboris
aut valoris. Abbas autem et fratres, quos dudum nimius dolor
afflixerat de irrationabilitate villanorum, jam cernentes miti-
gatam esse hesternam sævitiam, gaudio gavisii sunt, quod
conceperant spem salvandi Monasterii; et eo amplius congau-
debant, quod sperabant meliora nova de Regis audire dominio,
et subjectione rusticorum in proximo; maxime quia Dominus
Hugo Segrave, Regis Senescallus, et Dominus Thomas Percy,
milites, Abbatem confortaverant ipso die; litteraliter præci-
pientes ut in universis pareret vulgi petitionibus, sciens pro

The Abbot
receives
assurance
of support
from the
King's offi-
cers.

¹ *recipere* in orig. and the printed
texts. Corrected from Bibl. Reg.
13 E. ix.

² *noluissent* in orig. and the printed
texts. Corrected from Bibl. Reg.
13 E. ix.

MS. Bibl. certo sibi nec suo Monasterio de talibus concessionibus ullum A.D. 1331.
 Reg. 13 dispendium aut præjudicium proventurum.
 E. ix.

Paruit ideo Abbas petitioni præsentis villanorum, et juxta The agree-
 vota eorum scriptum obligatorium sub forma præmissa, appo- ment is
 sito sigillo proprio, et sigillo Conventus, confecit et tradidit duly sealed
 maibus eorundem. Ipsi autem in hiis omnibus non tan by the
 quam subditi, sed velut domini, in camera Abbatis, in Capella, the Abbot
 in penticio, pro libito deambulabant, et interfecerunt scrip- and Con-
 turæ, ipsi dietantes hoc quod scribendum fuerat, et sigil- vent.
 lationi curiosius intendentes; nam pro tunc sigilla Abbatis
 et Conventus ibidem fuerunt. Unde mirabile illud contigit: Marvellous
 cum charta de libertate villæ, vel villanorum, sigillari debuis- circum-
 set, quod cum omni cantela et diligentia cera apposita a stances
 scientibus sigillo communi fuisset, in quo vetustissimo attending
 opere imago gloriosi Protomartyris Britannorum, Albani, the sealing
 figuratur, tenens in manu palmam, nulla potuit arto per tres thereof.
 vices avelli vel removeri de sigillo, præuosticans proculdu-
 bio Martyrem nolle eos fore dominos, sed velle dominari, ut
 hactenus, super eos. Adepti chartam libertatum villæ, et Further
 obligationem præfatam, oppidani ibant gaudentes, tunc denum proceed-
 divulgaturi ad Crucem publice chartam quam obtinuerant de ings of the
 Monasterio, una cum charta regie, quæ, ut diximus, videbatur insurgent
 indulgere ligeis hominibus Regis, felonias, proditioes, trans-
 gressiones, et extortiones, per ipsos factas, etc.; et man-
 missionem nativis promittere, modo prædicto. Chartam insuper
 Protectoriam, quam Dominus Rex miserat Monasterio, facta
 proclamatione demonstraverunt, tanquam omnimodam foris
 benevolentiam simulantes, cum intus malitia regnaret ¹ immensa,
 ut ex posteris clucebit.²

Charta conceditur cunctis Nativis Sancti Albani.

Die Lunæ et Martis sequentibus, convenerunt nativi omnium Charters of
 villarum pertinentium Monasterio, asserentes se in mandatis Manumis-
 habere ut, omnibus aliis curis postpositis, exigent chartas sion are
 manumissionis et libertatis, secundum tenorem chartæ regalis; granted to
 qui omnes consimiles chartas acceperunt, in hæc verba:— the bond-
 " Universis Sanctæ Matris Ecclesiæ filiis, præsentis litteras Saint
 " inspecturis, Thomas, permissione Abbas Monasterii Sancti Alban's
 " Albani, et ejusdem loci Conventus, salutem in Domino.

¹ *in mensa* in orig. and the
 printed texts.

² A long passage in MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix. is omitted here

A.D. 1381. " Noveritis nos litteras Domini Regis inspexisse, in hæc MS. Bibl.
 " verba : " — ' Ricardus, Dei gratia, etc. ' ¹ quas quidem litteras Reg. 13
 " volumus et mandamus in villa de N. firmiter observari. E. ix.
 " In cujus rei testimonium, tam sigillum nostrum quam
 " commune Capituli nostri præsentibus apposuimus."

Results of
 these pro-
 ceedings.

Et hii omnes qui venerunt talia petitori, citati fuerant per villanos Sancti Albani, in gravamen Abbatis et Conventus, et Monasterii detrimentum; nam mox, acceptis chartis prædictis, rustici æstimabant se supra lineam regiam generosos, et quietos ab omni servitio et consuetis operibus impendendis; unde nullum omnino opus, nullas consuetudines, postremo nec redditus quidem, facere vel reddere decreverunt.

Hæc de nativis Sancti Albani, quibus similia perpetraverunt nativi ubieunque terrarum turbatio prædicta ²desævit. Jam ad alia loca progrediemur, in quibus ³aliquod facinus abominabile perpetratum est. Reincipimus a dicto die Sabbati, ut plenius cognoscantur tempus et dies mali.

¹ Here follows in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix. this rather enigmatical direction,—*Revolve tria præcedentia folia, et reperies litterarum tenorem, in quarum fine adjunctum est in Charta Abbatis et Conventus.* The following appears in the printed texts :—*Harum litterarum*

tenorem antea fuisse explicuimus, in quarum fine adjunctum est in Charta Abbatis et Conventus. See p. 467 ante.

² *desinit* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *aliquot* in Camden's text.

END OF VOL. I.

LONDON:

Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
 Printers to the Queen's most Excellent Majesty.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

Page 42, line 18, *for* "Balliole" *read* "Balliolo."

Page 76, Note 3, lines 9 and 10 should be in italics.

Page 140. To the third side-note in the inner margin, *add* "MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix."

LIST OF WORKS

PUBLISHED

By the late Record and State Paper Commissioners,
or under the Direction of the Right Honourable
the Master of the Rolls, which may be pur-
chased of Messrs. Longman and Co.

PUBLIC RECORDS AND STATE PAPERS.

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARI ABBREVIATIO. Henry
III.—Edward III. *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 vols.
folio (1805—1810). *Price*, 25s. boards, or 12s. 6d. each.

CALENDARIVM INQUISITIONVM POST MORTEM SIVE ESCAETARIVM.
Henry III.—Richard III. *Edited by* JOHN CALEY and JOHN
BAYLEY, Esqrs. Vols. 2, 3, and 4, folio (1806—1808; 1821—1828),
boards : vols. 2 and 3, *price* 21s. each; vol. 4, *price* 24s.

LIBRORVM MANVSRIPTORVM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGVS.
Vol. 4. *Edited by* The Rev. T. H. HORNE, (1812), folio, boards.
Price 18s.

ABBREVIATIO PLACITORVM, Richard I.—Edward II. *Edited by* The
Right Hon. GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH, Esq. 1 vol.
folio (1811), boards. *Price* 18s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir
HENRY ELLIS. Small folio (1816), boards (Domesday-Book,
vol. 3). *Price* 21s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC.
ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Small folio (1816),
boards (Domesday-Book, vol. 4). *Price* 21s.

STATUTES OF THE REALM, large folio. Vols. 4 (in 2 parts) 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 vols. of Indices (1819—1828). *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHEY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. *Price* 31s. 6d. each, except the Alphabetical and Chronological Indices, *price* 30s. each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Henry VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 3 to 6, folio (1810, &c.), boards. *Price* 25s. each.

* * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 2s. 6d.

ROTULI SCOTLE IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSI ASSERVATI. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by* DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, and W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. H. HORNE. 2 vols. folio (1814—1819), boards. *Price* 42s.

“FÆDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ,” &c.; or, Rymer’s Fœdera, A.D. 1066—1391. New Edition, Vol. 2, Part 2, and Vol. 3, Parts 1 and 2, folio (1821—1830). *Edited by* JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs. *Price* 21s. each Part.

DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—Ph. and Mary; and Calendar to the Pleadings, 1—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to Pleadings to end of Elizabeth. (1827—1834.) *Edited by* R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs. Folio, boards, Part 3 (or Vol. 2), *price* 31s. 6d.; and Part 4 (or Vol. 3), *price* 21s.

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY IN THE REIGN OF QUEEN ELIZABETH; to which are prefixed, Examples of earlier Proceedings in that Court from Richard II. to Elizabeth, from the originals in the Tower. *Edited by* JOHN BAYLEY, Esq. Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, boards, *price* 21s. each.

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, together with the Records and Muniments relating to the Suit and Service due and performed to the King’s High Court of Parliament and the Councils of the Realm. Edward I., II. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. (1830—1834). Folio, boards, Vol. 2, Division 1, Edward II., *price* 21s.; Vol. 2, Division 2, *price* 21s.; Vol. 2, Division 3, *price* 42s.

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 vols. folio (1833—1844). The first volume, 1204—1224. The second volume, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. *Price* 81s., cloth; or separately, Vol. 1, *price* 63s.; Vol. 2, *price* 18s.

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE FOR THE SECOND, THIRD, AND FOURTH YEARS OF THE REIGN OF KING HENRY THE SECOND, 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 4s. 6d.

THE GREAT ROLL OF THE PIPE FOR THE FIRST YEAR OF THE REIGN OF KING RICHARD THE FIRST, 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND, 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir N. HARRIS NICOLAS. 7 vols. royal 8vo. (1834—1837), cloth, 98s. ; or separately, *price* 14s. each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1201—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1835), cloth. *Price* 31s. 6d.

* * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 9s.

ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 vols. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 28s.

ROTULI NORMANNIE IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1200—1205 ; also, from 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 12s. 6d.

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 18s.

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 vols. royal 8vo. (1835, 1836), cloth, *price* 32s. ; or separately, Vol. 1, *price* 14s. ; Vol. 2, *price* 18s.

FINES SIVE PEDES FINIUM SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIA DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John (1195—1214). *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 vols. royal 8vo. (1835—1844), cloth, *price* 11s. ; or separately, Vol. 1, *price* 8s. 6d. ; Vol. 2, *price* 2s. 6d.

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER ; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 vols. royal 8vo. (1836), cloth. *Price* 42s.

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England ; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 vol. royal 8vo. (1837), cloth. *Price* 18s.

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1199—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1837), cloth. *Price* 30s.

REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. 1 vol. folio (1838), cloth. *Price* 31s. 6d.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with an English Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; also, Monumenta Ecclesiastica Anglica, from the 7th to the 10th century; and the Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws; with a compendious Glossary, &c. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq. 1 vol. folio (1840), cloth. *Price* 40s.

— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 30s.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good; modified by subsequent Regulations under the Native Princes, prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which, by the Statute of Ruddlan, were admitted to continue in force. With an English Translation of the Welsh Text. To which are added, a few Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dinetician Code. With Indices and Glossary. *Edited by* ANEURIN OWEN, Esq. 1 vol. folio (1841), cloth. *Price* 44s.

— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 36s.

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, selected from the Records in the Exchequer. *Edited by* HENRY COLE, Esq. 1 vol. fep. folio (1844), cloth. *Price* 45s. 6d.

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. 8vo. (1846), cloth. *Price* 2s. 6d.

REPORTS OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1800 to 1819, 2 vols., folio, boards: *Price* 5l. 5s. Report of their Proceedings, 1831 to 1837, 1 vol., folio, boards: *Price* 8s.

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. 11 vols. folio (1814—1844). Vol. I. *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES Esqrs. *Price* 42s. Also, Vols. 4, 7, 8, 9, 10, 11 ; *price* 10s. 6d. each.

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES. A.D. 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10s. 6d.

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS. A.D. 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10s. 6d.

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis asservatum. A.D. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). *Price* 15s.

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1835), cloth. *Price* 35s.

— Royal 8vo. cloth. *Price* 25s.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above, James I.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1836), cloth. *Price* 30s.

— Royal 8vo. cloth. *Price* 21s.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above ; Henry III.—Henry VI. ; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1837), cloth. *Price* 40s.

— Royal 8vo. cloth. *Price* 30s.

NOTES OF MATERIALS FOR THE HISTORY OF PUBLIC DEPARTMENTS. By F. S. THOMAS, Esq. Demy folio (1846). *Price* 10s.

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. By F. S. THOMAS, Esq. Royal 8vo. (1853.) *Price* 12s.

STATE PAPERS DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH. 11 vols. 4to., cloth, (1830—1852), with Indices of Persons and Places. *Price* 5l. 15s. 6d. ; or separately, *price* 10s. 6d. each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.

Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.

Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.

Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

MONUMENTA HISTORICA BRITANNICA, or, Materials for the History of Britain from the earliest period. Vol. I, extending to the Norman Conquest. Prepared, and illustrated with Notes, by the late HENRY PETRIE, Esq., F.S.A., Keeper of the Records in the Tower of London, assisted by the Rev. JOHN SHARPE, Rector of Castle Eaton, Wilts. Finally completed for publication, and with an Introduction, by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Assistant Keeper of Records. (Printed by command of Her Majesty.) Folio (1848). *Price 42s.*

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND; from the Accession of Henry VIII. to the Death of Queen Anne (1509—1714). Designed as a Book of instant Reference for ascertaining the Dates of Events mentioned in History and Manuscripts. The Name of every Person and Event mentioned in History within the above period is placed in Alphabetical and Chronological Order, and the Authority whence taken is given in each case, whether from Printed History or from Manuscripts. By F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 3 vols. 8vo. (1856.) *Price 40s.*

CALENDARS OF STATE PAPERS.

[IMPERIAL 8vo. *Price* 15s. each Volume.]

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, and ELIZABETH, 1547-1580, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A. 1856.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1857-1859.

Vol. I.—1603-1610.

Vol. II.—1611-1618.

Vol. III.—1619-1623.

Vol. IV.—1623-1625, with Addenda.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A. 1858-1862.

Vol. I.—1625-1626.

Vol. II.—1627-1628.

Vol. III.—1628-1629.

Vol. IV.—1629-1631.

Vol. V.—1631-1633.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860-1862.

Vol. I.—1660-1661.

Vol. II.—1661-1662.

Vol. III.—1663-1664.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509-1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589-1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543-1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568-1587.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* H. C. HAMILTON, Esq. 1860.

Vol. I.—1509–1573.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOËL SAINSBURY, Esq. 1860–1862.

Vol. I.—1574–1660.

Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513–1616.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savants de France. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savants de France. 1861.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in the Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1862.

Vol. I.—1509–1514.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH.

Vol. I.—Hen. VII.—1485–1509.

In the Press.

CALENDAR OF STATE PAPERS RELATING TO IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* H. C. HAMILTON, Esq. Vol. II.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vol. II.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF
CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office.
Edited by MARY ANNE EVERETT GREEN. Vol. IV.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF
ELIZABETH (continued), preserved in Her Majesty's Public Record
Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF
CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office.
Edited by JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A. Vol. VI.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF
ELIZABETH. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of
University College, Durham.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. *Price* 10s. each Volume or Part.]

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.
3. LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
4. MONUMENTA FRANCISCANA ; seilieet, I.—Thomas de Eceleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.
5. FASCICULI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYCLIF CUM TRITICO. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provinceial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.
6. THE BUIK OF THE CRONICLIS OF SCOTLAND ; or, A Metrical Version of the History of Heetor Boee ; by WILLIAM STEWART. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.
7. JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
8. HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS, by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* C. HARDWICK, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge.

9. EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS), Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I. and II. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A.
10. MEMORIALS OF KING HENRY THE SEVENTH : Bernardi Andreæ Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi ; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq.
11. MEMORIALS OF HENRY THE FIFTH. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhams Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* C. A. COLE, Esq.
12. MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS ; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III., Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* H. T. RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.
13. CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES. *Edited by* Sir H. ELLIS, K.H.
14. A COLLECTION OF POLITICAL POEMS FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. Vols. I. and II. *Edited by* T. WRIGHT, Esq., M.A.
15. The "OPUS TERTIUM," "OPUS MINUS," &c., of ROGER BACON *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.
16. BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA (A.D. 449—1298). *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
17. BRUT Y TYWYSOGION ; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS AB ITHEL.
18. A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGN OF HENRY IV. Vol. I. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
19. THE REPRESSOR OF OVER MUCH BLAMING OF THE CLERGY. By REGINALD PECOCK, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* C. BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.
20. ANNALES CAMBRIÆ. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS AB ITHEL.
21. THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS. Vols. I. and II. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.

22. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING OF ENGLAND. Vol. I. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.
23. THE ANGLO-SAXON CHRONICLE, ACCORDING TO THE SEVERAL ORIGINAL AUTHORITIES. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited by* B. THORPE, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden.
24. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III. AND HENRY VII. Vol. I. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq.
25. LETTERS OF BISHOP GROSSETESTE, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
26. DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. I. (in Two Parts) ; Anterior to the Norman Invasion. *By* T. DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records.
27. ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III. From the Originals in the Public Record Office. Vol. I., 1216-1235. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.
28. THE SAINT ALBANS' CHRONICLES :—THE ENGLISH HISTORY OF THOMAS WALSINGHAM, MONK OF SAINT ALBANS. Vol. I. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.

In the Press.

- RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM ANGLIÆ. A.D. 447—1066. *Edited by* J. E. B. MAYOR, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, Cambridge.
- LE LIVRE DE REIS DE BRITTANIE. *Edited by* J. GLOVER, M.A., Chaplain of Trinity College, Cambridge.
- RECUEIL DES CRONIQUEs ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. *Edited by* W. HARDY, Esq.
- THE WARS OF THE DANES IN IRELAND : written in the Irish language. *Edited by* the Rev. J. H. TODD, D.D., Librarian of the University of Dublin.

- A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* GEORGE W. DASENT, Esq., D.C.L. Oxon.
- A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGN OF HENRY IV. Vol. II. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
- EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS), Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vol. III. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A.
- LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING OF ENGLAND. Vol. II. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham.
- CHRONICON ABBATIE EVESHAMENSIS, AUCTORIBUS DOMINICO PRIORE EVESHAMIE ET THOMA DE MARLEBERGE ABBATE, A FUNDATIONE AD ANNUM 1213, UNA CUM CONTINUATIONE AD ANNUM 1418. *Edited by* the Rev. W. D. MACRAY, M.A., Bodleian Library, Oxford.
- POLYCHRONICON RANULPHI HIGDENI, with Trevisa's Translation. *Edited by* C. BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.
- LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III. AND HENRY VII. Vol. II. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq.
- OFFICIAL CORRESPONDENCE OF THOMAS BEKYNTON, SECRETARY TO HENRY VI., with other LETTERS and DOCUMENTS. *Edited by* the Rev. GEORGE WILLIAMS, B.D., Senior Fellow of King's College, Cambridge.
- THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS. Vol. III. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.
- ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III. From the Originals in the Public Record Office. Vol. II. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.
- ORIGINAL DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ACADEMICAL AND CLERICAL LIFE AND STUDIES AT OXFORD BETWEEN THE REIGNS OF HENRY III. AND HENRY VII. *Edited by* the Rev. H. ANSTEY, M.A.
- THE HISTORY AND CARTULARY OF ST. PETER'S MONASTERY AT GLOUCESTER. *Edited by* W. H. HART, Esq., F.S.A. ; Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie.

YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD THE FIRST. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HORWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.

THE SAINT ALBANS' CHRONICLES :—THE ENGLISH HISTORY OF THOMAS WALSINGHAM, MONK OF SAINT ALBANS. Vol. II. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.

ROLL OF THE PRIVY COUNCIL OF IRELAND, 16 RICHARD II. *Edited by* the Rev. JAMES GRAVES.

In Progress.

HISTORIA MINOR MATTHÆI PARIS. *Edited by* Sir F. MADDEN, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum.

CHRONICLES AND MEMORIALS OF THE REIGN OF RICHARD THE FIRST, Vol. I. RICARDI REGIS ITER HIEROSOLYMITANUM. *Edited by* the Rev. WILLIAM STUBBS, B.A., Vicar of Navestock, Essex.

ANNALS OF TEWKESBURY, DUNSTAPLE, WAVERLEY, MARGAN, AND BURTON. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrary of the University, Cambridge.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. II. *By* T. DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records.

January 1863.

Monday —	4
Tuesday —	—
Wednesday	2
Thursday	0
Friday.	3

Friday

Friday

Friday

GETTY RESEARCH INSTITUTE

3 3125 01410 4406

